GN3E
B855
34192

Library of the
Church Divinity School
of the Pacific

Duncan Grant
Oct. 1926
BBS.

vcard
7/6

W. Waddington

ST. AUGUSTINE

ANTI-PELAGIAN TREATISES

London

HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE

7 PATERNOSTER ROW

SELECT

ANTI-PELAGIAN TREATISES

OF

ST. AUGUSTINE

AND THE

ACTS OF THE SECOND COUNCIL OF ORANGE

With an Introduction

BY

WILLIAM BRIGHT, D.D.

CANON OF CHRIST CHURCH

REGIUS PROFESSOR OF ECCLESIASTICAL HISTORY

GRADUATE THEOLOGICAL UNION
LIBRARY
1962

CHURCH DIVINITY SCHOOL
of the
PACIFIC
LIBRARY

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1880

[*All rights reserved*]

BR
65
A52
E6
1880

GN3E
B855

CONTENTS.

	PAGE
INTRODUCTION	vii
De Spiritu et Littera	1
De Natura et Gratia, ad Timasium et Jacobum, contra Pelagium	59
De Perfectione Justitiae Hominis	118
De Gestis Pelagii, ad Aurelium episcopum	150
De Gratia Christi et de Peccato Originali contra Pelagium et Coelestium :—	
Liber I : De Gratia Christi	202
Liber II : De Peccato Originali	237
Contra duas Epistolas Pelagianorum :—	
Liber I	272
Liber II	300
Liber III	321
Liber IV	347
Concilium Arausicanum Secundum, de Gratia et Libero Arbitrio .	384
INDEX	393

b
34192

CORRIGENDA.

Page xi, line 7, *for* bishop *read* bishops
„ xxiv, „ 18, *for* Eulogius *read* Eutropius
„ „ note 6, *for* viii *read* xiii
„ 9, line 5, *for* et *read* ut
„ 23, „ 5, *insert*, Dominus autem Spiritus est: ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas.
„ 62, last line, *for* evacuatur *read* evaçuetur
„ 65, line 29, *for* peccat *read* potest
„ 75, „ 14, *for* opere *read* opera
„ 80, „ 16, *for* quoniam *read* quonam
„ 157, „ 30, *for* reportet *read* *reportet
„ „ „ 31, *for* *eos *read* eos

INTRODUCTION.

Any introduction to the following Anti-Pelagian documents, reprinted with a special view to the Oxford School of Theology, must begin with some account of the theory which they assail.

The British-born heresiarch, who under a Grecised name acquired so unhappy a notoriety, had previously, during his long residence[1] in Rome, been highly esteemed as a 'monk[2]' of devout life, a 'holy man, an advanced Christian[3],' a friend of Paulinus the pious bishop of Nola[4]. The ascetic habits of his profession would foster in him a genuine indignation against indolent Christians[5], who pleaded weakness as an excuse for practical inconsistency. He would say of such persons, 'What they want is not power, but will[6];' and he insisted, it seems, very strongly on the principle, affirmed by a long tradition of Christian teachers of different schools of thought[7], that under the Divine moral government man is treated as free. We are told[8] that he was greatly shocked when a bishop once quoted to him Augustine's prayer, already published in his *Confessions*, 'Da quod jubes, et jube quod vis[9].' It was somewhat

[1] De Pecc. Orig. s. 24.

[2] De Gest. Pel. s. 36; so Marius Mercator, Commonit. ii. 2 (Op. ed. Garn. p. 30).

[3] See De Pecc. Merit. iii. s. 1; so 5, 6, ii. s. 25; De Gest. Pel. s. 46.

[4] Ep. 186, s. 1.

[5] See De Nat. et Grat. s. 7; De Gest. Pel. s. 50.

[6] So he says in his letter to Demetrias, c. 16: 'Dicimus, "Durum est, arduum est, non possumus, homines sumus" . . . O caecam insaniam! . . . Accusamus Deum,' etc. See the letter in App. to Aug. tom. ii. Cp. De Nat. et Grat. s. 1.

[7] As by Irenaeus, Tertullian, and Clement of Alexandria.

[8] De Dono Persev. s. 53. He 'almost had a strife with the bishop.'

[9] Confess. x. s. 40. 'Da quod jubes' recurs in De Pecc. Merit. ii. s. 5; De Sp. et Litt. s. 22.

too pithily antithetical to cover the whole ground of such a subject; and to Pelagius it seemed to deny that man had any real part in the working out of his salvation, and therefore to encourage him in hoping that he would be 'crowned,' so to speak, 'without his stir.' But from some intellectual one-sidedness, this champion of free-will gravely exaggerated its actual capacities in regard to right conduct; he would not give due weight to such limiting considerations as were involved in the sad experience of human infirmity, and of the strong tyranny of evil habit[1]: he 'relied upon the sense of bare ability, as if it were an infallible footing for the most complete conclusion:' and this was to set up 'not a reasonable, but a fanatical doctrine of free-will[2].' Similarly, his mind rested on the fact of the Divine Justice in its relation to individual souls, each of which was invested with an incommunicable responsibility. But his view of the high truth was too simple to be real; he did not take account of the vastness of its area, and the mysteriousness inseparable from its working[3]. To this it must be added, that he appears to have had the moral fault of a defect of humility[4], as well as the mental fault of a defect of comprehensiveness; and with an imperfect sense of the spiritual needs of human nature, to have appreciated as imperfectly the redemption by which they had been met; and this, although he could write a treatise on the doctrine of the Trinity[5], and expatiate, with a clearness and fulness which might seem to anticipate the later dogmatic language of the Church[6], on the personal Divinity of the Redeemer.

[1] See Guizot, Civilisation in France, lect. 5.

[2] Mozley, Augustinian Doctrine of Predestination, p. 64.

[3] See Mozley, pp. 77, 103, and Univ. Serm. p. 201, ed. 1.

[4] In his letter to Demetrias, c. 20, Pelagius describes, with sarcastic penetration, a sanctimonious counterfeit of that true humility which yet the general tone of the letter would not promote.

[5] In three books; Gennadius, Script. Eccl. 42.

[6] See his Libellus Fidei, in App. 2 to Aug. tom. x. Yet the denial of the Incarnation by his follower Leporius (Ep. 219; Gennadius, Script. Eccl. 597), and the subsequent connection of the Pelagian or Coelestian party

From these antecedents, in combination, to some extent, with the influence of a Syrian theologian named Rufinus[1], who visited Rome at the beginning of the fifth century, and who derived some ideas from the celebrated Theodore, bishop of Mopsuestia[2], and also, in all likelihood, from passages in the writings of Origen[3], there grew up in the mind of Pelagius, as early as 405[4], a theory reducible to two main propositions. These amounted to

(1) A denial of the necessity of supernatural and directly assisting grace, in order to any true service of God on the part of man.

(2) A denial of the transmission of a 'fault and corruption of nature[5],' and also of physical death, to the descendants of the first man, in consequence of his transgression.

Of these propositions the first appears to have been, in order of time, prior to the second[6]; but the second was required

with the Nestorian, are significant facts. See also Photius, Bibl. 54; and Mozley, p. 96. Theodore was the true parent of Nestorianism.

[1] Mar. Merc. Commonit. ii. 2. This was apparently the Rufinus to whom Jerome alludes respectfully in a letter to Rufinus of Aquileia, Epist. 81.

[2] Mar. Merc. l. c. Theodore wrote a work on the Pelagian side against 'the Syrian' (Jerome, see Cave, Hist. Liter. i. 387) about 416; Photius, Cod. 177; Fleury, b. xxiii. 28. Augustine (De Pecc. Orig. s. 25) writes as if uncertain whether Pelagius and Coelestius had not 'learned from others.'

[3] Jerome calls Pelagianism 'Origenis ramusculus,' Ep. 133. 3. Origen refers Phil. ii. 13 to faculties given in creation, De Princip. iii. 1, 19, and explains away the fall of Adam in C. Cels. iv. 40. His theory of the pre-existence of souls 'does not allow of the derivation of sinfulness from Adam,' and 'is very inconsistent with correct notions of the working of God's grace. It supposes the freedom of will unimpaired through every stage of declension from holiness.' Evans, Biogr. Early Ch. ii. 99.

[4] Cp. De Grat. Chr. s. 38.

[5] The phrase 'original sin,' i. e. the 'sin with which men are born,' is Augustine's, and appears in the Ad Simplicianum, one of his earliest works (i. s. 1). It was probably suggested by the 'originis injuriam' of St. Ambrose; see C. duas Epist. iv. s. 29. Cp. St. Cyprian's 'contagium . . . nativitate contraxit,' Ep. 64. Besides 'peccatum,' Augustine uses 'tabes,' 'vitium,' 'aegritudo.'

[6] See Petavius, De Pelag. et Semipelag. Haer. ii. s. 1 (Theol. Dogm. ii. 308).

as its logical basis. It was only by ignoring the great overthrow that Pelagius could dispense with the great restorative force. For grace, in the theology of the Church, is regarded as a force[1] in the spiritual order, not simply God's unmerited[2] kindness in the abstract, but such kindness in action as a movement of His Spirit within the soul, resulting from the Incarnation[3], and imparting to the will and the affections a new capacity of obedience and of love. Pelagius was ready to use the term 'grace,' but he seems to have meant by it, sometimes the natural endowment of free-will, viewed as the Creator's gift, sometimes the moral law, or other divinely bestowed instruction as to duty, or the pattern of sanctity in Christ, and sometimes also the gift of Divine pardon. This is the repeated assertion of Augustine[4], in which he has substantially the concurrence of Jerome[5], and has been followed by most of those who have written on the Pelagian question, including our own Hooker[6]. A very eminent writer has, indeed, expressed his opinion that 'this adverse explanation is not altogether justified by the language of the Pelagians themselves[7].' But the few words quoted by him from Pelagius himself form, in fact, one of four dependent clauses, intended to illustrate the Divine assistance conveyed 'through teaching and revela-

[1] See Bp. Berkeley, Alciphron, Dial. vii. s. 4–10 (Works, ii. 294 ff.); Liddon, University Sermons, i. 44.

[2] Cp. De Nat. et Grat. s. 4; De Gest. Pelag. s. 33, &c.

[3] John i. 14, 16. See Hooker, v. 56. 6 ff. Wilberforce on the Incarnation, p. 199 new ed.

[4] E.g. De Sp. et Litt. s. 4; De Nat. et Grat. s. 12, 53; De Gest. Pelag. s. 20, 22, 38; De Grat. Chr. s. 2, 3, 8, 31, 42, 45; C. duas Epist. iv. s. 11, 30; De Grat. et Lib. Arb. s. 23, 26; Op. imperf. c. Jul. i. 94; Ep. 175, s. 2, 3; 177, s. 2 ff.; 217, s. 4; Serm. 26, s. 8. His first impression, in regard to Pelagius' letter to Demetrias, had been more favourable; but he saw reason to correct it, De Grat. Chr. s. 40.

[5] Dial. c. Pelag. i. 2, 4; Ep. 133 (ad Ctesiph.), s. 5.

[6] Hooker, App. to b. v. (Works, ii. 546, ed. Keble); Cave, Hist. Liter. i. 382; Newman, in note to Fleury, Oxf. Transl. ii. 310. Compare Petav. de Pelag. et Semipel. Haer. ii. 4 ff. Pelagians also spoke of 'adoption' and 'salvation' under the name of grace, and Petavius reckons in both these senses as Pelagian.

[7] Mozley, Doctr. Pred. p. 53.

tion[1];' and if Pelagius, as Dr. Mozley supposes, admitted proper, or, as it is called, internal grace, and only denied to be in effect irresistible, one does not see why he was condemned as heterodox on this question of grace, not by St. Augustine only, but by the general judgment of Christendom; why he did not frankly state the distinction when accused before the bishop of Palestine, instead of having recourse to language at best somewhat ambiguous; or again, why, after that so-called trial, he did not once for all clear up his meaning on this head[2]. In fact, Augustine himself repeatedly speaks[3] in a tone which implies that if Pelagius had *bona fide* acknowledged a true internal assisting grace, as necessary in order to holiness, without admitting it to be irresistible, the controversy on this point would have been over between them;—Pelagius would have said enough to relieve his main anxiety—would have owned that man had so far fallen from his original integrity as to require a 'Divine assistance, bestowed not through the channel of his original constitution,' but through the 're-creation' of his nature 'in Christ[4].'

'The philosophical fault of Pelagianism,' says Dr. Mozley, 'was that it went upon ideas without considering facts[5].' This is pointedly true, not only, as has been said, of the Pelagian idea of liberty which has been sternly coupled with that of Paganism[6], but also of the Pelagian denial of the

[1] 'Adjuvat nos Deus per doctrinam et revelationem suam, dum . . . nos multiformi et ineffabili dono gratiae caelestis illuminat,' quoted from Pelagius, 'Pro Libero Arbitrio,' in De Grat. Chr. s. 8. See Augustine's comment at the end of the section. The other clauses relate to 'opening the eyes of the heart,' prediction, and 'laying open the devil's snares.' The passage is subsequent to another extract from Pelagius, quoted by Dr. Mozley in p. 55.

[2] De Gest. Pel. s. 20, 32; De Grat. Chr. s. 33. 45. See Christian Remembrancer, Jan. 1856, p. 149, art. 'Mozley on St. Augustine.'

[3] E. g. De Nat. et Grat. s. 52, 60, 81; De Grat. Chr. s. 52.

[4] Wilberforce on Baptism, p. 164; on the Incarnation, p. 9, new ed. Christ's title of 'the Last Adam' (1 Cor. xv. 45) implies of itself this 're-creation,' and the necessity of a deeper and more vital union with Him than mere 'imitation' could effect, cp. De Pecc. Merit. i. s. 10.

[5] Mozley, p. 102.

[6] 'Cette liberté païenne ou pelagienne,' etc. De Pressensé, Trois Prem. Siècl. ii. 1. 375.

Fall. The fact which implies 'original sin' is manifest, 'writ large' on our daily experience of human perversity and depravity[1]. Admit the fact, as we must admit it, and, as it has been well said, 'the difficulty in theory ought to have no practical influence[2];' but 'there is no more injustice in allowing mankind to come into this sinful state through the sin of one, than in causing them to be in it in any other way[3].' Now Pelagius persuaded himself that it would be unjust that the first man's sin should thus compromise his posterity, except by way of example and imitation[4]. This notion was probably welcome to him as supporting his optimist view of human capacity for goodness; but in taking it up, he made his anthropology superficial, neglected deep facts, 'impaired his perception of evil by disallowing its mystery[5],' and impoverished his Christianity by being forced to explain away St. Paul.

The warnings of his story have a peculiar significance for an age which has its own ways of absorbing the supernatural into the natural, and of attenuating spiritual evil on the one hand, and the special gifts and powers of the Gospel on the other[6]. The Pelagian spirit has a strong vitality, and often

[1] See Wace on Christianity and Morality, p. 82, ed. 1; Card. Newman's Apologia, p. 379; Guizot, Meditations on Christianity, p. 37 ff. E. T.

[2] Bishop Steere on the Existence and Attributes of God, p. 222.

[3] Christ. Remembr., April 1856, p. 474. Cp. Guizot, Med. on Chr. p. 53. and Archd. Hannah, The Fall and its Results, p. 170.

[4] See extracts from his Notes on St. Paul's Epistles, in De Pecc. Merit. b. iii. and in Mar. Merc. Commonit. i. 2; Garn. p. 15.

[5] Mozley, Doctr. Pred. p. 104.

[6] For instance, 'There are those who say that *no* change has happened to man ... which partakes of a supernatural character ... A further revelation, they allow, was made to man on the publication of the Gospel ... his reason was thus enlightened: this enlightenment has acted on his affections. And further ... the Church has been called into existence; and this has, like other societies, a tone, a teaching, an atmosphere of its own ... and so a character is formed which is really distinctive and peculiar to Christianity. But this character, it is urged ... obeys the usual laws of human nature in its formation, and should not be referred to another imaginary cause which theologians, by an abuse of the term, have called *Grace*. This is the ordinary language of Socinians: and when used by others, implies ... a

reappears in unexpected forms. It seems to affect the religious thoughts of not a few Englishmen who have hardly so much as heard of Pelagius. In our time, too, the recoil from Calvinism has been singularly vehement and destructive[1]; and students who now come fresh to St. Augustine's Anti-Pelagian writings will probably be more 'offended' than their predecessors of two or three centuries back at some extreme statements on Grace and the Fall into which he is led by his controversial intensity. These, however, may be noted *as* extreme. To put aside for the present his severe Predestinarianism, we may believe in the reality of internal Grace, as enabling the soul which responds to its touch, and which *does* so respond by its assistance[2], to achieve what would otherwise have been beyond its capacity, without admitting that this touch *determines* the response which it solicits and makes possible[3], or that the will which needs Divine aid acts 'unaided' in accepting it, instead of owing to that which stirs it the power to answer to the stirring, or that it cannot refuse to be thus aided, in virtue of that 'melancholy power of baffling the Divine goodwill[4],' which the law of probation preserves in man through life. We may believe, again, on the authority of Scripture, that the sin of the 'first man' entailed on his posterity a condition of sinfulness, which not only drew along with it the penalty of death, but involved a disorder and taint of the whole inner nature, and therefore rendered all in whom it existed offensive, as such, to the

tendency to their fatal error . . . He who thinks that our Saviour has wrought no change in him, will not long believe that He has accomplished so much for him. Those who reject spiritual grace, will not long accept the Atonement.' Chretien, Lect. on Study of Theology, p. 59. See the anecdote in a note to Hefele's Hist. of Councils, s. 118 (vol. ii. p. 446, E. T.).

[1] See the case of James Mill; and Chr. Remembr., Jan. 1863, p. 31.

[2] Pelagius held that God assisted, by instruction, the innate *possibilitas* of good, but would not admit that He assisted, by stimulus, the actual exercise of volition, De Grat. Chr. s. 5–8.

[3] The term 'efficacious,' applied by Jansenists and others to grace as thus viewed, means simply 'irresistible.'

[4] Newman, Sermons, i. 250. Cp. Butler, Anal. ii. 6.

Divine holiness[1]; while yet we may avoid language which would suggest a literal imputation of Adam's sin to each of his descendants[2], admit that 'sin' can bear only a modified sense in regard to what is not personal, acknowledge a certain operation of grace in the production of goodness among the unregenerate[3], and decline to adopt a rigorous application of the doctrine of inherited 'condemnation' to all who die unbaptised[4]. In short, if we set apart Augustinian exaggerations, we must surely recognise in Augustine one raised up to be a doctor of Christian anthropology, as Athanasius before him, or Cyril after him, of Christian Theology properly so called; and if we wish to gain at once a clear conception of the issues of the controversy, we have only to consider what effect the denial of real grace would have on the principle of Sacraments, or what would be left of the practical religion of our English Prayer-Book after it had been revised in the interests of Pelagianism[5].

[1] See Wilberforce on the Incarnation, p. 43 ff.; Abp. Trench on St. Augustine as an Interpreter, p. 124; Döllinger, First Age of the Church, E. T. p. 177. So Card. Newman, in 'Dream of Gerontius,' 'With his whole essence shattered and unsound;' and Sadler, Second Adam, p. 10.

[2] Döllinger, l. c. Augustine is somewhat evasive in De Pecc. Merit. iii. s. 15, but his general line of argument involves logically such an imputation. See Bishop Browne on the Articles, i. 325.

[3] In the 'De Spiritu et Littera,' s. 49 ff., while he seems reluctant to adopt the natural interpretation of Rom. ii. 14 ff., he yet admits that the Divine image is not wholly effaced among the heathen. But later, in Epist. 217, s. 10, and C. Julian. iv. s. 17, he is driven by controversy to deny that heathen worthies had any real virtue. On the gravity of this error see Trench's Huls. Lect. p. 288. Augustine habitually misunderstood Rom. xiv. 23; De Gest. Pel. s. 34; De Grat. Chr. s. 27; C. duas Ep. i. s. 7.

[4] See e.g. De Natura et Gratia, s. 9, on the case of infants dying unbaptised, and s. 10, on that of men who die without having heard of Christ. To the former Augustine assigned a 'damnatio omnium mitissima' (De Pecc. Merit. i. s. 21), which was probably not worse than non-existence (C. Jul. v. s. 44; cp. Epist. 184, s. 2). As to the latter, also, he referred to the different degrees of future perdition: see De Sp. et Litt. s. 48; De Grat. et Lib. Arb. s. 5. Yet he admitted the 'baptism of martyrdom,' De Anima, i. s. 11; and also the 'baptism of desire,' see De Baptismo, iv. s. 29.

[5] Grace proper is named, e.g. in some twenty of our Sunday and Holyday Collects, but is implied in many more.

Something must now be said, in their order, of the Anti-Pelagian treatises which have been selected by the Theological Board of Studies as specimens of their class, and of the invaluable formulary of the Second Council of Orange, which is appended to them.

I. *De Spiritu et Littera.*

Augustine, who had been bishop of Hippo Regius[1] since 396, was by no means in haste to tax Pelagius with heterodoxy. He had heard him warmly commended, and even felt a friendly regard for him[2], although without personal acquaintance. By degrees, however, disquieting rumours reached him: this eminent ascetic was said to be 'arguing against the grace of God[3].' The incident above mentioned, as to the words 'Da quod jubes,' may illustrate this statement, to which Augustine adds that his informants were persons of credit, but that he had suspended his judgment until he could either see Pelagius, or read something that he had written. For himself, he had his hands full of the Donatist controversy; and when Pelagius, probably soon after the taking of Rome in 410, sailed for Africa, and landed on the coast of Hippo, Augustine happened to be absent. On his return home he found that Pelagius had 'departed sooner than was expected,' but during his brief stay had said nothing like what was imputed to him. After this, in the early summer of 411, Augustine 'once or twice saw the face of Pelagius' at Carthage, while the business of the great Conference with the Donatists was absorbing his whole attention[4]. He also heard some persons say, in casual conversation, that what infants gained through Baptism was not remission of sin, but sanctification[5]. But, although 'startled by this novel assertion[6], he had no opportunity of contradict-

[1] Coadjutor in 395.

[2] Ep. 186, s. 1.

[3] De Gest. Pel. s. 46.

[4] Fleury, b. xxii. 32 ff.

[5] De Pecc. Merit. iii. s. 12. So, years after, the Pelagians spoke of infants as needing baptism in order to be made God's children, but *not* also in order to be cleansed from an inherited taint, C. duas Epist. iv. s. 2.

[6] Of the novelty of Pelagianism he speaks confidently, De Pecc. Merit. iii. s. 6, 11, 12; C. duas Ep. iv. 29, 32; C. Jul. i. s. 4 ff.

ing it: the speakers were not men whose influence could make him anxious, and he was content to treat the matter as past and forgotten.' Pelagius departed for Palestine, and Augustine had no chance of a personal discussion with him. But he left in Africa his disciple[1] and friend, Coelestius, a man of high birth, who had practised at the bar[2], and could bring to the support of his cause an unusual amount of dialectical acuteness[3], ready eloquence, and resolute persistency, and whom Augustine describes as 'more candid and outspoken' than his master[4]. He devoted himself to the diffusion of their common sentiments, wrote a book for this purpose[5], and made a considerable impression on the Church society of Carthage and of the adjacent district[6]. After some months' residence in the capital, and when he was entertaining hopes of admission to the priesthood[7], he was suddenly accused, in 412, before a council of bishops, by Paulinus, a deacon of Milan, then staying in Africa for the purpose of communicating with Augustine in reference to his intended Life of St. Ambrose[8]. A 'short[9]' charge was drawn up under seven heads; it asserted that Coelestius 'not only taught, but employed others to teach throughout the provinces[10],'

1. That[11] Adam was created mortal, and would have died even if he had not sinned.

[1] De Pecc. Orig. s. 8, 48.
[2] Mar. Merc. Commonit. ii. 4.
[3] De Perfect. Justit. 1 ff.
[4] De Pecc. Orig. s. 2, 13.
[5] See De Pecc. Merit. i. s. 64.
[6] De Gest. Pel. s. 62.
[7] Ep. 157, s. 22.
[8] Mar. Merc. Commonit. i. 1, 1; Paulinus, Vit. Ambros. 1.
[9] De Pecc. Orig. s. 3.
[10] Mar. Merc. l. c.

[11] Mercator gives two lists of these charges, in one of which, though professedly taken from the official minutes, only six propositions are found, in the order given above, No. 4 being accidentally omitted. In the other list, Commonit. ii. 5, the charges seem to be grouped on a different principle, and the one reckoned above as No. 7 is paraphrased. Augustine, in De Gest. Pel. s. 23, De Pecc. Orig. s. 12, places Nos. 6 and 7 between Nos. 2 and 3, although in De Pecc. Orig. s. 2, 3, where he quotes the official record, Nos. 2 and 3 stand together. The proposition here marked (according to what seems the more natural order) No. 4 is omitted in De Gest. Pel. s. 23, and appears in De Pecc. Orig. s. 12, as attributed to the Pelagians of Sicily.

2. That his sin injured himself only, and not the human race.

3. That infants, when born, were in the state in which Adam was before his transgression.

4. That infants, even though not baptised, would have eternal life.

5. That mankind did not die through Adam's death or transgression, nor would they rise again through Christ's resurrection.

6. That the Law had the same effect as the Gospel in 'sending men to the kingdom of heaven.'

7. That even before Christ came there had been sinless men.

The inquiry lasted some time; the presiding bishop was Aurelius of Carthage. Coelestius, when questioned on the second article, answered that he was in doubt as to the 'transmission' of sin, but was ready to learn from those who had the 'gift of knowledge.' He had heard different opinions on the subject from presbyters of the Church; for instance, a negative opinion from 'Rufinus, who lived at Rome with the holy Pammachius[1].' On the third article, after some fencing between Paulinus and Coelestius, the latter repeated his assertion that the question of 'transmission of sin' was, and ought to remain, an open one among Churchmen, and that he had oftener heard it denied than affirmed; adding, 'I have always said that infants need baptism, and ought to receive it. What more is asked of me[2]?' It was natural to rejoin, 'We want to know on what you base this necessity;' and he so far yielded to pressure of this sort as to present—probably at some later session[3]—a short paper admitting that infants needed 'redemption[4].' To say this, as Augustine observes, was equivalent to saying that they needed 'remission of sins[5];' and this, as we shall see, Coelestius did at a later time acknowledge. But it seems that on both occasions he was relying on the paradox that infants were, from their very

[1] For this good and charitable man see Jerome, Epist. 66.

[2] De Pecc. Orig. s. 3, 26.

[3] See Baluze's ed. of Mar. Merc. p. 133.

[4] De Pecc. Orig. s. 21; De Pecc. Merit. i. s. 63.

[5] De Pecc. Merit. ii. s. 58.

birth, capable of actual sin [1]. At any rate, the bishops attached no value to his admission, but required him to condemn the several propositions impugned, and on his persistent refusal deprived him of their communion. He spoke of appealing to the bishop of Rome, but gave up for the time the thought of doing so, and sailed from Carthage to Ephesus [2].

Augustine now entered on the controversy. He informed himself [3] as to the views held, and the points urged, by Coelestius and his adherents. They maintained, for instance, that the relation of mankind to Adam's transgression was simply that of individual imitation [4]; and put aside, somewhat supercilliously, the ordinary interpretation of Rom. v. 12–14 [5]. Constrained to provide themselves with a rationale of Infant Baptism which should fit in at once with their own theory and with the universal belief in the spiritual efficacy of the Sacrament, affirmed by such texts as John iii. 5 [6], they adopted a distinction between ordinary salvation, or 'eternal life,' and 'the kingdom of heaven' as a higher state of bliss, reserved for those who by Baptism had been made God's children [7]. And they were primed with objections—for the most part shallow enough—in the form of inference from the doctrine which they opposed [8]. The bishop of Hippo, whose polemical powers had been trained by long contests with Manicheans and with Donatists, was fully equal to the new emergency. In sermons he urged that infants as well as adults needed Christ as a Saviour, and that this need was the ground of their participation in Baptism, and also, according to the Church usage of that time, in the Holy Communion [9]; and he made an important addition to doctrinal ter-

[1] De Pecc. Merit. i. s. 64.

[2] Mar. Merc. Com. i. 1. 2.

[3] E. g. De Pecc. Merit. i. s. 64.

[4] De Pecc. Merit. i. s. 9.

[5] De Pecc. Merit. i. s. 10.

[6] It never occurred to them to deny 'baptismal regeneration;' see C. duas Epist. ii. s. 11; De Pecc. Orig. s. 20.

[7] De Pecc. Merit. i. s. 23, 58; ii. s. 41, &c. Cp. C. duas Epist. i. s. 40; Serm. 294, s. 2; Epist. 194, s. 32.

[8] E. g. 'If baptism effaces original sin, can the child of baptised parents be born in sin?' from Pelagius; De Pecc. Merit. iii. s. 16.

[9] E. g. Serm. 174, s. 7. For other references to Infant Communion, see

minology by dwelling on grace as 'prevenient' or antecedent to all good desires or acts of man[1]. In this same year, also, in reply to a letter from his friend Marcellinus, tribune and secretary of state, who was 'daily harassed' by Pelagianising disputants, he produced his first Anti-Pelagian treatise, *De Peccatorum Meritis et Remissione et de Baptismo Parvulorum*, completed in three books[2]; in the first of which he drew out the Pauline antithesis between the first and the Second Adam[3], and argued from Baptism as the recognised means of incorporation into Christ, and from the unquestioned practice of Infant Baptism, to an inherited sinfulness as requiring such a remedy[4]; in the second he maintained at some length that while entire sinlessness even in this life was abstractedly possible, it had never in fact existed, nor could exist, in any man upon earth, save in the 'One Mediator[5];' and in the third, which was properly supplementary[6], he criticised some statements on the condition of infants, found in certain Notes on St. Paul's Epistles, which Pelagius had written before the taking of Rome and had circulated among his friends[7]. Marcellinus, on reading the treatise, found a difficulty in Augustine's view of the question of sinlessness[8]; and the result was another book, which took its name not from this subject, but from the far more interesting discussion of 2 Cor. iii. 6, into which the writer's thought conducts him[9]—the *De Spiritu et Littera*. Without

De Pecc. Merit. i. s. 34; De Pecc. Orig. s. 19; Ep. 186, s. 30; C. duas Epist. ii. s. 7; iv. s. 4, 8; Op. imp. ii. 30.

[1] Serm. 176, s. 5. The phrase was suggested by the Latin version of our Ps lix. 10; comp. De Nat. et Grat. s. 35; C. duas Epist. i. s. 28; ii. s. 27.

[2] See De Gest. Pel. s. 25.

[3] De Pecc. Merit. i. s. 19; cp. De Pecc. Orig. s. 28.

[4] De Pecc. Merit. i. s. 23.

[5] At this time he thought the opposite opinion no serious error: cf. De Sp. et Litt. s. 3; and even in De Gest. Pel. s. 55, he treats the question as still open among churchmen. Not so later, C. duas Ep. iv. 27.

[6] De Pecc. Merit. iii. s. 1.

[7] Mar. Merc. Commonit. i. 1. 1; ii. 3; cp. De Gest. Pel. s. 39; De Pecc. Orig. s. 24.

[8] De Sp. et Litt. s. 1.

[9] The connection lies in the query, Whether the possibility of sinlessness was, or was not, dependent simply on man; De Sp. et Litt. s. 2, 63.

excluding that application of the text to the 'spiritual interpretation' of certain parts of Scripture which he had formerly learned from the sermons of Ambrose[1], Augustine now read the words in the light of their context, and of Rom. vii. 7 ff., and explained 'the letter which killeth' to be, in the fullest sense, the Mosaic law as a system of mere commandment and prohibition, enlightening the conscience as to duty[2], but imparting no adequate strength to fulfil it[3], enkindling no free and filial affection[4], and thus, by its imperative and minatory tone[5], irritating the principle of self-assertion into fatal resistance[6]; in contrast to that 'life-giving' presence of the Holy 'Spirit[7],' which by inwardly 'lifting' up the will[8], and 'writing God's law upon the heart[9],' could impart justification on the one condition of vital faith[10], and thereby produce an obedience prompted by love[11], and rendered with grateful joy[12]. It is, then,—Augustine argues—neither by natural free-will, nor by mere Divine admonition or precept, that man can attain to righteousness[13]; but by grace only. Yet, on the one hand, the Law is not disparaged[14]; it is called 'good and just:' its function is to prove to man his weakness, and lead him to his true Helper[15]. On the other hand, free-will is not annulled[16]; it is

[1] Cp. De Sp. et Litt. s. 6 with Confess. vi. s. 6.

[2] De Sp. et Litt. s. 8. He is speaking of the moral law, s. 14, 24. The interpretation recurs, De Nat. et Grat. s. 67; De Gest. Pel. s. 20; De Grat. Chr. s. 9; C. duas Ep. iii. s. 2, 11, 25.

[3] De Sp. et Litt. s. 26, 32.

[4] De Sp. et Litt. s. 5, 26, 56.

[5] De Sp. et Litt. s. 15, 22, 29.

[6] De Sp. et Litt. s. 6, 25. See Abp. Trench on St. Augustine as an Interpreter, p. 127.

[7] De Sp. et Litt. s. 36.

[8] De Sp. et Litt. s. 20.

[9] De Sp. et Litt. s. 29, 36, 42.

[10] De Sp. et Litt. s. 16. 45, 51. He here considers justification to precede and cause Christian 'works,' but to presuppose love and a good will.

[11] De Sp. et Litt. s. 5, 31, 36, 51. He lays stress, of course, (e. g. s. 26, 46) on Gal. v. 6; but he understands 'the love of God' in Rom. v. 5 to be love *for* God (e. g. s. 56), whereas it seems rather to be God's love for man.

[12] De Sp. et Litt. s. 16, 18, 26, 42.

[13] De Sp. et Litt. s. 51.

[14] De Sp. et Litt. s. 6, 16, 21, 24.

[15] De Sp. et Litt. s. 15, 16, 22, 34; cp. De Nat. et Grat. s. 13; De Grat. Chr. s. 9; De Perf. Just. s. 42.

[16] De Sp. et Litt. s. 52; cp. s. 58.

implied in the act of faith[1], and in all acceptable service[2]; and is brought into a healthy condition[3] by the help of a Divine energy[4].

Such is the general teaching of a book which, perhaps, next to the 'Confessions,' tells us most of the thoughts of that 'rich, profound, and affectionate mind,' on the soul's relation to its God. Archbishop Trench has observed that some stanzas of the great mediaeval hymn-writer, Adam of St. Victor, would be best explained by a few chapters in the *De Spiritu et Littera*[5]; and the spirit of the book is not less strikingly concentrated in a line or two of a Pentecostal hymn in the Parisian Breviary, addressed to the Holy Spirit,

> 'Per quem legis amor, cordibus insitus,
> Dat quod lex jubet exsequi[6].'

II. *De Natura et Gratia.*

Augustine found that the new opinions were spreading widely in Africa[7]. The danger was plainly urgent; the admirers of Coelestius were retorting the charge of innovation[8], and threatening their opponents with the censure of the Eastern Churches[9], which had no doubt been wont to lay stress on man's responsibility for the use of his free-will. He preached a controversial sermon at Carthage[10] on June 27, 413; and towards its close, taking into his hands a copy of St. Cyprian's Epistles, read the great Carthaginian Martyr's assertion that infants were specially competent to receive through baptism the remission of that 'sin' which they had but 'contracted through

[1] De Sp. et Litt. s. 54. [2] De Sp. et Litt. s. 52.

[3] De Sp. et Litt. s. 15, 52. The will is 'set free' by grace, ib.

[4] In s. 60, which Dr. Mozley (Doctr. Predest. p. 241) interprets of a will controlled by grace, the stress seems rather to be laid on its 'consent,' as sufficiently verifying 1 Cor. iv. 7.

[5] Trench's Sacred Latin Poetry, p. 157 ff.

[6] Brev. Par. Pentecost. ad Noct.

[7] Serm. 294, s. 1. [8] Serm. 294, s. 19.

[9] De Gest. Pel. s. 29; cp. C. Julian. i. s. 15 ff. on Eastern Fathers.

[10] 'In basilica Majorum;' De Gest. Pel. s. 25.

their birth[1]. But he still persevered in hoping the best for Pelagius himself, replied to a letter of his in terms of respectful cordiality, and, singularly enough, refrained from any direct, almost from any perceptible allusion to the great question at issue[2]. In the next year, after he had reclaimed some of the Pelagianisers of Africa, but still 'knew not where the evil might break out afresh[3],' he was informed by a correspondent named Hilary that in Sicily, and particularly at Syracuse, some Christians were maintaining the possibility of entire sinlessness, denying 'original sin,' and insisting that riches were an absolute hindrance to salvation[4]; and he wrote to Hilary a long letter on the subject[5]. He also found that the influence of Pelagius had induced two young men of birth and education, Timasius and James, to give up secular prospects for an ascetic life, and also to adopt his theory[6]. But they were greatly impressed by Augustine's arguments on the subject of 'Christian grace,' and gave him a book which, they said, was written by Pelagius, and to which, out of regard for Pelagius himself, as well as for the truth's sake, they begged him to furnish an answer[7]. In this work, which professed to deal with the objections of an adversary[8], the sufficiency of human nature for good was energetically affirmed, professedly in the interests of moral progress[9]. It was possible, said the author, to live without sin, by the grace or aid of God. But he illustrated this position by a reference to natural faculties, and spoke of a capacity of not sinning, which nature, as endowed with free-will, had received from God[10]. Sin was avoidable, if it was matter of

[1] Cypr. Epist. 64 (al. 59), 5. This was a Synodical letter of A.D. 253. Augustine again quotes it, De Pecc. Merit. iii. s. 10; C. duas Epist. iv. s. 23; C. Jul. i. s. 6, &c.

[2] Ep. 146; see it in De Gest. Pel. s. 52. [3] Ep. 159, s. 22.

[4] Ep. 156. Had the 'British monk' taught this doctrine about riches? It is again referred to in De Gest. Pel. s. 23, 57; De Pecc. Orig. s. 12.

[5] Ep. 157.

[6] Ep. 177, s. 6; 179, s. 2.

[7] See their letter, in De Gest. Pel. s. 48. Cp. s. 31.

[8] See, e.g. De Nat. et Grat. s. 13, 15.

[9] De Nat. et Grat. s. 1, 7. [10] De Nat. et Grat. s. 12, 53.

true responsibility[1]; and not being a substantive thing, but a negation or deficiency[2],—according to the then prevalent mode of defining evil,—it could not vitiate human nature as such[3]. But what if a man had not escaped sin? He then, undoubtedly, stood in need of Divine help in the way of exceptional intervention, as when a physician was called in to cure a wound[4]; and such intervention consisted in forgiveness[5]. Of real grace, as a supernatural preservative against sin, there was no recognition throughout the treatise[6]. There was much 'vindication of nature[7],' as if the goodness of the original creation[8] were impeached by the averment of a subsequent corruption; Scriptural testimonies to the holiness of certain men and women were used as testimonies to their sinlessness[9]; the objection that to affirm the possibility of sinlessness would feed that 'pride' which the author viewed as a grave sin was parried by the remark—most true, says Augustine, in itself,—'Where truth is, there is humility[10].' Pelagius added some observations on St. Paul's use of the word 'flesh[11],' and some quotations from Catholic writers, including Augustine himself, on the Christian's power over sin[12]. Augustine reviewed and answered the book in his *De Natura et Gratia*, written early in 415; in which, fearing to irritate and harden Pelagius, he never mentions his name[13], and at the same time expresses a friendly regard for him[14]. He meets him on the points above mentioned, and on some which arise out of them[15]; and after discussing the passages quoted from Ambrose,

[1] De Nat. et Grat. s. 34.

[2] De Nat. et Grat. s. 21. For this theory, that evil was a privation of good, see De Perf. Justit. s. 4; Confess. iii. s. 12; vii. s. 18; Athanas. de Incarn. 47; see Mozley on Doctr. Predest. p. 271.

[3] De Nat. et Grat. s. 21, 22.

[4] De Nat. et Grat. s. 29.

[5] De Nat. et Grat. s. 20.

[6] De Nat. et Grat. s. 25.

[7] De Nat. et Grat. s. 39.

[8] De Nat. et Grat. s. 59.

[9] De Nat. et Grat. s. 42.

[10] De Nat. et Grat. s. 38.

[11] De Nat. et Grat. s. 60 ff.

[12] De Nat. et Grat. s. 71 ff. By mistake he quoted Sextus, a Pythagorean, as if he were Xystus or Sixtus II. of Rome; Retract. i. 42.

[13] See De Gest. Pel. s. 47.

[14] De Nat. et Grat. s. 71.

[15] E.g. Pelagius characteristically thought it inconceivable that one sin should penally entail abandonment to another, s. 23.

and others, he urges that the words quoted from his own work on Free-will, should be read in connection with their context[1]. One passage in the treatise before us has been quoted, perhaps oftener than any other,—that in which Augustine, while maintaining that entire sinlessness could not be predicated of the Saints of Scripture, excepts 'the Holy Virgin Mary' from the discussion[2]. Another has a personal interest, as a reminiscence of the happy days spent at Milan after his baptism, when he became familiar with the hymns of St. Ambrose[3]. But a third shows us his inner mind,—when he says that to hear a Christian ignoring the need of grace is that which 'Christian hearts find it hardest of all to endure[4].' He received from Timasius and James a letter of warm thanks for his 'thorough examination' of the book which they had placed in his hands[5].

III. *De Perfectione Justitiæ Hominis.*

In the year after Augustine wrote to Hilary in reference to the Sicilian Pelagians, he received from two bishops, named Eutropius and Paul[6], a paper brought by some Churchmen from Sicily, and containing certain questions which were intended to reduce to a logical difficulty the Anti-Pelagian views of sin and sinlessness. The paper was attributed to Coelestius; and Augustine says that it agreed with the tone of his mind, as indicated 'in another work of which he was known to be the author[7].' The questions, or 'definitions,' or 'arguments[8],' all

[1] De Nat. et Grat. s. 80. 81. That context had mentioned Divine help, and pointed out the judicial character of moral delusion and weakness.

[2] De Nat. et Grat. s. 42. He does not absolutely affirm that she was wholly free from actual sin. Cp. Chr. Remembr., Apr. 1852, p. 382.

[3] De Nat. et Grat. s. 74. Cp. Confess. ix. s. 32, where he quotes another Ambrosian hymn.

[4] De Nat. et Grat. s. 52.

[5] Ep. 168; De Gest. Pel. s. 48.

[6] They were probably Spanish refugees; they had recently presented to Augustine a memorial against certain heresies, Oros. ad Aug. 1. See Tillemont, xiii. 650, 665.

[7] De Perf. Justit. 1. Cp. Jerome, Epist. 133.

[8] In De Perf. Justit. they are sixteen. Abp. Usher gives them, in a condensed form, as fourteen in his Antiquitates, p. 123. Jerome attacks a

tend to one point—that man can live entirely without sin, and that there is no tenable ground between this position and the denial of human responsibility, or, in other words, of the reality of sin. As we look at these sharply cut dilemmas[1]—for the questions are mostly cast in this shape—we see that they might well have come from the ex-barrister Coelestius; and are led to think that the writer who presents them with such obvious confidence in their cogency must have dwelt among the dry bones of mere logic until he had forgotten the living facts of his own moral nature; and that in his hands, at any rate, 'the heresy was exclusively an intellectual system, and, as such, one which, however formidable in mere words, must break down on the first practical trial[2],' and could not support a working religion. But after these dialectic thrusts, he proceeded to quote Scripture for his thesis; he mentioned the texts quoted against it[3], and then adduced other texts on his own side, without attempting to explain the former or to harmonise them with the latter. Augustine dealt with this work in the *De Perfectione Justitiae*, the date of which is clearly earlier than 418, when a Council of Carthage condemned the theory of sinlessness; for at the end of this treatise he declines to censure, although he 'cannot defend,' those who hold that there are, or have been, men (beside Christ) devoid of sin, or, at least, of grave sin[4].

IV. *De Gestis Pelagii.*

We now come to a more interesting chapter in our story. A new scene opens, in which a variety of troubles in Western Europe contributed to bring the Pelagian case before the

similar production, which he ascribes to Coelestius without naming him, Epist. 133 (to Ctesiph.), s. 5; cp. his Dial. c. Pelag. s. 21.

[1] E.g. 'Sin is either matter of nature or necessity, and therefore not really sin, or else it is wholly avoidable.' The charge of Manicheism, afterwards urged so freely by Pelagians against Catholics, is hinted here; De Perf. Justit. ratioc. 14.

[2] Chr. Remembr., Jan. 1856, p. 144.

[3] De Perf. Just. s. 23 ff. These texts are nine in number.

[4] He supposes some to mean that the sins of such men are not imputed to them. De Perf. Just. s. 44.

Church authorities in the Holy Land, where Pelagius, as we have seen, had taken up his abode. In the early part of 415, a young priest from the north-west of Spain [1], named Paulus Orosius, came over to Africa in order to consult Augustine as to certain Priscillianist [2] and Origenist opinions, which he described as more pestilent to his native country than the invading barbarians [3] from whom he had but narrowly escaped [4]. Augustine was pleased with his 'quick intelligence, fluent speech, and fervent zeal [5];' and after answering his questions [6], advised him to consult Jerome in Palestine, and made him [7] the bearer of letters to Jerome on the Pelagian question, which was then occupying the mind of the venerated recluse of Bethlehem [8]. Orosius arrived in Palestine about midsummer; and after spending a short time at Bethlehem [9], was invited on July 28 [10] to a diocesan synod at Jerusalem. Pelagius was then in the city, and Orosius appears to have had some conversation with him [11]. On being received by the bishop John [12] and his assembled presbyters, he was asked what he could tell them about Pelagius and Coelestius. He spoke of the trial of Coelestius at Carthage, added that Augustine was writing in refutation of Pelagius [13], and produced a copy of his letter to Hilary.

[1] See Tillemont, xiii. 648.

[2] For Priscillianism see Robertson, Hist. Ch. i. 405.

[3] Oros. Consult. ad Aug. 1.

[4] Oros. Hist. iii. 20; cp. vii. 40. See Tillemont, xiii. 648.

[5] Aug. Ep. 166, s. 2. The 'Apology' of Orosius shows a somewhat fiery temper.

[6] Aug. ad Oros.

[7] 'Occasionem mihi credidi . . . qua tibi scriberem,' Ep. 166, s. 2. The letters were 166 and 167.

[8] He had written his letter to Ctesiphon; and he was now writing his 'Dialogue against the Pelagians' in three books.

[9] Oros. Apol. 3; Jerome, Ep. 134, 'I welcomed him for his own desert, and at your desire' (to Aug.).

[10] I. e. 47 days before the Dedication festival, which was Sept. 13; Oros. Apol. 4; Tillemont, xiii. 668.

[11] Oros. Apol. 2, 'Ego autem vobis annuentibus dixi, Pelagius mihi dixit,' etc.

[12] It was fifteen years since Jerome had attacked this prelate for 'Origenising;' Jerome, ed. Vallars. ii. 406.

[13] The 'De Natura et Gratia.'

The bishop, who was favourably disposed towards Pelagius, deemed it but fair to send for him; and he came accordingly, —an elderly man, tall and stout, as we learn from the coarse gibes of Jerome and the sarcasm of Orosius[1]. The presbyters asked him[2] whether he 'had taught what had been answered by Augustine.' He bluntly rejoined, 'And what is Augustine to me?' An outcry followed; how dared he speak disrespectfully of one who by his success against Donatism had been the means of restoring 'unity to all Africa?' But the bishop of Jerusalem was not minded to allow a doctrinal question to be settled, in his own church, by the mere weight of a foreign prelate's name. He felt, and with justice, that since Pelagius had been virtually accused by Orosius, an inquiry into the merits of the case must follow; and observing significantly, 'It is I who am Augustine here,' he desired Pelagius (unordained as he was) to sit down among the clergy, and called on Orosius to state his charge. The latter, who was specially supported by two priests named Posserius and Avitus, declared that Pelagius had said to him, 'My teaching is that a man can, if he will, live without sin, and easily keep God's commandments.' Pelagius owned it. 'But this,' said Orosius, 'is just what the Council of Africa, and Augustine, and Jerome[3] have condemned.' John asked him whether he and his friends were prepared to undertake the responsibility of accusers; but it appeared that they regarded the African judgment as final, and were therefore broadly at issue with the bishop[4]. The complication was increased by the fact that he and Orosius could only communicate through an ill-qualified interpreter. Adhering, however, to his point, he asked Pelagius to explain himself on the subject of sinlessness, as to which he was taxed

[1] Jerome, pref. to b. 3 on Jerem., 'Albinum canem, grandem et corpulentum.' Orosius describes him as fattened by 'baths and feasts,' Apol. 31; cp. ib. 2, 16.

[2] See Oros. Apol. 4.

[3] He referred to Jerome's recent letter to Ctesiphon (Ep. 133) and to the Dialogue against Pelagians which he was then writing.

[4] Oros. Apol. 5.

with 'heresy[1].' Pelagius qualified his statement by saying, 'I do not mean that human nature is endowed with impeccability; but that if a man is resolved to labour and struggle in order to keep clear of sin, he has from God the possibility of doing so.' The auditors began to 'whisper' or mutter, to the effect that this was inadequate; the bishop quoted texts which enforced the necessity of Divine aid; and Pelagius, thus urged, anathematised any one who should say that a man could without such aid advance in all virtue. John, who had already alluded to Scriptural instances of blameless life[2], asked whether the admission now made was not satisfactory[3]. 'Do *you* deny the efficacy of God's help?' 'Not I, assuredly,' said Orosius; 'but this question is of Latin origin, and is best understood by Latins: let it be referred to Innocent, pope of Rome, and let both sides accept his ruling.'

This was agreed to, and the conference broke up[4]; but six weeks later, when Orosius went to pay his respects to John at the annual festival of the dedication of the church of the Resurrection[5], the bishop unexpectedly denounced him as having 'blasphemously' said that a man could not, even with God's help, live without sin. 'I never said so,' answered Orosius; and, to clear himself, he wrote an 'Apology,' addressed to the priests of Jerusalem, and consisting chiefly of an attack on Pelagius[6], in which he referred to the celebrated letter written by Pelagius in the preceding year to the high-born maiden Demetrias, and containing, together with much good advice in eloquent language, some passages[7] only too likely to foster spiritual pride in a young lady whose abandonment

[1] For this see De Gest. Pel. s. 37, 54, and cp. Ep. 186, s. 36.

[2] Such as that of Zacharias and Elizabeth, which the Pelagians often misinterpreted by straining the words of Luke i. 6; see De Perf. Justit. s. 38; De Grat. Chr. s. 53. Cp. Jerome, Ep. 133. 13.

[3] Oros. Apol. 5, 6.

[4] No minutes of it had been taken; De Gest. Pel. s. 39.

[5] For this festival, which was in the middle of September, see Sozomen, ii. 26.

[6] He unfairly accuses him of having said, '*se* esse sine macula atque peccato;' Apol. 16. Cp. De Nat. et Grat. s. 14.

[7] Ep. ad Demetr. s. 10, 11, 25; cp. De Grat. Chr. s. 23, 28.

of the world had excited the interest and admiration of the Church [1].

This collision between John and Orosius prevented the application to Rome from being carried out; but the next turn of events resulted in two such applications, one from each side in the controversy. Two Gallican bishops, Heros of Arles and Lazarus of Aix, one of whom, at least, had been a disciple of St. Martin [2], and both of whom were apparently undeserving of the bitter censures afterwards bestowed on them by a prejudiced Roman bishop, had been expelled from their sees, and had found a home in Palestine. There they found ecclesiastical society excited by the Pelagian question; they studied Pelagius's book of 'Testimonies [3],' or 'Chapters [4],' or 'Eulogiae [5]'—a collection of practical maxims, illustrated by Scriptural texts, after the model of a work of St. Cyprian, and also two letters or tracts, said to have been addressed by Pelagius to a pious widow [6]. 'Offended,' says Augustine, 'by his perverse disputations [7],' they drew up a formal indictment, supported by extracts from his writings, and from an anonymous work generally attributed to Coelestius [8], and also by the charges brought against Coelestius at Carthage, and the opinions imputed to their followers in Sicily [9]. This 'libellus' they presented to Eulogius [10], who appears to have been metropolitan of Caesarea, and, as such, primate of Palestine [11]: and who thereupon summoned thirteen [12] bishops, including John of Jerusalem [13], to meet in synod at Diospolis, the ancient Lydda, about the 20th

[1] Newman, Church of the Fathers, p. 314, ed. 4.

[2] Heros; see Fleury, b. xxiii. 4, 44; cp. De Gest. Pel. s. 2, 53. Zosimus called them 'turbines ecclesiae,' Epist. 4. 2.

[3] So quoted by Aug., c. duas Epist. iv. s. 21; cp. Oros. Apol. 11. St. Cyprian's book is so called. Cp. Jerome, Dial. c. Pelag. i. 32.

[4] De Gest. Pel. s. 7, 54.

[5] Gennadius, de Vir. Illustr. 42.

[6] De Gest. Pel. s. 16; cp. Jerome, Dial. c. Pelag. iii. 14.

[7] De Gest. Pel. s. 53.

[8] De Gest. Pel. s. 29, 65.

[9] De Gest. Pel. s. 23.

[10] De Gest. Pel. s. 9.

[11] See Nicene Can. 7; Le Quien, Oriens Christ. iii. 110.

[12] Their names are recited in C. Julian. i. s. 19, 32.

[13] De Gest. Pel. s. 37.

of December, 415[1]. But on the day appointed, the accusers were not forthcoming: one was seriously ill, and the other would not appear without him[2]: and Orosius, who had no 'locus standi' in the assembly, was also absent. Pelagius was present, and complacently read aloud some friendly letters from bishops of high repute[3], including the one which he had received, some two years before, from Augustine[4]. The Council ordered the accusers' document to be read into Greek; and Pelagius was asked, under each head, what he had to say. Some ten propositions, quoted as from his own writings, formed counts in the indictment. As to the first, second, and fifth, relating respectively to the 'knowledge of the law' as a safeguard against sin[5], to the power of the will[6], and to Old Testament promises[7], he availed himself, in defence, of somewhat ambiguous terms. The fourth, relating to evil in thought, he declared to be a mere misrepresentation[8]. The third is important, as illustrating the view taken at that time, in the Eastern as in the Western Church, on the subject of Origenistic Universalism. It was easy for Pelagius to satisfy the judges, when he limited his assertion respecting the eternal perdition of 'sinners' to the case of sinners condemned as such at the Last Judgment, and added that to deny this would be 'Origenism[9].' To a charge of maintaining the possibility of sinlessness, based on four propositions, he replied by disowning all but the first,—condemning them, 'not as heretical, but as foolish, for it was no matter of dogma,'—and explaining the first by adding an important qualification which combined 'the grace of God' with man's own efforts, and by denying that he had ever said that any human being had from infancy to old age been wholly free from sin[10]. Another statement, that the Church

[1] See Fleury, b. xxiii. 20; Tillemont, vol. xiii. p. 682.

[2] De Gest. Pel. s. 2, 62. [3] De Gest. Pel. s. 50, 53.

[4] De Gest. Pel. s. 45, 51–53; Aug. Ep. 146.

[5] De Gest. Pel. s. 2; cp. Jerome, Dial. c. Pel. i. 25.

[6] De Gest. Pel. s. 5.

[7] De Gest. Pel. s. 13; cp. Jerome, Dial. c. Pel. i. 31.

[8] De Gest. Pel. s. 12.

[9] De Gest. Pel. s. 9 ff. Cp. De Civ. Dei, xxi. 17. Pelagius had been accused of 'Origenising' on other points.

[10] De Gest. Pel. s. 16. Three of these statements were quoted from the

on earth was spotless, he described as referring to the baptismal 'laver[1].' He was also questioned as to the propositions laid to the charge of Coelestius in the Council of 412, and the opinions of his followers in Sicily[2]. He adverted to what he had already said on the question of sinlessness, altered an assertion as to cases of sinlessness before the Advent by turning them into cases of 'sanctity,' and disclaimed responsibility for the other dicta, but 'for the satisfaction of the Council' anathematised all who held or ever had held them[3],—thus condemning, for instance, the assertions that Adam's death was not due to his sin, and that infants were born in Adam's unfallen state. But another series of propositions was brought forward, which had been formed by quotation, admitted to be not verbally accurate, from a book ascribed to Coelestius[4]. Of one of these, 'that we do more than is commanded us,' Pelagius said, 'My statement was, The virginal life is not commanded[5].' Three others were, in Augustine's phrase, 'capitula capitalia[6];' they asserted that grace was not given for each act, but consisted in free-will, or in the law and teaching,—was given with reference to the recipient's 'deserts[7],' and thus depended on his will to deserve them,—and that if it was by God's grace that we overcame sin, He was in fault when we were defeated. To this Pelagius replied that whether Coelestius held these opinions or not, they were none of his, and he, for his part, anathematised those who held them[8]. The Council 'accepted him, as thus anathematising these false state-

'letters to a widow;' and although Pelagius disowned them, Augustine ascertained that they were in some tracts generally believed to be his, s. 19. The widow was Juliana, mother of Demetrias (Vallarsi).

[1] This is mentioned further on, s. 27; cp. C. duas Epist. iv. s. 17.

[2] De Gest. Pel. s. 23, 33.

[3] De Gest. Pel. s. 24.

[4] De Gest. Pel. s. 29, 65.

[5] He cited 1 Cor. vii. 25.

[6] De Gest. Pel. s. 30.

[7] This famous proposition, that grace was given 'secundum merita,' was a main point of the heresy, in Augustine's view; see De Grat. Chr. s. 23; C. duas Epist. i. s. 6, 37, ii. s. 18; De Grat. et Lib. Arb. s. 10 ff., 27; De Dono Persev. s. 31, &c. It annulled grace by representing it as the payment of what was strictly due. Augustine recognised 'merita' in the sense of Christian good works done through grace, De Pecc. Orig. s. 28.

[8] De Gest. Pel. s. 30; De Grat. Chr. s. 23.

ments;' and it might have seemed that he had here, at last, adequately acknowledged real grace, but for an explanation which he gave to the next article, and which, Augustine says, appeared to make the graces bestowed on St. Paul a matter of strict desert[1]. The bishops, however, were content with his statements, —the rather that bishop John repeated, with the tacit assent of Pelagius, the admissions which he had made at Jerusalem. Finally, seven other propositions, taken from the same book, and making eleven in all, were read[2]; the Council solemnly condemned them in the name of the Holy Catholic Church, and asked Pelagius what he had to say of them. Thereupon he disowned, and also rejected them, with a general anathema against all doctrine foreign to that of the Church; and on these terms he was recognised as 'within Catholic communion[3].'

What was the value of this acquittal? 'Morally, none at all, in regard to himself,' is, in effect, Augustine's answer[4]. 'His disclaimer of certain Pelagian doctrines is really inconsistent with what he wrote, both before and after the Council[5]. Even in itself, his language at Diospolis will not, as a whole, bear scrutiny. One may wonder, perhaps, that it was deemed sufficient[6]; but the bishops had the defendant before them without the accusers[7], were obliged to rely on an interpreter[8], and therefore could not go thoroughly into the case. In this difficulty, they were disposed to put the best construction on his

[1] De Gest. Pel. s. 32 ff.

[2] One of these denied that forgetfulness or ignorance could in any case be sinful (which Pelagius would not have said, De Nat. et Grat. s. 19); another, referring to 2 Pet. i. 4, seems to have exaggerated the sense of the original, which is given in De Gest. Pel. s. 65. The last of the eleven propositions asserts that men must 'by penitence become worthy of mercy.' See this also, with others, in Ep. 186, s. 32.

[3] De Gest. Pel. s. 42–44, 58.

[4] When he first heard of the acquittal, he was charitably hopeful: 'Forsitan correctus est,' Serm. Fragm. i. 5; cp. Ep. 177, s. 3. See also De Pecc. Orig. s. 15.

[5] De Grat. Chr. 3, 23; De Pecc. Orig. s. 15. Also De Grat. et Lib. Arb. s. 10; 'That his anathema was insincere, his later works indicate.'

[6] De Gest. Pel. s. 41.

[7] De Gest. Pel. s. 3, 9, 17.

[8] De Gest. Pel. s. 2, 39.

assurances[1]; and he thus obtained an acquittal on false pretences, at the expense of the opinions which they understood him to disown[2]. Pelagius, in short, would have been condemned, unless he had condemned Pelagianism[3]. Is this a matter for exultation on the part of his friends[4]?'

He and his friends, however, made the most of the verdict, and the least of the conditions under which it was given. A letter, said to be his, and addressed to a priest who had admonished him not to cause a schism, came speedily into Augustine's hands. It was written in a tone of 'unspiritual elation.' 'The judgment of fourteen bishops,' said the writer, 'has broken up the whole band of conspirators.' Augustine found that the letter quoted, as approved by the Council, the assertion about sinlessness as it stood in the text of the 'Testimonies' or 'Chapters,' with the word 'easily,' which the accusers had omitted by an oversight, and which Pelagius, therefore, had ignored at the trial, but without the qualifying references to Divine help which he had added by way of explanation at the trial[5]. It soon appeared that Pelagius was not incapable of such disingenuousness; for Charus, a deacon of Palestine, by birth a citizen of Hippo, brought to Augustine, as from Pelagius, a 'paper' professing to be an account of the late Synod, and of his own replies to the 'Gallic' charges[6], which, even when first read, seemed inconsistent with the language of some hortatory works generally ascribed to him[7], and which was afterwards proved to be seriously inaccurate. No letter from Pelagius accompanied this paper; but soon afterwards he wrote a 'Defence of Free-

[1] De Gest. Pel. s. 8.

[2] De Gest. Pel. s. 3, 5, 8, 41, 45; De Pecc. Orig. s. 9, 15, 17; C. duas Epist. ii. s. 10; iv. s. 15, &c. If Jerome speaks bitterly of 'that wretched Synod of Diospolis,' Ep. 143, he had specially suffered from its local results.

[3] De Gest. Pel. s. 30, 59; De Pecc. Orig. s. 14.

[4] De Gest. Pel. s. 45.

[5] See De Gest. Pel. s. 54, 55. As Augustine remarks, what he had said both at Jerusalem and at Diospolis, about 'labour and struggle,' was incompatible with the word 'easily.'

[6] De Gest. Pel. s. 1, 57, 58; Ep. 179, s. 7.

[7] De Gest. Pel. s. 19.

will,' in four books[1], in which he professed to acknowledge grace, but limited its scope to the 'capacity' for goodness bestowed, as he said, by the Creator, as 'distinct from volition and action,' which he referred entirely to man's will[2]; and even under this limitation he represented 'grace' as merely 'facilitating' obedience[3], and as consisting of instruction, warning, promises[4], or, more properly, of the example of Christ[5]; such gifts of illumination being, according to him, the proper object to be aimed at in prayer. A passage in the first of these books asserted that men were born with a capacity for good or for evil, but with nothing more,—a virtual denial of any inherited taint[6]. He explained his anathemas on the ground that Adam's sin *did* harm his descendants by the force of example; and that infants were *not* born in his unfallen state, because they were as yet without the use of reason[7]. It is to be feared that he did not think himself forbidden by Christian morality from 'paltering in a double sense' by the use of ambiguous terms[8], which would bear one meaning to critics, and another to initiated disciples[9]; and he made some way in the good opinions of the Church-people of Jerusalem, although we are told that the majority saw through him, and withstood him 'in the cause of Christ's grace[10].' If they did so, they were doubtless much indebted to Jerome, on whom some of the more violent Pelagians, in the course of the year 416, took vengeance by a furious raid on the monastic settlement at Bethlehem, in which the old man barely escaped with life[11].

[1] De Grat. Chr. s. 45. The work is quoted, De Grat. Chr. s. 5, 8. 11. 17–19, 24, 29, 30, 43, 47; De Pecc. Orig. s. 14.

[2] De Grat. Chr. s. 5 ff.

[3] De Grat. Chr. s. 8, 30. This notion was suggested in the letter to Demetrias. It is referred to in C. duas Epist. ii. s. 17, and in Epist. 186, s. 35, where, indeed, Augustine for once writes as if Pelagius did 'sometimes' use grace in the received sense; but this must be taken with his fuller statements in De Grat. Chr. s. 3, 8, 34, 40–46.

[4] De Grat. Chr. s. 3, 8, 9, 11.

[5] De Grat. Chr. s. 43, 45.

[6] De Pecc. Orig. s. 14, 45, 52.

[7] De Pecc. Orig. s. 16.

[8] See De Grat. Chr. s. 2, 10, 40; De Pecc. Orig. s. 20, 24.

[9] De Gest. Pel. s. 22; De Grat. Chr. s. 45.

[10] Epist. 176, s. 4.

[11] De Gest. Pel. s. 66; Innocent, Ep. 32 (Mansi, Concil. iii. 1127).

Long before this outrage, Orosius had left the holy ground of the Nativity, and returned to Africa with a letter from Jerome [1], and one from Heros and Lazarus, which was read in a synod of some seventy bishops [2] at Carthage, about midsummer in 416. It was resolved that Coelestius, who had recently obtained ordination at Ephesus, and also Pelagius, should be anathematised, unless they anathematised the errors imputed to them. A letter was written to Innocent of Rome, requesting him to add to this sentence 'the authority of the Apostolic see.' The Numidian bishops, sixty-one in number, including Augustine as bishop of Hippo, met soon afterwards at Milevum, and wrote to Innocent in similar strain [3]; and Aurelius and Augustine, with three other bishops, wrote to him as individuals [4], describing the Pelagian misuse of the word 'grace,' insisting on the importance of its true sense, discussing the question of sinlessness, and requesting him to send for, or write to, Pelagius, and demand from him an unequivocal disclaimer. The treatise criticised in the *De Natura et Gratia* was forwarded with this letter. Augustine also wrote to Paulinus of Nola, whom he addressed in most affectionate terms, a letter of some historical importance [5], called forth by the rumour that some persons at Nola had said, 'We will rather forsake and despise Pelagius for having condemned his former teaching, than give up that teaching itself [6].' He began by summarising the events of the controversy, and then entered on its theological merits; insisting that the first grace received by a soul could not be in any sense merited, although faith, after obtaining justification, could 'merit' further grace with a view to future conduct, —and then setting forth his view of predestination as an absolute selection of a certain number of souls out of the multitude justly condemned in Adam, and as the necessary explanation of

[1] Jerome, Ep. 134.
[2] Aug. Ep. 175.
[3] Ep. 176. See, on both these letters, Ep. 178, to Hilary.
[4] Ep. 177. 'Litteras familiares,' Ep. 186, s. 2. Cp. De Pecc. Orig. s. 10.
[5] Ep. 186. 'Plusquam dici potest desiderabili fratri.' To speak of grace, he says, is always 'jucundissimum;' s. 39.
[6] Ep. 186, s. 29.

the non-salvation of infants unbaptised. He then returned to the narrative of the proceedings in Palestine, and after adverting to the later language of Pelagius, compared Pelagianism to a 'philosophy of this world[1].'

If the theory thus characterised had a strong footing in Campania, it was natural that its founder's long sojourn in Rome itself should have produced effects among the Churchmen of 'the City.' Some did not believe him really to hold what was imputed to him; others had deliberately adopted his opinions[2]; and an African bishop, visiting Rome, and entering into conversation with one of the latter, to whom he cited the petition, 'Lead us not into temptation,' was horror-struck at hearing it promptly explained as a prayer against bodily accidents[3]. Although, by his own account, Innocent did not know of any Roman Pelagians[4], he seems to have fortified himself with the assent of a local synod before replying to his African correspondents on January 27, 417[5]. Taking the opportunity, as was his custom, of magnifying his own see[6], he strongly affirmed the necessity of real grace, pronounced Pelagius and Coelestius to have denied it, and to be therefore excommunicate until they should return to orthodoxy. He told the five bishops that some laymen had brought him a document, professing to be the 'gesta,' or official record, of the Council of Diospolis; but since he could not be sure of its authenticity, he could neither approve nor blame the Council's decision[7]. No such document had as yet arrived in Africa; and Augustine had some suspicion that it was purposely kept back[8]. He therefore

[1] Referring to the 'philosophic' opinion that men could 'sibi beatam vitam virtute propriae voluntatis efficere,' s. 37.

[2] Ep. 177, s. 2.

[3] Fragm. Serm. i. 1: 'Ne ruam de equo . . . ne latro me interficiat.'

[4] Ep. 183, s. 2. The priest Sixtus (afterwards Sixtus III.) was unfairly claimed by Pelagians as a patron, Ep. 191, and 194, s. 1; cp. C. duas Epist. ii. s. 5.

[5] Aug. Ep. 181–183. Part of Ep. 182 is cited, C. duas Ep. ii. s. 7; part of Ep. 183 in De Pecc. Orig. s. 10.

[6] E. g. nothing ought to be settled until it has been reported to the Roman see, Ep. 181, s. 1.

[7] Ep. 183, s. 4.

[8] De Gest. Pel. s. 55.

wrote to the bishop of Jerusalem [1], asking him to send a copy; he intimated, with great courtesy and delicacy [2], a hope that John would not allow himself to be imposed upon by Pelagius, and, while still speaking of the latter as a 'brother,' pointed out the incompatibility of some statements in the 'paper' received from Pelagius [3] with the language of the book ascribed to him [4], to which he himself had replied in his work *De Natura et Gratia*. At last, about the end of 416 or the beginning of 417, the 'gesta' came into Augustine's hands; on examining them, he proved that Pelagius's 'paper' was by no means a fair abridgment of the proceedings, inasmuch as it suppressed the facts that he had not only disowned, but anathematised certain statements, and that his final and general anathema against all uncatholic doctrine had been uttered after the Council itself had condemned the propositions impugned, and 'in accordance with' that condemnation [5]. Augustine was 'thankful [6] to find in this authorised record a full confirmation of his previous surmise as to the terms on which, and therefore the sense in which, Pelagius had been acquitted by the Council: it was now indisputable, he thought, that this acquittal could not be cited as in favour of Pelagianism, but might justly be cited as against it.' And in order to enforce this conclusion, he wrote, in the early part of 417, and addressed to Aurelius of Carthage, as primate or senior bishop [7], the historical tract which we call the *De Gestis Pelagii*, but which he had more accurately entitled *De Gestis Palaestinis*.

[1] Ep. 179.

[2] Compare also as to his kindly tone towards this somewhat suspected prelate (now an aged man), De Gest. Pel. s. 37, 54.

[3] I. e. as to the question, whether any person had lived wholly without sin.

[4] He sent to John by the bearer, a monk named Luke, copies of the book and of his own reply.

[5] De Gest. Pal. s. 57, 58.

[6] De Gest. Pel. s. 2, 65.

[7] De Pecc. Orig. s. 15. The African primates were called 'Senes;' see Bingham, b. ii. c. 16, s. 6.

V. *De Gratia Christi, and De Peccato Originali.*

These books, which form one treatise, and are described as 'against Pelagius and Coelestius,' because their object is to place Pelagius on the same platform as Coelestius, were written after the 'cause of grace' had narrowly escaped a serious check, and the credit of the see of Rome had for a time been seriously imperilled. Innocent had been succeeded by the Greek Zosimus, who received Coelestius as an appellant, after his attempt to settle at Constantinople had been defeated by the bishop Atticus[1]. He presented to the Pope a written profession of faith, which dealt with many doctrines not in question[2], and in which he admitted that infants should receive 'baptism for remission of sins;' but, as he took care to add, did not thereby intend to affirm the transmission of sin, on the ground that there was no sin that was not personal[3]. He declared himself ready, if he had erred on points not of faith, to be guided by the judgment of Zosimus[4], who thereupon examined him before a local synod, in the basilica of St. Clement on the Caelian hill[5]. Two points came out clearly on this occasion. On the one hand, Coelestius refused to condemn the statements previously imputed to him at Carthage[6]; on the other hand, he said that he was willing to abide by the letters of Pope Innocent[7]. As the former referred mainly to the question of the Fall, and the latter mainly to that of Grace, he might represent his position as tenable[8]; but it is not easy to understand the line taken by Zosimus. He repeatedly asked Coelestius whether his written formula expressed his real mind;

[1] Merc. Commonit. i. 1, 3.
[2] De Pecc. Orig. s. 26.
[3] De Pecc. Orig. s. 2, 5, 6; De Grat. Chr. s. 36.
[4] De Pecc. Orig. s. 7, 26.
[5] Zos. Ep. 3, s. 2. On this basilica see Hemans, Historic and Monumental Rome, p. 325.
[6] De Pecc. Orig. s. 8; Paulinus, Libell. c. Coel. s. 2.
[7] De Pecc. Orig. s. 8; C. duas Epist. ii. s. 5.
[8] Yet, of course, the two points were in close connection; and Mercator says that his acceptance of Innocent's letter raised a hope that he would condemn the 'articles' impugned at Carthage, Commonit. i. 1, 4.

which implied that it was, in itself, free from error[1]. More than this—he allowed this formula to be described as 'Catholic,' not simply, as Augustine persuaded himself, because it expressed docility[2], but, as we must infer from his own language, because it was 'good, plain, and explicit,' and the writer was a person of sincere faith, who needed only to be warned against unpractical speculation[3]. Yet he did not admit Coelestius to communion, but adjourned his final decision for two months, within which time he desired the African bishops to send to Rome any person competent to confront Coelestius, whom, in his opinion, they had been too ready to condemn. In regard to Heros and Lazarus, he 'went,' as Tillemont drily remarks, 'a little faster[4];' for, instead of acting on his own principle of judicial caution, he condemned them both unheard.

Shortly after writing this letter, he received one which Pelagius had addressed to his predecessor, and which was earnestly supported by Praylius, who had succeeded John as bishop of Jerusalem[5]. In his memorial, Pelagius very untruly described himself as accused of rejecting infant baptism[6]. He also replied to the charges of 'promising the kingdom of heaven to some apart from Christ's redemption, and of repudiating the aid of grace as unnecessary for the avoidance of sin.' In terms partially ambiguous, he admitted that infants were capable subjects of redemption[7]; and he owned that free-will was always in need of Divine help[8]. He referred the Pope to his 'Defence of Free-will,' and to his letters to Paulinus of Nola, to another bishop named Constantius, and to Demetrias[9]; and with his letter he forwarded a profession of faith[10], which from its copiousness on points irrelevant, combined with its brevity on the points at issue[11], would have probably made an unfavourable

[1] Zos. Ep. 3, s. 3.
[2] C. duas Epist. ii. s. 5.
[3] Zos. Ep. 3, s. 4, 5,
[4] Tillemont, xiii. 722.
[5] Zos. Ep. 4, s, 1, 'enixius.'
[6] On this *ignoratio elenchi* see De Grat. Chr. s. 32; de Pecc. Orig. s. 19.
[7] De Pecc. Orig. s. 21.
[8] De Grat. Chr. s. 33.
[9] De Grat. Chr. s. 37–40; De Pecc. Orig. s. 14.
[10] His Libellus Fidei, in App. to Aug. tom. x.
[11] De Grat. Chr. s. 35.

impression upon Innocent. It affirmed that baptism should be administered to infants in the same form of words as to adults[1]; and, while asserting free-will, it admitted the continual necessity of Divine help, but added that 'those were in error who said that man could not avoid sin.' It concluded with a request that whatever was faulty in its wording might be corrected by him who 'held both the faith and the seat of Peter.' Zosimus, as a Greek, was naturally more disposed to rely on the recommendatory letter of Praylius than to adopt the standpoint of Anti-Pelagian Latins; he was also, very likely, weary of the question, and glad to close it by a *benigna interpretatio* of the explanations of men whom the African bishops had so pertinaciously, and, as he might think, dictatorially, denounced as heretics; but he was supported by the clergy, as a body, when in solemn assembly he declared both Pelagius and Coelestius to be orthodox, and soon afterwards (Sept. 21, 417) wrote[2] to 'all the bishops throughout Africa,' reproving them for their hasty severity, and exhorting them that the persons who had been slandered had not, indeed, like the prodigal, died and come to life again, but had 'never died, and never been lost.'

This mistake on the part of Zosimus has no direct bearing on the claim of Papal infallibility, for he erred on the question of fact, whether certain persons did or did not hold the faith which he himself held; but still, to use exact and measured language, his was 'a very hasty judgment in a matter touching the very centre of the faith[3].' The African bishops must have been painfully startled by his letter. While it was on its way, Augustine, preaching at Carthage in a church called after St. Cyprian[4], on Sunday, the 23rd of September, had said with somewhat premature exultation, 'In this cause' of the Pelagians 'the letters

[1] De Grat. Chr. s. 35; De Pecc. Orig. s. 1, 24.

[2] Zos. Ep. 4, 'Postquam a nobis.' He vituperates Heros and Lazarus.

[3] Dr. Pusey, Second Letter to Dr. Newman, p. 219. Augustine, desiring to represent Rome as consistently Anti-Pelagian, slurs over these false steps, De Pecc. Orig. s. 8, C. duas Epist. ii. s. 5, but just indicates them in De Pecc. Orig. s. 9, 24.

[4] See Tillemont, iv. 183. The letter arrived Nov. 2. Paulin. Libel. 4.

of two Councils have been sent to the Apostolic see, and replies have come from thence. The cause has been ended; would that the error might one day end[1]!' The African hierarchy were resolved to treat the cause as ended. Instead of bowing to the decision of Zosimus, they stood up against it, but, in so doing, treated him with all respect, and ingeniously utilised the judgment of his predecessor. A large Council met in January, and sent two letters to Zosimus, protesting in the first against a premature decision, and announcing in the second that they had 'determined that the sentence given by Innocent should hold good until Pelagius and Coelestius expressly acknowledged that through Christ we are aided by grace, not only to know but to do what is right, so that without it we can neither have, think, speak, or do anything pertaining to piety[2];' and further urging that a mere general acceptance of Innocent's letter, on the part of Coelestius, would not meet the case, and might even lead some to think that Rome had approved his errors[3]. Zosimus replied on the 21st of March, 418, in a tone which betrayed uneasiness under the guise of magniloquent assumption. After claiming for his see a right of final judgment, he informed them, by way of concession, that he had all along wished to consult them, and as yet had taken no decisive step[4]. It is remarkable that whereas on the 30th of April the Emperor Honorius, in a rescript, dated at Ravenna, condemned the denial of the Fall, and ordered Coelestius and Pelagius—both of whom he supposed to be in Rome—to be expelled from the city, and their followers, on conviction, to be banished,—on the very next day, May 1st, a 'General Council of Africa' met at Carthage, and passed nine doctrinal canons against Pelagianism. These canons seem to fall into triads; the first three affirming the relation of mortality to

[1] Serm. 131, s. 10. This is the passage so often misquoted as 'Roma locuta est, causa finita est;' see Dr. Littledale's 'Plain Reasons against joining the Church of Rome,' p. 118, s. 55.

[2] See the words in Prosper, c. Collat. s. 15. Cp. Mansi, iv. 373 ff.

[3] C. duas Epist. ii. s. 5.

[4] Zos. Ep. 10, s. 2. This letter, which arrived on April 29, refers to the Council s two letters.

the Fall, and of infant baptism to original sin[1], and the impossibility of salvation for unbaptised infants: the next three insisting that grace was more than forgiveness or illumination, and that it did not simply 'facilitate' obedience; the last three asserting that even the holiest persons had in truth sins, for which they must entreat God's pardon. It is natural to see in these two facts, coupled with what Augustine tells us as to the Anti-Pelagian sentiment in Rome[2], one motive, at least, for the next step of Pope Zosimus. He prepared to withdraw from an untenable position, and to re-examine Coelestius: but the latter declined the test, and quitted Rome[3]. Thereupon Zosimus put forth a long letter, called 'Tractoria[4],' in the sense of 'judicial;' in it he quoted largely from the commentary of Pelagius on the Epistle to the Romans, and from another work of his, proceeded to condemn the two men whom he had once declared orthodox, and affirmed the doctrines of true grace, of original sin, and of the efficacy of Baptism for every age and state[5]. 'This letter,' says Marius Mercator, 'was sent to Constantinople, and thence all over the world.'

About this time a Roman exile named Pinianus, with his wife Melania and her mother Albina, all three well known to Augustine[6], although now resident in Palestine, had a conversation with Pelagius. They begged him to condemn in writing the opinions ascribed to him. By way of answer he showed them his 'confession of faith,' read the passage which related to the administration of baptism[7], admitted, in reply to a plain question, that infants *were* baptised for remission of sin[8], and, moreover, deliberately anathematised all who should deny the necessity of Christian grace, at every moment, for every good action[9]. They were naturally well pleased with what seemed so

[1] This second canon concludes with 'Ut in eis regeneratione mundetur quod generatione traxerunt.'

[2] De Pecc. Orig. s. 9, 24; cp. Op. imperf. iii. 35.

[3] C. duas Epist. ii. s. 5.

[4] Cf. Merc., ed. Garn. p. 19.

[5] Some of his words are in Ep. 190, s. 23.

[6] See Fleury, xxii. c. 23.

[7] De Pecc. Orig. s. 1, 3.

[8] De Grat. Chr. s. 35.

[9] De Grat. Chr. s. 2.

explicit a disclaimer[1], but thought it best to consult Augustine as to its value: whereupon he, at short notice[2], composed the treatise in two books, *De Gratia Christi* and *De Peccato Originali*, in order to prove by such evidence as that of Pelagius's 'Defence of Free-will' (which he had read with care, marking its chief points[3]) the impossibility of relying on his assurance as to grace, and to identify his real position as to original sin with that of Coelestius, which had been condemned at the beginning of the controversy. He declared that he had never found in the writings of Pelagius and Coelestius any recognition of that grace[4] which consisted in the infusion of love[5], and which prevailed on the will to perform known duty[6]; and that the vague language of Pelagius, in the documents which he sent to Rome, on the question of the Fall and its results, was illustrated by the distinct language of his 'Defence[7],' which placed him beside his more ingenuous companion[8]. In both of these two books Augustine denies the right of Pelagius to claim (as he confidently did) the support of Ambrose[9]. One of the most interesting features in the treatise is the emphatic extension of 'the grace of the Mediator' and Second Adam to the case of all the Old Testament saints[10], in the very spirit of Keble's stanza:—

> 'Now of thy love we deem
> As of an ocean vast,
> Mounting in tides against the stream
> Of ages gone and past[11].'

[1] De Pecc. Orig. s. 5. Cp. Aug. Serm. 26. 8 on the pleasure with which lay churchmen would hear a Pelagian acknowledge grace: 'Erectae sunt aures piorum . . . Deo gratias!' Pelagius seems to have said, 'Writings of mine, not finally revised, have been stolen from me and used against me,' &c.

[2] De Grat. Chr. s. 1.

[3] De Grat. Chr. s. 45. He also quotes the letter to Demetrias, written earlier, s. 23, 28, 40–42, 44.

[4] De Grat. Chr. s. 31.

[5] De Grat. Chr. s. 38.

[6] De Grat. Chr. s. 11.

[7] De Grat. Chr. s. 7 ff.; De Pecc. Orig. s. 14.

[8] De Grat. Chr. s. 36; De Pecc. Orig. s. 11, 13, 14, 17.

[9] De Grat. Chr. s. 47 ff.; De Pecc. Orig. s. 47. Cp. C. duas Ep. iv. s. 29.

[10] De Pecc. Orig. s. 28 ff. Cp. C. duas Epist. i. s. 39; iii. s. 8.

[11] Christian Year, The Circumcision.

It is also observable that in one short sentence he assumes that interpretation of the 'Rock' in Matt. xvi. 18 as meaning Christ Himself, which, as he elsewhere says, he had 'most frequently' adopted[1].

VI. *Contra duas Epistolas Pelagianorum.*

The final decision of Zosimus against Pelagianism, which was in effect an act of agreement with the decision of his predecessor, with the judgment of that African Church which then reigned in the sphere of dogma, and with the decisive action of the two imperial governments, was presented to, and accepted by, a multitude of bishops; but the remaining strength of Pelagianism in Italy was shown by the recusancy of eighteen[2] Italian prelates, the leader of whom was Julian of Aeculanum, or Eclanum, in Campania, who had imbibed the new opinions before the death of Innocent[3], and was now deposed by Zosimus for upholding them[4]. He soon[5] displayed 'the courage of his convictions.' In the face of overpowering odds, he lifted the fallen banner of the party; and his energy gave it a new lease of life. Augustine, to whose authority he paid no deference[6], and on whom his pertinacity imposed much labour, calls him 'a very confident young man[7];' and it is easy to see that in the full consciousness of argumentative and oratorical ability[8], and in a chivalrous zeal for some great ideas as to the Divine justice, and the goodness of all that God had created[9], which he deemed to be menaced by the dominant theology, Julian rushed into the

[1] De Grat. Chr. s. 50; Retract. i. 21.

[2] See C. duas Epist. i. s. 3; Op. imperf. c. Jul. ii. 178.

[3] C. Jul. i. s. 13. [4] Merc. Commonit. i. 3, 1.

[5] Mercator accuses him of disingenuousness in one of his two letters to Zosimus; Subnotat. 6. 10.

[6] E. g. see C. Jul. iii. s. 1; v. s. 3. [7] C. Jul. ii. s. 30; cp. iii. s. 1.

[8] C. Jul. i. s. 2. On Julian's fondness for Aristotelian logic, ii. s. 37; iii. s. 7; Op. imp. ii. 51. Cp. C. Jul. ii. s. 16 on his 'verbosity.'

[9] Including the goodness of marriage as His ordinance. He also held that virtue, wherever found, was to be recognised as such, C. Jul. iv. s. 14. Mercator says that he once at Rome, in conversing with some 'simpliciores,' argued that since God could not create what was evil, sin was not a 'substantia,' and could not be transferred, &c. Subnotat. 7. 2.

conflict, not doubting that all thinkers were on his side, and not concealing his scorn for the 'mob of clerics, the young ex-monks, soldiers, lawyers, tradesmen,' whom he pictured to himself as swelling the Catholic host[1]. He began his controversial career by writing 'four thick books[2]' in reply to the first part of a work *De Nuptiis et Concupiscentia,* published by Augustine at the beginning of 419, and addressed to a trusted servant of Honorius, the devout and studious Count Valerius[3], who had seen a Pelagian statement that the Catholic view condemned marriage[4]. About the same time a letter was sent to Rome, with the intention of strengthening the Pelagian cause in that city by associating the triumphant orthodoxy of Rome and Africa with a name of abhorrent sound to all good Christians[5]. 'It is a new Manicheism.' To say this was to assume the identity of the two propositions 'that human nature had received a taint,' and 'that its material part was intrinsically evil[6].' But many might let this assumption pass; and the stigma had also a reference keenly personal. It meant, in effect, 'Take care what you do in letting Augustine shape your faith: he will involve you in those Manichean meshes[7] from which he has never yet shaken himself free[8].' The writer of the letter was evidently Julian, although he afterwards stooped to a poor evasion about the authorship[9]. It referred to 'four books' which the writer had recently composed in reply to the first book *De Nuptiis.* It accused 'those Manicheans, with whom we are not

[1] See C. Jul. ii. s. 37; cf. v. s. 4 on his contempt for the 'simplices.' And Op. imp. i. 41; ii. 2 ff.

[2] C. Jul. i. s. 2.

[3] Ep. 200.

[4] De Nupt. et Conc. i. s. 2.

[5] C. duas Epist. i. s. 4; ii. s. 1, etc. Cp. Pelagius, Libell. 13.

[6] C. duas Epist. ii. s. 2; Op. imp. iii. 37.

[7] Confess. iii. s. 10; see Trans. Lib. Fath. p. 322; and cp. C. duas Epist. iv. s. 19.

[8] Cp. Op. imp. ii. 147, 226.

[9] Op. imp. i. 18; cp. C. duas Epist. i. s. 9. Julian had previously written two letters to Zosimus; the first, before his deposition, was the profession of faith still extant (App. 2 to Aug. tom. x); the second, according to his fierce assailant Marius Mercator (Subnotat. 6. 10), contained some illusory admissions.

now in communion,' of saying that free-will had utterly perished in the Fall, that marriage was not ordained by God (the accusation of which Valerius had heard), that Baptism did not thoroughly extirpate sin, but 'left its roots in the evil flesh'—a charge which was an ingenious attempt to expel Churchmen from the stronghold of the baptismal argument, on the ground of Augustine's repeated and self-evident assertion that after baptism there still remained a 'concupiscence' to be resisted, and a need of pardon for sins, at least, of infirmity[1]. Other imputations were added: the Pelagian view was then set forth, in opposition to the Catholic; and a plea was urged for a re-hearing of the whole case, that is, for a new Council, to which proposal the Catholics, treating the question as authoritatively settled, were determined not to accede, and which they had power effectually to defeat[2].

A second letter was addressed by eighteen Pelagianising bishops, including Julian, to Rufus, bishop of Thessalonica, who, like his predecessors, was the deputy of the bishop of Rome in regard to Achaia and Macedonia, which, although politically annexed to the Eastern Empire in the reign of Arcadius[3], were regarded by Rome as still ecclesiastically Western. It was desired to win over this influential prelate, and thus to gain a footing in Eastern Illyricum for the principles which elsewhere were put under ban. The writers, accordingly, began by making free use of the nickname of Manicheans[4]. They then vilified the Roman clergy as a set of cowardly turncoats[5], and represented the Anti-Pelagian doctrines as fatalistic[6], injurious to the Divine impartiality[7], disparaging to the ancient Law[8], and incompatible with a full

[1] De Pecc. Merit. i. s. 70; ii. s. 4; Serm. 57, s. 9; 155, s. 9; cp. C. duas Epist. i. s. 26. This attempt illustrates the importance assigned to Baptism by all schools of ancient Christianity.

[2] Count Valerius used his influence with Honorius. Julian said that this policy showed a fear of inquiry, Op. imp. c. Jul. i. 10, ii. 14.

[3] See Fleury, b. xxiv. 31.

[4] C. duas Epist. ii. s. 1; iii. s. 25.

[5] C. duas Epist. ii. s. 5.

[6] C. duas Epist. ii. s. 10.

[7] C. duas Epist. ii. s. 13.

[8] C. duas Epist. iii. s. 2.

recognition of the efficacy of Baptism[1]. They charged their opponents with not admitting that the Holy Spirit had aided the good men of the Old Testament[2], and with insulting the sanctity of prophets and apostles[3]; misconstrued their language as to the relation of Christ to sin[4], and (with singular perversity) as to the imperfection of righteousness in the present life[5]; and insidiously descanted on the excellence of God's created works, of marriage, of the Law, of free-will, and of the lives of Saints, with the view of prejudicing the reader against the assertion of original sin, of unmerited grace, and of an element of frailty in the holiest men[6]. They further complained that 'a dogma not less foolish than impious had been received throughout nearly the whole West, and that unlearned bishops, sitting at home and not in synod, had been compelled to affirm it by their signatures[7].'

Through the activity of some Roman Churchmen[8], these two letters came into the hands of Pope Boniface, who had succeeded Zosimus in the last week of 418. He gave them to Alypius, an African bishop and an intimate friend of Augustine[9], and desired him to show them to the latter, whose name was injuriously mentioned in both[10]. Alypius also received from Count Valerius a paper of extracts from Julian's reply to Augustine's first book *De Nuptiis*[11]. Thus furnished, he returned to Africa; and Augustine, without waiting to verify the extracts and to read the whole work[12], wrote a second book *De Nuptiis* in rejoinder; and then composed the treatise *Contra duas Epistolas Pelagianorum*, which he dedicated to Boniface,

[1] C. duas Epist. iii. s. 4.
[2] C. duas Epist. iii. s. 6.
[3] C. duas Epist. iii. s. 14.
[4] C. duas Epist. iii. s. 16. Augustine here misunderstands the Latin version of Rom. viii. 3.
[5] C. duas Epist. iii. s. 17; cp. De Perf. Just. s. 19, 31.
[6] C. duas Epist. iv. s. 2 ff.
[7] C. duas Epist. iv. s. 20.
[8] C. duas Epist. i. s. 3.
[9] He had been converted with Augustine in 386; Confess. viii. s. 30.
[10] C. duas Epist. i. s. 3.
[11] De Nupt. et Concup. ii. s. 2.
[12] He thus exposed himself to a taunt from Julian, 'Why did he not wait until he had read the whole treatise?' etc. Op. imp. i. 19.

in terms of respect for his personal character, as well as for his pre-eminent place among bishops. In the first of the four books into which he divided this work, he dealt with the first of the two letters: in the remaining three, with the second. The first book contains an explicit retractation of the opinion which Augustine had formerly held and repeatedly expressed, to the effect that St. Paul in Romans vii. 14 ff. was describing the state of mind of a person 'under the law[1].' This opinion had been more recently avowed by Pelagius, who had claimed for it the support of 'all Church writers[2].' Augustine now contended that the Apostle was referring to himself and to other Christians; and added that 'concupiscence,' in the baptised, was called 'sin, because it was a result of sin[3].' Another interesting point in this book is his assertion that in his own time sudden conversions to Christianity were matters of constant occurrence[4]. In the second book, after a defence of the Roman clergy from the charge of tergiversation[5], the quotation by Pope Innocent of the words, 'Except ye eat the flesh of the Son of Man,' &c. is so explained as to refer to a 'participation of the Body and Blood of Christ' distinct from Christian Baptism, although elsewhere, if not in the former book, baptism had been spoken of as if it included such participation[6]. A predestinarian tone characterises this book; the election of one soul and the reprobation of another are treated as an 'awful' mystery[7]. In the third book, Augustine points out the different senses of such words as 'regeneration' and 'perfection;' sets forth the obligation of the moral law as against Antinomianism, although he treats as temporary and ceremonial the 'abstinence even from necessary works on a Sabbath[8];' characteris-

[1] Cp. C. duas Epist. i. s. 17 ff. with Expos. Prop. Rom. 45, and De Div. Qu. ad Simplician. i. 1. 1.

[2] De Grat. Chr. s. 43.

[3] C. duas Epist. i. s. 27; cp. De Pecc. Merit. ii. s. 45.

[4] C. duas Epist. i. s. 37.

[5] C. duas Epist. ii. s. 5.

[6] C. duas Epist. ii. s. 7; cp. iv. s. 4, 8. In De Pecc. Merit. iii. s. 8, Augustine speaks of infants being made partakers of Christ's flesh by being incorporated into His body (mystical). In C. Duas Ep. i. s. 40 his thought *may* be that Baptism led at once to Communion.

[7] C. duas Epist. ii. s. 15.

[8] C. duas Epist. iii. s. 10.

tically insists that 'right faith[1],' with an ordinary moral standard, leads to salvation, while an exceptionally high moral standard, without such faith, avails not against condemnation; and sets aside as irrelevant the obscure question as to the origin of souls[2]. In the fourth book, after showing wherein Catholics differed alike from Manicheans and Pelagians, he asks the latter how, on their principles, they account for the death of infants, and insists, not without a mistranslation of Romans v. 12, that all sinned *in* Adam[3]; he treats their 'praise of marriage' as an evasive truism; contends that in pre-Christian times, not the law, but the faith of men who lived under it, gave life; denounces the attempt of Pelagians to resolve grace into illumination, and to uphold the notion of precedent merit; rebukes, as presumptuous, the inquiry as to why grace visits one soul and not another; separates the doctrine of baptismal 'forgiveness' from the exaggeration which Pelagians had encouraged in the interest of their theory of impeccability; appeals to Cyprian and Ambrose[4] for the doctrine of the Fall, the necessity of grace, and the imperfection of all earthly holiness; and concludes by arguing that the living Church had spoken out too decisively against the Pelagians to leave them any excuse for demanding a new Synod.

VII. *Acts of the Second Council of Orange.*

This series of doctrinal statements belongs to the history of that modification of the Pelagian theory which is called Semi-Pelagianism, and which may be defined to be the denial of the necessity of grace as 'prevenient' to the first motions of conversion in man.

[1] C. duas Epist. iii. s. 14. Compare the 'Quicunque,' v. 1, 3.

[2] As between Traducianism and Creatianism, he could not make up his mind clearly, and did not think it necessary to do so, De Anima et ejus Orig. i. s. 17, etc. Cp. Liddon, Some Elements of Religion, p. 102.

[3] C. duas Epist. iv. s. 7. That Augustine was misled, grammatically, by the 'in quo' of the Latin version of Rom. v. 12, but that the doctrine itself was independent of that mistake, see Abp. Trench on St. Augustine as an Interpreter, p. 124; Mozley, Doctr. Predest. p. 393. Cp. C. Jul. vi. s. 75.

[4] Compare the appeal to Fathers, C. Jul. i. s. 5, ii. s. 33 ff. etc.

It may be said, without injustice to a high saint and a great teacher, that this particular question would not have become prominent but for the exaggeration, already referred to, which had increasingly characterised St. Augustine's treatment of the doctrine of Grace. Intent above all things on magnifying the Divine sovereignty, he practically forgot the complexity of the problem in hand, and failed to do justice to the human element in the mysterious process of man's salvation [1]. Year after year he must have pondered more deeply the wonderful experiences of that earlier time, when, as he believed, a Divine purpose of grace had pursued him through his wild youth and restless manhood, until it conquered him 'under the fig-tree' at Milan [2]. And amid these musings, the awe which lay so deep in his piety would root in his mind the thought, 'In God's moral realm He must be the sole Mover; He cannot allow His subjects to limit His action or to cross His design [3].' Grace, intensely contemplated, would fill the whole mental scene, and, regarded in its fulness, would appear to issue from an inscrutable decree [4], and to necessitate obedience and perseverance in its subject [5]. His studies of St. Paul's Epistles would more and more seem to require this conclusion,—to shape in his mind the idea of a Will Absolute, which out of a 'mass [6]' of souls, all alike deserving perdition on account even of original sin [7], selected a minority [8] to be vessels of Divine mercy, and

[1] See Mozley, Doctr. Predest. p. 155, 173. [2] Confess. viii. s. 28.

[3] See Enchirid. c. 103; De Corrept. et Grat. s. 14, 45.

[4] Hence the increased frequency, in his later writings, of references to Rom. ix. 20; xi. 33. His 'Theodicy' is resolved into an appeal to such texts; De Grat. et Lib. Arb. s. 44; de Corrept. et Grat. s. 18, etc.

[5] In De Dono Persev. s. 33 he speaks of a 'gratia inchoandi' as distinct from a 'gratia perseverandi;' but from a predestinarian standpoint he would treat that grace only as 'true' which was preordained to be permanent. Cp. De Corr. et Grat. s. 20. See below, p. liii.

[6] 'Massa' was borrowed from the Latin version (retained by Jerome) of Rom. ix. 21; see De Div. Qu. ad Simplician. i. 2. 20; C. duas Epist. ii. s. 13; De Pecc. Orig. s. 36; Ep. 186, s. 19.

[7] See C. duas Epist. ii. s. 13 ff.; Enchirid. c. 99; Serm. 26, s. 13; 165, s. 9.

[8] De Corrept. et Grat. s. 28.

abandoned[1] the majority as vessels of Divine wrath, without any regard, in either case, to foreseen moral character[2]. And in the case of souls predestinated or elected to salvation, he came to hold that grace so bent the will to its own pleasure, as literally to 'make' it respond and obey; in a word, that grace was irresistible[3], and therefore indefectible[4]; for, being irresistible, it must needs achieve its object.

These beliefs, which Augustine had not derived from tradition, but developed by his own method of thought from those for which he could appeal to tradition, had found partial expression quite early in his episcopate[5], but had gained systematic solidity and distinctness in the course of his battle with Pelagianism. The first of them is expounded, the latter indicated, in his famous letter to the Roman priest Sixtus, written in the latter part of 418[6]. About nine years later a monk of Adrumetum named Florus, during a temporary absence from his monastery, met with this letter, admired it, copied it, and sent it home for the edification of his brethren[7]. Strange to say, it was read aloud without the cognizance of the abbot Valentinus; and some five or six of the monks[8] raised objections to its doctrine as practically annihilating free-will. Florus, on his return, showed it to the abbot, whose attempts to allay the controversy were vain. Two of the objectors were allowed to repair to Hippo, in order to ask explanations from Augustine himself. He wrote to Valentinus, intimating his opinion that misunderstanding was at the bottom

[1] 'In massa perditionis relinquuntur,' De Dono Persev. s. 35. Cp. De Perf. Justit. s. 31, 'praedestinatum ad interitum;' De Anima, iv. s. 16, 'ad aeternam mortem;' and we find 'damnandi praedestinati' in the earlier De Pecc. Merit. ii. s. 26. Compare the first Lambeth Article.

[2] De Praed. Sanct. s. 24 ff.

[3] De Corr. et Grat. s. 31, etc.

[4] De Corr. et Grat. s. 14.

[5] In Div. Quaest. ad Simplician. i. 2. 12 ff. (A.D. 397).

[6] Ep. 194. In this letter (s. 30) Augustine exaggerates what St. Paul says in Rom. ix. 21, 22; 'Quamvis itaque Deus *faciat* vasa irae in perditionem,' etc. Compare with this an earlier letter, Ep. 186, to Paulinus.

[7] See Ep. 216, a letter of Valentinus, calling Augustine 'domine papa,' and speaking of 'apostolatum tuum.'

[8] Ep. 216, s. 3.

of the matter[1]; he also read the letter to Sixtus with them, and explained it as levelled against the Pelagian theory that grace was a reward of previous 'merits[2];' and he composed a new treatise, *De Gratia et Libero Arbitrio*, to the effect that both grace[3] and free-will must be maintained. But in his account of free-will[4] it appeared that he regarded the will as free for good in the sense of being turned by a dominant grace towards God, and secured against a lapse into evil[5]; which was simply to use the word 'free' in an esoteric sense, and to make it mean less, even as the phrase 'Divine assistance,' as applied to Christian grace, was made to mean more[6], than the natural meaning would contain. And although Valentinus expressed reverential gratitude for the 'sweet' and 'healing' instruction thus conveyed[7], Augustine learned that one inmate of the monastery, after hearing the treatise read, had remarked, 'On this showing, we ought not to rebuke a man for not keeping God's commandments, but only to pray that he may keep them.' This was reported to Augustine[8], who saw that others might feel the same difficulty, and thereupon wrote another book, *De Correptione et Gratia*. In this he contended that in the case of Christians who had fallen into sin, rebuke was just, even though, if they were not of the elect, it would be purely inflictive[9]; that baptised persons who for a time lived piously, but were afterwards allowed to fall away, were thereby proved

[1] Ep. 214. This letter was written before Easter; after it was sent, a third monk came from Adrumetum to Hippo, and all three kept their Easter with Augustine, who then sent them home with another letter for their community, Ep. 215.

[2] Ep. 215.

[3] He pursues the Pelagians into a new subterfuge which seems to anticipate the Semi-Pelagian view, that grace might be given in view of the 'merits' of a good *will*, De Grat. et Lib. Arbitr. s. 27. Cp. C. duas Ep. i. s. 37.

[4] De Grat. et Lib. Arbitr. s. 31, 32.

[5] De Grat. et Lib. Arbitr. s. 31, 32, 41. Compare the use of 'liberata,' C. duas Epist. i. s. 7; De Corr. et Grat. s. 35. See Mozley, Doctr. Predest. p. 235. Julian calls this a 'necessitas boni,' Op. imp. i. 103.

[6] See Mozley, p. 157. [7] Ep. 216, s. 4. [8] Retract. ii. 67.

[9] De Corr. et Grat. s. 7, 43. If the persons should be of the elect, the rebuke would be beneficial, s. 46.

to have never been 'truly' God's children[1]; that whereas Adam before his sin had, in aid of his free-will, such grace as made perseverance possible, his weaker[2] descendants needed for their recovery such grace as would make it certain[3]; and that those who, as not belonging to the fixed number[4] of the predestinate, had not received this 'greater freedom[5],' were left by a 'just though hidden judgment[6]' to the doom which they had not been enabled to avoid. It may be observed that while in his later writings Augustine puts the most unqualified sense on texts which describe the Divine action in 'giving, making, working,' and the like[7], he could explain away such a text as 1 Tim. ii. 4 by confining its scope to 'all the predestinate, because among them were representatives of every class of men[8].'

It was impossible even for him to remove objections by a style of argument which did but bring out his increased one-sidedness, and the 'hardness[9]' which a protracted controversy had given to his conception of the Gospel scheme. Such objections had already been urged in Southern Gaul, where John Cassian, a 'Scythian' by birth, who had been ordained by St. Chrysostom[10], was presiding over a great monastic body

[1] De Corr. et Grat. s. 17–23. For this use of 'truly' he cites John viii. 31, reading it, of course, in the light of his own predestinarian principle (which must also be taken to explain his famous words, 'Qui non *manet* in Christo . . . procul dubio nec manducat carnem ejus,' etc., in Joan. Evan. Tract. xxvi. 18). Yet he speaks of the persons in question as 'regenerate,' s. 22. And piety must be the fruit of grace; therefore some grace existed in the non-elect, even in his view.

[2] As not having, to begin with, a will free for good; C. duas Epist. i. s. 7.

[3] 'Adjutorium quo fit,' as distinct from the less potent 'adjutorium sine quo non fit,' De Corr. et Grat. s. 34.

[4] De Corr. et Grat. s. 39. God only knows, he adds, who are of this number.

[5] So he calls irresistible grace, s. 35.

[6] De Corr. et Grat. s. 42.

[7] See De Grat. et Lib. Arbit. s. 32; De Corr. et Grat. s. 36, 38, 45; De Praed. Sanct. s. 19. Cp. Mozley, Doctr. Predest. p. 173.

[8] De Corr. et Grat. s. 44. This and another gloss are given for the reader's choice in Enchirid. s. 103. That other, 'None are saved but by His will,' is preferred in C. Jul. iv. s. 44. Cp. De Praed. Sanct. s. 14.

[9] Chr. Remembr., Jan. 1856, p. 157.

[10] Chrysostom has some 'Semi-Pelagian' language, e.g. in Hom. 1, 'de

which he had formed at Marseilles, and had recently composed his 'Conferences,' in order to explain the internal habits of the ascetic solitaries of Egypt[1]. He and his monks, together with other persons of high religious character, among whom was Hilary, the young archbishop of Arles[2], rejected Augustine's Predestinarianism as unsupported by antiquity, and unfavourable to Christian practice[3]. They said in effect, 'To treat predestination as irrespective of foreseen conduct[4], and to limit the Divine goodwill to a fixed number of persons thus selected, who, as such, are assured of perseverance, is not only to depart from the older theology, and from the earlier teaching of the bishop of Hippo himself, but to cut at the root of religious effort, and to encourage either negligence or despair.' They insisted that whatever theories might be devised concerning this mystery, which was not a fit subject for popular discussion, the door of salvation should be regarded as open to all, because the Saviour 'died for all.' To explain away this Scriptural assurance was, they maintained, to falsify the Divine promise, and to nullify human responsibility. They believed in the doctrine of the Fall; they acknowledged the necessity of real grace in order to man's restoration; they even admitted that this grace must be 'prevenient' to such acts of will as resulted in Christian good works[5]; but 'some of them[6]' thought,—and herein consisted the error called Semi-Pelagian[7],

verbis Apostoli, Habentes,' s. 5; but from the context he seems to be opposing the notion that the will is simply passive in the first act of faith; and elsewhere, in Rom. Hom. S. 4, he says that 'faith comes when attracted by grace.' The question had not come definitely before his mind; Tillemont, xi. 357.

[1] See Fleury, b. xxiv. c. 97; on Cassian's visit to Egypt, b xx. 3.

[2] This excellent man, afterwards constrained to oppose Pope Leo's arbitrary policy, succeeded Honoratus in the see of Arles in January of 428. He agreed with Augustine on all other points. Ep. 225, s. 9.

[3] See the letters of Prosper, and of the layman Hilary, to Augustine, Ep. 225 and 226.

[4] They supposed that religious advantages were granted or not, as God foresaw the use which would have been made of them.

[5] See De Præd. Sanct. s. 2; De Dono Persev. s. 41.

[6] 'Quidam horum,' writes Prosper, Ep. 225, s. 4.

[7] 'The whole question being grown . . . unto this issue, whether man

—that nature, unaided, could take the first step towards its recovery, by desiring to be healed through faith in Christ[1]. If it could not,—if the very beginning of all good were strictly a Divine act,—exhortations seemed to them to be idle, and censure unjust, in regard to those on whom no such act had been wrought, and who therefore, until it should be wrought, were helpless, and so far guiltless, in the matter. Now, allowing for the inconsistent and untenable position which Cassian had taken up on the question of originating grace[2], we may well believe that others who are referred to would have admitted grace to be necessary at the outset, as well as throughout the after-process, if Augustine had not connected it with the ideas of irresistibility in its working[3], and of unconditional predestination as its source[4]. In these theories of his, especially as set forth in his letter to Paulinus[5], they found their stumbling-block; and the perusal of his work on 'Rebuke and Grace' not unnaturally deepened their aversion for his view[6].

Augustine was informed as to this state of Gallican opinion by one Hilary, apparently the same who had written to him about the Sicilian Pelagians, and by Prosper, a native of Aquitaine, then living in Provence, who had corresponded with him, and who was to become conspicuous by enthusiastic devotion to his memory and his theology. They requested him to assist them

may' [i. e. can] 'without God seek God,' Hooker, ed. Keble, ii. 547. See Wilberforce on Baptism, p. 169. The fourth and fifth of the condemned Five Propositions made Semi-Pelagianism to consist in saying that grace was not irresistible, and that Christ died 'pro omnibus omnino.'

[1] Cp. Origen, Ser. Comm. in Matt. 69. 'Fidem habenti, quae est ex nobis, dabitur gratia fidei quae est per spiritum fidei.' Also a long passage in Hom. 24 in Num. See above, p. ix.

[2] Although in Collat. xiii. 3 he asserts, by the mouth of Chaeremon, that even good thoughts, and 'initia sanctae voluntatis,' come from God, he teaches further on that the first movement of goodwill is sometimes from God, sometimes from human endeavour, xiii. 8, 11, 12, 14, 15, 17, 18.

[3] Apart from this, the language on prevenient grace in De Grat. et Lib. Arb. s. 33 (cp. De Nat. et Grat. s. 35) is most valuable, and clearly suggested part of our tenth Article.

[4] See Prosper, Epist. ad Rufin. s. 12.

[5] De Dono Persev. s. 55.

[6] See Ep. 225, s. 2; 226, s. 6.

in replying to the objectors; and their letters[1] produced a new exhibition of his marvellous facility and activity as a controversialist[2]. The opinion to which his attention was called, as to the purely natural origin of the first movements of faith or good desire, was already familiar to him: he had been arguing against it as held by a Carthaginian named Vitalis[3], and had found other Pelagians disposed to fall back upon it[4]. He was therefore ready at once to take up the question, together with the other points raised in Gaul: and he wrote, in reply to Prosper and Hilary, two books called *De Praedestinatione Sanctorum* and *De Dono Perseverantiae*. In the first of these, he begins by fully acknowledging that the 'brethren' who differ from him are separated from the Pelagians by their 'Catholic' belief in the necessity of grace for all ordinary Christian duties[5]: they only err in thinking that the beginnings of faith are from unaided free-will. It is true, he says, as they have urged, that he once (some thirty-four years previously) expressed that opinion[6]: but this was before he became a bishop, and shortly afterwards a further study of 1 Cor. iv. 7 convinced him that even the initial act of faith must come from a strength 'received[7].' The very basis of Christian life, as well as the superstructure, must be of 'the Lord's building[8].' In regard to predestination, they had quoted a few words from an old letter of his, to the effect that Christ came when He did because He foresaw that many would then believe in Him; but let them look at the context, and see that he there expressly allowed for deeper reasons, grounded in the counsels of God[9]. He insists, with

[1] Ep. 225, 226. (A.D. 428 or 429.)

[2] Mozley, Ruling Ideas in Early Ages, p. 254.

[3] Ep. 217. Here, as in De Dono Persev. s. 63, he quotes, and somewhat strains, liturgic language.

[4] C. duas Epist. i. s. 37; ii. s. 18; De Grat. et Lib. Arb. s. 27.

[5] De Praed. Sanct. s. 2, 25.

[6] In his Exposition of some 'propositions' in Ep. Rom. s. 60–62; De Praed. Sanct. s. 7.

[7] See his De Div. Quaest. ad Simplician. i. 2. 12. In De Dono Persev. s. 30 he refers to another change of opinion.

[8] De Praed. Sanct. s. 12.

[9] Ep. 102, q. 2, s. 14; De Praed. Sanct. s. 18.

characteristic reiteration, that men are chosen that they may believe, not because they believe, or because God foresees that they will believe[1]. Predestination must be regarded as wholly irrespective of foreseen piety[2], and no one could be 'judged' according to what under different circumstances would have been his conduct[3]. Alluding to the objection of novelty, and tacitly treating it as if it did not point directly to his predestinarianism, he observes that the older Christian teachers had not been concerned to treat of grace otherwise than 'in a cursory manner[4].' In the second book he argues that perseverance is a special Divine gift, bestowed and withheld for reasons to us 'inscrutable[5];' that predestination to life, and abandonment to perdition, are alike absolute[6]; that the doctrine of grace had been asserted by Cyprian, Ambrose, and Gregory Nazianzen[7], and by himself even in his early writings, as the 'Confessions[8].' If, he urges, that of predestination can be abused by human perverseness,—and of this he gives a striking instance from his own 'monastery[9],'—so can other truths: if men are not to be exhorted to believe, because faith is a Divine gift, a like reason might forbid us to urge them to be pure. The doctrine, being true, must not be suppressed[10], but discretion must be used in the mode of stating it: the bare fact that the elect, as such, will be certainly saved, and the non-elect, as such, certainly lost, must be rather suggested than asserted in addresses to a general congregation[11].

[1] De Praed. Sanct. s. 34.

[2] The argument from Christ's Manhood in s. 30 (see Mozley, Doctr. Pred. p. 152) seems to fail just because He had no *human* personality.

[3] De Praed. Sanct. s. 24.

[4] De Praed. Sanct. s. 27.

[5] De Dono Persev. s. 1, 21, 30, 35.

[6] De Dono Persev. s. 35.

[7] De Dono Persev. s. 4 ff., 20, 48, 49. In s. 36 he attempts to extract predestinarianism from a few words of Cyprian, but unsuccessfully.

[8] De Dono Persev. s. 53, 55. He observes that he is employed on his 'Retractationes.'

[9] He adds of this fallen man, 'And yet it is still uncertain how he will turn out,' i.e. he may be of the elect, and so repent; s. 38.

[10] De Dono Persev. s. 40.

[11] E.g. Augustine says in effect, 'In church the non-elect must not be supposed to be present, but alluded to as if absent. Do not say, "Some of

Although in these tracts he referred to the objectors in a tone of respect and kindness[1], deprecated such discussions as were merely verbal[2], and concluded in a strain of touching modesty[3], he did not abate an iota of the contention that election and rejection were arbitrary, that salvation was not really within the reach of all Christians, that grace was 'strictly controlling,' and that the will, considered as responding to grace, was in fact a 'determined' will; and therefore he 'did not satisfy the natural doubts,' or meet 'the real objections, of the Church of Marseilles[4]' upon this subject. Prosper threw himself enthusiastically into the work of upholding Augustine's doctrines against the objections urged by many of his own countrymen, whom he describes as 'spreading their teaching through famous towns, and infusing it into large populations,' where 'the intrepid lovers of complete grace' could be reckoned as but 'few[5].' Those who criticised his oracle were men of well-deserved influence: their piety and charity were undeniable; but he did not shrink from accusing them of jealousy and self-righteousness[6], and attacking their whole position, in a letter to a friend named Rufinus, and in a curious poem entitled 'On the Unthankful,' both written before Augustine's death. The 'Carmen,' for the most part very unmusical, is marked by much polemical bitterness, and avows the writer's opinion that grace always effects its purpose, and that the Divine will could not be dependent on the consent of the human[7]; but its conclusion is a really beautiful protest against

you have not received grace, and therefore have not been raised up to holiness;" but speak as if they might receive grace,' etc. De Dono Persev. s. 58 ff.

[1] De Praed. Sanct. s. 2, 25, 43; De Dono Persev. s. 66.

[2] 'Verborum controversias auferamus,' De Dono Persev. s. 11. Cp. s. 1.

[3] See De Dono Persev. s. 68. Augustine was then about 74 or 75.

[4] See Chr. Remembr., Jan. 1856, p. 162.

[5] Prosp. Carm. de Ingratis, i. 213; Ep. to Aug. (Ep. 225) s. 7. The 'paucos' in the latter passage is hardly reconcilable with the 'plurimos' of his letter to Rufinus, s. 4.

[6] Prosp. Ad Rufin. s. 5; De Ingratis, 775, 'Licet in cruce vitam Ducant . . . sint casti, sintque benigni,' etc.

[7] De Ingrat. 319, 383.

the notion of independent merit, as fatal to the truth that the Christian lives in and by his Lord[1].

The great and holy man to whom that truth was so dear did not live to finish a second and more elaborate treatise against Julian the Pelagian[2]. He died at Hippo on the 28th of August, 430, with his eyes fixed on the penitential psalms, and with the sound of a besieging Vandal host in his ears,—taken away, it might well be said, from evil to come. The Gallic school, soon afterwards, put forth a series of fifteen deductions from his writings, by way of 'deterring the reader[3]' from the predestinarian theory which they contained, as fatalistic, and inconsistent with the intrinsic justice and the promised mercy of God. The wording, in part, was highly invidious[4], and might well incense Prosper, who replied in a tract which exhibits some rhetorical evasiveness[5], and a disposition to rely on a distinction between predestination in regard to the good, and simple prescience in regard to the wicked[6]. Another series of sixteen objections proceeded from a Vincent whose identity with the famous author of the 'Commonitory[7]' has been matter of debate. To these Prosper replied with somewhat increased acrimony[8]. It was in a different spirit that two presbyters of Genoa, Camillus and Theodore, sent to him nine extracts from the *De Praedestinatione Sanctorum* and the *De Dono Perseverantiae*, which they wished him to explain. He answered them in a

[1] De Ingrat. 979: 'Gratia Christi est
Qua currit, gaudet, tolerat, cavet, eligit, instat,' etc.

[2] The 'Opus Imperfectum;' a series of extracts from Julian's second treatise (of eight books) with comments upon them.

[3] Prosp. Resp. ad Capit. Gall. praef.

[4] E.g. 'Quod per potentiam Deus homines ad peccata compellat;' Obj. 11.

[5] See Resp. 5, 6, 8. Wickedness is traced to men's evil will; but, by the hypothesis, to a will which has never been helped to become good. The 'all men' of 1 Tim. ii. 4 are those who are adopted out of all men. This Augustinian gloss was reproduced in a letter of some exiled African bishops, A.D. 523, in Mansi, viii. 598.

[6] Resp. 3, 12. Foreseen wickedness is made the ground of non-predestination.

[7] This Vincent was at the time a monk in the isle of Lerins.

[8] 'Diabolico indiculo,' etc. Resp. ad Obj. Vincent. praef.

courteous tone, although he professed surprise that some of these passages should have caused them any difficulty[1]. He and his friend Hilary the layman now took the step of appealing to Celestine, bishop of Rome, in the character of men unjustly attacked, and obtained from him a letter addressed to Gallican bishops, and reproving them for tacitly allowing presbyters to dogmatise on such high subjects, to the injury of the pious appellants, and in disparagement of one whom 'his predecessors had ever honoured as among the best of teachers, Augustine of holy memory[2].' The doctrinal articles appended to this letter were in fact compiled at a later date, partly from the letters of Innocent and Zosimus, and from the Council of May 1, 418[3].

This visit of Prosper and Hilary to Rome must be dated in 431. On their return, Prosper found that the general approbation bestowed by Celestine on Augustine's writings was not understood to cover the latest of those writings[4]; and after Celestine's death (in April, 432) a fresh attack was made in Provence on their characteristic teaching by men who, as Prosper thought, were too intelligent to misunderstand it, and must be credited with a deliberate purpose of putting it down[5]. By way of rejoinder to these 'rigorous' critics, he undertook to criticise the teaching of Cassian in a book 'Against the Author of the Conferences' (*Contra Collatorem*), in which he maintained that Cassian, having admitted in one 'most Catholic' statement[6] that even the beginnings of good desire came from Divine inspiration, proceeded to cancel the admission by ascribing to God a diversity of procedure in the training and salvation of different souls, so that some were drawn to Him by his originating grace, and others approached Him by their own unaided will. It cannot be said that Prosper, in this elaborate treatise, is an

[1] E. g. Resp. ad Genuen. 7.

[2] Celest. Epist. 1. Celestine had, two years before, taken *some* part in the mission of Germanus, bishop of Auxerre, to confute the Pelagians of Britain. Prosper alludes to this, c. Collat. s. 58.

[3] See Newman's note to Fleury, b. xxvi. 11.

[4] Prosp. c. Collat. s. 59.

[5] C. Collat. s. 1.

[6] C. Collat. s. 44, 47.

uniformly fair controversialist[1]; and he exhibits the Augustinian proneness to explain away texts that are urged against him[2], to exaggerate the extent of inherited depravity, to ignore the reality of non-Christian excellence, and to make grace simply omnipotent over will. But he shows that Cassian had opened a door by which Pelagianism might re-enter, and could interpret simple texts with a perverse exclusiveness[3]; and his description of the manifold forces which 'draw' men to God exhibits a spiritual insight which may remind us of the 'Confessions' of his master[4]. A treatise in two books, *On the Calling of all Nations*, which appeared some years later, is too unlike his tone and style to be called his, but in style, at least, resembles the writings of Leo, and may have been written by him before his pontificate[5]. The author, whoever he was, adheres to the Augustinian point of view[6], but softens its expression, particularly by emphasising, and even describing as a general kind of 'grace,' the providential manifestations of God vouchsafed to all men in all ages, as 'tables' of an 'eternal' and natural 'law[7].'

The hostility to Predestinarianism[8] was kept up in Gaul by the influence of the great monastery of Lerins, whence 'came forth the greatest saints and scholars of the time[9].' Faustus, who is called a 'Briton'[10], became its abbot about 433, and was raised to the see of Riez, in Provence, about 460. He was much

[1] He omits some important words in Coll. xiii. 13, 16; and see C. Collat. s. 55, 56.

[2] E. g. s. 29–31, as to Rom. ii. 14, Luke xii. 57.

[3] E. g. 1 Kings viii. 18; Matt. viii. 10; C. Coll. s. 33, 49.

[4] C. Collat. s. 18; an exquisite comment on John vi. 44. Photius calls Prosper 'truly a man of God,' Biblioth. 54.

[5] See Prosp. Op. ed. 1711, p. 825 ff.

[6] He virtually explains the 'all' in 1 Tim. ii. 4 as meaning all the elect; but it is significant that he neither cites nor names Augustine.

[7] Cp. De Voc. omn. Gent. ii. 4, 23, 25. He refers to the wide spread of Christianity, ii. 17, but also to the residue of Paganism 'in many homes and families of Christian cities,' ii. 3.

[8] The book called 'Praedestinatus' was probably an outcome of this hostility.

[9] Kitchin, Hist. France, i. 65.

[10] Sidonius, Epist. ix. 9; Avitus, Epist. 4; see Tillemont, xvi. 408.

admired as a preacher, and retained, as bishop, his habits of monastic piety[1]. In 475 he took an active part in a Council held at Arles[2], in the case of a 'predestinarian' presbyter named Lucidus, to whom, at the Council's request, he wrote, requiring his assent to six anathemas directed against Pelagianism and against the opposite extreme. Lucidus yielded, and wrote to the Council disclaiming a series of statements, such as that Christ did not die for all men, and acknowledging that He came even for the lost, because they were lost against His will. Faustus, therefore, at the desire of his colleagues, wrote two books on 'Grace and Free-will,' which he dedicated to the archbishop of Arles; and a subsequent Council of Lyons requested him to enlarge the work, by way of meeting some newly discovered errors. The main object of the treatise, which is extant[3], is to insist on the necessity of responding to grace by exertion[4], and on the reality of the Divine goodwill towards all men[5]; but it contains not only attacks on predestinarianism[6], but also some language of a Semi-Pelagian character, illustrating the case of a soul which desires to be drawn towards God by that of a sick man trying to rise, and asking for a helping hand, —as if the desire in question were not itself stirred up by grace[7]. The slumbering controversy was thus re-awakened[8], and was not settled until nearly a century after the death of St. Augustine.

[1] Sidonius, Epist. ix. 3.

[2] Mansi, vii. 1007 ff. See Keble's Hooker, vol. ii. p. 582.

[3] Migne's Patrologia Latina, lviii. 783 ff.

[4] Faustus, however, condemns Pelagianism as blasphemous, i. 1, and impious, i. 6. He admits that free-will has been 'weakened,' but contends that it can still move towards good, by Divine help, i. 9.

[5] De Grat. etc. i. 16.

[6] De Grat. i. 4, 16; ii. 3. In i. 12 he argues from 2 Tim. ii. 11 that a vessel of dishonour may become a vessel of honour. Cp. Origen, de Princip. iii. 1. 20.

[7] De Grat. i. 17. 'Many passages might be almost supposed to have come from the pen of an Arminian controversialist,' Dict. Chr. Biogr. ii. 469. Faustus was honoured as a saint by his own church of Riez for ages.

[8] It is thought that Avitus of Vienne, who had already criticised a work of Faustus as disparaging to free grace, wrote against this treatise; Tillemont, xvi. 426.

Its settlement was largely due to one of the best men of a century to which belonged Columba and Gregory the Great.

Caesarius, for some time a monk and afterwards abbot of Lerins [1], was elected to the chair of Arles in 501. A man of warm heart, of considerate judgment, and of deep practical piety, as his extant sermons indicate [2],—distinguished for his unwearied and plain-spoken preaching [3], for his monastic regulations [4], for his care of divine service [5], for the charity which led him to relieve captives by selling the altar-vessels of his cathedral [6], and for the fearless dignity with which he disarmed the suspicions and commanded the admiration of his new sovereign Theodoric [7], he enjoyed a moral preeminence among the Gallic bishops of his time. In his own words, he 'loved the Catholic sentiments of Augustine [8],' although he had evidently no liking for extremes; but, as his biographers tell us, his preaching of grace encountered suspicion and misconstruction [9], which existed among the Gallican prelates, one of whom sent to Caesarius a letter of Semi-Pelagian tone [10], and for the removal of which the bishops of the neighbouring province of Vienne resolved to meet in council, and invited Caesarius to attend and speak. The Council was held at Valence [11]; but Caesarius was detained at home by illness, and sent some bishops and other ecclesiastics to represent his mind on the question of pre-

[1] Vit. S. Caesarii, i. s. 5, 12.

[2] Many of them are in App. to Aug. tom. v. See the sermons there numbered as 28, 29, 67, 107 (on charity), 115, 116 (on Advent), 129, 140, 249, etc.

[3] Vit. S. Caes. i. s. 40, 42; ii. s. 24.

[4] 'Regulae ad Monachos—ad Virgines.'

[5] Vit. S. Caes. i. s. 15, 19.

[6] Vit. S. Caes. i. s. 23. In this he imitated other saintly bishops.

[7] Vit. S. Caes. i. s. 26. For Theodoric's victory over the Franks at Arles, whereby he 'saved a little remnant of the Visigothic kingdom,' see Kitchin, Hist. France, i. 71; Gibbon, v. 17.

[8] Vit. S. Caes. ii. s. 33. These were his words when dying; they are quoted by Alban Butler, August 27. He died in 542.

[9] Vit. S. Caes. i. 46.

[10] See the letter of Boniface II. to Caesarius.

[11] See Vit. S. Caes. i. s. 46.

venient grace. It was, most probably, soon after this[1] that Caesarius, having fortified himself with a series of doctrinal articles sent to him by Pope Felix IV, took occasion to bring the subject before a Synod of his own province. The opportunity was afforded by the dedication, on the 3rd of July, 529, of a new church built in the old Roman town of Arausio or Orange[2], by Liberius the 'Patrician,' a man of signal excellence[3], who had held with great public benefit under Theodoric, and retained under his grandson Athalaric, the office of praetorian prefect for the Ostrogothic territory in Gaul. The ceremony being concluded, the archbishop of Arles, with thirteen suffragans then present, held a Council, the second which had assembled in that place[4], and solemnly adopted the 'articles' received from Rome. They were twenty-five in number, and were partly extracted from Augustine's works, partly based upon statements of his, and in some instances copied from Prosper[5]. The first two articles simply affirm the doctrine of the Fall as against Pelagianism, to the effect that through Adam's sin man's whole being was changed for the worse, and not only death but sin was transmitted to his posterity. Then follow six articles directed against Semi-Pelagianism, and insisting on grace as an invariable[6] antecedent to all goodness, as calling forth prayer, 'preparing the will' to desire purification, inspiring the soul with the first principle of faith; nature itself, it is added, being so marred and disordered by the Fall that it is wholly dependent on grace for its recovery. The third set of 'articles,' drawn up

[1] For the probable priority of the Council of Valence to that of Orange, see Hefele, Hist. Counc. s. 242. The biographers of Caesarius mention that of Valence only.

[2] Caesarius, when in Italy, had ransomed some captives belonging to this town, Vit. S. Caes. i. s. 27.

[3] See letters to Liberius by Ennodius, Ep. v. 1; ix. 23, 29; cp. Sirmond, Op. i. 873.

[4] The first Council of Orange was held by Hilary of Arles in 441. For this second Council see App. to Aug. tom. x; Mansi, viii. 711; Hefele, l. c.

[5] E. g. cap. 9, 12; from Prosper's collection of 'sentences,' verbally or substantially 'Augustinian.'

[6] As against Cassian's theory, that some persons were able to come to God through free-will without the aid of grace. See cap. 8.

in less formal style, are designed to exhibit the chief aspects of the one great idea, that man's spiritual activity depends throughout on grace, as originating, assisting, and sustaining it to the end. It is very remarkable that in this whole series there is not a word about Predestinarianism; and this reticence on a point to which Augustine attached such vital importance illustrates the cautious and discriminating adhesion which the Roman church, through several successive bishops[1], had given to his theology. The articles are followed by a continuous doctrinal statement, referring to them, and reaffirming the necessity of originative grace, as grounded on the mischief wrought by the Fall, which had 'warped and weakened' the human will for good. It is urged that grace, and not nature, was the source of that faith through which 'the elders obtained a good report;' and that this grace, since the Advent, has equally been the source of all genuine desire for Baptism. Some of the texts which Augustine was never weary of quoting on this subject are adduced as examples of a much larger number; and then the Council's formulary turns, with a breadth of view unhappily absent from Augustine's Predestinarian writings, to the complementary truth that 'according to the Catholic faith, all the baptised are capable, by Christ's aid and co-operation, if they choose to work faithfully, of fulfilling the conditions of eternal salvation,' and are accordingly 'bound' to fulfil them; and an anathema is pronounced against those, 'if any there be, who hold that any persons are predestined to evil by Divine power,' while the absence of any positive assertion about predestination renders this language the more significant. Returning to their immediate object, the bishops repeat their condemnation of Semi-Pelagianism by affirming that faith and love, as well before baptism as after baptism, are the result of God's inspiration[2], as if to say, in the words of our second Evening

[1] Such as Celestine, Sixtus, Leo, Gelasius (who condemned Faustus's works as 'apocryphal,' Mansi, viii. 152) and Hormisdas (Ep. 70, to Possessor, A.D. 520; Mansi, viii. 499).

[2] The references, at this point, to Zacchaeus, the penitent robber, and Cornelius, are directed against Cassian. Cp. Prosp. c. Coll. s. 17.

Collect, then, perhaps, some thirty years old[1], that from Him 'proceed all holy desires,' as well as 'all just works.' If Augustine could only have met the 'Massilian' objectors in the spirit of these concluding paragraphs, in which, no doubt, we may trace the hand of Caesarius, the Semi-Pelagian controversy might have been speedily allayed. But, although he would have disclaimed the notion of a predestination to moral 'evil' as distinct from punishment[2], the acknowledgment, or rather the plain assertion, that all baptised persons might be saved if they chose, could by no means have fitted into his system; and it was by daring to depart from that system, in order to vindicate a truth which its rigorism had virtually discarded, that this little Gallican Council earned the respect and gratitude of ages for having brought a great question to a comprehensive settlement, and preserved the Christianity of Western Europe from a onesidedness baneful to its soul-attracting power[3].

The 'definition,' including the 'articles' and the concluding statement of faith, was deemed so important, that Liberius and seven other laymen of 'illustrious' rank were invited to sign it

[1] Gelas. Sacram.; Muratori, Lit. Rom. Vet. i. 727.

[2] Predestination to perdition he freely asserts: see above, p. li; and in C. duas Epist. ii. s. 13 he speaks of such punishment as 'malum.'

[3] For the Gottschalk controversy in the ninth century, see Robertson, Hist. Ch. iii. 350 ff. Predestination was the matter in debate; prevenient grace was acknowledged by the adversaries of a rigid predestinarianism, as at the Council of Quiercy or Kiersy in 853; Mansi, xiv. 921. The third Council of Valence, in 855, which censured the 'capitula' of Quiercy, expressly adhered to the anathematism of Orange against any who believed that some were predestinated to evil, adding the explanation, 'videlicet, ut quasi aliud esse non possint;' Mansi, xv. 5. The principle of prevenient grace finds expression, as in our Gregorian Collect for Easter-day, and in the Collect of the same age, 'Prevent us,' or in the 10th Article (cp. Hardwick's Hist. of the Articles, p. 398, ed. 3), so, very beautifully, in Wordsworth's sonnet 'from the Italian of Michael Angelo:'

> 'The prayers I make will then be sweet indeed
> If Thou the spirit give by which I pray:
> My unassisted heart is barren clay,
> That of its native self can nothing feed,' &c.

after the bishops. 'It is remarkable,' says Hefele[1], 'that they signed with the very same formula as the bishops, namely, "consentiens subscripsi."' But it is certain that they were not, and did not pretend to be, constituent members of the synod: the bishops speak of themselves as having 'assembled,' and as 'promulgating the articles,' and of the definition as 'the Fathers' and their own;' and it is simply by virtue of a 'resolution' of theirs that the lay signatures are annexed. The document (which has sometimes been loosely described as a work by Caesarius on 'Grace and Free-will') was sent to Rome, with a request to a Roman ecclesiastic named Boniface, that he would procure for it the Papal sanction. But the messenger, an abbot named Armenius, found Boniface himself enthroned as the successor of Felix; and obtained for him, in that capacity, a letter for Caesarius, affirming the necessity of prevenient grace, approving the formulary of the Council as 'agreeable to the Catholic rules of the Fathers,' and expressing a hope that, by the instrumentality of Caesarius, all those whom he had represented as 'dissenting' from sound doctrine would be brought to experience the Divine bestowal of a 'good will.' If the date of this letter, January 25, 530, be correct, Felix IV. must have died in the September of 529, not, as is usually said, of 530; and if the latter date were in fact that of his death, it would be hard to understand why Caesarius should have so long delayed the application for a sanction so earnestly desired.

In this reprint, the Benedictine text has been adhered to, except in some details of punctuation. The marginal references to Scripture, in which the verses are given according to the Vulgate, have been amplified. The use of italics has generally been confined to those texts on which special stress is laid. It has not been thought necessary to add the various readings as distinct from the conjectural emendations. The headings pre-

[1] Hefele, Hist. of Councils, Introduct. 4. 12. Sixty years later, at the memorable third Council of Toledo, the great laymen present signed the dogmatic confession; Mansi, ix. 989.

fixed, in Migne's edition, to chapters in some of the treatises, have been translated, with a few alterations.

I wish to acknowledge the kind assistance which I have received, in the revision of these sheets, from Mr. W. E. Gabbett, B.A., of Lincoln College, Assistant Secretary to the Delegates of the Press, who have undertaken the present publication.

W. B.

Christ Church, *March* 2, 1880.

DE SPIRITU ET LITTERA.

CHAPTER I.

The occasion of writing this book. The fact that a thing has not happened is no proof that it is impossible.

1. Lectis opusculis, quae ad te nuper elaboravi, fili charissime Marcelline, de Baptismo parvulorum, et de perfectione justitiae hominis, quod eam nemo in hac vita vel assecutus, vel assecuturus videatur, excepto uno Mediatore, qui humana perpessus est in similitudine carnis peccati, sine ullo omnino peccato: Rom. viii. 3. rescripsisti te moveri eo, quod in posteriore duorum libro De Pecc. Mer. ii. 6, 7, 20. fieri posse dixi, ut sit homo sine peccato, si voluntas ejus non desit ope adjuvante divina, et tamen praeter unum in quo omnes vivificabuntur, neminem fuisse vel fore in quo hic vivente 1 Cor. xv. 22. esset ista perfectio. Absurdum enim tibi videtur dici, aliquid fieri posse cujus desit exemplum, cum, sicut credo, non dubites, nunquam esse factum ut per foramen acus camelus transiret, et Matt. xix. 24, 26. tamen ille hoc quoque dixit Deo esse possibile: legas etiam duodecim millia legiones Angelorum pro Christo, ne pateretur, Matt. xxvi. 53. pugnare potuisse, nec tamen factum: legas fieri potuisse ut semel gentes exterminarentur a terra quae dabatur filiis Israel, Deut. xxxi. 3. Deum tamen paulatim fieri voluisse: et alia sexcenta possunt Judg. ii. 3. occurrere, quae fieri, vel potuisse, vel posse fateamur, et eorum tamen exempla quod facta sint proferre nequeamus. Unde non ideo negare debemus, fieri posse ut homo sine peccato sit, quia nullus est hominum, praeter illum qui non tantum homo, sed etiam natura Deus est, in quo id esse perfectum demonstrare possimus.

CHAPTER II.

The error of those who say that men can live here without sin, less pernicious. The error of those who deny the necessity of Grace, more serious, and to be vigorously refuted.

2. Hic fortasse respondeas, ista quae commemoravi facta non esse et fieri potuisse, opera esse divina; ut autem sit homo sine peccato, ad opus ipsius hominis pertinere, idque opus esse optimum, quo fiat plena et perfecta et ex omni prorsus parte absoluta justitia: et ideo non esse credendum, neminem vel fuisse, vel esse, vel fore in hac vita qui hoc opus impleverit, si ab homine impleri potest. Sed cogitare debes, quamvis ad hominem id agere pertineat, hoc quoque munus esse divinum, Phil. ii. 13. atque ideo non dubitare opus esse divinum. *Deus est enim qui operatur in vobis*, ait Apostolus, *et velle et operari, pro bona voluntate.*

[As in p. 16.] 3. Proinde non multum molesti sunt, et instandum est eis, ut si possunt, ostendant ita esse, qui dicunt vivere hic hominem, sive vixisse sine ullo omnino peccato. Nam si testimonia Scripturarum, quibus existimo definitum, nullum hominem hic viventem, quamvis utatur libero arbitrio, inveniri sine peccato, Ps. cxlii. (cxliii.) 2. sicuti est, *Ne intres in judicium cum servo tuo, quoniam non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*, et caetera talia, quisquam docere potuerit aliter accipienda quam sonant, et demonstraverit aliquem vel aliquos sine ullo hic vixisse peccato; qui non ei, non solum minime adversatus, verum etiam plurimum gratulatus fuerit, non mediocribus invidentiae stimulis agitatur. Quin etiam si nemo est, aut fuit, aut erit, quod magis credo, tali puritate perfectus, et tamen esse, aut fuisse, aut fore defenditur et putatur; quantum ego judicare possum, non multum erratur, nec perniciose, cum quadam quisque benevolentia fallitur: si tamen qui hoc putat, se ipsum talem esse non putet, nisi revera ac liquido talem se esse perspexerit.

4. Sed illis acerrime ac vehementissime resistendum est, qui putant sine adjutorio Dei per se ipsam vim voluntatis humanae vel justitiam posse perficere, vel ad eam tenendo proficere: et cum urgeri coeperint, quomodo id praesumant asserere fieri sine

ope divina, reprimunt se, nec hanc vocem audent emittere, quoniam vident quam sit impia, et non ferenda. Sed aiunt, ideo ista sine ope divina non fieri, quia et hominem Deus creavit cum libero voluntatis arbitrio, et dando praecepta ipse docet quemadmodum homini sit vivendum ; et in eo utique adjuvat, quod docendo aufert ignorantiam, ut sciat homo in operibus suis quid evitare, et quid appetere debeat ; quo per liberum arbitrium naturaliter insitum, viam demonstratam ingrediens, continenter et juste et pie vivendo ad beatam eandemque aeternam vitam pervenire mereatur.

CHAPTER III.

True Grace a gift of the Holy Spirit, whereby a delight in and love of goodness is produced in the soul.

5. Nos autem dicimus humanam voluntatem sic divinitus adjuvari ad faciendam justitiam, ut praeter quod creatus est homo cum libero arbitrio voluntatis, praeterque doctrinam qua ei praecipitur quemadmodum vivere debeat, accipiat Spiritum Sanctum, quo fiat in animo ejus delectatio dilectioque summi illius atque incommutabilis boni quod Deus est, etiam nunc cum adhuc per fidem ambulatur, nondum per speciem : ut hac 2 Cor. v. 7.
sibi velut arrha data gratuiti muneris inardescat inhaerere Creatori, atque inflammetur accedere ad participationem illius veri luminis, ut ex illo ei bene sit, a quo habet ut sit. Nam neque liberum arbitrium quidquam nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via : et cum id quod agendum et quo nitendum est coeperit non latere, nisi etiam delectet et ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur. Ut autem diligatur, charitas Rom. v. 5.
Dei diffunditur in cordibus nostris, non per arbitrium liberum quod surgit ex nobis, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.

CHAPTER IV.

The teaching of Law, without the life-giving Spirit, is the 'letter that killeth.'

6. Doctrina quippe illa, qua mandatum accipimus continenter recteque vivendi, littera est occidens, nisi adsit vivificans Spi-

ritus. Neque enim solo illo modo intelligendum est quod
2 Cor. iii. 6. legimus, *Littera occidit, spiritus autem vivificat,* ut aliquid figurate scriptum, cujus est absurda proprietas, non accipiamus sicut littera sonat, sed aliud quod significat intuentes, interiorem hominem spirituali intelligentia nutriamus, quoniam
Rom. viii. 6. 'sapere secundum carnem mors est, sapere autem secundum spiritum vita et pax.' Velut si quisquam multa quae scripta sunt in Cantico Canticorum carnaliter accipiat, non ad luminosae charitatis fructum, sed ad libidinosae cupiditatis affectum. Non ergo solo illo modo intelligendum est quod ait Apostolus, *Littera occidit, spiritus autem vivificat:* sed etiam illo, eoque vel
Rom. vii. 7, 11. maxime, quo apertissime alio loco dicit. *Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces.* Et paulo post ait: *Occasione accepta peccatum per mandatum fefellit me, et per illud occidit.* Ecce quid est, *Littera occidit.* Et utique non figurate aliquid dicitur, quod accipiendum non sit secundum litterae sonum, cum dicitur, *Non concupisces:* sed apertissimum saluberrimumque praeceptum est, quod si quis impleverit, nullum habebit omnino peccatum. Nam hoc ideo elegit Apostolus generale quiddam, quo cuncta complexus est, tanquam haec esset vox legis ab omni peccato prohibentis, quod ait, *Non concupisces;* neque enim ullum peccatum nisi concupiscendo committitur: proinde quae hoc praecipit, bona et laudabilis lex est. Sed ubi Sanctus non adjuvat Spiritus, inspirans pro concupiscentia mala concupiscentiam bonam, hoc est, charitatem diffundens in cordibus nostris; profecto illa lex, quamvis bona, auget prohibendo desiderium malum: sicut aquae impetus, si in eam partem non cesset influere, vehementior fit obice opposito, cujus molem cum evicerit, majore cumulo praecipitatus violentius per prona provolvitur. Nescio quo enim modo, hoc ipsum quod concupiscitur fit jucundius dum vetatur. Et hoc est
Rom. iv. 15. quod fallit peccatum per mandatum, et per illud occidit, cum accedit etiam praevaricatio, quae nulla est ubi lex non est.

CHAPTER V.

What is to be here treated of.

7. Sed totum ipsum apostolicae epistolae locum, si placet, consideremus, et sicut Dominus adjuverit pertractemus. Volo enim, si potuero, demonstrare illud quod ait Apostolus, *Littera occidit, spiritus autem vivificat*, non de figuratis locutionibus dictum, quamvis et illinc congruenter accipiatur; sed potius de lege aperte quod malum est prohibente. Quod cum ostendero, profecto manifestius apparebit, bene vivere donum esse divinum: non tantum quia homini Deus dedit liberum arbitrium, sine quo nec male nec bene vivitur; nec tantum quia praeceptum dedit, quo doceat quemadmodum sit vivendum: sed quia per Spiritum Sanctum diffundit charitatem in cordibus eorum quos praescivit ut praedestinaret, praedestinavit ut vocaret, vocavit ut justificaret, justificavit ut glorificaret. Hoc autem cum apparuerit, videbis, ut existimo, frustra dici illa tantum esse possibilia sine exemplo, quae Dei opera sunt; sicut de cameli transitu per foramen acus commemoravimus, et quaecumque alia sunt apud nos impossibilia, apud Deum autem facilia: et ideo non inter haec humanam deputandam esse justitiam, quod non ad Dei, sed ad hominis opus pertinere debeat; cujus perfectio, si est in hac vita possibilis, nullam esse causam cur sine exemplo esse credatur. Hoc ergo frustra dici, satis elucebit, cum et ipsam humanam justitiam operationi Dei tribuendam esse claruerit, quamvis non fiat sine hominis voluntate: et ideo ejus perfectionem etiam in hac vita esse possibilem, negare non possumus; quia omnia possibilia sunt Deo, sive quae facit sola sua voluntate, sive quae cooperantibus creaturae suae voluntatibus a se fieri posse constituit. Ac per hoc quidquid eorum non facit, sine exemplo est quidem in operibus factis; sed apud Deum et in ejus virtute habet causam qua fieri possit, et in ejus sapientia quare non factum sit: quae causa etiamsi lateat hominem, non se obliviscatur esse hominem, nec propterea Deo det insipientiam, quia non plene capit ejus sapientiam.

Rom. viii. 29, 30.

Mark x. 27.

8. Attende igitur Apostolum ad Romanos explicantem, satisque monstrantem quod scripsit ad Corinthios, *Littera occidit, spiritus autem vivificat,* sic magis accipiendum, quemadmodum supra diximus; quoniam legis littera quae docet non esse peccandum, si spiritus vivificans desit, occidit: sciri enim facit peccatum potius quam caveri, et ideo magis augeri quam minui, quia malae concupiscentiae etiam praevaricatio legis accedit.

CHAPTER VI.

The 'abounding of the offence' through the Law.

9. Volens ergo Apostolus commendare gratiam, quae per Jesum Christum omnibus gentibus venit, ne Judaei adversus caeteras gentes de accepta lege se extollerent; posteaquam
Rom. v. 12 sq. dixit peccatum et mortem per unum hominem intrasse in genus humanum, et per unum hominem justitiam et vitam aeternam, illum Adam, hunc Christum apertissime insinuans,
Rom. v. 20. ait: *Lex autem subintravit ut abundaret delictum; ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia: ut quemadmodum regnavit peccatum in mortem, sic et gratia regnet per justitiam in vitam aeternam per Jesum Christum Dominum*
Rom. vi. 1. *nostrum.* Deinde opponens sibi ipse quaestionem, *Quid ergo dicemus?* inquit. *Permanebimus in peccato, ut gratia abundet? Absit.* Vidit enim a perversis perverse posse accipi quod dixerat, *Lex subintravit ut abundaret delictum; ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia:* tanquam dixerit, propter abundantiam gratiae prodesse peccatum. Hoc diluens, respondit, *Absit:* atque subjecit, *Qui mortui sumus peccato, quomodo vivemus in eo?* Hoc est, cum id praestiterit gratia, ut moreremur peccato, quid aliud faciemus, si vivemus in eo, nisi ut gratiae simus ingrati? Neque enim qui laudat beneficium medicinae, prodesse morbos dicit et vulnera, a quibus illa hominem sanat: sed quanto majoribus medicina laudibus praedicatur, tanto magis vituperantur et horrentur vulnera et morbi, a quibus liberat quae ita laudatur. Sic laus et praedicatio gratiae vituperatio et damnatio est delictorum. Demonstranda enim fuerat homini foeditas languoris ejus, cui contra iniquitatem suam nec

praeceptum sanctum in bonum profuit, quo magis aucta est iniquitas quam minuta; quandoquidem lex subintravit, ut abundaret delictum; ut eo modo convictus atque confusus, videret non tantum doctorem sibi esse necessarium, verum etiam adjutorem Deum, a quo ejus itinera dirigantur, ne dominetur ei omnis iniquitas, et confugiendo ad opem divinae misericordiae sanetur: atque ita ubi abundavit delictum, superabundet gratia, non peccantis merito, sed subvenientis auxilio. Ps. cxviii. (cxix.) 133.

10. Consequenter eamdem medicinam in passione et resurrectione Christi mystice demonstratam ostendit Apostolus, dicens: *An ignoratis quoniam quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti ergo sumus illi per baptismum in mortem; ut quemadmodum surrexit Christus a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitae ambulemus. Si enim complantati fuimus similitudini mortis ejus, sed et resurrectionis erimus: hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut evacuetur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, justificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum Christo, credimus quia simul vivemus cum illo; scientes quia Christus surgens a mortuis jam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel: quod autem vivit, vivit Deo. Ita et vos existimate vos mortuos esse peccato, vivere autem Deo in Christo Jesu.* Nempe satis elucet mysterio Dominicae mortis et resurrectionis figuratum vitae nostrae veteris occasum, et exortum novae, demonstratamque iniquitatis abolitionem renovationemque justitiae. Unde igitur hoc tantum beneficium homini per litteram legis, nisi per fidem Jesu Christi? Rom. vi. 3 sq.

CHAPTER VII.

From what source good works flow.

11. Haec cogitatio sancta servat filios hominum, in protectione alarum Dei sperantes, ut inebrientur ab ubertate domus ejus, et torrente voluptatis ejus potentur: quoniam apud ipsum est fons vitae, et in lumine ejus videbimus lumen; qui praetendit misericordiam suam scientibus cum, et justitiam suam iis qui Ps. xxxv. (xxxvi.) 8-11.

recto sunt corde. Neque enim quia sciunt, sed etiam ut sciant eum, praetendit misericordiam suam: nec quia recti sunt corde, sed etiam ut recti sint corde, praetendit justitiam suam, qua
Rom. iv. 5. justificat impium. Haec cogitatio non effert in superbiam: quod vitium oritur, cum sibi quisque praefidit, seque sibi ad vivendum caput facit. Quo motu receditur ab illo fonte vitae, cujus solius haustu justitia bibitur, bona scilicet vita: et ab illo incommutabili lumine, cujus participatione anima rationalis quodam modo accenditur ut sit etiam ipsa factum creatumque
John v. 35. lumen: sicut erat Joannes lucerna ardens et lucens: qui tamen
John i. 16. unde luceret agnoscens, *Nos*, inquit, *de plenitudine ejus accepimus:* cujus, nisi illius utique in cujus comparatione Joannes
John i. 9. non erat lumen? Illud enim erat verum lumen quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Proinde cum dixisset in eodem psalmo, *Praetende misericordiam tuam scientibus te, et justitiam tuam his qui recto sunt corde: Non veniat,*
Ps. xxxv. (xxxvi.) 11–13. inquit, *mihi pes superbiae, et manus peccatorum non moveat me: ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem; expulsi sunt, nec potuerunt stare.* Hae quippe impietate, qua tribuit sibi quisque quod Dei est, pellitur in tenebras suas, quae sunt opera iniquitatis. Haec enim plane ipse facit, et ad haec implenda sibi est idoneus. Opera vero justitiae non facit, nisi quantum ex illo fonte atque ex illo lumine percipit, ubi nullius indigens
James i. 17. vita est, et ubi non est commutatio, nec momenti obumbratio.

Acts xiii. 9. 12. Ideo Paulus Apostolus, qui cum Saulus prius vocaretur, non ob aliud, quantum mihi videtur, hoc nomen elegit, nisi ut se ostenderet parvum, tanquam minimum Apostolorum: multum contra superbos et arrogantes, et de suis operibus praesumentes, pro commendanda ista Dei gratia fortiter atque acriter dimicans; quia revera in illo evidentior et clarior apparuit, qui cum talia operaretur vehementer Ecclesiam Dei persequens, pro quibus summo supplicio dignus fuit, misericordiam pro damnatione suscepit, et pro poena consecutus est gratiam; merito pro ejus defensione clamat atque concertat, nec in re profunda et nimis abdita non intelligentium, et verba sua sana in perversum sensum detorquentium curat invidiam; dum tamen incunctanter praedicet donum Dei, quo uno salvi fiunt filii promis-

sionis, filii beneficii divini, filii gratiae et misericordiae, filii Testamenti Novi. Primum, quod omnis ejus salutatio sic se habet: *Gratia vobis et pax a Deo Patre et Domino Jesu Christo.* Deinde, ad Romanos pene ipsa quaestio sola versatur, tam pugnaciter, tam multipliciter, et fatiget quidem legentis intentionem, sed tamen fatigatione utili ac salubri, ut interioris hominis magis exerceat membra quam frangat.

Rom. i. 7; 1 Cor. i. 3; 2 Cor. i. 2. &c.

CHAPTER VIII.

Observance of the Law. The boasting of the Jews described. Fear of punishment. Circumcision of the heart. In what sense Pelagians acknowledge God as the Author of justification.

13. Inde sunt quae supra commemoravi. Inde est quod Judaeum arguit, eumque dicit Judaeum cognominari, et nequaquam id quod profitetur implere. *Si autem tu,* inquit, *Judaeus cognominaris, et requiescis in lege, et gloriaris in Deo, et nosti voluntatem, et probas distantia, instructus ex lege, confidis te ipsum ducem esse caecorum, lumen eorum qui in tenebris, eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiae et veritatis in lege. Qui ergo alium doces, te ipsum non doces? qui praedicas non furandum, furaris? qui dicis non adulterandum, adulteras? qui abominaris idola, sacrilegium facis? qui in lege gloriaris, per praevaricationem legis Deum inhonoras? Nomen enim Dei per vos blasphematur in Gentibus, sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest, si legem custodias: si autem praevaricator legis sis, circumcisio tua praeputium facta est. Si igitur praeputium justitias legis custodiat, nonne praeputium ejus in circumcisionem reputabitur; et judicabit quod ex natura est praeputium, legem perficiens, te qui per litteram et circumcisionem praevaricator legis es? Non enim qui in manifesto, Judaeus est, neque quae in manifesto in carne, est circumcisio; sed qui in abscondito, Judaeus est, et circumcisio cordis in spiritu, non littera, cujus laus non ex hominibus, sed ex Deo est.* Hic manifestavit quemadmodum dixerit, *gloriaris in Deo.* Nam utique si vere talis Judaeus gloriaretur in Deo, eo modo quo postulat gratia, quae non operum meritis, sed gratuito datur,

Rom. ii. 17–29.

Isa. lii. 5.

ex Deo esset laus ejus, non ex hominibus. Sed ita gloriabantur in Deo, velut qui soli meruissent legem ejus accipere, secundum
Ps. cxlvii. 20. illam vocem Psalmi, qua dictum est, *Non fecit sic ulli genti, et judicia sua non manifestavit eis.* Quam tamen Dei legem sua justitia se arbitrabantur implere, cum magis ejus praevaricatores
Rom. iv. 15. essent. Unde illis iram operabatur, abundante peccato, quod ab scientibus perpetrabatur. Quia et quicumque faciebant quod lex jubebat, non adjuvante Spiritu gratiae, timore poenae faciebant, non amore justitiae: ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere; potiusque ex illo rei tenebantur, quod eos noverat Deus malle, si fieri posset impune, committere. Circumcisionem autem cordis dicit, puram scilicet ab omni illicita concupiscentia voluntatem: quod non fit littera docente et minante, sed Spiritu adjuvante atque sanante. Ideo laus talium non ex hominibus, sed ex Deo est, qui per suam gratiam praestat unde laudentur, de quo dicitur,
Ps. xxxiii. (xxxiv.) 3. Ps. xxi. (xxii.) 26. *In Domino laudabitur anima mea:* et cui dicitur, *Apud te laus mea:* non quales illi sunt qui Deum laudari volunt quod homines sunt, se autem quod justi sunt.

14. 'Sed laudamus,' inquiunt, 'et Deum nostrae justificationis auctorem, in eo quod legem dedit, cujus intuitu noverimus
Rom. iii. 20. quemadmodum vivere debeamus.' Nec audiunt quod legunt, *Quia non justificabitur ex lege omnis caro coram Deo.* Potest enim fieri coram hominibus, non autem coram illo qui cordis ipsius et intimae voluntatis inspector est, ubi videt, etiamsi aliud faciat qui legem timet, quid tamen mallet facere, si liceret. Ac ne quisquam putaret hic Apostolum ea lege dixisse neminem justificari, quae in sacramentis veteribus multa continet figurata
Lev. xii. 3. praecepta, unde etiam ipsa est circumcisio carnis, quam die octavo accipere parvuli jussi sunt; continuo subjunxit quam legem dixerit, et ait, *Per legem enim cognitio peccati.* Illa igitur
Rom. vii. 7. lex est, de qua postea dicit, *Peccatum non cognovi nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces.* Nam quid est aliud, *Per legem enim cognitio peccati?*

CHAPTER IX.

'The righteousness of God manifested through the Law and the Prophets.'

15. Hic forte dicat illa humana praesumptio, ignorans Dei justitiam, et suam volens constituere, merito dixisse Apostolum, *Quia ex lege nemo justificabitur:* ostendit enim tantummodo lex quid faciendum, quidve cavendum sit, ut quod illa ostenderit voluntas impleat, ac sic homo justificetur, non per legis imperium, sed per liberum arbitrium. Sed, o homo, attende quod sequitur: *Nunc autem*, inquit, *sine lege justitia Dei manifestata est, testificata per Legem et Prophetas.* Parumne insonat surdis? *Justitia*, inquit, *Dei manifestata est.* Hanc ignorant qui suam volunt constituere: huic nolunt esse subjecti. *Justitia*, inquit, *Dei manifestata est:* non dixit, Justitia hominis, vel justitia propriae voluntatis; sed, *justitia Dei*, non qua Deus justus est, sed qua induit hominem, cum justificat impium. Haec testificatur per Legem et Prophetas: huic quippe testimonium perhibent Lex et Prophetae. Lex quidem hoc ipso, quod jubendo et minando, et neminem justificando, satis indicat, dono Dei justificari hominem per adjutorium Spiritus: Prophetae autem, quia id quod praedixerunt, Christi implevit adventus. Nam hinc sequitur et adjungit, dicens, *Justitia autem Dei per fidem Jesu Christi*, hoc est, per fidem qua creditur in Christum. Sicut autem ista fides Christi dicta est non qua credit Christus: sic et illa justitia Dei non qua justus est Deus. Utrumque enim nostrum est; sed ideo Dei et Christi dicitur, quod ejus nobis largitate donatur. Justitia ergo Dei sine lege, non sine lege manifestata est. Quomodo enim per legem testificata, si sine lege manifestata? Sed justitia Dei sine lege est, quam Deus per Spiritum gratiae credenti confert sine adjutorio legis, hoc est, non adjuto a lege. Quandoquidem per legem ostendit homini infirmitatem suam, ut ad ejus misericordiam per fidem confugiens sanaretur. De sapientia quippe ejus dictum est, quod *legem et misericordiam in lingua portet:* legem scilicet, qua reos faciat superbos; misericordiam vero, qua justificet humiliatos. *Justitia* ergo *Dei per fidem Jesu Christi in omnes*

Rom. x. 3. Cp. Gal. iii. 11. Rom. iii. 21. Rom. iii. 22. Prov. iii. 16; LXX.

Rom. iii. 23. *qui credunt: non enim est distinctio: omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei*, non gloria sua. Quid enim habent, quod
Cp. 1 Cor. iv. 7. non acceperunt? Si autem acceperunt, quid gloriantur, quasi non acceperint? Egent itaque gloria Dei, et vide quid se-
Rom. iii. 24. quatur: *Justificati gratis per gratiam ipsius.* Non itaque justificati per legem, non justificati per propriam voluntatem: sed *justificati gratis per gratiam ipsius;* non quod sine voluntate nostra fiat, sed voluntas nostra ostenditur infirma per legem, ut sanet gratia voluntatem, et sanata voluntas impleat legem, non constituta sub lege, nec indigens lege.

CHAPTER X.

How it is that 'the Law was not made for a righteous man.'

1 Tim. i. 9, 8. 16. *Justo* enim *lex non est posita:* quae tamen *bona est, si quis ea legitime utatur.* Haec duo Apostolus velut inter se contraria connectens, monet movetque lectorem ad perscrutandam quaestionem atque solvendam. Quomodo enim *bona est lex, si quis ea legitime utatur:* si etiam quod sequitur verum est. *Sciens hoc, quia justo lex non est posita?* Nam quis legitime utitur lege, nisi justus? At ei non est posita, sed injusto. An et injustus, ut justificetur, id est, ut justus fiat, legitime lege uti
Gal. iii. 24. debet, qua tanquam paedagogo perducatur ad gratiam, per quam solam quod lex jubet possit implere? Per ipsam quippe justificatur gratis, id est, nullis suorum operum praecedentibus
Rom. xi. 6. meritis; alioquin gratia jam non est gratia: quando quidem ideo datur, non quia bona opera fecimus, sed ut ea facere valeamus; id est, non quia legem implevimus, sed ut legem implere
Matt. v. 17. possimus. Ille enim dixit, *Non veni solvere legem, sed implere:*
John i. 14. de quo dictum est, *Vidimus gloriam ejus, gloriam tanquam Unigeniti a Patre, plenum gratia et veritate.* Haec est gloria de qua dictum est, *Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei:* et haec est gratia de qua continuo dicit, *Justificati gratis per gratiam ipsius.* Injustus ergo legitime lege utitur, ut justus fiat; quod cum factus fuerit, ea jam non utatur tanquam vehiculo cum pervenerit, vel potius, ut supra dicta similitudine Apostoli utar, tanquam paedagogo cum eruditus fuerit. Quo-

modo enim justo lex non est posita, si et justo est necessaria, non qua injustus ad justificantem gratiam perducatur, sed qua legitime jam justus utatur? An forte, imo vero non forte, sed certe, sic legitime utitur lege jam justus, cum eam terrendis imponit injustis, ut cum et in ipsis coeperit inolitae concupiscentiae morbus incentivo prohibitionis et cumulo praevaricationis augeri, confugiant per fidem ad justificantem gratiam, et per donum Spiritus suavitate justitiae delectati poenam litterae minantis evadant? Ita non erunt contraria, neque inter se duo ista pugnabunt, ut etiam justus bona lege legitime utatur, et tamen justo lex posita non sit: non enim ex ea justificatus est, sed ex lege fidei, qua credidit nullo modo posse suae infirmitati ad implenda ea, quae lex factorum juberet, nisi divina gratia subveniri.

17. Ideo dicit, *Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei.* Sive gloriationem dixerit laudabilem, quae in Domino est, eamque exclusam, id est, non ut abscederet pulsam, sed ut emineret expressam. Unde et exclusores dicuntur quidam artifices argentarii. Hinc est et illud in Psalmis, *Ut excludantur ii qui probati sunt argento:* hoc est, ut emineant qui probati sunt eloquio Domini. Nam et alibi dicitur: *Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum.* Sive gloriationem vitiosam de superbia venientem commemorare voluerit, eorum scilicet, qui cum sibi juste videntur vivere, ita gloriantur, quasi non acceperint: eamque non per legem factorum, sed per legem fidei dicit exclusam, id est, ejectam et abjectam; quia per legem fidei quisque cognoscit, si quid bene vivit, Dei gratia se habere, et ut perficiatur in dilectione justitiae non se aliunde consecuturum.

Rom. iii. 27.

Ps. lxvii. (lxviii.) 31.

Ps. xi. (xii.) 7.

CHAPTER XI.

Godliness is wisdom. That is called 'the righteousness of God,' which God produces.

18. Quae cogitatio pium facit, quia pietas est vera sapientia: pietatem dico quam Graeci Θεοσέβειαν vocant: ipsa quippe commendata est, cum dictum est homini, quod in libro Job

Job xxviii. 28. legitur, *Ecce pietas est sapientia.* Θεοσέβεια porro, si ad verbi originem Latine expressam interpretaretur, Dei cultus dici poterat, qui in hoc maxime constitutus est, ut anima ei non sit [After 'Sursum corda.'] ingrata. Unde et in ipso verissimo et singulari sacrificio, Domino Deo nostro agere gratias admonemur. Erit autem ingrata, si quod illi ex Deo est, sibi tribuerit, praecipueque justitiam, cujus operibus velut propriis et velut a semetipsa sibimet partis, non vulgariter, tanquam ex divitiis aut membrorum forma aut eloquentia, caeterisque, sive externis sive internis, sive corporis sive animi bonis, quae habere etiam scelerati solent, sed tanquam de iis quae proprie sunt bona bonorum quasi sapienter inflatur. Quo vitio repulsi a divinae stabilitate substantiae, etiam magni quidam viri ad idololatriae dedecus defluxerunt. Unde idem Apostolus in eadem Epistola, in qua vehemens defensor est gratiae, cum se dixisset esse Rom. i. 14–17. Graecis ac Barbaris, sapientibus et insipientibus debitorem, et ideo quod ad ipsum pertineret, promptum esse et his qui Romae essent evangelizare: *Non enim confundor*, inquit, *de Evangelio; virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Judaeo primum et Graeco. Justitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est, Justus autem ex fide vivit.* Haec est justitia Dei, quae in Testamento Veteri velata, in Novo revelatur: quae ideo justitia Dei dicitur, quod impertiendo eam justos facit; Ps. iii. 9. sicut *Domini est salus*, qua salvos facit. Et haec est fides, ex qua et in quam revelatur, ex fide scilicet annuntiantium, in fidem obedientium: qua fide Jesu Christi, id est, quam nobis contulit Christus, credimus ex Deo nobis esse, pleniusque futurum esse, quod juste vivimus; unde illi ea pietate, qua solus colendus est, gratias agimus.

CHAPTER XII.

Knowledge of God through creatures. Law without Grace.

19. Nec immerito se Apostolus ex hoc articulo convertit ad eos cum detestatione commemorandos, qui vitio illo, quod superius memoravi, leves et inflati, ac per se ipsos velut per inane sublati, ubi non requiescerent, sed fracti dissilirent, in figmenta

idolorum tanquam in lapides deciderunt. Quia enim commendaverat pietatem fidei, qua Deo justificati grati esse debemus, velut contrarium quod detestaremur subinferens: *Revelatur enim*, inquit, *ira Dei de coelo super omnem impietatem et injustitiam hominum eorum qui veritatem in injustitia detinent: quia quod notum est Dei, manifestum est in illis; Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ejus, a creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque virtus ejus ac divinitas, ut sint inexcusabiles; quia cognoscentes Deum, non ut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium.* Vide quemadmodum non eos dixerit veritatis ignaros, sed quod veritatem in iniquitate detinuerint. Quia vero occurrebat animo, ut quaereretur unde illis esse potuerit cognitio veritatis, quibus Deus legem non dederat; neque hoc tacuit unde habere potuerint: per visibilia namque creaturae pervenisse eos dixit ad intelligentiam invisibilium Creatoris. Quoniam revera, sicut magna ingenia quaerere perstiterunt, sic invenire potuerunt. Ubi ergo impietas? *Quia* videlicet *cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis.* Eorum proprie vanitas morbus est, qui se ipsos seducunt, dum videntur sibi aliquid esse cum nihil sint. Denique hoc tumore superbiae sese obumbrantes, cujus pedem sibi non venire deprecatur sanctus ille cantor, qui dixit, *In lumine tuo videbimus lumen;* ab ipso lumine incommutabilis veritatis aversi sunt, *et obscuratum est insipiens cor eorum.* Non enim sapiens cor, quamvis cognovissent Deum; sed insipiens potius, quia non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt. *Dixit* enim *homini, Ecce pietas est sapientia:* ac per hoc *dicentes se esse sapientes*, quod non aliter intelligendum est, nisi, hoc ipsum sibi tribuentes, *stulti facti sunt.*

Rom. i. 18–23.

Cp. Gal. vi. 3.

Ps. xxxv. (xxxvi.) 12, 10.

20. Jam quae sequuntur quid opus est dicere? Per hanc quippe impietatem illi homines, illi, inquam, homines qui per

James iv. 6. creaturam Creatorem cognoscere potuerunt, quo prolapsi, cum Deus superbis resistit, atque ubi demersi sint, melius ipsius Epistolae consequentia docent, quam hic commemoratur a nobis. Neque enim isto opere hanc Epistolam exponendam suscepimus, sed ejus maxime testimonio demonstrare quantum possumus nitimur, non in eo nos divinitus adjuvari ad operandam justitiam, quod legem Deus dedit plenam bonis sanctisque praeceptis; sed quod ipsa voluntas nostra, sine qua operari bonum non possumus, adjuvetur et erigatur impartito Spiritu gratiae, sine quo adjutorio doctrina illa littera est occidens, quia reos potius praevaricationis tenet, quam justificat impios. Nam sicut illis per creaturam cognitoribus Creatoris ea ipsa cognitio nihil profuit ad salutem, *quia cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, dicentes se esse sapientes:* ita eos qui per legem cognoscunt quemadmodum sit homini vivendum,
Rom. x. 3. non justificat ipsa cognitio, quia volentes suam justitiam constituere, justitiae Dei non sunt subjecti.

CHAPTER XIII.

'The Law of Works' and 'the Law of Faith.'

21. Lex ergo factorum, id est, operum, per quam non excluditur illa gloriatio, et lex fidei, per quam excluditur, quo inter se differant, operae pretium est considerare; si tamen valemus advertere atque discernere. Cito enim quisque dixerit legem operum esse in Judaismo, legem autem fidei in Christianismo, propterea quia circumcisio caeteraque opera talia legis sunt, quae Christiana jam disciplina non servat: sed quantum fallat ista discretio, jam diu quidem est ut molimur ostendere, et acutis ad dignoscendum, tibique potissimum ac talibus, fortasse jam ostendimus: verumtamen quoniam res magna est, non incongruenter in ea manifestanda pluribus etiam atque etiam testimoniis immoramur. Ipsam enim dicit legem ex qua nemo justificatur,
Rom. v. 20. quam dicit subintrasse ut abundaret delictum, quam tamen ne quisquam ob hoc imperitus argueret et sacrilegus accusaret, defendit eam, dicens: 'Quid ergo dicemus? Lex peccatum

est? Absit: sed peccatum non cognovi nisi per legem: nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione itaque accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.' Dicit etiam, *Lex quidem sancta, et mandatum sanctum et justum et bonum; sed peccatum, ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem.* Rom. vii. 7–13.
Ipsa est ergo littera occidens, quae dicit, *Non concupisces* de qua item dicit quod paulo ante commemoravi, *Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege justitia Dei manifestata est, testificata per Legem et Prophetas, justitia autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes qui credunt: non enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei: justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quae est in Christo Jesu; quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiae ejus, propter propositum praecedentium peccatorum in Dei patientia, ad ostendendam justitiam ipsius in hoc tempore, ut sit justus et justificans eum qui ex fide est Jesu.* Rom. iii. 21–27.
Deinde subinfert unde nunc agimus: *Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei.* Lex ergo ista factorum ipsa est quae dicit, *Non concupisces:* quia per illam cognitio peccati est. Volo igitur scire, si quis mihi dicere audeat, utrum lex fidei non dicat, *Non concupisces.* Si enim non dicit, quid causae est cur non in ea positi securi atque impune peccemus? Hoc enim et illi putaverunt Apostolum dicere, de quibus ait: *Et sicut dicunt nos quidam dicere, faciamus mala, ut veniant bona; quorum judicium justum est.* Rom. iii. 8.
Si autem dicit etiam ipsa, *Non concupisces;* sicut tam multa praecepta evangelica et apostolica testificari et clamare non cessant: quare lex factorum etiam ipsa non dicitur? Neque enim quia non habet opera veterum sacramentorum, circumcisionis videlicet atque caeterorum, ideo non sunt 'opera' quae habet in sacramentis suis huic tempori congruis; aut vero de operibus sacramentorum quaestio fuit, quando mentio legis ob hoc fiebat, quia per ipsam cognitio peccati est, et ideo ex ea nemo justificatur: unde non per illam exclusa est gloriatio, sed per legem fidei, ex qua justus vivit. Sed numquid et per istam non fit cognitio peccati, cum et ipsa dicat, *Non concupisces?*

22. Quid igitur interest, breviter dicam. Quod operum lex minando imperat, hoc fidei lex credendo impetrat. Illa dicit. Exod. xx. 17. *Non concupisces;* ista dicit, Wisd. viii. 21. *Cum scirem quia nemo esse potest continens nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientiae, scire cujus esset hoc donum; adii Dominum, et deprecatus sum.* Ipsa est illa sapientia quae pietas vocatur, qua colitur Pater James i. 17. luminum, a quo est omne datum optimum, et omne donum perfectum. Colitur autem sacrificio laudis actionisque gra- 2 Cor. x. 17. tiarum, ut cultor ejus non in se ipso, sed in illo glorietur. Ac per hoc lege operum dicit Deus, 'Fac quod jubeo:' lege fidei dicitur Deo, 'Da quod jubes.' Ideo enim jubet lex, ut admoneat quod faciat fides; id est, ut cui jubetur, si nondum potest, sciat quid petat: si autem continuo potest, et obedienter facit, debet etiam scire quo donante possit. 1 Cor. ii. 12. *Non enim spiritum hujus mundi accepimus*, ait idem ipse constantissimus gratiae praedicator; *sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quae a Deo donata sunt nobis.* Quis est autem spiritus Rom. i. 21, 22. mundi hujus, nisi superbiae spiritus? Quo cor insipiens obscuratum est eorum, qui cognitum Deum non ut Deum gratias agendo glorificaverunt: nec alio spiritu decipiuntur etiam illi, Rom. x. 3. qui ignorantes Dei justitiam, et suam justitiam volentes constituere, justitiae Dei non sunt subjecti. Unde mihi videtur magis esse fidei filius, qui novit a quo speret quod nondum habet, quam qui sibi tribuit id quod habet: quamvis utrique horum praeferendus sit, qui et habet et novit a quo habet: si tamen non se credat esse quod nondum est; ne incidat in Luke xviii. 11, 12. vitium illius Pharisaei, qui quanquam Deo gratias ageret ex iis quae habebat, nihil tamen petebat dari sibi, tanquam nihilo indigeret ad augendam perficiendamve justitiam. His igitur consideratis pertractatisque pro viribus quas Dominus donare dignatur, colligimus non justificari hominem praeceptis bonae vitae nisi per fidem Jesu Christi, hoc est, non lege operum, sed fidei; non littera, sed spiritu; non factorum meritis, sed gratuita gratia.

CHAPTER XIV.

The Decalogue also 'kills,' unless Grace is present.

23. Quamvis itaque illos, quibus circumcisio persuadebatur, ita corripere atque corrigere videatur Apostolus, ut legis nomine eamdem circumcisionem appellet, caeterasque ejusmodi legis observationes, quas tanquam umbras futuri jam nunc respuunt Christiani, id tenentes quod per illas umbras figurate promittebatur: tamen legem ex qua neminem dicit justificari, non tantum in illis sacramentis quae habuerunt promissivas figuras, verum etiam in illis operibus vult intelligi, quae quisquis fecerit, juste vivit: ubi est et illud, *Non concupisces.* Atque ut hoc quod dicimus fiat planius, ipsum Decalogum videamus. Certe enim legem Moyses ministrandam populo accepit in monte, scriptam in lapideis tabulis digito Dei: haec decem praeceptis constringitur, ubi nihil de circumcisione mandatum est, nihil de victimis pecorum, quae nunc a Christianis non immolantur. In illis igitur decem praeceptis, excepta sabbati observatione, dicatur mihi quid non sit observandum a Christiano, sive de non faciendis colendisque idolis aliisque ullis diis praeter unum verum Deum, sive de non accipiendo nomine Dei in vanum, sive de honore parentibus deferendo, sive de cavendis fornicationibus, homicidiis, furtis, falsis testimoniis, adulteriis, re aliena concupiscenda. Quid horum quisquam dixerit Christianum non debere servare? An forte non istam legem quae in illis duabus tabulis scripta est, 'litteram occidentem' appellat Apostolus, sed illam circumcisionis aliorumque veterum jamque abolitorum sacramentorum? Sed quomodo putabimus, cum in ea sit, *Non concupisces: per* quod *mandatum*, quamvis *sanctum et justum et bonum, fefellit me*, inquit, *peccatum, et per illud occidit?* Quid enim aliud est, *Littera occidit?* Exod. xxxi. 18; Deut. ix. 10.

24. Quamvis evidentius eo ipso loco ad Corinthios, ubi ait, *Littera occidit, spiritus autem vivificat;* non aliam velit intelligi litteram, quam ipsum Decalogum in illis duabus tabulis scriptum. Sic enim dicit: '*Quoniam estis epistola Christi ministrata per nos, scripta non atramento, sed spiritu Dei* 2 Cor. iii. 2–9.

vivi; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Confidentiam autem talem habemus per Christum ad Deum, non quia idonei simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobismetipsis; sed sufficientia nostra ex Deo est, qui idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti, non litterae, sed spiritus. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat. Si autem ministratio mortis in litteris figurata in lapidibus fuit in gloria; ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus ejus quae evacuatur; quare non magis ministratio spiritus erit in gloria? Si enim ministratio damnationis gloria est, multo magis abundabit ministerium justitiae in gloria. Dici de his verbis multa possunt, sed postea fortasse opportunius. Nunc autem adverte quam dicant litteram quae occidit, cui velut e contrario vivificantem spiritum ingerit. Ea certe est ministratio mortis in litteris figurata lapideis,
Rom. v. 20. et ministratio damnationis; quia lex subintravit, ut abundaret delictum. Porro autem praecepta ipsa tam sunt utilia facienti atque salubria, ut nisi quis ea fecerit, vitam habere non possit. An vero propter unum praeceptum quod ibi de sabbato est positum, dictus est Decalogus littera occidens, quoniam quisquis illum diem nunc usque observat sicut littera sonat, car-
Rom. viii. 6. naliter sapit; sapere autem secundum carnem mors est; et illa novem praecepta quae sic recte observantur ut scripta sunt, non ad legem operum ex qua nemo justificatur, sed ad legem fidei ex qua justus vivit, pertinere putanda sunt? Quis tam absurde sentiat, ministrationem mortis in litteris figuratam lapideis, non dici ex omnibus decem praeceptis, sed ex uno
Rom. iv. 15. solo quod ad sabbatum pertinet? Ubi ergo ponimus, *Lex iram operatur; ubi enim non est lex, nec praevaricatio:* et,
Rom. v. 13. *Usque ad legem peccatum in mundo fuit; peccatum autem non deputabatur, cum lex non esset:* et illud quod jam toties
Rom. iii. 20. commemoravimus, *Per legem cognitio peccati:* maximeque illud
Rom. vii. 7. ubi evidentius expressit unde agitur, *Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces?*

25. Quem totum locum attende, et vide utrum quidquam propter circumcisionem vel sabbatum, vel quid aliud umbratilis sacramenti, ac non totum propter hoc dicat, quod littera prohi-

bens peccatum non vivificat hominem, sed potius occidit, augendo concupiscentiam, et iniquitatem praevaricatione cumulando, nisi liberet gratia per legem fidei quae est in Christo Jesu, cum diffunditur charitas in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Cum enim dixisset, '*Ut serviamus in novitate spiritus, et non in vetustate litterae: Quid ergo dicemus,*' inquit? '*Lex peccatum est? Absit: sed peccatum non cognovi, nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem vivebam aliquando sine lege, adveniente autem mandato peccatum revixit. Ego autem mortuus sum, et inventum est mihi mandatum quod erat in vitam, hoc esse in mortem. Peccatum enim occasione accepta per mandatum fefellit me, et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum. Quod ergo bonum est, factum est mihi mors? Absit. Sed peccatum ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem, ut fiat super modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quia lex spiritualis est; ego autem carnalis sum, venumdatus sub peccato. Quod enim operor, ignoro: non enim quod volo, hoc ago; sed quod odi, illud facio. Si autem quod nolo, hoc facio; consentio legi, quoniam bona. Nunc autem non jam ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Velle enim adjacet mihi, perficere autem bonum non. Non enim quod volo facio bonum; sed quod nolo malum, hoc ago. Si autem quod nolo ego hoc facio, jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Invenio ergo legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adjacet. Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis. Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati.*'

Rom. v. 5.

Rom. vii. 6–25.

26. Apparet igitur litterae vetustatem, si desit novitas spiritus, reos facere potius cognitione peccati, quam liberare a peccato. Eccles. i. 18. Unde et alibi scriptum est, *Qui apponit scientiam, apponit et dolorem:* non quia ipsa lex malum est, sed quia mandatum bonum habet in littera demonstrante, non in adjuvante spiritu: quod mandatum si fit timore poenae, non amore justitiae, serviliter fit, non liberaliter, et ideo nec fit. Non enim fructus est bonus, qui de charitatis radice non surgit. Porro autem Gal. v. 6. si adsit fides quae per dilectionem operatur, incipit condelectari legi Dei secundum interiorem hominem, quae delectatio non litterae, sed spiritus donum est; etiamsi alia lex in membris adhuc repugnat legi mentis, donec in novitatem, quae de die in diem in interiore homine augetur, tota vetustas mutata pertranseat, liberante nos de corpore mortis hujus gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.

CHAPTER XV.

Grace, concealed in the Old Testament, is revealed in the New.

27. Haec gratia in Testamento vetere velata latitabat, quae in Christi Evangelio revelata est dispensatione temporum ordinatissima, sicut Deus novit cuncta disponere. Et fortasse ad illud ipsum ejus latibulum pertinet, quod in eo Decalogo, qui datus est in monte Sina, hoc solum praecepto figurato occultatum est, quod ad sabbatum pertinet. Sabbatum autem dies sanctificationis est. Nec vacat, quod inter omnia opera quae fecit Deus, illic primo sanctificatio sonuit, ubi ab omnibus Gen. ii. 3. operibus requievit: unde nunc non est disserendi locus. Verumtamen, quod rei de qua agitur satis esse arbitror, non frustra illo die populus ab omni opere servili abstinere praeceptus est, quo significatur peccatum, nisi quia non peccare sanctificationis est, hoc est, muneris Dei per Spiritum Sanctum: quod in lege, quae duabus lapideis tabulis conscripta est, solum inter ca tera in umbra figurae positum est, in qua Judaei sabbatum observant; ut hoc ipso significaretur tempus tunc fuisse occultandae gratiae, quae Novo Testamento fuerat per

Christi passionem, tanquam scissionem veli, revelanda. *Cum enim transierit,* inquit, *ad Christum, auferetur velamen.* 2 Cor. iii. 16.

CHAPTER XVI.

Why the Holy Spirit is called the Finger of God.

28. Hic autem Spiritus Dei, cujus dono justificamur, quo fit in nobis ut non peccare delectet, ubi libertas est; sicut praeter hunc Spiritum peccare delectat, ubi servitus, a cujus operibus abstinendum est: hic Spiritus Sanctus per quem diffunditur charitas in cordibus nostris, quae plenitudo legis, etiam digitus Dei in Evangelio dicitur. Unde quia et illae tabulae digito Dei conscriptae sunt, et digitus Dei est Spiritus Dei per quem sanctificamur, ut ex fide viventes per dilectionem bene operemur; quem non moveat ista congruentia ibidemque distantia? Dies enim quinquaginta computantur a celebratione Paschae, quae occisione figuratae ovis per Moysen fieri praecepta est, in significationem utique futurae Dominicae passionis, usque ad diem qua Moyses legem accepit in tabulis digito Dei conscriptis: similiter ab occisione et resurrectione illius qui sicut ovis ad immolandum ductus est, quinquaginta diebus completis, congregatos in unum fideles digitus Dei, hoc est, Spiritus Sanctus implevit. Rom. v. 5; xiii. 10. Luke xi. 20. Isa. liii. 7. Acts ii. 2–4.

CHAPTER XVII.

Comparison of the Law of Moses with the New Law.

29. In hac mirabili congruentia illud certe plurimum distat, quod ibi populus accedere ad locum ubi lex dabatur, horrendo terrore prohibetur: hic autem in eos supervenit Spiritus Sanctus, qui eum promissum exspectantes in unum fuerant congregati. Ibi in tabulis lapideis digitus Dei operatus est; hic, in cordibus hominum. Ibi ergo lex extrinsecus posita est, qua injusti terrerentur: hic intrinsecus data est, qua justificarentur. Nam, *Non adulterabis, Non homicidium facies, Non concupisces, et si quod est aliud mandatum,* quod utique in illis tabulis scriptum est, *in hoc,* inquit, *sermone recapitulatur,* Exod. xx. 18. Rom. xiii. 9, 10.

in eo quod *diliges proximum tuum tanquam te ipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo autem legis est charitas.* Haec non in tabulis conscripta lapideis, sed diffusa
Rom. v. 5. est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est
Rom. viii. 7. nobis. Lex ergo Dei est charitas. Huic prudentia carnis non est subjecta; neque enim potest: sed ad hanc prudentiam carnis terrendam cum in tabulis scribuntur opera charitatis, lex est operum, et littera occidens praevaricatorem: cum autem ipsa charitas diffunditur in corde credentium, lex est fidei, et spiritus vivificans dilectorem.

30. Vide nunc quemadmodum consonet ista discretio illis apostolicis verbis, quae paulo ante ob aliud commemorata et diligentius pertractanda distuleram. *Manifestati*, inquit, *quoniam*
2 Cor. iii. 3. *estis epistola Christi, ministrata per nos, scripta non atramento, sed Spiritu Dei vivi; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.* Ecce quemadmodum ostendit, quia illud extra hominem scribitur, ut eum forinsecus terrificet; hoc in ipso homine, ut eum intrinsecus justificet. Carnales autem tabulas cordis dixit, non carnalis prudentiae, sed tanquam viventis sensumque habentis, in comparatione lapidis qui sine
2 Cor. iii. 13–16. sensu est. Et quod paulo post dicit, quod non poterant intendere filii Israel usque in finem vultus Moysi, et ideo eis per velum loquebatur; hoc significat, quia littera legis neminem justificat, sed velamen positum est in lectione Veteris Testamenti, donec ad Christum transeatur, et auferatur velamen; id est, transeatur ad gratiam, et intelligatur ab ipso nobis esse justificationem, qua faciamus quod jubet. Qui propterea jubet, ut in nobis deficientes ad illum confugiamus.
2 Cor. iii. 4–6. Ideo vigilantissime cum dixisset, *Confidentiam talem habemus per Christum ad Deum;* ne nostris hoc viribus tribueretur, continuo commendavit unde agitur, dicens: *Non quod idonei sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobismetipsis; sed sufficientia nostra ex Deo est, qui et idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti, non litterae, sed spiritus. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat.*

CHAPTER XVIII.

The Old Law ministers death; the New, righteousness.

31. Proinde quia *lex*, sicut alibi dicit, *praevaricationis gratia* Gal. iii. 19.
posita est, id est, littera ista extra hominem scripta, propterea eam et ministrationem mortis et ministrationem damnationis appellat: hanc autem, id est, Novi Testamenti, ministrationem spiritus et ministrationem justitiae dicit, quia per donum spiritus operamur justitiam, et a praevaricationis damnatione liberamur. Ideo illud evacuatur, hoc manet: quoniam terrens paedagogus auferetur, cum timori successerit charitas. Ubi 2 Cor. iii. 17.
enim Spiritus Domini, ibi libertas. Hanc autem ministrationem non ex meritis nostris, sed ex misericordia esse sic dicit: *Propter quod habentes ministrationem hanc, sicut mi-* 2 Cor. iv. 1, 2.
sericordiam consecuti non infirmemur; sed abjiciamus occulta confusionis, non ambulantes in astutia, neque dolo adulterantes verbum Dei. Hanc astutiam et dolum hypocrisim vult intelligi, qua volunt justi superbi videri. Unde et in illo psalmo, quem ad hujus ipsius gratiae testificationem commemorat idem apostolus: *Beatus*, inquit, *cui non imputavit Dominus pec-* Ps. xxxi. (xxxii.) 2; Rom. iv. 8.
catum, neque est in ore ejus dolus. Haec est humilium sanctorum confessio, non se jactantium esse quod non sunt. Et paulo post: *Non enim nosmetipsos*, inquit, *praedicamus, sed* 2 Cor. iv. 5–7.
Jesum Christum Dominum, nos autem servos vestros per Jesum: quia Deus qui dixit de tenebris lumen clarescere, claruit in cordibus nostris ad illuminationem scientiae gloriae ejus in faciem Christi Jesu. Haec est scientia gloriae ejus, qua scimus ipsum esse lumen, quo tenebrae nostrae illuminentur. Et id ipsum attende quemadmodum inculcet: *Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, ut eminentia virtutis sit Dei, et non ex nobis.* Et paulo post cum eamdem gratiam uberius in Domino Jesu Christo commendans, usque ad illud veniret indumentum justitiae fidei, quo induti non nudi inveniamur, 2 Cor. v. 3, 4.
et propter hoc ingemiscimus mortalitate praegravati, habitaculum nostrum quod de coelo est superindui cupientes, ut absorbeatur mortale a vita, vide quid adjungat: *Qui autem* 2 Cor. v. 5, 21.

operatus est nos, inquit, *in hoc ipsum Deus qui dedit nobis pignus Spiritus.* Et post pauca intulit: *Ut nos simus justitia Dei in ipso.* Haec est illa justitia Dei, non qua ipse justus est, sed qua nos ab eo facti.

CHAPTER XIX.

Christian Faith as to the assistance of Grace. The prophecy of Jeremiah as to the New Testament. The Law. Grace.

32. Nemo ergo Christianorum aberret ab hac fide, quae sola Christiana est; neque quisquam, cum verecundatus fuerit dicere, per nos ipsos fieri nos justos, non hoc in nobis operante gratia Dei, quia videt hoc a fidelibus et piis ferri non posse cum dicitur, ad hoc se convertat ut dicat, ideo sine operatione gratiae Dei nos justos esse non posse, quia legem dedit, quia doctrinam instituit, quia bona praecepta mandavit. Illa enim sine adjuvante spiritu procul dubio est littera occidens; cum vero adest vivificans spiritus, hoc ipsum intus conscriptum facit diligi, quod foris scriptum lex faciebat timeri.

33. Inspice hoc paululum et in eo testimonio quod per prophetam de hac re praeclarissimum edictum est: *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et consummabo super domum Israel et super domum Juda Testamentum Novum, non secundum Testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Aegypti: quia ipsi non perseveraverunt in Testamento meo, et ego neglexi eos, dicit Dominus. Quia hoc Testamentum est quod ordinabo domui Israel: Post illos dies, dicit Dominus, dabo leges meas in cor illorum, et in mente eorum scribam eas: et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit unusquisque civem suum et unusquisque fratrem suum, dicens, Cognosce Dominum: quia omnes cognoscent me, a minore usque ad majorem eorum; quia propitius ero iniquitati eorum, et peccata eorum non memorabor ultra.* Quid ad haec dicimus? Nempe in veteribus Libris aut nusquam aut difficile praeter hunc propheticum locum legitur facta commemoratio Testamenti Novi, ut omnino ipso nomine appellaretur: nam multis locis hoc significatur et praenuntiatur futurum, sed non

Jer. xxxi. 31. 34.

ita ut etiam nomen legatur expressum. Considera igitur diligenter, quam differentiam inter duo Testamenta, id est, Vetus et Novum, Deus esse testatus sit.

34. Cum dixisset, *Non secundum Testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Aegypti;* vide quid adjunxit: *Quia ipsi non perseveraverunt in Testamento meo.* Vitio eorum deputat, quod in Testamento Dei non permanserunt; ne lex, quam tunc acceperunt, culpanda videatur. Ipsa est enim, quam non venit Christus solvere, sed implere: non tamen per eamdem legem justificatis impiis, sed per gratiam: hoc quippe agit vivificans spiritus, sine quo littera occidit. Si enim data esset lex quae posset vivificare, omnino ex lege esset justitia: sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus. Ex hac promissione, hoc est, ex Dei beneficio ipsa lex impletur, sine qua promissione praevaricatores fecit; vel usque ad effectum mali operis, si etiam repagula timoris concupiscentiae flamma transcenderit, vel certe in sola voluntate, si timor poenae suavitatem libidinis vicerit. Quod enim ait, *Conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus;* ipsius conclusionis utilitas dicta est. Nam *Conclusit* ad quos usus, nisi quemadmodum alibi dicit, *Priusquam autem veniret fides, sub lege custodiebamur, conclusi in eam fidem quae postea revelata est?* Lex ergo data est, ut gratia quaereretur: gratia data est, ut lex impleretur. Neque enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentiae carnis: quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit. Quod enim impossibile erat legis, in quo infirmabatur per carnem, misit Deus Filium suum in similitudine carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in carne, ut justitia legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Unde et in isto prophetico testimonio, *Consummabo,* inquit, *super domum Israel et super domum Juda Testamentum Novum:* quid est, *Consummabo,* nisi, Implebo? *non secundum Testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Aegypti.*

Matt. v. 17.

Gal. iii. 21–23.

Rom. viii. 3, 4.

CHAPTER XX.

The Old Law. The New Law.

35. Ergo illud vetus erat, quia hoc novum est. Unde igitur illud vetus, hoc novum, cum lex eadem impleatur per Testamentum Novum, quae dixit in Vetere, *Non concupisces? Quia ipsi,* inquit, *non perseveraverunt in Testamento meo, et ego neglexi eos, dicit Dominus.* Ergo propter veteris hominis noxam, quae per litteram jubentem et minantem minime sanabatur, dicitur illud Testamentum vetus; hoc autem novum, propter novitatem spiritus, quae hominem novum sanat a vitio vetustatis. Denique attende quod sequitur, et vide quanta luce fiat perspicuum, quod sibi fidentes nolunt homines intueri: *Quia hoc testamentum est,* inquit, *quod ordinabo domui Israel: Post dies illos, dicit Dominus, dabo leges meas in cor illorum, et in mente eorum scribam*
2 Cor. iii. 3, 6. *eas.* Ecce est unde Apostolus ait, quod supra commemoravimus, *Non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis;* quia *non atramento, sed spiritu Dei vivi.* Nec ob aliud arbitror in eo loco Apostolum voluisse commemorare Testamentum Novum (ibi quippe ait, *Qui et idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti, non litterae, sed spiritus*), nisi quia istam intuebatur prophetiam, cum diceret, *Non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus:* quoniam hic dictum est, *In cordibus eorum scribam eas,* ubi nominatim promissum est Testamentum Novum.

CHAPTER XXI.

The Law written in the hearts.

36. Quid sunt ergo leges Dei ab ipso Deo scriptae in cordibus, nisi ipsa praesentia Spiritus Sancti, qui est digitus Dei, quo praesente diffunditur charitas in cordibus nostris, quae plenitudo legis est, et praecepti finis? Nam quia Veteris Testamenti promissa terrena sunt licet (exceptis sacramentis, quae umbra erant futurorum, sicut est circumcisio, et sabbatum, et aliae dierum observationes, et quarumdam escarum cerimoniae, et multiplex sacrificiorum sacrorumque ritus, quae vetustati carnalis

See below, p. 58.

legis jugoque servili congruebant,) talia contineat praecepta justitiae, qualia nunc quoque observare praecipimur, quae maxime duabus illis tabulis sine figura adumbratae significationis expressa sunt, sicuti est, *Non adulterabis, Non homicidium facies,* Rom. xiii. 9. *Non concupisces, et si quod aliud est mandatum* quod *in hoc sermone recapitulatur, Diliges proximum tuum sicut te ipsum:* tamen quia in eo, sicut dixi, promissa terrena et temporalia recitantur, quae bona sunt hujus corruptibilis carnis, quamvis eis sempiterna atque coelestia ad Novum scilicet Testamentum pertinentia figurentur; nunc ipsius bonum cordis promittitur, mentis bonum, spiritus bonum, hoc est, intelligibile bonum, cum dicitur, *Dabo leges meas in mente eorum, et in cordibus eorum scribam eas.* Unde significavit eos non forinsecus terrentem legem formidaturos, sed intrinsecus habitantem ipsam legis justitiam dilecturos.

CHAPTER XXII.

The eternal reward.

37. Deinde addidit et mercedem: *Et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum.* Hoc est illud quod Deo ait ille, *Mihi* Ps. lxxii. (lxxiii.) 28. *autem adhaerere Deo bonum est. Ero,* inquit, *illis in Deum, et ipsi erunt mihi populus.* Quid hoc bono melius, quid hac felicitate felicius, vivere Deo, vivere de Deo, apud quem est fons vitae, et in cujus lumine videbimus lumen? De hac vita dicit Ps. xxxv. (xxxvi.) 10. ipse Dominus, *Haec est autem vita aeterna, ut cognoscant te* John xvii. 3. *unum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum:* id est, te et quem misisti Jesum Christum unum verum Deum. Hoc enim et ipse promittit dilectoribus suis, dicens, *Qui diligit me,* John xiv. 21. *mandata mea custodit: et qui diligit me, diligetur a Patre meo; et ego diligam eum, et ostendam me ipsum illi:* utique in forma Phil. ii. 6, 7. Dei in qua aequalis est Patri; non in forma servi, in qua se et impiis ostendet. Tunc enim fiet quod scriptum est, *Tollatur* Isa. xxvi. 10. *impius, ut non videat gloriam Domini;* quando ibunt sinistri Matt. xxv. 46. in ignem aeternum, justi autem in vitam aeternam. Quae vita aeterna, sicut commemoravi, definita est ea esse, ut cognoscant unum verum Deum. Hinc dicit et Joannes: *Dilectissimi, filii Dei* 1 John iii. 2.

1 John iii. 2. *sumus, et nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.*
2 Cor. iv. 16. Haec similitudo nunc incipit reformari, quamdiu homo interius
Col. iii. 10. renovatur de die in diem secundum imaginem ejus qui creavit eum.

CHAPTER XXIII.

The renovation which is now wrought, compared with the perfection of the future life.

38. Sed ad illius eminentiae perfectionem quae tunc futura est, quid hoc, aut quantum est? Siquidem Apostolus ad illa ineffabilia qualecumque adhibens de notis rebus exemplum, parvulam
1 Cor. xiii. 11, 12. aetatem virili comparavit aetati. *Cum essem*, inquit, *parvulus, quasi parvulus loquebar, quasi parvulus sapiebam, quasi parvulus cogitabam: cum autem factus sum vir, deposui ea quae parvuli erant.* Cur autem hoc dixerit, consequenter ostendens, *Videmus*, inquit, *nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem: nunc scio ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum.*

CHAPTER XXIV.

The eternal reward, proper to the New Testament, foretold by the Prophet. How that reward will belong to all. The Apostle an earnest defender of Grace. The law written in the hearts, and the reward consisting in the everlasting vision, belong to the New Testament. Who among the blessed are greater and lesser.

39. Proinde etiam per hunc prophetam, cujus testimonium pertractamus, hoc additur: ut in eo merces, in eo finis, in eo perfectio felicitatis, in eo beatae aeternaeque vitae summa consistat. Cum enim dixisset, *Et ero illis in Deum, et ipsi erunt mihi populus;* continuo addidit, *Et non docebit unusquisque civem suum et unusquisque fratrem suum, dicens, Cognosce Dominum: quia omnes cognoscent me, a minore usque ad majorem eorum.* Nunc certe jam tempus est Testamenti Novi, cujus per prophetam facta est promissio per haec verba quae ex illa prophetia commemoravimus: cur ergo adhuc dicit unusquisque civi suo et fratri suo, 'Cognosce Dominum?' An

forte non dicitur, cum Evangelium praedicetur, et ejus ipsa sit praedicatio, ut hoc ubique dicatur? Nam unde se Apostolus Gentium dicit esse doctorem, nisi quia hoc fit quod ipse ait, 1 Tim. ii. 7. *Quomodo invocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent quem non audierunt? quomodo autem audient sine praedicante?* Rom. x. 14. Cum ergo nunc ista praedicatio usquequaque crebrescat, quomodo tempus est Testamenti Novi, de quo Propheta dixit, *Et non docebit unusquisque civem suum et unusquisque fratrem suum, dicens, Cognosce Dominum: quia omnes cognoscent me, a minore usque ad majorem eorum;* nisi quia ejusdem Testamenti Novi aeternam mercedem, id est, ipsius Dei beatissimam contemplationem promittendo conjunxit?

40. Quid ergo est, *omnes a minore usque ad majorem eorum;* nisi, omnes pertinentes spiritualiter ad domum Israel, et ad domum Juda, hoc est, ad filios Isaac, ad semen Abrahae? Ipsa est enim promissio, qua ei dictum est, *In Isaac vocabitur tibi semen.* Rom. ix. 7-13. *Non enim qui filii carnis, hi filii Dei; sed filii promissionis deputantur in semen. Promissionis autem verbum hoc est: Ad hoc tempus veniam, et erit Sarae filius. Non solum autem, sed et Rebecca ex uno concubitu habens Isaac patris nostri. De nondum enim natis, neque qui aliquid operati fuerant boni aut mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante, dictum est ei quia major serviet minori.* Haec est domus Israel, vel domus Juda propter Christum, qui venit ex tribu Juda. Domus filiorum promissionis haec est, non operum propriorum, sed beneficii Dei. Hoc enim Deus promittit, quod ipse facit: non enim ipse promittit et alius facit, quod jam non est promittere, sed praedicere. Ideo *non ex operibus, sed ex vocante:* ne ipsorum sit, non Dei; ne merces non imputetur secundum gratiam, sed secundum debitum, atque Rom. iv. 4; xi. 6. ita gratia jam non sit gratia, cujus vehemens defensor est atque assertor minimus Apostolorum, qui plus omnibus illis laboravit, 1 Cor. xv. 9, 10. non ipse autem, sed gratia Dei cum illo. *Omnes enim,* inquit, *agnoscent me: Omnes,* domus Israel et domus Juda. Neque Rom. ix. 7. enim omnes qui ex Israel, hi sunt Israel: sed omnes quibus dicitur in Psalmo *pro susceptione matutina,* hoc est, pro luce nova, Testamenti scilicet Novi, *Universum semen Jacob, magni-* Ps. xxi. (xxii.) 1, 24.

ficate eum; timeat eum omne semen Israel. Universum omnino semen, prorsus omne semen promissorum atque vocatorum, sed
Rom. viii. 28. 30. eorum qui secundum propositum vocati sunt. *Quos* enim *praedestinavit, illos et vocavit, quos autem vocavit, illos et justificavit;*
Rom. iv. 16. 17. *quos autem justificavit, illos et glorificavit. Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei tantum quod ex lege est,* id est, quod ex Vetere Testamento venit ad Novum; *sed et ei quod ex fide est,* non sibi praemissa lege: *ex fide* autem *Abraham,* id est, imitatores fidei Abraham: *qui est pater omnium nostrum, sicut scriptum est. Quia patrem multarum gentium posui te.* Omnes ergo hi praedestinati, vocati, justificati, glorificati cognoscent Deum gratia Testamenti Novi, a minore usque ad majorem eorum.

41. Sicut ergo lex factorum scripta in tabulis lapideis, mercesque ejus terra illa promissionis, quam carnalis domus Israel cum ex Aegypto liberata esset accepit, pertinet ad Testamentum Vetus: ita lex fidei scripta in cordibus, mercesque ejus species contemplationis, quam spiritualis domus Israel ab hoc mundo liberata percipiet, pertinet ad Testamentum Novum. Tunc fiet quod
1 Cor. xiii. 8. 9. dicit Apostolus, *Sive prophetiae evacuabuntur, sive linguae cessabunt, sive scientia evacuabitur;* illa scilicet parvulorum scientia in qua hic vivitur, quae ex parte est per speculum in aenigmate: propter hanc enim necessaria est prophetia, cum adhuc praeteritis futura succedunt; propter hanc linguae, id est, multiplicitas significationum, cum ex alio atque alio aliud atque aliud admonetur, qui nondum aeternam lucem perspicuae veritatis mente purgatissima contemplatur. Cum autem venerit quod perfectum est, et totum hoc quod ex parte est fuerit evacuatum; tunc quod assumpta carne carni apparuit, ostendet se
John xvii. 3. ipsum dilectoribus suis: tunc erit vita aeterna, ut cognoscamus
1 John iii. 2. unum verum Deum; tunc similes ei erimus, quoniam tunc
1 Cor. xiii. 12. cognoscemus sicut et cogniti sumus. Tunc non docebit unusquisque civem suum, aut fratrem suum, dicens, Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent eum, a minore usque ad majorem eorum. Quod multis modis intelligi potest. Sive
1 Cor. xv. 41. quia et illic quisque sanctorum tanquam stella ab stella differt in gloria. Nec ad rem quidquam interest, utrum *a minore*

usque ad majorem, sicut dictum est, an si a majore usque ad minorem diceretur: quod similiter nihil interest, etiamsi minores intellexerimus, qui tantummodo credere, majores autem qui etiam intelligere, quantum in hac vita potest, lumen incorporeum atque incommutabile valuerunt. Sive minores, tempore posteriores; majores autem, tempore priores, intelligi voluit. Simul enim promissam Dei contemplationem accepturi sunt omnes; quia et illi pro nobis meliora providerunt, ne sine nobis perfecti perficerentur. Et ideo velut priores reperiuntur minores, quia minus dilati sunt; sicut in illo evangelico denario per similitudinem dicitur, quem prius accipiunt qui posterius venerunt ad vineam. Sive quolibet alio modo, qui me in praesentia forsitan fugit, minores majoresque accipiendi sunt.

Heb. xi. 40.

Matt. xx. 8–12.

CHAPTER XXV.

The difference between the Old and New 'Testaments.'

42. Illud tamen, quantum potes, diligenter attende, quod tanto molimine conor ostendere: cum Testamentum Novum Propheta promitteret, non secundum Testamentum quod prius factum est populo Israel ex Aegypto liberato, nihil eum de sacrificiorum vel quorumque sacramentorum commutatione dixisse, quamvis et ipsa sine dubio fuerat secutura, sicut secutam videmus, quod multis aliis locis eadem prophetica Scriptura testatur: sed tantummodo istam commendasse distantiam, quod leges suas daturus esset Deus in mentem eorum qui pertinerent ad hoc Testamentum, et eorum scripturus in cordibus; unde Apostolus sumpsit, *non atramento, sed Spiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus:* sempiternamque mercedem justificationis hujus, non terram de qua pulsi sunt Amorrhaei et Chettaei, et aliae gentes quae ibi commemorantur, sed ipsum Deum, cui adhaerere bonum est, ut bonum Dei quod diligunt, Deus sit ipse quem diligunt; inter quem et homines nisi peccata non separant, quae nonnisi per eamdem gratiam dimittuntur. Unde cum dixisset, *Omnes enim cognoscent me, a minore usque ad majorem eorum;* mox addidit, *Quia propitius ero iniquitati eorum, et peccata eorum non memorabor*

2 Cor. iii. 3.

Josh. xii.

Ps. lxxii. (lxxiii.) 28.

Exod. xx. 17. *ultra.* Per legem ergo factorum dicit Dominus, *Non concu-*
John xv. 5. *pisces:* per legem fidei dicit Dominus, *Sine me nihil potestis facere;* agebat enim de bonis operibus, hoc est, de palmitum fructibus. Cum igitur haec appareat distantia Veteris et Novi Testamenti, quod lex ibi in tabulis, hic in cordibus scribitur, ut quod ibi forinsecus terret, hic delectet intrinsecus, ibique fiat praevaricator per occidentem litteram, hic dilector per vivifican-
Phil. ii 13. tem spiritum: non ideo dicendum est quod Deus adjuvet nos ad operandam justitiam atque operetur in nobis et velle et operari
1 Cor. iii. 7. pro bona voluntate, quia praeceptis justitiae forinsecus insonat
Rom. v. 5. sensibus nostris; sed quia intrinsecus incrementum dat, diffundendo charitatem in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.

CHAPTER XXVI.

Discussion of the Apostle's passage on the Gentiles, who are said to fulfil the Law by nature, and to have it written in their hearts.

Rom. ii. 14, 15. 43. Videndum est autem quomodo dicat Apostolus, *Cum enim Gentes, quae legem non habent, naturaliter quae legis sunt faciunt, hi legem non habentes ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis:* ne videatur non esse certa distantia Novi Testamenti, quod leges suas Dominus in cordibus populi sui se scripturum esse promisit, quandoquidem hoc Gentes naturaliter habeant. Pertractanda igitur haec quaestio, quae non mediocris exorta est. Dicet enim aliquis, 'Si Deus hinc discernit a Vetere Testamento Novum, quod in Vetere legem suam scripsit in tabulis, in Novo autem scripsit in cordibus: fideles Novi Testamenti unde discernuntur a Gentibus, quae habent opus legis scriptum in cordibus suis, quo naturaliter quae legis sunt faciunt; quasi jam illo populo vetere potiores, qui legem accepit in tabulis, et novo populo priores, cui hoc praestatur per Testamentum Novum, quod his natura jam praestitit?'

44. An forte eas gentes commemoravit Apostolus, scriptam in cordibus habere legem, quae ad Novum pertinent Testamentum? Ad hoc enim unde venerit, intuendum est. Primo Evangelium
Rom. i. 16, 17. commendans, ait: *Virtus enim Dei est in salutem omni credenti,*

Judaeo primum et Graeco. Justitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est, Justus autem ex fide vivit. Deinde loquitur de illis impiis, quibus propter superbiam nec cognitio Dei profuit, quia *non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt.* Inde transit ad eos qui judicant et agunt talia, qualia condemnant, nimirum propter Judaeos, qui de lege Dei gloriabantur; quamvis adhuc eos nominatim non exprimat, et ideo dicit: *Ira et indignatio, tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum, Judaei primum et Graeci: gloria autem et honor et pax omni operanti bonum, Judaeo primum et Graeco. Non est enim personarum acceptio apud Deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege et peribunt; et quicumque in lege peccaverunt, per legem judicabuntur. Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur.* His verbis hoc unde agitur subjungit, et dicit, *Cum Gentes quae legem non habent, naturaliter quae legis sunt faciunt:* et caetera quae jam supra commemoravi. Proinde non videtur alios hic significasse sub nomine Gentium, quam eos quos nomine Graeci supra significabat, cum diceret, *Judaeo primum et Graeco.* Porro si Evangelium virtus Dei est in salutem omni credenti, Judaeo primum et Graeco; et ira et indignatio et tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum, Judaei primum et Graeci; gloria autem et honor et pax omni operanti bonum, Judaeo primum et Graeco; iste autem Graecus nomine Gentium significatus est naturaliter quae legis sunt facientium, et quae scriptum habent opus legis in cordibus suis: profecto ad Evangelium pertinent Gentes, quibus lex in cordibus scripta est; eis quippe credentibus virtus Dei est in salutem. Quibus autem Gentibus bene operantibus gloriam et honorem pacemque promitteret, extra Evangelii gratiam constitutis? Quia enim personarum acceptio non est apud Deum, et non auditores legis, sed factores justificantur; ideo sive Judaeus sive Graecus, hoc est, quilibet ex Gentibus crediderit, salutem in Evangelio pariter habebit. *Non enim est distinctio,* sicut postea dicit. *Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei; justificati gratis per gratiam ipsius.* Unde autem factorem legis Graecum justificari diceret, sine gratia Salvatoris?

Rom. i. 21.

Rom. ii. 8-13.

Rom. i. 16; ii. 8.

Rom. iii. 22-24.

45. Neque enim contra se ipsum diceret, quod ait, *factores legis justificabuntur;* tanquam per opera, non per gratiam justi-
Rom. iii. 28. ficentur: cum dicat gratis *justificari hominem per fidem sine operibus legis,* nihil aliud volens intelligi in eo quod dicit, *gratis,* nisi quia justificationem opera non praecedunt. Aperte
Rom. xi. 6. quippe alibi dicit, *Si gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Sed sic intelligendum est, *factores legis justificabuntur,* ut sciamus eos aliter non esse factores legis, nisi justificentur: ut non justificatio factoribus accedat, sed ut factores justificatio praecedat. Quid est enim aliud, 'justificati,'
Rom. iv. 5. quam justi facti, ab illo scilicet qui justificat impium, ut ex impio fiat justus? Si enim ita loqueremur, ut diceremus, 'Homines liberabuntur;' hoc utique intelligeretur, eis qui jam homines essent accedere liberationem: si autem diceremus, 'Homines creabuntur;' non utique intelligeretur eos creari qui erant, sed ipsa creatione homines fieri. Ita si dictum esset, 'Factores legis honorabuntur;' non recte acciperemus nisi honorem illis qui jam essent factores legis accedere: cum vero dictum est, *factores legis justificabuntur;* quid aliud dictum est quam, justi justificabuntur? factores enim legis utique justi sunt. Ac per hoc tantumdem est ac si diceretur, 'Factores legis creabuntur, non qui erant, sed ut sint:' ut sic intelligerent etiam Judaei legis auditores, indigere se gratia justificatoris, ut possint esse factores. Aut certe ita dictum est, *justificabuntur,* ac si diceretur, 'justi habebuntur, justi deputabuntur,' sicut dictum est
Luke x. 29. de quodam, *Ille autem volens se justificare;* id est, ut justus haberetur et deputaretur. Unde aliter dicimus, 'Deus sancti-
Matt. vi. 9. ficat sanctos suos:' aliter autem, *Sanctificetur nomen tuum.* Nam illud ideo, quia ipse illos facit esse sanctos, qui non erant sancti: hoc autem ideo, ut quod semper apud se sanctum est, sanctum etiam ab hominibus habeatur, id est, sancte timeatur.

46. Si ergo Gentes commemorans, naturaliter quae legis sunt facientes, et scriptum habentes opus legis in cordibus, illos intelligi voluit qui credunt in Christum; qui non sicut Judaei praemissa sibi lege veniunt ad fidem: non est cur eos conemur discernere ab iis quibus Dominus per Prophetam promittens Testamentum Novum, dixit leges suas se scripturum in cordibus

eorum; quia et ipsi per insertionem, quam oleastro praestitam dicit, ad eamdem oleam, hoc est, ad eumdem Dei populum pertinent: potiusque concordat prophetico etiam hoc apostolicum testimonium: ut hoc sit pertinere ad Testamentum Novum, legem Dei habere non in tabulis, sed in cordibus scriptam; hoc est, in intimo affectu justitiam legis amplecti, ubi fides per dilectionem operatur. Quia ex fide justificat gentes Deus; quod Scriptura praevidens, praenuntiavit Abrahae, dicens, In semine tuo benedicentur omnes gentes; ut per hanc promissionis gratiam olivae insereretur oleaster, et fierent fideles Gentes filii Abrahae in semine Abrahae, quod est Christus; sectantes ejus fidem, qui non accepta in tabulis lege, nondumque habens ipsam circumcisionem, credidit Deo, et deputatum est illi ad justitiam. Ac sic tale erit hoc quod de ejusmodi Gentibus dixit Apostolus, quod opus legis scriptum habeant in cordibus suis: quale est illud ad Corinthios, *non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.* Ita enim fiunt de domo Israel, cum praeputium eorum in circumcisionem deputatur, eo quod justitiam legis non praecisione carnis ostendunt, sed cordis charitate custodiunt: quoniam *si praeputium justitias legis custodiat, nonne praeputium ejus,* inquit, *in circumcisionem deputabitur?* Et propterea in domo veri Israel, in quo dolus non est, participes sunt Testamenti Novi, quia dat Deus leges in mentem ipsorum, et in cordibus eorum scribit eas digito suo, Spiritu Sancto, quo ibi diffunditur charitas, quae legis est plenitudo.

Rom. xi. 24. Gal. v. 6. Gal. iii. 8. Gal. iii. 16. Gen. xv. 6; Rom. iv. 3. Rom. ii. 15. 2 Cor. iii. 3. Rom. ii. 26. John i. 47. Rom. v. 5. Rom. xiii. 10.

CHAPTER XXVII.

To fulfil the Law 'naturally,' means according to nature as restored by Grace.

47. Nec moveat quod *naturaliter* eos dixit, *quae legis sunt facere,* non Spiritu Dei, non fide, non gratia. Hoc enim agit Spiritus gratiae, ut imaginem Dei, in qua naturaliter facti sumus, instauret in nobis. Vitium quippe contra naturam est, quod utique sanat gratia: propter quam Deo dicitur, *Miserere mei, sana animam meam, quoniam peccavi tibi.* Proinde naturaliter homines quae legis sunt faciunt: qui enim hoc non faciunt,

Ps. xl. (xli.) 5.

vitio suo non faciunt. Quo vitio lex Dei est deleta de cordibus; ac per hoc, vitio sanato, cum illic scribitur, fiunt quae legis sunt naturaliter: non quod per naturam negata sit gratia, sed
Rom. v. 12. potius per gratiam reparata natura. Per unum quippe hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines pertransivit, in quo omnes peccaverunt: et ideo
Rom. iii. 22–24. quia non est distinctio, egent gloria Dei, justificati gratis per gratiam ipsius. Qua gratia in interiore homine renovato justitia scribitur, quam culpa deleverat: et haec misericordia super
1 Tim. ii. 5. genus humanum per Christum Jesum Dominum nostrum. Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus.

48. Si autem hi qui naturaliter quae legis sunt faciunt nondum sunt habendi in numero eorum quos Christi justificat gratia, sed in eorum potius, quorum etiam impiorum, nec Deum verum veraciter justeque colentium, quaedam tamen facta vel legimus, vel novimus, vel audimus, quae secundum justitiae regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito recteque laudamus: quanquam si discutiantur quo fine fiant, vix inveniuntur quae justitiae debitam laudem defensionemve mereantur:

CHAPTER XXVIII.

The Image of God not wholly effaced in unbelievers. Venial sins.

Verumtamen quia non usque adeo in anima humana imago Dei terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint, unde merito dici possit etiam in ipsa impietate vitae suae facere aliqua legis vel sapere: si hoc est quod dictum est, quia *Gentes quae legem non habent*, hoc est, legem Dei, *naturaliter quae legis sunt faciunt*, et quia hujusmodi homines *ipsi sibi sunt lex*, et *scriptum opus legis habent in cordibus suis*, id est, non omni modo deletum est, quod ibi per imaginem Dei cum crearentur impressum est: etiam sic illa differentia non perturbabitur, qua distat a Vetere Testamentum Novum, eo quod per Novum scribitur lex Dei in corde fidelium, quae per Vetus in tabulis scripta est. Hoc enim illic

scribitur per renovationem, quod non omni modo deletum est per vetustatem. Nam sicut ipsa imago Dei renovatur in mente credentium per Testamentum Novum, quam non penitus impietas aboleverat; nam remanserat utique id quod anima hominis nisi rationalis esse non potest: ita etiam ibi lex Dei, non ex omni parte deleta per injustitiam, profecto scribitur renovata per gratiam. Nec istam inscriptionem, quae justificatio est, poterat efficere in Judaeis lex in tabulis scripta, sed solum praevaricationem. Nam et ipsi homines erant, et vis illa naturae inerat eis, qua legitimum aliquid anima rationalis et sentit et facit: sed pietas quae in aliam vitam transfert beatam et aeternam, legem habet immaculatam, convertentem animas, ut ex illo lumine renoventur, fiatque in eis, *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine.* Unde aversi obsolescere meruerunt: renovari autem nisi gratia Christiana, hoc est, nisi Mediatoris intercessione non possunt. Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. A cujus gratia si alieni sunt illi de quibus agimus, qui secundum illum modum de quo superius satis diximus, naturaliter quae legis sunt faciunt; quid eis proderunt excusantes cogitationes, in die qua judicabit Deus occulta hominum, nisi forte ut mitius puniantur? Sicut enim non impediunt a vita aeterna justum quaedam peccata venialia, sine quibus haec vita non ducitur: sic ad salutem aeternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillime vita cujuslibet pessimi hominis invenitur. Verumtamen sicut in regno Dei velut stella ab stella in gloria differunt sancti; sic et in damnatione poenae sempiternae tolerabilius erit Sodomae quam alteri civitati, et erunt quidam duplo amplius quibusdam gehennae filii: ita nec illud in judicio Dei vacabit, quod in ipsa impietate damnabili magis alius alio minusve peccaverit.

Ps. xviii. (xix.) 8.
Ps. iv. 7.
1 Tim. ii. 5, 6.
Rom. ii. 14–16.
1 Cor. xv. 41.
Luke x. 12.
Matt. xxiii. 15.

49. Quid ergo hinc Apostolus efficere voluit, quod jactantiam cohibens Judaeorum, cum dixisset, *Non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur*, continuo subjecit de his, qui *legem non habentes, naturaliter quae legis sunt faciunt;* si non illi sunt intelligendi, qui pertinent ad gratiam Mediatoris, sed illi potius, qui cum Deum verum vera

Rom. ii. 13.

pietate non colant, habent tamen quaedam opera bona in vita impia? An forte hoc ipso probandum credidit, quod supra
Rom. ii. 11; iii. 29. dixerat, quia *non est personarum acceptio apud Deum;* et quod postea dixit, quia *non Judaeorum est Deus tantum, sed et Gentium:* quod quantulacumque legis opera naturaliter insita non invenirentur in eis, qui legem non acceperunt, nisi ex reliquiis imaginis Dei; quam non contemnit, cum in eum credunt, apud quem non est acceptio personarum? Sed quodlibet horum accipiatur, constat gratiam Dei promissam esse Testamento Novo etiam per Prophetam: eamdemque gratiam in eo definitam, ut scribantur legis Dei in cordibus hominum, perveniantque ad eam cognitionem Dei, ubi non docebit unusquisque civem suum vel fratrem suum, dicens, Cognosce Deum: quia omnes cognoscent eum a minore usque ad majorem eorum. Hoc donum Spiritus Sancti est, quo diffunditur charitas in cordibus nostris: charitas non quaelibet, sed charitas Dei de
1 Tim. i. 5. corde puro et conscientia bona et fide non ficta, ex qua justus in hac peregrinatione vivens, ad speciem quoque perducitur post
1 Cor. xiii. 12. speculum et aenigma, et quidquid erat ex parte, ut facie ad faciem
Ps. xxvi. (xxvii. 4. cognoscat, sicut et cognitus est. Unam enim petiit a Domino, et hanc requirit, ut inhabitet in domo Domini per omnes dies vitae suae, ad hoc ut contempletur delectationem Domini.

CHAPTER XXIX.

Righteousness from the gift of God.

1 Cor. iv. 7. 50. Nemo itaque glorietur ex eo quod videtur habere, tanquam non acceperit; aut ideo se putet accepisse, quia littera extrinsecus, vel ut legeretur apparuit, vel ut audiretur insonuit.
Gal. ii. 21. Nam si per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est.
Ps. lxvii. (lxviii.) 19; Eph. iv. 8. Porro autem si non gratis mortuus est, ascendit in altum, captivam duxit captivitatem, et dedit dona hominibus: inde
Luke viii. 18; xix. 26. habet, quicumque habet. Quisquis autem inde se habere negat,
Rom. iii. 30. aut non habet, aut id quod habet auferetur ab eo. *Unus* enim *Deus qui justificat circumcisionem ex fide, et praeputium per fidem:* quod non ad aliquam differentiam dictum est, tanquam aliud sit 'ex fide,' et aliud 'per fidem;' sed ad varietatem locutionis.

Alio quippe loco cum de Gentibus diceret, hoc est, de praeputio: *Praevidens,* inquit, *Scriptura, quia ex fide justificat Gentes Deus.* Gal. iii. 8. Itemque cum de circumcisione loqueretur, unde erat ipse: *Nos,* Gal. ii. 15, 16. inquit, *natura Judaei, et non ex Gentibus peccatores, scientes quia non justificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Jesu Christi, et nos in Christum Jesum credimus.* Ecce et praeputium dixit justificari ex fide, et circumcisionem per fidem, si tamen circumcisio justitiam fidei teneat. Sic enim Gentes quae non Rom. ix. 30, 31. sectabantur justitiam, apprehenderunt justitiam, justitiam autem quae ex fide est: impetrando eam ex Deo, non ex semetipsis praesumendo. Israel vero persequens legem justitiae, in legem justitiae non pervenit. Quare? Quia non ex fide, sed tanquam ex operibus: id est, tanquam eam per semetipsos operantes, non in se credentes operari Deum. Deus est enim qui operatur in nobis et velle Phil. ii. 13. et operari, pro bona voluntate. Ac per hoc offenderunt in lapidem Rom. ix. 32. offensionis. Nam quid dixerit, *quia non ex fide, sed tanquam ex operibus;* apertissime exposuit, dicens, *Ignorantes enim Dei* Rom. x. 3, 4. *justitiam, et suam volentes constituere, justitiae Dei non sunt subjecti. Finis enim legis Christus, ad justitiam omni credenti.* Et adhuc dubitamus quae sint opera legis, quibus homo non justificatur, si ea tanquam sua crediderit sine adjutorio et dono Dei, quod est ex fide Jesu Christi? et circumcisionem caeteraque talia suspicamur, quia etiam de his sacramentis aliis in locis talia quaedam leguntur? Sed hic utique non circumcisionem tanquam suam justitiam volebant constituere: quia et ipsam Deus praecipiendo constituit. Nec de illis operibus hoc intelligi potest, de quibus Dominus eis dicit, *Rejicitis mandatum Dei, ut* Mark vii. 9. *traditiones vestras statuatis. Quia persequens,* inquit, *legem justitiae, in legem justitiae non pervenit Israel:* non dixit, Persequens traditiones suas, id est, consectans. Haec ergo sola distantia est, quia ipsum, *Non concupisces,* et caetera mandata Exod. xx. 17. ejus sancta et bona sibi tribuebant: quae ut possit homo facere, Deus operatur in homine per fidem Jesu Christi, qui finis est ad justitiam omni credenti; id est, cui per spiritum incorporatus factusque membrum ejus, potest quisque illo incrementum intrinsecus dante operari justitiam, de cujus operibus etiam ipse dixit, *quia sine me nihil potestis facere.* John xv. 5.

Rom. x. 5. 51. Ideo quippe proponitur justitia legis, quod qui fecerit eam, vivet in illa; ut cum quisque infirmitatem suam cognoverit, non per suas vires, neque per litteram ipsius legis, quod fieri non potest, sed per fidem concilians justificatorem perveniat, et faciat, et vivat in ea. Opus enim quod qui fecerit, vivet in eo, Rom. x. 6–9. non fit nisi a justificato. Justificatio autem ex fide impetratur: de qua scriptum est, *Ne dixeris in corde tuo, Quis ascendit in coelum? hoc est Christum deducere: Aut, Quis descendit in abyssum? hoc est Christum a mortuis reducere. Sed quid dicit? Prope te est verbum in ore tuo, et in corde tuo: hoc est,* inquit, *verbum fidei quod praedicamus: quia si confiteris in ore tuo quia Dominus est Jesus, et credideris in corde tuo quia Deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris.* In tantum justus, in quantum salvus. Per hanc enim fidem credimus, quod etiam nos Deus a mortuis excitet: interim spiritu, ut in novitate ejus Tit. ii. 12. gratiae temperanter et juste et pie vivamus in hoc saeculo; post etiam carne nostra ad immortalitatem resurrectura, quod est meritum spiritus, qui eam in resurrectione sibi congrua, hoc Rom. vi. 4. est, in justificatione praecedit. Consepulti enim sumus Christo per Baptismum in mortem; ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis per gloriam Patris, sic et nos in novitate vitae ambulemus. Fide igitur Jesu Christi impetramus salutem, et quantum nobis inchoatur in re, et quantum perficienda exspectatur in spe. Joel ii. 32; Rom. x. 13. Omnis enim qui invocaverit nomen Domini, salvus erit. Ps. xxx. (xxxi.) 20. *Quam multa multitudo,* ait Psalmista, *dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te, perfecisti autem sperantibus in te!* Ex lege timemus Deum, ex fide speramus in Deum: sed timentibus poenam absconditur gratia. Sub quo timore anima laborans, quando concupiscentiam malam non vicerit, nec timor ille quasi custos severus abscesserit; per fidem confugiat ad misericordiam Dei, ut det quod jubet, atque inspirata gratiae suavitate per Spiritum Sanctum faciat plus delectare quod praecipit, quam delectat quod impedit. Ita multa multitudo dulcedinis ejus, hoc est, lex fidei, charitas ejus conscripta in cordibus atque diffusa, perficitur sperantibus in eum, ut anima sanata non timore poenae, sed amore justitiae operetur bonum.

CHAPTER XXX.

Whether Free Will is made void through Grace.

52. Liberum ergo arbitrium evacuamus per gratiam? Absit: sed magis liberum arbitrium statuimus. Sicut enim lex per fidem, sic liberum arbitrium per gratiam non evacuatur, sed statuitur. Neque enim lex impletur nisi libero arbitrio: sed per legem cognitio peccati, per fidem impetratio gratiae contra peccatum, per gratiam sanatio animae a vitio peccati, per animae sanitatem libertas arbitrii, per liberum arbitrium justitiae dilectio, per justitiae dilectionem legis operatio. Ac per hoc, sicut lex non evacuatur, sed statuitur per fidem, quia fides impetrat gratiam, qua lex impleatur: ita liberum arbitrium non evacuatur per gratiam, sed statuitur, quia gratia sanat voluntatem, qua justitia libere diligatur. Omnia haec quae velut catenatim connexi, habent voces suas in Scripturis sanctis. Lex dicit: *Non concupisces.* Fides dicit: *Sana animam meam, quoniam peccavi tibi.* Gratia dicit: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne quid tibi deterius contingat.* Sanitas dicit: *Domine Deus meus, exclamavi ad te, et sanasti me.* Liberum arbitrium dicit: *Voluntarie sacrificabo tibi.* Dilectio justitiae dicit: *Narraverunt mihi injusti delectationes, sed non sicut lex tua, Domine.* Utquid ergo miseri homines aut de libero arbitrio audent superbire antequam liberentur, aut de suis viribus, si jam liberati sunt? Nec attendunt in ipso nomine liberi arbitrii utique libertatem sonare. Ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas. Si ergo servi sunt peccati, quid se jactant de libero arbitrio? A quo enim quis devictus est, huic et servus addictus est. Si autem liberati sunt, quid se jactant velut de opere proprio, et gloriantur quasi non acceperint? An ita sunt liberi, ut nec illum velint habere Dominum, qui eis dicit, *Sine me nihil potestis facere;* et, *Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis?*

Rom. iii. 31
Rom. iii. 20.
Exod. xx. 17.
Ps. xl. (xli.) 5.
John v. 14.
Ps. xxix. (xxx.) 3.
Ps. liii. (liv.) 8.
Ps. cxviii. (cxix.) 85.
2 Cor. iii. 17.
2 Pet. ii. 19.
1 Cor. iv. 7.
John xv. 5.
John viii. 36.

CHAPTER XXXI.

Whether Faith is in our own power.

53. Quaeret aliquis, utrum fides ipsa, in qua salutis vel ad salutem connexionis hujus, quam commemoravi, esse videtur

exordium, in nostra constituta sit potestate; quod facilius videbimus, si prius quid sit potestas aliquanto diligentius perspexerimus. Cum enim duo quaedam sint, velle et posse, unde nec qui vult continuo potest, nec qui potest continuo vult: quia sicut volumus aliquando quod non possumus, sic etiam possumus aliquando quod nolumus: satis evolutis ipsis etiam vocabulis resonat, quod ab eo quod est velle, voluntas; ab eo autem quod est posse, potestas, nomen accepit. Quapropter, sicut qui vult habet voluntatem, ita potestatem qui potest. Sed ut potestate aliquid fiat, voluntas aderit. Neque enim dici solet quispiam potestate fecisse, si quid fecit invitus. Quanquam, si subtilius advertamus, etiam quod quisque invitus facere cogitur, si facit, voluntate facit: sed quia mallet aliud, ideo invitus, hoc est, nolens facere dicitur. Malo quippe aliquo facere compellitur, quod volens evitare vel a se removere, facit quod cogitur. Nam si tanta voluntas sit, ut malit hoc non facere quam illud non pati; cogenti procul dubio resistit, nec facit. Ac per hoc, si facit, non quidem plena et libera voluntate, sed tamen non facit nisi voluntate; quam voluntatem quia effectus consequitur, non possumus dicere potestatem defuisse facienti. Si enim cogenti cedens vellet facere, nec posset; ei voluntatem adfuisse licet extortam, sed potestatem defuisse diceremus. Cum vero ideo non faciebat, quia nolebat, erat utique potestas, sed voluntas deerat, quamdiu cogenti reluctando non fecit. Hinc est quod etiam illi qui cogunt, vel qui suadent, solent dicere: 'Quod habes in potestate, quare non facis, ut hoc malo careas?' Et qui omnino facere non possunt, quod ideo coguntur ut faciant, quia posse creduntur, solent excusando respondere et dicere: 'Facerem, si esset in potestate.' Quid igitur ultra quaerimus, quandoquidem hanc dicimus potestatem, ubi voluntati adjacet facultas faciendi? Unde hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult, facit; si non vult, non facit.

54. Attende jam illud quod excutiendum posuimus, utrum fides in potestate sit. De hac enim fide nunc loquimur, quam adhibemus cum aliquid credimus, non quam damus cum aliquid pollicemur; nam et ipsa dicitur fides. Sed aliter dicimus.

'Non mihi habuit fidem:' aliter, 'Non mihi servavit fidem.' Nam illud est, 'Non credidit quod dixi:' illud, 'Non fecit quod dixit.' Secundum hanc fidem qua credimus, fideles sumus Deo: secundum illam vero qua fit quod promittitur, etiam Deus ipse fidelis est nobis. Hoc enim dicit Apostolus: *Fidelis Deus, qui* 1 Cor. x. 13. *non vos permittat tentari super id quod potestis.* De illa itaque fide quaerimus, utrum in potestate sit, qua credimus Deo, vel credimus in Deum. Hinc enim scriptum est, *Credidit Abraham* Rom. iv. 3, 5. *Deo, et deputatum est illi ad justitiam;* et, *Credenti in eum qui justificat impium, deputatur fides ejus ad justitiam.* Vide nunc utrum quisque credat, si noluerit; aut non credat, si voluerit. Quod si absurdum est (quid est enim credere, nisi consentire verum esse quod dicitur? consensio autem utique volentis est); profecto fides in potestate est. Sed, sicut Apostolus dicit, *Non* Rom. xiii. 1. *est potestas nisi a Deo.* Quid igitur causae est cur non et de ista nobis dicatur, *Quid enim habes quod non accepisti?* Nam 1 Cor. iv. 7. et ut credamus, Deus dedit. Nusquam autem legimus in Scripturis sanctis, Non est voluntas nisi a Deo. Et recte non scriptum est, quia verum non est: alioquin etiam peccatorum, quod absit, auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo: quoniam mala voluntas jam sola peccatum est, etiam si desit effectus, id est, si non habeat potestatem. Porro cum voluntas mala potestatem accipit implere quod intendit, ex judicio Dei venit, apud quem non est iniquitas. Punit enim etiam isto Rom. ix. 14. modo; nec ideo injuste, quia occulte. Caeterum iniquus puniri se ignorat, nisi cum manifesto supplicio senserit nolens, quantum mali sit quod perpetravit volens. Hoc est quod de quibusdam Apostolus ait: *Tradidit illos Deus in concupiscentias cordis* Rom. i. 24, 28. *illorum, ut faciant quae non conveniunt.* Hinc et Dominus Pilato, *Non haberes in me,* inquit, *potestatem, nisi data esset* John xix. 11. *tibi desuper.* Sed cum potestas datur, non necessitas utique imponitur. Unde cum David Saulis occidendi potestatem accepisset, maluit parcere, quam ferire. Unde intelliginus malos accipere potestatem ad damnationem malae voluntatis suae, bonos autem ad probationem bonae voluntatis suae.

CHAPTER XXXII.

What Faith is to be praised.

55. Cum ergo fides in potestate sit, quoniam cum vult quisque credit, et cum credit, volens credit; deinde quaerendum est, imo recolendum, quam fidem tanta conflictatione commendet Apostolus. Non enim quodlibet credere bonum est: nam unde
1 John iv. 1. est illud, *Fratres, nolite omni spiritui credere; sed probate spiritum qui ex Deo est?* Nec in laudibus charitatis quod
1 Cor. xiii. 7. dictum est, *Omnia credit*, sic accipiendum est, ut charitati cujuspiam derogemus, si non quod audierit statim crediderit. Quid, quod eadem charitas admonet, non facile de fratre mali aliquid esse credendum, et cum tale aliquid dicitur, hoc ad se magis judicat pertinere ne credat? Postremo ipsa charitas qua omnia credit, non omni spiritui credit: ac per hoc, omnia quidem credit, sed Deo; quia non dictum est, Omnibus credit. Nulli itaque dubium est, eam fidem ab Apostolo commendari, qua creditur Deo.

56. Sed adhuc aliquid discernendum est: quoniam et illi qui sub lege sunt, et timore poenae justitiam suam facere conantur, et ideo non faciunt Dei justitiam, quia charitas eam facit, quam non libet nisi quod licet, non timor, qui cogitur in opere habere quod licet, cum aliud habeat in voluntate, qua mallet, si fieri posset, licere quod non licet: et illi ergo credunt Deo; nam si omnino non crederent, nec poenam legis utique formidarent. Sed non hanc fidem commendat Apostolus, qui dicit,
Rom. viii. 15. *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timorem; sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater.* Timor ergo ille servilis est: et ideo quamvis in illo Domino credatur, non tamen justitia diligitur, sed damnatio timetur. Filii vero clamant *Abba, Pater*, quarum duarum
Rom. ii. 9. vocum una est ex circumcisione, altera ex praeputio, Judaei
Rom. iii. 30. primum et Graeci: quoniam unus est Deus, qui justificat circumcisionem ex fide, et praeputium per fidem. Cum autem clamant, aliquid petunt: et quid petunt nisi quod esuriunt et sitiunt? Et hoc quid est, nisi quod de illis dictum est, *Beati*

qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur? Matt. v. 6.
Huc ergo transeant qui sub lege sunt, ut ex servis filii fiant: nec sic tamen, ut servi esse desistant; sed ut tanquam filii domino et patri liberaliter serviant, quia et hoc acceperunt: dedit enim potestatem ille Unicus, filios Dei fieri credentibus in John i. 12.
nomine ejus: eosque admonuit petere, quaerere, pulsare, ut Matt. vii. 7–11.
accipiant, et inveniant, et aperiatur eis; addens increpationem, et dicens, *Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester qui in coelis est dabit bona petentibus se!* Cum ergo virtus peccati lex inflammaverit 1 Cor. xv. 56.
aculeum mortis, ut occasione accepta peccatum per mandatum Rom. vii. 8.
operetur omnem concupiscentiam, a quo petenda est continentia, nisi ab illo qui novit bona data dare filiis suis? An forte Wisd. viii. 21.
nescit insipiens, quod nemo esse possit continens, nisi Deus det? Hoc ergo ut sciat, ipsa indiget sapientia. Cur itaque non audit Patris sui spiritum dicentem per apostolum Christi, vel ipsum Christum qui dicit in Evangelio suo, *Petite, et accipietis?* Matt. vii. 7.
loquentem etiam in apostolo suo, et dicentem, *Si quis* James i. 5, 6.
vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter et non improperat, et dabitur illi; postulet autem in fide, nihil haesitans? Haec est fides, ex qua justus vivit: haec Rom. i. 17.
est fides, qua creditur in eum qui justificat impium: haec est Rom. iv. 5.
fides, per quam excluditur gloriatio; sive ut abscedat qua in Rom. iii. 27.
nobis inflamur, sive ut emineat qua in Domino gloriamur: haec est fides, qua impetratur largitas Spiritus, de quo dicitur, *Nos* Gal. v. 5.
enim Spiritu ex fide spem justitiae exspectamus. Ubi quidem quaeri adhuc potest, utrum 'spem justitiae' dixerit, quas perat justitia, an qua speratur ipsa justitia: quoniam justus ex fide vivens, sperat utique vitam aeternam; itemque fides esuriens sitiensque justitiam renovatione de die in diem interioris hominis 2 Cor. iv. 16.
proficit in ea, et sperat in ea satiari in vita aeterna, ubi fiet id quod in Psalmo de Deo dicitur, *Qui satiat in bonis desiderium* Ps. cii. (ciii.) 5.
tuum. Haec est fides, qua salvi fiunt, quibus dicitur: *Gratia* Eph. ii. 8–10.
salvi facti estis per fidem; et hoc non ex vobis, sed Dei donum est: non ex operibus, ne forte quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Jesu in operibus bonis, quae praeparavit Deus ut in illis ambulemus. Postremo haec est fides,

Gal. v. 6. quae per dilectionem operatur, non per timorem; non formidando poenam, sed amando justitiam. Unde ergo ista dilectio, id est, charitas per quam fides operatur, nisi unde illam fides ipsa impetravit? Neque enim esset in nobis, quantacumque
Rom. v. 5. sit in nobis, nisi diffunderetur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Charitas quippe Dei dicta est diffundi in cordibus nostris, non qua nos ipse diligit, sed qua
Rom. iii. 21. nos facit dilectores suos: sicut justitia Dei, qua justi ejus munere
Ps. iii. 9. efficimur; et Domini salus, qua nos salvos facit: et fides Jesu
Gal. ii. 16. Christi, qua nos fideles facit. Haec est justitia Dei, quam non solum docet per legis praeceptum, verum etiam dat per Spiritus donum.

CHAPTER XXXIII.

Whence comes the will to believe. Free will a 'midway power.'

57. Sed consequens est paululum quaerere, utrum voluntas illa qua credimus, etiam ipsa Dei donum sit, an ex illo naturaliter insito libero adhibeatur arbitrio. Si enim dixerimus eam non esse donum Dei, metuendum est ne existimemus invenisse nos
1 Cor. iv. 7. aliquid, quod Apostolo increpanti et dicenti, *Quid enim habes quod non accepisti? Si autem et accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* respondere possimus, 'Ecce habemus voluntatem credendi, quam non accepimus: ecce ubi gloriamur, quod non acceperimus.' Si autem dixerimus, etiam hujusmodi voluntatem non esse nisi donum Dei, rursus metuendum est, ne infideles atque impii non immerito se veluti juste excusare videantur, ideo non credidisse, quod dare illis Deus istam noluit voluntatem.
Phil. ii. 13. Nam illud quod dictum est, *Deus est enim qui operatur in nobis et velle et operari, pro bona voluntate:* jam gratiae est, quam fides impetrat, ut possint esse hominis opera bona, quae operatur fides per dilectionem, quae diffunditur in corde per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Si credimus ut impetremus hanc gratiam, et utique voluntate credimus, de hac quaeritur unde sit nobis. Si natura, quare non omnibus, cum sit idem Deus omnium creator? Si dono Dei, etiam hoc quare non omnibus,
1 Tim. ii. 4. cum omnes homines velit salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire?

58. Prius igitur illud dicamus, et videamus utrum huic satisfaciat quaestioni, quod liberum arbitrium, naturaliter attributum a Creatore animae rationali, illa media vis est, quae vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infidelitatem potest: et ideo nec istam voluntatem qua credit Deo, dici potest homo habere quam non acceperit; quandoquidem vocante Dei surgit de libero arbitrio, quod naturaliter cum crearetur accepit. Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire; non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel male utentes justissime judicentur. Quod cum fit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt, cum ejus Evangelio non credunt: nec ideo tamen eam vincunt, verum se ipsos fraudant magno et summo bono, malisque poenalibus implicant, experturi in suppliciis potestatem ejus, cujus in donis misericordiam contempserunt. Ita voluntas Dei semper invicta est: vinceretur autem, si non inveniret quid de contemptoribus faceret, aut ullo modo possent evadere quod de talibus ille constituit. Quid enim dicit, verbi gratia, 'Volo ut hi omnes servi mei operentur in vinea, et post laborem requiescentes epulentur, ita ut quisquis eorum hoc noluerit, in pistrino semper molat:' videtur quidem quicumque contempserit, contra voluntatem domini sui facere; sed tunc eam vincet, si et pistrinum contemnens effugerit: quod nullo modo fieri potest sub Dei potestate. Unde scriptum est, *Semel locutus est Deus*, hoc est, incommutabiliter: quanquam et de unico Verbo possit intelligi. Deinde subjungens quid incommutabiliter sit locutus: *Duo haec*, inquit, *audivi, quoniam potestas Dei est, et tibi, Domine, misericordia, quia tu reddes unicuique secundum opera sua.* Ille igitur reus erit ad damnationem sub potestate ejus, qui contempserit ad credendum misericordiam ejus. Quisque autem crediderit, eique se a peccatis omnibus absolvendum, et ab omnibus vitiis sanandum, et calore ac lumine ejus accendendum illuminandumque commiserit; habebit ex ejus gratia opera bona, ex quibus etiam secundum corpus a mortis corruptione redimatur, coronetur, bonisque satietur, non temporalibus, sed aeternis, supra quam petimus et intelligimus.

1 Tim. ii. 4.

Ps. lxi. (lxii.) 12, 13.

Eph. iii. 20.

Ps. cii. (ciii.) 2–5. 59. Hunc ordinem tenuit Psalmus, ubi dicitur: *Benedic, anima mea, Dominum, et noli oblivisci omnes retributiones ejus; qui propitius fit omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes languores tuos, qui redimit de corruptione vitam tuam, qui coronat te in miseratione et misericordia, qui satiat in bonis desiderium tuum.* Et ne forte haec tanta bona hujus vetustatis, hoc est, mortalitatis deformitas desperaret: *Renovabitur*, inquit, *sicut aquilae juventus tua.* Tanquam diceret: Haec quae audisti, ad novum hominem et ad Novum pertinent Testamentum. Recole mecum eadem ipsa paululum, obsecro te, et inspice delectabiliter laudem misericordiae, hoc est, gratiae Dei. *Benedic*, inquit, *anima mea, Dominum, et noli oblivisci omnes retributiones ejus:* non ait, Tributiones, sed, *retributiones ejus:* quia retribuit bona pro malis. *Qui propitius fit omnibus iniquitatibus tuis:* hoc agitur in Baptismatis sacramento. *Qui sanat omnes languores tuos:* hoc agitur in hac vita fidelis hominis. Gal. v. 17. dum caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus Rom. vii. 23, 18. carnem, ut non quae volumus faciamus; dum alia lex in membris repugnat legi mentis; dum velle adjacet, perficere autem bonum non: qui languores vetustatis, si perseverante intentione proficimus, de die in diem crescente novitate sanantur, ex fide Gal. v. 6. quae per dilectionem operatur. *Qui redimit de corruptione vitam tuam:* hoc fit in ultima resurrectione mortuorum. *Qui* Matt. xvi. 27. *coronat te in miseratione et misericordia:* hoc fit in judicio, ubi Cp. Prov. xx. 8, 9. cum Rex justus sederit in throno redditurus unicuique secundum opera ejus, quis gloriabitur castum se habere cor? aut quis gloriabitur mundum se esse a peccato? Ideo illic necessarium fuit commemorare miserationem et misericordiam Domini, ubi jam exigi debita et reddi merita sic possent videri, ut nullus esset misericordiae locus. Coronat ergo in miseratione et misericordia, sed etiam sic secundum opera. Segregabitur enim ad Matt. xxv. 35. dexteram, cui dicatur, *Esurivi, et dedisti mihi manducare:* James ii. 13. quoniam judicium sine misericordia, sed illi qui non fecit Matt. v. 7. misericordiam: Beati autem misericordes, quoniam ipsorum Matt. xxv. 46. miserebitur Deus. Jam vero cum sinistri ierint in ambustionem John xvii. 3. aeternam, justi autem in vitam aeternam: quia *haec est*, inquit, *vita aeterna, ut cognoscant te unum verum Deum, et quem misisti*

Jesum Christum; illa cognitione, illa visione, illa contemplatione satiabitur in bonis animae desiderium. Hoc enim solum ei sat est; ultra non habet quod appetat, quod inhiet, quod requirat. Nam desiderio hujus satietatis ardebat, qui Domino Christo ait: *Ostende nobis Patrem, et sufficit nobis.* Cui responsum est: *Qui me vidit, vidit et Patrem.* Quia ipsa est vita aeterna, ut cognoscant unum verum Deum te, et quem misisti Jesum Christum. Sed si ille qui vidit Filium, vidit et Patrem; profecto qui videt Patrem et Filium, videt et Spiritum Sanctum Patris et Filii. Ita nec arbitrium liberum tollimus, et benedicit anima nostra Dominum, non obliviscens omnes retributiones ejus: nec ignorans Dei justitiam, suam vult constituere; sed credit in eum qui justificat impium, et vivit ex fide, donec ad speciem perducatur; fide scilicet quae per dilectionem operatur. Quae dilectio diffunditur in cordibus nostris, nec per sufficientiam propriae voluntatis, nec per litteram legis, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.

Ps. cii. 5.

John xiv 8, 9.

Rom. x. 3.

CHAPTER XXXIV.

The will to believe, from God.

60. Haec disputatio, si quaestioni illi solvendae sufficit, sufficiat. Si autem respondetur, cavendum esse ne quisquam Deo tribuendum putet peccatum, quod admittitur per liberum arbitrium, si in eo quod dicitur, *Quid habes quod non accepisti?* propterea etiam voluntas qua credimus dono Dei tribuitur, quia de libero existit arbitrio, quod cum crearemur accepimus: attendat, et videat, non ideo tantum istam voluntatem divino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio est, quod nobis naturaliter concreatum est; verum etiam quod visorum suasionibus agit Deus, ut velimus, et ut credamus, sive extrinsecus per evangelicas exhortationes, ubi et mandata legis aliquid agunt, si ad hoc admonent hominem infirmitatis suae, ut ad gratiam justificantem credendo confugiat; sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire vel dissentire propriae voluntatis est. His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, ut ei credat; neque enim credere potest quodlibet libero arbitrio, si nulla sit suasio vel vocatio cui

credat; profecto et ipsum velle credere Deus operatur in homine, et in omnibus misericordia ejus praevenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriae voluntatis est. Quae res non solum non infirmat quod dictum est, *Quid enim habes quod non accepisti?* verum etiam confirmat. Accipere quippe et habere anima non potest dona, de quibus hoc audit, nisi consentiendo: ac per hoc quid habeat, et quid accipiat, Dei est: accipere autem et habere utique accipientis et habentis est. Jam si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet, cur illi ita suadeatur ut persuadeatur, illi autem non ita; duo sola occurrunt interim quae respondere mihi placeat: *O altitudo divitiarum!* et, *Numquid iniquitas apud Deum?* Cui responsio ista displicet, quaerat doctiores, sed caveat ne inveniat praesumptores.

Rom. xi. 33.
Rom. ix. 14.

CHAPTER XXXV.

Conclusion of the work.

61. Concludamus igitur librum aliquando, cujus tanta prolixitate utrum aliquid egerimus, nescio; non apud te, cujus fidem scio, sed apud animos eorum propter quos me scribere voluisti; qui non contra nostram, sed (ut mitius loquar, et non dicam illius qui in suis Apostolis est locutus) certe contra tanti apostoli Pauli, non unam sententiam, sed tam vehementem, tam intentam vigilemque conflictationem malunt suam defensitare sententiam, quam eum audire obsecrantem *per miserationem Dei*, et dicentem, *per gratiam Dei quae data est illi, non plus sapere praeter quam oportet sapere, sed sapere ad temperantiam, unicuique sicut Deus partitus est mensuram fidei.*

Rom. xii. 1, 3.

62. Tu autem quid mihi proposueris, et quid tam longo disputationis hujus opere effecerimus, adverte. Movit te certe quemadmodum dictum fuerit, fieri posse ut sit homo sine peccato, si voluntas ejus non desit, ope adjuvante divina: quamvis nemo tam perfectae justitiae in hac vita fuerit, vel sit, vel futurus sit. Sic enim hoc ipsum in illis prius ad te conscriptis libris proposui: 'Si a me quaeratur,' inquam, 'utrum homo sine peccato possit esse in hac vita; confitebor posse per Dei gratiam et

De Pecc. Mer. lib. s. 7.

liberum ejus arbitrium: ipsum quoque liberum arbitrium ad Dei gratiam, hoc est, ad Dei dona pertinere non ambigens, nec tantum ut sit, verum etiam ut bonum sit, id est, ad facienda mandata Domini convertatur; atque ita Dei gratia, non solum ostendat quid faciendum sit, sed adjuvet etiam, ut fieri possit quod ostenderit.' Tibi autem absurdum visum est, sine exemplo esse rem quae fieri potest. Hinc exorta est hujus libri quaestio; ac per hoc ad nos pertinebat ostendere, fieri posse aliquid quamvis desit exemplum. Hinc ex Evangelio et ex Lege quaedam posuimus in sermonis hujus exordio, sicut de cameli transitu per foramen acus, et de duodecim millibus legionum Angelorum, qui potuerunt, si vellet, pugnare pro Christo, et de illis gentibus quas Deus dicit potuisse se a facie populi sui semel exterminare: quae omnia facta non sunt. His addi possunt etiam illa quae leguntur in libro Sapientiae, quam multa posset nova tormenta Deus exercere in impios ad nutum sibi serviente creatura, quae tamen non exercuit. Potest et de monte illo quem fides in mare transferret: quod tamen nusquam factum, vel legimus, vel audivimus. Quisquis enim horum aliquid Deo dixerit esse impossibile, vides quam desipiat, quamque adversus fidem Scripturae ejus loquatur. Multa alia hujusmodi possunt occurrere vel legenti vel cogitanti, quae possibilia Deo negare non possumus, quamvis eorum desit exemplum.

Matt. xix. 24. Cp. Matt. xxvi. 53. Deut. xxxi. 3; Judg. ii. 3. Wisd. xi. 18; xvi. 24. Mark xi. 23.

63. Sed quia dici potest, illa opera esse divina, juste autem vivere ad nostra opera pertinere; suscepi ostendere etiam hoc opus esse divinum, et hoc egi libro isto loquacius fortasse quam sat est: sed contra inimicos gratiae Dei etiam parum mihi dixisse videor; nihilque me tam multum dicere delectat, quam ubi mihi et Scriptura ejus plurimum suffragatur; et id agitur, ut qui gloriatur in Domino glorietur, et in omnibus 'gratias agamus Domino Deo nostro, sursum cor habentes,' unde a Patre luminum omne datum optimum et omne donum perfectum est. Nam si propterea non est opus Dei, quia per nos agitur, vel quia illo donante nos agimus, nec illud est opus Dei, ut mons transferatur in mare; quia per fidem hominum fieri Dominus dixit, et hoc ipsorum operi attribuit, dicens: *Si habu-*

2 Cor. x. 17. James i. 17

CHURCH DIVINITY SCHOOL of the PACIFIC LIBRARY

Mark xi. 23, 24; Luke xvii. 6. *eritis in vobis fidem tanquam granum sinapis, dicetis monti huic, Tollere et mittere in mare; et fiet, et nihil impossibile erit vobis.* Certe *vobis* dixit; non, Mihi aut Patri: et tamen hoc nullo modo facit homo, nisi illo donante et operante. Ecce quemadmodum sine exemplo est in hominibus perfecta justitia, et tamen impossibilis non est. Fieret enim, si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tantae rei. Esset autem tanta, si et nihil eorum quae pertinent ad justitiam nos lateret, et ea sic delectarent animum, ut quidquid aliud voluptatis dolorisve impedit, delectatio illa superaret: quod ut non sit, non ad impossibilitatem, sed ad judicium Dei pertinet. Quis enim nesciat, non esse in hominis potestate quid sciat, nec esse consequens ut quod appetendum cognitum fuerit appetatur, nisi tantum delectet, quantum diligendum est? Hoc autem sanitatis est animae.

CHAPTER XXXVI.

When the commandment of Love will be perfectly fulfilled. Sins of ignorance. What sort of Righteousness belonging to this life can be asserted as existing without sin. Although perfect Righteousness is not found here, it is yet not impossible.

Rom. ix. 28. 64. Sed fortasse quispiam putaverit, nihil nobis deesse ad cognitionem justitiae, quod Dominus verbum consummans et brevians super terram, dixit in duobus praeceptis totam Legem Prophetasque pendere; nec ea tacuit, sed verbis apertissimis prompsit, *Diliges*, inquit, *Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua; et diliges proximum tuum tanquam te ipsum.* Quid verius, his impletis impleri omnino justitiam? Verumtamen qui hoc attendit, etiam illud attendat, James iii. 2. quam in multis offendamus omnes, dum putamus Deo, quem diligimus, placere, vel non displicere quod facimus; et postea per Scripturam ejus, sive certa et perspicua ratione commoniti, cum didicerimus quod ei non placeat, poenitendo precamur ut ignoscat. Plena humana vita est documentis talibus. Unde autem minus novimus quid ei placeat, nisi quia et ipse minus 1 Cor. xiii. 12. notus est nobis? Videmus enim nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem. Quis vero existimare audeat,

cum eo ventum fuerit, quod ait, *Ut cognoscam sicut et cognitus* 1 Cor. xiii. 12.
sum, tantam Dei dilectionem fore contemplatoribus ejus, quanta fidelibus nunc est: aut ullo modo hanc illi tanquam de proximo comparandam? Porro si quanto major notitia, tanto erit major dilectio; profecto nunc quantum deest dilectioni, tantum perficiendae justitiae deesse credendum est. Sciri enim aliquid vel credi, et tamen non diligi potest: diligi autem quod neque scitur neque creditur, non potest. At si credendo ad tantam dilectionem sancti pervenire potuerunt, qua certe majorem in hac vita esse non posse Dominus ipse testatus est, ut animam John xv. 13.
suam pro fide vel pro fratribus ponerent: cum ab hac peregri- 2 Cor. v. 7.
natione in qua per fidem nunc ambulatur, perventum erit ad speciem, quam nondum visam speramus, et per patientiam Rom. viii. 25.
exspectamus, procul dubio et ipsa dilectio non solum supra quam hic habemus, sed longe supra quam petimus et intelligi- Eph. iii. 20.
mus erit; nec ideo tamen plus esse poterit, quam ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente. Neque enim restat in nobis aliquid quod addi possit ad totum; quia si restabit aliquid, illud non erit totum. Proinde hoc primum praeceptum justitiae, quo jubemur diligere Deum ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota mente, cui est de proximo diligendo alterum consequens, in illa vita implebimus, cum videbimus facie ad faciem. Sed ideo nobis hoc etiam nunc praeceptum est, ut admoneremur, quid fide exposcere, quo spem praemittere, et obliviscendo Phil. iii. 13.
quae retro sunt, in quae anteriora nos extendere debeamus. Ac per hoc, quantum mihi videtur, in ea quae perficienda est justitia multum in hac vita ille profecit, qui quam longe sit a perfectione justitiae, proficiendo cognovit.

65. Sed si dici potest quaedam justitia minor huic vitae competens, qua justus ex fide vivit, quamvis peregrinus a Domino, Rom. i. 17.
et ideo per fidem ambulans, nondum per speciem: non absurde dicitur etiam ad istam pertinere ne peccet. Neque enim, si esse nondum potest tanta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plenae perfectaeque debetur, jam culpae deputandum est. Aliud est enim totam nondum assequi charitatem, aliud nullam sequi cupiditatem. Quamobrem debet homo, quamvis longe minus amet Deum, quam eum potest amare conspectum, nihil tamen

appetere illicitum: sicut etiam in his quae adjacent sensibus corporis, potest oculus nullis tenebris delectari, quamvis non possit in fulgentissima luce defigi. Verum ecce jam talem constituamus animam humanam in hoc corruptibili corpore, quae etsi nondum illa supereminentissima perfectione charitatis Dei omnes motus terrenae libidinis absorbuerit atque consumpserit, attamen in ista minore justitia ad illicitum aliquid operandum eidem libidini nulla inclinatione consentiat; ut ad
Deut. vi. 5. illam vitam jam immortalem pertineat, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota virtute*
Rom. vi. 12. *tua;* ad hanc autem, *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis ejus:* ad illam, *Non concu-*
Ecclus. xviii. 30. *pisces;* ad istam, *Post concupiscentias tuas non eas:* ad illam, nihil amplius quaerere, quam in ea perfectione persistere: ad istam, hoc quod agit in opere habere, et illius perfectionem pro mercede sperare: ut per illam justus sine fine vivat in specie, quam in ista desideravit; per hanc autem justus vivat
[Qu. insert this before 'Verum ecce,' Bened.] ex fide, in qua illam certo fine desiderat. (His constitutis peccatum erit hominis ex fide viventis, aliquando alicui delectationi illicitae consentire: non tantum in illis horrendis facinoribus et flagitiis perpetrandis, verum etiam in levioribus: ut vel aurem alicui voci quae audienda non esset, vel linguam alicui quae dicenda non esset, accommodet; vel in ipso corde aliquid ita cogitet, ut mallet licitum quod male delectat, et per praeceptum scitur illicitum: etiam ista quippe consensio est ad peccatum, quae utique fieret, nisi poena terreret.) Tales justi
Matt. vi. 12. ex fide viventes, non opus habent dicere, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris?* falsumque
Ps. cxlii. (cxliii.) 2. esse convincunt, quod scriptum est, *Non justificabitur in con-*
1 John i. 8. *spectu tuo omnis vivens?* et illud, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos decipimus, et veritas in nobis non est?*
3 Kings (1 Kings) viii. 46. et illud, *Quia non est homo qui non peccabit?* et illud, *Non est*
Eccles. vii. 21. *justus in terra qui faciet bonum et non peccabit?* (utrumque enim hoc testimonium non de praeterito dicit, id est, Peccavit; sed de futuro, id est, *peccabit*) et si qua alia in hanc sententiam sancta Scriptura commemorat? Sed quoniam haec falsa esse non possunt, illud esse consequens video, ut qualemlibet vel quantam-

libet in hac vita potuerimus definire justitiam, nullus in ea sit hominum qui nullum habeat omnino peccatum; omnique homini sit necessarium dare ut detur illi, dimittere ut dimittatur illi; et si quid habet justitiae, non de suo sibi esse praesumere, sed de gratia justificantis Dei, et adhuc tamen ab illo esurire et sitire justitiam, qui est panis vivus, et apud quem est fons vitae: qui sic operatur justificationem in sanctis suis in hujus vitae tentatione laborantibus, ut tamen sit et quod petentibus largiter adjiciat, et quod confitentibus clementer ignoscat.

Luke vi. 37, 38.

John vi. 51. Ps. xxxv. 10.

66. Sed inveniant isti, si possunt, aliquem sub onere corruptionis hujus viventem, cui jam non habeat Deus quod ignoscat: nisi tamen eum fateantur non doctrina legis datae, sed etiam infuso spiritu gratiae, ut talis esset, adjutum; non cujuscemodi peccati crimen, sed ipsius impietatis incurrent. Sane quanquam talem, si testimonia illa divina competenter accipiant, prorsus invenire non possunt: nullo modo tamen dicendum, Deo deesse possibilitatem, qua voluntas sic adjuvetur humana, ut non solum justitia ista quae ex fide est, omni ex parte modo perficiatur in homine, verum etiam illa secundum quam postea in aeternum in ipsa ejus contemplatione vivendum est. Quandoquidem si nunc velit in quoquam etiam hoc corruptibile induere incorruptionem, atque hic inter homines morituros eum jubere vivere minime moriturum, ut tota penitus vetustate consumpta nulla lex in membris ejus repugnet legi mentis, Deumque ubique praesentem ita cognoscat, sicut sancti postea cognituri sunt, quis demens audeat affirmare, non posse? Sed quare non faciat, quaerunt homines; nec qui quaerunt, se attendunt esse homines. Scio quod sicut impossibilitas, ita et iniquitas non est apud Deum. Et scio quod superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et scio quod illi, cui ne extolleretur datus erat stimulus carnis, angelus Satanae, qui eum colaphizaret, semel et iterum et tertio deprecanti dictum est, *Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur.* Aliquid ergo est in abdito et profundo judiciorum Dei, ut etiam justorum omnes os obstruatur in laude sua, et non aperiatur nisi in laudem Dei. Hoc autem aliquid quis possit scrutari, quis investigare, quis nosse? tam sunt inscrutabilia judicia ejus, et investigabiles viae

Rom. x. 6.

1 Cor. xv. 53.

Rom. vii. 23.

Rom. ix. 14.

James iv. 6.

2 Cor. xii. 7–9.

Rom. xi. 33–36.

ejus! Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius illi fuit? Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in saecula saeculorum. Amen.

'Retractations,' ii. 37.

De Spiritu et Littera, ad Marcellinum, liber unus.

Ad quem scripseram tres libros, quorum titulus est 'De Peccatorum Meritis et Remissione,' ubi diligenter disputatur etiam de baptismo parvulorum, rescripsit mihi se fuisse permotum, quod dixerim fieri posse ut sit homo sine peccato, si voluntas ejus non desit, ope adjuvante divina; quamvis nemo tam perfectae justitiae in hac vita vel fuerit, vel sit, vel futurus sit. Quaesivit enim quomodo dixerim posse fieri, cujus rei desit exemplum. Propter hanc ejus inquisitionem scripsi librum cujus est titulus, 'De Spiritu et Littera'; pertractans Apostolicam sententiam ubi ait, 'Littera occidit, spiritus autem vivificat.' In quo libro, quantum Deus adjuvit, acriter disputavi contra inimicos gratiae Dei, qua justificatur impius. Cum autem agerem de observationibus Judaeorum, a quibusdam escis secundum veterem legem abstinentium, dixi, 'Quarumdam escarum *caerimoniae*,' quod tamen non est in usu Litterarum Sanctarum: ideo tamen mihi congruens visum est, quod a 'carendo' appellatas caerimonias, quasi 'carimonias,' memoria tenebam, eo quod observantes careant his rebus a quibus se abstinent. Quod si est origo alia hujus nominis, quae abhorret a vera religione, secundum hanc ego non sum locutus, sed secundum istam quam supra memoravi. Hic liber sic incipit: 'Lectis opusculis quae ad te nuper elaboravi, fili charissime Marcelline.'

De Sp. et Litt. s. 36.

DE NATURA ET GRATIA

AD TIMASIUM ET JACOBUM CONTRA PELAGIUM LIBER UNUS.

CHAPTER I.

The occasion of the publication of this work. What the Righteousness of God is.

1. Librum quem misistis, charissimi filii, Timasi et Jacobe, intermissis paululum quae in manibus erant, cursim quidem, sed non mediocri intentione perlegi: et vidi hominem zelo ardentissimo accensum adversus eos, qui cum in suis peccatis humanam voluntatem debeant accusare, naturam potius accusantes hominum, per illam se excusare conantur. Nimis exarsit adversus hanc pestilentiam, quam etiam litterarum saecularium auctores graviter arguerunt, exclamantes: 'Falso queritur de natura sua genus humanum.' Hanc prorsus etiam iste sententiam quantis potuit ingenii viribus aggeravit. Verumtamen timeo ne illis potius suffragetur, qui *zelum Dei habent, sed non secundum scientiam: ignorantes enim Dei justitiam, et suam volentes constituere, justitiae Dei non sunt subjecti.* Quae sit autem justitia Dei de qua hic loquitur, consequenter aperit adjungens, *Finis enim legis Christus, ad justitiam omni credenti?* Hanc itaque justitiam Dei, non in praecepto legis, quo timor incutitur, sed in adjutorio gratiae Christi, ad quam solam utiliter legis velut paedagogi timor ducit, constitutam esse qui intelligit, ipse intelligit quare sit Christianus. Nam si per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est. Si autem non gratis mortuus est, in illo

Sallust. Prol. to Jugurthine War.

Rom. x. 2–4.

Gal. iii. 24.

Gal. ii. 21.

Rom. iv. 5. solo justificatur impius, cui credenti in eum qui justificat impium, deputatur fides ad justitiam. Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei; justificati gratis per sanguinem ipsius. Quicumque autem non putantur pertinere ad hos omnes, qui peccaverunt et egent gloria Dei, profecto nullam necessitatem habent ut Christiani fiant; quia non est opus sanis medicus, sed aegrotantibus: unde non venit ille vocare justos, sed peccatores.

Rom. iii. 23, 24.

Matt. ix. 12, 13.

CHAPTER II.

Faith in Christ is not necessary to salvation, if it is possible for a man to live righteously without it.

2. Ac per hoc natura humani generis ex illius unius praevaricatoris carne procreata, si potest sibi sufficere ad implendam legem perficiendamque justitiam, de praemio debet esse secura, hoc est, de vita aeterna, etiamsi in aliqua gente aut aliquo superiore tempore fides eam latuit sanguinis Christi. Non enim injustus Deus, qui justos fraudet mercede justitiae, si eis non est annuntiatum sacramentum divinitatis et humanitatis Christi, quod manifestatum est in carne. Quomodo enim crederent quod non audierunt? aut quomodo audirent sine praedicante? *Fides* enim *ex auditu*, sicut scriptum est; *auditus autem per verbum Christi*. Sed dico, inquit, Numquid non audierunt? *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terrae verba eorum.* Sed antequam hoc inciperet fieri, antequam denique usque ad fines totius orbis terrae praedicatio ipsa perveniat; quoniam non desunt adhuc ultimae gentes, licet ut perhibetur paucissimae, quibus hoc nondum fuerit praedicatum; quid faciet humana natura, vel quid fecit, quae vel ante non audierat hoc futurum, vel adhuc non comperit factum, nisi credendo in Deum, qui fecit coelum et terram, a quo et se factam naturaliter sentit, et recte vivendo ejus impleat voluntatem, nulla fide passionis Christi et resurrectionis imbuta? Quod si fieri potuit aut potest, hoc et ego dico, quod de lege dixit Apostolus: *Ergo Christus gratis mortuus est.* Si enim hoc ille dixit de lege quam accepit gens una Judaeorum; quanto justius dicitur de lege naturae, quam ac-

1 Tim. iii. 16.

Rom. x. 14, 17, 18.

Ps. xviii. (xix.) 5.

Gal. ii. 21.

cepit universum genus humanum, Si per naturam justitia, ergo Christus gratis mortuus est? Si autem non gratis Christus mortuus est, ergo omnis humana natura justificari et redimi ab ira Dei justissima, hoc est, a vindicta, nullo modo potest, nisi per fidem et sacramentum sanguinis Christi.

CHAPTER III.

Nature, created in a sound state, was afterwards corrupted by sin.

3. Natura quippe hominis primitus inculpata et sine ullo vitio creata est: natura vero ista hominis, qua unusquisque ex Adam nascitur, jam medico indiget, quia sana non est. Omnia quidem bona, quae habet informatione, vita, sensibus, mente, a summo Deo habet creatore et artifice suo. Vitium vero, quod ista naturalia bona contenebrat et infirmat, ut illuminatione et curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum est; sed ex originali peccato, quod commissum est libero arbitrio. Ac per hoc natura poenalis ad vindictam justissimam pertinet. Si enim jam sumus in Christo nova creatura, tamen eramus natura filii irae, sicut et caeteri: Deus autem qui dives est in misericordia, propter multam dilectionem qua dilexit nos, et cum essemus mortui delictis, convivificavit nos Christo, cujus gratia sumus salvi facti. 2 Cor. v. 17. Eph. ii. 3–5.

CHAPTER IV.

Free Grace.

4. Haec autem Christi gratia, sine qua nec infantes, nec aetate grandes salvi fieri possunt, non meritis redditur, sed gratis datur; propter quod et gratia nominatur. *Justificati*, inquit, *gratis per sanguinem ipsius.* Unde ii qui non per illam liberantur, sive quia audire nondum potuerunt, sive quia obedire noluerunt, sive etiam cum per aetatem audire non possent, lavacrum regenerationis quod accipere possent, per quod salvi fierent, non acceperunt, juste utique damnantur: quia sine peccato non sunt, vel quod originaliter traxerunt, vel quod malis moribus addiderunt. Omnes enim peccaverunt, sive in Adam, sive in se ipsis, et egent gloria Dei. Rom. iii. 24. Rom. iii. 23.

CHAPTER V.

It was a matter of justice that all should be condemned.

5. Universa igitur massa poenas debet: et si omnibus debitum damnationis supplicium redderetur, non injuste procul dubio redderetur. Qui ergo inde per gratiam liberantur, non vasa meritorum suorum, sed vasa misericordiae nominantur. Cujus misericordiae, nisi illius qui Christum Jesum misit in hunc mundum peccatores salvos facere, quos praescivit, et praedestinavit, et vocavit, et justificavit, et glorificavit? Quis igitur usque adeo dementissime insaniat, ut non agat ineffabiles gratias misericordiae quos voluit liberantis, qui recte nullo modo posset culpare justitiam universos omnino damnantis?

Rom. ix. 23.
Cp. 1 Tim. i. 15.
Rom. viii. 29, 30.

CHAPTER VI.

The Pelagians very able and quick-witted.

6. Hoc si secundum Scripturas sapiamus, non cogimur contra Christianam gratiam disputare, et ea dicere quibus demonstrare conemur, naturam humanam neque in parvulis medico indigere quia sana est, et in majoribus sibi ipsam ad justitiam, si velit, posse sufficere. Acute quippe videntur haec dici, sed in sapientia verbi, qua evacuatur crux Christi. Non est ista desursum sapientia descendens. Nolo quod sequitur dicere, ne amicis nostris, quorum fortissima et celerrima ingenia non in perversum, sed in directum currere volumus, facere existimemur injuriam.

1 Cor. i. 17.
James iii. 15.

CHAPTER VII.

He enters on the task of refuting Pelagius. Pelagius' distinction between the possible and the actual.

7. Quanto igitur zelo accensus est libri hujus, quem misistis, conditor, adversus eos qui peccatis suis patrocinium de naturae humanae infirmitate perquirunt; tanto et multo ardentiore zelo nos oportet accendi, ne evacuatur crux Christi. Evacuatur

autem, si aliquo modo praeter illius Sacramentum ad justitiam vitamque aeternam perveniri posse dicatur: quod in libro isto agitur, nolo dicere ab sciente, ne illum qui eum scripsit, ne Christianum quidem habendum judicem; sed quod magis credo, a nesciente; magnis sane viribus; sed eas sanas volo, non quales phrenetici habere consuerunt.

8. Nam prius distinguit, 'aliud esse quaerere, an possit aliquid esse, quod ad solam possibilitatem pertinet: aliud, utrumne sit.' Hanc distinctionem veram esse nemo ambigit: consequens enim est ut quod est, esse potuerit; non est autem consequens ut quod esse potest, etiam sit. Quia enim Dominus Lazarum suscitavit, sine dubio potuit: quia vero Judam non suscitavit, numquid dicendum est, Non potuit? Potuit ergo, sed noluit. Nam si voluisset, eadem etiam hoc potestate fecisset: quia et Filius quos vult vivificat. Sed hac distinctione vera atque manifesta quo tendat, et quid efficere conetur, advertite: 'Nos,' inquit, 'de sola possibilitate tractamus; de qua nisi quid certum constiterit, transgredi ad aliud, gravissimum esse atque extra ordinem ducimus.' Hoc versat multis modis et sermone diuturno, ne quis eum aliud, quam de non peccandi possibilitate quaerere existimet. Unde inter multa quibus id agit, etiam hoc dicit: 'Idem iterum repeto, Ego dico posse esse hominem sine peccato; tu quid dicis? Non posse esse hominem sine peccato? Neque ego dico,' inquit, 'hominem esse sine peccato, neque tu dicis non esse hominem sine peccato: de posse et non posse, non de esse et non esse contendimus.' Deinde nonnulla eorum quae adversus eos de Scripturis proferri solent, ad istam quaestionem non pertinere, in qua quaeritur, possitne an non possit homo esse sine peccato, ita commemorat: 'Nam "nullus," inquit, "mundus est a sorde." Et, "Non est homo qui non peccet;" et, "Non est justus in terra;" et, "Non est qui faciat bonum;" et caetera his similia,' inquit, 'ad non esse, non ad non posse proficiunt. Hujusmodi enim exemplis ostenditur, quales homines quidam tempore aliquo fuerint; non quod aliud esse non potuerint: unde et jure inveniuntur esse culpabiles. Nam si idcirco tales fuerunt, quia aliud esse non potuerunt, culpa carent.'

John xi. 43, 44.

John v. 21.

Job xiv. 4. 3 Kings (1 Kings) viii. 46. Eccles. vii. 21. Ps. xiii. (xiv.) 3.

CHAPTER VIII.

Even those who are not able to be justified are condemned.

9. Videte quid dixerit. Ego autem dico, parvulum natum in eo loco ubi ei non potuit per Christi Baptismum subveniri, morte praeventum, idcirco talem fuisse, id est, sine lavacro
John iii. 5. regenerationis exisse, quia esse aliud non potuit. Absolvat ergo eum, et aperiat ei contra sententiam Domini regnum coelorum.
Rom. v. 12. Sed non eum absolvit Apostolus, qui ait: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors: et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Recte ergo ea damnatione, quae per universam massam currit, non admittitur in regnum coelorum, quamvis Christianus non solum non fuerit, sed nec esse potuerit.

CHAPTER IX.

He who had not heard of the name of Christ was not able to be justified.
'Making Christ's cross of none effect.'

10. Sed, 'Non damnatur,' inquiunt: 'quia in Adam peccasse omnes, non propter peccatum nascendi origine attractum, sed propter imitationem, dictum est.' Si ergo ideo dicitur Adam auctor omnium, qui subsecuti sunt, peccatorum, quia primus peccator in hominibus fuit; cur non potius Abel, quam Christus, ponitur caput omnium justorum, quia primus in hominibus justus fuit? Sed de infante non loquor: juvenis vel senex in ea regione defunctus est, ubi non potuit Christi nomen audire; potuit fieri justus per naturam et liberum arbitrium, an non potuit? Si potuisse dicunt; ecce quod est, crucem Christi evacuare, sine illa quemquam per naturalem legem et voluntatis arbitrium justificari posse contendere. Dicamus et hic, *Ergo Christus gratis mortuus est:* hoc enim omnes possent, etiamsi mortuus ille non esset; et si injusti essent, quia vellent, essent, non quia justi esse non possent. Si autem sine Christi gratia justificari omnino non potuit, etiam istum si audet absolvat secundum verba sua: quia 'si idcirco talis fuit, quod aliud esse omnino non potuit, culpa caruit.'

CHAPTER X.

Pelagius acknowledges Grace in a subtle manner.

11. Sed objicit sibi quasi ab alio dictum, et ait: 'Potest quidem esse, sed per gratiam Dei, inquies.' Deinde velut respondendo subjungit: 'Ago Humanitati tuae gratias, quod assertionem meam, quam dudum oppugnabas, non modo non oppugnare, aut confiteri solum contentus non es, verum etiam non refugis comprobare. Nam dicere, Potest quidem, sed per illud aut illud; quid aliud est, quam non solum consentire quod possit esse, verum etiam quomodo vel qualiter possit ostendere? Nullus itaque magis alicujus rei possibilitatem probat, quam qui ejus etiam qualitatem fatetur; quia neque absque re esse qualitas potest.' His dictis iterum sibi objicit: 'Sed tu, inquies, hoc in loco Dei gratiam, quandoquidem eam non commemoras, videris abnuere.' Deinde respondet: 'Egone abnuo, qui rem confitendo, confitear necesse est et per quod res effici potest; an tu, qui rem negando, et quidquid illud est per quod res efficitur procul dubio negas?' Oblitus est, jam se illi respondere, qui rem non negat, cujus objectionem paulo ante proposuerat dicentis, 'Potest quidem esse, sed per gratiam Dei.' Quomodo ergo illam, pro qua iste multum laborat, possibilitatem negat, qui ei jam dicit, 'Potest esse, sed per Dei gratiam?' Verumtamen quia isto dimisso qui rem jam confitetur, agit adhuc adversus eos qui negant esse possibile hominem esse sine peccato, quid ad nos? Contra quos vult agat, dum tamen hoc confiteatur, quod impietate sceleratissima negatur, sine gratia Dei hominem sine peccato esse non posse. Dicit ergo: 'Sive per gratiam, sive per adjutorium, sive per misericordiam, et quidquid illud est per quod esse homo absque peccato peccat, confitetur, quisquis rem ipsam fatetur.'

CHAPTER XI.

In the discussion of 'Grace,' we do not speak of that which belongs to the constitution of nature, but to its restoration.

12. Fateor Dilectioni vestrae, cum ista legerem, laetitia repente perfusus sum, quod Dei gratiam non negaret, per quam

solam homo justificari potest; hoc enim in disputationibus talium maxime detestor, et horreo. Sed pergens legere caetera, primo ex datis similitudinibus coepi habere suspectum. Ait enim: 'Nam si dixero, Homo disputare potest, avis volare, lepus currere; et non etiam per quae haec effici possunt commemoravero, id est, linguam, alas, pedes; num ego officiorum qualitates negavi, qui officia ipsa confessus sum?' Videtur certe, haec eum commemorasse, quae natura valent; creata sunt enim haec membra hujusmodi naturis, lingua, alae, pedes; non tale aliquid posuit, quale de gratia intelligi volumus, sine qua homo non justificatur; ubi de sanandis, non de instituendis naturis agitur. Hinc jam ergo sollicitus coepi legere caetera, et me non falso comperi suspicatum.

CHAPTER XII.

The aim of the threatenings of the Law. 'Perfect travellers.'

13. Quo priusquam veniam, videte quid dixerit. Cum tractaret quaestionem de differentia peccatorum, et objiceret sibi, quod quidam dicunt, 'levia quaedam peccata ipsa multitudine, quod saepe irruant, non posse cuncta vitari;' negavit 'debere argui ne levi quidem correptione, si vitari omnino non possunt:' scripturas utique non advertens Novi Testamenti, ubi dicimus hanc esse intentionem legis arguentis, ut propter illa quae perperam fiunt, confugiatur ad gratiam Domini miserantis; velut
Gal. iii. 23. paedagogo concludente in eadem fide, quae postea revelata est; ubi et remittantur quae male fiunt, et eadem gratia juvante non fiant. Proficientium est enim via; quamvis bene proficientes dicantur 'perfecti viatores.' Illa est autem summa perfectio cui nihil addatur, cum id quo tenditur coeperit possideri.

CHAPTER XIII.

Refutation of Pelagius.

14. Jam vero illud quod ei dicitur, 'Ipse tu sine peccato es?' revera non pertinet ad eam rem de qua vertitur quaestio. Sed quod dicit, 'negligentiae suae potius imputari, quod non est

sine peccato:' bene quidem dicit; sed dignetur inde et orare Deum, ne illi haec iniqua negligentia dominetur; quem rogabat quidam, quando dicebat, *Itinera mea dirige secundum verbum tuum, et non dominetur mihi omnis iniquitas:* ne dum suae diligentiae quasi propriis viribus fidit, neque hic ad veram justitiam, neque illic, ubi sine dubio perfecta desideranda est et speranda, perveniat. Ps. cxviii. (cxix.) 133.

CHAPTER XIV.

All (points of truth) are not in Scripture.

15. Et illud quod ei a quibusdam dicitur, 'nusquam esse scriptum his omnino verbis, posse esse hominem sine peccato' facile refellit, 'quia non est ibi quaestio, quibus verbis dicatur quaecumque sententia.' Non tamen fortasse sine causa, cum aliquoties in Scripturis inveniatur homines dictos esse sine querela, non invenitur qui sit dictus sine peccato, nisi unus solus de quo aperte dictum est, *Eum qui non noverat peccatum.* Et eo loco ubi de sacerdotibus agebatur, *Etenim expertus est omnia, secundum similitudinem absque peccato;* in illa scilicet carne, quae habebat similitudinem carnis peccati, quamvis non esset caro peccati; quam tamen similitudinem non haberet, nisi caetera omnis esset caro peccati. Jam illud quomodo accipiendum sit, *Omnis qui natus est ex Deo, non peccat, et non potest peccare, quia semen ejus in ipso manet;* cum ipse apostolus Joannes, quasi non sit natus ex Deo, aut eis loqueretur qui nondum nati essent ex Deo, aperte posuerit, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est;* in libris quos de hac re ad Marcellinum scripsi, sicut potui, explicare curavi. Et illud quod dictum est, *non potest peccare,* pro eo dictum esse, ac si diceretur, Non debet peccare; non improbanda mihi videtur hujus assertio. Quis enim insanus dicat debere peccari; cum ideo sit peccatum, quia non debet fieri? Luke i. 6. 2 Cor. v. 21. Heb. iv. 15. Rom. viii. 3. 1 John iii. 9. 1 John i. 8. De Pecc. Mer. ii. s. 8–10.

CHAPTER XV.

Pelagius perverts a text of the Apostle James, by adding a note of interrogation.

James iii. 8. 16. Sane quod apostolus Jacobus ait, *Linguam autem nullus hominum domare potest;* non mihi videtur ita intelligendum, ut exponere voluit, 'quasi per exprobrationem dictum, tanquam diceretur, Ergone linguam nullus hominum domare potest? tanquam objurgans et dicens, Domare feras potestis, linguam non potestis? quasi facilius sit linguam domare, quam feras.' Non puto quod iste sit sensus hoc loco. Si enim hoc sentiri vellet de facilitate domandae linguae, caetera sequerentur in bestiarum comparatione: nunc vero sequitur, *Inquietum malum, plena veneno mortifero;* utique nocentiore, quam bestiarum est atque serpentum: nam illud carnem interficit, hoc vero ani-
Wisd. i. 11. mam. Os enim quod mentitur, occidit animam. Non ergo quasi id esset facilius, quam mansuefactio bestiarum, sanctus Jacobus illam sententiam pronuntiavit, aut ea voce voluit pronuntiari: sed potius ostendens quantum sit in homine linguae malum, ut a nullo homine domari possit, cum ab hominibus domentur et bestiae. Neque hoc ideo dixit, ut hujus in nos mali dominationem per negligentiam permanere patiamur: sed ut ad domandam linguam divinae gratiae poscamus auxilium. Non enim ait, Linguam nullus domare potest: sed, *nullus hominum;* ut cum domatur, Dei misericordia, Dei adjutorio, Dei gratia fieri fateamur. Conetur ergo anima domare linguam, et dum conatur, poscat auxilium: et oret lingua, ut dometur
Matt. x. 20. lingua, domante illo qui dixit ad suos, *Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.* Itaque praecepto facere commonemur, quod conantes et nostris viribus non valentes, adjutorium divinum precemur.

CHAPTER XVI.

Explanation of the same text.

17. Proinde et ipse cum exaggerasset linguae malum inter
James iii. 9. haec dicens, *Non oportet, fratres mei, haec ita fieri:* continuo

monuit, consummatis his quae hinc dicebat, quo adjutorio ista non fierent, quae dixit fieri non oportere. *Quis enim sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. Quod si zelum amarum habetis et contentiones in cordibus vestris, nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia, et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, plena misericordia et fructibus bonis, inaestimabilis, sine simulatione.* Haec est sapientia quae linguam domat, desursum descendens, non ab humano corde prosiliens. An et istam quisquam abrogare audet gratiae Dei, et eam superbissima vanitate ponit in hominis potestate? Cur ergo oratur ut accipiatur, si ab homine est ut habeatur? An et huic orationi contradicitur, ne fiat injuria libero arbitrio, quod sibi sufficit possibilitate naturae ad implenda omnia praecepta justitiae? Contradicatur ergo eidem ipsi apostolo Jacobo admonenti et dicenti, *Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter et non improperat, et dabitur ei: postulet autem in fide nihil haesitans.* Haec est fides, ad quam praecepta compellunt, ut lex imperet, et fides impetret. Per linguam enim, quam nullus hominum domare potest, sed sapientia desursum descendens, in multis offendimus omnes. Non enim et hoc iste apostolus alio modo pronuntiavit, sicut illud quod ait, *Linguam nullus hominum domare potest.*

James iii. 10, 13–17.

James i. 5.

James iii. 2.

CHAPTER XVII.

Who are said to be 'in the flesh.' Sins of ignorance. Who they are to whom at their request God gives wisdom.

18. Nec illud quisquam istis pro impossibilitate non peccandi similiter objecerit, quod dictum est: *Sapientia carnis inimica est in Deum: legi enim Dei non est subjecta; nec enim potest. Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt.* Sapientiam quippe carnis dixit, non sapientiam desursum de-

Rom. viii. 7, 8.

scendentem : et in carne esse, non eos qui nondum de corpore exierunt, sed eos qui secundum carnem vivunt, significatos esse manifestum est. Non autem ibi est quaestio quae versatur. Illud est quod exspecto ab isto audire si possim, eos qui secundum spiritum vivunt, et ob hoc etiam hic adhuc viventes jam quodam modo in carne non sunt, utrum gratia Dei vivant secundum spiritum ; an sibi sufficiant, jam data cum creantur possibilitate naturae, et sua propria voluntate : cum plenitudo legis non sit nisi charitas, et charitas Dei diffusa sit in cordibus nostris, non per nos ipsos, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.

Rom. xiii. 10.
Rom. v. 5.

19. Tractat etiam iste de peccatis ignorantiae, et dicit, 'hominem praevigilare debere ne ignoret ; ideoque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nescit negligentia sua, quod adhibita diligentia scire debuisset :' dum tamen omnia potius disputet, quam ut oret et dicat, Da mihi intellectum ut discam mandata tua. Aliud est enim, non curasse scire, quae negligentiae peccata etiam per sacrificia quaedam legis videbantur expiari : aliud, intelligere velle, nec posse, et facere contra legem, non intelligendo quid fieri velit. Unde admonemur a Deo petere sapientiam, *qui dat omnibus affluenter*, utique his omnibus qui sic petunt et tantum petunt, quomodo et quantum res tanta petenda est.

Ps. cxviii. (cxix.) 73.

CHAPTER XVIII.

What prayer Pelagius has admitted to be necessary.

20. 'Divinitus tamen esse expianda peccata commissa, et pro eis Dominum exorandum' fatetur, propter veniam scilicet promerendam ; 'quia id quod factum est, facere infectum,' multum ab isto laudata 'potentia' illa 'naturae et voluntas hominis,' etiam ipso fatente, 'non potest :' quare hac necessitate restat ut oret ignosci. Ut autem adjuvetur ne peccet, nusquam dixit, non hic legi, mirum de hac re omnino silentium : cum oratio Dominica utrumque petendum esse commoneat, et ut dimittantur nobis debita nostra, et ut non inferamur in tentationem ; illud, ut praeterita expientur ; hoc, ut futura

vitentur. Quod licet non fiat, nisi voluntas adsit; tamen ut fiat, voluntas sola non sufficit: ideo pro hac re nec superflua nec impudens Domino immolatur oratio. Nam quid stultius, quam orare ut facias quod in potestate habeas?

CHAPTER XIX.

Pelagius denies that human nature has been depraved or corrupted by sin.

21. Jam nunc videte, quod ad rem maxime pertinet, quomodo humanam naturam tanquam omnino sine ullo vitio sit, conetur ostendere, et contra apertissimas Scripturas Dei luctetur sapientia verbi, qua evacuetur crux Christi. Sed plane illa 1 Cor. i. 17. non evacuabitur, ista potius sapientia subvertetur. Nam cum hoc ostenderimus, aderit fortasse misericordia Dei, ut et ipsum haec dixisse poeniteat. 'Primo,' inquit, 'de eo disputandum est, quod per peccatum debilitata dicitur et immutata natura. Unde ante omnia quaerendum puto,' inquit, 'quid sit peccatum: substantia aliqua, an omnino substantia carens nomen, quo non res, non existentia, non corpus aliquod, sed perperam facti actus exprimitur.' Deinde adjungit: 'Credo, ita est. Et si ita est,' inquit, 'quomodo potuit humanam debilitare vel mutare naturam, quod substantia caret?' Videte, quaeso, quomodo nesciens nitatur evertere medicinalium eloquiorum voces saluberrimas: *Ego dixi, Domine, miserere mei; sana animam* Ps. xl. (xli.) 5. *meam, quia peccavi tibi.* Quid sanatur, si nihil est vulneratum, nihil sauciatum, nihil debilitatum atque vitiatum? Porro si est quod sanetur, unde vitiatum est? Audis confitentem: quid desideras disputantem? *Sana*, inquit, *animam meam.* Ab illo quaere, unde vitiatum sit, quod sanari rogat: et audi quod sequitur, *Quoniam peccavi tibi.* Hunc iste interroget, ab isto quaerat quod quaerendum putat, et dicat: 'O tu qui clamas, *Sana animam meam, quoniam peccavi tibi*, quid est peccatum? substantia aliqua, an omnino substantia carens nomen, quo non res, non existentia, non corpus aliquod, sed tantum perperam facti actus exprimitur?' Respondet ille: 'Ita est ut dicis; non est peccatum aliqua substantia, sed tantum hoc nomine perperam facti actus exprimitur. Et contra iste: Quid

ergo clamas, *Sana animam meam, quoniam peccavi tibi?* Quomodo potuit vitiare animam tuam quod substantia caret?' Nonne ille moerore confectus vulneris sui, ne disputatione ab oratione averteretur, breviter responderet et diceret: 'Recede a me, obsecro: cum illo potius disputa, si potes, qui dixit, *Non est opus sanis medicus, sed aegrotantibus: non veni vocare justos, sed peccatores;* ubi justos utique sanos, peccatores autem appellavit aegrotos?'

Matt. ix. 12, 13.

CHAPTER XX.

How nature can have been corrupted by sin, even if sin is not a substantive thing.

22. Cernitisne quo tendat, et quo manus porrigat haec disputatio? ut omnino frustra dictum putetur, *Vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Quomodo enim salvum faciet, ubi nulla est aegritudo? Peccata quippe, a quibus dicit Evangelium salvum faciendum populum Christi, substantiae non sunt, et secundum istum vitiare non possunt. O frater, bonum est ut memineris te esse Christianum. Credere ista fortasse sufficeret: sed tamen quia disputare vis, nec obest, imo etiam prodest, si firmissima praecedat fides; nec existimemus peccato naturam humanam non posse vitiari, sed divinis credentes Scripturis peccato eam esse vitiatam, quomodo id fieri potuerit inquiramus. Quoniam peccatum jam didicimus non esse substantiam; nonne attenditur, ut alia omittam, etiam non manducare, non esse substantiam? A substantia quippe receditur; quoniam cibus substantia est. Sed abstinere a cibo non est substantia, et tamen substantia corporis, si omnino abstinetur a cibo, ita languescit, ita valetudinis inaequalitate corrumpitur, ita exhauritur viribus, ita lassitudine debilitatur et frangitur, ut si aliquo modo perduret in vita, vix possit ad eum cibum revocari, unde abstinendo vitiata est. Sic non est substantia peccatum: sed substantia est Deus, summaque substantia, et solus verus rationalis creaturae cibus; a quo per inobedientiam recedendo, et per infirmitatem non valendo capere quo debuit et gaudere, audis quemadmodum dicat: *Percussum est sicut*

Matt. i. 21.

Ps. ci. (cii.) 5.

fenum et aruit cor meum, quoniam oblitus sum manducare panem meum?

CHAPTER XXI.

Adam set free by the mercy of Christ.

23. Attendite autem quomodo adhuc se urgeat verisimilibus rationibus contra Scripturae sanctae veritatem. Dominus Jesus dicit, qui propterea Jesus vocatur, quia ipse salvum facit populum suum a peccatis eorum: dicit ergo Dominus Jesus, *Non est opus sanis medicus, sed aegrotantibus. Non veni vocare justos, sed peccatores.* Unde dicit et Apostolus, *Fidelis sermo et omni acceptione dignus, quia Jesus Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Et iste contra fidelem sermonem et omni acceptione dignum, dicit 'non debuisse hanc aegritudinem contrahi peccatis, ne ad hoc esset ista poena peccati, ut committerentur plura peccata.' Quaeritur etiam parvulis tantus medicus opitulator: et iste dicit, 'Quid quaeritis? Sani sunt propter quos medicum quaeritis. Nec ipse primus homo ideo morte damnatus est; nam postea non peccavit.' Quasi aliquid postea de perfectione justitiae ejus audierit, nisi quod commendat Ecclesia et ipsum Domini Christi misericordia liberatum. 'Ejus quoque posteros' iste dicit, 'non solum illo non esse infirmiores, sed etiam plura implevisse praecepta, cum ille unum implere neglexerit:' quos posteros videt ita nasci, quomodo certe ille factus non est, non solum praecepti incapaces, quod omnino non sentiunt, sed vix capaces papillae cum esuriunt; eos tamen in matris Ecclesiae gremio cum salvos gratia sua facere velit, qui salvum facit populum suum a peccatis eorum, contradicunt homines, et quasi creaturam, quae per illum condita est, melius illo inspicere noverint, voce non sana sanos esse pronuntiant.

Matt. ix. 12, 13.

1 Tim. i. 15.

CHAPTER XXII.

Sin and the punishment of sin identical.

24. 'Materiam peccati' dicit 'esse vindictam, si ad hoc peccator infirmatus est, ut plura peccaret.' Nec cogitat praevaricatorem legis quam digne lux deserat veritatis; qua desertus

utique fit cæcus, et plus necesse est offendat, et cadendo vexetur, vexatusque non surgat, ut ideo tantum audiat vocem legis, quo admoneatur implorare gratiam Salvatoris. An nulla poena est eorum, de quibus dicit Apostolus, *Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt; sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum!* Rom. i. 21–31. Utique ista obscuratio vindicta et poena jam fuit: et tamen per hanc poenam, id est, per cordis caecitatem, quae fit deserente luce sapientiae, in plura et gravia peccata collapsi sunt. *Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.* Gravis haec poena est, si quis intelligat, et ex hac poena vide quo ierunt: *Et immutaverunt,* inquit, *gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium.* Ista fecerunt ex peccati poena, qua *obscuratum est insipiens cor eorum.* Et propter haec tamen, quia licet poenalia, etiam ipsa peccata sunt, adjungit et dicit: *Propterea tradidit illos Deus in desideria cordis illorum, in immunditiam.* Ecce quemadmodum Deus gravius condemnavit, tradens illos in desideria cordis illorum, in immunditiam. Videte etiam ex hac poena quae faciant: *Ut contumeliis,* inquit, *afficiant corpora sua in semetipsis.* Et quia poena est ista iniquitatis, cum sit et iniquitas, evidentius commendat dicens: *Qui transmutaverunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt et servierunt creaturae potius quam Creatori, qui est benedictus in saecula. Amen. Propter hoc,* inquit, *tradidit Deus illos in passiones ignominiae.* Ecce quoties vindicat Deus, et ex eadem vindicta plura et graviora peccata consurgunt. *Nam feminae eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam: similiter autem et masculi relicto naturali usu feminae, exarserunt in appetitum suum in invicem, masculi in masculos deformitatem operantes.* Atque ut ostenderet sic esse ista peccata, ut etiam poenae sint peccatorum, etiam his adjunxit: *Et mercedem mutuam, quam oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes.* Videte quoties vindicet, eademque vindicta quae pariat pulluletque peccata. Adhuc attendite: *Et sicut non probaverunt,* inquit, *Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobam mentem, ut faciant quae non conveniunt,*

repletos omni iniquitate, cum circumventione, malitia, avaritia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos; inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectu, sine misericordia. Hic nunc iste dicat, 'Non debuit sic vindicari peccatum, ut peccator per vindictam plura committeret.'

CHAPTER XXIII.

God forsakes none but those who deserve to be forsaken. We are sufficient of ourselves for sinning, but not so for returning to righteousness. Death is the punishment, not the cause of sin.

25. Fortasse respondeat, Deum ad ista non cogere, sed dignos deseri tantum deserere. Si hoc dicit, verissime dicit: deserti quippe, ut dixi, luce justitiae et per hoc contenebrati quid pariant aliud, quam haec omnia, quae commemoravi opere tenebrarum, donec dicatur eis, si dicto obaudiant, *Surge, qui dormis,* Ephes. v. 14. *et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus?* Mortuos Veritas dicit, unde est et illud, *Sine mortuos sepelire mortuos suos:* Matt. viii. 22. mortuos ergo Veritas dicit, quos iste dicit laedi et vitiari non potuisse peccato, quia videlicet didicit peccatum non esse substantiam. Nemo ei dicit, 'sic hominem factum, ut de justitia quidem posset in peccatum ire, et de peccato ad justitiam redire non posset:' sed ut in peccatum iret, suffecit ei liberum arbitrium, quo se ipse vitiavit; ut autem redeat ad justitiam, opus habet medico, quoniam sanus non est; opus habet vivificatore, quia mortuus est. De qua gratia omnino nihil iste dicit, quasi sola sua voluntate se possit sanare, quia eum potuit sola vitiare. Non ei dicimus, mortem corporis ad peccatum valere, ubi sola vindicta est; nemo enim peccat corpore moriendo: sed ad peccatum valet mors animae, quam deseruit vita sua, hoc est, Deus ejus, quae necesse est mortua opera faciat, donec Christi gratia reviviscat. Famem et sitim et caeteras molestias corporales, absit ut dicamus necessitatem habere peccandi, quibus molestiis exercitata vita justorum splendidius enituit, et eas per patientiam superando majorem gloriam comparavit; sed adjuta gratia Dei, adjuta Spiritu Dei, adjuta

misericordia Dei; non superba voluntate se extollens, sed humili confessione fortitudinem promerens. Noverat enim Deo dicere,
Ps. lxx. (lxxi.) 5. *Quoniam tu es patientia mea.* De qua gratia et adjutorio et misericordia, sine qua bene non possumus vivere, nescio quare iste omnino nihil dicit: imo etiam velut sibi ad justitiam sufficientem, si sola voluntas adsit, defendendo naturam, gratiae Christi, qua justificamur, apertissime contradicit. Cur autem soluto per gratiam peccati reatu ad exercitationem fidei mors corporis maneat, quamvis venerit de peccato, jam et hoc in illis
De Pecc. Mer. et Remiss. ii. s. 49–56. ad sanctae memoriae Marcellinum libris, ut valui, disserui.

CHAPTER XXIV.

Christ died by (His own) power. Even evil things, through God's mercy, are profitable.

26. Quod vero 'Dominum' dicit 'sine peccato mori potuisse:' illi etiam nasci, potestas misericordiae, non conditio naturae fuit; sic etiam mortuus est potestate; et hoc est pretium nostrum, quo nos a morte redimeret. Et hoc istorum disputatio evacuare contendit, cum ab eis ita natura humana defenditur, ut possit liberum arbitrium isto pretio non egere, ut a potestate tene-
Heb. ii. 14. brarum et praepositi mortis in regnum Christi Domini transferantur. Et tamen quando Dominus ad passionem perrexit,
John xiv. 30, 31. *Ecce,* inquit, *veniet princeps hujus mundi, et in me nihil inveniet:* et utique nihil peccati, unde praepositus mortis jure suo ageret, ut perimeret. *Sed ut sciant omnes,* inquit, *quia voluntatem Patris mei facio, surgite, eamus hinc:* id est, quia non morior necessitate peccati, sed obedientiae voluntate.

27. Dicit 'nullum malum boni alicujus esse causam.' Quasi poena bonum sit, qua tamen multi emendati sunt. Sunt ergo mala quae prosunt mirabili misericordia Dei. Numquid ille
Ps. xxix. (xxx.) 8, 7. boni aliquid passus est, qui dixit, *Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus?* Non utique: et tamen haec ei conturbatio contra superbiam fuit medicinalis quodam modo. Dixerat enim in abundantia sua, *Non movebor in aeternum:* et sibi
1 Cor. iv. 7. tribuebat quod a Domino habebat. Quid enim habebat quod non acceperat? Quare ostendendum ei fuerat unde haberet, ut reciperet humilis, quod superbus amiserat. Ideo, *Domine,* in-

quit, *in voluntate tua praestitisti decori meo virtutem.* In qua ego abundantia mea dicebam, *Non movebor*, cum hoc mihi esset abs te, non a me. Denique *avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus.*

CHAPTER XXV.

The disposition of those who go astray. Certain heretics must be dealt with not by arguments, but by prayers.

28. Hoc superbus animus omnino non sapit: sed magnus est Dominus, qui id persuadeat quomodo ipse novit. Nam procliviores sumus quaerere potius quid contra ea respondeamus, quae nostro objiciuntur errori, quam intendere quam sint salubria, ut careamus errore. Unde cum istis non tam disputationibus, quam pro eis, sicut pro nobis, orationibus est agendum. Non enim hoc eis dicimus, quod sibi iste opposuit, 'ut esset causa misericordiae Dei, necessarium fuisse peccatum.' Utinam non fuisset miseria, ne ista esset misericordia necessaria. Sed iniquitatem peccati tanto graviorem, quanto facilius homo non peccaret, quem nulla adhuc tenebat infirmitas, poena justissima subsecuta est: ut mercedem mutuam peccati sui in semetipso reciperet, amittens sub se positam sui corporis quodam modo obedientiam, quam praecipuam sub Domino suo ipse contempserat. Et quod nunc cum eadem lege peccati nascimur, quae in membris nostris repugnat legi mentis; neque adversus Deum murmurare, neque contra rem manifestissimam disputare, sed pro poena nostra illius misericordiam quaerere et orare debemus. Rom. vii. 23.

CHAPTER XXVI.

An illustration to explain how God's Grace is necessary for the doing of any good act.

29. Attendite sane vigilanter quomodo dixerit: 'Adhibet quidem huic etiam parti, si quando necessarium fuerit, misericordiam suam Deus; quia homini post peccatum ita subveniri necessum est, non quia Deus causam hujusce necessitatis optaverit.' Videtisne quemadmodum non dicat necessariam misericordiam Dei ut non peccemus, sed quia peccavimus? Deinde subjungit:

'Sed et medicus ad curandum jam vulneratum paratus esse debet; non debet autem ut sanus vulneretur optare.' Si ista similitudo rebus de quibus agimus congruit, certe vulnerari non potest natura humana peccato, quoniam peccatum nulla substantia est. Sicut ergo vulnere, verbi gratia, claudicans ideo curatur, ut sanato malo praeterito, futurus dirigatur incessus: sic mala nostra non ad hoc solum supernus medicus sanat, ut illa jam non sint, sed ut de caetero recte ambulare possimus; quod quidem etiam sani nonnisi illo adjuvante poterimus. Nam medicus homo cum sanaverit hominem, jam de caetero sustentandum elementis et alimentis corporalibus, ut eadem sanitas apto subsidio convalescat atque persistat. Deo dimittit; qui praebet ista in carne viventibus, cujus erant etiam illa quae, dum curaret, adhibebat. Non enim quemquam medicus ex his rebus quas ipse creaverit sanat: sed ex illius opibus, qui creat omnia necessaria sanis atque vitiosis. Ipse autem Deus, cum per Mediatorem Dei et hominum hominem Jesum Christum, spiritualiter sanat aegrum vel vivificat mortuum, id est justificat impium, et cum ad perfectam sanitatem, hoc est, ad perfectam vitam justitiamque perduxerit, non deserit si non deseratur, ut pie semper justeque vivatur. Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus non potest cernere: sic et homo etiam perfectissime justificatus, nisi aeterna luce justitiae divinitus adjuvetur, recte non potest vivere. Sanat ergo Deus, non solum ut deleat quod peccavimus, sed ut praestet etiam ne peccemus.

1 Tim. ii. 5.

CHAPTER XXVII.

Sin is taken away by sin. It is not from the patient, but from Himself, that the Heavenly Physician takes His method of cure. What cause righteous men have for fear.

30. Acute sane tractat et versat, et quantum sibi videtur redarguit atque convincit quod eis dicitur, 'etiam necessarium fuisse homini ad auferendam superbiae vel gloriae occasionem, ut absque peccato esse non posset. Absurdissimum quippe et stultissimum 'putat,' peccatum fuisse ne peccatum esset, quoniam

et ipsa superbia utique peccatum est:' quasi non et ulcus in dolore est, et sectio dolorem operatur, ut dolor dolore tollatur. Hoc si experti non essemus, et in aliquibus terris ubi ista nunquam contigerant, audiremus, sine dubio utique deridentes, fortassis etiam verbis hujus uteremur et diceremus, 'Absurdissimum est dolorem necessarium fuisse, ne ulceris dolor esset.'

31. 'Sed Deus,' inquiunt, 'potest omnia sanare.' Hoc utique agit, ut sanet omnia: sed agit judicio suo, nec ordinem sanandi accipit ab aegroto. Procul dubio quippe firmissimum Apostolum volebat efficere, cui tamen dixit, *Virtus in infirmitate perficitur:* et non ei toties oranti aufert nescio quem stimulum carnis, quem sibi dicit datum, ne magnitudine revelationum extolleretur. Caetera enim vitia tantum in malefactis valent, sola autem superbia etiam in recte factis cavenda est. Unde admonentur illi, ne dona Dei suae potestati tribuendo seseque extollendo gravius pereant, quam si nil operarentur boni, quibus dicitur, *Cum timore et tremore vestram ipsorum salutem operamini; Deus enim est qui operatur in vobis et velle et operari, pro bona voluntate.* Quare ergo cum timore et tremore, et non potius cum securitate, si Deus operatur; nisi quia propter voluntatem nostram, sine qua bene non possumus operari, cito potest subrepere animo humano, ut quod bene operatur, suum tantummodo existimet, et dicat in abundantia sua, Non movebor in aeternum? Ideo qui in voluntate sua praestiterat decori ejus virtutem, avertit paululum faciem suam, ut qui hoc dixerat fieret conturbatus: quoniam ipsis est ille tumor sanandus doloribus.

2 Cor. xii. 7-9.

Philip. ii. 12, 13.

CHAPTER XXVIII.

God forsakes us to a certain extent, to prevent us from being proud.

32. Non itaque dicitur homini, 'Necesse est peccare, ne pecces:' sed dicitur homini, 'Deserit aliquantum Deus unde superbis, ut scias non tuum, sed ejus esse, et discas superbus non esse.' Nam illud etiam Apostoli quale est, nonne ita mirabile, ut nisi quia ipse dicit, cui vera dicenti contradicere nefas est, non sit credibile? Quis enim nesciat fidelium, a Satana venisse primam peccati suasionem, et quod ille primus

Gen. iii. 1-6.

1 Tim. i. 20. auctor sit omnium peccatorum? Et tamen quidam traduntur Satanae, ut discant non blasphemare. Quomodo igitur opus Satanae excluditur opere Satanae? Haec atque hujusmodi intueatur, ne videantur ei nimis acuta, quae acutule sonant, et discussa inveniuntur obtusa. Quid quod etiam similitudines adhibet, quibus magis admoneat quid ei debeat responderi? 'Quid amplius dicam,' inquit, 'nisi quia potest credi quod ignes ignibus exstinguuntur, si credi potest quod peccatis peccata curentur?' Quid si ignes exstinguere quisquam non potest ignibus, sed tamen possunt, ut docui, dolores curari doloribus? Possunt etiam, si quaerat et discat, venenis venena depelli. Nam, si et advertit aliquando calores febrium quibusdam caloribus medicinalibus frangi, etiam ignes ignibus fortasse concedet exstingui.

CHAPTER XXIX.

Not every sin is pride. How pride is the beginning of every sin.

33. 'Quoniam modo,' inquit, 'superbiam ipsam a peccato separabimus?' Quid enim hoc urget, cum manifestum sit etiam ipsam esse peccatum? 'Tam peccare,' inquit, 'superbire est, quam superbire peccare. Nam quaere quid sit quodcumque peccatum, et vide si invenies aliquod sine superbiae appellatione peccatum.' Hanc autem sententiam sic exsequitur, et sic probare conatur: 'Omne,' inquit, 'peccatum, nisi fallor, Dei contemptus est: et omnis Dei contemptus superbia est. Quid enim tam superbum, quam Deum contemnere? Omne ergo
Ecclus. x. 15. peccatum et superbia est, etiam Scriptura dicente, *Initium omnis peccati superbia est.*' Quaerat diligenter, et inveniet in lege multum discretum esse a caeteris peccatis peccatum superbiae. Multa enim peccata per superbiam committuntur, sed neque omnia superbe fiunt, quae perperam fiunt; certe a nescientibus, certe ab infirmis, certe plerumque a flentibus et gementibus. Et quidem superbia, cum magnum sit ipsa peccatum, ita sine aliis per se ipsa est, ut etiam plerumque, ut dixi, non in peccatis, sed in ipsis recte factis pede celeriore superveniat et obrepat. Sed ideo verissime dictum est, quod

iste aliter intellexit, *Initium omnis peccati superbia:* quoniam diabolum, a quo exstitit origo peccati, ipsa dejecit, et subsequente invidentia hominem stantem, unde ipse cecidit, inde subvertit. Nam utique jactantiae januam, qua intraret, serpens ille quaesivit, quando ait, *Eritis sicut dii.* Ideo dictum est, *Initium omnis peccati superbia*, et, *Initium superbiae hominis apostatare a Deo.* Gen. iii. 5. Ecclus. x. 14.

CHAPTER XXX.

How a man's sin is his own, although he is in need of grace that his infirmity may be cured.

34. Quid autem sibi vult, quod dicit: 'Deinde quomodo Deo pro illius peccati reatu subditus esse poterit, quod suum non esse cognoverit? Suum enim non est,' inquit, 'si necessarium est. Aut si suum est, voluntarium est: et si voluntarium est, vitari potest.' Nos respondemus: Suum est omnino; sed vitium quo committitur, nondum omni ex parte sanatum est; quod quidem ut inolesceret, de non recte usa sanitate descendit; ex quo vitio jam male valens, vel infirmitate, vel caecitate plura committit; pro quo supplicandum est, ut sanetur, et deinceps in perpetua sanitate vivatur; non superbiendum, quasi homo eadem potestate sanetur, qua potestate vitiatus est.

CHAPTER XXXI.

Why pride itself is not quickly cured by God. How secretly pride lays snares for us.

35. Et haec quidem ita dixerim, ut altius Dei consilium me fatear ignorare, cur etiam ipsam superbiam, quae et in recte factis animo insidiatur humano, non cito Deus sanet; pro qua sananda illi piae animae cum lacrymis et magnis gemitibus supplicant, ut ad eam superandam et quodam modo calcandam et obterendam, dexteram conantibus porrigat. Ubi enim laetatus homo fuerit in aliquo bono opere se etiam superasse superbiam, ex ipsa laetitia caput erigit, et dicit: 'Ecce ego vivo, quid triumphas? et ideo vivo, quia triumphas.' Ante tempus enim fortasse de illa quasi victa triumphare delectat,

cum extrema ejus umbra illo meridie, quantum arbitror, absorbebitur; qui meridies Scriptura dicente promittitur. *Et educet sicut lumen justitiam tuam, et judicium tuum sicut meridiem:* si fiat quod supra scriptum est, *Revela ad Dominum viam tuam, et spera in eum; et ipse faciet:* non sicut quidam putant, quod ipsi faciant. Nullos enim videtur attendisse, cum dixit, *Et ipse faciet*, nisi eos qui dicunt, 'Nos facimus,' id est, nos ipsi nos ipsos justificamus. Ubi quidem operamur et nos; sed illo operante cooperamur, quia misericordia ejus praevenit nos. Praevenit autem ut sanemur, quia et subsequetur ut etiam sanati vegetemur: praevenit ut vocemur, subsequetur ut glorificemur: praevenit ut pie vivamus, subsequetur ut cum illo semper vivamus: quia sine illo nihil possumus facere. Utrumque enim scriptum est: et, *Deus meus, misericordia ejus praeveniet me;* et *Misericordia tua subsequetur me per omnes dies vitae meae.* Revelemus ergo ad eum viam nostram confessione, non defensione laudemus. Si enim non est ipsius via, sed nostra, procul dubio non est recta. Revelemus eam confitendo; quia non eum latet, etiamsi operire conemur. Bonum est autem confiteri Domino.

Ps. xxxvi. (xxxvii.) 5, 5.

John xv. 5.

1 s. viii. (lix.) 11.

Ps. xxii. (xxiii.) 6.

Ps. xci. (xcii.) 2.

CHAPTER XXXII.

Pride to be avoided even in right actions. When Grace is proclaimed. Free Will is not set aside.

36. Ita enim quod ei placet dabit nobis, si quod ei displicet in nobis, displiceat et nobis. *Avertet*, sicut scriptum est, *semitas nostras a via sua*, et nostram faciet esse quae sua est; quoniam ab ipso praebetur credentibus in eum, et sperantibus in eum ut ipse faciat. Ipsa est enim via justa, quam ignorantes qui zelum Dei habent, sed non secundum scientiam; et suam volentes constituere justitiam, justitiae Dei non sunt subjecti. Finis enim legis Christus, ad justitiam omni credenti, qui dixit, *Ego sum via.* In qua jam ambulantes tamen terruit vox divina, ne quasi de propriis in ea viribus extollantur. Nam quibus propter hoc ait Apostolus, *Cum timore et tremore vestram ipsorum operamini salutem; Deus enim est*

Ps. xliii. (xliv.) 19.

Rom. x. 2–4.

John xiv. 6.

Philip. ii. 12, 13.

qui operatur in vobis et velle et operari, pro bona voluntate; eis propter hoc ipsum dicit etiam Psalmus, *Servite Domino in timore, et exsultate ei cum tremore; apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa, cum exarserit in brevi ira ejus super vos.* Non ait, *ne quando irascatur Dominus*, et non vobis ostendat viam justam, aut non vos introducat in viam justam: sed jam illic ambulantes sic terrere potuit ut diceret, *ne pereatis de via justa.* Unde, nisi quia superbia, quod toties dixi, et saepe dicendum est, etiam in ipsis recte factis cavenda est, id est, in ipsa via justa; ne homo dum quod Dei est deputat suum, amittat quod Dei est, et redeat ad suum? Ideo, quo psalmus iste concluditur, faciamus: *Beati omnes qui confidunt in eo:* utique ut ipse faciat, ipse ostendat viam suam, cui dicitur, *Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam:* et ipse det salutem, ut ambulare possimus, cui dicitur, *Et salutare tuum da nobis:* ipse in eadem via deducat, cui dicitur, *Deduc me, Domine, in via tua, et ambulabo in veritate tua:* ipse ad illa, quo via ducit, promissa perducat, cui dicitur, *Etenim illuc manus tua deducet me, et perducet me dextera tua:* ipse ibi pascat recumbentes cum Abraham, Isaac, et Jacob, de quo dictum est, *Faciet eos recumbere, et transibit, et ministrabit eis.* Non enim, cum ista commemoramus, arbitrium voluntatis tollimus, sed Dei gratiam praedicamus. Cui enim prosunt ista nisi volenti, sed humiliter volenti, non se de voluntatis viribus, tanquam ad perfectionem justitiae sola sufficiat, extollenti?

Ps. ii. 11–13.

Ps. lxxiv. (lxxv.) 8.

Ps. lxxv. (lxxvi.) 11.

Ps. cxxviii. (cxxix.) 10.

Luke xii. 37.

CHAPTER XXXIII.

To be altogether without any sin does not of itself make man equal to God.

37. Absit autem ut ei dicamus, quod a quibusdam contra se dici ait, 'comparari hominem Deo, si absque peccato esse asseratur:' quasi vero angelus, quia absque peccato est, comparetur Deo. Ego quidem hoc sentio, quia etiam cum fuerit in nobis tanta justitia, ut ei addi omnino nihil possit, non aequabitur creatura Creatori. Si autem aliqui putant tantum nostrum futurum esse provectum, ut in Dei substantiam convertamur, et

hoc efficiamur prorsus quod ille est: viderint quemadmodum astruant sententiam suam; mihi hoc fateor non esse persuasum.

CHAPTER XXXIV.

It is most true to say that we are not without sin. We must not speak falsely out of modesty. The praise of humility must not be placed on the side of falsehood.

38. Jam sane hoc multum faveo libri hujus auctori, quod adversus eos qui dicunt, 'Rationabile quidem videtur esse quod asseris, sed superbum est dici hominem absque peccato esse posse;' ita respondet, ut omnino si verum est, nullo modo superbum esse dicendum sit. Ait enim acutissime atque verissime: 'In qua magis parte humilitas collocanda est? Sine dubio, falsitatis, si in ea quae veritatis probatur esse superbia est.' Ac per hoc placet illi, et recte placet, ut in parte veritatis, non in parte falsitatis magis humilitas collocetur. Ex quo est consequens ut ille qui dixit, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, et veritas in nobis non est;* verum dixisse minime dubitetur, ne causa humilitatis hoc falsum dixisse videatur. Propterea enim addidit, *Et veritas in nobis non est:* cum forte sufficeret dicere, *Nos ipsos decipimus;* nisi attenderet quosdam putare posse, ideo dictum, *nos ipsos decipimus*, quia etiam de vero bono qui se laudat extollitur. Addendo itaque, *Et veritas in nobis non est*, manifeste ostendit, sicut etiam huic rectissime placet, hoc omnino verum non esse, *si dixerimus quia peccatum non habemus:* ne humilitas, constituta in parte falsitatis, perdat praemium veritatis.

1 John i. 8.

39. Porro autem quod Dei causam sibi agere videtur, defendendo naturam; non attendit quod eamdem naturam sanam esse dicendo, medici repellit misericordiam. Ipse est autem Creator ejus, qui Salvator ejus. Non ergo debemus sic laudare Creatorem, ut cogamur, imo vere convincamur dicere superfluum Salvatorem. Naturam itaque hominis dignis laudibus honoremus, easque laudes ad Creatoris gloriam referamus: sed quia nos creavit, ita simus grati, ut non simus, quia sanat, ingrati. Vitia sane nostra quae sanat, non divino operi, sed humanae voluntati

justaeque illius vindictae tribuamus : sed ut in nostra potestate fuisse ne acciderent confitemur, ita ut sanentur in illius magis esse misericordia quam in nostra potestate fateamur. Hanc iste misericordiam et medicinale Salvatoris auxilium tantum in hoc ponit, ut ignoscat commissa praeterita, non ut adjuvet ad futura vitanda. Hic perniciosissime fallitur : hic, etsi nesciens, prohibet nos vigilare et orare ne intremus in tentationem, cum hoc ne nobis accidat, in nostra tantum potestate esse contendit. Matt. xxvi. 41.

CHAPTER XXXV.

Why the sins of certain persons are mentioned in Scripture. Recklessness in sin thinks itself a loser if it has left undone anything to which lust incites. Whether saints have died without sin.

40. 'Quorumdam' sane 'exempla, quos peccasse legimus,' non 'ideo scripta' dicit, qui sanum sapit, 'ut ad desperationem non peccandi valeant, et securitatem peccandi nobis quodam modo praebere videantur :' sed ut disceremus, vel poenitendi humilitatem, vel etiam in talibus lapsibus non desperandam salutem. Quidam enim in peccata prolapsi desperatione plus pereunt, nec solum poenitendi negligunt medicinam, sed ad explenda inhonesta et nefaria desideria servi libidinum et sceleratarum cupiditatum fiunt ; quasi perdant, si non fecerint quod instigat libido, cum eos jam maneat certa damnatio. Adversus hunc morbum, nimium periculosum et exitiabilem, valet commemoratio peccatorum etiam in quae justi sanctique prolapsi sunt.

41. Sed acute videtur interrogare, 'quomodo istos sanctos de hac vita abiisse credendum sit, cum peccato, an sine peccato.' Ut si responsum fuerit, 'Cum peccato,' putetur eos secuta damnatio, quod nefas est credere ; si autem 'sine peccato' dictum fuerit eos exisse de hac vita, probet hominem saltem propinquante morte fuisse sine peccato in hac vita. Ubi parum attendit, cum sit acutissimus, non frustra etiam justos in oratione dicere, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris:* Dominumque Christum, cum eamdem orationem docendo explicuisset, veracissime subdidisse, *Si enim dimiseritis peccata hominibus, dimittet vobis Pater vester peccata* Matt. vi. 12, 14.

vestra. Per hoc enim quotidianum spirituale quodam modo incensum, quod ante Deum in altare cordis, quod 'sursum habere' admonemur, infertur, etiamsi non hic vivatur sine peccato, licet mori sine peccato, dum subinde venia deletur, quod subinde ignorantia vel infirmitate committitur.

CHAPTER XXXVI.

St. Mary may have lived without any sin. No other of the saints has lived without sin.

42. Deinde commemorat eos, 'qui non modo non peccasse, verum etiam juste vixisse referuntur, Abel, Enoch, Melchisedech, Abraham, Isaac, Jacob, Jesu Nave, Phinees, Samuel, Nathan, Elias, Joseph, Elisaeus, Micheas, Daniel, Ananias, Azarias, Misael, Ezechiel, Mardochaeus, Simeon, Joseph cui desponsata erat virgo Maria, Joannes.' Adjungit etiam feminas, 'Debboram, Annam Samuelis matrem, Judith, Esther, alteram Annam filiam Phanuel, Elisabeth, ipsam etiam Domini ac Salvatoris nostri Matrem, quam' dicit 'sine peccato confiteri necesse esse pietati.' Excepta itaque sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, haberi volo quaestionem: unde enim scimus quid ei plus gratiae collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum,
1 John iii. 5. quae concipere ac parere meruit quem constat nullum habuisse peccatum? hac ergo Virgine excepta, si omnes illos sanctos et sanctas, cum hic viverent, congregare possemus et interrogare utrum essent sine peccato, quid fuisse responsuros putamus? utrum hoc quod iste dicit, an quod Joannes apostolus? Rogo vos, quantalibet fuerint in hoc corpore excellentia sanctitatis, si
1 John i. 6. hoc interrogari potuissent, nonne una voce clamassent, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, et veritas in nobis non est?* An illud humilius responderent fortasse, quam verius? Sed huic jam placet, et recte placet, 'laudem humilitatis in parte non ponere falsitatis.' Itaque hoc si verum dicerent, haberent peccatum; quod humiliter quia faterentur, veritas in eis esset: si autem hoc mentirentur, nihilominus haberent peccatum, quia veritas in eis non esset.

CHAPTER XXXVII.

Why Scripture has not mentioned the sins of all men.

43. 'Dicent forsitan,' inquit, 'Numquid omnium potuit Scriptura commemorare peccata?' Et verum ei dicent, quicumque dicent: nec eum contra hoc aliquid validum video respondisse; quamvis videam tacere noluisse. Quid enim dixerit, quaeso, attendite. 'Hoc,' inquit, 'recte potest dici de his quorum neque bonorum neque malorum Scriptura sit memor: de illis vero quorum justitiae meminit, et peccatorum sine dubio meminisset, si qua eos peccasse sensisset.' Dicat ergo non pertinuisse ad justitiam tantam illorum fidem, qui magna multitudine praecedentes et consequentes cum laudibus Domini asellum, etiam inter frementes quare hoc facerent inimicos, clamabant dicentes, *Hosanna filio David; benedictus qui venit in nomine Domini.* Matt. xxi. 9. Audeat ergo dicere iste, si potest, neminem fuisse in tanta illa multitudine, qui ullum haberet omnino peccatum. Quod si absurdissimum est dicere, cur nulla peccata eorum Scriptura commemoravit, quae tantum bonum fidei ipsorum commemorare curavit?

44. Sed hoc etiam forsitan ipse vidit, et ideo subjecit atque ait: 'Sed esto, aliis temporibus turbae numerositate omnium dissimulaverit peccata contexere: in ipso statim mundi primordio, ubi nonnisi quatuor homines erant, quid,' inquit, 'dicimus, cur non omnium voluerit delicta memorare? Utrumne ingentis multitudinis causa, quae nondum erat? an quia illorum tantum qui commiserant meminit, illius vero qui nulla commiserat meminisse non potuit?' Adhuc adjungit verba, quibus ista sententia uberius et planius astruatur: 'Certe,' inquit, 'primo in tempore Adam et Eva, ex quibus Cain et Abel nati sunt, quatuor tantum homines fuisse referuntur: peccavit Eva, Scriptura hoc Gen. iii. 6. prodidit, Adam quoque deliquit, eadem Scriptura non tacuit: sed et Cain peccasse, ipse aeque Scriptura testata est: quorum Gen. iv. 8. non modo peccata, verum etiam peccatorum indicat qualitatem. Quod si et Abel peccasset, et hoc sine dubio Scriptura dixisset: sed non dixit; ergo nec ille peccavit; quin etiam justum osten-

dit. Credamus igitur quod legimus; et quod non legimus, nefas credamus astruere.'

CHAPTER XXXVIII.

Why some have thought that Cain had offspring by his mother Eve. The sins of the righteous. Who can be both righteous and yet not without sin. Whatever falls short of love is faulty.

45. Haec dicens, parum attendit quod paulo ante ipse dixerat. 'jam exorta multitudine generis humani, turbae numerositate potuisse Scripturam dissimulare omnium peccata contexere.' Hoc enim si satis attendisset, videret etiam in uno homine turbam et multitudinem peccatorum levium, vel non potuisse, vel si etiam potuit, non debuisse conscribi. Ea quippe scripta sunt, quibus et modus adhibendus fuit, et paucis exemplis ad multa necessaria lector instruendus. Nam cum ipsos tunc homines, licet adhuc paucos, quot vel qui fuerint, id est, Adam et Eva quot filios et filias procreaverint, et quae illis nomina imposuerint, Scriptura commemorare noluerit (unde nonnulli parum considerantes quam multa Scriptura tacite praetereat, ipsum Cain cum matre concubuisse putaverunt, unde prolem quae commemorata est procrearet, putantes illis filiis Adam sorores non fuisse, quia eas Scriptura tunc tacuit, postea re-
Gen. v. 4. capitulando inferens quod praetermiserat, Adam filios et filias procreasse, nec tempus quo nati sunt, nec numerum, nec voca-
Matt. xxiii. 35. bula ostendens): ita nec commemorandum fuit, si Abel, quamvis merito justus appellatus est, paulo immoderatius aliquando risit, vel animi remissione jocatus est, vel vidit aliquid ad concupiscendum, vel aliquanto immoderatius poma decerpsit, vel plusculo cibo crudior fuit, vel cum oraret cogitavit aliquid unde ejus in aliud avocaretur intentio, et quoties illi ista ac similia multa subrepserint. An forte peccata non sunt, de quibus generaliter cavendis atque cohibendis admonemur praecepto apostolico, ubi
Rom. vi. 12. dicit, *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis ejus?* His quippe ne obediamus ad ea quae non licent, vel minus decent, quotidiana et perpetua conflictatione certandum est. Nam utique ex hoc vitio mittitur,

vel dimittitur oculus, quo non oportet: quod vitium si convaluerit et praevaluerit, etiam adulterium perpetratur in corpore, quod in corde tanto fit citius, quanto est cogitatio celerior, et nullum impedimentum morarum. Hoc peccatum, id est, hunc vitiosae affectionis appetitum qui magna ex parte frenarunt, ut non obedirent desideriis ejus, nec exhiberent ei membra sua arma iniquitatis, etiam justi appellari meruerunt; et hoc, adjutorio gratiae Dei. Verum quia saepe in levissimis et aliquando incautis obrepit peccatum; et justi fuerunt, et sine peccato non fuerunt. Postremo si in Abel justo charitas Dei, qua una vere justus est quicumque justus est, adhuc erat quo posset et deberet augeri, quidquid minus erat, ex vitio erat. Et cui non minus sit, donec ad illam ejus fortitudinem veniatur, ubi tota hominis absorbeatur infirmitas?

Rom. vi. 13.

CHAPTER XXXIX.

The same argument pursued.

46. Magna plane sententia conclusit hunc locum cum ait: 'Credamus igitur quod legimus, et quod non legimus nefas credamus astruere; quod de cunctis etiam dixisse sufficiat.' Contra ego dico, nec omne quod legimus credere nos debere, propter illud quod Apostolus ait, *Omnia legite, quae bona sunt tenete;* et astruere aliquid etiam quod non legimus, nefas non esse. Possumus enim aliquid bona fide testes astruere quod experti sumus, etiam si forte non legimus. Hic fortasse respondet, 'Ego cum hoc dicerem, de Scripturis Sanctis agebam.' O utinam, non dico aliud quam in illis Litteris legit, verum contra id quod legit, nihil vellet astruere! fideliter et obedienter audiret quod scriptum est, *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt:* et non infirmaret tanti medici gratiam, dum fateri non vult naturam humanam esse vitiatam. O utinam sicut Christianus legeret, praeter Jesum Christum nullum esse nomen sub coelo, in quo oportet salvos fieri nos: et non possibilitatem naturae humanae ita defenderet,

1 Thess. v. 21.

Rom. v. 12.

Acts iv. 12.

ut homo per liberum arbitrium etiam sine isto nomine salvus esse posse credatur!

CHAPTER XL.

For what purpose Pelagius thought that Christ was necessary to us.

47. Sed putat fortasse ideo necessarium esse Christi nomen, ut per ejus Evangelium discamus quemadmodum vivere debeamus, non etiam ut ejus adjuvemur gratia, quo bene vivamus. Vel hinc saltem confiteatur esse miserabiles tenebras in animo humano, qui scit quemadmodum debeat leonem domare, et nescit quemadmodum vivere. An et hoc ut sciat sufficit ei liberum arbitrium lexque naturalis? Haec est sapientia verbi, qua evacuatur crux Christi. Sed qui dixit, *Perdam sapientiam sapientum:* quia ista crux non potest evacuari, profecto istam sapientiam per stultitiam praedicationis, qua credentes sanantur, evertit. Si enim possibilitas naturalis per liberum arbitrium et ad cognoscendum quomodo vivere debeat, et ad bene vivendum sufficit sibi; ergo Christus gratis mortuus est; ergo evacuatum est scandalum crucis. Cur non etiam ego hic exclamem? imo exclamabo, et istis increpitabo dolore Christiano: Evacuati estis a Christo, qui in natura justificamini, a gratia excidistis: ignorantes enim Dei justitiam, et vestram volentes constituere, justitiae Dei non estis subjecti. Sicut enim finis legis, ita etiam naturae humanae vitiosae salvator Christus est, ad justitiam omni credenti.

1 Cor. i. 17, 19, 21.

Gal. ii. 21; v. 11.

Gal. v. 4.

Rom. x. 3, 4.

CHAPTER XLI.

In what sense the word 'all' is to be understood, in that passage of the Apostle which is under discussion.

48. Quod autem sibi opposuit ab eis dici, contra quos loquitur, *Omnes enim peccaverunt:* manifestum est quod de his dicebat Apostolus qui tunc erant, hoc est, de Judaeis et Gentibus. Sed plane illud quod commemoravi, *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt;* et antiquos et recentiores, et nos et posteros nostros sententia ista

Rom. iii. 23.

complectitur. Ponit etiam illud testimonium, unde probet cum dicuntur *omnes*, non semper omnes omnino nullo praetermisso intelligi oportere. '*Sicut per unius*,' inquit, '*delictum in omnes homines in condemnationem; sic et per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitae.*' 'Cum per Christi,' inquit, 'justitiam, non omnes, sed eos tantum qui illi obedire voluerunt, et Baptismi ejus ablutione purgati sunt, sanctificatos esse non dubium sit.' Non plane isto testimonio probat quod vult. Nam sicut dictum est, *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem*, ut nullus praetermitteretur: sic et in eo quod dictum est, *per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitae*, nullus praetermissus est: non quia omnes in eum credunt et Baptismo ejus abluuntur, sed quia nemo justificatur nisi in eum credat et Baptismo ejus abluatur. Itaque *omnes* dictum est, ne aliquo modo alio praeter ipsum quisquam salvus fieri posse credatur. Sicut enim uno litterarum magistro in civitate constituto, rectissime dicimus, 'Omnes iste hic litteras docet;' non quia omnes cives litteras discunt, sed quia nemo discit, nisi quem ille docuerit: sic nemo justificatur, nisi quem justificaverit Christus.

Rom. v. 18.

Rom. v. 18.

CHAPTER XLII.

It is possible for man to be without sin, but (only) with the help of grace. In the saints, possibility advances together with realization.

49. 'Sed esto,' inquit, 'consentiam quia omnes peccatores fuisse testatur. Dicit enim quid fuerint, non quod aliud esse non potuerint. Quamobrem et si omnes homines peccatores,' inquit, 'possent probari, definitioni tamen nostrae nequaquam id obesset, qui non tam quid homines sint, quam quid possent esse defendimus.' Hic recte facit, aliquando consentire, quia non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens. Non tamen ibi esse quaestionem, sed in ipsa non peccandi possibilitate contendit, in qua nec nos adversus eum certare opus est. Nam neque illud nimis curo, utrum fuerint hic aliqui, vel sint, vel esse possint, qui perfectam, cui nihil addendum esset, habuerint, vel habeant, vel habituri sint charitatem Dei (ipsa est enim veris-

Ps. cxlii. (cxliii.) 2.

sima, plenissima, perfectissimaque justitia); quoniam id, quod voluntate hominis adjuta per Dei gratiam fieri posse confiteor et defendo, quando vel ubi vel in quo fiat, nimium certare non debeo. Neque de ipsa possibilitate contendo, cum sanata et adjuta hominis voluntate possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis proveniat, dum charitas Dei, quantum plenissime natura
Rom. v. 5. nostra sana atque purgata capere potest, diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Melius itaque Dei causa agitur (quam se iste agendo dicit defensare naturam), cum et Creator et Salvator agnoscitur, quam cum defensa velut sana viribusque integris creatura opitulatio Salvatoris inanitur.

CHAPTER XLIII.

God does not command impossibilities.

50. Verum est autem quod ait, 'Quod Deus tam bonus quam justus talem hominem fecerit, qui peccati malo carere sufficeret, sed si voluisset.' Quis enim eum nescit sanum et inculpabilem factum, et libero arbitrio atque ad juste vivendum potestate
Luke x. 30. libera constitutum? Sed nunc de illo agitur, quem semivivum latrones in via reliquerunt, qui gravibus saucius confossusque vulneribus non ita potest ad justitiae culmen ascendere, sicut potuit inde descendere: qui etiam si jam in stabulo est, adhuc curatur. Non igitur Deus impossibilia jubet: sed jubendo admonet, et facere quod possis, et petere quod non possis. Jam nunc videamus unde possit, unde non possit. Iste dicit: 'Voluntate non est, quod natura potest.' Ego dico: Voluntate quidem non est homo justus, si natura potest: sed medicina poterit, quod vitio non potest.

CHAPTER XLIV.

The state of the question between Pelagius and Catholics. The righteous men of old were saved by the same faith in Christ as ourselves.

51. Quid ergo jam opus est in pluribus immorari? Veniamus interius ad causam, quam in hac duntaxat quaestione vel solam,

vel pene solam cum istis habemus. Sicut enim ipse dicit, 'ad quod nunc agit non pertinere ut quaeratur, utrum fuerint, vel sint aliqui homines in hac vita sine peccato, sed utrum esse potuerint, sive possint:' ita ego etiamsi fuisse vel esse consentiam, nullo modo tamen potuisse vel posse confirmo, nisi justificatos gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum et hunc crucifixum. Ea quippe fides justos sanavit antiquos, quae sanat et nos, id est, mediatoris Dei et hominum hominis Jesu Christi; fides sanguinis ejus, fides crucis ejus, fides mortis et resurrectionis ejus. Habentes ergo eundem spiritum fidei, et nos credimus, propter quod et loquimur. 1 Cor. ii. 2. 2 Cor. iv. 13.

52. Iste vero objecta sibi quaestione, in qua revera intolerabilis videtur cordibus Christianis, quid respondeat attendamus. Ait enim: 'Sed hoc est quod multos movet, inquies, quod non per Dei gratiam hominem sine peccato esse posse defendis.' Prorsus hoc est quod movet, hoc est quod objicimus. Rem ipsam dicit; hoc omnino aegerrime sustinemus: hinc a Christianis talia disputari, ea quam in alios et in ipsos habemus dilectione non ferimus. Audiamus igitur quomodo se ab objectione quaestionis hujus expediat. 'O ignorantiae caecitas,' inquit, 'o imperitae mentis ignavia, quae id sine Dei gratia defensari existimat, quod Deo tantum audiat debere reputari!' Si nesciremus quae sequantur, his tantummodo auditis, falsa nos de illis, jactante fama et quibusdam fratribus idoneis testibus asseverantibus, credidisse putaremus. Quid enim dici brevius potuit et verius, quam possibilitatem non peccandi, quantacumque est vel erit in homine, nonnisi Deo debere reputari? Hoc et nos dicimus; jungamus dexteras.

CHAPTER XLV.

He takes another view of the illustrations and reasonings of Pelagius.

53. An audienda sunt caetera? Audienda plane, et corrigenda utique vel cavenda. 'Nam cum dicitur,' inquit, 'ipsum posse, arbitrii humani omnino non esse, sed auctoris naturae, Dei scilicet; ecqui fieri potest ut absque Dei gratia intelligatur, quod ad Deum proprie pertinere censetur?' Jam coepit apparere

quid dicat: sed ne forte fallamur, latius id explanat et clarius. 'Sed ut hoc manifestius,' inquit, 'fiat, paulo latius disputandum est. Dicimus enim cujusque rei possibilitatem, non tam in arbitrii humani potestate, quam in naturae necessitate consistere.' Exemplis etiam vel similitudinibus quid dicat illustrat: 'Ut puta,' inquit, 'loqui possum: quod loqui possum, meum non est; quod loquor, meum est, id est, propriae voluntatis: et quia quod loquor, meum est, utrumque facere possum, id est, et loqui et non loqui: quia vero quod loqui possum, meum non est, id est, arbitrii mei atque voluntatis, necesse est me semper loqui posse; et si voluero non posse loqui, non possum tamen non posse loqui, nisi forte membrum illud adimam, quo loquendi impleri officium potest.' Multa quidem dici possent, quibus, si velit, homo adimat sibi possibilitatem loquendi, non adempto illo membro quo loquimur. Velut si aliquid fiat unde vox ipsa tollatur, loqui nemo poterit manentibus membris; non enim vox hominis membrum est: vexato sane aliquo interiore membro fieri potest, non adempto. Sed ne verbo premere videar, mihique contentiose dicatur, 'Etiam vexare adimere est:' possumus quidem id efficere et ore aliquibus vinculis sic clauso atque obserato, ut id aperire minime valeamus, neque ut aperiatur in nostra sit potestate, cum in potestate fuerit ut clauderetur manente integritate et sanitate membrorum.

CHAPTER XLVI.

Necessity is not at variance with freedom of will.

54. Sed quid ad nos? Videamus quid exinde contexat: 'Voluntatis enim arbitrio,' inquit, 'ac deliberatione privatur, quidquid naturali necessitate constringitur.' Et hic nonnulla quaestio est. Per enim absurdum est, ut ideo dicamus non pertinere ad voluntatem nostram quod beati esse volumus, quia id omnino nolle non possumus, nescio qua et bona constrictione naturae; nec dicere audemus, ideo Deum non voluntatem, sed necessitatem habere justitiae, quia non potest velle peccare.

CHAPTER XLVII.

The same argument continued.

55. Attendite etiam quae sequuntur: 'Hoc,' inquit, 'et de auditu, odoratu, vel visu sentiri possibile est, quod audire, odorari, videre potestatis nostrae sit; posse vero audire, vel odorari, vel videre potestatis nostrae non sit, sed in naturali necessitate consistat.' Aut ego non intelligo quid dicat, aut ipse. Quomodo enim in potestate nostra non est videndi possibilitas, si in potestate nostra est non videndi necessitas, quia in potestate est caecitas, qua id ipsum videre posse nobis, si volumus, adimamus? Quomodo autem in potestate nostra est videre, si velimus, cum etiam, salva integritate naturae corporis oculorumque nostrorum, nec volentes videre possimus, sive per noctem luminibus quae forinsecus adhibentur ademptis, sive nos quisquam in tenebroso loco aliquo includat? Item si quod audire possumus vel non possumus, in nostra potestate non est, sed in naturae constrictione; quod vero audimus vel non audimus, hoc est propriae voluntatis: cur non attendit, quanta audiamus inviti, quae penetrant in sensum nostrum etiam auribus obturatis, sicuti est de proximo serrae stridor, vel grunnitus suis? Quanquam obturatio aurium ostendit, non in potestate nostra esse, apertis auribus non audire; facit etiam fortasse talis obturatio quae ipsum sensum nostrum adimat, ut in nostra potestate sit etiam audire non posse. De odoratu autem quod dicit, nonne parum attendit, 'non esse in nostra potestate posse odorari vel non posse, sed in nostra potestate esse,' hoc est, in libera voluntate, 'odorari vel non odorari:' cum inter odores graves et molestos quando constituti fuerimus, si quis nos illic manibus ligatis constituat, servata prorsus integritate ac salute membrorum velimus non odorari, nec omnino possimus; quia cum spiritum ducere cogimur, simul et odorem quem nolumus trahimus?

CHAPTER XLVIII.

The assistance of grace in a nature in a state of integrity.

56. Sicut ergo istae similitudines falsae sunt, ita et illud propter quod eas voluit adhibere. Sequitur enim et dicit:

'Simili ergo modo de non peccandi possibilitate intelligendum est, quod non peccare nostrum sit, posse vero non peccare non nostrum.' Si de integra et sana hominis natura loqueretur, quam modo non habemus (Spe enim salvi facti sumus; spes autem quae videtur non est spes: si autem quod non videmus speramus, per patientiam exspectamus), nec sic recte diceret, quod non peccare nostrum tantummodo sit, quamvis peccare nostrum esset: nam et tunc esset adjutorium Dei, et tanquam lumen sanis oculis quo adjuti videant, se praeberet volentibus. Quia vero de hac vita disputat, ubi corpus quod corrumpitur aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem; miror quo corde, etiam sine adjutorio medicinae Salvatoris nostri, nostrum putet esse non peccare, posse vero non peccare naturae esse contendat, quam sic apparet esse vitiatam, ut hoc majoris vitii sit non videre.

Rom. viii. 24, 25.

Wisd. ix. 15.

CHAPTER XLIX.

It does not detract from God's Omnipotence that He is unable to sin, or to die, or to kill Himself.

57. 'Quia non peccare,' inquit, 'nostrum est, possumus peccare et non peccare.' Quid, si alius dicat, 'Quia nolle infelicitatem, nostrum est, possumus eam et nolle et velle?' Et tamen eam velle omnino non possumus. Quis enim ullo modo velle esse possit infelix, etiamsi aliud vult ubi eum et nolentem infelicitas consequatur? Deinde, quia Dei multo magis est non peccare, num audebimus eum dicere et peccare posse et non peccare? Absit a nobis ut Deum peccare posse dicamus. Non enim, ut stulti putant, ideo non erit omnipotens, quia nec mori potest, et negare se ipsum non potest. Quid est ergo quod loquitur, et quibus locutionum regulis conatur persuadere, quod non vult considerare? Adhuc addit et dicit: 'Quia vero posse non peccare, nostrum non est; et si voluerimus non posse non peccare, non possumus non posse non peccare.' Intorte hoc dixit, et ideo subobscure. Sed ita posset dici planius: 'Quia posse non peccare, nostrum non est; seu velimus, seu nolimus, possumus non peccare.' Non enim ait, Seu velimus, seu

2 Tim. ii. 13.

nolimus, non peccamus; sine dubio enim peccamus, si volumus: sed tamen velimus nolimus, habere nos asserit non peccandi possibilitatem, quam naturae insitam dicit. Sed de homine sanis pedibus tolerabiliter dici potest, 'velit nolit habet ambulandi possibilitatem:' confractis vero, 'etsi velit, non habet.' Vitiata est natura de qua loquitur. Quid superbit terra et cinis? Ecclus. x. 9. Vitiata est, medicum implorat: *Salvum me fac, Domine,* clamat: Ps. xi. (xii.) 2. *Sana animam meam,* clamat. Quid intercludit has voces, ut Ps. xl. (xli.) 5. defendendo quasi praesentem possibilitatem, futuram impediat sanitatem?

CHAPTER L.

Grace is assailed even by pious and God-fearing men.

58. Et videte quid adjungat, unde illud confirmari existimat. 'Quia nulla,' inquit, 'adimere voluntas potest, quod inseparabiliter insitum probatur esse naturae.' Unde ergo illa vox: *Ut* Gal. v. 17. *non quae vultis illa faciatis?* Unde etiam illa: *Non enim quod* Rom. vii. 15. *volo facio bonum; sed quod odi malum, hoc ago?* Ubi est possibilitas, quae inseparabiliter insita probatur esse naturae? Ecce homines non ea quae volunt faciunt: et de non peccando utique agebat, non de volando, quia homines, non alites erant. Ecce homo quod vult bonum non agit; sed quod non vult malum, hoc agit: *velle* illi *adjacet, perficere autem bonum non adjacet.* Rom. vii. 18. Ubi est possibilitas, quae inseparabiliter insita probatur esse naturae? Quemlibet enim in se transfiguret, si de se ipso ista non dicit Apostolus, hominem certe in se transfigurat. Ab isto Cp. 1 Cor. iv. 6. autem ipsa humana natura inseparabilem nihil peccandi possibilitatem habere defenditur. Sed his verbis id agitur, etiam a nesciente qui loquitur, non autem nesciente illo qui haec loquenda incautis etiam Deum timentibus suggerit, ut evacuetur Christi gratia, humana sibi ad justitiam suam quasi sufficiente natura.

CHAPTER LI.

In what sense Pelagius ascribes to God's grace the possibility of not sinning.

59. Ut autem declinetur invidia, qua Christiani pro salute sua clamant et dicunt, 'Quare sine adjutorio gratiae Dei dicis

hominem posse non peccare?' 'Ipsa,' inquit, 'non peccandi possibilitas non tam in arbitrii potestate, quam in naturae necessitate est. Quidquid in naturae necessitate positum est, ad naturae pertinere non dubitatur auctorem, utique Deum. Quomodo ergo,' inquit, 'absque Dei gratia dici existimatur, quod ad Deum proprie pertinere monstratur?' Expressa est sententia quae latebat, non est quemadmodum possit abscondi. Ideo Dei gratiae tribuit non peccandi possibilitatem, quia ejus naturae Deus auctor est, cui possibilitatem non peccandi inseparabiliter insitam dicit. Cum vult ergo facit, quia non vult non facit. Ubi enim est inseparabilis possibilitas, ei accidere non potest voluntatis infirmitas, vel potius voluntatis adjacentia
Rom. vii. 18. et perfectionis indigentia. Si ergo ita est, unde venit, *Velle adjacet, perficere autem bonum non adjacet?* Si enim iste qui hunc librum scripsit, de illa hominis natura loqueretur, quae primo inculpata et sana condita est, utcumque acceptaretur hoc dictum: quanquam inseparabilem habere possibilitatem, id est, ut ita dicam, inamissibilem, non debuit illa natura dici, quae vitiari posset, et medicum quaerere, qui caeci oculos sanaret, et videndi possibilitatem restitueret, quae fuerat amissa per caecitatem: quoniam caecus puto quod velit videre, sed non potest; si autem vult et non potest, inest voluntas, sed amissa est possibilitas.

CHAPTER LII.

The same argument.

60. Adhuc videte quas moles conetur, qua suam sententiam ducat, irrumpere, si valeret. Objicit enim sibi quaestionem,
Gal. v. 17. dicens: 'Sed caro nobis secundum Apostolum contraria est, inquies.' Deinde respondet: 'Qui fieri potest, ut cuicumque baptizato sit caro contraria, cum secundum eumdem Apostolum
Rom. viii. 9. in carne non esse intelligatur? Ita enim ait: *Vos autem in carne non estis.*' Bene, quod baptizatis dicet carnem contrariam esse non posse; quod utrum verum sit, post videbimus: nunc vero quia non potuit penitus se oblivisci esse Christianum, sed id licet tenuiter recordatus est, recessit a defensione naturae. Ubi est ergo inseparabilitas possibilitatis? An forte nondum bapti-

zati in natura hominum non sunt? Hic prorsus, hic posset evigilare, et si advertat potest. 'Qui fieri potest,' inquit, 'ut cuicumque baptizato sit caro contraria?' Ergo non baptizatis potest caro esse contraria. Exponat quemadmodum; cum sit etiam in ipsis illa ab eo multum defensa natura: certe vel in eis concedit esse vitiatam, si jam in baptizatis ille saucius sanus de stabulo egressus est, aut sanus in stabulo est, quo eum curandum misericors Samaritanus advexit. Porro si vel istis concedit carnem esse contrariam, dicat quid contigerit, cum sit utrumque, hoc est, et caro et spiritus creatura unius ejusdemque Creatoris, procul dubio bona, quia boni; nisi quia hoc est vitium, quod propria inflictum est voluntate; et hoc ut in natura sanetur, eo ipso opus est Salvatore, quo instituta est natura creatore. Hoc Salvatore, eaque illius medicina, qua Verbum caro factum est, ut habitaret in nobis, si opus esse fateamur parvis et magnis, id est, a vagitibus infantum usque ad canos senum; tota quae inter nos est hujus quaestionis controversia dissoluta est.

Luke x. 30–35.

John i. 14.

CHAPTER LIII.

What 'Grace of God' is here under discussion. The ungodly man, dying, is not delivered from concupiscence.

61. Nunc jam videamus, utrum et baptizatis legatur caro esse contraria. Ubi quaero, quibus dicebat Apostolus, *Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem; haec enim invicem adversantur; ut non ea quae vultis faciatis?* Ad Galatas, ut opinor, id scripsit: quibus dicit, *Qui ergo tribuit vobis Spiritum, et virtutes operatur in vobis; ex operibus legis, an ex auditu fidei?* Unde apparet eum Christianis loqui, et quibus Deus tribuerat Spiritum; ergo etiam baptizatis. Ecce et baptizatis caro invenitur esse contraria, et non adesse possibilitas illa, quam inseparabiliter insitam dicit esse naturae. Ubi est quod ait, 'Qui fieri potest ut cuicumque baptizato sit caro contraria?' Quomodolibet intelligat 'carnem,' quia revera non natura ejus quae bona est, sed vitia carnalia 'carnis' hoc loco nomine nuncupantur; ecce tamen etiam baptizatis caro contraria est; et quomodo contraria? Ut non quod volunt faciant.

Gal. v. 17.

Gal. iii. 5.

Ecce adest voluntas in homine; ubi est possibilitas illa naturae? Fateamur gratiam necessariam, clamemus, *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Et respondeatur nobis, *Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.*

Rom. vii. 24, 25.

62. Quando enim istis rectissime dicitur, 'Quare sine adjutorio gratiae Dei dicitis hominem posse esse sine peccato?' non tunc de illa gratia quaestio est, qua est homo conditus; sed de ista, qua fit salvus per Jesum Christum Dominum nostrum. Fideles enim orantes dicunt, *Ne nos inferas in tentationem; sed libera nos a malo.* Si adest possibilitas, utquid orant? Aut a quo malo se liberari orant, nisi maxime *de corpore mortis hujus?* unde non liberat nisi *gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Non utique de substantia corporis, quae bona est; sed de vitiis carnalibus, unde non liberatur homo sine gratia Salvatoris, nec quando per mortem corporis discedit a corpore. Et hoc ut diceret Apostolus, quid supra dixerat? *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, et captivum me ducentem in lege peccati, quae est in membris meis.* Ecce quod vitium naturae humanae inobedientia voluntatis inflixit. Orare sinatur, ut sanetur. Quid tantum de naturae possibilitate praesumitur? Vulnerata, sauciata, vexata, perdita est: vera confessione, non falsa defensione opus habet. Gratia ergo Dei, non qua instituatur, sed qua restituatur, quaeratur; quae ab isto sola clamatur non esse necessaria, cum tacetur. Qui si omnino nihil de gratia Dei diceret, nec eam quaestionem solvendam sibi proponeret, ut a se de hac re invidiam removeret, posset putari hoc quidem sentire, quod veritas habet, sed non dixisse, quia non ubique omnia dicenda sunt: proposuit de gratia quaestionem, id respondit quod habebat in corde; definita quaestio est, non quam volebamus, sed ubi quid sentiret, dubitabamus.

Matt. vi. 13.

Rom. vii. 23.

CHAPTER LIV.

An argument.

63. Deinde multis verbis Apostoli conatur ostendere, unde non est controversia, 'quod caro ab illo ita saepe nominetur, ut velit intelligi, non substantiam, sed opera carnis.' Quid

hoc ad rem? Vitia carnis contraria sunt voluntati hominis: non natura accusatur; sed vitiis medicus quaeritur. Quid est quod interrogat, 'Quis fecit homini spiritum?' et respondet sibi, 'Sine dubio Deus.' Et item interrogat, 'Carnem quis creavit?' itemque respondet, 'Idem, credo, Deus.' Interrogat tertio, 'Bonus est qui utrumque creavit Deus?' respondet, 'Nulli dubium est.' Adhuc interrogat, 'Et utrumque quod bonus auctor creavit, bonum est?' et ad hoc respondet, 'Confitendum est.' Deinde concludit, 'Si igitur et spiritus bonus est, et caro bona, ut a bono auctore condita; qui fieri potest ut duo bona possint sibi esse contraria?' Omitto dicere quia tota hujus ratiocinatio turbaretur, si quis ab eo quaereret, 'Aestum et frigus quis fecit?' responderet enim, 'Sine dubio Deus.' Non ego multa interrogo: ipse concludat, utrum aut ista possint dici non bona, aut non appareant inter se esse contraria. Hic forte dicit, 'Qualitates sunt istae substantiarum, non substantiae.' Ita est, verum est; sed qualitates naturales, et ad Dei creaturam sine dubio pertinentes: substantiae quippe non per se ipsas, sed per suas qualitates, sicut aqua et ignis, dicuntur sibi esse contrariae. Quid, si ita sunt caro et spiritus? quod quidem non affirmamus; sed ut ratiocinationem ejus non necessaria illatione conclusam ostenderemus, hoc diximus. Possunt enim et contraria non invicem adversari, sed ex alterutro temperari et bonam valetudinem reddere: sicut in corpore siccitas et humiditas, frigus et calor, quorum omnium temperatione bona corporalis valetudo consistit. Sed quod contraria est caro spiritui, ut non ea quae volumus faciamus; vitium est, non natura: gratia medicinalis quaeratur, et controversia finiatur.

64. Duo quippe ista bona, a bono Deo condita, quomodo contra hujus ratiocinationem in non baptizatis hominibus possunt sibi esse contraria? An et hoc eum dixisse poenitebit, quod affectu aliquo fidei Christianae locutus est? Cum enim dixit, 'Qui fieri potest ut cuicumque jam baptizato sit caro contraria?' significavit non baptizatis carnem posse esse contrariam. Nam cur addidit, 'jam baptizato;' cum posset etiam hoc non addito dicere, 'Qui fieri potest ut cuicumque sit caro

contraria:' atque ad hoc probandum subjicere illam ratiocinationem suam, quia utrumque bonum est a bono conditum, et ideo non potest inter se esse contrarium? Si ergo non baptizati, quibus certe fatetur carnem esse contrariam, suis illum interrogationibus urgeant et dicant, 'Quis fecit homini spiritum?' iste respondebit 'Deus.' Itemque illi, 'Carnem quis creavit?' respondet iste, 'Idem, credo, Deus.' Illi tertio, 'Bonus est qui utrumque, creavit Deus?' et iste, 'Nulli dubium est.' Atque illi unum quod restat inquirant, 'Et utrumque quod bonus auctor creavit bonum est?' iste fatebitur. Tunc illi eum suo gladio jugulabunt, inferentes conclusionem ejus et dicentes: 'Si igitur spiritus bonus, et caro bona, ut a bono auctore condita, qui fieri potest ut duo bona sibi possint esse contraria?' Hic forte ille respondebit: 'Date veniam, quia non debui dicere, cuicumque baptizato carnem non posse esse contrariam, ut hoc modo vobis non baptizatis contrariam confiterer; sed sine ulla exceptione dicere debui, carnem nulli esse contrariam.' Ecce quo se ipse compingit; ecce quae loquitur, qui non vult clamare cum Apostolo, *Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* 'Sed cur,' inquit, 'clamem, jam baptizatus in Christo? Illi hoc clament, qui nondum tale beneficium perceperunt, quorum in se voces figurabat Apostolus; si tamen vel hoc dicunt.' Sed naturae ista defensio nec illos hac voce exclamare permittit. Neque enim in baptizatis natura est, et in non baptizatis natura non est. Aut si vel in illis vitiata esse conceditur, ut non sine causa clament, *Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* eisque subveniatur in eo quod sequitur, *Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum;* concedatur jam tandem aliquando humanam medico Christo indigere naturam.

CHAPTER LV.

'The body of death' refers to fault, not to substance.

65. Quaero autem, ubi natura istam perdiderit libertatem, quam sibi dari exoptat, cum dicit, *quis me liberabit?* non enim

et ille substantiam carnis accusat, cum dicit liberari se cupere *de corpore mortis hujus*, cum etiam corporis, sicut animae, natura Deo bono auctori tribuenda sit; sed utique de vitiis corporis dicit. Nam de corpore mors corporis separat: sed contracta ex illo vitia cohaerent, quibus justa poena debetur, quam etiam in inferno ille dives invenit. Hinc se non poterat utique liberare qui dicit, *Quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Ubicumque autem istam perdiderit libertatem, certe inseparabilis est possibilitas illa naturae, habet posse per naturale subsidium, habet velle per liberum arbitrium; cur quaerit Baptismatis sacramentum? An propter commissa praeterita, ut ea tantum ignoscantur, quae fieri infecta non possunt? Dimitte hominem, clamet quod clamabat. Non enim tantum desiderat, ut per indulgentiam sit de praeteritis impunitus, sed etiam ut sit de caetero ad non peccandum fortis et validus. *Condelectatur enim legi Dei secundum interiorem hominem, videt autem aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suae:* videt esse, non recolit fuisse; praesentibus urgetur, non praeterita reminiscitur. Nec tantum repugnantem videt, verum etiam *captivantem se in lege peccati, quae est in membris ejus*, non quae fuit. Hinc est quod clamat: *Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Sinatur orare, sinatur adjutorium medici potentissimi flagitare. Quid contradicitur? Quid obstrepitur? quid miser misericordiam Christi petere prohibetur, et hoc a Christianis? Nam et illi cum Christo ambulabant, qui caecum lumen clamando petere prohibebant; sed etiam inter tumultum contradicentium audit ille clamantem; unde huic responsum est, *Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.*

Luke xvi. 22–26.

Rom. vii. 22, 23.

66. Porro si ab istis vel hoc impetramus, ut nondum baptizati implorent auxilium gratiae Salvatoris, non est hoc quidem parum adversus illam falsam defensionem tanquam sibi sufficientis naturae et potestatis liberi arbitrii: neque enim sibi sufficit qui dicit, *Infelix homo, quis me liberabit?* aut plenam libertatem habere dicendus est, qui se adhuc postulat liberari.

CHAPTER LVI.

The same argument.

Verumtamen etiam illud videamus, utrum illi qui baptizati sunt faciant bona quae volunt, nulla carnis concupiscentia repugnante. Sed quid hinc dicamus, ipse commemorat, ubi concludens hunc locum, 'Ut diximus,' inquit, 'illud quo continetur, *Caro concupiscit adversus spiritum*, non de carnis substantia, sed de operibus sentire necesse est.' Hoc et nos dicimus, non de carnis substantia, sed de operibus dictum, quae veniunt de carnali concupiscentia, de peccato scilicet, de quo praecepit ut
Rom. vi. 12. non regnet in nostro mortali corpore ad obediendum desideriis ejus.

CHAPTER LVII.

Who is said to be 'under the Law.'

67. Sed attendat etiam ipse, jam baptizatis fuisse dictum, *Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem: ut non ea quae vultis faciatis.* Et ne ab ipsa pugna desides faceret, et per hanc sententiam laxamentum peccandi dedisse
Gal. v. 17, 18. videretur, adjungit, *Quod si spiritu ducimini, non adhuc estis sub lege.* Sub lege est enim, qui timore supplicii quod lex minatur, non amore justitiae, se sentit abstinere ab opere peccati, nondum liber nec alienus a voluntate peccandi. In ipsa enim voluntate reus est, qua mallet, si fieri posset, non esse quod timeat, ut libere faciat quod occulte desiderat. Ergo *si spiritu*, inquit, *ducimini, non adhuc estis sub lege:* utique lege quae timorem incutit, non tribuit charitatem; quae charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, non per legis litteram,
Rom. v. 5. sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Haec est lex libertatis, non servitutis; quia charitatis utique, non timoris:
James i. 25. de qua et Jacobus apostolus ait, *Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis.* Unde et ille non quidem jam lege Dei terrebatur ut servus, sed condelectabatur ei secundum interiorem hominem: videt tamen adhuc aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suae. Ita et hic, *Si spiritu,*

inquit, *ducimini, non adhuc estis sub lege.* In quantum quisque spiritu ducitur, non est sub lege, quia in quantum condelectatur legi Dei, non est sub legis timore, quia timor tormentum habet, non delectationem. 1 John iv. 18.

CHAPTER LVIII.

The same argument.

68. Proinde si recte sentimus, sicut pro membris sanatis gratias agere, ita pro sanandis orare debemus, ut absolutissima cui nihil addi possit sanitate, perfecta Dei suavitate, plena libertate perfruamur. Non enim abnuimus humanam naturam posse esse sine peccato, aut ullo modo negare debemus perfici posse, quam proficere non negamus, sed gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum; eo adjuvante fieri dicimus, ut justa et beata sit, a quo creata est ut sit. Facile itaque refellitur, quod a quibusdam sibi dicit opponi, 'Diabolus nobis adversatur.' Prorsus huic objectioni et eadem verba respondemus, quae ipse respondit: 'Resistamus illi, et fugiet. *Resistite,* inquit beatus apostolus, *diabolo, et fugiet a vobis.* Unde animadvertendum est quid possit his nocere quos fugit, vel quam virtutem habere intelligendus sit, qui solis praevalere non resistentibus potest.' Haec et mea verba sunt: verius enim dici non potest. Sed hoc interest inter nos et istos, quod nos etiam cum diabolo resistitur, poscendum Dei adjutorium, non solum non negamus, verum etiam praedicamus; isti autem tantam tribuunt potestatem voluntati, ut pietati auferant orationem. Nam utique ut diabolo resistamus et fugiat a nobis, ideo precantes dicimus, *Ne nos inferas in tentationem;* ideo et admoniti sumus tanquam ad imperatore milites exhortante et dicente, *Vigilate, et orate, ne intretis in tentationem.* James iv. 7. Matt. vi. 13. Mark xiv. 38.

CHAPTER LIX.

The same argument.

69. Quod vero contra eos disputat, qui dicunt, 'Et quis nolit sine peccato esse, si hoc in hominis esset positum potestate?'

recte quidem disputat, 'hoc ipso eos confiteri non esse impossibile, quia hoc vel multi, vel omnes volunt:' sed hoc unde sit possibile confiteatur, et pax est. Ipsa est enim *gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum*, qua omnino iste nos orantes adjuvari ut non peccemus, nusquam dicere voluit. Quod si forte latenter sentit, ignoscat aliter suspicantibus. Ipse enim hoc facit, qui cum tantam de hac re patiatur invidiam, sentire id vult, et confiteri vel profiteri non vult. Quid erat magnum ut hoc diceret, cum praesertim sibi hoc tanquam ex persona adversariorum oppositum tractare et aperire susceperit? Cur illic solam naturam defendere voluit, et quia homo ita creatus est, ut non peccare posset, si peccare noluisset, asseruit, ac per hoc quod ita creatus est, eam possibilitatem ad gratiam Dei pertinere definivit, qua possibilitate si noluerit peccare, non peccat; et noluit aliquid dicere de eo, quod ipsa natura *gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum* vel sanatur quia vitiata est, vel quia sibi non sufficit adjuvatur?

CHAPTER LX.

Whether any one is without sin in this life.

70. Utrum enim in hoc saeculo fuerit, vel sit, vel possit esse aliquis ita juste vivens, ut nullum habeat omnino peccatum, potest esse aliqua quaestio inter veros piosque Christianos: posse tamen esse certe post hanc vitam quisquis ambigit, desipit. Sed ego nec de ista vita volo contendere. Quanquam enim mihi non videatur aliter intelligendum quod scriptum est, *Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*, et si qua similia: utinam tamen possit ostendi, vel haec testimonia melius aliter intelligi posse, vel perfectam plenamque justitiam cui prorsus nihil addendum sit, et heri fuisse in aliquo, dum in isto corpore viveret, et hodie esse, et cras futuram; dum tamen longe plures sint, qui cum sibi usque ad ultimum vitae hujus diem necessarium esse non dubitent, ut veraciter dicant, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;* spem suam tamen in Christo atque in ejus promissionibus veram, certam,

Ps. cxlii. (cxliii.) 2.

Matt. vi. 12.

firmam esse confidant. Nullo tamen modo nisi adjuvante gratia Salvatoris Christi crucifixi, et dono Spiritus ejus, vel quoslibet ad plenissimam perfectionem, vel quemquam ad qualemcumque provectum verae piaeque justitiae pervenire, qui negaverint, nescio utrum recte possint in qualiumcumque Christianorum numero deputari.

CHAPTER LXI.

Reply to quotations from Catholic writers (Lactantius, Hilary, Ambrose, and Jerome) adduced by Pelagius in his own defence.

71. Ac per hoc et ea testimonia, quae non quidem de Scripturis canonicis, sed de quibusdam Catholicorum tractatorum opusculis posuit, volens occurrere iis qui eum solum dicerent ista defendere, ita sunt media, ut neque contra nostram sententiam sint, neque contra ipsius. In quibus etiam nonnihil de libris meis interponere voluit, me quoque aliquem deputans, qui cum illis commemorari dignus viderer. Unde ingratus esse non debeo, et familiariore affectu nolim ut erret, qui hunc mihi detulit honorem. Prima enim quae posuit, quia nomen ejus qui ea dixit, non ibi legi, sive quia ille non scripsit, sive quia codex quem misistis id aliqua forte mendositate non habuit, pertractare quid opus est? Maxime quoniam me, in hujusmodi quorumlibet hominum scriptis liberum (quia solis canonicis debeo sine ulla recusatione consensum), nihil movet quod de illius scriptis, cujus nomen non ibi inveni, ille posuit: 'Oportuit magistrum doctoremque virtutis homini simillimum fieri, ut vincendo peccatum doceat hominem vincere posse peccatum.' Quomodo enim dictum sit, auctor hujus sententiae viderit qualiter possit exponere; dum tamen nos minime dubitemus, peccatum Christum in se non habuisse quod vinceret, qui natus est in similitudine carnis peccati, non in carne peccati. Aliud ejusdem ita posuit: 'Et iterum, ut desideriis carnis edomitis, doceret non necessitatis esse peccare, sed propositi ac voluntatis.' Ego desideria carnis (si non illicitarum concupiscentiarum hic dicuntur) accipio, sicuti est fames, sitis, refectio lassitudinis, et si quid hujusmodi est. Per haec enim quidam, quamvis ea sint

Lact. Inst. iv. 24.

Rom. viii. 3.

Lact. Inst. iv. 25.

inculpabilia, in culpas decidunt; quod ab illo Salvatore abfuit, etiamsi haec in eo fuisse propter similitudinem carnis peccati, Evangelio teste videamus.

Matt. iv. 2; John iv. 6.

CHAPTER LXII.

To do and to perform righteousness.

72. Beatus vero Hilarius, cujus verba haec posuit, 'Non enim nisi spiritu perfecti et immortalitate mutati, quod solis mundis corde dispositum est, hoc quod in Deo est immortale cernemus;' quid dixerit contra id quod dicimus, vel quid istum adjuvet, nescio, nisi quia posse esse hominem mundo corde testatus est. Quod quis negat? sed gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, non sola arbitrii libertate. Item quod eum dixisse commemorat, 'Quas Job litteras legeret, ut abstineret se ab omni re maligna? quia Deum sola mente vitiis non admixta venerabatur, Deum autem colere justitiae proprium officium est:' quid fecisset Job dixit, non quid in hoc saeculo perfecisset, aut sine gratia Salvatoris, quem etiam prophetavit, vel fecisset vel perfecisset. Abstinet enim se ob omni re mala, etiam qui habet peccatum, quod in se regnare non sinit, cui subrepit improbanda cogitatio, quam pervenire ad finem operis non permittit. Sed aliud est non habere peccatum, aliud non obedire desideriis ejus. Aliud est implere quod praeceptum est. *Non concupisces;* et aliud est per quemdam abstinentiae conatum saltem id agere quod item scriptum est, *Post concupiscentias tuas non eas;* nihil horum tamen scire se recte posse sine gratia Salvatoris. Facere est ergo justitiam, in vero Dei cultu cum interno concupiscentiae malo interna conflictatione pugnare: perficere autem, omnino adversarium non habere. Nam qui pugnat, et adhuc periclitatur, et aliquando percutitur, etiam si non sternitur; qui autem non habet adversarium, plena pace laetatur. Et ipse esse sine peccato verissime dicitur, in quo nullum habitat peccatum; non qui per abstinentiam mali operis dicit, *Jam non ego operor illud, sed id quod in me habitat peccatum.*

Hil. on Matt. v. 8 (Comm. c. 4).

Hil. Fragm.

Exod. xx. 17. Ecclus. xviii. 30.

Rom. vii. 20.

73. Nam et ipse Job de peccatis suis non tacet, et utique

huic amico vestro merito placet, humilitatem nullo modo 'in falsitatis parte ponendam:' unde id quod Job confitetur, quia verax Dei cultor est, procul dubio veraciter confitetur. Et ipse Hilarius cum locum Psalmi exponeret, ubi scriptum est, *Sprevisti omnes discedentes a justificationibus tuis*, ait: 'Si enim Deus peccatores sperneret, omnes utique sperneret; quia sine peccato nemo est. Sed spernit discedentes a se, quos apostatas vocant.' Videtis quemadmodum non dixerit, quia sine peccato nemo fuerit, tanquam de praeteritis loquens, sed quod sine peccato nemo sit; unde quidem, ut dixi, non contendo. Quisquis enim non cedit Joanni apostolo, qui nec ipse ait, *Si dixerimus quia peccatum* non habuimus, sed *non habemus:* episcopo Hilario quomodo cessurus est? Pro gratia Christi clamo, sine qua nemo justificatur, tanquam sufficiente naturae libero arbitrio. Imo ipse pro ea clamat: ei cedatur dicenti, *Sine me nihil potestis facere.*

Hilar. on Ps. cxviii. (cxix.) 118.

1 John i. 8.

John xv. 5.

CHAPTER LXIII.

Other passages quoted from Ambrose against Pelagius.

74. Sanctus autem Ambrosius revera in eo loco quem iste commemorat, illis resistit qui dicunt hominem non esse posse sine peccato in hac vita. Ut enim ea diceret, accepit occasionem de Zacharia et Elisabeth, quod in Evangelio commemorati sunt ambulasse in omnibus justificationibus legis sine querela: numquid tamen negat gratia Dei fieri per Jesum Christum Dominum nostrum? Ex qua fide etiam ante ejus passionem justos vixisse non dubium est, qui praestat Spiritum Sanctum qui datus est nobis, per quem diffunditur charitas in cordibus nostris, qua una justi sunt quicumque justi sunt. Quem Spiritum memoratus episcopus etiam precibus impetrandum admonet (ita illi voluntas divinitus non adjuta non sufficit), ubi in hymno suo dicit,

Ambr. on Luke i. 6 (Exp. 6. 1 s. 17).

Luke i. 6.

Rom. v. 5.

> **Votisque praestat sedulis,**
> **Sanctum mereri Spiritum.**

Ambr. Hymn 3.

75. Commemorabo et ego de hoc ipso opere sancti Ambrosii aliquid, ex quo iste commemoravit quod commemorandum puta-

Ambr. on Luke i. 3.

vit. '*Visum est*,' inquit, '*mihi*. Potest non soli visum esse, quod visum sibi esse declarat. Non enim voluntate tantum humana visum est, sed sicut placuit ei qui in me, inquit, loquitur Christus, qui ut id quod bonum est, nobis quoque bonum videri possit, operatur. Quem enim miseratur, et vocat. Et ideo qui Christum sequitur potest interrogatus, cur esse voluerit Christianus, respondere, *Visum est mihi*. Quod cum dicit, non negat Deo visum; a Deo enim praeparatur voluntas hominum: ut enim Deus honorificetur a sancto, Dei gratia est.' Ecce quid iste sapiat, si verbis Ambrosii delectatur, quod a Deo praeparatur voluntas hominum; et nulla, vel non magna quaestio est, quis vel quando perficiatur, dum tamen sine gratia Christi idipsum fieri posse minime dubitetur. Deinde quantum erat, ut attenderet iste unum versum de Ambrosii verbis quae possit. Cum enim

Ambr. on Luke i. 6.

ille dixisset, 'Nam cum Ecclesia ex gentibus, hoc est, ex peccatoribus congregata sit, quomodo ex maculatis immaculata potest esse, nisi primo per Christi gratiam, quod abluta delicto sit; deinde, quod per qualitatem non peccandi abstineat a delictis?' ille addidit, quod iste apparet cur addere noluerit: ait namque ille, 'Nec ab initio immaculata; humanae enim hoc impossibile naturae: sed per Dei gratiam et qualitatem sit, quia jam non peccat, fit ut immaculata videatur.' Haec verba iste cur non addiderit, quis non intelligat? Hoc agitur utique nunc in hoc saeculo, ut ad istam, quam omnes sancti cupiunt, immaculatissimam puritatem Ecclesia sancta perveniat, quae in futuro saeculo neque aliquo malorum hominum sibi permixto, neque aliqua in se lege peccati resistente legi mentis, ducat mundissimam vitam in aeternitate divina. Tamen attendat iste quid secundum Scripturas Ambrosius episcopus dixerit, 'Nec ab initio immaculata; humanae enim hoc impossibile naturae.' Utique enim ab initio dicet, quo ex Adam nascimur. Nam et ipse Adam

Eph. ii. 3.

immaculatus procul dubio factus est: sed in eis qui sunt natura filii irae, ducentes ex illo quod vitiatum est in illo, ab initio esse immaculatos, humanae naturae impossibile definivit.

CHAPTER LXIV.

The same argument.

76. Item Joannes Constantinopolitanus episcopus, cujus posuit sententiam, 'dicit peccatum non esse substantiam, sed actum malignum:' quis hoc negat? 'Et quia non est naturale, ideo contra illud legem datam, et quod de arbitrii libertate descendit:' etiam hoc quis negat? Sed nunc agitur de humana natura quae vitiata est; agitur et de gratia Dei qua sanatur per medicum Christum, quo non indigeret si sana esset, quae ab isto tanquam sana, vel tanquam sibi sufficiente voluntatis arbitrio, posse non peccare defenditur. Cp. Chrys. in Eph. Hom. ii. 3.

77. Quis item Christianus ignorat, quod beatissimum Xystum Romanae Ecclesiae episcopum et Domini martyrem dixisse commemorat, 'Quia libertatem arbitrii sui permisit hominibus Deus, ut pure et sine peccato viventes similes fiant Deo?' Sed ad ipsum arbitrium pertinet vocantem audire et credere, et ab eo in quem credit non peccandi adjutorium postulare. Nam utique cum dicit, 'similes fiant Deo;' per charitatem Dei futuri sunt similes Deo, quae diffusa est in cordibus nostris, non naturae possibilitate, nec libero arbitrio quod est in nobis, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Et quod dicit idem martyr, 'Templum sanctum est Deo mens pura, et altare optimum est ei cor mundum et sine peccato;' quis nescit ad istam perfectionem perducendum cor mundum, dum interior homo renovatur de die in diem; non tamen sine gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum? Item quod ait ipse, 'Vir castus et sine peccato potestatem accepit a Deo esse filius Dei;' utique admonuit, ne cum quisque factus fuerit ita castus et sine peccato (quod ubi et quando in eo perficiatur nonnulla quaestio est, sed inter pios bene quaeritur, inter quos tamen constat fieri posse, et sine Mediatore Dei et hominum homine Christo Jesu fieri non posse): tamen, ut dicere coeperam, prudenter Xystus admonuit, ne cum fuerit quisque talis factus, et per hoc recte inter filios Dei deputatus, putetur ipsius fuisse potestatis, quam per gratiam accepit a Deo, cum eam non haberet in natura jam vitiata See below, p. 117. 2 Cor. iv. 16.

John i. 12. atque depravata, sicut in Evangelio legitur, *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri:* quod utique non erant per naturam, nec omnino essent, nisi eum recipiendo accepissent per ejus gratiam hujusmodi potestatem. Haec est potestas, quam sibi vindicat fortitudo charitatis, quae non est in nobis, nisi per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.

CHAPTER LXV.

The same argument.

Jerome on Matt. v. 8 (Comm. b. 1. c. 5). 78. Quod vero presbyter venerabilis Hieronymus dixit, in iis quae illum dixisse commemorat, cum exponeret quod scriptum est, '*Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt:* "Quos non arguit conscientia ulla peccati;" et adjecit: "Mundus mundo corde conspicitur, templum Dei non potest esse pollutum:"' hoc utique agitur in nobis conando, laborando, orando, impetrando, ut ad illam perfectionem, in qua possimus Deum mundo corde conspicere, ejus gratia perducamur per Jesum Christum Dominum nostrum. Item quod ait a memorato dictum esse presbytero, 'Liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur; alioquin ubi necessitas, nec corona est;' quis non agnoscat? quis non toto corde suscipiat? quis aliter conditam humanam neget esse naturam? Sed in recte faciendo ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis.

Jerome ad v. Jovin. ii. 3.

CHAPTER LXVI.

A certain kind of necessity of sinning.

Rom. v. 5. 79. Redi ergo ad apostolicam sententiam: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.* A quo, nisi ab illo qui ascendit in altum, captivavit captivitatem, dedit dona hominibus? Quod autem ex vitiis naturae, non ex conditione naturae, sit quaedam peccandi necessitas, audiat homo, atque ut eadem necessitas non sit, discat Deo dicere, *De necessitatibus meis educ me.* Quia et in hujus-

Ephes. iv. 8.

Ps. xxiv. (xxv.) 17.

modi oratione certamen est adversus tentatorem de ipsa contra nos necessitate pugnantem; ac per hoc opitulante gratia per Jesum Christum Dominum nostrum, et mala necessitas removebitur, et libertas plena tribuetur.

CHAPTER LXVII.

Sins, like diseases, are cured in two ways.

80. Veniamus ad nos: 'Item,' inquit, 'Augustinus episcopus in libris de Libero Arbitrio, Quaecumque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur: si autem potest, non ei cedatur, et non peccabitur. An forte fallit incautum? Ergo caveat, ne fallatur. An tanta fallacia est, ut caveri omnino non possit? Si ita est, nulla ergo peccata sunt. Quis enim peccat in eo quod caveri nullo modo potest? Peccatur autem: caveri igitur potest.' Agnosco, verba mea sunt: sed etiam ipse dignetur agnoscere superius cuncta quae dicta sunt. De gratia quippe Dei agitur, quae nobis per Mediatorem medicina opitulatur, non de impossibilitate justitiae. Potest ergo ei causae, quaecumque illa est, resisti: potest plane. Nam in hoc adjutorium postulamus, dicentes, *Ne nos inferas in tentationem;* quod adjutorium non posceremus, si resisti nullo modo posse crederemus. Potest peccatum caveri; sed opitulante illo, qui non potest falli. Nam et hoc ipsum ad cavendum peccatum pertinet, si veraciter dicimus, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Duobus enim modis etiam in corpore cavetur morbi malum; et ut non accidat, et ut si acciderit, cito sanetur: ut non accidat, caveamus dicendo, *Ne nos inferas in tentationem;* ut cito sanetur, caveamus dicendo, *Dimitte nobis debita nostra.* Sive ergo immineat, sive insit, caveri potest. Aug. de Lib. Arb. iii. s. 50.

81. Sed ut non tantum illi, verum etiam iis qui eosdem libros meos, quos iste legit, de Libero Arbitrio non legerunt, atque illis non lectis, hunc forsitan legunt, de hac re sententia mea satis appareat, ex ipsis libris commemorare me oportet, quod iste si sentiret atque in suis litteris poneret, nulla inter nos de hac re controversia remaneret. Continuo quippe post

verba mea quae iste commemoravit, quod occurrere poterat ipse subjeci, et quantum potui pertractavi, dicens: 'Et tamen etiam per ignorantiam facta quaedam improbantur, et corrigenda judicantur, sicut in divinis auctoritatibus legimus.' Atque hinc adhibitis exemplis, etiam de infirmitate locutus sum, dicens: 'Sunt etiam necessitate facta improbanda, ubi vult homo recte facere, et non potest. Nam unde sunt illae voces, *Non enim quod volo facio bonum; sed quod odi malum, hoc ago!*' Atque aliis in hanc sententiam commemoratis testimoniis divinorum eloquiorum: 'Sed haec,' inquam, 'omnia hominum sunt voces ex illa mortis damnatione venientium. Nam si non est ista poena hominis, sed natura, nulla ista peccata sunt.' Deinde paulo post: 'Relinquitur ergo,' inquam, 'ut haec poena justa de damnatione hominis veniat. Nec mirandum est quod vel ignorando non habet liberum arbitrium voluntatis ad eligendum quid recte faciat; vel resistente carnali consuetudine, quae violentia mortalis successionis quodam modo naturaliter inolevit, videat quid recte faciendum sit, et velit, nec possit implere. Illa est enim peccati poena justissima, ut amittat quisque quo bene uti noluit, cum sine ulla posset difficultate, si vellet: id est autem, ut qui sciens recte non facit, amittat scire quid rectum sit; et qui recte facere cum posset noluit, amittat posse cum velit. Nam sunt revera omni peccanti animae duo ista poenalia, ignorantia et difficultas. Ex ignorantia dehonestat error, ex difficultate cruciatus affligit. Sed approbare falsa pro veris, ut erret invitus, et resistente atque torquente dolore carnalis vinculi non posse a libidinosis operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed poena damnati. Cum autem de libera voluntate recte faciendi loquimur, de illa scilicet in qua homo factus est loquimur.' Hinc jam hominibus de ipsius ignorantiae difficultatisque in prolem primi hominis trajectis vitiis atque transfusis, velut justam querelam deponentibus ita responsum est. 'Quibus breviter,' inquam, 'respondetur, ut quiescant, et adversus Deum murmurare desistant. Recte enim fortasse quererentur, si erroris et libidinis nullus hominum victor existeret: cum vero ubique sit praesens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat

Aug. de Lib. Arb. iii. ss. 51–54.

credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem; non tibi deputatur ad culpam quod invitus ignoras, sed quod negligis quaerere quod ignoras; neque illud quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis.' Ita et exhortatus sum, quantum potui, ad recte vivendum; et gratiam Dei non evacuavi, sine qua natura humana jam contenebrata atque vitiata illuminari non potest et sanari; de qua re cum istis tota vertitur quaestio, ne gratiam Dei quae est in Christo Jesu Domino nostro, perversa naturae defensione frustremus. De qua natura item paulo post dixi: 'Etiam ipsam naturam aliter dicimus, cum proprie loquimur, naturam hominis in qua primum in suo genere inculpabilis factus est; aliter istam, in qua ex illius damnati poena et ignari et carni subditi nascimur, juxta quem modum dicit Apostolus, *Fuimus enim et nos naturaliter filii irae, sicut et caeteri.*' Ephes. ii. 3.

CHAPTER LXVIII.

How to exhort men to faith, repentance, and advancement.

82. Si ergo volumus 'animos ad recte vivendum frigidos et pigros Christianis exhortationibus excitare et accendere;' primitus exhortemur ad fidem, qua Christiani fiant, et ejus nomini subjiciantur, sine quo salvi esse non possunt. Si autem jam Christiani sunt, et recte vivere negligunt; verberentur terroribus, et praemiorum laudibus erigantur: ita sane, ut non solum ad bonas actiones, verum etiam ad pias orationes eos exhortari meminerimus, atque hac instruere sanitate doctrinae, ut et illinc gratias agant, cum instituerint bene vivere, quod aliquid sine difficultate fecerint; et ubi difficultatem aliquam sentiunt, fidelissimis et perseverantissimis precibus et misericordiae promptis operibus facilitatem a Domino impetrare persistant. Sic autem proficientes, ubi et quando plenissima justitia perficiantur, non nimis curo: ubicumque autem et quandocumque perfecti fuerint, nonnisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum perfici posse confirmo. Sane quando liquido cognoverint nullum peccatum se habere, non se dicant habere peccatum, ne veritas

1 John i. 8. in eis non sit; sicut in eis veritas non est, qui cum habeant, non habere se dicunt.

CHAPTER LXIX.

God commands nothing impossible, because all things are easy to love.

1 Tim. i. 8. 83. Valde autem 'bona sunt praecepta,' si legitime his utamur. Eo quippe ipso quo firmissime creditur, 'Deum justum et bonum impossibilia non potuisse praecipere;' hinc admonemur, et in facilibus quid agamus, et in difficilibus quid Matt. xi. 30. petamus. Omnia quippe fiunt facilia charitati; cui uni Christi sarcina levis est, aut ea una est sarcina ipsa quae levis est. 1 John v. 3. Secundum hoc dictum est, *Et praecepta ejus gravia non sunt;* ut cui gravia sunt, consideret non potuisse divinitus dici, *gravia non sunt*, nisi quia potest esse cordis affectus cui gravia non sunt, et petat quo destituitur, ut impleat quod jubetur. Et quod dicitur ad Israel in Deuteronomio, si pie, si sancte, si spiritualiter intelligatur, hoc idem significat: quia utique cum hoc testimonium commemorasset Apostolus, *Prope te est verbum in ore tuo, et in corde tuo* (quod hic habet, 'in manibus tuis;' in corde enim sunt spirituales manus); *hoc est*, inquit, *verbum fidei quod praedicamus.* Conversus ergo quisque, sicut ibi praecipitur, ad Dominum Deum suum ex toto corde suo, et ex tota anima sua, mandatum Dei non habebit grave. Quomodo est enim grave, cum sit dilectionis mandatum? Aut enim quisque non diligit, et ideo grave est; aut diligit, et grave esse non potest. Diligit autem, si quod illic admonetur Israel, conversus fuerit ad Dominum Deum suum ex toto corde suo, et ex tota anima sua. *Mandatum*, inquit, *novum do vobis, ut vos invicem diligatis:* et, *Qui diligit proximum, legem implevit:* et, *Plenitudo legis, charitas.* Secundum hoc et illud dictum est, *Si ambularent semitas bonas, invenissent utique semitas justitiae leves.* Quomodo ergo dicitur, *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras:* nisi quia utrumque verum est? Durae sunt timori, leves amori.

Deut. xxx. 14, LXX; Rom. x. 8.

John xiii. 34.

Rom. xiii. 8, 10.

Prov. ii. 20, LXX.

Ps. xvi. (xvii.) 4.

CHAPTER LXX.

The degrees of love make also degrees of righteousness.

84. Charitas ergo inchoata, inchoata justitia est; charitas provecta, provecta justitia est; charitas magna, magna justitia est; charitas perfecta, perfecta justitia est: sed charitas de corde puro, et conscientia bona, et fido non ficta; 'quae tunc maxima est in hac vita, quando pro illa ipsa contemnitur vita:' sed miror si non habet quo crescat, cum de mortali excesserit vita. Ubicumque autem et quandocumque ita plena sit, ut ei non sit quod adjiciatur; non tamen diffunditur in cordibus nostris vel naturae, vel voluntatis opibus quae sunt in nobis, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis, qui et infirmitati nostrae opitulatur, et sanitati cooperatur. Ipsa est enim gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, cui est cum Patre et Spiritu Sancto aeternitas, bonitas, in saecula saeculorum. Amen.

1 Tim. i. 5.

Rom. v. 5: viii. 26.

'Retractations,' i. 42.

De Natura et Gratia liber unus.

Venit etiam tunc in manus meas quidam Pelagii liber, ubi hominis naturam contra Dei gratiam qua justificatur impius, et qua Christiani sumus, quanta potuit argumentatione defendit. Librum ergo quo huic respondi defendens, gratiam non contra naturam, sed per quam natura liberatur et regitur, de Natura et Gratia nuncupavi. In quo verba quaedam quae velut Xysti Romani episcopi et martyris Pelagius posuit, ita defendi tanquam revera ejusdem Xysti essent; id enim putaveram: sed postea legi Sexti philosophi esse, non Xysti Christiani. Hic liber sic incipit: *Librum quem misistis.*

DE PERFECTIONE JUSTITIAE HOMINIS.

CHAPTER I.

Charitas vestra, quae in vobis tanta est, et tam sancta, ut etiam jubenti servire delectet, petivit ut definitionibus, quae dicuntur Coelestii esse, respondeam. Sic enim praenotata est eadem chartula quam dedistis, 'Definitiones, ut dicitur, Coelestii;' quae praenotatio credo quod non illius, sed eorum sit, qui hoc attulerunt de Sicilia, ubi Coelestius non esse perhibetur. sed multi talia garrientes, et, sicut ait Apostolus, ipsi *errantes, et alios in errorem mittentes.* Ex illius tamen haec esse doctrina, vel etiam quorumdam sociorum ejus, et nos possumus arbitrari. Nam neque istae breves definitiones, vel potius ratiocinationes, ab illius abhorrent ingenio; quod in opere alio ejus inspexi, cujus eum esse constat auctorem: et non frustra istos fratres qui haec attulerunt in Sicilia existimo audisse, quod ipse docuerit ista vel scripserit. Vellem autem, si possem, ita obtemperare vestrae fraternae benevolentiae, ut etiam ego tam breviter responderem. Sed nisi et illa commemorem quibus respondeo, quis poterit quemadmodum responderim judicare? Conabor tamen, quantum valuero, adjuvantibus me apud Domini misericordiam etiam orationibus vestris, ut non ultra quam necesse est meus sermo procurrat.

2 Tim. iii. 13.

CHAPTER II.

Ratiocinatio 1. 'Ante omnia,' inquit, 'interrogandus est qui negat hominem sine peccato esse posse, quid sit quodcum-

que peccatum, quod vitari potest, an quod vitari non potest. Si quod vitari non potest, peccatum non est: si quod vitari potest, potest homo sine peccato esse, quod vitari potest. Nulla enim ratio vel justitia patitur saltem dici peccatum, quod vitari nullo modo potest.' Respondemus vitari posse peccatum, si natura vitiata sanetur gratia Dei per Jesum Christum Dominun nostrum. In tantum enim sana non est, in quantum id quod faciendum est aut caecitate non videt, aut infirmitate non implet; dum caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, ut non ea quae vult homo faciat. Gal. v. 17.

Ratiocinatio 2. 'Iterum quaerendum est,' inquit, 'peccatum voluntatis, an necessitatis est. Si necessitatis est, peccatum non est: si voluntatis est, vitari potest.' Respondemus quod supra: et ut sanemur, invocamus eum, cui dicitur in Psalmo, *De necessitatis meis educ me.* Ps. xxiv. (xxv.) 17.

Ratiocinatio 3. 'Iterum,' inquit, 'quaerendum est, quid est peccatum; naturale, an accidens. Si naturale, peccatum non est: si autem accidens est, et recedere potest; et quod recedere potest, vitari potest; et quod vitari potest, potest homo sine eo esse quod vitari potest.' Respondetur, naturale non esse peccatum: sed naturae, praesertim vitiatae, unde facti sumus natura filii irae, parum esse ad non peccandum voluntatis arbitrium, nisi adjuta sanetur gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Ephes. ii. 3.

Ratiocinatio 4. 'Iterum,' ait, 'quaerendum est, quid est peccatum; actus, an res. Si res est, auctorem habeat necesse est; et si auctorem habere dicitur, jam alter praeter Deum rei alicujus auctor induci videbitur: at si hoc dici impium est, confiteri necesse est peccatum omne actum esse, non rem. Si igitur actus est, imo quia vere actus est, vitari potest.' Respondemus, peccatum quidem actum dici et esse, non rem. Sed etiam in corpore claudicatio eadem ratione actus est, non res; quoniam res, pes ipse vel corpus vel homo est, qui pede vitiatio claudicat; nec tamen vitare potest homo claudicationem, nisi habeat sanatum pedem. Quod etiam in interiore homine fieri potest, sed gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Ipsum sane vitium quo claudicat homo, nec pes est,

nec corpus, nec homo, nec ipsa claudicatio; quae utique non est quando non ambulat, cum tamen insit vitium quo fit claudicatio quando ambulat. Quaerat ergo quod eidem vitio nomen imponat, utrum rem velit dicere, an actum, an rei potius qualitatem malam, qua deformis actus existit. Sic et in homine interiore animus res est, rapina actus est, avaritia vitium est; id est, qualitas secundum quam malus est animus. etiam quando nihil agit unde avaritiae suae serviat, etiam quando audit, *Non concupisces*, seque vituperat, et tamen avarus manet: sed per
2 Cor. iv. 16. fidem renovatur, id est sanatur, de die in diem, nec tamen nisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.

CHAPTER III.

Ratiocinatio 5. 'Iterum,' inquit, 'quaerendum est, utrumne debeat homo sine peccato esse. Procul dubio debet. Si debet, potest: si non potest, ergo nec debet. Et si non debet homo esse sine peccato, debet ergo cum peccato esse; et jam peccatum non erit, si illud deberi constiterit. Aut si hoc etiam dici absurdum est, confiteri necesse est, debere hominem sine peccato esse, et constat eum non aliud debere quam potest.' Respondetur eadem similitudine, qua superius jam respondimus. Cum enim videmus claudum, qui sanari potest, recte utique dicimus, 'Debet homo iste esse sine claudicatione; et si debet, potest.' Nec tamen cum vult, continuo potest; sed cum fuerit adhibita curatione sanatus, et medicina adjuverit voluntatem. Hoc fit in interiore homine, quod ad peccatum attinet tanquam ejus claudicationem, per ejus gratiam qui venit non vocare justos, sed peccatores; quia non est opus sanis medicus, sed male habentibus.
Matt. ix. 13. 12.

Ratiocinatio 6. 'Iterum,' ait, 'quaerendum est, utrumne praeceptum sit homini sine peccato esse. Aut enim non potest, et praeceptum non est: aut quia praeceptum est, potest. Nam quid praeciperetur, quod fieri omnino non posset?' Respondetur, consultissime homini praecipi ut rectis passibus ambulet, et cum se non posse perspexerit, medicinam requirat; quae inte-

rioris hominis ad sanandam peccati claudicationem gratia Dei est per Jesum Christum Dominum nostrum.

Ratiocinatio 7. 'Iterum,' ait, 'quaerendum est, an velit Deus hominem sine peccato esse. Procul dubio vult, et procul dubio potest. Quis enim tam demens est, ut vel dubitet fieri posse, quod Deum velle non dubitat?' Respondetur: Si nollet Deus hominem sine peccato esse, non mitteret Filium suum sine peccato, qui sanaret homines a peccatis. Hoc fit in credentibus et proficientibus renovatione interioris hominis de die in diem, donec fiat perfecta justitia tanquam sanitas plena.

Ratiocinatio 8. 'Iterum,' ait, 'quaerendum est, quomodo vult Deus hominem esse, cum peccato, an sine peccato. Procul dubio non vult esse cum peccato. Quanta haec impietatis blasphemia sit, cogitandum est, ut dicatur hominem posse esse cum peccato, quod Deus non vult; et negetur posse esse sine peccato, quod Deus vult; quasi aliquem ad hoc Deus creaverit, ut posset esse quod nolit, et non posset esse quod velit, et ut contra suam magis quam ut secundum suam existeret voluntatem.' Jam superius responsum est: sed addendum video, quod spe salvi facti sumus. Spes autem quae videtur, non est spes; quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam exspectamus. Tunc ergo erit plena justitia, quando plena sanitas: tunc plena sanitas, quando plena charitas; plenitudo enim legis charitas: tunc autem plena charitas, quando videbimus eum sicuti est. Neque enim erit quod addatur ad dilectionem, cum fides pervenerit ad visionem.

Rom. viii. 24, 25.

Rom. xiii. 10.

1 John iii. 2.

CHAPTER IV.

Ratiocinatio 9. 'Iterum quaerendum est,' inquit, 'per quid efficitur homo cum peccato; per naturae necessitatem, an per arbitrii libertatem. Si per naturae necessitatem, culpa caret: si per arbitrii libertatem, quaerendum est a quo ipsam arbitrii libertatem acceperit; procul dubio a Deo. Deus autem quod dedit, certe bonum est, negari enim non potest. Qua igitur ratione bonum probatur, si magis ad malum quam ad bonum

pronum est? Magis enim ad malum quam ad bonum pronum est, si homo per illud potest esse cum peccato, et non potest esse sine peccato.' Respondetur, per arbitrii libertatem factum ut esset homo cum peccato; sed jam poenalis vitiositas subsecuta, ex libertate fecit necessitatem. Unde ad Deum fides
Ps. xxiv. (xxv.) 17. clamat, *De necessitatibus meis educ me.* Sub quibus positi, vel non possumus quod volumus intelligere, vel quod intellexerimus, volumus, nec valemus implere. Nam et ipsa libertas
John viii. 36. credentibus a liberatore promittitur. *Si vos*, inquit, *Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis.* Victa enim vitio in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura. Hinc alia Scriptura
2 Pet. ii. 19. dicit, *A quo enim quis devictus est, huic et servus addictus est.*
Matt. ix. 12. Sicut ergo non est opus sanis medicus, sed male habentibus: ita non est opus liberis liberator, sed servis: ut ei dicat gratu-
Ps. xxx. (xxxi.) 8. latio libertatis, *Salvam fecisti de necessitatibus animam meam.* Ipsa enim sanitas est vera libertas, quae non perisset, si bona permansisset voluntas. Quia vero peccavit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura necessitas, donec tota sanetur infirmitas, et accipiatur tanta libertas, in qua sicut necesse est permaneat beate vivendi voluntas, ita ut sit etiam bene vivendi et nunquam peccandi voluntaria felixque necessitas.

Ratiocinatio 10. 'Proinde,' inquit, 'Deus bonum hominem fecit, et praeterquam illum bonum fecit, bonum ei insuper ut faceret imperavit. Quam impium, ut confiteamur hominem malum esse, quod nec factus est, nec ei praeceptum est: et negemus eum bonum posse esse, quod factus est, et quod ei ut faceret imperatum est!' Respondemus: Quia ergo non se ipse homo, sed Deus bonum hominem fecit; Deus eum, non se ipse, ut sit bonus reficit, dum volentem, credentem, invocantem liberat a malo, quod sibi ipse fecit. Hoc autem fit, dum gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum renovatur homo interior de die in diem, ut ad sempiternam, non poenam, sed vitam resurgat homo exterior in novissimo die.

CHAPTER V.

Ratiocinatio 11. 'Iterum,' ait, 'quaerendum est, quot modis constet omne peccatum: duobus, ni fallor; si aut illa fiant quae prohibentur, aut illa non fiant quae jubentur. Tam certe omnia illa quae prohibita sunt vitari possunt, quam quae praecepta sunt perfici. Nam frustra aut prohiberetur aut juberetur, quod vel caveri vel impleri non posset. Et quomodo negabimus posse esse hominem sine peccato, cum confiteri necesse sit, eum tam omnia illa quae vetantur posse cavere, quam quae imperatur efficere?' Respondetur multa esse in Scripturis sanctis divina praecepta, quae omnia commemorare nimis operosum est: sed Dominus, qui verbum consummans et brevians fecit super terram, in duobus praeceptis dixit Legem Prophetasque pendere; ut intelligeremus, quidquid aliud divinitus praeceptum est, in his duobus habere finem, et ad haec duo esse referendum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua;* et *Diliges proximum tuum tanquam et ipsum. In his,* inquit, *duobus praeceptis tota Lex pendet et Prophetae.* Quidquid ergo Dei lege prohibemur, et quidquid jubemur facere, ad hoc prohibemur et jubemur, ut duo ista compleamus. Et forte generalis prohibitio est, *Non concupisces;* et generalis jussio, *Diliges.* Unde breviter et apostolus Paulus quodam loco utrumque complexus est. Prohibitio enim est, *Nolite conformari huic saeculo:* jussio autem, *Sed reformamini in novitate mentis vestrae.* Illud pertinet ad non concupiscere; hoc, ad diligere: illud ad continentiam; hoc ad justitiam: illud ad declinandum a malo; hoc ad faciendum bonum. Non concupiscendo enim vetustate exspoliamur, et novitate induimur diligendo. Sed nec quisquam potest continens esse, nisi Deus det; et charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, non per nos ipsos, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Hoc autem fit de die in diem in iis qui volendo et credendo et invocando proficiunt, et praeterita obliviscentes in ea quae ante sunt extenduntur. Ad hoc enim lex ista praecipit, ut cum in his implendis homo defecerit, non se

Rom. ix. 28.
Matt. xxii. 40, 37, 39.
Rom. xii. 2.
Wisd. viii. 21.
Rom. v. 5.
Philip. iii. 13.

extollat superbia tumidus, sed ad gratiam confugiat fatigatus;
Gal. iii. 24. ac sic eum lex terrendo, ad Christum diligendum paedagogi perducat officio.

CHAPTER VI.

Ratiocinatio 12. 'Iterum, quaerendum est,' inquit, 'quomodo non potest homo sine peccato esse; voluntate, an natura. Si natura, peccatum non est: si voluntate, perfacile potest voluntas voluntate mutari.' Respondemus, admonentes esse cogitandum quanta sit ista praesumptio, qua dicitur non solum posse (quod quidem adjuvante gratia Dei negandum non est), sed etiam 'perfacile posse voluntatem voluntate mutari:'
Gal. v. 17. cum dicat Apostolus, *Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem: haec enim invicem adversantur, ut non ea quae vultis faciatis.* Non enim ait, 'Haec invicem adversantur, ut quae potestis facere, nolitis:' sed, *ut non ea quae vultis faciatis.* Cur ergo concupiscentia carnis (quae utique culpabilis atque vitiosa est, nihilque est aliud quam desiderium
Rom. vi. 12. peccati, quod idem Apostolus praecipit, ne regnet in nostro mortali corpore; ubi satis ostendit esse tamen in nostro mortali corpore, quod permittendum non sit ut regnet: cur ergo ista concupiscentia) non mutata est ea voluntate, quam voluntatem satis evidenter expressit Apostolus dicens, *ut non ea quae vultis faciatis*, si facile potest voluntas voluntate mutari? Nec sane isto modo naturam, sive animae, sive corporis, quam Deus creavit, et quae tota bona est, accusamus: sed eam dicimus, propria voluntate vitiatam, sine Dei gratia non posse sanari.

Ratiocinatio 13. 'Iterum,' ait, 'quaerendum est, si non potest homo sine peccato esse, cujus culpa est; ipsiusne hominis, an cujuslibet alterius: si ipsius hominis, quomodo culpa hominis est, si hoc non est quod esse non potest?' Respondemus, ideo esse culpam hominis, quod non est sine peccato, quia sola hominis voluntate factum est ut ad istam necessitatem veniret, quam sola hominis voluntas superare non possit.

Ratiocinatio 14. 'Iterum,' ait, 'quaerendum est, si natura hominis bona est, quod nullus negare nisi Marcion aut Manichaeus audebit, quomodo igitur bona est, si malo ei carere non

est possibile? Omne enim peccatum malum esse quis dubitet?' Respondemus, et naturam hominis bonam esse, et eam malo carere posse. Nam ideo clamamus, *Libera nos a malo:* quod non perficitur, quamdiu corpus quod corrumpitur aggravat animam. Sed hoc agitur gratia per fidem, ut aliquando dicatur, *Ubi est, mors, contentio tua? ubi est, mors, aculeus tuus? Aculeus autem mortis peccatum; virtus vero peccati, lex.* Quoniam lex prohibendo auget peccati cupiditatem, nisi diffundat Spiritus charitatem, quae plena et perfecta tunc erit, cum videbimus facie ad faciem.

Wisd. ix. 15. 1 Cor. xv. 55, 56. 1 Cor. xiii. 12.

Ratiocinatio 15. 'Et hoc,' inquit, 'dicendum est: Certe justus est Deus; negari enim non potest. Imputat autem Deus homini omne peccatum. Et hoc quoque confitendum puto, quia neque peccatum est quidquid non imputabitur in peccatum. Et si est aliquod peccatum quod vitari non possit, quomodo justus Deus dicitur, si imputare cuiquam creditur, quod vitari non possit?' Respondemus, jam olim contra superbos esse clamatum, *Beatus cui non imputavit Dominus peccatum.* Non enim imputat his qui fideliter ei dicunt, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Et juste non imputat, quia justum est quod ait, *In qua mensura mensi fueritis, in eadem remetietur vobis.* Peccatum est autem, cum vel non est charitas quae esse debet, vel minor est quam debet, sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit: quia si potest, praesens voluntas hoc facit: si autem non potest, praeterita voluntas hoc fecit; et tamen vitari potest, non quando voluntas superba laudatur, sed quando humilis adjuvatur.

Ps. xxxi. (xxxii.) 2. Matt. vii. 2.

CHAPTER VII.

Ratiocinatio 16. Post haec ille qui ista conscripsit introducit personam suam quasi cum altero disputantem, et facit se interrogari, et quasi ab interrogante sibi dici: 'Da mihi hominem sine peccato.' Et respondet: 'Do tibi qui esse possit.' Et rursus ab interrogante dicitur ei: 'Quis est?' Et respondet: 'Ipse tu. Quod si dixeris,' inquit, 'Ego esse non possum: respondendum est, Cujus culpa est? Quod si dixeris, Mea:

dicendum est, Et quomodo tuo est, si esse non potes?' Iterum facit se interrogari et dici sibi: 'Tu ipse sine peccato es, qui dicis hominem sine peccato esse posse?' Et respondet: 'Quod non sum sine peccato, cujus culpa est? Quod si dixerit,' inquit, '"Tua est:" respondendum est, "Quomodo mea, si esse non possum?"' Nos respondemus, nullum cum eis de his verbis esse debere conflictum; quia non est ausus dicere hominem esse sine peccato, vel aliquem, vel se ipsum, sed tantummodo esse posse, respondit; quod neque nos negamus. Quando autem possit, et per quem possit, hoc quaeritur. Si enim modo est, non omni
Rom. vii. 24. animae fideli positae in corpore mortis hujus orandum est, et dicendum, *Dimitte nobis debita nostra:* cum jam in sancto Baptismo universo fuerint dimissa praeterita. Quisquis autem membris fidelibus Christi hoc non esse orandum persuadere conatur, nihil aliud quam se ipsum Christianum non esse profitetur. Porro si per se ipsum potest homo esse sine peccato,
Gal. ii. 21. ergo Christus gratis mortuus est. Non autem gratis Christus mortuus est: non igitur potest homo esse sine peccato, etiam si velit, nisi adjuvetur gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Quod ut perficiatur, et nunc in proficientibus agitur, et omni modo implebitur, contentione mortis absumpta, et charitate, quae credendo et sperando nutritur, videndo et obtinendo perfecta.

CHAPTER VIII.

17. Deinde instituit divinis testimoniis agere quod intendit: quod quale sit, diligentius advertamus. 'Testimonia,' inquit, 'quibus probatur praeceptum esse homini ut absque peccato sit.' Ad hoc respondemus: Non utrum praeceptum sit quaeritur, quod valde manifestum est; sed hoc ipsum quod praeceptum esse constat, utrum in corpore mortis hujus possit impleri, ubi caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, ut non ea quae volumus faciamus. De quo corpore mortis hujus, non omnis liberatur qui finit hanc vitam, sed qui in hac vita
2 Cor. vi. 1. susceperit gratiam, et ne in vanum suscipiat bonis operibus egerit. Aliud est enim, exire de hoc corpore, quod omnes

homines dies vitae hujus ultimus cogit: aliud est autem, liberari de corpore mortis hujus, quod sola Dei gratia per Jesum Chris- Rom. vii. 24, 25.
tum Dominum nostrum sanctis et fidelibus ejus impertit. Post hanc autem vitam merces perficiens redditur, sed eis tantum a quibus in hac vita ejusdem mercedis meritum comparatur. Non enim ad saturitatem justitiae, cum hinc exierit, quisque perveniet, nisi ad eam cum hic est esuriendo et sitiendo cucurrerit. Beati quippe qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi Matt. v. 9.
saturabuntur.

18. Quamdiu ergo peregrinantes a Domino per fidem ambu- 2 Cor. v. 6, 7.
lamus, non per speciem, unde dictum est, *Justus ex fide vivit;* Habak. ii. 4.
haec est nostra in ipsa peregrinatione justitia, ut ad illam perfectionem plenitudinemque justitiae, ubi in specie decoris ejus jam plena et perfecta charitas erit; nunc ipsius cursus rectitudine et perfectione tendamus, castigando corpus nostrum et servituti 1 Cor. ix. 27.
subjiciendo, et eleemosynas in dandis beneficiis, et dimittendis quae in nos sunt commissa peccatis, hilariter et ex corde faciendo, et orationibus indesinenter instando; et haec faciendo in doctrina sana, qua aedificatur fides recta, spes firma, charitas pura. Haec est nunc nostra justitia, qua currimus esurientes et sitientes ad perfectionem plenitudinemque justitiae, ut ea postea saturemur. Unde Dominus in Evangelio cum dixisset, *Nolite facere jus-* Matt. vi. 1.
titiam vestram coram hominibus, ut videamini ab eis; ne istum nostrum cursum fine humanae gloriae metiremur, non est in expositione justitiae ipsius exsecutus, nisi tria ista, jejunium, eleemosynas, orationes: jejunio scilicet universam corporis castigationem significans; eleemosynis, omnem benevolentiam et beneficentiam vel dandi, vel ignoscendi; et oratione insinuans omnes regulas sancti desiderii: *ut quoniam in castigatione cor- [*Qu. et]
poris frenatur concupiscentia, quae non frenari, sed omnino esse non debet, nec erit in illa perfectione justitiae, ubi nullum erit omnino peccatum, et saepe in usu rerum etiam concessarum atque licitarum exserit immoderationem suam; in ipsa vera beneficentia qua justus consulit proximo, quaedam fiunt quae obsint, cum prodesse putata sint; et aliquando per infirmitatem, vel cum minus sufficit necessitatibus aliorum, vel parum in eis proficit, quod benignitatis ac laboris impenditur, subrepit tae-

2 Cor. ix. 7. dium, quo fuscetur hilaritas, in qua datorem diligit Deus: subrepit autem tanto magis, quanto minus quisque, et tanto minus, quanto magis profecerit: his atque hujusmodi consideratis, merito in oratione dicimus, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Si tamen quod dicimus, faciamus, ut vel ipsi etiam diligantur inimici: vel si quisquam adhuc in Christo parvulus hoc nondum facit: poenitenti tamen quod in eum quisque peccavit, et veniam petenti, ex intimo cordis ignoscat, si vult ut ejus orationem Pater coelestis exaudiat.

19. In qua oratione, si contentiosi esse nolumus, satis nobis propositum speculum est, ubi inspiciatur vita justorum, qui ex fide vivunt, et perfecte currunt, quamvis sine peccato non sint. Unde dicunt, *Dimitte nobis:* quia nondum quo curritur pervenerunt. Hinc dicit Apostolus: *Non quia jam acceperim, aut* Philip. iii. 12–15. *jam perfectus sim: fratres, ego me non arbitror apprehendisse; unum autem, quae retro oblitus, in ea quae ante sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernae vocationis Dei in Christo Jesu. Quotquot ergo perfecti, hoc sapiamus;* id est, quotquot perfecte currimus, hoc sapiamus, quod nondum perfecti sumus, ut illic perficiamur, quo perfecte adhuc currimus: 1 Cor. xiii. 10, 13. ut cum venerit quod perfectum est, quod ex parte est destruatur; id est, non jam ex parte sit, sed ex toto; quia fidei et spei jam res ipsa, non quae credatur et speretur, sed quae videatur teneaturque succedet: charitas autem, quae in his tribus major est, non auferetur; sed augebitur et implebitur, contemplata quod credebat, et quod sperabat indepta. In qua plenitudine charitatis praeceptum illud implebitur, *Diliges Dominum Deum* Deut. vi. 5. *tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua.* Nam cum est adhuc aliquid carnalis concupiscentiae, quod vel continendo frenetur, non omni modo ex tota anima diligitur Deus. Non enim caro sine anima concupiscit, quamvis caro concupiscere dicatur, quia carnaliter anima concupiscit. Tunc erit justus sine ullo omnino peccato, quando nulla lex erit in Rom. vii. 23. membris ejus repugnans legi mentis ejus, sed prorsus toto corde, Matt. xxii. 37, 38. tota anima, tota mente diliget Deum, quod est primum summumque praeceptum. Cur ergo non praeciperetur homini ista

perfectio, quamvis eam in hac vita nemo habeat? Non enim recte curritur, si quo currendum est nesciatur. Quomodo autem sciretur, si nullis praeceptis ostenderetur? Sic ergo curramus, ut comprehendamus. Omnes enim qui recte currunt, comprehendent: non sicut in agone theatrico, omnes quidem currunt, sed unus accipit palmam. Curramus credendo, sperando, desiderando; curramus corpus castigando, et eleemosynas in bonis dandis malisque ignoscendis, hilariter et ex corde faciendo, et currentium vires ut adjuventur orando; et sic audiamus praecepta perfectionis, ne currere negligamus ad plenitudinem charitatis. 1 Cor. ix. 24.

CHAPTER IX.

20. His praemissis, ea testimonia quae posuit iste cui respondemus, tanquam nos ea protulerimus, diligenter audiamus. 'In Deuteronomio: *Tu autem perfectus eris coram Domino Deo tuo.* Item illic: *Et non erit inconsummatus in filiis Israel.* Item Salvator in Evangelio: *Estote perfecti, quia Pater vester qui in coelis est, perfectus est.* Item Apostolus ad Corinthios secunda: *De caetero, fratres, gaudete, perfecti estote.* Item ad Colossenses: *Corripientes omnem hominem, et docentes in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo.* Item ad Philippenses: *Omnia facite sine murmuratione et haesitatione, ut sitis irreprehensibiles et simplices, sicut filii Dei immaculati.* Item ad Ephesios: *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali, in coelestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti in immaculati in conspectu ejus.* Item ad Colossenses: *Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis, nunc autem reconciliati in corpore carnis ejus per mortem ejus, exhibete vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles.* Item ad Ephesios: *Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi, ut sit sancta et immaculata.* Item ad Corinthios prima: *Sobrii estote et justi, et nolite peccare.* Item in Epistola sancti Petri: *Propter quod succincti lumbos mentis vestrae, sobrii, perfecte sperate in eam quae offertur vobis gratiam,* Deut. xviii. 13; xxiii. 18, LXX. Matt. v. 48. 2 Cor. xiii. 11. Colos. i. 28. Philip. ii. 14, 15. Ephes. i. 3, 4. Colos. i. 21, 22. Ephes. v. 27. 1 Cor. xv. 34. 1 Pet. i. 13–16.

quasi filii obedientiae, non configurati prioribus ignorantiae vestrae concupiscentiis; sed secundum eum qui vocavit vos Sanctum, et ipsi sancti in omni conversatione sitis; quia scriptum est, Lev. xix. 2. *Sancti eritis, quia ego sanctus sum.* Unde et beatus David Ps. xiv. (xv.) 1, 2. dicit: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, et* Ps. xvii. (xviii.) 24. *operatur justitiam.* Et alibi: *Et ero immaculatus cum eo.* Et Ps. cxviii. (cxix.) 1. alibi: *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini.* Item apud Salomonem: *Diligit Dominus sancta corda; accepti* Prov. xi. 20, LXX. *sunt autem illi omnes immaculati.*' Horum testimoniorum aliqua currentes exhortantur, ut perfecte currant; aliqua ipsum finem commemorant, quo currendo pertendant. Ingredi autem sine macula non absurde etiam ille dicitur, non qui jam perfectus est, sed qui ad ipsam perfectionem irreprehensibiliter currit, carens criminibus damnabilibus, atque ipsa peccata venialia non negligens mundare eleemosynis. Ingressum quippe, hoc est, iter nostrum quo tendimus ad perfectionem, munda mundat oratio. Matt. vi. 12. Munda est autem oratio ubi veraciter dicitur, *Dimitte nobis, sicut et nos dimittimus:* ut dum non reprehenditur, quod non imputatur, sine reprehensione, hoc est, sine macula noster ad perfectionem cursus habeatur; in qua perfectione, cum ad eam venerimus, jam non sit omnino quod ignoscendo mundetur.

CHAPTER X.

21. Deinde iste adhibet testimonia, quibus ostendat, non esse 1 John v. 3. gravia divina praecepta. Quis autem nesciat, cum praeceptum 1 Tim. i. 5. sit generale charitas (quia finis praecepti est charitas, et plenitudo legis est charitas), non esse grave quod diligendo fit, non Rom. xiii. 10. timendo? Laborant autem in Dei praeceptis, qui ea timendo 1 John iv. 18. conantur implere: sed perfecta charitas foras mittit timorem, et facit praecepti sarcinam, non solum non prementem onere ponderum, verum etiam sublevantem vice pennarum. Quae tamen charitas ut habeatur, etiam tanta quanta in corpore mortis hujus haberi potest, parum est nostrae voluntatis arbitrium, nisi adjuvet gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Rom. vii. 24, 25. Diffunditur quippe in cordibus nostris, quod saepe dicendum est,

non per nos ipsos, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Nec aliam ob causam Scriptura commemorat non esse gravia divina praecepta, nisi ut anima quae illa gravia sentit, intelligat se nondum accepisse vires, quibus talia sint praecepta Domini qualia commendantur, levia scilicet atque suavia, et oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facilitatis. Qui enim dicit, *Fiat cor meum immaculatum;* et, *Itinera mea dirige secundum verbum tuum, et ne dominetur mihi omnis iniquitas;* et, *Fiat voluntas tua, sicut in coelo et in terra;* et, *Ne nos inferas in tentationem;* et caetera hujusmodi quae commemorare longum est, hoc utique orat, ut praecepta Dei faciat; quae ut fierent, nec juberetur, si nihil ibi nostra voluntas ageret; nec oraretur, si sola sufficeret. Commendantur ergo non esse gravia, ut cui gravia sunt, intelligat nondum se accepisse donum, quo gravia non sint; nec arbitretur ea se perficere, quando ita facit, ut gravia sint. Hilarem enim datorem diligit Deus. Nec tamen, cum ea gravia sentit, desperando frangatur: sed ad quaerendum, petendum, pulsandumque cogatur.

Rom. v. 5.

Ps. cxviii. (cxix.) 80, 133.

2 Cor. ix. 7.

22. Audiamus ergo et in his testimoniis quae deinde posuit, Deum sua praecepta non gravia commendantem. 'Quod Dei mandata,' inquit, 'non modo impossibilia non sint, verum ne gravia quidem. In Deuteronomio: *Et convertetur Dominus Deus tuus epulari in te super bonis, sicut epulatus est super patres tuos, si audieritis vocem Domini Dei vestri, custodire et facere omnia mandata ejus, et justitias, et judicia quae scripta sunt in libro legis hujus; si conversus fueris ad Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua. Quia mandatum hoc, quod ego mando tibi hodie, non est grave, neque a te longe est. Non est in coelo, ut dicas, Quis ascendet in coelum et accipiet illud nobis, et audientes faciemus? Non est trans mare, ut dicas, Quis transfretabit mare et accipiet illud nobis, et audientes faciemus? Juxta te est enim verbum in ore tuo, in corde, et in manibus tuis facere illud.* Item Dominus in Evangelio: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos requiescere faciam. Tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde; et invenietis requiem animabus vestris: jugum enim meum suave est, et onus meum*

Deut. xxx. 9–14.

Matt. xi. 28–30.

1 John v. 3. *leve est.* Item in Epistola sancti Joannis: *Haec est charitas Dei, ut mandata ejus observemus, et mandata ejus gravia non sunt.*' His auditis legitimis et evangelicis et apostolicis testimoniis aedificemur ad gratiam, quam non intelligunt, qui
Rom. x. 3, 10. ignorantes Dei justitiam in suam volentes constituere, justitiae Dei non sunt subjecti. Si enim non intelligunt ex Deuteronomio, quemadmodum apostolus Paulus commemoraverit, ut corde credatur ad justitiam, ore autem confessio fiat ad salutem; quia
Matt. ix. 12. non est opus sanis medicus, sed male habentibus: isto certe Joannis apostoli testimonio, quod ad istam sententiam ultimum posuit, ubi ait, *Haec est charitas Dei, ut mandata ejus servemus, et mandata ejus gravia non sunt*, debent utique commoneri, charitati Dei non esse grave mandatum Dei: quae nonnisi per Spiritum Sanctum diffunditur in cordibus nostris, non per arbitrium humanae voluntatis; cui plus dando quam oportet,
1 John iv. 18. ignorant justitiam Dei: quae tamen charitas tunc perfecta erit, cum poenalis timor omnis abscesserit.

CHAPTER XI.

23. Post haec proposuit testimonia quae contra eos dici solent: nec ea solvit, sed commemorando quasi contraria, quaestiones arctius illigavit. Ait enim: 'Testimonia Scripturarum, quae e diverso ponenda sunt his qui arbitrii libertatem, vel non peccandi possibilitatem, imperite existimant se Scripturarum auctoritate posse destruere. Objicere enim solent,' inquit, 'quod
Job xiv. 4, LXX. sanctus Job dixerit, *Quis mundus est a peccato? Nec infans, cujus est unius diei vita super terram.*' Deinde quasi respondet
Job xii. 4, LXX. huic testimonio aliis testimoniis, quod ipse Job dixerit, *Justus enim vir et sine querela factus sum in derisum.* Non intelligens posse dici hominem justum, qui perfectioni justitiae plurimum accessit, ita ut ei proximus fieret: quod multos etiam in hac vita potuisse, in qua ex fide vivitur, non negamus.

24. Hoc et illo testimonio confirmatur, quod iste consequenter
Job xiii. 18, LXX. adjunxit ab eodem Job dictum: *Ecce ego proximus sum judicio meo, et scio quia justus inveniar.* Hoc enim est judicium, de quo
Ps. xxxvi. (xxxvii.) 6. alibi dicitur, *Et educet quasi lumen justitiam tuam, et judicium*

tuum velut meridiem. Denique non dixit, Ibi sum ; sed, *proximus sum.* Quod si judicium suum illud intelligi voluit, non quo ipse judicabit, sed quo in fine est judicandus ; justi in illo judicio invenientur omnes qui non fallaciter dicunt, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Per hanc enim dimissionem justi invenientur ; eo quod ea quae hic habebant peccata, eleemosynis deleverunt. Unde Dominus dicit, *Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis.* Denique Luke xi. 41.
hoc dicetur justis in regnum promissum ituris, *Esurivi enim,* Matt. xxv.
et dedistis mihi manducare : et caetera hujusmodi. Sed aliud 35.
est, esse sine peccato, quod de solo in hac vita Unigenito dictum est ; aliud, esse sine querela, quod de multis justis etiam in hac vita dici potuit : quoniam est quidam modus bonae vitae, de quo etiam in ista humana conversatione justa querela esse non possit. Quis enim juste queritur de homine qui nemini male vult, et quibus potest fideliter consulit, nec contra cujusquam injurias tenet libidinem vindicandi, ut veraciter dicat, *Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Et tamen eo ipso quod verum dicit, *Dimitte, sicut et nos dimittimus ;* sine peccato se non esse declarat.

25. Inde est quod dicit, *Nihil iniquum erat in manibus meis,* Job xvi. 18.
sed munda oratio mea. Hinc enim erat munda oratio, quia veniam non injuste petebat, qui veraciter dabat.

26. Et quod dicit de Domino, *Multas enim contritiones meas* Job ix. 17.
fecit sine causa : non ait, Nullas fecit cum causa ; sed, *multas sine causa.* Non enim propter multa peccata ejus factae sunt ei multae contritiones, sed propter probationem patientiae. Nam propter peccata, sine quibus, ut alibi confitetur, non fuit, Job vi. 2, 3.
pauciora se pati debuisse judicat.

27. Item quod dicit, *Vias enim ejus custodivi, et non declinavi* Job xxiii. 11.
a mandatis ejus, neque discedam : custodivit vias Dei, qui non sic exorbitat, ut eas relinquat, sed in eis currendo proficit ; etsi aliquando ut infirmus offendit aut titubat : proficit autem minuendo peccata, donec perveniat ubi sine peccato sit. Non enim aliter potest eo modo proficere, nisi custodiendo vias ejus. Declinat autem a mandatis Domini atque discedit apostata ; non ille qui, etiamsi habeat peccatum, confligendi tamen cum

eo perseverantiam non relinquit, donec eo perveniat ubi nulla cum morte contentio remanebit. In isto ergo conflictu induimur ea justitia, qua hic ex fide vivitur, et ea quodam modo loricamur. Assumimus quoque judicium, quod etiam contra nos pro nobis facimus, quando peccata nostra accusando damnamus: unde scriptum est, *Justus ipse sui accusator est in primordio sermonis.* Hinc item dicit, *Justitia vestitus eram, et circumdedi mihi judicium sicut chlamydem.* Nam et ista vestis belli magis solet esse quam pacis, ubi adhuc expugnatur concupiscentia, non ubi erit plena sine aliquo prorsus hoste justitia, novissima inimica morte destructa.

Prov. xviii. 17.
Job xxix. 14.
1 Cor. xv. 26.

28. Quod autem iterum ait idem sanctus Job, *Non enim reprehendit me cor meum in omni vita mea:* tunc nos in ista vita, in qua ex fide vivimus, non reprehendit cor nostrum, si eadem fides qua corde creditur ad justitiam, non negligit reprehendere peccatum nostrum. Unde dicit Apostolus, *Non enim quod volo facio bonum: sed quod odi malum, hoc ago.* Bonum est enim non concupiscere, et hoc bonum vult justus, qui ex fide vivit: et tamen facit quod odit, quia concupiscit: quamvis post concupiscentias suas non eat: quod si fecerit, tunc vere ipse fecit ut cedat, ut consentiat, ut desiderio peccati obediat. Tunc eum cor ejus reprehendit: quia ipsum reprehendit, non illud peccatum ejus, quod habitat in membris ejus. Cum vero non sinit regnare peccatum in suo mortali corpore ad obediendum desideriis ejus, nec exhibet membra sua arma iniquitatis peccato; inest quidem peccatum in membris ejus, sed non regnat, quia non obeditur desideriis ejus. Et ideo dum quod non vult agit, id est, non vult concupiscere et concupiscit; consentit legi, quia bona est. Hoc enim vult et ipse quod lex; quia vult ipse non concupiscere, et lex dicit, *Non concupisces.* In hoc quoniam vult quod et lex vult, procul dubio consentit legi: concupiscit tamen, quia non est sine peccato; sed jam non ipse operatur illud, sed id quod in illo habitat peccatum. Ideo non eum *reprehendit cor ejus in omni vita ejus;* hoc est, in fide ejus, quia justus ex fide vivit: et ideo fides ejus est vita ejus. Scit enim quia non habitat in carne ejus bonum, ubi habitat peccatum: sed non ei consentiendo vivit ex fide, qua invocat

Job xxvii. 6.
Rom. vii. 15.
Habak. ii. 4.
Ecclus. xviii. 30.
Rom. vi. 12, 13.
Rom. vii. 15, 16.
Exod. xx. 17.
Rom. vii. 17.
Rom. vii. 18.

Deum ut adjuvetur pugnans contra peccatum; quod ut omnino ibi non sit, adjacet ei velle, sed perficere bonum non adjacet. Non 'facere' bonum non adjacet, sed 'perficere.' Nam in eo quod non consentit, bonum facit; et in eo quod odit concupiscentiam suam, bonum facit; et in eo quod eleemosynas facere non cessat, bonum facit; et in eo quod illi qui in eum peccat ignoscit, bonum facit; et in eo quod petit sibi dimitti debita sua, et veraciter dicit quod dimittit etiam ipse debitoribus suis, et orat ut non inferatur in tentationem, sed liberetur a malo, bonum facit: ei tamen perficere bonum non adjacet, quod tunc erit, quando illa concupiscentia quae habitat in membris ejus nulla erit. Non ergo eum reprehendit cor ejus, quando reprehendit peccatum quod habitat in membris ejus, et non habet quam reprehendat infidelitatem ejus. Ita nec in vita sua, id est, in fide sua, a corde suo reprehenditur, et sine peccato non esse convincitur. Quod et ipse Job de se confitetur, ubi dicit: *Nihil te latuit peccatorum meorum. Signasti iniquitates meas in sacculo, et annotasti si quid invitus transgressus sum.* Testimonia ergo quae posuit de verbis sancti Job, nos sicut potuimus, quemadmodum sint accipienda monstravimus: nec tamen ille solvit, quod eumdem Job dixisse proposuit, *Quis enim mundus est a peccato? Nec infans cujus est diei unius vita super terram.*

Job xiv. 16, 17.

CHAPTER XII.

29. 'Iterum proponere solent,' inquit, '*Omnis homo mendax.*' Neque hoc contra se ipsum a se ipso propositum solvit; sed commemorando alia velut contraria testimonia, apud eos qui non intelligunt sanctam Scripturam, divina eloquia in lite dimisit. Ait enim: 'Quibus respondendum est, quod in Numerorum libro scriptum est: *Homo verax.* Et de sancto Job legitur ita: *Erat vir habitans in regione Ausitidae, nomine Job, verax, sine crimine, justus, Dei cultor, abstinens se ab omni re mala.*' Miror quod ausus est ponere hoc testimonium, ubi dictum est, *Abstinens se ab omni re mala*, cum hoc ab omni peccato vellet intelligi; cum superius dixerit, peccatum actum esse, non rem. Reminiscatur ergo quia etiam si actus sit, res

Ps. cxv. 2 (cxvi. 11).

Cp. Num. xxiv. 15, LXX.

Job i. 1.

potest dici. Abstinet se autem ab omni re mala, qui peccato, sine quo non est, vel nunquam omnino consentit, vel si aliquando premitur, non opprimitur; sicut luctator fortior, etsi aliquando tenetur, non ideo perdit quo superior invenitur. Legitur sane homo sine crimine, legitur sine querela: at non legitur sine peccato, nisi Filius hominis, unus idemque Dei Filius unicus.

Job xvii. 8. LXX. Ecclus. xv. 8. Rev. xiv. 5. 30. 'Item,' inquit, 'apud ipsum Job: *Et miraculum tenuit veracis hominis.* Item apud Salomonem de Sapientia: *Viri mendaces non erunt illius memores; viri autem veraces invenientur in illa.* Item in Apocalypsi: *Et in ore ipsorum non est inventum mendacium; sine macula sunt.*' Ad haec et nos respondemus, admonentes quomodo dicendus sit homo verax per Dei gratiam atque veritatem, qui per se ipsum sine dubio mendax est. Unde dictum est, *Omnis homo mendax.* Hoc et testimonium sonat de Sapientia, quod ipse posuit: *Viri autem veraces invenientur in illa:* qui procul dubio non in illa, sed in se ipsis invenientur esse mendaces. Sicuti est, *Fuistis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino.* Cum diceret, *tenebrae*, non addidit in Domino: cum autem dixit, *lux*, addidit utique, *in Domino:* quia in se ipsis lux esse non possent; ut qui gloriatur, in Domino glorietur. Illi vero in Apocalypsi propterea tales dicti sunt, quod non sit inventum in ore eorum mendacium; quia non dixerunt se non habere peccatum; quod si dicerent, se ipsos deciperent, et veritas in eis non esset: porro si veritas in eis non esset, inveniretur in ore eorum mendacium. Quod si propter invidiam, cum essent sine peccato, dicerent se non esse sine peccato: hoc ipsum esset mendacium, falsumque esset quod dictum est, *Non est inventum in ore ipsorum mendacium.* Ideo ergo sine macula sunt, quia sicut ipsi dimiserunt debitoribus suis, sic illis Deo dimittente mundati sunt. Ecce nos, ut valuimus, exposuimus quomodo accipienda essent testimonia, quae pro sua causa commemoravit. Ipse autem quomodo sit accipiendum quod scriptum est, *Omnis homo mendax*, omnino non solvit; nec solvere poterit, nisi correcto errore, quo credit hominem sine adjutorio gratiae Dei, per solam propriam voluntatem posse esse veracem.

Ephes. v. 8. 1 Cor. i. 31. 1 John i. 8.

CHAPTER XIII.

31. Sic aliam quae sequitur quaestionem proposuit, nec solvit: imo vero auxit, et difficiliorem reddidit, proponendo adversum se prolatum testimonium, *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum*; et quasi contraria testimonia referendo, quibus ostenderet esse homines qui faciunt bonum. Quod quidem ostendit: sed aliud est, non facere bonum; aliud, non esse sine peccato, etiamsi homo faciat multa bona. Quapropter ea testimonia quae posuit non sunt contra illud quod dicitur, non esse in hac vita hominem sine peccato. Ipse autem non ostendit quemadmodum dictum sit, *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* 'Ait enim,' inquit, 'sanctus David, *Spera in Domino, et fac bonitatem.*' Hoc praeceptum est, non factum: quod praeceptum non utique faciebant de quibus dictum est, *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* Ait etiam dixisse sanctum Tobiam, *Noli timere, fili; pauperem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, et recesserimus ab omni peccato, et fecerimus bona.* Verissime tunc erunt homini multa bona, cum recesserit ab omni peccato. Tunc enim ei nulla erunt mala, ut non opus habeat dicere, *Libera nos a malo.* Quamvis et nunc omnis qui proficit, recta intentione proficiens, recedit ab omni peccato, et tanto inde fit longinquior, quanto plenitudini justitiae perfectionique propinquior; quia et ipsa concupiscentia, quod est peccatum habitans in carne nostra, etsi manet adhuc in membris mortalibus, minui tamen non desinit in proficientibus. Aliud est ergo, recedere ab omni peccato, quod nunc in opere est; aliud, recessisse ab omni peccato, quod in illa perfectione tunc erit. Sed tamen et qui jam recessit, et qui adhuc recedit, non est negandus facere bonum. Quomodo ergo dictum est, *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum;* quod ille proposuit, et non solutum reliquit; nisi quia populum quemdam psalmus ille culpat, in quo nec unus erat qui faceret bonum, dum volunt remanere filii hominum, et non esse filii Dei, cujus gratia homo fit bonus, ut faciat bonum? De illo enim bono dictum hic debemus

Ps. xiii. (xiv.) 1, 3.

Ps. xxxvi. (xxxvii.) 3.

Tob. iv. 21.

Matt. vi. 13.

Ps. xiii. (xiv.) 2. accipere, quod ibi ait, *Deus de coelo respexit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum.* Hoc ergo bonum, quod est requirere Deum, non erat qui faceret, non erat usque ad unum, sed in eo genere hominum, quod praedestinatum est ad interitum. Super hos enim respexit Dei praescientia, protulitque sententiam.

CHAPTER XIV.

Mark x. 18; Luke xviii. 19. 32. 'ITEM dicunt,' inquit, 'illud quod Salvator ait. *Quid me dicis bonum? Nemo bonus, nisi solus Deus.*' Hanc item propositionem omnino non solvit: sed opposuit velut ex adverso alia testimonia, quibus probaret esse et hominem bonum. Dixit Matt. xii. 35. enim 'esse respondendum quod idem Dominus alibi ait, *Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona:* et iterum, Matt. v. 45. *Qui solem suum oriri facit super bonos et malos.* Et alibi Ecclus. xxxix. 30. scriptum est,' inquit, '*Bona bonis creata sunt ab initio:* et Prov. ii. 21. iterum, *Qui sunt boni, erunt habitatores terrae.*' Cui sic respondendum est, ut et illud intelligatur quomodo dictum sit, *Nemo bonus, nisi unus Deus.* Sive quia omnia quae creata sunt, quamvis ea Deus fecerit bona valde, Creatori tamen comparata, nec bona sunt, cui comparata nec sunt: altissime Exod. iii. 14. quippe et proprio modo quodam de se ipso dixit, *Ego sum qui sum.* Sic dictum est, *Nemo bonus, nisi unus Deus;* quem- John i. 8. admodum de Joanne dictum est, *Non erat ille lumen;* cum John v. 35. Dominus eum esse dicat lucernam, sicut discipulos, quibus Matt. v. 14, 15. dixit, *Vos estis lumen mundi; nemo accendit lucernam et ponit eam sub modio:* sed in comparatione luminis illius, quod est John i. 9. verum lumen, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, non erat ille lumen. Sive quia ipsi etiam filii Dei, comparati sibi ipsis quales in illa perfectione aeterna futuri sunt, ita boni sunt, ut adhuc et mali sint. Quod de illis dicere non auderem (quis enim audeat dicere malos esse, quorum Pater Matt. vii. 11. est Deus?), nisi ipse Dominus diceret, *Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris; quanto magis Pater vester, qui in coelis est, dabit bona petentibus se?* Cum ait utique,

Pater vester; filios Dei jam esse monstravit, quos tamen adhuc malos esse non tacuit. Ille tamen non solvit, quomodo et isti boni sint, *et nemo sit bonus, nisi unus Deus:* unde est ille admonitus, qui interrogaverat quid boni faceret, ut illum quaereret cujus gratia bonus esset, cui bonum esse, hoc est ipsum esse; quia incommutabiliter bonus, et non potest omnino malus esse.

CHAPTER XV.

33. 'Item dicunt,' inquit, '*Quis gloriabitur castum se habere cor?*' Et ad hoc respondit multis testimoniis, volens ostendere posse esse in homine castum cor: nec tamen dicit quomodo accipiendum sit, quod proposuit contra se dici, *Quis gloriabitur castum se habere cor*, ne Scriptura divina in hoc testimonio, et in his per quae respondit, sibi ipsa adversaria videatur. Nos autem huic respondentes dicimus, ideo secutum esse, *Quis gloriabitur castum se habere cor?* quoniam praecessit, *Cum rex justus sederit in throno.* Quantalibet enim justitia sit praeditus homo, cogitare debet, ne aliquid in illo, quod ipse non videt, inveniatur esse culpandum, cum Rex justus sederit in throno, cujus cognitionem fugere delicta non possunt, nec illa de quibus dictum est, *Delicta quis intelligit?* Cum ergo *Rex justus sederit in throno, quis gloriabitur castum se habere cor? aut quis gloriabitur mundum se esse a peccato?* Nisi forte isti, qui volunt in sua justitia, non in ipsius Judicis misericordia gloriari. Prov. xx. 9, 8. Ps. xviii. (xix.) 13.

34. Tamen etiam illa vera sunt, quae respondendo subjecit, quod 'Salvator ait in Evangelio, *Beati mundicordes, quoniam ipsi Deum videbunt.* Et quod David dicit: *Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus et mundo corde.* Et alibi: *Benefac, Domine, bonis et rectis corde.* Item apud Salomonem: *Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia.* Item illic: *Averte te a delicto, et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum.* Item in Epistola Joannis: *Si cor nostrum non reprehendat, fiduciam habemus ad Deum, et quaecumque petierimus, accipiemus ab eo.*' Hoc enim agitur voluntate, credendo, sperando, diligendo, corpus Matt. v. 8. Ps. xxiii. (xxiv.) 3, 4. Ps. cxxiv. (cxxv.) 4. Ecclus. xiii. 30. Ecclus. xxxviii. 10. 1 John ii. 21, 22.

castigando, eleemosynas faciendo, injurias ignoscendo, instanter orando, et proficiendi vires precando, veraciterque dicendo,
Matt. vi. 12, 13. *Dimitte nobis, sicut et nos dimittimus;* et, *Ne inferas nos in tentationem, sed libera nos a malo.* Hoc prorsus agitur, ut cor mundetur, et peccatum omne tollatur; et quod *Rex justus, cum in throno sederit,* occultum invenerit minusque mundatum, ejus misericordia remittatur; ut Deo videndo totum sanum
James ii. 13. mundumque reddatur. Judicium enim sine misericordia, sed illi qui non fecit misericordiam. Superexaltat autem misericordia judicio. Quod si non esset, quae spes esset? *Quandoquidem cum Rex justus sederit in throno, quis gloriabitur castum se habere cor? aut quis gloriabitur mundum se esse a peccato?*
Matt. xiii. 43. Tunc ergo per ejus misericordiam justi plene perfecteque mundati, fulgebunt in regno Patris sui sicut sol.

35. Tunc plene atque perfecte erit Ecclesia non habens maculam aut rugam aut aliquid hujusmodi, quia tunc etiam erit vere
Ephes. v. 27. gloriosa. Cum enim non tantum ait, *ut exhiberet sibi Ecclesiam non habentem maculam aut rugam,* sed addidit, *gloriosam:* satis significavit, quando erit sine macula et ruga aut aliquo hujusmodi: tunc utique, quando gloriosa. Non enim modo in tantis malis, in tantis scandalis, in tanta permixtione hominum pessimorum, in tantis opprobriis impiorum dicendum est eam esse gloriosam, quia reges ei serviunt, ubi est periculosior majorque tentatio: sed tunc potius gloriosa erit, quando fiet quod
Colos. iii. 4. idem ait apostolus, *Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.* Cum enim Dominus ipse
Philip. ii. 7. secundum formam servi, per quam se Mediator conjunxit Ecclesiae, non fuerit glorificatus nisi resurrectionis gloria (unde
John vii. 39. dictum est, *Spiritus non erat datus, quia Jesus nondum fuerat glorificatus:* quomodo dicenda est ante resurrectionem suam
Ephes. v. 26. Ecclesia ejus esse gloriosa? Mundat ergo eam nunc lavacro aquae in verbo, abluens peccata praeterita, et pellens ab ea dominationem malorum angelorum: deinde perficiens ejus sanitates, facit eam occurrere in illam gloriosam, sine macula et
Rom. viii. 30. ruga. Quos enim praedestinavit, illos et vocavit; et quos vocavit, ipsos et justificavit; quos autem justificavit, illos et glorificavit. In hoc mysterio dictum arbitror, *Ecce ejicio dae-*

monia, et sanitates perficio hodie et cras, et tertia die consummor, Luke xiii. 32
id est, perficior. Dixit enim hoc ex persona corporis sui, quod est Ecclesia; dies ponens, pro distinctis ordinatisque temporibus, quod et in sua resurrectione significavit in triduo.

36. Puto autem interesse inter rectum corde, et mundum corde. Nam et rectus corde in ea quae ante sunt extenditur, ea Philip. iii. 13, 14.
quae retro sunt obliviscens, ut recto cursu, id est recta fide atque intentione perveniat, ubi habitet mundus corde. Sicut illa singula reddenda sunt singulis, ubi dictum est, *Quis ascendet in montem Domini? aut qui stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus et mundus corde.* Innocens manibus ascendet, et mundus corde stabit: illud in opere est, illud in fine. Et illic Ecclus. xiii. 30.
magis intelligendum quod dictum est, *Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia.* Tunc enim erit vere bona substantia, id est, verae divitiae, cum transierit tota paupertas, id est, cum consumpta fuerit omnis infirmitas. Nunc vero avertat se homo a delicto, cum proficiendo inde discedit, et renovatur de die in diem; et dirigat manus in opera misericordiae, et ab omni delicto mundet cor suum; misereatur, ut quod restat, per veniam dimittatur. Hoc enim salubriter et sine vana inanique jactantia bene intelligitur, in eo quod dixit sanctus Joannes, *Si cor nostrum nos non reprehendat, fiduciam* 1 John iii. 21, 22.
habemus ad Deum, et quaecumque petierimus, accipiemus ab eo. Hoc enim videtur isto loco admonuisse, ne cor nostrum nos in ipsa oratione et petitione reprehendat: hoc est, ne forte cum coeperimus dicere, *Dimitte nobis, sicut et nos dimittimus;* compungamur non facere quod dicimus, aut etiam non audeamus dicere quod non facimus, et fiduciam petendi amittamus.

CHAPTER XVI.

37. Item sibi opposuit testimonium Scripturarum, quod eis dici solet, *Quia non est homo justus in terra qui faciat bonum,* Eccles. vii. 21.
et non peccet. Et quasi respondit aliis testimoniis, quia 'Dominus de sancto Job ait: *Numquid considerasti servum meum* Job i. 8.
Job? Non enim est ei similis quisquam in terris, homo sine

querela, verus Dei cultor, abstinens se ab omni malo.' Unde jam superius disseruimus. Nec tamen ipse ostendit nobis quomodo et Job, si haec verba ita intelligenda sunt, sine ullo peccato fuerit in terra, et verum sit quod scriptum esse dixit, *Non est homo justus in terra qui faciat bonum, et non peccet.*

CHAPTER XVII.

Ps. cxlii. (cxliii.) 2. 38. 'Item dicunt,' inquit, '*Quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.*' Et huic testimonio quasi respondit ad nihil aliud, nisi ut Scripturae sanctae inter se litigare videantur; quarum concordiam nos debemus ostendere. Ait enim: 'Quibus respondendum est, quod de sancto Zacharia et Elisabeth Luke i. 6. evangelista testatur, dicens: *Erant autem Zacharias et Elisabeth uxor ejus justi ambo in conspectu Domini, et incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela.*' Qui justi ambo utique legerant inter ipsa mandata, quemadmodum sua peccata mundarent. Nam Zacharias, quod de omni sacerdote Heb. v. 3. ex hominibus accepto in Epistola ad Hebraeos dicitur, etiam pro suis peccatis utique hostias offerebat. Quomodo autem intelligendum sit quod dicitur, *sine querela*, jam supra satis, quantum Ephes. i. 4. opinor, ostendimus. 'Et beatus,' inquit, 'Apostolus ait, *Ut simus sancti et immaculati in conspectu ejus.*' Hoc agitur, ut hoc simus; si immaculati intelligendi sunt, qui omnino sine peccato sunt. Si autem immaculati sunt, qui sunt sine crimine; etiam in hac vita fuisse atque esse negare non possumus: quia non ideo sine ullo peccato est aliquis, quoniam non habet maculam criminis. Unde et Apostolus cum ministros eligeret ordinandos, non ait, Si quis sine peccato; quod invenire non Tit. i. 6. posset: sed ait, *Si quis sine crimine;* quod utique posset. Nec tamen iste ostendit, quemadmodum secundum suam causam debeamus accipere quod scriptum est: *Quoniam non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Aperta quippe sententia est de superiore versu illustrius declarata, *Non intres*, inquit, *in judicium cum servo tuo, quoniam non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Judicium timet, quia misericordiam desiderat,

quae superexaltat judicio. Hoc est enim, *Ne intres in judicium cum servo tuo*, noli me judicare secundum te, qui es sine peccato; *quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens;* quod de hac vita dictum sine difficili quaestione intelligitur; et quod ait, *non justificabitur*, ad illam perfectionem justitiae retulit, quae in hac vita non est. James ii. 13.

CHAPTER XVIII.

39. 'Item dicunt,' inquit, '*Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.*' Et huic evidentissimo testimonio quasi contrariis testimoniis respondere conatus est, quod 'idem sanctus Joannes in eadem Epistola dicat, *Hoc autem dico, fratres, ut non peccetis. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quia semen ipsius in eo manet, et non potest peccare.* Item illic: *Qui natus est ex Deo, non peccat, quia generatio Dei conservat eum, et malignus non tangit eum.* Item illic,' inquit, 'ubi de Salvatore ait: *Quoniam ille apparuit, ut peccata tolleret. Omnis qui in eo manet, non peccat. Omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognovit eum.* Item illic: *Charissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est: et omnis qui habet spem hanc in eum, sanctificat se, sicut et ipse sanctus est.*' Et tamen cum haec omnia testimonia vera sint, verum est et illud quod proposuit, et non solvit, *Quod si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.* Ac per hoc, secundum id quod ex Deo nati sumus, in eo qui apparuit ut peccata tolleret, id est, in Christo manemus, et non peccamus; hoc est autem, quod homo interior renovatur de die in diem: secundum autem quod de homine illo nati sumus, per quem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, sine peccato non sumus; quia sine illius infirmitate nondum sumus, donec illa renovatione, quae fit de die in diem, quoniam secundum ipsam ex Deo nati sumus, infirmitas tota sanetur, in qua ex primo homine nati sumus, et in qua sine peccato non sumus; cujus reliquiis in 1 John i. 8. 1 John iii. 9. 1 John v. 18. 1 John iii. 5, 6, 2, 3. 2 Cor. iv. 16. Rom. v. 12. 2 Cor. iv. 16. Ps. cii.(ciii.)3.

homine interiore manentibus, quamvis de die in diem minuantur in proficientibus, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.* Quomodo enim verum est, *Omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognovit eum:* cum secundum visionem et cognitionem quae erit in specie, nemo eum in hac vita videat atque cognoscat; secundum autem visionem atque cognitionem quae est in fide, multi sint qui peccent, certe ipsi apostatae, qui tamen in eum aliquando crediderunt, ut de nullo eorum dici possit, secundum visionem et cognitionem quae adhuc in fide est, *non vidit eum, neque cognovit eum?* Sed intelligendum arbitror, quia renovatio perficienda videt et cognoscit: infirmitas vero absumenda non videt, nec cognoscit eum; in cujus quantiscumque reliquiis interius constitutis, *si dixerimus quia peccatum non habemus, non ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.* Cum ergo per gratiam renovationis *filii Dei* simus, tamen propter reliquias infirmitatis *nondum apparuit quid erimus: scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Tunc peccatum nullum erit, quia infirmitas nec interior nec exterior ulla remanebit. Et *omnis qui habet hanc spem in eum, sanctificat se, sicut et ipse sanctus est.* Sanctificat se, non per se ipsum, sed credendo in illum et invocando illum qui sanctificat sanctos suos; cujus sanctificationis perfectio, quae nunc proficit et crescit de die in diem, omnes infirmitatis reliquias ablatura est.

CHAPTER XIX.

Rom. ix. 16. 40. 'ITEM dicunt,' inquit, '*Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei.*' Quibus 'respondendum esse' dicit, 'quod
1 Cor. vii. 36. idem apostolus alibi de quodam ait: *Quod vult faciat.* Item,'
Philem. 13, 14. inquit, 'ad Philemonem de Onesimo: *Quem ego volueram apud me detinere, ut pro te mihi ministraret; sed sine consilio tuo nihil volui facere, ut non quasi ex necessitate bonum tuum esset,*
Deut. xxx. 15, 19. *sed voluntarium.* Item in Deuteronomio: *Vitam et mortem dedit ante faciem tuam, bonum et malum; elige vitam, ut vivas.* Item apud Salomonem: *Deus ab initio constituit hominem, et*

reliquit eum in manu consilii sui: adjecit ei mandata et praecepta; si voles praecepta, servabunt te, et in posterum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam et ignem, ad quod vis porrige manum tuam. Ante hominem bonum et malum, vita et mors, paupertas et honestas a Domino Deo sunt. Item apud Isaiam: *Et si volueritis et audieritis me, quae bona sunt terrae manducabitis; si autem nolueritis nec obaudieritis me, gladius vos comedet. Os enim Domini locutum est haec.*' Hic vero, quantumlibet isti se obtegant, aperiuntur. Declarant enim se contra Dei gratiam vel misericordiam disputare, quam volumus impetrare cum dicimus, *Fiat voluntas tua sicut in coelo et in terra;* vel, *Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo.* Utquid enim ista orando tanto gemitu petimus, si volentis hominis et currentis, non miserentis est Dei? Non quia hoc sine voluntate nostra agitur, sed quia voluntas non implet quod agit, nisi divinitus adjuvetur. Haec est fidei sanitas, quae nos facit quaerere ut inveniamus, petere ut accipiamus, pulsare ut aperiatur nobis. Contra istam qui disputat, contra se ipsum claudit ostium misericordiae Dei. Nolo plura dicere de re tanta, quia melius eam committo fidelium gemitibus, quam sermonibus meis.

Ecclus. xv. 14–18.

Isa. i. 19, 20.

Matt. vi. 10, 13.

Rom. ix. 16.

Luke xi. 9.

41. Videte tamen, obsecro, quale sit, ideo volenti et currenti misericordiam Dei non esse necessariam, quae illum etiam praevenit, ut curreret, quia de quodam ait Apostolus, *Quod vult faciat:* ibi, ut arbitror, ubi sequitur et dicit, *Non peccat, si nubat.* Quasi pro magno habendum sit, velle nubere, ubi de adjutorio divinae misericordiae operosius disputatur. Aut vero etiam ibi prodest aliquid velle, nisi Deus providentia, qua gubernat omnia, marem feminamque conjungat. Aut quoniam ad Philemonem scripsit Apostolus, *Ut non quasi ex necessitate bonum* ejus *esset, sed voluntarium:* quasi aliter sit voluntarium bonum, nisi cum Deus operatur in nobis et velle et operari, pro bona voluntate. Aut quia in Deuteronomio scriptum est, *Vitam et mortem dedit ante faciem* hominis, *bonum et malum;* et admonuit ut eligeret vitam: quasi et ipsa admonitio non de misericordia veniat; vel aliquid prodesset eligere vitam, nisi Deus eligendi charitatem inspiraret,

1 Cor. vii. 36.

Philem. 14.

Philip. ii. 13.

Ps. xxix. (xxx.) 6.

et electam habere praestaret: de quo dictum est, *Quoniam ira in indignatione ejus, et vita in voluntate ejus.* Aut quia dictum est, *Si voles praecepta, servabunt te:* quasi non debeat Deo agere gratias, quia praecepta voluit, qui desertus omni lumine veritatis haec velle non posset. Positis ante hominem igne et aqua, quo vult quidem porrigit manum, sed altior est qui vocat altius quam omnis humana cogitatio: quandoquidem initium corrigendi cor fides est, sicut scriptum est, *Venies, et *pertransies ab initio fidei;* et quisque ita eligit bonum, sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei: et, *Nemo potest ad me venire,* ait Princeps fidei, *nisi Pater qui misit me, traxerit eum.* Quod de fide dictum esse qua in eum creditur, satis evidenter postea explanat, ubi dicit: *Verba quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt; sed quidam sunt ex vobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio Jesus, qui essent credentes, et quis eum traditurus esset; et dicebat, Propterea dixi vobis, quia nemo potest ad me venire, nisi fuerit ei datum a Patre meo.*

[*pertransibis?] Cant. iv. 8, LXX. Rom. xii. 3. John vi. 44, 64–66.

42. Magnum autem aliquid pro sua causa se invenisse arbitratus est apud Isaiam prophetam, quia Deus dixit, *Si volueritis et audieritis me, quae bona sunt terrae manducabitis; si autem nolueritis et non audieritis me, gladius vos comedet. Os enim Domini locutum est haec.* Quasi non lex tota hujusmodi conditionibus plena sit: aut ob aliud superbis praecepta ista data sint, nisi quia lex praevaricationis gratia posita est, donec veniret semen cui promissum est. Unde subintravit ut abundaret delictum; et ubi abundavit delictum, superabundavit gratia: id est, ut acciperet homo praecepta, superbe de suis viribus fidens, in quibus deficiens et factus etiam praevaricator, liberatorem salvatoremque requireret; atque ita eum timor legis humilem factum, tanquam paedagogus, ad fidem gratiamque perduceret. Ita multiplicatis infirmitatibus postea acceleraverunt, quibus sanandis opportune Christus advenit. In cujus gratiam etiam justi antiqui crediderunt, eadem ipsa gratia ejus adjuti, ut gaudentes cum praenoscerent, et quidam etiam praenuntiarent esse venturum: vel in illo populo Israel, sicut Moyses, et Jesus Nave, et Samuel, et David, et caeteri tales;

Gal. iii. 19. Rom. v. 20. Ps. xv. (xvi.) 4.

vel extra ipsum populum, sicut Job; vel ante ipsum populum, sicut Abraham, sicut Noe, et quicumque alii sunt, quos vel commemorat vel tacet Scriptura divina. Unus enim Deus, 1 Tim. ii. 5. et unus Mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, sine cujus gratia nemo a condemnatione liberatur, sive quam traxit ex illo in quo omnes peccaverunt, sive quam postea suis iniquitatibus addidit.

CHAPTER XX.

43. Quale est autem, quod iste posuit in extremo: 'Si quis dixerit, Potest fieri ut homo vel verbo non peccet? respondendum est,' inquit, 'Si vult Deus, potest: vult enim Deus; ergo potest.' Item ait: 'Si quis dixerit, Fieri potest ut homo non in cogitatione delinquat? respondendum est, Si vult Deus, potest: vult enim Deus; ergo potest.' Videte quemadmodum noluerit dicere, Si Deus adjuvet, potest; cui dicitur, *Adjutor meus esto, ne derelinquas me:* non utique ad corporalia bona capessenda et mala cavenda, sed ad gerendam perficiendamque justitiam; propter quod dicimus, *Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo.* Nec adjuvatur, nisi qui et ipse aliquid agit: adjuvatur autem, si invocat, si credit, si secundum propositum vocatus est: quoniam quos ante praescivit, et praedestinavit conformes imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus: quos autem praedestinavit, illos et vocavit; quos autem vocavit, illos et justificavit; quos autem justificavit, illos et glorificavit. Currimus ergo, cum proficimus, dum sanitas nostra in proficientibus currit (sicut etiam cicatrix 'currere' dicitur, quando bene vulnus diligenterque curatur): ut ex omni parte perfecti sine ulla simus omnino infirmitate peccati; quod non solum vult Deus, verum etiam ut impleatur facit atque adjuvat. Et hoc nobiscum agit gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, non solum praeceptis, sacramentis, exemplis; sed etiam Spiritu Sancto, per quem latenter diffunditur charitas in cordibus nostris, quae interpellat gemitibus inenarrabilibus, donec in nobis perficiatur sanitas, et Deus sicuti est videndus aeterna veritate monstretur.

Ps. xxvi. (xxvii.) 9.

Matt. vi. 13.

Rom. viii. 29, 30.

Rom. v. 5.

Rom. viii. 26

CHAPTER XXI.

44. Quisquis ergo fuisse vel esse in hac vita aliquem hominem, vel aliquos homines putat, excepto uno Mediatore Dei et hominum, quibus necessaria non fuerit remissio peccatorum,
Rom. v. 12. contrarius est divinae Scripturae, ubi Apostolus ait: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Et necesse est ut impia contentione asserat, esse posse homines, qui sine Mediatore Christo liberante atque salvante sint liberi
Matt. ix. 12, 13. salvique a peccato; cum ille dixerit, *Non est opus sanis medicus, sed male habentibus. Non veni vocare justos, sed peccatores.* Quisquis autem dicit, post acceptam remissionem peccatorum ita quemquam hominem juste vixisse in hac carne, vel vivere, ut nullum habeat omnino peccatum, contradicit
1 John i. 8. Apostolo Joanni qui ait: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.* Non enim ait, habuimus; sed, *habemus.* Quod si quisquam asserit de illo peccato esse dictum, quod habitat in carne mortali nostra secundum vitium quod peccantis primi hominis voluntate contractum est, cujus peccati desideriis ne obediamus
Rom. vi. 12. Paulus Apostolus praecipit: non autem peccare, qui eidem peccato, quamvis in carne habitanti, ad nullum opus malum omnino consensit, vel facti, vel dicti, vel cogitati, quamvis ipsa concupiscentia moveatur, quae alio modo 'peccati' nomen accepit, quod ei consentire peccare sit, nobisque moveatur invitis; subtiliter quidem ista discernit, sed videat quid agatur de Dominica oratione, ubi dicimus: *Dimitte nobis debita nostra:* quod, nisi fallor, non opus esset dicere, si nunquam, vel in lapsu linguae, vel in oblectanda cogitatione, ejusdem peccati desideriis aliquantulum consentiremus; sed tantummodo dicendum esset,
Matt. vi. 12, 13. *Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo.*
James iii. 2. Nec Jacobus Apostolus diceret, *In multis offendimus omnes.* Non enim offendit, nisi cui mala concupiscentia contra justitiae rationem appetendo seu vitando, faciendum vel dicendum vel cogitandum aliquid, quod non de-

buit, sive fallens, sive praevalens persuadet. Postremo, si excepto illo Capite nostro, sui corporis Salvatore, asseruntur vel fuisse vel esse in hac vita aliqui homines justi sine aliquo peccato, sive nunquam consentiendo desideriis ejus, sive quia pro nullo peccato habendum est, quod tantum est, ut hoc pietati non imputet Deus (quamvis aliter sit beatus sine peccato, aliter autem beatus cui non imputat Dominus peccatum), Ps. xxxi. (xxxii.) 2.
non nimis existimo reluctandum. Scio enim quibusdam esse visum, quorum de hac re sententiam non audeo reprehendere, quanquam nec defendere valeam. Sed plane quisquis negat nos orare debere ne intremus in tentationem (negat autem Luke xxii. 40.
hoc qui contendit ad non peccandum gratiae Dei adjutorium non esse homini necessarium, sed sola lege accepta humanam sufficere voluntatem); ab auribus omnium removendum, et ore omnium anathemandum esse non dubito.

DE GESTIS PELAGII

AD AURELIUM EPISCOPUM.

1. Posteaquam in manus nostras, sancte papa Aureli, ecclesiastica gesta venerunt, ubi Pelagius ab episcopis quatuordecim provinciae Palaestinae Catholicus est pronuntiatus, cunctatio mea terminum accepit, qua disserere aliquid plenius atque fidentius de ipsa ejus defensione dubitabam. Hanc enim jam in quadam chartula, quam mihi ipse miserat, legeram. Sed quia ejus cum illa nullas a se datas litteras sumpseram, verebar ne aliquid aliter in meis verbis inveniretur, quam legeretur episcopalibus gestis: atque ita forsitan negante Pelagio quod ipse mihi illam chartulam miserit, quoniam facile convinci uno teste non posset, ego potius ab iis qui ei neganti faverent, aut suppositae falsitatis, aut, ut mitius dicam, temerariae credulitatis arguerer. Nunc ergo cum ea pertracto quae gesta testantur, jam quantum mihi videtur, utrum pro se ille sic egerit, dubitatione sublata, profecto et de ipsius defensione, et de hoc opere nostro Sanctitas tua, atque omnis qui legerit, facilius et certius judicabit.

CHAPTER I.

2. Primum itaque Domino Deo, rectori custodique meo, ineffabiles ago gratias, quod me de sanctis fratribus et coepiscopis nostris, qui in ea causa judices consederunt, opinio non fefellit. Responsiones enim ejus non immerito approbaverunt, non curantes quomodo ea quae objiciebantur in opusculis suis

posuerit, sed quid de his in praesenti examinatione responderit. Alia est enim causa fidei non sanae, alia locutionis incautae. Denique in his quae de libello, quem dederunt sancti fratres et coepiscopi nostri Galli, Heros et Lazarus, qui propter gravem (sicut postea probabilius comperimus) unius eorum aegritudinem praesentes esse minime potuerunt, recitata sunt objecta Pelagio, illud est primum, quod in libro suo quodam scribit, 'Non posse esse sine peccato, nisi qui legis scientiam habuerit.' Quo recitato Synodus dixit: 'Tu hoc edidisti, Pelagi?' At ille respondit: 'Ego quidem dixi, sed non sicut illi intelligunt: non dixi, non posse peccare qui scientiam legis habuerit; sed, adjuvari per legis scientiam ad non peccandum, sicut scriptum est, *Legem in adjutorium dedit illis.* Hoc audito, Synodus dixit: 'Non sunt aliena ab Ecclesia, quae dicta sunt a Pelagio.' Plane aliena non sunt, quae respondit: illud vero quod de libro ejus prolatum est, aliud sonat. Sed hoc episcopi, Graeci homines, et ea verba per interpretem audientes, discutere non curarunt; hoc tantum intuentes, quid ille qui interrogabatur, sensisse se diceret, non quibus verbis eadem sententia in ejus libro scripta diceretur. Isa. viii. 20, LXX.

3. Aliud est autem, 'hominem per scientiam legis ad non peccandum adjuvari;' et aliud est, 'non posse esse sine peccato, nisi qui scientiam legis habuerit.' Cum enim videamus, exempli gratia, et sine tribulis areas triturari, quamvis adjuvent si adsint; et sine paedagogis posse pueros pergere in scholam, quamvis ad hoc non sint inutilia paedagogorum adjumenta; et multos sine medicis ab aegritudine convalescere, quamvis manifesta sint adjutoria medicorum; et aliis cibis sine pane homines vivere, quamvis panis adjutorium valere plurimum non negetur; et alia multa, quae nobis tacentibus cogitanti facile occurrunt: profecto admonemur adjutoriorum genera esse duo. Alia quippe sunt, sine quibus illud ad quod adjuvant, effici non potest; sicut sine navi navigat nemo, nemo sine voce loquitur, nemo sine pedibus graditur, nemo sine luce intuetur, et multa hujusmodi: unde est etiam illud, quod nemo sine Dei gratia recte vivit. Alia vero sunt adjutoria, quibus sic adjuvamur, ut etiam si desint, possit alio modo fieri propter quod

ea requirimus; sicut illa sunt quae commemoravi: tribula ad fruges terendas, paedagogus ad puerum ducendum, medicamentum humana arte confectum ad recipiendam salutem, et caetera talia. Quaerendum est igitur, ex quo duorum istorum generum sit legis scientia, id est, quomodo adjuvet ad non peccandum. Si eo modo, ut sine illa hoc non possit impleri: non solum Pelagius verum respondit in judicio, sed etiam verum scripsit in libro: si vero eo modo, ut adjuvet quidem si adfuerit, possit tamen illud ad quod juvat alio modo fieri, etiamsi ista defuerit; verum quidem respondit in judicio, quod merito episcopis placuit, 'adjuvari hominem ad non peccandum legis scientia;' sed non verum scripsit in libro, 'non esse hominem sine peccato, nisi qui scientiam legis habuerit,' quod indiscussum judices reliquerunt, Latini sermonis ignari, et ejus qui causam dicebat, confessione contenti; praesertim ubi ex adverso nullus astabat, qui verba libri ejus exponendo aperire interpretem cogeret, atque unde fratres non frustra moverentur, ostendere. Paucissimi quippe sunt legis periti: multitudinem autem membrorum Christi usquequaque diffusam, et legis tam profundae ac multiplicis imperitam, simplicis fidei pietas et spes firmissima in Deo et charitas sincera commendat, quae his donis praedita, gratia Dei se confidit a peccatis posse mundari per Jesum Christum Dominum nostrum.

CHAPTER II.

4. An hoc si forte Pelagius responderet, hanc ipsam se dixisse 'scientiam legis, sine qua non potest homo liber esse a peccatis,' quae per doctrinam fidei neophytis atque in Christo parvulis traditur, qua etiam baptizandi catechizantur, ut Symbolum noverint; non quidem ista intelligi solet, quando habere quisquam 'scientiam legis' dicitur, sed illa secundum quam 'legis periti' appellantur: verumtamen, si haec verba, quae pauca numero, sed magna sunt pondere, et more omnium Ecclesiarum fideliter baptizandis intimantur, 'scientiam legis' nuncuparet,

asserens de hac se dixisse, 'non esse sine peccato, nisi qui scientiam legis habuerit,' quae necesse est tradatur credentibus, antequam ad ipsam remissionem veniant peccatorum; etiam sic circumdaret eum, non disputantium, sed vagientium baptizatorum multitudo innumerabilis parvulorum, qui non verbis, sed ipsa innocentiae veritate clamarent, 'Quid est, quid est quod scripsisti, "non posse esse sine peccato, nisi qui scientiam legis habuerit?" Ecce nos grex magnus agnorum sine peccato sumus, et legis tamen scientiam non habemus.' Nempe isti eum saltem, lingua tacente, tacere compellerent, aut forte etiam confiteri, vel nunc se ab illa perversitate *correptum, vel certe hoc se quidem et ante sensisse, quod nunc in ecclesiastico dixit examine; sed ejus sententiae non se circumspecta verba posuisse, et ideo fidem suam esse approbandam, librum emendandum. *Est* enim, ut scriptum est, *qui labitur in lingua, et non in corde.* Quod si diceret, vel si dicat, quis eisdem verbis incautius negligentiusque conscriptis non facillime ignoscat, cum sententiam, quam verba illa continent, non defendat, sed eam dicat suam, quam veritas probat? Hoc etiam pios judices cogitasse credendum est: si tamen hoc quod in libro ejus Latino est diligenter interpretatum, satis intelligere potuerunt, sicut ejus responsionem Graeco eloquio prolatam, et ob hoc facile intellectam, alienam non esse ab Ecclesia judicaverunt. Sed jam caetera videamus.

[*correctum?]

Ecclus. xix. 16.

CHAPTER III.

5. Adjecit enim episcopalis Synodus, et ait: 'Legatur et aliud capitulum.' Et lectum est in eodem libro suo posuisse Pelagium, 'Omnes voluntate propria regi.' Quo lecto Pelagius respondit: 'Et hoc dixi propter liberum arbitrium, cui Deus adjutor est eligenti bona: homo vero peccans, ipse in culpa est, quasi liberi arbitrii.' Quo audito episcopi dixerunt: 'Neque hoc alienum est ab ecclesiastica doctrina.' Quis enim condemnaret liberum arbitrium, vel negaret, cum quo Dei adjutorium praedicatur? Quapropter et sententia respondentis merito

episcopis placuit: et tamen illud quod in libro ejus positum est, 'Omnes voluntate propria regi,' fratres qui noverant quid adversus Dei gratiam isti soleant disputare, procul dubio debuit permovere. Sic enim dictum est, 'Omnes voluntate propria regi,' tanquam Deus neminem regat, et frustra scriptum sit. Ps. xxvii. (xxviii.) 9. *Salvum fac populum tuum, et benedic hereditatem tuam; et rege eos, et extolle illos usque in saeculum:* ne remaneant utique, Mark vi. 34. si voluntate propria sine Deo reguntur, velut oves non habentes pastorem: quod absit a nobis. Nam procul dubio plus est agi, quam regi: qui enim regitur, aliquid agit: et a Deo regitur, ut recte agat; qui autem agitur, agere aliquid ipse vix intelligitur: et tamen tantum praestat voluntatibus nostris gratia Salvatoris, Rom. viii. 14. ut non dubitet Apostolus dicere, *Quotquot spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei.* Nec aliquid in nobis libera voluntas melius agere potest, quam ut illi se agendam commendet, qui male agere non potest; et hoc cum fecerit, ab illo se ut faceret adjutam esse non dubitet, cui dicitur in Psalmo, *Deus meus, misericordia ejus praeveniet me.* Ps. lviii. (lix.) 11.

6. Denique in illo libro, ubi illa capitula Pelagius scripsit, huic positioni, qua dixit, 'Omnes voluntate propria regi, et suo desiderio unumquemque dimitti,' subjecit aliquid de testimonio Scripturarum, quo satis appareat non se sibi hominem regendum debere committere. Ait enim de hoc ipso Sapientia Salomonis: Wisd. vii. 1–7. *Sum quidem et ego mortalis homo, similis omnium, ex genere terreno illius qui prior finctus est;* et caetera usque ad eum capituli finem, ubi legitur, *Unus ergo omnibus introitus ad vitam, et similis exitus: propter hoc optavi, et datus est mihi sensus, et invocavi, et venit in me spiritus sapientiae.* Nonne luce clarius apparet, quemadmodum iste considerata miseria fragilitatis humanae, non est ausus se regendum sibi committere; sed optavit, et datus est ei sensus, de quo dicit Apostolus, 1 Cor. ii. 16. *Nos autem sensum Domini habemus;* et invocavit, et venit in eum spiritus sapientiae? Hoc enim Spiritu, non viribus propriae voluntatis, reguntur et aguntur qui filii sunt Dei.

7. Nam et illud quod posuit de Psalmo in eodem Capitulorum libro, ut quasi probaret, 'Omnes voluntate propria regi,' Ps. cviii. (cix.) 18. *Dilexit maledictum, et veniet ei; et noluit benedictionem, et*

elongabitur ab eo: quis nesciat hoc vitium esse, non naturae, sicut eam condidit Deus, sed voluntatis humanae, quae recessit a Deo? Verumtamen si non dilexisset maledictionem, et voluisset benedictionem, et in hoc ipso voluntatem suam divina gratia negaret adjutam; ingratus atque impius sibi regendus dimitteretur, ut sine rectore Deo praecipitatus, non se a se ipso regi potuisse poenis experiretur. Sic etiam in illo testimonio, quod in eodem libro eidem titulo subdidit, *Apposuit tibi aquam et ignem; ad quod vis porrige manum tuam: ante hominem bonum et malum, vita et mors; quod placuerit ei, dabitur illi:* manifestum est, quod si ad ignem manum mittit, et malum ac mors ei placet, id voluntas hominis operatur; si autem bonum et vitam diligit, non solum voluntas id agit, sed divinitus adjuvatur. Sufficit enim sibi oculus ad non videndum, hoc est, ad tenebras: ad videndum vero lumine suo non sibi sufficit, nisi illi extrinsecus adjutorium clari luminis praebeatur. Absit autem ut ii qui secundum propositum vocati sunt, quos praescivit, et praedestinavit conformes imaginis Filii sui, suo, ut pereant, desiderio dimittantur. Hoc enim patiuntur vasa irae, quae perfecta sunt ad perditionem: in quorum etiam ipsa perditione notas facit Deus divitias gloriae suae in vasa misericordiae suae. Propter hoc enim, cum dixisset, *Deus meus, misericordia ejus praeveniet me;* continuo subjecit, *Deus meus demonstravit mihi in inimicis meis.* Illis ergo fit quod scriptum est, *Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum.* Non autem fit praedestinatis, quos regit Spiritus Dei; quoniam non inanis est vox eorum: *Ne tradas me, Domine, a desiderio meo peccatori.* Quandoquidem et contra ipsa desideria sic oratum est, ut diceretur, *Aufer a me concupiscentias ventris, et desiderium concubitus ne apprehendat me.* Praestat hoc Deus illis quos subditos regit; non autem illis qui se idoneos ad se ipsos regendos putant, et praefidenti cervice propriae voluntatis illum dedignantur habere rectorem.

Ecclus. xv. 17, 18

Rom. viii. 28, 29.

Rom. ix. 22, 23.

Ps. lviii. (lix.) 11, 12.

Rom. i. 24.

Ps. cxxxix. (cxl.) 9.

Ecclus. xxiii. 6.

8. Quae cum ita sint, filii Dei qui hoc noverunt, et se Dei Spiritu regi et agi gratulantur, quomodo moveri potuerunt, cum audirent vel legerent a Pelagio scriptum, 'Omnes voluntate propria regi, et suo desiderio unumquemque dimitti?' Et

tamen quia interrogatus ab episcopis, quid mali sonarent illa verba persensit, responditque: 'hoc se dixisse propter liberum arbitrium;' continuo subjiciens, 'cui Deus adjutor est eligenti bona; homo vero peccans, ipse in culpa est, quasi liberi arbitrii:' hanc quoque sententiam pii judices approbantes, quam incaute vel quo sensu illa in libro ejus verba sint posita, considerare vel quaerere noluerunt; sufficere existimantes ita eum confessum esse liberum arbitrium, ut eligenti bona Deus esset adjutor, peccans vero esset in culpa, ad hoc sibi sufficiente propria voluntate. Ac per hoc Deus regit, quibus adjutor est eligentibus bona. Et ideo bene regunt quidquid regunt, quoniam ipsi reguntur a bono.

9. Item recitatum est quod in libro suo Pelagius posuit, 'In die judicii iniquis et peccatoribus non esse parcendum, sed aeternis eos ignibus exurendos.' Quod ideo fratres moverat, ut objiciendum putaretur, quod ita dictum est, tanquam omnes peccatores aeterno essent supplicio puniendi, non eis exceptis qui fundamentum habent Christum, quamvis superaedificent ligna, fenum, stipulam, de quibus dicit Apostolus: *Si cujus opus exustum fuerit, detrimentum patietur; ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Sed cum respondisset Pelagius, 'hoc secundum Evangelium se dixisse, ubi dicitur de peccatoribus, *Illi ibunt in supplicium aeternum; justi autem in vitam aeternam:*' nullo modo potuit Christianis judicibus evangelica et Dominica displicere sententia, nescientibus quid in verbis de libro Pelagii prolatis moverit fratres, qui disputationes ejus vel discipulorum ejus audire consueverunt; quando his absentibus qui libellum contra Pelagium sancto episcopo Eulogio dederunt, nullus urgebat, ut peccatores per ignem salvandos a peccatoribus aeterno supplicio puniendis aliqua exceptione distingueret, et eo modo intelligentibus judicibus cur fuerit illud objectum, si nollet distinguere, merito culparetur.

1 Cor. iii. 11–15.

Matt. xxv. 46.

10. Quod autem addidit Pelagius, 'Et si quis aliter credit, Origenista est:' hoc acceperunt judices, quod revera in Origene dignissime detestatur Ecclesia, id est, quod etiam illi quos Dominus dicit aeterno supplicio puniendos, et ipse diabolus atque angeli ejus, post tempus licet prolixum purgati libera-

buntur a poenis, et sanctis cum Deo regnantibus societate beatitudinis adhaerebunt. Hoc ergo Synodus dixit, 'alienum non esse ab Ecclesia,' non secundum Pelagium, sed potius secundum Evangelium, quod tales iniqui et peccatores aeternis ignibus exurentur, quales tali supplicio dignos judicat Evangelium; et quod detestabiliter cum Origene sentiat, quisquis dixerit aliquando eorum finiri posse supplicium, quod Dominus dixit aeternum. De illis vero peccatoribus, quos dicit Apostolus, exusto eorum opere, tanquam per ignem salvos futuros, quoniam nihil Pelagio de iis evidenter objectum est, nihil judicaverunt. Quapropter, qui dicit iniquos et peccatores, quos aeterno supplicio veritas damnat, aliquando inde posse liberari, non inconvenienter eum Pelagius Origenistam vocat: sed rursus, qui nullum peccatorem in Dei judicio misericordia dignum existimat, quod vult ei nomen imponat, dum tamen et hunc errorem ecclesiastica veritate non recipi intelligat. Judicium enim sine misericordia fiet illi, qui non fecit misericordiam. James ii. 13.

11. Quomodo autem fiet hoc judicium, difficile in Scripturis sanctis comprehendi potest: modis enim multis significatur, quod uno modo futurum est. Namque aliquando dicit Dominus adversus eos quos in suum regnum non recipit, ostium se clausurum, clamantibusque illis et dicentibus, *Aperi nobis; in nomine tuo manducavimus et bibimus*, et caetera quae illos dicere scriptum est, se responsurum, *Nescio vos, qui operamini iniquitatem.* Aliquando jussurum se commemorat, ut hi qui noluerunt eum regnare, sibi adducantur, et interficiantur coram illo. Aliquando venturum se dicit cum Angelis suis in majestate sua, ut congregentur ante eum omnes gentes, et dividat eas, et alios ponat ad dexteram, quorum bona opera commemorans, reportet in vitam aeternam; alios ad sinistram, quibus bonorum sterilitatem imputans, *eos aeterno igne condemnet. Aliquando servum nequam et pigrum, qui pecuniam ejus neglexit impendere, vel etiam hominem inventum in convivio non habentem vestem nuptialem, jubet ligatis manibus et pedibus mitti in tenebras exteriores. Aliquando susceptis quinque prudentibus, ostium contra stultas alias quinque virgines claudit. Haec, et si quid est aliud quod in praesentia Luke xiii. 25-27. Luke xix. 27. [*eos portet?] Matt. xxv. 31-46. Luke xix. 22-24. Matt. xxii. 11-13. Matt. xxv. 10-12.

non occurrit, de judicio dicuntur futuro, utique non in uno vel quinque, sed in multis exercendo. Nam si unus esset qui de convivio, quod non habebat vestem nuptialem, in tenebras jussus est mitti; non continuo sequeretur ut diceret, *Multi enim sunt vocati, pauci vero electi:* cum potius uno projecto atque damnato, multi in domo remansisse videantur. Sed de his omnibus nunc quantum satis est disputare perlongum est. Hoc tamen breviter possum dicere, sine praejudicio (quod in pecuniariis rationibus dici solet), melioris discussionis, unum aliquem judicii modum, qui est inscrutabilis nobis, servata duntaxat in praemiis et poenis diversitate meritorum, multis per Scripturas sanctas significari modis. Quod autem huic causae, de qua nunc agitur, satis est: si dixisset Pelagius, 'omnes' omnino peccatores aeterno igne et aeterno supplicio puniendos; quisquis id judicium approbasset, in se ipsum primitus sententiam protulisset. Quis enim gloriabitur se mundum esse a peccatis? Quia vero nec 'omnes' dixit, nec 'quosdam,' sed indefinite posuit, et hoc secundum Evangelium se dixisse respondit; vera quidem sententia episcopali est confirmata judicio: sed adhuc quid sentiat Pelagius non apparet, et post hoc etiam episcopale judicium non impudenter inquiritur.

Matt. xxii. 11–14.

Prov. xx. 9, LXX.

CHAPTER IV.

12. Objectum est et illud Pelagio, tanquam in suo libro scripserit, 'Malum nec in cogitationem venire.' Respondit autem, 'Hoc non ita posuimus; sed diximus, debere studere Christianum, ne male cogitet:' quod, sicut decuit, episcopi approbarunt. Quis enim dubitat, malum cogitari non oportere? Et revera in libro suo quod ait, 'malum nec cogitari,' si ita legitur, 'nec cogitandum quidem,' hoc intelligi solet, malum nec cogitari debere quidem. Hoc autem qui negat, quid aliud dicit, quam debere cogitari malum? Quod si verum esset, non diceretur in laude charitatis, *Non cogitat malum.* 'Non venire' tamen 'in cogitationem' justorum atque sanctorum, ideo non tam probe asseritur, quia 'cogitatio' vocari

1 Cor. xiii. 5.

solet etiam cum aliquid in mentem venit, etsi consensio non sequatur. Cogitatio vero quae culpam contrahit, et merito prohibetur, consensione non caret. Potuit ergo fieri ut mendosum codicem legerent, qui hoc ita objiciendum arbitrati sunt, tanquam Pelagius dixerit, 'Malum nec in cogitationem venire,' id est, justis et sanctis in mentem non venire quod malum est. Quae sententia profecto absurdissima est; cum enim mala reprehendimus, nisi cogitata verbis enuntiare non possumus: sed illa, ut diximus, culpabilis appellatur 'cogitatio mali,' quae consensionem trahit.

CHAPTER V.

13. Cum ergo et hanc Pelagii responsionem judices approbassent, recitatum est aliud, quod in suo libello scripsit, 'Regnum coelorum etiam in Veteri Testamento promissum.' Ad quod Pelagius: 'Hoc et per Scripturas probari possibile est: haeretici autem in injuriam Veteris Testamenti hoc negant. Ego vero Scripturarum auctoritatem secutus dixi, quoniam in propheta Daniele scriptum est, *Et accipient sancti regnum Altissimi.*' Qua ejus accepta responsione, Synodus dixit, 'Neque hoc alienum est a fide ecclesiastica.' Dan. vii. 18.

14. Numquidnam ergo fratres nostros, ut etiam hoc inter caetera objicerent, sine causa verba ista moverunt? Non utique: sed 'Veteris Testamenti' nomen modis duobus dici solet, uno modo secundum divinarum Scripturarum auctoritatem, alio secundum loquendi vulgatissimam consuetudinem. Paulus namque apostolus dicit ad Galatas: *Dicite mihi*, inquit, *sub lege volentes esse, legem non audistis? Scriptum est enim quod Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, alterum de libera: quae sunt in allegoria. Haec enim sunt duo Testamenta; unum quidem in servitutem generans, quod est Agar. Sina mons est in Arabia, quae conjuncta est ei quae nunc est Jerusalem; servit enim cum filiis suis: quae autem sursum est Jerusalem, libera est, quae est mater nostra.* Cum ergo Vetus Testamentum ad servitutem pertineat, unde etiam dictum est: *Ejice ancillam et filium ejus, non enim haeres erit filius an-* Gal. iv. 21–26. Gen. xxi. 10.

cillae cum filio meo Isaac; regnum autem coelorum ad libertatem: quomodo etiam regnum coelorum ad Vetus pertinet Testamentum? Sed quoniam, ut dixi, etiam sic solemus loqui, ut Scripturas omnes Legis et prophetarum, quae ante incarnationem Domini ministratae, auctoritate canonica continentur, nomine 'Testamenti Veteris' nuncupemus: quis ecclesiasticis litteris vel mediocriter eruditus ignorat, ita Scripturis illis promitti potuisse regnum coelorum, sicut etiam illud Testamentum Novum, ad quod pertinet regnum coelorum? Certe enim in illis Litteris apertissime scriptum est: *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et consummabo domui Israel et domui Jacob Testamentum Novum, non secundum Testamentum quod disposui patribus eorum, in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Aegypti.* Hoc enim factum est in monte Sina. Tunc autem Daniel propheta nondum erat qui *dixerat, *Accipient sancti regnum Altissimi.* His enim verbis praemium non Veteris, sed Novi Testamenti prophetabat: sicut ipsum Christum venturum iidem Prophetae praenuntiarunt, cujus sanguine dedicatum est Testamentum Novum: cujus Testamenti ministri Apostoli facti sunt, dicente beatissimo Paulo, *Qui et idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti, non littera, sed spiritu. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat.* In illo vero Testamento quod proprie vetus dicitur, et datum est in monte Sina, non invenitur promitti apertissime, nisi terrena felicitas. Unde illa terra, quo est populus introductus, et per eremum ductus, 'terra promissionis' vocatur; in qua pax et regnum, et ab inimicis victoriarum reportatio, et abundantia filiorum ac fructuum terrenorum, et si qua hujusmodi, haec sunt promissa Veteris Testamenti: quibus etsi figurantur ad Novum Testamentum pertinentia spiritualia, tamen qui propter illa terrena suscipit legem Dei, ipse est haeres Veteris Testamenti. Ea quippe secundum Vetus Testamentum promittuntur atque tribuuntur, quae secundum hominem veterem concupiscuntur. Quae autem illic ad Novum Testamentum pertinentia figurantur, novos homines quaerunt. Neque nesciebat enim quid loqueretur tantus Apostolus, qui duo Testamenta in ancilla et libera, allegorica significatione

Jer. xxxi. 31, 32.

[*diceret?]

2 Cor. iii. 6.

distincta esse dicebat, Veteri filios carnis, Novo filios promissionis attribuens: *Non qui filii carnis,* inquit, *hi filii Dei; sed filii promissionis deputantur in semen.* Filii ergo carnis pertinent ad terrenam Jerusalem, quae servit cum filiis suis: filii autem promissionis ad eam quae sursum est, liberam matrem nostram in coelis aeternam. Unde perspicitur qui ad regnum terrenum, et qui pertineant ad regnum coelorum. Istam distinctionem qui etiam illo tempore per Dei gratiam intelligentes, filii promissionis effecti sunt, Novi Testamenti haeredes in occulto Dei consilio deputati sunt, etiamsi Vetus Testamentum per temporum distributionem divinitus datum populo veteri congruenter ministraverunt.

Rom. ix. 8.

Gal. iv. 25, 26.

15. Quomodo ergo non merito commoverentur filii promissionis, filii liberae Jerusalem in coelis aeternae, cum ista discretio apostolica atque catholica Pelagii verbis videretur auferri, et Agar quodam modo Sarae crederetur aequari? Ille igitur haeretica impietate scripturae Veteris Testamenti facit injuriam, qui eam ex Deo bono, summo et vero, fronte sacrilegae impietatis negat: sicut Marcion, sicut Manichaeus, et si quae alia pestis hoc sentit. Quapropter, ut de hac re quod sentio qua possum brevitate complectar: sicut Veteri Testamento si esse ex Deo bono et summo negetur, ita et Novo fit injuria si Veteri aequetur. Sed cum Pelagius respondisset, cur etiam dixerit in Vetere Testamento promitti regnum coelorum, Danielis prophetae commemorans testimonium, qui *sanctos accepturos regnum Altissimi* apertissime prophetavit, non esse hoc alienum a fide Catholica merito judicatum est; non secundum illam distinctionem, qua in monte Sina promissa terrena ad 'Vetus Testamentum' proprie pertinere monstrantur; nec tamen improbe, secundum hanc loquendi consuetudinem, qua universae Scripturae canonicae ante incarnationem Domini ministratae 'Veteris Testamenti' appellatione censentur. Non enim aliud est regnum Altissimi, quam Dei regnum; aut quisquam contendere audebit, aliud esse Dei regnum, aliud regnum coelorum.

CHAPTER VI.

16. Post haec objectum est, quod Pelagius in eodem libro scripserit suo, 'Posse hominem, si velit, esse sine peccato:' et quod scribens ad viduam adulatorie dixerit, 'Inveniat apud te pietas, quae nusquam invenit, locum: inveniat ubique peregrina in te sedem justitia: veritas quam jam nemo cognoscit, domestica tibi et amica fiat: et lex Dei, quae ab omnibus prope hominibus contemnitur, a te sola honoretur.' Et iterum ad ipsam: 'O te felicem et beatam, si justitia, quae in coelo tantum esse credenda est, apud te solam inveniatur in terris!' Et in alio ad ipsam libro, post orationem Domini et Salvatoris nostri, docens quemadmodum debeant sancti orare, ait: 'Ille ad Deum digne elevat manus, ille orationem bona conscientia effundit, qui potest dicere, Tu nosti, Domine, quam sanctae et innocentes, et mundae sunt ab omni * molestia et iniquitate et rapina, quas ad te extendo manus; quemadmodum justa et munda labia, et ab omni mendacio libera, quibus offero tibi deprecationem, ut mihi miserearis.' Ad hoc autem Pelagius respondens ait: 'Posse quidem hominem sine peccato esse, et Dei mandata custodire, si velit, diximus; hanc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus quod inveniatur aliquis, ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit: sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato; nec per hoc tamen in posterum inconversibilis. Reliqua vero quae subjecerunt, neque in libris nostris sunt, neque talia unquam diximus.' His auditis Synodus dixit: 'Quoniam negas te talia scripsisse, anathematizas illos qui sic tenent?' Pelagius respondit: 'Anathematizo quasi stultos, non quasi haereticos; siquidem non est dogma.' Deinde judicaverunt episcopi dicentes: 'Nunc quoniam propria voce anathematizavit Pelagius incertum stultiloquium, recte respondens, hominem cum adjutorio Dei et gratia posse esse sine peccato, respondeat et ad alia capitula.'

[* Conj. 'malitia.']

17. Numquid hic poterant judices, vel debebant, incognita et incerta damnare, quando nemo contra aderat, qui ea quae ad viduam reprehensibilia scripta dicebantur, Pelagium scripsisse

convinceret? Ubi profecto parum esset codicem ferre, et de scriptis ejus haec legere, nisi et testes adhiberentur, si illa scripta sua esse, etiam cum recitarentur, negaret. Verumtamen in his quoque fecerunt judices quod facere potuerunt, interrogantes Pelagium, utrum anathematizaret illos qui talia sentiunt, qualia se negavit scripsisse, sive dixisse: quos ubi se 'tanquam stultos anathematizare' respondit, quid amplius de hac re judices, adversariis absentibus, quaerere debuerunt?

18. An et illud fortasse tractandum est, utrum recte dictum sit 'non tanquam haereticos, sed tanquam stultos anathematizandos qui ita sentirent, quoniam dogma non esset?' Sed ab hac quaestione non levi, ubi quaeritur, quatenus sit definiendus haereticus, recte se in praesentia judices abstinuerunt. Non enim, si quisquam, verbi gratia, dixerit aquilarum pullos paterno ungue suspensos et radiis solis oblatos, si oculis palpitaverint, tanquam adulterinos in terram, luce quodam modo convincente, dimitti, si forte hoc falsum est, haereticus judicandus est. Et hoc, quia in hominum doctorum litteris invenitur, famaque vulgatum est, nec stulte dici putandum est, etiam si verum non est; nec fidem nostram, propter quam fideles vocamur, aut creditum laedit, aut *creditum juvat. Porro, si ex hoc sensu quis contenderit, animas rationabiles inesse volucribus, ex eo quod in eas revolvantur humanae; tum vero tanquam haeretica pestis, ab auribus animoque pellenda est; agendumque et demonstrandum, etiam si hoc de aquilis verum est, sicut multa mira ante oculos nostros de apibus vera sunt, longe tamen ab hujusmodi irrationabilium animantium quamvis mirabili sensu distare rationem, quae non hominibus et pecoribus, sed hominibus Angelisque communis est. Multa vero etiam stulta dicuntur ab imperitis et vanis, nec tamen haereticis; qualia sunt eorum qui de alienis artibus, quas non didicerunt, temere judicant, aut immoderato et caeco affectu vel laudant quos diligunt, vel vituperant quos oderunt; et quidquid aliud in consuetudine sermonis humani, non statuto dogmate, sed passim, ut ad tempus occurrerit, per stultitiae levitatem, vel ore profertur, vel stilo etiam litterisque committitur. Multos denique de his paululum admonitos, talia dixisse mox poenitet; ita ea non placito quodam fixa retinebant,

[*non creditum?]

sed quasi undecumque rapta, et non considerata, profuderant. Vix est autem carere istis malis : et quis est qui non labitur lingua, et offendit in verbo ? Sed interest quantum, interest unde, interest postremo utrum admonitus corrigat, an pertinaciter defendendo etiam dogma faciat, quod levitate, non dogmate dixerat. Cum igitur omnis haereticus consequenter et stultus sit, non autem omnis stultus continuo sit appellandus haereticus : recte judices 'incertum stultiloquium' propria voce Pelagium anathematizasse dixerunt : quia et si haeresis esset, procul dubio stultiloquium esset. Proinde quidquid illud sit, generalis vitii nomine appellaverunt. Utrum autem ex aliquo dogmate ista sint dicta, an vero non fixa placitaque sententia, sed facile emendabili vanitate, quoniam ille qui audiebatur, quoquo modo dicta essent, sua esse negaverat, discutiendum in praesentia non putarunt.

Ecclus. xix. 16 ; James iii. 2.

19. Nos sane cum hanc Pelagii defensionem in illa, quam prius accepimus, chartula legeremus, aderant quidam sancti fratres, qui se Pelagii libros exhortatorios vel consolatorios ad quamdam viduam conscriptos, cujus nomen non est expressum, * se habere dixerunt ; et admonuerunt requirendum, utrum illic ista quae sua negavit, essent forte conscripta : quoniam hoc et ipsi se ignorare asserebant. Tum vero cum iidem libri ab exordio legerentur, quaesita et inventa sunt. Affirmabant autem illi qui protulerant codicem, ante quatuor ferme annos se istos tanquam Pelagii libros habere coepisse, nec unquam utrum ejus essent, ab aliquo se audisse dubitari. Considerantes itaque optime nobis servorum Dei cognitam fidem de hac re non posse mentiri, restare videbatur, ut Pelagium potius in episcopali judicio crederemus fuisse mentitum, nisi fieri potuisse cogitaremus, etiam ante annos tam multos aliquid sub ejus nomine, non tamen ab illo fuisse conscriptum : neque enim isti eosdem libros ab ipso se accepisse, vel quod ipsius essent, ab eodem audisse dicebant. Nam et mihi quidam fratres nostri nonnulla opuscula sub meo nomine in Hispaniam venisse dixerunt, quae quidem ab iis qui alia nostra legissent, non agnoscerentur ; ab aliis tamen nostra esse crederentur.

[* om. 'se?']

20. Illud sane quod Pelagius suum esse confessus est, adhuc latebrosum est : sed puto quod in istorum gestorum conse-

quentibus partibus elucebit. Ait enim: 'Posse quidem hominem esse sine peccato, et Dei mandata custodire, si velit, diximus: hanc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus quod inveniatur aliquis, ab infantia usque ad senectam qui nunquam peccaverit: sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato; nec per hoc tamen in posterum inconversibilis.' In his verbis, quam dicat 'Dei gratiam,' prorsus latet: et judices quidem Catholici nullam aliam intelligere potuerunt, nisi quam nobis plurimum apostolica doctrina commendat. Haec est enim, qua nos liberari posse speramus de corpore mortis hujus per Jesum Christum Dominum nostrum; Rom. vii. 24, 25.

CHAPTER VII.

Et pro qua impetranda oramus, ne intremus in tentationem. Haec gratia non est natura: sed qua subvenitur fragili vitiataeque naturae. Haec gratia non est legis scientia: sed ea est, de qua dicit Apostolus, *Non irritam faciam gratiam Dei: nam si per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est:* et ideo non est littera occidens, sed spiritus vivificans. Scientia quippe legis sine gratia spiritus operatur in homine omnem concupiscentiam. *Peccatum, enim,* inquit, *non cognovi, nisi per legem: nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.* Nec ista dicendo legem vituperat, imo etiam laudat, cum dicit: *Lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum, Quod ergo bonum est,* inquit, *mihi factum est mors? Absit: sed peccatum, ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem.* Et iterum legem laudat, dicendo: *Scimus enim quod lex spiritualis est; ego autem carnalis sum, venumdatus sub peccato. Quod enim operor ignoro. Non enim quod volo, hoc ago: sed quod odi, illud facio. Si autem quod nolo, hoc facio; consentio legi, quoniam bona est.* Ecce jam legem novit, laudat, eique consentit, hoc est, eam bonam esse consentit: quoniam quod illa jubet, hoc et ipse vult; et quod illa vetat et damnat, hoc et ipse

Matt. vi. 13. Gal. ii. 21. 2 Cor. iii. 6. Rom. vii. 7, 8. Rom. vii. 12–16.

odit: et tamen quod odit, hoc facit. Inest ergo legis sanctae scientia, nec tamen sanatur vitiosa concupiscentia: inest voluntas bona, et valet operatio mala. Hinc est quod duabus legibus inter
Rom. vii. 23. se colluctantibus, dum legi mentis lex repugnat in membris, et captivat sub lege peccati, a confitente exclamatur, et dicitur: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.*

CHAPTER VIII.

21. Non ergo natura, quae sub peccato venumdata et vitio sauciata Redemptorem Salvatoremque desiderat, nec legis scientia per quam fit concupiscentiae cognitio, non evictio, liberata corpore mortis hujus: sed gratia Domini per Jesum Christum Dominum nostrum.

CHAPTER IX.

Ista est non natura moriens, nec littera occidens, sed spiritus vivificans. Jam enim habebat iste naturam cum voluntatis arbitrio; nam dicebat, *Velle adjacet mihi:* sed non habebat naturam cum sanitate, sine vitio; nam dicebat, *Scio quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum.* Jam habebat cognitionem legis sanctae; nam dicebat, *Peccatum non cognovi, nisi per legem:* sed non habebat vires agendae perficiendaeque justi-
Rom. vii. 15, 18. tiae; nam dicebat, *Non quod volo, hoc ago; sed quod odi, hoc facio;* et, *Perficere bonum non invenio.* Ideo nec voluntatis arbitrium, nec legis praeceptum, unde liberaretur de corpore mortis hujus; quia utrumque jam habebat, aliud in natura, aliud in doctrina: sed gratiae Dei poscebat auxilium, per Jesum Christum Dominum nostrum.

CHAPTER X.

22. Hanc itaque gratiam, quam in Cathólica Ecclesia notissimam noverant, episcopi crediderunt Pelagium confiteri, cum audirent eum dicere, 'hominem a peccatis conversum, proprio

labore et Dei gratia posse esse sine peccato.' Ego autem propter illum librum, quem mihi refellendum servi Dei dederunt, qui discipuli ejus fuerunt, et cum eumdem Pelagium valde diligerent, ejus esse dixerunt, ubi hac quaestione sibi proposita, quia hoc in eo jam plurimos offenderat, quod adversus Dei gratiam loqueretur, apertissime expressit, 'hanc se dicere Dei gratiam, quod possibilitatem non peccandi natura nostra, cum conderetur, accepit, quoniam condita est cum libero arbitrio:' propter hunc ergo librum ego, plurimi autem fratres propter ejus disputationes, quas dicunt sibi esse notissimas, adhuc sumus de istorum verborum ejus ambiguitate solliciti, ne forte quid in ea lateat, atque se hoc dixisse sine praejudicio sui dogmatis exponat postea discipulis suis, ita disserens: 'Dixi quidem, proprio labore et Dei gratia posse hominem esse sine peccato; sed quam dicam gratiam optime nostis, et legendo recolere potestis, quod ea sit, in qua creati sumus a Deo cum libero arbitrio.' Atque ita dum eum credunt episcopi eam dixisse gratiam, non qua homines creati sumus, sed qua in novam creaturam adoptati (hanc enim apertissime gratiam divina Scriptura commendat), ignorantes haereticum, tanquam Catholicum absolverunt. Suspectum enim me facit etiam illud, quod cum in eodem libro, cui respondi, apertissime dixerit, 'Abel justum nunquam omnino peccasse;' modo ait, 'Non autem diximus quod inveniatur aliquis, ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit; sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato.' Abel quippe justum, non a peccatis conversum in caetera vita dixit factum esse sine peccato, sed 'quod peccatum nullum unquam fecerit.' Unde si ille ipsius liber est, profecto ex ipsa responsione emendandus est. Nolo enim eum dicere modo fuisse mentitum, ne forte quod in libro illo scripserit, se dicat oblitum: proinde caetera videamus. Ea quippe consequuntur in ecclesiasticis gestis, quibus, adjuvante Domino, possumus ostendere, etiam Pelagio, sicut nonnullis videtur, in illa examinatione purgato, et certe apud judices duntaxat homines absoluto, hanc talem haeresim, quam et ulterius progredi et in pejus proficere nolimus, sine dubio esse damnatam.

Cp. De Nat. et Grat. s. 50.

De Nat. et Grat. s. 44.

CHAPTER XI.

23. Haec enim sequuntur objecta Pelagio, quae in doctrina Coelestii discipuli ejus referuntur inventa. 'Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Quoniam peccatum Adae ipsum solum laeserit, et non genus humanum. Quoniam Lex sic mittit ad regnum, quemadmodum Evangelium. Quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato. Quoniam infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante praevaricationem. Quoniam neque per mortem vel praevaricationem Adae omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat.' Haec ita objecta sunt, ut etiam apud Carthaginem a Sanctitate tua et ab aliis tecum episcopis dicerentur audita atque damnata. Ubi quidem, ut recolis, ipse non fui, sed postea cum venissem Carthaginem, eadem gesta recensui, ex quibus aliqua memini: sed nescio utrum eis haec omnia teneantur. Quid autem interest, utrum aliqua inibi non sint forte commemorata, et ideo nec damnata, cum constet esse damnanda? Deinde objecta sunt et alia quaedam capitula, commemoratione mei nominis interposita, quae mihi de Sicilia missa fuerant, cum ibi fratres catholici hujusmodi quaestionibus turbarentur, quibus per librum ad Hilarium scriptum, qui ea mihi in epistola sua consulens miserat, satis sufficienter, ut mihi videtur, respondi. Ista sunt autem: 'Posse hominem sine peccato, si velit, esse. Infantes, etsi non baptizentur, habere vitam aeternam. Divites baptizatos, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, neque regnum Dei posse eos habere.'

24. Ad haec sibi objecta, sicut gesta testantur, Pelagius ita respondit: 'De posse quidem hominem sine peccato esse, dictum est,' inquit, 'superius: de eo autem quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus et nos quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste, secundum Scripturarum sanctarum traditionem. Reliqua vero et secundum ipsorum testimonium a me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo: sed tamen ad satisfactionem sanctae

Synodi, anathematizo illos qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt.' Post hanc ejus responsionem Synodus dixit: 'Ad haec praedicta capitula sufficienter et recte satisfecit praesens Pelagius, anathematizans ea quae non erant ejus.' Videmus igitur et tenemus, non solum a Pelagio, verum etiam a sanctis episcopis qui illi judicio praesidebant, mala perniciosissima hujusmodi haeresis esse damnata: 'Adam mortalem factum,' quod ut plenius exponeretur quomodo dictum sit, additum est, 'qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Quod peccatum ejus ipsum solum laeserit, et non genus humanum. Quod Lex sic mittat ad regnum, quemadmodum et Evangelium. Quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante praevaricationem. Quod neque per mortem vel praevaricationem Adae omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quod infantes, etsi non baptizentur, habeant vitam aeternam. Quod divites baptizati nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi fuerint facere, non illis reputetur, neque regnum Dei possint habere.' Haec certe omnia judicio illo ecclesiastico anathematizante Pelagio, et episcopis interloquentibus, constat esse damnata.

25. His autem quaestionibus, et istarum sententiarum contentiosissimis assertionibus jam usquequaque ferventibus, multorum fratrum perturbatur infirmitas. Unde coacti sumus sollicitudine charitatis, quam erga Ecclesiam Christi per gratiam Christi nos habere convenit, etiam ad beatae memoriae Marcellinum, qui eos quotidie disputatores molestissimos patiebatur, et me per litteras consulebat, de quibusdam istarum quaestionibus scribere, et maxime de Baptismo parvulorum: de quo etiam postea, te jubente, in basilica Majorum, gestans quoque in manibus epistolam gloriosissimi martyris Cypriani, et de hac re verba ejus recitans atque pertractans, ut error iste nefarius de quorumdam cordibus auferretur, quibus persuasa fuerant quae in his gestis videmus damnata, adjutus orationibus tuis, quantum potui, laboravi. Haec sunt, quae nonnullis fratribus quidam talia sentientes ita persuadere conabantur, ut de orientalibus comminarentur Ecclesiis, quod nisi haec tenerent, earum possent judicio condemnari. Ecce quatuordecim antistites

orientalis Ecclesiae, in ea terra cui Dominus praesentiam suae carnis exhibuit, Pelagium non absolverent, nisi ea tanquam fidei Catholicae adversa damnaret. Unde, si propterea est iste absolutus, quod anathematizaverit talia; procul dubio illa damnata sunt: quod multo cumulatius atque clarius in consequentibus apparebit.

26. Unde nunc duo illa videamus, quae noluit anathematizare Pelagius, qui etiam sua esse cognovit; sed ut illud, quod in eis offendebat, auferret, quomodo ea sentiret exposuit. 'Posse quidem,' inquit, 'hominem sine peccato esse, dictum est superius.' Dictum sane, et nos meminimus: sed ideo mitigatum, et a judicibus approbatum, quod addita est Dei gratia, quae in illis capitulis tacebatur. De hoc autem altero quemadmodum responderit, diligentius intuendum est. 'De illo autem,' inquit, 'quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus et nos quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste, secundum sanctarum Scripturarum traditionem.' Non est ausus dicere, 'Dicimus et nos quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato:' cum hoc illi de Coelestii dictis fuisset objectum; sensit enim quam esset periculosum et molestum: sed ait, 'Dicimus et nos quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste.' Quis hoc negaverit? Sed aliud est hoc, et aliud fuisse sine peccato: quia et illi sancte justeque vivebant, qui veraciter tamen dicebant, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.* Et hodie multi juste sancteque vivunt, nec tamen in oratione mentiuntur, cum dicunt, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Hoc ergo judicibus placuit, quemadmodum se dicere asseveravit Pelagius; non quemadmodum objiciebatur dixisse Coelestius. Nunc ea quae restant pertractemus, ut possumus.

1 John i. 8.

Matt. vi. 12.

CHAPTER XII.

See Ephes. v. 27.

27. Objectum est Pelagio, quod diceret, 'Ecclesiam hic esse sine macula et ruga.' Unde etiam Donatistae diuturnum nobiscum habuerunt in nostra Collatione conflictum; sed illos de

permixtione malorum hominum tanquam paleae cum frumentis, propter areae similitudinem potius urgebamus: qua similitudine etiam istis respondere possumus, nisi Ecclesiam in solis bonis vellent fortasse intelligi, quos nullum omnino asserunt habere peccatum, ut possit Ecclesia hic esse sine macula et ruga. Quod si ita est, eadem repeto quae paulo ante memoravi: Quomodo sunt membra Ecclesiae, de quibus verax clamat humilitas, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est;* vel quomodo id quod eam Dominus docuit, orabit Ecclesia, *Dimitte nobis debita nostra:* si in hoc saeculo est Ecclesia sine macula et ruga? Postremo ipsi de se ipsis interrogandi sunt, utrum necne fateantur aliqua se habere peccata. Quod si negabunt, dicendum est eis, quod se ipsos decipiant, et veritas in eis non sit. Si autem peccatum se habere fatebuntur, quid aliud quam de ruga sua vel macula fatebuntur? Non sunt ergo isti Ecclesiae membra; quia illa est sine macula et ruga, hi autem cum macula et ruga.

28. Sed ad hoc objectum vigilanti circumspectione respondit, quam sine dubio Catholici judices approbaverunt. 'Dictum est,' inquit, 'a nobis, sed ita, quoniam lavacro ab omni macula et ruga purgatur Ecclesia, quam velit ita Dominus permanere.' Ad quod Synodus dixit: 'Hoc et nobis placet.' Quis enim nostrum negat, omnium in Baptismo peccata dimitti, et omnes fideles sine macula et ruga de lavacro regenerationis ascendere? Aut cui Christiano Catholico non placet, quod et Domino placet, idque futurum est, ut Ecclesia permaneat sine macula et ruga? Quandoquidem id nunc agitur Dei misericordia et veritate, ut ad illam perfectionem, ubi sine macula et ruga in aeternum mansura est, sancta Ecclesia perducatur. Sed inter lavacrum, ubi omnes praeteritae maculae rugaeque tolluntur, et regnum, ubi sine macula et ruga perpetuo manebit Ecclesia, tempus hoc medium est orationis, ubi necesse est dicat, *Dimitte nobis debita nostra.* Propter hoc objectum est eos dicere, 'hic esse Ecclesiam sine macula et ruga,' *utrum per hanc sententiam auderent prohibere orationem, qua diebus et noctibus veniam peccatorum jam baptizata sibi poscit Ecclesia. De quo medio

Ephes. v. 26.

Tit. iii. 5.

[*ut non?]

tempore inter remissionem peccatorum quae fit in lavacro, et permansionem sine peccatis quae futura est in regno, cum Pelagio nihil est actum, nihil ab episcopis pronuntiatum: sed tantum hoc quod breviter significandum putavit, non se ita dixisse, ut videbatur objectum. Cum enim hoc ait, 'Dictum est a nobis, sed ita;' quid voluit videri, nisi non ita, quemadmodum dixisse ab his qui objecerant credebatur? Quid tamen secuti sint judices, ut dicerent sibi hoc placere, id est, Baptismum quo abluitur a peccatis, et regnum ubi permanebit sine peccatis sancta, quae nunc mundatur, Ecclesia, satis, quantum existimo, apparet.

CHAPTER XIII.

[* quae?] 29. Deinde objecta sunt de libro Coelestii, * quid in unoquoque capitulo contineat, magis secundum sensum, quam secundum verba; quae quidem ille latius exsequitur; sed tunc subjicere omnia, qui libellum adversus Pelagium dederunt, se non potuisse dixerunt. Ergo in primo capitulo libri Coelestii hoc scriptum esse posuerunt: 'Quoniam plus facimus, quam in Lege et Evangelio jussum est.' Ad quod Pelagius respondit: 'Hoc quasi nostrum posuerunt: dictum est vero a nobis secundum Apostolum de virginitate, de qua Paulus
1 Cor. vii. 25. dicit, *Praeceptum Domini non habeo.*' Synodus dixit: 'Hoc et Ecclesia recipit.' Legi ego, quo sensu id Coelestius in libro suo posuerit: si tamen eum suum esse non negat. Dixit enim hoc, quo videlicet persuaderet, tantam nos habere per naturam liberi arbitrii non peccandi possibilitatem, ut plus etiam quam praeceptum est faciamus: quoniam perpetua servatur a plerisque virginitas, quae praecepta non est, cum ad non peccandum praecepta implere sufficiat. Quod autem a Pelagio responsum est, ut approbarent judices, non sic acceperunt, tanquam omnia Legis et Evangelii praecepta custodiant, qui virginitatem, quae praecepta non est, insuper servant; sed ad hoc tantum, quod plus est virginitas quae non est praecepta, quam conjugalis pudicitia quae praecepta est, et custodire istam, quam illam, utique plus est; cum

tamen neutrum eorum habeatur sine gratia Dei: quandoquidem Apostolus de hac re loquens ait, *Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum: sed unusquisque proprium donum habet a Deo: alius sic, alius autem sic.* Et ipsi Domino cum dixissent discipuli, *Si haec hominis est causa cum uxore, non expedit nubere*, vel, quod Latine melius dicitur, *non expedit ducere: Non*, inquit, *omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est.* Hoc ergo episcopi Ecclesiam recipere pronuntiarunt, quod plus sit virginitas perseverans, quae praecepta non est, quam nuptiarum castitas, quae praecepta est. Quo autem sensu illud Pelagius, sive Coelestius dixerit, judices nescierunt.

1 Cor. vii. 7.

Matt. xix. 10, 11.

CHAPTER XIV.

30. Hinc jam objiciuntur Pelagio alia Coelestii capitula capitalia, et sine dubitatione damnanda, quae nisi anathematizasset, cum his sine dubio damnaretur. In tertio capitulo scripsisse Coelestium, 'Gratiam Dei et adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege ac doctrina.' Et iterum, 'Dei gratiam secundum merita nostra dari, quia si peccatoribus illam det, videtur esse iniquus:' et his verbis intulisse, 'Propterea et ipsa gratia in mea voluntate posita est, sive dignus fuerim, sive indignus. Si enim per gratiam omnia facimus; quando vincimur a peccato, non nos vincimur, sed Dei gratia, quae voluit nos adjuvare omni modo, et non potuit.' Et iterum ait: 'Si gratia Dei est, quando vincimus peccata; ergo ipse est in culpa, quando a peccato vincimur, quia omnino custodire nos aut non potuit, aut noluit.' Ad ista Pelagius respondit: 'Haec utrum Coelestii sint, ipsi viderint qui dicunt ea Coelestii esse; ego vero nunquam sic tenui, sed anathematizo qui sic tenet.' Synodus dixit: 'Recipit te sancta Synodus, ita verba reproba condemnantem.' De his certe omnibus, et Pelagii eadem anathematizantis manifesta responsio est, et episcoporum ista damnantium absolutissima judicatio. Utrum ea Pelagius, an Coelestius, an uterque, an neuter illorum, an alii sive cum ipsis, sive sub nomine illorum senserint, sive adhuc sentiant,

sit dubium vel occultum: satis tamen hoc judicio declaratum est, esse damnata, et Pelagium simul fuisse damnandum, nisi haec etiam ipse damnaret. Nunc certe post hoc judicium, quando contra hujusmodi sententias disputamus, adversus damnatam haeresim disputamus.

S. 20, 22. 31. Dicam etiam aliquid laetius. Superius metuebam, cum diceret Pelagius, 'adjuvante gratia Dei posse esse hominem sine peccato,' ne forte eamdem gratiam 'possibilitatem' diceret 'esse naturae a Deo conditae cum libero arbitrio,' sicut in libro illo est, quem tanquam ejus accepi, cui respondi, et eo modo nescientes judices falleret: nunc vero cum anathematizat eos qui 'gratiam Dei et adjutorium non ad singulos actus dicunt dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina:' satis evidenter apparet, eam illum dicere gratiam, quae in Christi Ecclesia praedicatur, quae subministratione Sancti Spiritus datur, ut ad nostros actus singulos adjuvemur: unde et oramus semper adjutorium opportunum, ne inferamur in ten-
S. 2. tationem. Nec illud jam metuo, ne forte ubi dixit, 'Non posse esse sine peccato, nisi qui scientiam legis habuerit,' atque id ita exposuit, 'ut ad non peccandum in legis scientiam poneret adjutorium,' eamdem legis scientiam Dei gratiam velit intelligi. Ecce anathematizat qui hoc sentiunt: ecce nec naturam liberi arbitrii, nec legem atque doctrinam vult intelligi gratiam, qua per actus singulos adjuvamur. Quid ergo restat,
Philip. i. 19. nisi ut eam intelligat quam dicit Apostolus subministratione
Matt. x. 19, 20. Spiritus Sancti dari? de qua dicit Dominus, *Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.* Nec illud metuen-
S. 5. dum est, ne forte ubi ait, 'Omnes voluntate propria regi;' idque exposuit, 'ideo se dixisse, propter liberum arbitrium, cui Deus adjutor est eligenti bona,' etiam hic per naturam liberi arbitrii et per doctrinam legis adjutorem dixerit. Cum enim recte anathematizaverit eos 'qui dicunt gratiam Dei et adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege ac doctrina:' profecto Dei gratia vel adjutorium ad singulos actus datur, excepto libero arbitrio, vel lege atque

doctrina: ac per hoc per singulos actus a Deo regimur, quando recte agimus; nec frustra orantes dicimus, *Itinera mea dirige secundum verbum tuum, ne dominetur mihi omnis iniquitas.* Ps. cxviii. (cxix.) 133.

32. Sed quod ista sequitur, me rursum sollicitat. Cum enim de quinto capitulo libri Coelestii huic fuisset objectum, quod 'affirment unumquemque hominem omnes virtutes posse habere et gratias, et auferant diversitatem gratiarum, quam Apostolus docet:' Pelagius respondit, 'Dictum est a nobis, sed maligne et imperite reprehenderunt. Non enim auferimus gratiarum diversitatem: sed dicimus donare Deum ei, qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, sicut Paulo apostolo donavit.' Ad hoc Synodus dixit: 'Consequenter et ecclesiastico sensu et ipse sensisti de dono gratiarum, quae in sancto Apostolo continentur.' Hic dicet aliquis: 'Quid ergo sollicitat? An tu negabis omnes virtutes et gratias fuisse in Apostolo?' Ego vero, si illae accipiantur omnes, quas uno quodam ipse Apostolus commemoravit loco, quas et episcopos intellexisse arbitror, ut hoc approbarent, et pronuntiarent 'sensu ecclesiastico dictum,' non eas dubito habuisse apostolum Paulum. Ait enim: *Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primo apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, deinde donationes sanitatum, adjutoria, gubernationes, genera linguarum.* Quid ergo? dicemus quod haec omnia non habuerit apostolus Paulus? Quis hoc audeat dicere? Nam eo ipso quod apostolus erat, habebat utique apostolatum. Sed habebat et prophetiam. An non prophetia ejus est? *Spiritus* enim *manifeste dicit, quia in novissimis temporibus recedent quidam a fide, intendentes spiritibus seductoribus, doctrinis daemoniorum.* Ipse erat et doctor Gentium in fide et veritate: et operabatur virtutes et sanitates; nam mordentem viperam manu excussit illaesa, et paralyticus ad verbum ejus restituta continuo salute surrexit. *Adjutoria* quae dicat, obscurum est; quoniam vis hujus verbi late patet: quis tamen huic et istam gratiam defuisse dicat, per cujus laborem salutem hominum sic constat adjutam? Quid vero ejus *gubernatione* praeclarius, quando et per eum Dominus tunc tot Ecclesias gubernavit, et per ejus Epistolas nunc gubernat? Jam *genera linguarum* quae illi

1 Cor. xii. 4.

1 Cor. xii. 28.

1 Tim. iv. 1.

1 Tim. ii. 7.

Acts xxviii. 5.

Acts xiv. 9.

1 Cor. xiv. 18. deesse potuerunt, cum ipse dicat, *Gratias Deo, quod omnium vestrum lingua loquor?* Quia ergo istorum omnium nihil apostolo Paulo defuisse credendum est, propterea responsionem Pelagii, 'omnes gratias ei donatas esse' dicentis, judices approbaverunt. Sed sunt et aliae gratiae, quae hic commemoratae non sunt. Neque enim, quamvis esset apostolus Paulus multum excellens membrum corporis Christi, nullas plures et ampliores gratias accepit ipsum totius corporis Caput, sive in carne, sive in anima hominis, quam creaturam suam Verbum Dei in unitatem personae suae, ut nostrum Caput esset, et corpus ejus essemus, assumpsit. Et revera si esse possent in singulis omnia, frustra de membris corporis nostri ad hanc rem data similitudo videretur. Sunt enim quaedam communia omnibus membris, sicut sanitas, sicut vita: sunt autem alia etiam singulis propria, unde nec auris sentit colores, nec oculus voces:
1 Cor. xii. 17. propter quod dicitur, *Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus?* Quod quidem non ita dicitur, tanquam impossibile Deo sit, et auribus praestare sensum videndi, et oculis audiendi. Quid tamen faciat in Christi corpore
[* gratiarum?] quod est Ecclesia, et quam diversitatem * Ecclesiarum velut per membra diversa ut essent dona etiam singulis propria, significaverit Apostolus, certum est. Quapropter, et qua causa hi qui illud objecerunt auferri noluerint distantiam gratiarum, et qua causa episcopi propter Paulum apostolum, in quo dona omnia, quae loco uno commemoravit, agnoscimus, id quod respondit Pelagius potuerint approbare, jam clarum est.

33. Quid est ergo, unde me de hoc capitulo sollicitum factum esse praedixi? Hoc videlicet, quod ait Pelagius, 'Donare Deum ei, qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, sicut Paulo apostolo donavit.' Nihil essem de hac ejus responsione sollicitus, nisi quod attinet ad hanc causam, cujus maxime cura gerenda est, ne scilicet gratia Dei, nobis tacentibus et tantum malum dissimulantibus, oppugnetur. Cum ergo non ait, 'Donare Deum cui voluerit;' sed ait, 'Donare Deum ei, qui fuerit dignus accipere, omnes gratias;' non potui, cum legerem, non esse suspiciosus. Ipsum quippe gratiae nomen et ejus nominis intellectus aufertur, si non gratis datur, sed eam qui dignus

est accipit. An forte quis dicet, Apostolo me facere injuriam, quia eum gratia dignum fuisse non dico? Imo tunc facio et illi injuriam, et mihi poenam, si quod ipse dicit, non credo. An ille gratiam non ita definivit, ut eam sic, quod daretur gratis, appellatam ostenderet? Nempe ipse dixit: *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Rom. xi. 6. Unde item dixit: *Ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Rom. iv. 4. Quisquis ergo dignus est, debitum est ei; si autem debitum est, gratia non est: gratia quippe donatur, debitum redditur. Gratia ergo donatur indignis, ut reddatur debitum dignis: ipse autem facit ut habeant quaecumque redditurus est dignis, qui ea quae non habebant donavit indignis.

34. Hoc forte dicet: 'Ego non ex operibus, sed ex fide dixi Apostolum dignum fuisse, cui tantae illae gratiae donarentur; non enim opera, quae bona ante non habuit, sed tamen fides ejus hoc meruit.' Quid enim: putamus quod fides non operetur? Imo ipsa veraciter operatur, quae per dilectionem operatur. Gal. v. 6. Quantum libet autem opera infidelium praedicentur, ejusdem apostoli sententiam veram novimus et invictam, *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Rom. xiv. 23. Ideo vero saepe dicit, non ex operibus, sed ex fide, nobis justitiam deputari, cum potius fides per dilectionem operetur, ne quisquam existimet ad ipsam fidem meritis operum perveniri, cum ipsa sit initium, unde bona opera incipiunt; quoniam, ut dictum est, quod ex ipsa non est, peccatum est. Hinc et Ecclesiae dicitur in Cantico canticorum, *Venies, et *transies ab initio fidei.* Cant. iv. 8. LXX. [* transibis?] Quapropter quamvis bene operandi gratiam fides impetret; ipsam certe fidem ut haberemus, nulla fide meruimus, sed in ea nobis danda, in qua Dominum sequeremur, misericordia ejus praevenit nos. Ps. lviii. (lix.) 11. An ipsam nobis nos dedimus, et ipsi nos ipsos fideles fecimus? Prorsus etiam hic clamabo, *Ipse fecit nos, et non ipsi nos.* Ps. xcix. (c.) 3. Nihil vero aliud apostolica doctrina commendat, ubi ait: *Dico autem per gratiam Dei, quae data est mihi, omnibus qui sunt in vobis, non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad temperantiam, sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei.* Rom. xii. 3. Hinc est quippe et illud: *Quid*

1 Cor. iv. 7. *enim habes quod non accepisti?* Quando et hoc accepimus, unde incipit quidquid in nostris actibus habemus boni.

2 Tim. iv. 7, 8. 35. 'Quid est ergo quod idem dicit apostolus, *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; de caetero superest mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominus in illo die justus judex;* si haec non redduntur dignis, sed donantur indignis?' Hoc qui dicit, parum considerat coronam reddi non potuisse digno, nisi gratia data esset indigno. Ait enim, *Bonum*
1 Cor. xv. 57. *certamen certavi:* sed idem ipse ait, *Gratias Deo, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum.* Ait, *Cursum*
Rom. ix. 16. *consummavi:* sed ipse idem ait, *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Ait, *Fidem servavi:* sed ipse idem ait,
2 Tim. i. 12. *Scio enim cui credidi, et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem,* id est, commendatum meum: nam codices nonnulli non habent, *depositum;* sed quod est planius, *commendatum.* Quid autem commendamus Deo, nisi quae oramus ut servet, in quibus et ipsa est fides nostra? Nam quid aliud apostolo Petro Dominus commendavit orando, unde illi ait.
Luke xxii. 32. *Ego rogavi pro te, Petre, ne deficiat fides tua;* nisi ut ejus Deus servaret fidem, ne tentationi cedendo deficeret? Quocirca, o beate Paule, magne gratiae praedicator, dicam, nec timeam (quis enim mihi minus succensebit ista dicenti, quam tu, qui ea dicenda dixisti et docenda docuisti?), dicam, inquam, nec timeam: redditur quidem meritis tuis corona sua, sed Dei dona sunt merita tua.

36. Redditur ergo debitum praemium Apostolo digno: sed ipsum apostolatum indebitum gratia donavit indigno. An hoc me dixisse poenitebit? Absit: ejus enim testimonio ab hac invidia defensabor, nec me quisquam vocabit audacem, nisi qui fuerit ausus ipsum vocare mendacem. Ipse clamat, ipse testatur,
1 Cor. i. 31. ipse ut in se Dei dona commendet, nec in se ipso, sed in Domino glorietur, non solum nulla se habuisse dicit merita bona, ut apostolus fieret; sed etiam mala merita sua dicit, ut
1 Cor. xv. 9. Dei gratiam manifestet et praedicet. *Non sum,* inquit, *idoneus vocari apostolus:* quod quid est aliud, quam, Non sum dignus? nam hoc plerique Latini codices habent. Hoc est nempe quod quaerimus: nempe isto munere apostolatus illae omnes gratiae continentur. Non enim deecbat aut oportebat apostolum non

habere prophetiam, aut non esse doctorem, aut non clarescere virtutibus donationibusque sanitatum, aut adjutoria non praebere, aut Ecclesias non gubernare, aut linguarum generibus non excellere. Omnia haec unum nomen apostolatus amplectitur. Ipsum igitur consulamus; ipsum potius audiamus: dicamus ei, Sancte Paule apostole, Pelagius monachus dignum te dicit fuisse, qui acciperes omnes gratias apostolatus tui; tu ipse quid dicis? *Non sum*, inquit, *dignus vocari apostolus.* Itane, ut deferam honorem Paulo, Pelagio magis de Paulo credere audebo, quam Paulo? Non faciam: me namque potius onerabo, quam illum honorabo, si fecero. Audiamus etiam, cur non sit dignus vocari apostolus: *Quia persecutus sum*, inquit, *Ecclesiam Dei.* Si sensum sequeremur, quis non istum a Christo damnandum censeret potius quam vocandum? Quis ita diligat praedicatorem, ut non detestetur persecutorem? Optime ergo ipse atque veraciter, *Non sum*, inquit, *dignus vocari apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Faciens igitur tantum mali, unde meruisti tantum boni? Audiant respondentem omnes gentes: *Sed gratia Dei sum id quod sum.* Numquid aliter est gratia commendata, nisi quia est indigno data? *Et gratia ejus*, inquit, *in me vacua non fuit.* Hoc et aliis praecipit, ut etiam arbitrium voluntatis ostendat, ubi ait, *Praecipientes autem et rogamus, ne in vacuum gratiam Dei suscipiatis.* Unde autem probat quod gratia ejus in eo vacua non fuit, nisi ex eo quod sequitur, *Sed plus omnibus illis laboravi?* Proinde non laboravit ut gratiam acciperet, sed accepit ut laboraret: atque ita, unde ad accipienda debita praemia fieret dignus, gratiam gratis accepit indignus. Nec ipsum sane laborem sibi ausus est arrogare. Cum enim dixisset, *Plus omnibus illis laboravi;* continuo subjecit, *Non ego, sed gratia Dei mecum.* O magnum gratiae praeceptorem, confessorem, praedicatorem! Quid est hoc, *Plus laboravi, non ego?* Ubi sese extulit aliquantum voluntas, ibi continuo vigilavit pietas, et tremuit humilitas, quia se agnovit infirmitas.

1 Cor. xv. 10.

2 Cor. vi. 1.

1 Cor. xv. 9, 10.

37. Merito, quod gesta indicant, etiam hoc usus est testimonio sanctus Joannes Jerosolymitanae antistes Ecclesiae, sicut interrogatus quae apud illum ante judicium gesta fuerint, coepiscopis nostris, qui simul in illo judicio praesidebant, ipse narravit. Ait

enim, 'Tunc quibusdam susurrantibus, et dicentibus, quod sine Dei gratia diceret Pelagius posse hominem perfici, id est, quod superius dixerat, esse posse hominem sine peccato: culpans,' inquit, 'super hoc etiam intuli, quia et apostolus Paulus multum laborans, sed non secundum suam virtutem, sed secundum gratiam Dei, dixit: *Amplius omnibus illis laboravi;* Rom. ix. 16. *non ego autem, sed gratia Dei mecum;* et iterum, *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei;* Ps. cxxvi. (cxxvii.) 1. et illud, *Nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant eam;* et alia multa similia diximus,' inquit, 'de Scripturis sanctis. Illis autem non suscipientibus quae dicebantur a nobis de sanctis Scripturis, sed adhuc susurrantibus, dixit Pelagius: "Et ego sic credo: anathema sit qui dicit absque adjutorio Dei posse hominem ad profectum omnium venire virtutum."'

CHAPTER XV.

38. Haec narravit episcopus Joannes, audiente Pelagio, qui utique posset honorifice dicere: 'Fallitur Sanctitas tua, non bene meministi, non dixi ad ista testimonia quae de Scripturis commemorasti, "Ego sic credo:" quoniam non ea sic intelligo, quod gratia Dei sic laboret cum homine, ut quod non peccat, non volentis, neque currentis, sed miserentis sit Dei.'

CHAPTER XVI.

39. Sunt enim quaedam expositiones Epistolae Pauli quae scribitur ad Romanos, quae ipsius Pelagii esse dicuntur, ubi hoc quod scriptum est, *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei:* 'non ex persona Pauli,' asserit, 'dictum; sed cum voce interrogantis et redarguentis usum fuisse, cum hoc diceret, tanquam hoc dici utique non deberet.' Non ergo, cum episcopus Joannes plane istam sententiam esse Apostoli agnovit, eamque ideo commemoravit, ne Pelagius sine Dei gratia non peccare quemquam putaret, et dixit respondisse Pelagium, 'Et ego sic credo;' neque cum hoc praesens audiret, respondit, 'Non sic

credo.' Oportet ut illam expositionem perversam, ubi hoc non sensisse Apostolum, sed potius redarguisse intelligi voluit, aut suam neget, aut corrigere atque emendare non dubitet. Nam quidquid dixit episcopus Joannes de absentibus fratribus nostris, sive coepiscopis Herote ac Lazaro, sive de presbytero Orosio, sive de aliis quorum ibi non sunt nomina expressa, credo quod intelligat ad eorum praejudicium non valere. Si enim praesentes essent, possent eum fortasse, absit ut dicam, convincere de mendacio, sed forte commemorare, quid forte fuisset oblitus, aut in quo eum fefellerit Latinus interpres, etsi non studio mentiendi, certe alienae linguae minus intellectae nonnulla difficultate: praesertim quia non *in gestis agebatur, quae, improbi [*omit 'in?']
ne mentiantur, boni autem ne aliquid obliviscantur, utiliter instituta sunt. Si quis autem memoratis fratribus nostris ex hoc aliquid quaestionis intulerit, eosque ad judicium episcopale vocaverit, *sibi, ut poterunt, aderunt: nobis hic laborare quid [*ibi?]
opus est, quando ne ipsi quidem judices, post coepiscopi nostri narrationem, aliquid inde pronuntiare voluerunt?

CHAPTER XVII.

40. Cum ergo Pelagius praesens ad illa testimonia Scripturarum dixisse se ita credere tacitus agnoverit, quomodo illud Apostoli testimonium paulo superius recolens, et inveniens eum dixisse, *Non sum dignus vocari apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei, sed gratia Dei sum id quod sum;* non vidit, non se dicere debuisse, cum ageretur de abundantia gratiarum, quas idem accepit apostolus, 'dignum fuisse qui acciperet,' cum ipse se non solum dixerit, sed et aliam causam reddens probarit, indignum, et eo ipso gratiam vere gratiam commendaverit? Sed si forte illud jamdudum a sancto Joanne narratum cogitare vel meminisse non potuit, recentissimam suam responsionem respiceret, et quae paulo ante de Coelestio sibi objecta anathematizaverit adverteret. Nempe etiam inter illa est, quod objectum est dixisse Coelestium, 'Dei gratiam secundum merita nostra dari.' Si ergo veraciter hoc Pelagius anathematizavit,

quid est quod dicit, gratias omnes Apostolo secundum meritum datas? An aliud est dignum esse accipere; aliud, secundum meritum accipere? et potest aliqua subtilitate disputationis ostendere, dignum esse aliquem, sed non mereri? Verumtamen Coelestius, vel quis alius, cujus omnes superiores anathematizavit sententias, nec de hoc verbo eum nebulas obtendere atque in eis
S. 30. latere permittit. Urget enim et dicit: 'Et ipsa gratia in mea voluntate posita est, sive dignus fuerim, sive indignus.' Si ergo recte hoc a Pelagio veraciterque damnatum est, ubi dicitur, 'Dei gratiam secundum merita et dignis dari:' quo corde cogitavit, quove ore protulit quod ait, 'Dicimus donare Deum ei, qui fuerit dignus accipere, omnes gratias'? Quis non ista si diligenter adverterit, fiat de illius responsione vel defensione sollicitus?

41. Cur ergo, ait aliquis, hoc judices approbaverunt? Fateor, ideo jam ipse ambigo: sed nimirum, aut breve dictum eorum audientiam et intentionem facile subterfugit, aut aliquo modo id recte posse accipi existimantes, cujus de hac re confessiones liquidas sibi habere videbantur, pene de uno verbo nihil ei controversiae movendum putarunt. Quod et nobis forsitan contigisset, si cum eis in illo judicio sedissemus. Si enim pro eo quod positum est 'dignus,' positum esset 'praedestinatus,' vel aliquid hujusmodi, nihil certe scrupuli tangeret atque angeret animum: et tamen si dicatur, eum qui per electionem gratiae justificatur, nullis quidem praecedentibus meritis bonis, sed destinatione dignum vocari, sicut electus vocatur, utrum vel certe, vel minima offensione intelligentiae dici possit, difficile judicatur. Nam quantum ad me attinet, ab hoc verbo facile transirem, nisi me liber ille, cui respondi, ubi omnino nullam dicit Dei gratiam,
[*gratis creatam?] nisi naturam nostram cum libero arbitrio *gratiam creaturam, de ipsius Pelagii sensu sollicitum redderet, ne forte hoc verbum non de negligentia locutionis, sed de diligentia dogmatis curarit inserere. Jam ea quae restant novissima, ita judices commoverunt, ut ante responsionem Pelagii damnanda censerent.

CHAPTER XVIII.

42. Nam in sexto capitulo Coelestii libri positum objectum est, 'Filios Dei non posse vocari, nisi omni modo absque peccato fuerint effecti.' Unde secundum ipsum dictum est, neque apostolum Paulum esse filium Dei, qui dixit, *Non quod jam acceperim, aut quod jam perfectus sim.* In septimo capitulo, 'Oblivionem et ignorantiam non subjacere peccato, quoniam non secundum voluntatem eveniunt, sed secundum necessitatem.' Cum David dicat, *Delicta juventutis meae ne memineris et ignorantiae meae:* et cum in lege sacrificia pro ignorantia sicut pro peccato offerantur. In decimo capitulo, 'Non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet unusquisque aut facere aliquid, aut non facere.' In duodecimo capitulo, 'Victoriam nostram non ex Dei esse adjutorio, sed ex libero arbitrio:' quod inferre dictus est his verbis, 'Nostra est victoria, quoniam propria voluntate arma suscepimus; sicut e contrario nostrum est quando vincimur, quoniam armari propria voluntate contempsimus.' Et de apostolo Petro posuit testimonium, 'divinae nos esse consortes naturae.' Et syllogismum facere dicitur: 'Quoniam si anima non potest esse sine peccato, ergo et Deus subjacet peccato, cujus pars, hoc est anima, peccato obnoxia est.' In tertio decimo capitulo dicit, 'Quoniam poenitentibus venia non datur secundum gratiam et misericordiam Dei, sed secundum merita et laborem eorum, qui per poenitentiam digni fuerint misericordia.'

Philip. iii. 12. Ps. xxiv. (xxv.) 7. Levit. iv. 2. 2 Pet. i. 4.

CHAPTER XIX.

43. His recitatis Synodus dixit: 'Quid ad haec quae lecta sunt capitula dicit praesens Pelagius monachus? Hoc enim reprobat sancta Synodus, et sancta Dei Catholica Ecclesia.' Pelagius respondit: 'Iterum dico quia haec et secundum ipsorum testimonium non sunt mea; pro quibus, ut dixi, satisfactionem non debeo: quae vero mea esse confessus sum, haec recta esse affirmo: quae autem dixi non esse mea, secundum

judicium sanctae Ecclesiae reprobo, anathema dicens omni contravenienti et contradicenti sanctae Catholicae Ecclesiae doctrinis. Ego enim in unius substantiae Trinitatem credo, et omnia secundum doctrinam sanctae Catholicae Ecclesiae: si quis vero aliena ab hac sapit, anathema sit.'

CHAPTER XX.

44. Synodus dixit: 'Nunc quoniam satisfactum est nobis prosecutionibus praesentis Pelagii monachi, qui quidem piis doctrinis consentit, contraria vero Ecclesiae fidei reprobat et anathematizat, communionis ecclesiasticae eum esse et Catholicae confitemur.'

CHAPTER XXI.

45. Si ista sint gesta, quibus amici Pelagii gaudent eum esse purgatum: nos, quoniam erga se nostram quoque amicitiam, prolatis etiam familiaribus epistolis nostris, atque in hoc judicio recitatis, quas insertas continent gesta, satis probare curavit, salutem quidem ejus in Christo cupimus et optamus: de ista vero ejus purgatione, quae magis creditur, quam liquido demonstratur, gaudere temere non debemus. Neque hoc dicens, judicum arguo vel negligentiam, vel conniventiam, vel, quod ab eis longe abhorrere certissimum est, impiorum dogmatum conscientiam: sed eorum judicio pro merito approbato atque laudato, Pelagius tamen apud eos quibus amplius certiusque notus est non mihi videtur esse purgatus. Illi enim tanquam de ignoto judicantes, his praesertim absentibus qui contra eum libellum dederant, hominem quidem diligentius examinare minime potuerunt; haeresim tamen ipsam, si eorum sequantur judicium qui pro ejus perversitate certabant, penitus peremerunt. Illi autem qui bene sciunt quae Pelagius docere consuevit, sive qui ejus disputationibus restiterunt, sive qui ex ipso errore se liberatos esse gratulantur, quomodo possunt eum non habere suspectum, quando ejus non simplicem confessionem praeterita errata damnantem, sed talem confessionem legunt, quasi nunquam aliter senserit, quam isto judicio in ejus est responsionibus approbatum?

CHAPTER XXII.

46. Nam, ut de me ipso potissimum dicam, prius absentis et Romae constituti Pelagii nomen cum magna ejus laude cognovi: postea coepit ad nos fama perferre, quod adversus Dei gratiam disputaret; quod licet dolerem, et ab eis mihi diceretur quibus crederem, ab ipso tamen tale aliquid, vel in ejus aliquo libro nosse cupiebam, ut si inciperem redarguere, negare non posset. Postea vero quam in Africam venit, me absente, nostro, id est, Hipponensi littore exceptus est, ubi omnino, sicut comperi a nostris, nihil ab illo hujusmodi auditum est; quia et citius quam putabatur, inde profectus est. Postmodum ejus faciem Carthagine, quantum recolo, semel vel iterum vidi, quando cura Collationis, quam cum haereticis Donatistis habituri eramus, occupatissimus fui: ille vero etiam ad transmarina properavit. Interea per ora eorum qui ejus discipuli ferebantur, dogmata ista fervebant; ita ut Coelestius ad ecclesiasticum judicium perveniret, et reportaret dignam sua perversitate sententiam. Salubrius sane adversus eos agi putabamus, si hominum nominibus tacitis, ipsi refutarentur et redarguerentur errores, atque ita metu potius ecclesiastici judicii corrigerentur homines, quam ipso judicio punirentur. Nec libris igitur adversus mala illa disserere, nec popularibus tractatibus cessabamus.

CHAPTER XXIII.

47. Cum vero mihi etiam liber ille datus esset a servis Dei, bonis et honestis viris Timasio et Jacobo, ubi apertissime Pelagius objectam sibi a se ipso tanquam ab adversario, unde jam grandi invidia laborabat, de Dei gratia quaestionem non aliter sibi solvere visus est, nisi ut naturam cum libero arbitrio conditam Dei diceret gratiam; aliquando, idque tenuiter, nec aperte, ei conjungens vel legis adjutorium, vel remissionem etiam peccatorum: tum vero sine ulla dubitatione mihi claruit, quam esset Christianae saluti venenum illius perversitatis inimicum. Nec sic tamen operi meo, quo eumdem librum refelli, [De Nat. et Grat.]

Pelagii nomen inserui; facilius me existimans profuturum, si servata amicitia, adhuc ejus verecundiae parcerem, cujus litteris jam parcere non deberem. Hinc est, quod nunc moleste fero in hoc judicio dixisse illum quodam loco, 'Anathematizo illos qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt.' Suffecerat dicere, 'qui sic tenent;' ut eum crederemus esse correctum: cum vero addidit, 'aut aliquando tenuerunt;' primum, quam injuste damnare immeritos ausus est, qui illo, quem sive aliis, sive ipso doctore didicerant, errore caruerunt! Deinde, quis eorum qui eum ista non solum 'aliquando tenuisse,' verum etiam docuisse noverunt, non merito suspicetur simulate anathematizasse qui haec tenent, cum eodem modo anathematizare non dubitavit qui haec 'aliquando tenuerunt,' in quibus eum ipsum recordabuntur magistrum? Ecce, ut alios taceam, Timasium et Jacobum, quibus oculis, qua fronte conspiciet, suos et dilectores, et aliquando discipulos, ad quos librum scripsi, ubi libro ejus respondi? qui certe quemadmodum mihi rescripserint, tacendum et praetereundum non putavi; sed exemplum litterarum subter annexui.

CHAPTER XXIV.

Aug. Epist. 168.

48. 'Domino vere beatissimo et merito venerabili patri episcopo Augustino Timasius et Jacobus in Domino salutem. Ita nos refecit et recreavit gratia Dei ministrata per verbum tuum, ut prorsus germane dicamus, *Misit verbum suum, et sanavit eos.* domine beatissime, et merito venerabilis pater. Sane ea diligentia ventilasse Sanctitatem tuam textum ejusdem libelli reperimus, ut ad singulos apices responsa reddita stupeamus, sive in his quae refutare, detestari, ac fugere deceat Christianum; sive in illis, in quibus non satis invenitur errasse, quamvis, nescio qua calliditate, in ipsis quoque gratiam Dei credidit supprimendam. Sed unum est quod nos in tanto beneficio afficit, quia tarde hoc tam praeclarum gratiae Dei munus effulsit; siquidem contigit absentes fieri quosdam, quorum caecitati ista tam perspicuae veritatis illustratio deberetur; ad quos, etsi tardius, non diffidimus propitio Deo eamdem gratiam

Ps. cvi. (cvii.) 20.

pervenire, qui vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire. Nos vero, etsi olim spiritu *charitatis, qui in te est, docti, subjectionem ejus abjecerimus erroris, in hoc etiam nunc gratias agimus, quod haec quae ante credidimus, nunc aliis aperire didicimus, viam facilitatis uberiore Sanctitatis tuae sermone pandente.' Et alia manu: 'Incolumem Beatitudinem tuam, nostrique memorem, misericordia Dei nostri glorificet in aeternum.'

1 Tim. ii. 4.

[*claritatis?]

CHAPTER XXV.

49. Si ergo et iste confiteretur ita in hoc errore se fuisse aliquando, ut hominem praeoccupatum, sed nunc anathematizare qui haec tenent; quisquis ei non gratularetur, tenente jam illo viam veritatis, ipse amitteret viscera charitatis. Nunc vero parum est quod se non confessus est ab ea peste liberatum, sed anathematizavit insuper liberatos, qui eum sic diligunt, ut etiam ipsum cupiant liberari: in quibus et isti sunt, qui benevolentiam suam erga illum significaverunt, his ad me datis litteris suis; nam et ipsum praecipue cogitabant, cum dicerent, hoc 'se affici, quod tarde' illum librum scripserim? 'Siquidem contigit,' inquiunt, 'absentes fieri quosdam, quorum caecitati ista tam perspicuae veritatis illustratio deberetur; ad quos etsi tardius,' inquiunt, 'non diffidimus propitio Deo eamdem gratiam pervenire.' Nomen quippe vel nomina ipsi quoque adhuc tacenda putaverunt, ut vivente amicitia, error potius moreretur amicorum.

50. At nunc si Pelagius Deum cogitat, si non est ingratus ejus misericordiae, qui eum ad episcoporum judicium propterea perduxit, ut haec anathemata defendere postea non auderet, jamque detestanda et abjicienda cognosceret, gratius accipiet litteras nostras, quando expresso nomine ulcus sanandum potius aperimus, quam illas, ubi cum dolorem facere timeremus, tumorem, quod nos poenitet, augebamus. Si autem mihi fuerit iratus, quam inique irascatur attendat, et ut vincat iram, tandem aliquando Dei postulet gratiam, quam in hoc judicio confessus est singulis nostris actibus necessarium; ut veram S. 30.

consequatur, illo adjuvante, victoriam. Quid enim ei prosunt tantae ejus laudes in epistolis episcoporum, quas pro se commemorandas, vel etiam legendas atque allegandas putavit: quasi eum haec perversa sentire, omnes qui vehementes et quodam modo ardentes ad bonam vitam exhortationes ejus audiebant, facile scire potuerint?

CHAPTER XXVI.

51. Et ego quidem in epistola mea, quam protulit, non solum ab ejus laudibus temperavi; sed etiam quantum potui, sine ejus commotione quaestionis, de Dei gratia recte sapere admonui. Dixi eum quippe in salutatione, 'dominum:' quod epistolari more etiam non Christianis quibusdam scribere solemus; neque id mendaciter, quoniam omnibus ad salutem, quae in Christo est, consequendam, debemus quodam modo liberam servitutem. Dixi 'dilectissimum:' quod et nunc dico, et si iratus fuerit, adhuc dicam; quoniam nisi erga eum dilectionem tenuero, illo irascente, ipse mihi magis nocebo. Dixi 'desideratissimum;' quoniam valde cupiebam cum praesente aliquid colloqui: jam enim audieram contra gratiam, qua justificamur, quando hinc aliqua commemoratio fieret, aperta eum contentione conari. Denique litterarum ipsarum brevis textus hoc indicat: nam cum egissem gratias, quod me scriptis suis 'exhilarasset, certum faciendo de sua salute ac suorum,' quos utique si correctos volumus, etiam corporali salute salvos velle debemus; mox ei 'bona' optavi 'a Domino retribui,' non ad salutem corporis pertinentia, sed ea potius, quae putabat esse, vel forte adhuc putat, in solo arbitrio voluntatis et propria potestate posita, simul optans et propter hoc 'vitam aeternam.' Deinde quia litteris suis, quibus respondebam, talia quaedam in me bona multum benigneque laudaverat; etiam ibi petivi ab eo, ut 'pro me oraret, quo potius a Domino talis fierem, qualem me esse jam' crederet: ut eum sic admonerem, contra quod ille sapiebat, ipsam quoque justitiam, quam in me laudandam putaverat, non esse volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. Hoc est totum, quod brevis illa epistola mea continet, eaque intentione dictata est; nam ita se habet:

Rom. ix. 16.

CHAPTERS XXVII AND XXVIII.

52. 'Domino dilectissimo, et desideratissimo fratri Pelagio Epist. 146.
Augustinus in Domino salutem. Gratias ago plurimum, quod me litteris tuis exhilarare dignatus es, et certum facere de salute vestra. Retribuat tibi Dominus bona, quibus semper sis bonus, et cum illo aeterno vivas in aeternum, domine dilectissime, et desideratissime frater. Ego autem, etsi in me non agnosco praeconia de me tua, quae tuae Benignitatis epistola continet; benevolo tamen animo erga exiguitatem meam ingratus esse non possum : simul admonens, ut potius ores pro me, quo talis a Domino fiam, qualem me jam esse arbitraris.' Et alia manu : 'Memor nostri, incolumis Domino placeas, domine dilectissime, et desideratissime frater.'

CHAPTER XXIX.

53. In ipsa quoque subscriptione quod posui, ut 'Domino placeat,' magis hoc esse significavi in ejus gratia, quam in sola hominis voluntate, quando id nec hortatus sum, nec praecepi, nec docui, sed optavi. Quemadmodum vero si hortarer, aut praeciperem, vel docerem, pertinere hoc et ad liberum arbitrium demonstrarem, nec tamen Dei gratiae derogarem ; ita quia optavi, Dei quidem commendavi gratiam, non tamen arbitrium voluntatis exstinxi. Utquid ergo in hoc judicio protulit hanc epistolam ? secundum quam si ab initio sapuisset, nullo modo fortassis, licet a bonis fratribus, sed tamen perversitate disputationum ejus offensis, ad episcopale judicium vocaretur. Porro autem, sicut ego rationem de hac mea epistola reddidi ; ita de suis, si esset necesse, redderent quorum allegavit, dicentes vel quid putaverint, vel quid ignoraverint, vel qua ratione scripserint. Proinde Pelagius de quorumlibet sanctorum amicitia se jactaverit, quorumlibet de suis laudibus litteras legerit, quaelibet purgationis suae gesta protulerit, nisi ea quae contra Dei gratiam, qua vocamur et justificamur, posuisse in libris suis idoneorum testium fide probatur, confessus anathematizaverit, ac deinde

contra haec ipsa scripserit et disputaverit, nequaquam his quibus plenius notus est videbitur esse correctus.

CHAPTER XXX.

54. Jam enim, quae post hoc judicium consecuta sint, quae hanc suspicionem magis augeant, non tacebo. Pervenit in manus nostras nonnulla epistola, quae ipsius Pelagii diceretur, scribentis ad amicum suum quemdam presbyterum, qui eum litteris, sicut eadem epistola continetur, benigne admonuerat, ne per ejus occasionem se aliquis a corpore Ecclesiae separaret. Ibi inter caetera, quae inserere longum est, nec opus est, ait Pelagius: 'Quatuordecim episcoporum sententia definitio nostra comprobata est, qua diximus, posse hominem sine peccato esse, et Dei mandata facile custodire, si velit. Quae sententia,' inquit, 'contradictionis os confusione perfudit, et omnem in malum conspirantem societatem ab invicem separavit.' Sive ergo istam epistolam Pelagius vere scripserit, sive sub ejus nomine a quocumque conficta sit, quis non videat, quemadmodum hic error et de judicio ubi convictus atque damnatus est, tanquam de victoria, glorietur? Sic enim posuit haec verba, quemadmodum leguntur in libro ejus, qui Capitulorum vocatur, non quemadmodum objecta sunt in judicio, vel ejus etiam responsione repetita. Nam et illi qui objecerunt, nescio qua incuria, minus posuerunt verbum, de quo
S. 16. non parva est controversia. Posuerunt enim eum dixisse, 'Posse hominem, si velit, esse sine peccato, et Dei mandata custodire, si velit:' de facilitate nihil est dictum. Deinde ipse respondens ait, 'Posse quidem hominem esse sine peccato, et Dei mandata custodire, si velit, diximus:' neque ipse dixit, 'facile custodire;' sed tantummodo, 'custodire.' Ita alio loco inter illa de quibus
S. 23. me Hilarius consuluit, atque rescripsi, sic objectum est: 'Posse hominem esse sine peccato, si velit.' Ad quod ipse ita respondit: 'Posse quidem hominem sine peccato esse, dictum est superius.' Neque hic ergo, vel ab eis qui objecerunt, vel ab ipso qui respondit, additum est, 'facile.' Superius etiam in narratione sancti
S. 37. Joannis episcopi ita commemoratum est: 'Illis,' inquit, 'in-

stantibus et dicentibus, "Quia haereticus est; dicit enim quoniam potest homo, si voluerit, esse sine peccato:" et de hoc interrogantibus nobis eum, respondit, "Non dixi quoniam recepit natura hominis ut impeccabilis sit; sed dixi quoniam qui voluerit pro propria salute laborare et agonizare, ut non peccet et ambulet in praeceptis Dei, habere eum hanc possibilitatem a Deo." Tunc quibusdam susurrantibus et dicentibus, quod sine Dei gratia diceret Pelagius posse hominem perfici: culpans,' inquit, 'super hoc etiam intuli, quia et apostolus Paulus multum laborans, sed non secundum suam virtutem, sed secundum gratiam Dei, dixit, *Amplius omnibus illis laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum:*' et caetera quae jam commemoravi. 1 Cor. xv. 10.

55. Quid sibi ergo vult, quod in hac epistola ita gloriari ausi sunt, ut non solum possibilitatem non peccandi, sed etiam facilitatem, sicut in libro Capitulorum ejusdem Pelagii positum est, judicantibus 'quatuordecim episcopis' se persuasisse jactarent, cum toties eadem objecta gestis atque repetita nusquam hoc habere inveniantur? Quomodo enim etiam ipsi defensioni et responsioni Pelagii non est hoc verbum contrarium, cum et episcopus Joannes sic eum apud se respondisse dixerit, ut 'eum vellet intelligi posse non peccare, qui voluerit pro salute sua laborare et agonizare;' et ipse jam gestis agens seque defendens, [See s. 39.] 'proprio labore et Dei gratia,' dixerit, 'hominem posse esse sine peccato?' Quomodo ergo facile fit, si laboratur ut fiat? Puto enim omnem sensum hominum nobiscum agnoscere quod ubi labor est, facilitas non est. Et tamen epistola carnalis ventositatis et elationis volat, et gestorum tarditate procurata, celeritate praecedens, in manus hominum praevolat, ut 'quatuordecim episcopis' orientalibus placuisse dicatur, non solum 'posse esse hominem sine peccato, et Dei mandata custodire,' sed et 'facile custodire;' nec nominato Deo juvante, sed tantum, 'si velit:' ut videlicet tacita, pro qua vehementissime pugnabatur, divina gratia, restet, ut sola in epistola legatur infelix, et se ipsam decipiens velut victrix, humana superbia. Quasi non hoc se dixerit culpasse Joannes episcopus, et velut giganteos montes adversus supereminentiam gratiae coelestis structos tribus divinorum testimoniorum tanquam fulminum ictibus dejecisse: aut

vero cum illo etiam caeteri episcopi judices, vel mente, vel ipsis auribus ferrent Pelagium dicentem, 'posse quidem hominem sine peccato esse, et Dei mandata custodire, si velit, diximus:' nisi continuo sequeretur, 'Hanc enim possibilitatem Deus illi dedit' (quod nesciebant illi, eum dicere de natura, non de illa, quam in apostolica praedicatione noverant, gratia); ac deinde
S. 16. conjungeret, 'Non autem diximus, quod inveniatur aliquis, ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit; sed quoniam a peccatis conversus proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato.' Quod etiam sua sententia declararunt, dicentes, 'eum recte respondisse, hominem cum adjutorio Dei et gratia posse esse sine peccato:' quid aliud metuentes, nisi ne hoc negando, non possibilitati hominis, sed ipsi Dei gratiae facere viderentur injuriam? Nec tamen definitum est, quando fiat homo sine peccato, quod fieri posse, adjuvante Dei gratia, judicatum est: non est, inquam, definitum, utrum in hac carne
Gal. v. 17. concupiscente adversus spiritum, fuerit, vel sit, vel futurus sit aliquis, jam ratione utens et voluntatis arbitrio, sive in ista frequentia hominum, sive in solitudine monachorum, cui non sit jam necessarium, non propter alios, sed etiam propter se ipsum
Matt. vi. 12. dicere in oratione, *Dimitte nobis debita nostra:* an vero tunc
1 John iii. 2. perficiatur hoc donum, quando similes ei erimus, quando videbimus eum, sicuti est: quando dicetur, non a pugnantibus,
Rom. vii. 23. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis*
1 Cor. xv. 55. *meae;* sed a triumphantibus, *Ubi est, mors, victoria tua? ubi est, mors, aculeus tuus?* Quod non inter Catholicos et haereticos, sed inter ipsos Catholicos fortasse pacifice requirendum est.

CHAPTER XXXI.

56. Quomodo igitur credi potest, Pelagium (si tamen haec epistola ejus est) et Dei gratiam, quae neque natura est cum libero arbitrio, neque legis scientia, neque tantum remissio peccatorum, sed ea quae in singulis nostris est actibus necessaria, veraciter fuisse confessum, et veraciter anathematizasse quisquis contra ista sentiret; quando in epistola sua et facilitatem posuit

non peccandi, de qua nulla in hoc judicio quaestio fuit, quasi judicibus etiam de hoc verbo placuerit, et gratiam Dei non posuit, quam confitendo et addendo, poenam ecclesiasticae damnationis evasit ?

CHAPTER XXXII.

57. Est et aliud quod silere non debeo. In chartula defensionis suae, quam mihi per quemdam Charum nostrum Hipponensem civem, orientalem autem diaconum, misit, fecit aliquid, quod aliter se habeat quam gestis episcopalibus continetur. Quod autem habent gesta longe melius est ac firmius, et omnino enodatius pro Catholica veritate contra illius haeresis pestem. Nam, cum eamdem chartulam legerem, priusquam ad nos gesta venissent, nesciebam ea ipsa verba posuisse, quibus, cum sibi adesset, usus est in judicio : pauca enim, et non multum aliter se habent, de quibus non nimis curo.

CHAPTER XXXIII.

Moleste autem ferebam, quod aliquarum sententiarum Coelestii, quas cum gestis anathematizasse perspicuum est, servasse sibi defensionem potest videri. Nam earum quasdam suas negavit esse, dicens tantummodo, 'pro eis non se debere satisfactionem :' anathematizare autem in eadem chartula noluit, quae istae sunt : 'Adam mortalem esse factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, esset moriturus. Quod peccatum Adae solum ipsum nocuerit, et non genus humanum. Quod lex sic mittat ad regnum coelorum, quemadmodum et Evangelium. Quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo fuit Adam ante praevaricationem. Quod neque per mortem vel praevaricationem Adae omne genus humanum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus humanum resurgat. Infantes, etiamsi non baptizentur, habere vitam aeternam. Divites baptizatos, nisi omnibus abrenuntiaverint, si quid boni videntur facere, non illis reputari, neque habituros illos regnum coelorum.' Ad ista quippe in chartula illa ita respondit : 'Haec omnia secundum

Cp. s. 23, 24.

ipsorum testimonium a me dicta non sunt, nec pro eis debeo satisfactionem.' In gestis autem ad eadem ipsa ita locutus est: 'Secundum ipsorum testimonium a me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo; sed tamen ad satisfactionem sanctae Synodi anathematizo eos qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt.' Cur ergo non ita et in illa chartula scriptum est? Non multum, ut opinor, atramenti, nec litterarum, nec morae, nec ipsius chartulae, si ita fieret, impenderetur. Sed quis non credat id fuisse procuratum, ut tanquam pro gestorum illorum breviatione, ista charta usquequaque discurreret? ubi putaretur, non esse ablatam quamlibet earum sententiarum defendendi licentiam, quod ei tantummodo objectae, nec ejus probatae fuissent, non tamen anathematizatae atque damnatae.

58. Postea etiam de libro Coelestii capitula sibi objecta in eadem chartula multa congessit; neque his intervallis quae continent gesta, duas responsiones, quibus eadem capitula anathematizavit, sed unam simul omnibus subdidit. Quod studio brevitatis factum putarem, nisi plurimum ad id quod nos movet
Cp. s. 43. interesse perspicerem. Ita enim clausit: 'Iterum dico, quoniam ista et secundum eorum testimonium non sunt mea, pro quibus, ut dixi, satisfactionem non debeo; quae autem mea esse confessus sum, haec recte me dicere affirmo: quae autem dixi mea non esse, secundum judicium sanctae Ecclesiae reprobo, anathema dicens omni contravenienti sanctae et Catholicae Ecclesiae doctrinis; similiter et his qui falsa fingentes, nobis calumniam commoverunt.' Hunc ultimum versum non habent gesta, sed nihil ad rem de qua solliciti esse debemus. Sint enim prorsus anathema et hi qui falsa fingentes, eis calumniam commoverunt. Sed cum primum legi, 'Quae autem dixi mea non esse, secundum judicium sanctae Ecclesiae reprobo:' factum illud esse judicium Ecclesiae nesciens, quoniam hic tacitum est, et gesta non legeram, nihil aliud existimavi, quam eum fuisse pollicitum hoc se de his sensurum esse capitulis, quod Ecclesia jam non judicasset, sed quandoque judicaret, et ea se reprobaturum, quae illa jam non reprobasset, sed quandoque reprobaret; ut ad hoc pertineret etiam quod adjunxit, 'anathema dicens omni contravenienti vel contradi-

centi sanctae Catholicae Ecclesiae doctrinis.' Verum autem, ut gesta testantur, jam de his ecclesiasticum judicium ab episcopis quatuordecim factum erat, secundum quod judicium se dixit ista omnia reprobare, et anathema dicere his qui talia sentiendo contra judicium veniunt, quod jam factum fuisse gesta indicant. Jam enim dixerant judices, 'Quid ad haec, quae lecta sunt capitula, dicit praesens Pelagius monachus? Haec enim reprobat sancta Synodus, et sancta Dei Catholica Ecclesia.' Sed hoc qui nesciunt, et istam chartam legunt, putant aliquid illorum licite posse defendi, tanquam non fuerit judicatum Catholicae contrarium esse doctrinae, paratumque se Pelagius dixerit, id de his rebus sapere, quod Ecclesia non judicavit, sed judicaverit. Non itaque sic scripsit in ea, de qua nunc agimus chartula, ut agnosceretur quod habet gestorum fides, omnia scilicet illa dogmata, quibus eadem haeresis proserpebat, et contentiosa convalescebat audacia, ecclesiastico judicio praesidentibus quatuordecim episcopis esse damnata. Quam rem, si ut est, innotescere timuit, se potius corrigat, quam nostrae licet serae vigilantiae qualicumque succenseat. Si autem hoc eum timuisse falsum est, et sicut homines suspicamur, ignoscat, dum tamen ea quae gestis, quibus auditus est, anathematizata et reprobata sunt, de caetero oppugnet; ne parcendo illis, non solum haec antea credidisse, sed credere videatur.

CHAPTER XXXIV.

59. Proinde istum librum, in tam gravi et grandi causa non frustra fortasse prolixum, ob hoc ad tuam Venerationem scribere volui, ut si tuis sensibus non displicuerit, auctoritate potius tua, quae longe major est quam nostrae exiguitatis industria, quibus necessarium existimaverit, innotescat, ad eorum vanitates contentionesque opprimendas, qui putant absoluto Pelagio, judicibus episcopis orientalibus illa dogmata placuisse, quae adversum Christianam fidem, et Dei gratiam qua vocamur et justificamur, perniciosissime pullulentia Christiana semper veritas damnat, et istorum etiam quatuordecim episcoporum

auctoritate damnavit, quae simul et Pelagium, nisi ab illo essent anathematizata, damnasset. Nunc jam, quoniam reddidimus homini curam fraternae charitatis, et de illo ac pro illo nostram sollicitudinem fideliter prompsimus, videamus quomodo breviter possit adverti, etiam illo, quod clarum, apud homines absoluto, haeresim tamen ipsam divino judicio semper damnabilem, etiam judicio quatuordecim episcoporum orientalium esse damnatam.

CHAPTER XXXV.

60. Haec est illius judicii postrema sententia. Synodus
S. 44. dixit: 'Nunc quoniam satisfactum est nobis prosecutionibus praesentis Pelagii monachi, qui quidem piis doctrinis consentit, contraria vero Ecclesiae fidei reprobat et anathematizat, communionis ecclesiasticae eum esse et Catholicae confitemur.' Duo quaedam satis perspicua de Pelagio monacho sancti episcopi judices suae sententiae brevitate complexi sunt: unum quidem, 'piis eum consentire doctrinis;' alterum autem, 'Ecclesiae fidei reprobare et anathematizare contraria.' Pelagius propter haec duo 'communionis ecclesiasticae et Catholicae' pronuntiatus est. Quibus ergo verbis ejus interim, quantum homines in praesentia de manifestis judicare potuerunt, utrumque claruerit, omnia breviter recapitulando videamus. In his enim sibi objectis, quae sua non esse respondit, dictus est reprobare et anathematizare contraria. Breviter ergo totam istam causam ita, si possumus, colligamus.

61. Quoniam necesse erat impleri quod praedixit apostolus
1 Cor. xi. 19. Paulus, *Oportet et haereses esse, ut probati manifesti fiant in vobis:* post veteres haereses, invecta etiam modo haeresis est, non ab episcopis, seu presbyteris, vel quibuscumque clericis, sed a quibusdam veluti monachis; quae contra Dei gratiam, quae nobis est per Jesum Christum Dominum nostrum, tanquam defendendo liberum arbitrium, disputaret, et conaretur chris-
1 Cor. xv. 21, 22. tianae fidei firmamentum evertere, de quo scriptum est, *Per unum hominem mors, et per unum hominem resurrectio mortuorum: sicut enim in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo*

omnes vivificabuntur: et in actibus nostris Dei adjutorium denegaret, dicendo, 'ut non peccemus, impleamusque justitiam, posse sufficere naturam humanam, quae condita est cum libero arbitrio; eamque esse Dei gratiam, quia sic conditi sumus, ut hoc voluntate possimus, et quod adjutorium legis mandatorumque suorum dedit, et quod ad se conversis peccata praeterita ignoscit;' in his solis esse Dei gratiam deputandam, non in adjutorio nostrorum actuum singulorum. 'Posse enim hominem esse sine peccato, et mandata Dei facile custodire, si velit.'

62. Ista haeresis cum plurimos decepisset, et fratres, quos non deceperat, conturbaret, Coelestius quidam talia sentiens, ad judicium Carthaginiensis Ecclesiae perductus, episcoporum sententia condemnatus est. Deinde post aliquot annos Pelagio, qui magister ejus perhiberetur, cum ista haeresis fuisset objecta, ad episcopale judicium etiam ipse pervenit; recitatisque omnibus quae in libello contra eum dato Heros et Lazarus episcopi Galli posuerant, illis quidem absentibus, et de aegritudine unius eorum excusantibus, Pelagium ad omnia respondentem, quatuordecim episcopi provinciae Palaestinae secundum responsiones ejus alienum a perversitate hujus haeresis pronuntiarunt; eam tamen haeresim sine ulla dubitatione damnantes. Approbaverunt enim secundum quod ille ad ea quae objecta sunt respondebat, 'adjuvari hominem per legis scientiam ad non peccandum, sicut scriptum est, *Legem in adjutorium dedit illis.*' Non tamen ex hoc eamdem legis scientiam illam Dei gratiam esse approbaverunt, de qua scriptum est, *Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Nec ideo dixisse Pelagium, 'Omnes voluntate sua regi,' ut non eos regeret Deus: respondit enim, 'Hoc se dixisse propter liberum arbitrium, cui Deus adjutor est eligenti bona; hominem vero peccantem ipsum esse in culpa, quasi liberi arbitrii.' Approbarunt etiam, 'iniquis et peccatoribus in die judicii non esse parcendum, sed aeternis eos ignibus puniendos.' Quoniam 'hoc se' ille 'secundum Evangelium dixisse,' respondit, 'ubi scriptum est, *Isti ibunt in supplicium aeternum; justi autem, in vitam aeternam.*' Non autem dix-

S. 2. Isa. viii. 20, LXX.

Rom. vii. 24, 25.

S. 5.

S. 9.

Matt. xxv. 46.

erat, omnes peccatores ad aeternum pertinere supplicium, ut merito contra Apostolum dixisse videretur, qui quosdam salvos
1 Cor. iii. 15. ait futuros, sic tamen quasi per ignem. 'Regnum coelorum'
S. 13. ideo approbaverunt 'etiam in Vetere Testamento esse promissum' quoniam testimonium dedit de propheta Daniele, ubi
Dan. vii. 18. dictum est, *Et accipient sancti regnum Altissimi;* hoc loco Vetus Testamentum intelligentes ab illo appellatum, non illud solum quod factum est in monte Sina, sed Scripturas omnes
S. 16. canonicas ante adventum Domini ministratas. 'Posse' autem 'hominem esse sine peccato, si velit,' non sic approbatum est, quomodo ab illo in libro suo positum videbatur, tanquam hoc in sola potestate esset hominis per liberum arbitrium; hoc quippe arguebatur sensisse dicendo, 'si velit:' sed quomodo nunc ipse respondit; imo quomodo id brevius et apertius judices episcopi sua interlocutione commemoraverunt, hominem cum adjutorio Dei et gratia posse esse sine peccato. Nec tamen definitum est, quando istam perfectionem sancti assecuturi sunt, utrum in corpore mortis hujus, an quando absorbebitur mors in victoriam.

63. Ex iis etiam, quae Coelestium dixisse vel scripsisse, tanquam dogmata discipuli ejus, sunt objecta Pelagio, sua quaedam et ipse cognovit, sed aliter se, quam objiciebantur, sensisse re-
S. 26. spondit. Hinc est illud, 'Quod ante adventum Christi vixerunt quidam sancte ac juste:' Coelestius autem dixisse perhibebatur,
S. 27 'quod sine peccato fuerint.' Item objectum est, dixisse Coelestium, 'Ecclesiam esse sine macula et ruga.' Pelagius autem dixit, 'dictum a se quidem, sed ita, quoniam lavacro ab omni macula et ruga purgatur Ecclesia, quam velit Dominus ita per-
S. 29. manere.' Item illud dictum a Coelestio, 'Quoniam plus faciamus, quam in Lege et Evangelio jussum est.' Pelagius autem
1 Cor. vii. 25. 'de virginitate se dixisse' respondit, 'de qua Paulus dicit, *Praeceptum Domini non habeo.*'
S. 32. Item objectum est, affirmare Coelestium, 'Unumquemque hominem posse habere omnes virtutes et gratias,' ac sic auferri diversitatem gratiarum, quam Apostolus docet. Pelagius autem respondit, 'Non se auferre gratiarum diversitatem; sed dicere, donare Deum ei, qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, sicut Paulo apostolo donavit.'

64. Has ex nomine Coelestii quatuor sententias non sic approbaverunt episcopi judices, sicut eas Coelestius sensisse dicebatur; sed sicut de his respondit Pelagius. Viderunt enim, quod aliud sit sine peccato esse, aliud sancte et juste vivere, sicut etiam ante adventum Christi quosdam vixisse Scriptura testatur. Et quamvis non sit hic Ecclesia sine macula et ruga; tamen eam et lavacro regenerationis ab omni macula rugaque purgari, et eam ita velle Dominum permanere: nam et ita permanebit, quia sine macula et ruga utique in aeterna felicitate regnabit. Et quod perpetua virginitas, quae praecepta non est, sine dubio plus sit quam conjugalis pudicitia, quae praecepta est; quamvis in multis virginitas perseveret, qui tamen non sunt sine peccato. Et quod eas omnes gratias, quas loco uno commemorat, habuit apostolus Paulus: quas tamen eum dignum fuisse accipere, aut non secundum merita, sed potius secundum praedestinationem aliquo modo intelligere potuerunt; ipse enim dicit, *Non sum dignus*, vel, *non sum idoneus vocari apostolus:* 1 Cor. xv. 9. aut eorum intentionem subterfugit verbum, quod Pelagius quemadmodum posuerit, ipse viderit. Haec sunt in quibus episcopi Pelagium pronuntiaverunt piis consentire doctrinis.

65. Nunc similiter recapitulando illa paulo attentius videamus, quae illum contraria reprobare et anathematizare dixerunt. *In hoc enim potius tota haeresis ista consistit. Exceptis ergo [* in his ?] illis, quae in adulatione nescio cujus viduae in libris suis posuisse dictus est, quae ille 'neque in libris suis esse, neque talia unquam se dixisse' respondit; 'et eos qui talia saperent, non tanquam haereticos, sed tanquam stultos anathematizavit:' haec sunt quibus haeresis illius dumeta quotidie pullulare, imo jam silvescere dolebamus. 'Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Quod peccatum Adae ipsum solum laeserit, et non genus humanum. Quod Lex sic mittat ad regnum, quemadmodum et Evangelium. Quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante praevaricationem. Quod neque per mortem vel praevaricationem Adae omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quod infantes, etsi non baptizentur, habeant vitam aeternam. Quod divites baptizati,

S. 16.

S. 24.

nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi fuerint facere, non
S. 30. eis reputetur, neque regnum Dei possint habere. Quod gratia Dei et adjutorium non ad singulos actus detur, sed in libero arbitrio sit, et in lege atque doctrina. Quod Dei gratia secundum merita nostra detur; et propterea ipsa gratia in ho-
[fuerit?] minis sit posita voluntate, sive dignus fiat, sive indignus. Quod filii Dei non possint vocari, nisi omnino absque peccato fuerint effecti. Quod oblivio et ignorantia non subjaceant peccato; quoniam non eveniant secundum voluntatem, sed secundum necessitatem. Quod non sit liberum arbitrium, si indigeat auxilio Dei; quoniam propriam voluntatem habeat unusquisque aut facere aliquid, aut non facere. Quod victoria nostra ex Dei non sit adjutorio, sed ex libero arbitrio. Quod ex illo,
2 Pet. i. 4. quod ait Petrus, *divinae nos esse consortes naturae*, consequens sit ut ita possit esse anima sine peccato, quemadmodum Deus.' Hoc enim in undecimo capitulo libri, non quidem habentis auctoris sui titulum, sed qui perhibetur esse Coelestii, his verbis positum ipse legi: 'Quomodo quispiam,' inquit, 'illius rei consortium suscepit, a cujus statu et virtute esse extraneus definitur?' Ideo fratres qui haec objecerunt, sic eum intellexerunt, tanquam ejusdem naturae animam et Deum, et partem Dei dixerit animam: sic enim acceperunt, quod ejusdem status atque virtutis eam esse cum Deo senserit. In extremo autem objectorum positum est: 'Quod poenitentibus venia non detur secundum gratiam et misericordiam Dei, sed secundum meritum et laborem eorum, qui per poenitentiam digni fuerint misericordia.' Haec omnia, et si quae argumentationes ad ea confirmanda interpositae sunt, sua negantem, et anathematizantem Pelagium judices approbaverunt: et ideo pronuntiaverunt, eum contraria ecclesiasticae fidei reprobando et anathematizando damnasse. Ac per hoc quomodolibet ea Coelestius posuerit aut non posuerit, vel Pelagius senserit aut non senserit, tanta mala tam novae hujus haeresis illo ecclesiastico judicio damnata gaudeamus, et Deo gratias agamus, laudesque dicamus.

66. De his autem quae post hoc judicium ibi a nescio quo cuneo perditorum, qui valde in perversum perhibentur Pelagio suffragari, incredibili audacia perpetrata dicuntur, ut Dei servi

et ancillae, ad curam sancti Hieronymi presbyteri pertinentes, sceleratissima caede afficerentur, diaconus occideretur, aedificia monasteriorum incenderentur, vix ipsum ab hoc impetu atque incursu impiorum in Dei misericordia turris munitior tueretur; tacendum nobis potius video, et exspectandum quid illic fratres nostri episcopi de his tantis malis agendum existiment, a quibus eos dissimulare posse quis credat? Impia quippe dogmata hujuscemodi hominum, a quibuslibet Catholicis, etiam qui ab illis terris longe absunt, redarguenda sunt, ne ubicumque nocere possint, quo pervenire potuerint: impia vero facta, quorum coercitio ad episcopalem pertinet disciplinam, ubi committuntur, ibi potissimum a praesentibus, vel in proximo constitutis, diligentia pastorali et pia severitate plectenda sunt. Nos itaque tam longe positi, optare debemus his causis talem illic finem dari, de quo non sit necesse ubilibet ulterius judicare, sed quae nobis potius praedicare conveniat: ut animi omnium, qui illorum scelerum fama usquequaque volitante graviter vulnerati sunt, Dei misericordia consequente sanentur. Unde jam hujus libri terminus iste sit, qui, ut spero, si sensibus tuis placere meruerit, adjuvante Domino, utilis erit legentibus, tuo quam meo nomine commendatior, et tua diligentia plurimis notior.

'Retractations,' ii. 47.

De Gestis Pelagii, liber unus.

Per idem tempus in Oriente, hoc est in Syria Palaestina, Pelagius a quibusdam Catholicis fratribus ad episcopalia gesta perductus, eisque absentibus qui de illo libellum dederant, quoniam ad diem synodi non potuerunt occurrere, ab episcopis quatuordecim auditus est; ubi eum dogmata ipsa damnantem, quae inimica gratiae Christi adversus eum de libello legebantur, Catholicum pronuntiarunt. Sed cum in manus nostras eadem gesta venissent, scripsi de his librum, ne illo velut absoluto, eadem quoque dogmata putarentur judices approbasse, quae ille nisi damnasset nullo modo ab eis nisi damnatus exisset. Hic liber sic incipit: 'Posteaquam in manus nostras.'

DE GRATIA CHRISTI ET DE PECCATO ORIGINALI.

LIBER PRIMUS. DE GRATIA CHRISTI.

CHAPTER I.

1. Quantum de vestra corporali et maxime spirituali salute gaudeamus, sincerissimi fratres, dilecti a Deo, Albina, Piniane, et Melania, quia effari non possumus, vobis cogitandum credendumque committimus, ut ea de quibus nos consuluistis potius jam loquamur. Festinante etenim perlatore inter occupationes nostras, multo apud Carthaginem quam ubicumque alibi densiores, quantum Deus donare dignatus est, ut potuimus, ista dictavimus.

CHAPTER II.

2. Scripsistis mihi, cum Pelagio vos egisse, ut quaecumque adversus eum dicerentur, scripto damnaret: eumque dixisse audientibus vobis, 'Anathematizo qui vel sentit vel dicit, gratiam Dei qua Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, non solum per singulas horas, aut per singula momenta, sed etiam per singulos actus nostros non esse necessariam; et qui hanc conantur auferre, poenas sortiantur aeternas.' Quisquis haec audit, et sensum ejus ignorat, quem in libris suis satis evidenter expressit, non illis quos dicit inemendatos sibi fuisse subreptos, aut omnino suos negat, sed

1 Tim. i. 15.

in illis quos litteris suis quas Romam misit commemorat, omnino eum putat hoc sentire quod veritas habet. Quisquis autem quid in eis apertius dicat advertit, debet habere etiam isti verba suspecta. Quia etsi gratiam Dei, qua Christus venit in mundum peccatores salvos facere, in sola remissione peccatorum constituat, potest huic sensui verba ista coaptare dicens, ideo eam per singulas horas, per singula momenta, et per actus singulos necessariam, ut semper in memoria retinentes et reminiscentes dimissa nobis esse peccata, non peccemus ulterius, adjuti non aliqua subministratione virtutis, sed viribus propriae voluntatis, quid sibi remissione peccatorum praestitum fuerit per actus singulos recordantis. Item quoniam solent dicere, nobis in eo Christum ad non peccandum praebuisse adjutorium, quia juste ipse vivendo justeque docendo reliquit exemplum; possunt etiam ad hoc ista verba coaptare, ut dicant, per singula momenta, per singulos actus necessariam nobis esse hujusmodi gratiam, id est, ut in omni conversatione nostra intueamur Dominicae conversationis exemplum. Pervidet autem fides vestra, a confessione gratiae, de qua quaestio est, quam sit distinguenda ista confessio; et tamen obtegi potest istorum ambiguitate verborum.

CHAPTER III.

3. Sed quid mirum? Quandoquidem ipse Pelagius cum episcopalibus gestis sine ulla recusatione damnaverit eos, 'qui dicunt gratiam Dei et adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina;' ubi putabamus ejus de hac re omnes tergiversationes esse consumptas; damnaverit etiam eos, qui docent gratiam Dei secundum merita nostra dari: tamen in libris quos edidit 'Pro Libero Arbitrio,' quorum mentionem facit in epistola quam Romam misit, nihil aliud sentire monstratur, quam id quod damnasse videbatur. Nam gratiam Dei et adjutorium, quo adjuvamur ad non peccandum, aut in natura et libero ponit arbitrio, aut in lege atque doctrina: ut videlicet, cum adjuvat

De Gest. Pel. s. 30.

Deus hominem, ut declinet a malo et faciat bonum, revelando et ostendendo quid fieri debeat, adjuvare credatur; non etiam cooperando et dilectionem inspirando, ut id quod faciendum esse cognoverit faciat.

4. Nam cum tria constituat atque distinguat, quibus divina mandata dicit impleri, 'possibilitatem, voluntatem, actionem;' 'possibilitatem' scilicet, qua potest homo esse justus; 'voluntatem,' qua vult esse justus; 'actionem,' qua justus est: horum trium primum, id est, possibilitatem, datam confitetur a Creatore naturae, nec esse in nostra potestate, sed eam nos habere, etiamsi nolimus; duo vero reliqua, id est, voluntatem et actionem nostra esse asserit, atque ita nobis tribuit, ut nonnisi a nobis esse contendat. Denique gratia Dei, non ista duo, quae nostra omnino vult esse, id est, voluntatem et actionem, sed illam quae in potestate nostra non est, et nobis ex Deo est, id est, possibilitatem, perhibet adjuvari: tanquam illa quae nostra sunt, hoc est, voluntas et actio, tam sint valentia ad declinandum a malo et faciendum bonum, ut divino adjutorio non indigeant; illud vero quod nobis ex Deo est, hoc sit invalidum, id est, possibilitas, ut semper gratiae adjuvetur auxilio.

CHAPTER IV.

5. Sed ne quis forsitan dicat, nos vel non recte intelligere quae loquitur, vel malevolo animo in alium sensum quae non ita dicta sunt vertere, ipsa jam verba ejus accipite. 'Nos,' inquit, 'sic tria ista distinguimus, et certum velut in ordinem digesta partimur. Primo loco "posse" statuimus, secundo "velle," tertio "esse." Posse in natura, velle in arbitrio, esse in effectu locamus. Primum illud, id est, posse, ad Deum proprie pertinet, qui illud creaturae suae contulit: duo vero reliqua, hoc est, velle et esse, ad hominem referenda sunt, quia de arbitrii fonte descendunt. Ergo in voluntate et opere bono laus hominis est; imo et hominis, et Dei, qui ipsius voluntatis et operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiae suae adjuvat semper auxilio. Quod vero potest homo velle bonum

atque perficere, solius Dei est. Potest itaque illud unum esse, etiamsi duo ista non fuerint: ista vero sine illo esse non possunt. Itaque liberum mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem: nullo autem modo possum non habere possibilitatem boni; inest mihi etiamsi noluero, nec otium sui aliquando in hoc natura recipit. Quem nobis sensum exempla aliqua facient clariorem. Quod possumus videre oculis, nostrum non est: quod vero bene aut male videmus, hoc nostrum est. Et ut generaliter universa complectar, quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat: quod vero bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est; quia haec omnia vertere in malum etiam possumus. Unde, quod propter calumniam vestram saepe repetendum est, cum dicimus hominem posse esse sine peccato, et confessione possibilitatis acceptae laudamus Deum, qui nobis hoc "posse" largitus est, nec est ibi ulla laudandi hominis occasio, ubi solius Dei causa tractatur; non enim de "velle," nec de "esse," sed tantummodo de eo quod potest esse, disseritur.'

CHAPTER V.

6. Ecce est totum dogma Pelagii in libro ejus tertio Pro Libero Arbitrio, his omnino verbis diligenter expressum, quo tria ista, unum quod est 'posse,' alterum quod est 'velle,' tertium quod est 'esse,' id est, possibilitatem, voluntatem, actionem, tanta curavit subtilitate distinguere, ut quandocumque legimus, vel audimus, divinae gratiae adjutorium confiteri, ut a malo declinemus bonumque faciamus, sive in lege atque doctrina, sive ubilibet constituat, sciamus quid loquitur; nec erremus, aliter eum intelligendo quam sentit. Scire quippe debemus, quod nec voluntatem nostram, nec actionem divino adjuvari credit auxilio, sed solam possibilitatem voluntatis atque operis, quam solam in his tribus nos habere affirmat ex Deo, tanquam hoc sit infirmum, quod Deus ipse posuit in natura; caetera vero duo quae nostra esse voluit, ita sint firma, et fortia, et sibi sufficientia, ut nullo indigeant ejus auxilio; et ideo non adjuvet

ut velimus, non adjuvet ut agamus, sed tantummodo adjuvet ut velle et agere valeamus. Contra autem Apostolus. *Cum timore,* inquit, *et tremore vestram ipsorum operamini salutem.* Et ut scirent, quia non tantum in eo quod operari possint (hoc enim in natura et in doctrina jam acceperant), sed etiam in eo quod operantur, divinitus adjuvantur, non ait, *Deus est enim qui operatur in vobis posse,* tanquam ipsi jam et velle et operari per se ipsos habeant, nec in his duobus adjutorio ejus indigeant; sed ait, *Deus enim est qui operatur in vobis et velle et perficere:* vel sicut in aliis et maxime Graecis codicibus legitur, *et velle et operari.* Videte si non Apostolus gratiae Dei futuros adversarios Sancto Spiritu tanto ante praevidit, et haec duo, id est, et velle et operari, quae iste ita nostra esse voluit, tanquam ipsa divinae gratiae non adjuventur auxilio. *Deum in nobis* dixit *operari.*

Philip. ii. 12, 13.

CHAPTER VI.

7. Neque hinc Pelagius incautos fallat et simplices, vel etiam se ipsum, quoniam cum dixisset, 'Ergo in voluntate et opere bono laus hominis est;' velut correxit atque addidit, 'imo et hominis et Dei.' Non enim hoc propterea dixit, quia secundum sanam doctrinam intelligi voluit, quod et velle et operari Deus operetur in nobis: sed cur hoc dixerit, satis evidenter ostendit, continuo subjungendo, 'qui ipsius voluntatis et operis possibilitatem dedit.' Hanc autem possibilitatem in natura eum ponere, de verbis ejus superioribus clarum est. Sed ne nihil de gratia dixisse videretur, adjunxit, 'quique ipsam possibilitatem gratiae suae adjuvat semper auxilio:' non ait, 'ipsam voluntatem,' vel, 'ipsam operationem;' quod si diceret, non abhorrere a doctrina apostolica videretur: sed ait, 'ipsam possibilitatem,' illud videlicet ex tribus quod in natura locavit, 'gratiae suae adjuvat semper auxilio:' ut scilicet in voluntate et actione non ideo 'laus sit et Dei et hominis,' quia sic vult homo, ut tamen Deus voluntati ejus ardorem dilectionis inspiret; et sic operatur homo, ut tamen Deus cooperetur, sine cujus adjutorio quid est homo? sed ideo ad hanc laudem ad-

junxit 'et Deum,' quia nisi natura esset in qua nos condidit, qua velle et agere possemus, nec vellemus, nec ageremus.

8. Hanc autem naturalem possibilitatem quod adjuvari Dei gratia confitetur, non est hic apertum vel quam dicat gratiam, vel quatenus ea naturam sentiat adjuvari; sed sicut aliis locis, in quibus evidentius loquitur, intelligi potest, non vult aliud accipi quam legem atque doctrinam, qua naturalis possibilitas adjuvetur.

CHAPTER VII.

Nam quodam loco ait: 'Hic nos imperitissimi hominum putant injuriam divinae gratiae facere, quia dicimus eam sine voluntate nostra nequaquam in nobis perficere sanctitatem: quasi Deus gratiae suae aliquid imperaverit, et non illis quibus imperavit etiam gratiae suae auxilium subministret, ut quod per liberum homines facere jubentur arbitrium, facilius possent implere per gratiam.' Et tanquam explicaturus quam dicat gratiam, secutus adjunxit, dicens: 'Quam nos non, ut tu putas, in lege tantummodo, sed et in Dei esse adjutorio confitemur.' Quis non hic desideret ut ostendat quam velit intelligi gratiam? Propter hoc enim maxime de illo exspectare debemus, ut dicat hoc quod dicit, non in lege tantummodo se gratiam confiteri. Sed nobis hac exspectatione suspensis, quid addiderit intuemini: 'Adjuvat enim nos Deus,' inquit, 'per doctrinam et revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit; dum nobis, ne praesentibus occupemur, futura demonstrat; dum diaboli pandit insidias; dum nos multiformi et ineffabili dono gratiae coelestis illuminat.' Deinde sententiam suam quadam velut absolutione concludens: 'Qui haec dicit,' inquit, 'gratiam tibi videtur negare? An et liberum hominis arbitrium, et Dei gratiam confitetur?' In his omnibus non recessit a commendatione legis atque doctrinae, hanc esse adjuvantem gratiam diligenter inculcans, et hoc exsequens quod proposuerat, cum diceret, 'sed in Dei esse adjutorio confitemur.' Denique Dei adjutorium multipliciter insinuandum putavit, commemorando doctrinam et revelationem, et oculorum cordis adapertionem, et demonstra-

tionem futurorum, et apertionem diabolicarum insidiarum, et multiformi atque ineffabili dono gratiae coelestis illuminationem; ad hoc utique, ut divina praecepta et promissa dicamus. Hoc est ergo gratiam Dei ponere in lege atque doctrina.

CHAPTER VIII.

9. Hinc itaque apparet, hanc eum gratiam confiteri, qua demonstrat et revelat Deus quid agere debeamus; non qua donat atque adjuvat ut agamus: cum ad hoc potius valeat legis agnitio, si gratiae desit opitulatio, ut fiat mandati praevaricatio. Rom. iv. 15. *Ubi enim non est lex*, ait Apostolus, *nec praevaricatio:* et, Rom. vii. 7. *Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces.* Ac per hoc, usque adeo aliud est lex, aliud est gratia, ut lex non solum nihil prosit, verum etiam plurimum obsit, nisi adjuvet gratia; et haec ostendatur legis utilitas, quoniam quos facit praevaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, et ut concupiscentias malas superent adjuvandos. Jubet enim magis quam juvat; docet morbum esse, non sanat; imo ab ea potius quod non sanatur augetur, ut attentius et sollicitius gratiae medicina quaeratur, quia littera occidit, Spiritus 2 Cor. iii. 6. autem vivificat. Si enim data esset lex quae posset vivificare, Gal. iii. 21, 22, 24. omnino ex lege esset justitia. In quantum tamen etiam lex adjuvet, adjungit et dicit: *Sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus. Itaque lex*, inquit, *paedagogus noster fuit in Christo Jesu.* Hoc ipsum ergo superbis est utile, sub peccato arctius manifestiusque concludi, ne ad faciendam justitiam de liberi arbitrii Rom. iii. 19–21. quasi propriis viribus praesumatur; *sed omne os obstruatur, et reus fiat omnis mundus Deo, quia non justificabitur ex lege omnis caro coram illo; per legem enim cognitio peccati: nunc autem sine lege justitia Dei manifestata est, testificata per Legem et Prophetas. Quomodo ergo sine lege manifestata, si per legem testificata?* Non itaque *sine lege manifestata*, sed *sine lege justitia*, quia justitia Dei est, id est, quae nobis non ex lege sit, sed ex Deo; non quae illo imperante cognoscendo timeatur,

sed quae illo donante diligendo teneatur, ut et qui gloriatur in Domino glorietur. 1 Cor. i. 31.

CHAPTER IX.

10. Quid ergo est, quod iste legem atque doctrinam deputat gratiam, qua juvamur ad operandam justitiam, quae ut multum adjuvet, ad hoc adjuvat ut gratia requiratur? Nemo enim potest legem implere per legem. Plenitudo enim legis charitas. Rom. xiii. 10. Charitas autem Dei non per legem diffusa est in cordibus nostris, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Proinde Rom. v. 5. per legem gratia demonstratur, ut lex per gratiam compleatur. Quid enim juvat Pelagium, quia diversis verbis eamdem rem dicit, ut non intelligatur in lege atque doctrina gratiam constituere, qua possibilitatem naturae asserit adjuvari? Quantum autem existimo, ideo veretur intelligi, quia damnavit eos qui dicunt gratiam Dei et adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina; et tamen latere se putat, cum aliis atque aliis locutionibus versat significationem legis atque doctrinae.

CHAPTER X.

11. Et alio quippe loco, cum diu asseruisset, non adjutorio Dei, sed ex nobis ipsis in nobis effici voluntatem bonam, opposuit sibi ex Apostoli epistola quaestionem, atque ait: 'Et quomodo,' inquit, 'stabit illud Apostoli: *Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere?*' Phil. ii. 13. Deinde ut hanc oppositionem veluti solveret quam videbat dogmati suo vehementer esse contrariam, secutus adjunxit: 'Operatur in nobis velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dum nos terrenis cupiditatibus deditos, et mutorum more animalium tantummodo praesentia diligentes, futurae gloriae magnitudine et praemiorum pollicitatione succendit; dum revelatione sapientiae in desiderium Dei stupentem suscitat voluntatem; dum nobis (quod tu

alibi negare non metuis) suadet omne quod bonum est.' Quid manifestius, nihil aliud eum dicere gratiam, qua Deus in nobis operatur velle quod bonum est, quam legem atque doctrinam? In lege namque et doctrina sanctarum Scripturarum futurae gloriae atque praemiorum promittitur magnitudo. Ad doctrinam pertinet etiam quod sapientia revelatur, ad doctrinam pertinet cum suadetur omne quod bonum est. Et si inter docere et suadere, vel potius exhortari, distare aliquid videtur; etiam hoc tamen doctrinae generalitate concluditur, quae quibusque sermonibus vel litteris continetur: nam et sanctae Scripturae et docent et exhortantur, et potest esse in docendo et exhortando etiam hominis operatio. Sed nos eam gratiam volumus iste aliquando fateatur, qua futurae gloriae magnitudo non solum promittitur, verum etiam creditur et speratur; nec solum revelatur sapientia, verum et amatur; nec solum suadetur omne quod bonum est, verum et persuadetur. Non enim omnium est fides, qui audiunt per Scripturas Dominum regnum coelorum pollicentem; aut omnibus persuadetur quibuscumque suadetur ut veniant ad eum qui dicit, *Venite ad me, omnes qui laboratis.* Quorum autem sit fides, et quibus persuadetur ut ad eum veniant, satis ipse demonstravit, ubi ait, *Nemo venit ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum:* et paulo post, cum de non credentibus loqueretur, *Dixi*, inquit, *vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo.* Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solum vocari, verum etiam esse Christianus.

2 Thess. iii. 2.

Matt. xi. 28.

John vi. 44, 65.

CHAPTER XI.

12. Quid autem dicam de revelatione sapientiae? Neque enim facile quisquam speraverit in hac vita posse pervenire ad magnitudinem revelationum apostoli Pauli: et utique in eis quid aliud credendum est ei revelari solere, nisi quod ad sapientiam pertinerit? Et tamen dicit: *In magnitudine revelationum mearum ne extollar, datus est mihi stimulus carnis meae, angelus Satanae qui me colaphizet. Propter quod ter*

2 Cor. xii. 7–9.

Dominum rogavi, ut auferret eum a me: et dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur. Procul dubio si jam summa, et cui nihil esset addendum, charitas in Apostolo tunc fuisset, quae omnino non posset inflari; numquid necessarius esset angelus Satanae, quo colaphizante reprimeretur elatio, quae in magnitudine revelationum posset existere? Quid est autem aliud elatio, quam inflatio? Et utique de charitate verissime dictum est, *Charitas non aemulatur, non inflatur.* Haec itaque charitas adhuc etiam in tanto Apostolo de die in diem profecto augebatur, quamdiu homo ejus interior de die in diem renovabatur, perficienda sine dubio ubi jam non posset inflari. Tunc autem mens ejus adhuc erat ubi inflaretur magnitudine revelationis, donec impleretur solido aedificio charitatis; nondum enim perveniendo apprehenderat, quo proficiendo currebat.

1 Cor. xiii. 4.

2 Cor. iv. 16.

Cp. Phil. iii. 13.

CHAPTER XII.

13. Ideoque nolenti perpeti molestiam, qua ejus cohiberetur elatio, antequam esset in eo charitatis ultima et summa perfectio, rectissime dicitur, *Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur:* in infirmitate scilicet, non ut ille putat, 'carnis tantum,' sed et carnis et animi; quia et animus erat in comparatione summae illius perfectionis infirmus, cui, ne extolleretur, proinde stimulus carnis, angelus Satanae intelligebatur datus: quamvis esset in carnalium vel animalium, nondum percipientium quae sunt Spiritus Dei, comparatione firmissimus. Quocirca si *virtus in infirmitate perficitur*, quisquis se non fatetur infirmum, non perficitur. Haec autem gratia qua virtus in infirmitate perficitur praedestinatos et secundum propositum vocatos ad summam perfectionem glorificationemque perducit. Qua gratia agitur, non solum ut facienda noverimus, verum etiam ut cognita faciamus; nec solum ut diligenda credamus, verum etiam ut credita diligamus.

1 Cor. ii. 14.

Rom. viii. 28–30.

CHAPTER XIII.

14. Haec gratia si doctrina dicenda est, certe sic dicatur, ut altius et interius eam Deus cum ineffabili suavitate credatur
1 Cor. iii. 7. infundere, non solum per eos qui plantant et rigant extrinsecus,
[*subministrat?] sed etiam per se ipsum qui incrementum suum *ministrat occultus, ita ut non ostendat tantummodo veritatem, verum etiam impertiat charitatem. Sic enim docet Deus eos qui secundum propositum vocati sunt, simul donans et quid agant scire, et quod sciunt agere. Unde ad Thessalonicenses sic Apostolus
1 Thess. iv. 9, 10. loquitur: *De charitate autem fraternitatis non opus habetis vobis scribi: nam ipsi vos a Deo didicistis ut diligatis invicem.* Atque ut probaret eos a Deo didicisse, subjunxit: *Etenim facitis illud in omnes fratres, in universa Macedonia.* Tanquam hoc sit certissimum indicium quod a Deo didiceris, si id quod didiceris feceris. Isto modo sunt omnes secundum propositum
Isa. liv. 13; John vi. 45. vocati, sicut scriptum est in Prophetis, *docibiles Dei.* Qui autem novit quidem quod fieri debeat, et non facit, nondum a Deo didicit secundum gratiam, sed secundum legem; non secundum spiritum, sed secundum litteram. Quamvis multi, quod imperat lex, facere videantur timore poenae, non amore justitiae:
Philip. iii. 9. quam dicit Apostolus *justitiam suam quae ex lege est*; tanquam sit imperata, non data. Si autem data est, non dicitur justitia nostra, sed Dei: quia sic fit nostra, ut sit nobis ex Deo. Dicit enim: *Ut inveniar in illo non habens meam justitiam, quae ex lege est, sed eam quae ex fide est Jesu, justitiam ex Deo.* Tantum igitur inter legem distat et gratiam, ut cum lex esse non dubitetur ex Deo, justitia tamen quae *ex lege est* non sit *ex Deo;* sed justitia quae per gratiam consummatur, ex Deo. Quia *ex lege justitia* dicitur, quae fit propter legis maledictum: justitia ex Deo dicitur, quae datur per gratiae beneficium; ut non sit terribile, sed suave mandatum, sicut oratur in Psalmo,
Ps. cxviii. (cxix.) 68. *Suavis es, Domine, et in tua suavitate doce me justitiam tuam:* id est, ut non formidine poenae serviliter cogar esse sub lege, sed libera charitate delecter esse cum lege. Praeceptum quippe liber facit, qui libens facit. Et hoc modo quisquis discit, agit omnino quidquid agendum didicerit.

CHAPTER XIV.

15. De isto docendi modo etiam Dominus ait, *Omnis qui audivit a Patre meo et didicit, venit ad me.* Qui go non venerit, non de illo recte dicitur, 'Audivit quidem et didicit sibi esse veniendum, sed facere non vult quod didicit.' Prorsus non recte dicitur de isto docendi modo, quo per gratiam docet Deus. Si enim, sicut Veritas loquitur, *Omnis qui didicit, venit;* quisquis non venit, profecto nec didicit. Quis autem non videat, et venire quemquam, et non venire, arbitrio voluntatis? Sed hoc arbitrium potest esse solum, si non venit: non autem potest nisi adjutum esse, si venit; et sic adjutum, ut non solum quid faciendum sit sciat, sed quod scierit etiam faciat. Ac per hoc, quando Deus docet, non per legis litteram, sed per Spiritus gratiam; ita docet, ut quod quisque didicerit, non tantum cognoscendo videat, sed etiam volendo appetat, agendoque perficiat. Et isto divino docendi modo etiam ipsa voluntas et ipsa operatio, non sola volendi et operandi naturalis possibilitas, adjuvatur. Si enim solum posse nostrum hac gratia juvaretur, ita diceret Dominus: '*Omnis qui audivit a Patre et didicit,* potest venire *ad me.*' Non autem ita dixit: sed, *Omnis qui audivit,* inquit, *a Patre et didicit, venit ad me.* Venire posse in natura ponit Pelagius, vel etiam, ut modo dicere coepit, in gratia, qualemlibet eam sentiat, 'qua ipsa,' ut dicit, 'possibilitas adjuvatur:' venire autem jam in voluntate et opere est. Non est autem consequens ut qui potest venire, etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit. Sed *omnis qui didicit a Patre,* non solum potest venire, sed *venit;* ubi jam et possibilitatis profectus, et voluntatis affectus, et actionis effectus est. John vi. 45.

CHAPTER XV.

16. Quid sibi ergo volunt exempla, nisi quia revera nobis ejus sensum fecerunt, sicut pollicitus est, clariorem; non ut ea sentire debeamus, sed ut id quod ipse sensit manifestius aper-

tiusque noscamus? 'Quod possumus,' inquit, 'videre oculis, nostrum non est: quod vero bene aut male videmus, hoc nostrum est.' Respondeat illi Psalmus, ubi Deo dicitur, *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Quod et si de oculis mentis dictum est, inde utique procedit in hos oculos carnis, vel bene videre, vel male; non quemadmodum dicuntur bene videre sanis oculis intuentes, et male, lippientes; sed bene videre ad subveniendum, male videre ad concupiscendum. Quamvis enim per hos exteriores oculos videatur et pauper cui subvenitur, et mulier quae concupiscitur; tamen ex interioribus ad male vel bene videndum misericordia vel libido procedit. Cur ergo dicitur Deo, *Averte oculos meos, ne videant vanitatem?* Cur petitur quod ad nostram pertinet potestatem, si Deus non adjuvat voluntatem?

Ps. cxviii. (cxix.) 37.

CHAPTER XVI.

17. 'Quod loqui possumus,' inquit, 'Dei est. quod vero bene vel male loquimur, nostrum est.' Non hoc docet ille, qui loquitur bene. *Non enim vos estis,* inquit, *qui loquimini; sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.* 'Et ut generaliter,' inquit, 'universa complectar; quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat.' Ecce etiam hic superiorem repetit sensum, quod illorum trium, id est, possibilitatis, voluntatis, actionis, nonnisi possibilitas adjuvatur. Denique adjungens, ut impleat quod intendit: 'Quod vero bene,' inquit, 'vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est.' Oblitus est quod superius quasi correxerat, ubi cum dixisset, 'Ergo in voluntate et opere bono laus hominis est;' adjunxit atque ait, 'imo et hominis, et Dei, qui ipsius voluntatis et operis possibilitatem dedit.' Cur etiam in his exemplis hoc non recordatus est, ut saltem in eorum fine diceret, 'Quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat; quod vero bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, et nostrum est, et illius?' Non hoc dixit; sed, nisi fallor, videor mihi videre quid timuit.

Matt. x. 20.

S.

CHAPTER XVII.

18. Cum enim vellet ostendere quare nostrum sit: 'Quia haec,' inquit, 'omnia vertere etiam in malum possumus.' Illud ergo timuit, ut non diceret, 'et nostrum est et Dei,' ne sibi responderetur, 'Si quod bene agimus, loquimur, cogitamus, ideo est et nostrum et Dei, quia ille nobis hoc posse donavit; ergo et quod malum agimus, loquimur, cogitamus, et nostrum est et Dei, quia illud posse ad utrumque donavit; atque ita, quod absit, quemadmodum cum Deo laudamur in operibus bonis, sic cum illo culpamur in malis.' Possibilitas quippe illa, quam dedit, tam nos facit bona posse quam mala.

CHAPTER XVIII.

19. De qua possibilitate Pelagius in libro primo pro Libero Arbitrio ita loquitur: 'Habemus autem,' inquit, 'possibilitatem utriusque partis a Deo insitam, velut quamdam, ut ita dicam, radicem fructiferam atque fecundam, quae ex voluntate hominis diversa gignat et pariat, et quae possit ad proprii cultoris arbitrium, vel nitere flore virtutum, vel sentibus horrere vitiorum.' Ubi non intuens quid loquatur, unam eamdemque radicem constituit bonorum et malorum, contra evangelicam veritatem doctrinamque apostolicam. Nam et Dominus *nec arborem bonam* dicit *posse facere fructus malos, nec malam bonos:* et apostolus Paulus cum dicit *radicem malorum omnium* esse *cupiditatem,* admonet utique intelligi radicem bonorum omnium charitatem. Unde si duae arbores, bona et mala, duo sunt homines, bonus et malus, quid est bonus homo, nisi voluntatis bonae, hoc est, arbor radicis bonae? et quid est homo malus, nisi voluntatis malae, hoc est, arbor radicis malae? Fructus autem harum radicum atque arborum, facta sunt, dicta sunt, cogitata sunt, quae bona de bona voluntate procedunt, et mala de mala.

Matt. vii. 18.

1 Tim. vi. 10.

CHAPTER XIX.

20. Facit autem homo arborem bonam, quando Dei accipit gratiam. Non enim se ex malo bonum per se ipsum facit: sed ex illo et per illum et in illo qui semper est bonus: nec tantum ut arbor sit bona, sed etiam ut faciat fructus bonos, eadem gratia necessarium est ut adjuvetur, sine qua boni aliquid facere non potest. Ipse quippe in bonis arboribus cooperatur fructum, qui
1 Cor. iii. 7. et forinsecus rigat atque excolit per quemlibet ministrum, et per se dat intrinsecus incrementum. Malam vero arborem homo facit, quando se ipsum malum facit, quando a bono incommutabili deficit: ab eo quippe defectus est origo voluntatis malae. Qui defectus non aliam naturam malam initiat, sed eam quae bona condita est vitiat. Sanato autem vitio nullum malum remanet; quia vitium naturae quidem inerat, sed vitium natura non erat.

CHAPTER XX.

21. Illa ergo possibilitas non, ut iste opinatur, una eademque radix est bonorum et malorum. Aliud est enim charitas radix bonorum, aliud cupiditas radix malorum; tantumque inter se differunt, quantum virtus et vitium. Sed plane illa possibilitas utriusque radicis est capax; quia non solum potest homo habere charitatem, qua sit arbor bona, sed potest etiam cupiditatem, qua sit arbor mala. Sed cupiditas hominis quae vitium est, hominem habet auctorem, vel hominis deceptorem, non hominis Creatorem.
1 John ii. 16. Ipsa est enim concupiscentia carnis, et concupiscentia oculorum, et ambitio saeculi, quae non est ex Patre, sed ex mundo est. Quis autem nesciat, mundi nomine solere appellare Scripturam, a quibus habitatur hic mundus?

CHAPTER XXI.

22. Charitas autem quae virtus est, ex Deo nobis est, non
1 John iv. 7, 8. ex nobis, Scriptura teste, quae dicit, *Charitas ex Deo est; et*

omnis qui diligit, ex Deo natus est, et cognovit Deum, quia Deus charitas est. Secundum istam charitatem, melius intelligitur dictum, *Qui natus est ex Deo, non peccat;* et, quia *non potest peccare.* Quia charitas secundum quam natus ex Deo est, non agit perperam, nec cogitat malum. Cum ergo peccat homo, non secundum charitatem, sed secundum cupiditatem peccat, secundum quam non est natus ex Deo: quoniam illa possibilitas, ut dictum est, utriusque radicis est capax. Cum ergo dicat Scriptura, *Charitas ex Deo est;* vel, quod est amplius, *Deus charitas est;* cum apertissime clamet Joannes apostolus, *Ecce qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei vocemur et simus:* iste audiens, *Deus charitas est*, quare adhuc usque contendit, quod ex illis tribus tantummodo possibilitatem habeamus ex Deo, bonam vero voluntatem bonamque actionem habeamus ex nobis? Quasi vero aliud sit bona voluntas quam charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo, et a Patre datam ut filii ejus essemus.

1 John iii. 9.

1 Cor. xiii. 4, 5.

1 John iii. 1.

CHAPTER XXII.

23. Sed forte, ut daretur nobis, praecedentia merita nostra fecerunt; sicut iste de gratia Dei sentit in eo libro, quem ad sacram virginem scripsit, cujus etiam commemorationem fecit in litteris quas Romam misit. Ibi enim interposito Jacobi apostoli testimonio, quo ait, *Subditi estote Deo; resistite autem diabolo, et fugiet a vobis;* subjungit et dicit, 'Ostendit quomodo resistere debeamus diabolo, si utique subditi simus Deo, ejusque faciendo voluntatem, divinam mereamur gratiam, et facilius nequam spiritui, Sancti Spiritus auxilio resistamus.' Ecce quam veraci corde damnavit in ecclesiastico judicio Palaestino eos, qui dicunt gratiam Dei secundum merita nostra dari! An adhuc eum id sentire et apertissime praedicare dubitamus? Quomodo ergo verax fuit in episcopali examine illa confessio? An forte jam istum scripserat librum, ubi apertissime dicit gratiam secundum merita nostra dari, quod in orientali synodo sine ulla recusatione damnavit? Confiteretur ergo sic se aliquando tenuisse, sed jam non tenere, ut de correctione ejus

James iv. 7.

Epist. ad Demetr. c. 25.

apertissime gauderemus. Nunc vero cum illi inter caetera et
De Gest. Pel. s. 30. hoc fuisset objectum, respondit: 'Haec utrum Coelestii sint, ipsi viderint qui dicunt ea Coelestii esse: ego vero nunquam sic tenui, sed anathematizo qui sic tenent.' Quomodo nunquam sic tenuit, si hunc ante condiderat librum? Aut quomodo anathematizat eos qui sic tenent, si hunc librum postea condidit?

24. Sed ne forte respondeat, ita se hic dixisse, 'Dei faciendo voluntatem, divinam mereamur gratiam,' sicut fidelibus et pie viventibus additur gratia, qua resistant fortiter tentatori, cum tamen gratiam etiam primitus accepissent, ut Dei facerent voluntatem; ne forte ergo ita respondeat, alia de hac re verba ejus accipite. 'Qui currit,' inquit, 'ad Dominum, et ab eo se regi cupit, id est, voluntatem suam ex ejus voluntate suspendit; qui ei
1 Cor. vi. 17. adhaerendo jugiter, unus, secundum Apostolum, cum eo fit spiritus, non hoc nisi de arbitrii efficit libertate.' Videte quantam rem dixerit non effici nisi arbitrii libertate; ac per hoc sine adjutorio Dei nos Deo existimat adhaerere; hoc est enim, 'nonnisi de arbitrii libertate;' ut cum adhaeserimus eo non adjuvante, tunc jam quoniam adhaesimus, etiam adjuvari mereamur.

CHAPTER XXIII.

Sequitur enim et dicit, 'Qua qui bene utitur,' id est, arbitrii libertate qui bene utitur, 'ita se,' inquit, 'totum tradit Deo, omnemque suam mortificat voluntatem, ut cum Apostolo possit
Gal. ii. 20. dicere, *Vivo autem jam non ego, vivit autem in me Christus:*
Prov. xxi. 1. ponitque cor suum in manu Dei, ut illud quo voluerit, ipse declinet.' Magnum profecto adjutorium divinae gratiae, ut cor nostrum quo voluerit Deus, ipse declinet. Sed hoc tam magnum adjutorium, sicut iste desipit, tunc meremur, cum sine ullo adjutorio nonnisi de arbitrii libertate ad Dominum currimus, ab eo nos regi cupimus, voluntatem nostram ex ejus voluntate suspendimus, eique adhaerendo jugiter, unus cum illo efficimur spiritus. Haec scilicet tam ingentia bona, nonnisi de arbitrii, secundum istum, efficimus libertate, ut his praecedentibus meritis sic ejus gratiam consequamur, ut cor nostrum quo voluerit ipse

declinet. Quomodo est ergo gratia, si non gratis datur? quomodo est gratia, si ex debito redditur? Quomodo verum dicit Apostolus, *Non ex vobis, sed Dei donum est; non ex operibus, ne forte quis extollatur:* et iterum, *Si autem gratia,* inquit, *jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia?* Quomodo, inquam, hoc verum est, si opera tanta praecedunt, quae nobis adipiscendae gratiae meritum faciant, quo nobis non donetur gratuito, sed reddatur ex debito? Ergone ut perveniatur ad adjutorium Dei, ad Deum curritur sine adjutorio Dei; et ut Deo adhaerentes adjuvemur a Deo, a Deo non adjuti adhaeremus Deo? Quid homini majus, quidve tale poterit gratia ipsa praestare, si jam sine illa unus cum Domino spiritus effici potuit, nonnisi de arbitrii libertate?

Ephes. ii. 8, 9. Rom. xi. 6.

CHAPTER XXIV.

25. Sed vellem ut iste diceret, utrum rex ille Assyrius cujus Esther sancta mulier exsecrabatur cubile, quando considebat in throno regni sui, et omni stola illustrationis suae indutus erat, totus auro variatus lapidibusque pretiosis, et erat formidolosus valde, et elevata facie sua inflammata in claritate intuitus est eam, tanquam taurus in impetu indignationis suae; et timuit regina, et conversus est color ejus per dissolutionem, et inclinavit se super caput delicatae suae, quae praecedebat eam, vellem ergo diceret iste nobis, utrum rex ille ad Dominum jam cucurrerat, et ab eo se regi cupiverat, suamque voluntatem ex ejus voluntate suspenderat, et ei jugiter inhaerendo unus cum illo spiritus factus erat, nonnisi de arbitrii libertate; utrum se totum Deo tradiderat, omnemque suam mortificaverat voluntatem, et cor suum in manu Dei posuerat. Puto non desipere, sed insanire hominem, quisquis de illo rege, qualis tunc erat, haec senserit: et tamen convertit Deus et transtulit indignationem ejus in lenitatem. Quis autem non videat, multo majus esse, indignationem a contrario in lenitatem convertere atque transferre, quam cor neutra affectione praeoccupatum, sed inter utramque medium in aliquid declinare? Legant ergo et intelligant, in-

Esther v. LXX.

tueantur atque fateantur, non lege atque doctrina insonante forinsecus, sed interna et occulta, mirabili ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum, non solum veras revelationes, sed bonas etiam voluntates.

CHAPTER XXV.

26. Desinat itaque jam Pelagius et se ipsum et alios fallere contra Dei gratiam disputando. Non propter illorum trium unum, id est, propter possibilitatem bonae voluntatis atque operis, sed etiam propter voluntatem et operationem bonam, erga nos gratia Dei praedicanda est. Nam illam possibilitatem ad utrumque valere definit: et tamen non ideo tribuenda sunt Deo etiam nostra peccata, sicut et propter eamdem possibilitatem vult tribuere bona opera nostra. Non ideo tantum adjutorium divinae gratiae commendetur, quia possibilitatem adjuvat naturalem. Desinat dicere, 'Quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat: quod vero bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est.' Desinat, inquam, ista dicere. Non solum
Philip. ii. 13. enim Deus posse nostrum donavit atque adjuvat, sed etiam velle et operari operatur in nobis. Non quia nos non volumus, aut nos non agimus: sed quia sine ipsius adjutorio nec volumus aliquid boni, nec agimus. Quomodo enim dicitur, 'Quod possumus bene agere, Dei est; quod autem agimus, nostrum est;' cum dicat Apostolus, orare se ad Deum pro eis, ad quos scribebat, ne quid mali faciant, et ut quod bonum est faciant? Non enim ait, 'Oramus ut possitis nihil mali facere;' sed, *ne quid*
2 Cor. xiii. 7. *faciatis mali:* nec, 'Ut possitis bonum facere;' sed, *ut bonum*
Rom. viii. 14. *faciatis.* Quoniam de quibus scriptum est, *Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei;* profecto ut agant quod bonum est, ab illo aguntur qui bonus est. Quomodo dicit Pelagius, 'Quod bene loqui possumus, Dei est: quod bene loquimur,
Matt. x. 20. nostrum est;' cum dicat Dominus, *Spiritus Patris vestri est qui loquitur in vobis?* Neque enim ait, 'Non vos estis qui dedistis vobis bene posse loqui:' sed ait, *Non vos estis qui loquimini.*

Nec ait, 'Spiritus Patris vestri est qui vobis dat, vel dedit posse bene loqui;' sed ait, *qui loquitur in vobis;* non significans possibilitatis profectum, sed exprimens cooperationis effectum. Quomodo dicit liberi arbitrii elatus assertor, 'Quod possumus bene cogitare, Dei est; quod autem bene cogitamus nostrum est?' Cui respondet humilis gratiae praedicator: *Non quia idonei sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobismetipsis; sed sufficientia nostra ex Deo est.* Non enim ait, 'Posse cogitare;' sed, 'cogitare.' 2 Cor. iii. 5.

CHAPTER XXVI.

27. Istam Dei gratiam in divinis eloquiis manifestam etiam Pelagius manifeste fateatur, seque tamdiu contra sensisse non operiat impudentissimo pudore, sed dolore saluberrimo aperiat; ut sancta Ecclesia non turbetur pervicaci ejus obstinatione, sed veraci correctione laetetur. Cognitionem et dilectionem, sicut sunt discernenda, discernat; quia scientia inflat, charitas aedificat. Et tunc scientia non inflat, quando charitas aedificat. Et cum sit utrumque donum Dei, sed unum minus, alterum majus, non sic justitiam nostram super laudem justificatoris nostri extollat, ut horum duorum quod minus est, divino tribuat adjutorio, quod autem majus est, humano usurpet arbitrio. Et si consenserit, nos gratia Dei accipere charitatem; non sic sentiat, tanquam ulla merita bona nostra praecesserint. Nam quae merita bona tunc habere poteramus, quando Deum non diligebamus? Ut enim acciperemus dilectionem qua diligeremus, dilecti sumus, cum eam nondum haberemus. Hoc Joannes apostolus apertissime dicit: *Non quod nos dilexerimus Deum, sed quia ipse dilexit nos.* Et alibi: *Nos diligamus,* inquit, *quia ipse prior dilexit nos.* Optime omnino atque verissime. Non enim haberemus unde illum diligeremus, nisi hoc ab illo, cum prior nos diligeret, sumeremus. Quid autem boni faceremus, nisi diligeremus? Aut quomodo bonum non facimus, si diligamus? Etsi enim Dei mandatum videtur aliquando non a diligentibus, sed a timentibus fieri; tamen ubi non est dilectio, nullum bonum opus imputatur, nec recte bonum opus vocatur: 1 Cor. viii. 1. 1 John iv. 10, 19.

Rom. xiv. 23. quia omne quod non ex fide est, peccatum est; et fides per
Gal. v. 6. dilectionem operatur. Ac per hoc gratiam Dei, qua charitas
Rom. v. 5. Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis, sic confiteatur qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet veramque justitiam, fieri posse non dubitet. Non quomodo iste, qui cum dicit, 'propterea dari gratiam, ut quod a Deo praecipitur, facilius impleatur,' quid de illa sentiat satis ostendit, scilicet, quod etiam sine illa, etsi minus facile, fieri tamen quod divinitus praecipitur potest.

CHAPTER XXVII.

28. In libro quippe ad virginem sacram, quod et supra com-
S. 23. memoravi, cum dicit, 'Divinam mereamur gratiam, et facilius nequam spiritui, Sancti Spiritus auxilio, resistamus:' significat profecto quid sapiat. Utquid enim hoc verbum interposuit, id
[*et?] est, 'facilius?' An vero non erat integer sensus, '*ut nequam spiritui, Sancti Spiritus auxilio, resistamus?' Sed quantum detrimentum hoc additamento fecerit, quis non intelligat? Volens utique credi, tantas esse naturae vires, quas extollendo praecipitat, ut etiam sine auxilio Spiritus Sancti, etsi minus facile, tamen aliquo modo nequam spiritui resistatur.

CHAPTER XXVIII.

29. Item in primo libro pro Libero Arbitrio: 'Cum autem tam forte,' inquit, 'tam firmum ad non peccandum liberum in nobis habeamus arbitrium, quod generaliter naturae humanae Creator inseruit, rursus pro inaestimabili ejus benignitate, quotidiano ipsius munimur auxilio.' Quid opus est hoc auxilio, si tam forte, tam firmum est ad non peccandum liberum arbitrium? Sed etiam hic vult intelligi, ad hoc esse auxilium, ut facilius fiat per gratiam, quod etsi minus facile, tamen putat fieri praeter gratiam.

CHAPTER XXIX.

30. Item in eodem libro alio loco: 'Ut quod per liberum,' inquit, 'homines facere jubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam.' Tolle 'facilius,' et non solum plenus, verum etiam sanus est sensus, si ita dicatur, 'Ut quod per liberum homines facere jubentur arbitrium, possint implere per gratiam.' Cum autem 'facilius' additur, *adimpletio boni operis etiam sine Dei gratia posse fieri, tacita significatione suggeritur. Quem sensum redarguit qui dicit, *Sine me nihil potestis facere.* [*adimpletionem?] John xv. 5.

CHAPTER XXX.

31. Emendet haec omnia, ne si in rerum magnarum profunditate humana erravit infirmitas, etiam diabolica huic accedat errori vel fallacia vel animositas, sive negando quod sensit, sive defendendo quod perperam sensit, cum id se non debuisse sentire commemorata perspicua veritate cognoverit. Istam quippe gratiam qua justificamur, id est, qua charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis, in Pelagii et Coelestii scriptis, quaecumque legere potui, nusquam eos inveni, quemadmodum confitenda est, confiteri. Prorsus nusquam eos adverti, sicut agnoscendi sunt, agnoscere filios promissionis, de quibus dicit Apostolus, *Non ii qui filii carnis, hi filii Dei; sed filii promissionis deputantur in semen.* Rom. ix. 8. Quod enim promittit Deus, non facimus nos per arbitrium seu naturam, sed facit ipse per gratiam.

32. Nam ut de Coelestii opusculis interim taceam, vel libellis ejus, quos judiciis ecclesiasticis allegavit, quae vobis omnia, cum aliis quas necessarias existimavimus litteris, mittenda curavimus, quibus omnibus diligenter inspectis, possitis advertere, non eum ponere Dei gratiam, qua juvamur vel ad declinandum a malo, vel ad faciendum bonum, praeter naturale arbitrium voluntatis, nisi in lege atque doctrina; ita ut ipsas quoque orationes ad hoc asserat necessarias, ut ostendatur homini quid concupiscat et

diligat: ut ergo haec interim omittam, nempe ipse Pelagius et litteras nuper et libellum Romam fidei suae misit, scribens ad beatae memoriae papam Innocentium, quem defunctum esse nesciebat. In his ergo litteris dicit, 'Esse de quibus eum homines infamare conantur: unum, quod neget parvulis Baptismi sacramentum, et absque redemptione Christi aliquibus coelorum regna promittat; aliud, quod ita dicat posse hominem vitare peccatum, ut Dei excludat auxilium, et in tantum libero confidat arbitrio, ut gratiae repudiet adjutorium.' Sed de Baptismo parvulorum, quamvis eis dandum esse concedat, quam perverse contra fidem Christianam et Catholicam sentiat veritatem, non hic locus est ut diligentius disseramus; nunc enim de adjutorio gratiae quod instituimus peragendum est. Unde ad id quod proposuit, quid etiam hinc respondeat videamus. Ut enim omittamus ejus invidiosas de suis inimicis querelas, ubi ad rem ventum est, ita locutus est:

CHAPTER XXXI.

33. 'Ecce,' inquit, 'apud Beatitudinem tuam epistola ista me purget, in qua pure atque simpliciter ad peccandum et ad non peccandum integrum liberum arbitrium habere nos dicimus, quod in omnibus bonis operibus divino adjuvatur semper auxilio.' Cernitis itaque, pro intellectu quem vobis Dominus dedit, haec ejus verba solvendae non sufficere quaestioni. Quaerimus enim adhuc, quo auxilio liberum adjuvari dicat arbitrium, ne forte, sicut solet, velit intelligi legem atque doctrinam. Si enim quaeras cur dixerit, 'semper;' poterit respondere, 'Quia dictum est, *Et in lege ejus meditabitur die ac nocte.*' Deinde cum de hominis conditione et ad peccandum atque non peccandum naturali ejus possibilitate quaedam interposuisset, adjunxit dicens: 'Quam liberi arbitrii potestatem dicimus in omnibus esse generaliter, in Christianis, Judaeis, atque Gentilibus. In omnibus est liberum arbitrium aequaliter per naturam, sed in solis Christianis juvatur a gratia.' Iterum quaerimus, qua gratia? Et adhuc poterit respondere, 'Lege atque doctrina Christiana.'

Ps. i. 2.

34. Deinde quamlibet sentiat gratiam, ipsis Christianis secundum merita dari dicit: cum eos qui hoc dicunt, jam in Palaestina, sicut supra commemoravi, sua illa praeclara purgatione damnaverit. Nam verba ejus ista sunt: 'In illis,' inquit, 'nudum et inerme est conditionis bonum:' in eis dicit, qui Christiani non sunt. Deinde caetera contexens: 'In his vero,' inquit, 'qui ad Christum pertinent, Christi munitur auxilio.' Videtis adhuc incertum esse quo auxilio, secundum ea quae supra diximus. Sed adhuc sequitur de his qui Christiani non sunt, et dicit: 'Illi ideo judicandi atque damnandi sunt, quia cum habeant liberum arbitrium, per quod ad fidem venire possent, et Dei gratiam promereri, male utuntur libertate concessa. Hi vero remunerandi sunt, qui bene libero utentes arbitrio merentur Domini gratiam, et ejus mandata custodiunt.' Nempe manifestum est, eum dicere gratiam secundum merita dari, quamlibet eam, vel qualemlibet significet, quam tamen aperte non exprimit. Nam cum eos remunerandos dicit, qui bene utuntur libero arbitrio, et ideo mereri Domini gratiam, debitum eis reddi fatetur. Ubi est ergo illud Apostoli, *Justificati gratis per gratiam ipsius?* Ubi est et illud, *Gratia salvi facti estis?* Et ne putarent per opera, addidit, *per fidem.* Rursus ne ipsam fidem sine Dei gratia sibi putarent esse tribuendam, *Et hoc,* inquit, *non ex vobis, sed Dei donum est.* Nempe ergo illud unde incipit omne quod merito accipere dicimur, sine merito accipimus, id est, ipsam fidem. Aut si negatur dari; quid est quod dictum est, *Sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei?* Si autem sic dicitur dari, ut reddatur meritis, non donetur; quid est quod iterum dicit, *Vobis donatum est pro Christo, non solum ut credatis in eum, verum etiam ut patiamini pro eo?* Utrumque enim donatum esse testatus est, et quod credit in Christum, et quod patitur quisque pro Christo. Isti autem libero arbitrio sic applicant fidem, ut fidei videlicet reddi videatur, non gratuita, sed debita gratia; ac per hoc jam nec gratia, quia nisi gratuita, non est gratia.

Above, s. 23.

Rom. iii. 24.

Ephes. ii. 8.

Rom. xii 3.

Philip. i. 29.

CHAPTER XXXII.

35. Sed ab his litteris Pelagius ad fidei suae librum vult transire lectorem, cujus vobis commemorationem fecit; in quo ea de quibus non interrogabatur multa disseruit. Sed nos de quibus agimus cum illis ipsa videamus. Cum enim ab unitate Trinitatis usque ad resurrectionem carnis, quod ab illo nemo quaerebat, disputationem quantam voluit terminasset: 'Et Baptisma,' inquit, 'unum tenemus, quod iisdem Sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in majoribus, dicimus esse celebrandum.' Hoc certe vos et a praesente audisse dixistis: sed quid prodest, quod eisdem verbis in parvulis, quibus et in majoribus, celebrari dicit Baptismi sacramentum, cum res a nobis, non sola verba quaerantur? Plus est quod vobis ore proprio interrogantibus respondit, uti scribitis, 'infantes in remissionem peccatorum percipere Baptismum.' Non enim et hic dixit, 'in verbis remissionis peccatorum;' sed eos baptizari in ipsam remissionem confessus est: et tamen si ab eo quaeretis, quid peccati eis credatur remitti, non eos aliquid habere contenderet.

CHAPTER XXXIII.

36. Quis crederet, sub hac quasi manifesta confessione sensum latere contrarium, nisi eum Coelestius aperuisset? Qui in libello suo, quem Romae gestis ecclesiasticis allegavit, 'parvulos et baptizari in remissionem peccatorum' confessus est, et negavit 'ullum habere originale peccatum.' Sed nunc non de Baptismate parvulorum, sed de adjutorio gratiae potius, etiam in libello fidei suae, quem Romam misit, quid Pelagius senserit attendamus. 'Liberum,' inquit, 'sic confitemur arbitrium, ut dicamus nos indigere Dei semper auxilio.' Ecce iterum quaerimus, quo auxilio nos indigere fateatur: et iterum invenimus ambiguum, quoniam potest respondere legem se dicere doctrinamve Christianam, qua naturalis illa possibilitas adjuvetur. Nos autem illam gratiam in eorum confessione requirimus, de qua dicit Apostolus, *Non enim dedit nobis Deus spiritum timo-*

De Pecc. Orig. s. 5, 6.

2 Tim. i. 7.

ris, sed virtutis et charitatis et continentiae. Non est autem consequens ut qui habet donum scientiae, quo noverit quid agere debeat, habeat etiam charitatis, ut agat.

CHAPTER XXXIV.

37. Illos etiam, quos in eisdem litteris, quas misit ad sanctae memoriae papam Innocentium, libros suos vel scripta commemorat, legi, praeter unam epistolam, quam se brevem misisse ad sanctum Constantium episcopum dicit: nec alicubi potui reperire, hanc eum gratiam confiteri, qua non solum possibilitas naturalis voluntatis et actionis, quam dicit nos habere etiamsi nec volumus nec agimus bonum, sed ipsa etiam voluntas et actio subministratione Sancti Spiritus adjuvatur.

CHAPTER XXXV.

38. 'Legant,' inquit, 'illam epistolam, quam ad sanctum virum Paulinum episcopum ante duodecim fere annos scripsimus, quae trecentis forte versibus nihil aliud quam Dei gratiam et auxilium confitetur, nosque nihil omnino boni facere posse sine Deo.' Hanc ergo epistolam legi, et inveni eum pene per totam non immorari, nisi in facultate et possibilitate naturae, et pene ibi tantum Dei gratiam constituere: Christianam vero gratiam tanta brevitate sola nominis commemoratione perstringit, ut nihil aliud videatur, quam eam tacere timuisse. Utrum tamen eam in remissione peccatorum velit intelligi, an etiam in doctrina Christi, ubi est et conversationis ejus exemplum, quod aliquod suorum opusculorum locis facit, an credat aliquod adjutorium bene agendi adjunctum naturae atque doctrinae per inspirationem flagrantissimae et luminosissimae charitatis, non apparet omnino.

CHAPTER XXXVI.

39. 'Legant etiam,' inquit, 'ad sanctum Constantium episcopum, ubi breviter quidem, sed plane libero hominis arbitrio Dei gratiam auxiliumque conjunxi.' Hanc epistolam, ut supe-

rius dixi, non legi: sed si non est dissimilis caeteris, quae mihi nota commemorat, non habet etiam ipsa quod quaerimus.

CHAPTER XXXVII.

See s. 23.

40. 'Legant etiam,' inquit, 'quam ad sacram Christi virginem Demetriadem in Oriente conscripsimus, et invenient nos ita hominis laudare naturam, ut Dei semper gratiae addamus auxilium.' Istam sane legi, mihique pene persuaserat, hanc illum gratiam, de qua quaestio est, confiteri; quamvis in multis ejus opusculi locis sibi ipse contradicere videretur: sed cum in manus meas et alia venissent, quae posterius latiusque conscripsit; vidi quemadmodum potuerit etiam illic gratiam nominare, sub ambigua generalitate quid sentiret abscondens, gratiae tamen vocabulo frangens invidiam, offensionemque declinans. Nam in ipsius principio, ubi ait, 'Proposito insudemus operi, nec *mediocritati diffidamus ingenii, quod credimus fide matris et merito virginis adjuvari;' gratiam qua adjuvamur ad aliquid agendum, mihi visus fuerat confiteri, nec attenderam hanc cum ponere potuisse in sola revelatione doctrinae.

Ep. ad Dem. 1. [*de mediocritate?]

Ep. ad Dem. 3, 17.

41. Item in eodem opere alio loco: 'Quod si etiam sine Deo,' inquit, 'homines ostendunt, quales a Deo facti sunt: vide quid Christiani facere possint, quorum in melius per Christum instaurata natura est, et qui divinae quoque gratiae juvantur auxilio.' Naturam in melius instauratam, remissionem vult intelligi peccatorum: quod alio loco in hoc ipso libro satis demonstravit, ubi ait, 'Etiam illi qui longo peccandi usu quodam modo obduruere, instaurari per poenitentiam possunt.' Auxilium vero divinae gratiae potest et hic ponere in revelatione doctrinae.

CHAPTER XXXVIII.

Ep. ad Dem. 3.

42. Item alibi in eadem epistola: 'Nam si etiam ante legem,' inquit, 'ut diximus, ac multo ante Domini nostri et Salvatoris adventum, juste quidam et sancte vixisse referuntur; quanto

magis post illustrationem adventus ejus nos id posse credendum est, qui instaurati per Christi gratiam et in meliorem hominem renati sumus; qui sanguine ejus expiati atque mundati, ipsiusque exemplo ad perfectionem incitati justitiae, meliores illis esse debemus, qui ante legem fuere?' Videte quemadmodum et hic aliis quidem verbis, sed tamen in remissione peccatorum et in exemplo Christi adjutorium gratiae constituerit. Deinde subjungit et dicit: 'Meliores etiam quam fuerunt sub lege, dicente Apostolo, *Peccatum vobis non dominabitur; non enim sub lege estis, sed sub gratia.* Et quoniam hinc,' inquit, 'sufficienter, ut puto, diximus, nunc perfectam instituamus virginem, quae ex utroque semper accensa, et naturae simul et gratiae bonum morum sanctitate testetur.' Et in his verbis debetis advertere, ideo illum quod dicebat, sic voluisse concludere, ut naturae bonum intelligamus, quod cum crearemur accepimus; gratiae autem, cum Christi intuemur exemplum: tanquam ideo peccatum non indultum fuerit eis qui sub lege fuerunt vel sunt, quia exemplum Christi sive non habuerunt, sive non credunt.

Rom. vi. 14.

Ep. ad Dem. 9.

CHAPTER XXXIX.

43. Hoc autem istum sapere, et alia ejus verba ostendunt, non in hoc libro, sed in tertio pro Libero Arbitrio, ubi ad eum loquens contra quem disputat, quoniam ille posuerat verba Apostoli dicentis, *Non quod volo ago;* et, *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae,* et caetera quae ibi dicuntur; iste respondit, atque ait: 'Hoc enim quod tu de Apostolo intelligere cupis, omnes ecclesiastici viri in peccatoris et sub lege adhuc positi asserunt eum dixisse persona, qui nimia vitiorum consuetudine velut quadam teneretur necessitate peccandi, et quamvis bonum appeteret voluntate, usu tamen praecipitaretur in malum. In persona autem,' inquit, 'hominis unius, designat populum sub vetere adhuc lege peccantem; quem ab hoc consuetudinis malo dicit liberandum esse per Christum, qui credentibus sibi primo omnia per Baptismum peccata dimittit, deinde imitatione sui ad perfectam incitat

Rom. vii. 15, 23.

sanctitatem, et vitiorum consuetudinem virtutum vincit exemplo.' Ecce quomodo vult intelligi adjuvari eos qui sub lege peccant, ut per gratiam Christi justificati liberentur, tanquam eis non sufficiat sola lex, propter nimiam peccandi consuetudinem, nisi Christi accedat, non inspiratio charitatis per Spiritum Sanctum, sed intuendum et imitandum in doctrina evangelica virtutis ejus exemplum. Et certe maxima hic erat causa exprimendi, quam diceret gratiam, ubi locum ipsum, de quo respondet, sic conclusit Apostolus, ut diceret: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Hanc iste cum constituat, non in virtutis ejus auxilio, sed imitationis exemplo, quid amplius de illo sperare debemus, ubicumque gratiae nomen sub ambigua generalitate commemorat?

Rom. vii. 24, 25.

CHAPTER XL.

See s. 23, 28.

44. Item in eodem libro ad virginem sacram, unde jam etiam supra disseruimus, ubi ait: 'Subditi simus Deo, ejusque faciendo voluntatem, divinam mereamur gratiam, et facilius nequam spiritui, Sancti Spiritus auxilio, resistamus.' In quibus ejus verbis certe manifestum est, ita eum velle nos adjuvari gratia Spiritus Sancti, non quia sine illo etiam per solam naturae possibilitatem non possumus resistere tentatori, sed ut facilius resistamus. Quod tamen qualecumque et quantulumcumque adjutorium eum credibile est in hoc constituere, quod nobis additur scientia revelante Spiritu per doctrinam, quam vel non possumus, vel difficile habere possumus per naturam. Ista sunt quae in libro, quem scripsit ad virginem Christi, advertere potui, ubi videtur gratiam confiteri; quae profecto qualia sint, utique cernitis.

CHAPTER XLI.

45. 'Legant,' inquit, 'etiam recens meum opusculum, quod pro Libero nuper Arbitrio edere compulsi sumus; et agnoscent quam inique nos negatione gratiae infamare gestierint, qui per

totum pene ipsius textum operis perfecte atque integre et liberum arbitrium confitemur et gratiam.' Quatuor sunt libri operis hujus, et hos legi, et ex illis sumpsi quae tractanda et discutienda proposui, et ut potui pertractavi, antequam ad ejus has litteras, quae Romam missae sunt, veniremus. Sed in his etiam quatuor libris quaecumque pro gratia videtur dicere, qua juvamur ut declinemus a malo bonumque faciamus, ita dicit, ut nullo modo a verborum ambiguitate discedat, quam discipulis sic possit exponere, ut nullum auxilium gratiae credant, qua naturae possibilitas adjuvetur, nisi in lege atque doctrina; ita ut ipsas quoque orationes, ut in scriptis suis apertissime affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinetur, nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiatur, non ut adjuvetur mens hominis, ut id quod faciendum esse didicerit etiam dilectione et actione perficiat. Ab illo enim suo manifestissimo dogmate non recedit omnino, ubi tria illa constituit, possibilitatem, voluntatem, S. 5. actionem: et solam possibilitatem dicit divino adjuvari semper auxilio; voluntatem autem et actionem nullo Dei adjutorio existimat indigere. Ipsum vero auxilium, quo possibilitatem naturalem perhibet adjuvari, in lege constituit atque doctrina, quam nobis fatetur etiam Sancto Spiritu revelari, propter quod et orandum esse concedit. Sed hoc adjutorium legis atque doctrinae etiam propheticis fuisse temporibus; adjutorium autem gratiae, quae proprie gratia nuncupatur, in Christi esse arbitratur exemplo; quod nihilominus ad doctrinam pertinere perspicitis, quae nobis evangelica praedicatur; ut videlicet tanquam via demonstrata, qua ambulare debeamus, jam viribus liberi arbitrii, adjutorio nullo alterius indigentes, sufficiamus nobis, ne deficiamus in via; quamvis et ipsam viam contendat etiam sola inveniri posse natura, sed facilius, si adjuvet gratia.

CHAPTER XLII.

46. Haec ergo pro meo captu intelligere potui in Pelagii scriptis, quando nominat gratiam. Videtis autem, quod qui ista sentiunt, ignorantes Dei justitiam, suam volunt constituere, et Rom. x. 3. longe ab illa sunt, quae nobis ex Deo est, non ex nobis, quam in Philip. iii. 9.

[*sanctis maxime?] Scripturis *maxime sanctis canonicis advertere atque agnoscere debuerunt. Sed quia eas secundum suum sensum legunt, profecto in illis nec aperta contuentur. Utinam ergo saltem in Catholicorum virorum scriptis, a quibus eas recte intellectas esse non dubitant, quid sit de adjutorio divinae gratiae sentiendum, non negligenter attenderent, nec suae sententiae amore nimio praeterirent. Nam iste ipse Pelagius in illo ipso recenti opusculo suo, cujus se commemoratione defendit, id est, in tertio libro pro libero Arbitrio, sanctum Ambrosium quemadmodum laudet, accipite.

CHAPTER XLIII.

47. 'Beatus,' inquit, 'Ambrosius episcopus, in cujus praecipue libris Romana elucet fides, qui scriptorum inter Latinos flos quidam speciosus enituit, cujus fidem et purissimum in Scripturis sensum ne inimicus quidem ausus est reprehendere.' Ecce qualibus et quantis praedicat laudibus, quamlibet sanctum et doctum virum, nequaquam tamen auctoritati Scripturae canonicae comparandum. Quem propterea sic iste commendat, quia videtur sibi in quodam loco librorum ejus eo teste uti, quo probet hominem posse esse sine peccato: unde nunc non agitur, sed agitur de auxilio gratiae, quo ad non peccandum adjuvamur justeque vivendum.

De Nat. et Gr. s. 74.

CHAPTER XLIV.

St. Ambrose, Exp. of St. Luke's Gosp. b. ii. s. 84. Cp. C Duas Epist. iv. s. 30.

48. Audiat ergo illum venerabilem antistitem dicentem et docentem in secundo libro Expositionis Evangelii secundum Lucam, cooperari Dominum etiam voluntatibus nostris. 'Vides itaque,' inquit, 'quia ubique Domini virtus studiis cooperatur humanis; ut nemo possit aedificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quidquam incipere sine Domino. Et ideo juxta Apostolum, *Sive manducatis, sive bibitis, omnia in Dei gloriam facite.*' Videtis quemadmodum sanctus Ambrosius etiam illud quod solent homines dicere, 'Nos incipimus, et Deus perficit,' his verbis abstulit, dicens, 'neminem quidquam vel

1 Cor. x. 31.

incipere sine Deo.' Item in sexto libro ejusdem operis, cum de duobus illis feneratoris unius debitoribus ageret: 'Secundum homines,' inquit, 'plus fortasse offendit, qui plus debuerat: sed per misericordiam Domini causa mutatur, ut amplius diligat qui amplius debuit, si tamen gratiam consequatur.' Ecce apertissime praedicat Catholicus doctor etiam ipsam dilectionem, qua quisque amplius diligit, ad beneficium gratiae pertinere. Ambr. on St. Luke, b. vi. s. 25.

CHAPTER XLV.

49. Ipsam denique poenitentiam, quam procul dubio voluntas agit, Domini misericordia et adjutorio fieri ut agatur, in nono ejusdem operis libro beatus dicit Ambrosius, ita loquens: 'Bonae lacrymae, quae culpam lavant. Denique quos Jesus respicit, plorant. Negavit primo Petrus, et non flevit, quia non respexerat Dominus: negavit secundo, non flevit, quia adhuc non respexerat Dominus: negavit et tertio, respexit Jesus, et ille amarissime flevit.' Legant isti Evangelium, et videant Dominum Jesum tunc intus fuisse, cum a sacerdotum principibus audiretur: apostolum vero Petrum foris et deorsum in atrio cum servis ad focum nunc sedentem, nunc stantem, sicut verassima et concordissima Evangelistarum narratione monstratur. Unde non potest dici, quod corporalibus oculis eum Dominus visibiliter admonendo respexerit. Et ideo quod ibi scriptum est, *Respexit eum Dominus;* intus actum est, in mente actum est, in voluntate actum est. Misericordia Dominus latenter subvenit, cor tetigit, memoriam revocavit, interiore gratia sua visitavit Petrum, interioris hominis usque ad exteriores lacrymas movit et produxit affectum. Ecce quemadmodum Deus adjuvando adest voluntatibus et actionibus nostris: ecce quemadmodum et velle et operari operatur in nobis. Ambr. on St. Luke, b. x. (edit.) s. 89. Matt. xxvi. 69; Mark xiv. 66. Luke xxii. 61. Phil. ii. 13.

50. Item in eodem libro idem sanctus Ambrosius: 'Nam si Petrus,' inquit, 'lapsus est, qui dixit, *Etsi alii scandalizati fuerint, ego non scandalizabor;* quis alius jure de se praesumat? Denique David quia dixerat, *Ego dixi in mea abundantia, Non movebor in aeternum;* suam sibi jactantiam obfuisse profitetur, Ambr. on St. Luke, b. x. s. 91. Matt. xxvi. 33. Ps. xxix. (xxx.) 7, 8.

Ps. xxix. (xxx.) 7, 8. dicens, *Avertisti faciem tuam, et factus sum conturbatus.*' Audiat iste tantum virum docentem, imitetur credentem, cujus doctrinam fidemque laudavit. Audiat humiliter, imitetur fideliter: non de se pertinaciter praesumat, ne pereat. Quid in eo pelago vult mergi Pelagius, unde per petram liberatus est Petrus?

Cp. Matt. xvi. 18.

CHAPTER XLVI.

Ambr. on St. Luke, b. vii. s. 27. 51. Audiat eumdem antistitem Dei in sexto itidem libro ejusdem operis dicentem: 'Cur autem non receperint eum, Evangelista ipse memoravit, dicens: *Quia facies ejus erat euntis in Jerusalem.* Discipuli autem recipi intra Samariam gestiebant. Sed Deus quos dignatur vocat, et quem vult religiosum facit.' O sensum hominis Dei, ex ipso haustum fonte gratiae Dei! 'Deus,' inquit, 'quos dignatur vocat, et quem vult religiosum facit.' Videte si non illud est propheticum, *Miserebor cujus misertus ero, et misericordiam praestabo cui misericors fuero:* et illud apostolicum, *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Quia ut dicit etiam nostrorum temporum homo ejus, 'Quem dignatur vocat, et quem vult religiosum facit.' Numquid aliquis dicere audebit, nondum esse religiosum, 'qui currit ad Dominum, et ab eo se regi cupit, et voluntatem suam ex ejus voluntate suspendit, et qui ei adhaerendo jugiter, unus, secundum Apostolum, cum eo fit spiritus?' At hoc totum tam magnum religiosi hominis opus, Pelagius 'non' dicit 'effici, nisi arbitrii libertate.' Contra autem beatus Ambrosius, ipsius tam excellenter ore laudatus, 'Dominus Deus,' inquit, 'quem dignatur vocat, et quem vult religiosum facit.' Ergo ut currat ad Dominum, et ab eo se regi cupiat, suamque voluntatem ex ejus voluntate suspendat, eique adhaerendo jugiter unus, secundum Apostolum, cum eo fiat spiritus, Deus quem vult religiosum facit: et hoc totum homo nisi religiosus non facit. Quapropter nisi a Deo fiat, ut hoc faciat, quis hoc facit?

Luke ix. 53.

Exod. xxxiii. 19; Rom. ix. 15, 16.

Pelag. above, s. 24.

1 Cor. vi. 17.

CHAPTER XLVII.

52. Sed quia ista quaestio, ubi de arbitrio voluntatis et Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri: potest Pelagius ita se latebris obscuritatis hujus involvere, ut etiam iis quae a sancto Ambrosio conscripta posuimus, consentire se dicat; et ea se quoque sentire proclamet, semperque sensisse; atque ita singula conetur exponere, ut etiam ejus sententiae convenire credantur. Quapropter quantum attinet ad istam de divina gratia et adjutorio quaestionem, tria illa quae apertissime distinxit attendite: posse, velle, esse; id est, possibilitatem, voluntatem, actionem. Si ergo consenserit nobis, non solam possibilitatem in homine, etiamsi nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem et actionem, id est, ut bene velimus et bene agamus, quae non sunt in homine, nisi quando bene vult in bene agit; si, ut dixi, consenserit, etiam ipsam voluntatem et actionem divinitus adjuvari, et sic adjuvari, ut sine illo adjutorio nihil bene velimus et agamus, eamque esse gratiam Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, in qua nos sua non nostra justitia justos facit, ut ea sit vera nostra justitia quae nobis ab illo est; nihil de adjutorio gratiae Dei, quantum arbitror, inter nos controversiae relinquetur.

CHAPTER XLVIII.

53. Illud autem propter quod sic laudavit sanctum Ambrosium, quia scilicet in scriptis ejus invenit ex laudibus Zachariae et Elisabeth, posse hominem in hac vita esse sine peccato; quanquam negandum non sit, si hoc velit Deus, apud quem sunt omnia possibilia, consideret tamen diligentius, quemadmodum dictum sit. Dictum enim est, quantum mihi videtur, secundum quamdam inter homines conversationem probabilem atque laudabilem, quam nullus hominum juste posset in accusa-

See Ambr. on St. Luke, b. i. s. 17.

tionis et criminationis 'querelam' vocare. Quam propterea in
Luke i. 6. Dei conspectu Zacharias et ejus uxor habuisse referuntur, quia in ea homines nulla dissimulatione fallebant, sed ut apparebant hominibus, ita noti erant oculis Dei. Non autem dictum est hoc secundum illam perfectionem justitiae, in qua vere atque
See De Perf. Just. s. 38. Philip. iii. 6, 8. omnimodo immaculati perfectique vivemus. Nam et apostolus Paulus dixit, secundum justitiam quae ex lege est, se fuisse sine querela; in qua lege etiam Zacharias sine querela conversabatur: sed hanc Apostolus justitiam in stercoribus et detrimentis deputavit, in comparatione justitiae quam speramus, et quam nunc
Matt. v. 6. esurire ac sitire debemus, ut ea quandoque saturemur in specie,
Rom. i. 17. quae nunc est in fide, quamdiu justus ex fide vivit.

CHAPTER XLIX.

[A lost work of Ambr.] 54. Audiat denique ipsum venerabilem antistitem, cum exponeret Isaiam prophetam, dicentem, 'neminem in hoc mundo esse posse sine peccato.' Ubi nemo potest dicere, 'in hoc mundo' eum dixisse velut in dilectione hujus mundi. De Apostolo
Philip. iii. 20. etenim loquebatur, qui dixit, *Conversatio nostra in coelis est.* Hunc ergo sensum memoratus episcopus explicans: 'Perfectos,' inquit, 'secum multos ait Apostolus in hoc adhuc mundo sitos, qui si ad perfectionem veram respicias, perfecti esse non pote-
1 Cor. xiii. 12. rant. Quia ipse dixit, *Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem: nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum.* Ita et immaculati sunt in hoc mundo, et immaculati erunt in regno Dei: cum utique, si minutius excutias, immaculatus esse nemo possit, quia nemo sine peccato.' Illud ergo sancti Ambrosii testimonium, quo pro sua sententia Pelagius utitur, aut secundum quemdam modum dictum est, probabilem quidem, sed non minutius excussum: aut certe si ille vir sanctus atque humilis Zachariam et Elisabeth summae atque omnimodo perfectae justitiae, cui nihil addi jam posset, fuisse existimavit, profecto sententiam suam minutius excutiendo correxit.

CHAPTER L.

55. Attendat sane iste in eodem ipso loco, unde hoc Ambrosianum testimonium, quod ei placebat, assumpsit, etiam illud eum dixisse, quod 'ab initio esse immaculatum, humanae impossibile sit naturae:' ubi omnino illam naturalem possibilitatem, quam Pelagius non vult fideliter respicere peccato esse vitiatam, et ideo jactanter extollit, enervem infirmamque testatur venerandus Ambrosius: procul dubio contra istius voluntatem, sed non contra apostolicam veritatem, ubi legitur, *Fuimus et nos aliquando natura filii irae, sicut et caeteri.* Ipsa est enim per peccatum primi hominis, quod ex libero ejus venit arbitrio, vitiata et damnata natura; cui sola per Mediatorem Dei et hominum et omnipotentem medicum divina subvenit gratia. De cujus adjutorio ad justificationem nostram, quo Deus diligentibus eum omnia cooperatur in bonum, quos prior dilexit, donans eis ut diligeretur ab eis, quia jamdiu est ut disserimus: deinceps incipiamus, quantum Dominus adjuverit, etiam de peccato, quod per unum hominem cum morte intravit in mundum, atque ita in omnes homines pertransiit, adversus istos qui in errorem huic contrarium veritati apertius eruperunt, quae satis esse videbuntur exprimere.

Ephes. ii. 3.

1 John iv. 19.

Rom. viii. 28.

Rom. v. 12.

LIBER SECUNDUS. DE PECCATO ORIGINALI.

CHAPTER I.

1. Jam nunc diligenter advertite, de Baptismate parvulorum quam caute debeatis audire homines ejusmodi, qui neque aperte illi aetati lavacrum regenerationis et peccatorum remissionis audent negare, ne hoc Christianae aures ferre non possint; et tamen opinionem suam, qua putant peccato primo hominis carnalem generationem obnoxiam non teneri, tueri et defensare persistunt, quamvis eis Baptismum videantur in peccatorum remissionem concedere. Nempe ipsi a Pelagio vos praesente

Tit. iii. 5.

De Grat. Chr. s. 35.

scripsistis audisse, recitante vobis de libello suo, quem etiam Romam se misisse asserebat, quod 'iisdem Sacramenti verbis' dicant 'debere baptizari infantes, quibus et majores.' Quis post illa verba putaret, eis de hac re ullam movendam esse quaestionem? aut cum faceret, cui non calumniosissimus videretur, si non eorum manifesta verba legerentur, ubi negant parvulos trahere originale peccatum, omnesque sine ullo vitio natos esse contendunt?

CHAPTER II.

See De Gest. Pel. s. 23.

2. Et Coelestius quidem in hoc exstitit errore liberior, usque adeo, ut neque in episcopali judicio apud Carthaginem damnare voluerit eos qui dicunt, 'Quod peccatum Adae ipsum solum laeserit, et non genus humanum; et quod infantes qui nascuntur in eo statu sint, in quo Adam fuit ante praevaricationem.' Et in urbe Roma in libello suo, quem beatissimo papae Zosimo dedit, id asseveravit expressius, 'quod parvulorum neminem obstringat originale peccatum.' De gestis enim ecclesiasticis Carthaginensibus haec ejus verba descripsimus.

CHAPTER III.

3. 'Aurelius episcopus dixit: "Sequentia recitentur." Et recitatum est, "Quod peccatum Adae ipsi soli obfuerit, et non generi humano." Et cum recitatum esset, Coelestius dixit: "Dixi de traduce peccati dubium me esse, ita tamen ut cui donavit Deus gratiam peritiae consentiam: quia diversa ab eis audivi, qui utique in Ecclesia Catholica constituti sunt presbyteri." Paulinus diaconus dixit: "Dic nobis nomina ipsorum." Coelestius dixit: "Sanctus presbyter Rufinus, Romae qui mansit cum sancto Pammachio: ego audivi illum dicentem, quia tradux peccati non sit." Paulinus diaconus dixit: "Est aliquis alius?" Coelestius dixit: "Audivi et plures dicere." Paulinus diaconus dixit: "Dic nomina ipsorum." Coelestius dixit: "Non tibi sufficit unus sacerdos?" Et post aliqua alio loco: Aurelius

episcopus dixit: "Reliqua libelli legantur." Et recitatum est, "Quod infantes qui nascuntur in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem:" usque in finem libelli minoris superius inserti.'

CHAPTER IV.

'Aurelius episcopus dixit: "Docuisti, Coelesti, aliquando, ut dixit diaconus Paulinus, quod infantes qui nascuntur in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem!" Coelestius dixit: "Exponat quid dixit, Ante transgressionem." Paulinus diaconus dixit: "Tu nega hoc te docuisse. Unum est e duobus, aut neget se docuisse, aut jam damnet istud." Coelestius dixit: "Jam dixi, exponat quomodo dixit, Ante transgressionem." Paulinus diaconus dixit: "Nega te illa docuisse." Aurelius episcopus dixit: "Rogo, quid collegerim ego ex hujus objectione; dico, Adam constitutus in paradiso, quod ante dicatur inexterminabilis factus, postea per transgressionem praecepti factus sit corruptibilis: hoc dicis, frater Pauline?" Paulinus diaconus dixit: "Hoc, domine." Aurelius episcopus dixit: "Status certe infantum hodie baptizandorum, utrum talis sit, qualis fuit ante transgressionem Adae, an certe de eadem origine peccati, de qua nascitur, transgressionis culpam trahat; hoc vult diaconus Paulinus audire." Paulinus diaconus dixit: "Utrum docuit hoc, an non, neget." Coelestius dixit: "Jam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audivi destruere, necnon et alios astruere: licet quaestionis res sit ista, non haeresis. Infantes semper dixi egere Baptismo, ac debere baptizari: quid quaerit aliud?"'

4. Nempe cernitis sic Coelestium concessisse parvulis Baptismum, ut in eos transire primi hominis peccatum, quod lavacro regenerationis abluitur, noluerit confiteri, quamvis et negare non ausus sit: et propter hanc dubitationem suam non damnaverit eos qui dicunt, 'Quod peccatum Adae ipsum solum laeserit, et non genus humanum; et quod infantes qui nascuntur in eo statu sint, in quo Adam fuit ante praevaricationem.'

CHAPTER V.

5. In libello autem quem Romae edidit, qui gestis ibi ecclesiasticis allegatus est, ita de hac re loquitur, ut hoc se credere ostendat, unde hic dubitare se dixerat. Nam verba ejus ista sunt: 'Infantes autem,' inquit, 'debere baptizari in remissionem peccatorum, secundum regulam universalis Ecclesiae, et secundum Evangelii sententiam, confitemur: quia Dominus statuit regnum coelorum nonnisi baptizatis posse conferri; quod quia vires naturae non habent, conferri necesse est per gratiae *libertatem.' Si nihil de hac re deinceps diceret, quis non eum crederet confiteri, etiam infantibus in Baptismo originalia peccata dimitti, dicendo eos in remissionem peccatorum baptizari oportere? Hinc ergo est et illud quod scripsistis, sic vobis respondisse Pelagium, 'quod eisdem quibus et majores Sacramenti verbis baptizantur infantes;' vosque fuisse laetatos, id quod cupiebatis audisse, et tamen adhuc de verbis ejus nos maluisse consulere.

De Grat. Chr. s. 36.

John iii. 5.

[* 'liberalitatem' or 'largitatem?']

CHAPTER VI.

6. Attendite itaque quid Coelestius apertissime dixerit, et ibi videbitis quid vobis Pelagius occultaverit. Coelestius quippe adjungit, et dicit: 'In remissionem autem peccatorum baptizandos infantes non ideirco diximus, ut peccatum ex traduce firmare videamur: quod longe a Catholico sensu alienum est, quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodum exercetur ab homine: quia non naturae delictum, sed voluntatis esse monstratur. Et illud ergo confiteri congruum, ne diversa Baptismatis genera facere videamur; et hoc praemunire necessarium est, ne per mysterii occasionem, ad Creatoris injuriam, malum, antequam fiat ab homine, tradi dicatur homini per naturam.' Hunc sensum suum vobis aperire Pelagius vel timuit, vel erubuit, quem discipulus ejus palam sine ullius obscuritatis ambagibus apud Sedem Apostolicam profiteri nec timuit, nec erubuit.

7. Sed multum misericors memoratae Sedis antistes, ubi eum vidit ferri tanta praesumptione praecipitem, tanquam furentem, donec si posset fieri resipisceret, maluit eum sensim suis interrogationibus et illius responsionibus colligare, quam districta feriendo sententia, in illud abruptum, quo jam propendere videbatur, impellere. Ideo autem non dixi, 'aperte ceciderat,' sed, 'propendere videbatur,' quia superius in eodem libello suo de hujusmodi quaestionibus locuturus ante praedixerat: 'Si forte ut hominibus S. 26. quispiam ignorantiae error obrepsit, vestra sententia corrigatur.'

CHAPTER VII.

8. Hanc ejus praelocutionem venerabilis papa Zosimus tenens, egit cum homine, quem falsae doctrinae ventus inflaverat, ut ea quae illi a diacono Paulino fuerant objecta damnaret, atque ut Sedis Apostolicae litteris, quae a sanctae memoriae suo praecessore manaverant, praeberet assensum. At ille noluit quidem diaconi objecta damnare; sed beati papae Innocentii litteris non est ausus obsistere; imo 'se omnia quae Sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit:' atque ita velut phreneticus, ut requiesceret, tanquam leniter fotus, a vinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse solvendus. Sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, resipiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiae lenitate concessus est. Quoniam revera, si deposita pervicaciae vanitate quod promiserat vellet attendere, et easdem litteras, quibus se consensurum esse responderat, diligenter legeret, sanaretur. Sed posteaquam ex Africano episcoporum concilio rescripta directa sunt, quid fuerit consecutum, ut justissime in eum sententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmisimus.

CHAPTER VIII.

9. Unde etiam Pelagius, si se ipsum et sua scripta sine dolo cogitat, non recte dicit, eadem sententia se non debuisse teneri. Fefellit enim judicium Palaestinum; propterea ibi videtur esse

purgatus: Romanam vero Ecclesiam, ubi eum esse notissimum scitis, fallere usquequaque non potuit; quamvis et hoc fuerit utcumque conatus; sed, ut dixi, minime valuit. Recoluit enim beatissimus papa Zosimus, quid imitandus praecessor ejus de ipsis senserit gestis. Attendit etiam quid de illo sentiret praedicanda in Domino Romanorum fides, quorum adversus ejus errorem pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat; inter quos ille diu vixerat, et quos ejus dogmata latere non poterant; qui Coelestium ejus esse discipulum sic noverant, ut fidelissimum et firmissimum possent de hac re testimonium perhibere. Quid ergo de Palaestinae synodi gestis, quibus se Pelagius absolutum esse gloriatur, sanctus papa Innocentius judicarit, quamvis et in litteris ejus, quas nobis rescripsit, legere possitis, et commemoratum cum venerabili papae Zosimo synodus Africana respondit, quod vestrae Charitati cum caeteris instructionibus misimus, tamen nec in hoc opere praetereundum videtur.

Rom. i. 8.

CHAPTER IX.

Ep. 177. 10. Cum enim nos in epistola, quam ei quinque episcopi scripsimus, eorumdem gestorum Palaestinorum, quorum ad nos jam fama pervenerat, commemorationem fecissemus, dicentes, in Oriente, ubi degit, gesta ecclesiastica facta esse, quibus putatur esse purgatus, atque ad hoc inter caetera ille rescriberet: 'Cum sint,' inquit, 'aliqua in ipsis posita gestis, quae objecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo tota obscuritate confudit; aliqua magis falsa, quam vera ratione, ut ad tempus poterat videri, purgavit, negando alia, alia falsa interpretatione vertendo. Sed utinam, quod optandum magis est, jam se ille ad veram Catholicae fidei viam ab illo suo errore convertat, et cupiat velitque purgari, considerans quotidianam Dei gratiam, adjutoriumque cognoscens, ut videatur vere, et approbetur ab omnibus, manifesta ratione correctus; non gestorum judicio, sed ad Catholicam fidem corde converso. Unde non possumus illorum nec approbare nec culpare judicium, cum

Ep. 183, s. 3, 4.

nesciamus utrum vera sint gesta; aut si vera sint, constet magis subterfugisse, quam se tota veritate purgasse.' Videtis certe in his verbis, quemadmodum papa beatissimus Innocentius non tanquam de incognito loqui videatur. Videtis qualem tulerit de illius purgatione sententiam. Videtis quid successor ejus sanctus papa Zosimus recolere debuerit, sicut recoluit, ut in eo sui praecessoris judicium remota cunctatione firmaret.

CHAPTER X.

11. Jam nunc diligenter attendite, unde monstretur quod Palaestinos Pelagius fefellerit judices, ut alia taceam, in hac ipsa quaestione de Baptismate parvulorum: ne forte cuipiam, in eo quod diximus, eum sensum, in quo liberior Coelestius fuit, vobis occultasse Pelagium, cum et ipse non aliter sentiat, calumniari potius vel suspicari, quam certum aliquid comprehendisse videamur. Nempe jam superius satis claruit, propterea Coelestium noluisse damnare quod dicitur, 'Adae peccatum ipsi soli obfuisse, non generi humano; et infantes qui nascuntur in eo statu esse, in quo Adam fuit ante praevaricationem:' quia videbat, si ista damnaret, confirmare se in infantibus peccati ex Adam transitum. Haec autem cum fuissent objecta Pelagio, quod ea cum Coelestio etiam ipse sentiret, sine ulla retractatione damnavit. Quod licet vos legisse sciam; tamen quia non solis vobis hoc scribitur, ne pigeat lectorem ad ipsa gesta recurrere, vel si ea non habet, etiam cum labore perquirere, ipsa inde verba transcribimus, quae infra scripta sunt.

CHAPTER XI.

12. 'Synodus dixit: Nunc *quoniam anathematizaverit Pelagius incertum stultiloquium, recte respondens, hominem cum adjutorio Dei et gratia posse esse *ἀναμάρτητον*, id est, sine peccato, respondeat et ad alia capitula. Aliud capitulum in doctrina Coelestii discipuli Pelagii, ex eis quae Carthagine a sancto Aurelio Carthaginensi episcopo cum aliis episcopis audita sunt et commemorata: "Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive [*cum?] Cp. De Gest. Pel. s. 16, 23.

non peccaret, moriturus esset. Quoniam peccatum Adae ipsum solum laeserit, et non genus humanum. Quoniam lex sic mittat ad regnum, quemadmodum et Evangelium. Quoniam ante adventum Christi fuerint homines sine peccato. Quoniam infantes nuper nati in eo statu sint, in quo Adam fuit ante praevaricationem. Quoniam neque per mortem vel praevaricationem Adae omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quoniam sanctus episcopus Augustinus adversus discipulos ejus in Sicilia respondit
Ep. 157. Hilario ad subjecta capitula, scribens librum in quo ista continentur: Posse hominem sine peccato esse, si velit: Infantes, etsi non baptizentur, habere vitam aeternam: Divites baptizatos, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi fuerint facere, non
De Gest. Pel. S. 24. reputari illis, neque regnum Dei posse eos habere. Pelagius dixit: 'De posse quidem hominem sine peccato esse, dictum est superius. De eo autem quod fuerint homines ante adventum Domini sine peccato, dicimus et nos quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte ac juste, secundum Scripturarum sanctarum traditionem: reliqua vero, et secundum ipsorum testimonium, quia ista non sunt pro quibus ego satisfacere debeam, sed tamen ad satisfactionem sanctae Synodi, anathematizo eos qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt.'

CHAPTER XII.

13. Ecce, ut alia omittam, videtis anathematizasse Pelagium eos qui tenent, 'quod Adae peccatum ipsum solum laeserit, et non genus humanum; et quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam fuit ante praevaricationem.' Quid ergo hic aliud episcopi judices intelligere potuerunt, nisi eum confiteri, quod peccatum ex Adam in parvulos transeat? Quod ne confiteretur Coelestius, haec damnare noluit, quae iste damnavit. Proinde si ostendero, etiam ipsum nihil aliud sentire de parvulis, nisi quod sine ulla cujusquam vitii contagione nascuntur; quid inter istum et Coelestium in hac quaestione distabit, nisi quod ille apertior, iste occultior fuit; ille pertinacior, iste mendacior; vel certe ille liberior, hic astutior? Ille enim nec in Ecclesia

Carthaginensi damnare voluit, quod in Romana postea se tenere confessus est, et 'corrigi paratum se esse professus est, si ei tanquam homini error obrepsit.' Iste autem et illud dogma damnavit tanquam contrarium veritati, ne ipse a Catholicis judicibus damnaretur; et id sibi defendendum postea reservavit, aut mendaciter damnans, aut callide interpretans. S. 7.

CHAPTER XIII.

14. Sed video de me jam justissime postulari, ut quod promisi, utrum et ipse hoc sentiat quod Coelestius, demonstrare non differam. In primo libro recentioris operis sui, quod scripsit pro Libero Arbitrio, cujus operis in litteris quas Romam misit, commemorationem fecit: 'Omne,' inquit, 'bonum ac malum, quo vel laudabiles vel vituperabiles sumus, non nobiscum oritur, sed agitur a nobis: capaces enim utriusque rei, non pleni nascimur; et ut sine virtute, ita et sine vitio procreamur: atque ante actionem propriae voluntatis, id solum in homine est, quod Deus condidit.' Nempe cernitis in his Pelagii verbis, quod dogma contineatur amborum, de parvulis sine ullius vitii ex Adam contagione nascentibus. Non itaque mirum est, quod eos qui dicunt, 'Adae peccatum ipsi soli obfuisse, et non generi humano; et infantes qui nascuntur in eo statu esse, in quo fuit Adam ante praevaricationem,' Coelestius damnare noluit: sed multum mirum est, qua fronte Pelagius ista damnaverit. Si enim, sicut dicit, 'malum non nobiscum oritur, et sine vitio procreamur, atque ante actionem propriae voluntatis id solum in homine est, quod Deus condidit;' profecto peccatum Adae ipsi soli obfuit, quia nullum in prolem transitum fecit. Non enim peccatum non est malum, aut peccatum non est vitium, aut peccatum Deus condidit. Dicit autem iste, 'Malum non nobiscum oritur, et sine vitio procreamur, et hoc solum est in nascentibus, quod Deus condidit.' Ac per hoc cum 'peccatum Adae ipsi soli obfuisse, non generi humano,' secundum istam suam sententiam, verissimum putet, cur hoc damnavit Pelagius, nisi ut judices Catholici fallerentur? Similiter etiam illud dici potest: 'Si malum non nobiscum oritur, et sine vitio procreamur,

idque solum est in homine nascente, quod Deus condidit;' procul dubio, 'qui nascuntur infantes in eo statu sunt, in quo Adam fuit ante praevaricationem,' cui nullum malum vitiumque inerat, atque id solum in illo erat, quod Deus condiderat. Et tamen anathematizavit Pelagius, 'qui tenent aut aliquando tenuerunt, in eo statu esse recentes ab ortu parvulos, in quo Adam fuit ante praevaricationem,' id est, sine ullo malo, sine ullo vitio, id solum habentes, quod Deus condidit. Utquid ergo et hoc damnavit Pelagius, nisi ut Catholica synodus falleretur, ne novus haereticus damnaretur?

CHAPTER XIV.

15. Quod autem scitis, et quod in eo etiam libro posui, quem 'de gestis Palaestinis' ad venerabilem senem nostrum Aurelium scripsi, illa ego responsione Pelagii, totam istam quaestionem consumptam esse gaudebam, confessusque mihi apertissime videbatur, esse in parvulis originale peccatum, anathema dicendo eis qui peccato Adae ipsum solum, non etiam genus humanum crederent laesum, et in eo statu opinarentur esse parvulos, in quo ille homo primus ante praevaricationem fuit. Sed postea cum legissem quatuor ejus libros, de quorum primo libro paulo ante commemorata verba descripsi, et invenissem hominem adhuc contra Catholicam fidem de parvulis sentientem; plus mirari coepi, tam impudens in ecclesiastico judicio et de tanta quaestione mendacium. Si enim eosdem libros ante jam scripserat, quomodo se dixit eos anathematizare, qui sic aliquando tenuerunt? Si autem postea illud opus *pollicitus est, quomodo anathematizavit qui sic tenent? Nisi ridicule forte dicturus est, eos se damnasse qui sic aliquando tenuerunt, et qui sic tenent; de tempore autem futuro, id est, eis qui sic fuerant retenturi, nec sibi, nec aliis praejudicare potuisse; et ideo non fuisse mentitum, quia postea deprehensus est sic tenere. Sed non hoc dicit, non solum quia ridiculum est, sed quia verum esse non potest. In eisdem quippe libris, et contra peccati ex Adam in parvulos transitum loquitur, et de gestis Palaestinae synodi gloriatur, ubi eos qui sic tenent veraciter damnasse putatus est, et absolutionem suam fallendo furatus est.

De Gest. Pel. s. 24.

[*molitus?]

CHAPTER XV.

16. Quid enim ad rem, de qua nunc agimus, pertinet, quod discipulis suis respondet, 'ideo se illa objecta damnasse, quia et ipse dicit, non tantum primo homini, sed etiam humano generi primum illud obfuisse peccatum, non propagine, sed exemplo;' id est, non quod ex illo traxerint aliquod vitium, qui ex illo propagati sunt, sed quod eum primum peccantem imitati sunt omnes, qui postea peccaverunt? aut quia dicit, 'ideo infantes non in eo statu esse, in quo fuit Adam ante praevaricationem, quia isti praeceptum capere nondum possunt, ille autem potuit; nondumque utuntur rationalis voluntatis arbitrio, quo ille nisi uteretur, non ei praeceptum daretur?' Quid hoc ad rem pertinet, quia verba sibi objecta sic exponendo, recte se putat damnasse quod dicitur, 'peccatum Adae ipsi soli obfuisse, et non generi humano; et infantes qui nascuntur, in eo statu esse, in quo Adam fuit ante peccatum:' et tamen his damnatis non mendaciter tenere, quod in ejus postea conscriptis opusculis invenitur, 'sine ullo malo, sine ullo vitio parvulos nasci, et hoc solum in eis esse, quod Deus condidit,' non vulnus quod inimicus inflixit?

CHAPTER XVI.

17. Numquid haec dicendo, verba propter aliud objecta aliter exponendo, id agit, ut se judices non fefellisse demonstret? Prorsus non id efficit: tanto enim fefellit occultius, quanto exponit ista versutius. Episcopi quippe Catholici quando audiebant hominem anathematizantem eos qui dicunt, 'Adae peccatum ipsi soli obfuisse, non generi humano;' nihil aliud eum sapere existimabant, quam id quod Catholica Ecclesia praedicare consuevit: unde veraciter parvulos in peccatorum remissionem baptizat, non quae imitando fecerunt, propter primi peccatoris exemplum; sed quae nascendo traxerunt, propter originis vitium. Et quando audiebant anathematizantem eos qui dicunt, infantes qui nascuntur in eo statu esse, in quo Adam fuit ante

praevaricationem; nihil eum aliud dicere credebant, nisi 'eos qui parvulos putant nullum ex Adam traxisse peccatum, et secundum hoc in eo statu esse, in quo fuit ille ante peccatum.' Etenim hoc illi objiceretur, non aliud, unde quaestio versabatur. Proinde cum hoc iste sic exponit, ut dicat, infantes ideo non in eo statu esse, in quo Adam fuit ante peccatum, quia nondum sunt in eadem firmitate mentis aut corporis, non quod in eos transierit ulla culpa propaginis, respondeatur ei: 'Quando tibi illa damnanda objiciebantur, non ea Catholici episcopi sic intelligebant; ideo cum illa damnares, Catholicum te esse credebant. Propterea ergo, quod te illi sapere existimabant, absolvendum fuit: quod vero tu sapiebas, damnandum fuit. Non ergo tu absolutus es, qui damnanda tenuisti: sed illud absolutum est, quod tenere debuisti. Ut autem tu absolutus putareris, creditus es sentire laudanda, cum te judices non intelligerent occultare damnanda. Recte Coelestii socius judicatus es, cujus manifestas te esse participem. Et si in judicio tuos cooperuisti libros, tamen post judicium eos edidisti.'

CHAPTER XVII.

18. Quae cum ita sint, profecto sentitis, in tam nefandi erroris auctores, episcopalia concilia, et Apostolicam Sedem, universamque Romanam Ecclesiam, Romanumque imperium, quod Deo propitio Christianum est, rectissime fuisse commotum, donec resipiscant de diaboli laqueis. Quis enim scit, ne forte det illis Deus poenitentiam ad cognoscendam, et confitendam, et praedicandam etiam veritatem, damnandamque veraciter damnabilem falsitatem? Quoquo modo autem se habere isti velint, multis tamen misericordia Domini esse consultum, qui eos propterea sectabantur, quia Catholicae communioni videbant esse sociatos, dubitare non possumus.

2 Tim. ii. 26, 25.

19. Quomodo autem Pelagius obrepere tentaverit ad fallendum etiam Apostolicae Sedis episcopale judicium in hac ipsa quaestione de Baptismate parvulorum, diligenter attendite. In litteris enim quas Romam misit ad beatae memoriae papam

Innocentium, quoniam in corpore eum non invenerunt, et sancto papae Zosimo datae sunt, atque ad nos inde directae, dicit 'se ab hominibus infamari, quod neget parvulis Baptismi sacramentum, et absque redemptione Christi aliquibus coelorum regna promittat.' Sed non sic illis haec objiciuntur, ut posuit. Nam neque parvulis negant Baptismi sacramentum, nec absque redemptione Christi aliquibus coelorum regna promittunt. Itaque unde se queritur infamari, eo modo proposuit, ut facile posset crimini objecto, salvo suo dogmate, respondere.

CHAPTER XVIII.

Objicitur autem illis, quod non baptizatos parvulos nolunt damnationi primi hominis obnoxios confiteri, et in eos transisse originale peccatum regeneratione purgandum; quoniam propter accipiendum regnum coelorum tantummodo eos baptizandos esse contendunt: quasi praeter regnum coelorum habere nisi aeternam mortem possint, qui sine participatione Corporis et Sanguinis Domini aeternam vitam habere non possunt. Ecce quod eis objicitur de Baptismo parvulorum: non quod ipse ita proposuit, ut possit suae propositioni, quasi adversantis objectioni, secundum sua dogmata respondere.

20. Denique quomodo respondeat advertite, et videte latebras ambiguitatis falsitati praeparare refugia, offundendo caliginem veritati; ita ut etiam nos cum primum ea legimus, recta vel correcta propemodum gauderemus. Sed latiores disputationes ejus in libris, ubi se quantumlibet operiat, plerumque aperire compellitur, fecerunt nobis et ista suspecta, ut attentius intuentes invenirемus ambigua. Cum enim dixisset, 'nunquam se vel impium aliquem haereticum audisse, qui hoc' quod proposuit 'de parvulis diceret;' deinde subjecit atque ait: 'Quis enim ita evangelicae lectionis ignarus est, qui hoc non modo affirmare conetur, sed qui vel leviter dicere, aut etiam sentire possit? Deinde quis tam impius, qui parvulos exsortes regni coelorum esse velit, dum eos baptizari et in Christo renasci vetat?'

CHAPTER XIX.

21. Frustra ista dicit: non inde se purgat. In regnum coelorum sine Baptismo parvulos intrare non posse, nec ipsi aliquando negaverunt. Sed non inde quaestio est: de purgatione originalis peccati in parvulis quaestio est. Inde se purget, qui non vult fateri, lavacrum regenerationis in parvulis habere quod purget. Et ideo caetera quae dicturus est attendamus. Post interpositum enim ex Evangelio testimonium, quod nisi
John iii. 5. renatus ex aqua et Spiritu, regnum coelorum nullus possit intrare, unde illis, ut diximus, nulla fit quaestio; secutus adjunxit, dicens: 'Quis ille tam impius est, qui cujuslibet aetatis parvulo interdicat communem humani generis redemptionem?' Et hoc ambiguum est, qualem dicat 'redemptionem:' utrum ex malo ad bonum, an ex bono ad melius. Nam et Coelestius apud Carthaginem in libello suo confessus est redemptionem parvulorum, et tamen noluit confiteri ex Adam in eos transisse peccatum.

CHAPTER XX.

22. Sed quid deinde iste subjungat, advertite: 'Et in perpetuam,' inquit, 'certamque vitam renasci vetet eum qui natus sit ad incertam?' id est, 'Quis tam impius est, ut vetet renasci ad perpetuam certamque vitam eum qui natus sit ad incertam?' Haec verba quando primitus legimus, credidimus eum incertam vitam istam voluisse dicere temporalem: quamvis nobis videretur magis eam mortalem dicere debuisse, quam incertam, eo quod certa morte finiatur. Tamen quamdiu ducitur, quoniam momentis omnibus esse non dubitatur incerta; nihil aliud eum putavimus, quam istam mortalem vitam maluisse dicere incertam. Ac per hoc, quamvis aeternam mortem parvulorum sine Baptismatis sacramento ex hac vita migrantium aperte noluerit confiteri; tamen de illo sollicitudinem nostram quasi certa ratiocinatio solabatur. Dicebamus enim: Si perpetua vita, sicut confiteri videtur, nisi eorum qui baptizati sunt non

potest esse; profecto eos qui non baptizati moriuntur, mors perpetua consequetur. Quod nulla justitia potest accidere his, a quibus in hac vita nulla peccata commissa sunt, *nisi originale peccatum. [*nisi ob originale, &c. ?]

CHAPTER XXI.

23. Sed postea non defuerunt fratres, qui nos admonerent, hoc ideo dicere Pelagium potuisse, quia de ista quaestione ita perhibetur solitus respondere quaerentibus, ut diceret, 'Sine Baptismo parvuli morientes, quo non eant, scio; quo eant, nescio:' id est, non ire in regnum coelorum scio; quo vero eant, ideo se nescire dicebat, aut dicit, quia dicere non audebat in mortem illos ire perpetuam, quos et hic nihil mali commisisse sentiebat, et originale traxisse peccatum non consentiebat. Itaque et ista ejus verba, Romam pro magna ejus purgatione transmissa, tam sunt ambigua, ut possint eorum dogmati praebere latibula, unde ad insidiandum prosiliat haereticus sensus, quando nullo existente qui valeat respondere, tanquam in solitudine aliquis invenitur infirmus.

24. Jam vero in libro fidei suae, quem Romam cum ipsis litteris misit ad eumdem papam Innocentium, ad quem etiam epistolam scripserat, multo evidentius se ipsum tegendo nudavit, dicens: 'Baptisma unum tenemus, quod iisdem Sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in majoribus, dicimus esse celebrandum.' Non saltem dixit, 'eodem Sacramento;' quod quidem si dixisset, adhuc esset ambiguum: sed, 'iisdem,' inquit, 'Sacramenti verbis;' tanquam infantibus remissio peccatorum verborum sonitu diceretur, non rerum ageretur effectu. Visus est tamen ad tempus aliquid dicere quod fidei Catholicae conveniret: sed illam sedem usque in finem fallere non praevaluit. Post rescripta quippe Africani concilii, in quam provinciam quidem doctrina illa pestifera serpendo pervenerat, sed eam non tam late occupaverat alteque pervaserat; alia quoque ipsius in urbe Roma, ubi diutissime vixerat, atque in his fuerat prius sermonibus contentionibusque versatus, cura fidelium fratrum prolata patuerunt, quae litteris suis, quas conscripsit per orbem S. 1. De Grat. Chr. s. 35.

Catholicum perferendas, papa Zosimus exsecranda, sicut legere potestis, attexuit. Ubi Pelagius Epistolam Pauli apostoli ad Romanos velut exponens, argumentatur et dicit: 'Si Adae peccatum etiam non peccantibus nocuit, ergo et Christi justitia etiam non credentibus prodest.' Et caetera hujusmodi, quae omnia Domino adjuvante in libris, quos scripsimus de Baptismo parvulorum, refutata et dissoluta sunt. Et ea quidem in ipsis quasi expositionibus non ex sua persona est ausus objicere; sed ibi hoc dicebat, ubi multis notissimus erat, et quid sentiret ac diceret, latere non poterat: quod in libris illis, de quorum primo quiddam supra commemoravi, non dissimulanter, sed apertissime quantis potest disputandi viribus agit, ut natura humana in parvulis nullo modo ex propagine vitiata credatur; cui arrogando salutem, invidet Salvatorem.

De Pecc. Merit. iii. s. 2 ff.

CHAPTER XXII.

25. Haec cum ita sint, cumque jam constet dogma exstitisse pestiferum et haereticum errorem, quem Domino adjuvante apertius jam devitat Ecclesia, duobus istis, Pelagio scilicet et Coelestio, aut in locum poenitentiae redactis, aut si id recusaverint omnino damnatis, qui hujus perversitatis auctores vel perhibentur, vel etiam probantur; vel certe si auctores non sunt, sed hoc ab aliis didicerunt, assertores tamen atque doctores, per quos id latius reptaret et cresceret, et verbis et litteris suis, et competentibus indiciis, et fama ex his omnibus surgente et crebrescente jactantur: quid restat, nisi ut quisque Catholicus pro viribus, quas sumit a Domino, redarguat istam pestem, eique vigilanter obsistat; ut cum respondendi necessitate, sine studio contentionis, pro veritate certatur, instruantur indocti, atque ita in Ecclesiae convertatur utilitatem quod est inimicus in perniciem machinatus, juxta illud Apostoli, *Oportet et haereses esse, ut probati manifesti fiant inter vos?*

1 Cor. xi. 19.

CHAPTER XXIII.

26. Quapropter post multa quae adversus istum errorem inimicum gratiae Dei, quam per Jesum Christum Dominum nostrum pusillis magnisque largitur, scribendo disputare potuimus; nunc illud oportet excutere, quod, volentes haereseos astute invidiam declinare, asserunt, 'istam praeter fidei periculum esse quaestionem:' ut videlicet si in ea fuerint exorbitasse convicti, non criminaliter, sed quasi civiliter errasse videantur. Sic enim Coelestius apud Carthaginem gestis ecclesiasticis est locutus: 'Jam,' inquit, 'de traduce peccati dixi, quia intra Catholi- S. 3.
cam constitutos plures audivi destruere, necnon et alios astruere; licet quaestionis res sit ista, non haeresis. Infantes semper dixi egere Baptismo, ac debere baptizari: quid quaerit aliud?' Ita hoc dixit, tanquam significare voluerit, tunc fuisse haeresim judicandam, si baptizari debere negaret infantes: nunc vero quoniam baptizandos fatetur, etiamsi causam Baptismatis eorum non eam dicat, quam veritas habet, sed quae ad fidem non pertinet, non se arbitratur * errare, et ideo non esse haereticum [*criminaliter?]
judicandum. Item in libello quem Romae dedit, cum fidem suam a Trinitate unius Deitatis usque ad resurrectionem qualis futura est mortuorum, de quibus eum nullus interrogaverat, et unde illi nulla quaestio movebatur, quantum dicere libuit, explicasset; ubi ad id quod agebatur ejus sermo pervenit: 'Si quae vero,' inquit, 'praeter fidem quaestiones natae sunt, de quibus esset inter plerosque contentio; non ego quasi auctor alicujus dogmatis definita hoc auctoritate statui, sed ea quae de Prophetarum et Apostolorum fonte suscepi, vestri Apostolatus offerimus probanda esse judicio; ut si forte ut hominibus quis- S. 6.
piam ignorantiae error obrepsit, vestra sententia corrigatur.' Nempe perspicitis, id eum egisse hac praelocutione praemissa, ut si quid in illo apparuisset erroris, non in fide, sed in quaestionibus quae sunt praeter fidem, videretur errasse, ubi etsi corrigendus est error, non tamen tanquam haeresis corrigatur, et qui correctus fuerit, ita dicatur errare, ut non tamen haereticus judicetur.

27. Sed multum eum ista fallit opinio. Longe aliter se habent quaestiones istae, quas esse praeter fidem arbitratur, quam sunt illae in quibus salva fide, qua Christiani sumus, aut ignoratur quid verum sit, et sententia definitiva suspenditur, aut aliter quam est, humana et infirma suspicione conjicitur. Veluti cum quaeritur, qualis vel ubi sit paradisus ubi constituit Deus hominem quem formavit ex pulvere: cum tamen esse illum paradisum fides Christiana non dubitet: vel cum quaeritur, ubi sit nunc Elias vel Enoch, an ibi, an alicubi alibi; quos tamen non dubitamus, in quibus nati sunt corporibus vivere: vel cum
2 Cor. xii. 2. quaeritur, utrum in corpore, an extra corpus in tertium coelum sit raptus Apostolus; quanquam sit ista impudens inquisitio id scire volentium, quod se ille cui hoc praestitum est, salva utique fide, nescire testatur: vel quot sint coeli, in quorum tertium se raptum esse commemorat: vel utrum elementa mundi hujus conspicabilis quatuor an plura sint: quid faciat solem lunamve deficere his defectibus quos praedicere astrologi certa temporum dinumeratione consuerunt: cur antiqui homines tam diu vixerint, quam sancta Scriptura testatur; et utrum proportione longioris aetatis filios sera pubertate gignere coeperint: ubi potuerit Mathusalem vivere, qui in arca non fuit, qui, sicut in
Gen. v. 25, LXX. plerisque codicibus et Graecis et Latinis numerantur anni, reperitur supervixisse diluvio; vel utrum paucioribus, qui rarissimi inveniuntur, potius credendum sit, in quibus ita est numerus conscriptus annorum, ut ante diluvium defunctus fuisse monstretur. Quis enim non sentiat in his atque hujusmodi variis et innumerabilibus quaestionibus, sive ad obscurissima opera Dei, sive ad Scripturarum abditissimas latebras pertinentibus, quas certo aliquo genere complecti ac definire difficile est, et multa ignorari salva Christiana fide, et alicubi errari sine aliquo haeretici dogmatis crimine?

CHAPTER XXIV.

Rom. vii. 14. 28. Sed in causa duorum hominum, quorum per unum venumdati sumus sub peccato, per alterum redimimur a peccatis;

per unum praecipitati sumus in mortem, per alterum liberamur ad vitam ; quorum ille nos in se perdidit, faciendo voluntatem suam, non ejus a quo factus est ; iste nos in se salvos fecit, non faciendo voluntatem suam, sed ejus a quo missus est : in horum ergo duorum hominum causa proprie fides Christiana consistit. Unus est enim Deus, et unus Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus. Quoniam non est aliud nomen sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri : et in illo definivit Deus fidem omnibus, suscitans illum a mortuis. Itaque sine ista fide, hoc est, sine fide unius Mediatoris Dei et hominum hominis Christi Jesu ; sine fide, inquam, resurrectionis ejus, quam Deus omnibus definivit, quae utique sine incarnatione ejus ac morte non potest veraciter credi ; sine fide ergo incarnationis et mortis et resurrectionis Christi, nec antiquos justos, ut justi essent, a peccatis potuisse mundari, et Dei gratia justificari, veritas Christiana non dubitat : sive in eis justis quos sancta Scriptura commemorat, sive in eis justis quos quidem illa non commemorat, sed tamen fuisse credendi sunt, vel ante diluvium, vel inde usque ad legem datam, vel ipsius legis tempore, non solum in filiis Israel, sicut fuerunt Prophetae, sed etiam extra eumdem populum, sicut fuit Job. Et ipsorum enim corda eadem mundabantur Mediatoris fide, et diffundebatur in eis charitas per Spiritum Sanctum, qui ubi vult spirat, non merita sequens, sed etiam ipsa merita faciens. Non enim Dei gratia gratia erit ullo modo, nisi gratuita fuerit omni modo.

John vi. 38. 1 Tim. ii. 5. Acts iv. 12. Acts xvii. 31. Rom. v. 5. John iii. 8.

29. Quamvis ergo mors regnaverit ab Adam usque ad Moysen, quia non eam potuit vincere nec lex data per Moysen ; non enim data est quae posset vivificare, sed quae mortuos, quibus vivificandis esset gratia necessaria, non solum peccati propagatione et dominatione prostratos, verum etiam ipsius legis addita praevaricatione convictos, deberet ostendere ; non ut periret quisquis hoc in Dei misericordia etiam tunc intelligeret, sed ut per regnum mortis ad supplicium destinatus, etiam sibi ipsi per praevaricationem legis manifestatus, Dei quaereret adjutorium, ut ubi abundavit peccatum, superabundaret gratia, quae sola liberat a corpore mortis hujus.

Rom. v. 14. Gal. iii. 21. Rom. v. 20. Rom. vii. 24, 25.

CHAPTER XXV.

Quamvis ergo nec lex per Moysen data potuerit a quoquam homine regnum mortis auferre; erant tamen et legis tempore homines Dei, non sub lege terrente, convincente, puniente, sed sub gratia delectante, sanante, liberante. Erant qui dicerent, Ps. l. (li.) 7. *Ego in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis mater mea* Ps. xxxvii. (xxxviii.) 4. *me in utero aluit;* et, *Non est pax in ossibus meis a facie peccatorum meorum;* et, *Cor mundum crea in me, Deus, et spiritum* Ps. l. (li.) 7, 12, 14, 13. *rectum innova in visceribus meis;* et, *Spiritu principali confirma me;* et, *Spiritum Sanctum tuum ne auferas a me.* Erant qui Ps. cxv. 1 (cxvi. 10). dicerent, *Credidi, propter quod locutus sum.* Eadem quippe et ipsi mundabantur fide, qua et nos. Unde et Apostolus dicit, 2 Cor. iv. 13. *Habentes autem eumdem spiritum fidei, secundum quod scriptum est, Credidi, propter quod locutus sum; et nos credimus, propter* Isa. vii. 14; Matt. i. 23. *quod et loquimur.* Ex ipsa fide dicebatur, *Ecce virgo in utero accipiet, et pariet filium; et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus.* Ex ipsa fide de ipso Ps. xviii. (xix.) 6, 7. dicebatur, *Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo: exsultavit ut gigas ad currendam viam; a summo coeli egressio ejus, et occursus ejus usque ad summum coeli; et non est qui se* Ps. xliv. (xlv.) 7, 8. *abscondat a calore ejus.* Ex fide ipsa ipsi dicebatur, *Thronus tuus, Deus, in saeculum saeculi; virga directionis, virga regni tui: dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo exsultationis prae participibus tuis.* Eodem spiritu fidei ab illis haec futura videbantur, quo a nobis facta creduntur. Neque enim qui nobis ista fideli dilectione prophetare potuerunt, eorum ipsi participes non fuerunt. Et unde Acts xv. 10, 11. est quod dicit apostolus Petrus, *Quid tentatis Deum, imponere jugum supra collum discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos potuimus portare; sed per gratiam Domini Jesu credimus salvi fieri, quemadmodum et illi:* nisi quia et illi per gratiam Domini Jesu Christi salvi facti sunt, non per legem Rom. iii. 20, 21. Moysi, per quam non sanatio, sed cognitio est facta peccati? Nunc autem sine lege justitia Dei manifestata est, testificata per Legem et Prophetas. Si ergo nunc manifestata est, etiam

tunc erat, sed occulta. Cujus occultationem significabat templi velum, quod est ad ejus significandam revelationem Christo moriente conscissum. Et tunc ergo ista gratia unius Mediatoris Dei et hominum, hominis Christi Jesu, erat in populo Dei: sed tanquam in vellere pluvia, quam non debitam, sed voluntariam segregat Deus haereditati suae, inerat latens; nunc autem velut siccato illo vellere, hoc est, Judaico populo reprobato, in omnibus gentibus tanquam in area cernitur patens.

Matt. xxvii. 51.

Ps. lxvii. (lxviii.) 10. Judg. vi. 36–40.

CHAPTER XXVI.

30. Non igitur, sicut Pelagius et ejus discipuli, tempora dividamus, dicentes primum vixisse justos homines ex natura, deinde sub lege, tertio sub gratia; ex natura, scilicet ab Adam tam longa aetate, qua lex nondum erat data. 'Tunc enim,' aiunt, 'duce ratione cognoscebatur Creator, et quemadmodum esset vivendum, scriptum gerebatur in cordibus, non lege litterae, sed naturae. Verum vitiatis moribus,' inquiunt, 'ubi coepit non sufficere natura jam decolor, lex ei addita est, qua, velut luna, fulgori pristino detrita rubigine redderetur. Sed posteaquam nimia,' sicut disputant, 'peccandi consuetudo praevaluit, cui sanandae lex parum valeret, Christus advenit, et tanquam morbo desperatissimo, non per discipulos, sed per se ipsum medicus ipse subvenit.'

31. Haec disputantes, a gratia Mediatoris justos excludere conantur antiquos, tanquam Dei et illorum hominum non fuerit Mediator homo Christus Jesus, quia, nondum ex utero Virginis carne suscepta, homo nondum fuit, quando illi justi fuerunt. Quod si ita esset, nequaquam Apostolus diceret: *Per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum: sicut enim in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur.* Quandoquidem illi antiqui justi, secundum istorum vaniloquia, sibi sufficiente natura, nec Mediatore homine Christo indiguerunt, per quem reconciliarentur Deo; nec in eo vivificabuntur, ad cujus corpus et membra, secundum id quod propter homines homo factus est, non pertinere monstrantur. Si autem, quem-

1 Cor. xv. 21, 22.

admodum per Apostolos suos Veritas loquitur, *sicut in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur;* quia *per* illum *hominem mors, et per* istum *hominem resurrectio mortuorum:* quis audeat dubitare Christianus, etiam illos justos, qui *recentioribus generis humani temporibus Deo placuerunt, ideo in resurrectionem vitae aeternae, non mortis aeternae esse venturos, quia in Christo vivificabuntur; ideo autem vivificari in Christo, quoniam ad corpus pertinent Christi; et ideo pertinere ad corpus Christi, quia et ipsis caput est Christus; ideo et ipsis caput esse Christum, quia unus Mediator est Dei et hominum homo Christus Jesus? Quod eis non fuisset, nisi in ejus resurrectionem per ejus gratiam credidissent. Et hoc quomodo fieret, si eum in carne venturum esse nescissent, neque ex hac fide juste pieque vixissent? Nam si propterea illis non profuit incarnatio Christi, quia nondum facta erat; nec nobis prodest judicium Christi de vivis et mortuis, quia nondum factum est. Si autem nos per hujus nondum facti, sed futuri judicii fidem stabimus ad dexteram Christi; profecto illi per incarnationis ejus tunc nondum factae, sed futurae fidem membra sunt Christi.

[*remotioribus?]

1 Cor. xi. 3.

CHAPTER XXVII.

32. Neque enim putandum est, quod antiquis justis sola quae semper erat, divinitas Christi, non etiam quae nondum erat, ejus humanitas revelata profuerit. Illud enim quod ait Dominus Jesus, *Abraham concupivit diem meum videre, et vidit, et gavisus est;* si diem suum voluit suum tempus intelligi, testimonium profecto perhibuit Abrahae, quod fide fuerit incarnationis ejus imbutus. Secundum hanc enim habet tempus; divinitas vero ejus omne tempus excedit, quia per illam universa facta sunt tempora. Quod et si quisquam de die sempiterno accipiendum putaverit, qui nullo finitur crastino, nullo praevenitur hesterno, hoc est, de ipsa aeternitate, in qua coaeternus est Patri: quomodo id vere concupisceret Abraham, nisi ejus nosset futuram mortalitatem, cujus quaesivit aeternitatem? Aut si ad hoc aliquis horum verborum sensum coarctat, ut dicat, nihil intelligendum

John viii. 56.

in eo quod ait Dominus, 'Quaesivit diem meum,' nisi, 'Quaesivit me, qui sum dies permanens, hoc est, lumen indeficiens:' velut cum dicimus vitam Filii, de qua loquitur Evangelium dicens, *Sic dedit et Filio vitam habere in semetipso;* non aliud ipsum, aliud ejus vitam, sed eumdem ipsum Filium intelligimus vitam, qui dixit, *Ego sum via, veritas et vita:* et de quo dictum est, *Ipse est verus Deus et vita aeterna:* ut hanc ejus aequalem Patri divinitatem videre cupierit Abraham, nequaquam incarnatione ejus praecognita, sicut eum nonnulli etiam philosophi quaesiverunt, qui nihil de ejus carne didicerunt; numquid et illud, quod jubet Abraham, ponere manum servum suum sub femore suo, et jurare per Deum coeli, aliter quisquam recte intellecturus est, nisi Abraham scisse, in qua venturus esset Deus coeli, carnem de illo femore propagari?

John v. 26. John xiv. 6. 1 John v. 20. Gen. xxiv. 2, 3.

CHAPTER XXVIII.

33. Cujus carnis et sanguinis, quando ipsum Abraham benedixit, Melchisedech etiam testimonium Christianis fidelibus notissimum protulit, ut tanto post Christo diceretur in Psalmis, quod nondum factum, sed adhuc futurum, eadem tamen ipsa et patrum quae nostra est, fides una cantabat: *Tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedech.* In Adam quippe invenientibus mortem, per hoc prodest Christus quod est Mediator ad vitam. Non autem per hoc Mediator est, quod aequalis est Patri: per hoc enim, quantum Pater, tantum et ipse distat a nobis: et quomodo erit medietas, ubi eadem ipsa distantia est? Ideo Apostolus non ait, *Unus mediator Dei et hominum* Christus Jesus; sed, *homo Christus Jesus.* Per hoc ergo Mediator, per quod homo: inferior Patre per quod nobis propinquior; superior nobis per quod Patri propinquior. Quod apertius ita dicitur: Inferior Patre, quia in forma servi; superior nobis, quia sine labe peccati.

Gen. xiv. 18–20. Ps. cix. (cx.) 4. 1 Tim. ii. 5. Philip. ii. 7.

CHAPTER XXIX.

34. Quapropter quisque humanam contendit in qualibet aetate naturam non indigere medico secundo Adam, quia non

est vitiata in primo Adam, non in aliqua quaestione, in qua dubitari vel errari salva fide potest, sed in ipsa regula fidei qua Christiani sumus, gratiae Dei convincitur inimicus. Quale est autem, quod ab istis illa quae ante fuit, velut adhuc minus malis moribus vitiata, hominum laudatur natura; neque respiciunt tantis tanquam intolerabilibus peccatis homines tunc fuisse sub-
Gen. vii. 7. mersos, ut excepto uno homine Dei et ejus conjuge, tribusque filiis et totidem nuribus, justo judicio Dei, sicut igne postea terra exigua Sodomorum, ita totus mundus diluvio deleretur? Ex
Rom. v. 12. quo tempore igitur per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt, profecto universa massa perditionis facta est possessio perditoris. Nemo itaque, nemo prorsus inde liberatus est, aut liberatur, aut liberabitur nisi gratia Redemptoris.

CHAPTER XXX.

35. Et ante Abraham quidem utrum aliquo corporali et visibili sacramento justi, vel eorum parvuli signarentur, Scrip-
Rom. iv. 11. tura non exprimit. Ipse tamen Abraham signum accepit circumcisionis, signaculum justitiae fidei. Et sic accepit, ut deinceps etiam omnes parvulos domus suae circumcidere juberetur, recen-
Gen. xvii. 12. Rom. x. 10. tissimos a visceribus matrum, octavo die nativitatis eorum; ut etiam hi, qui corde ad justitiam credere nondum possent, justitiae tamen fidei signaculum sumerent. Quod sub terrore tanto est imperatum, ut diceret Deus, animam illam de suo populo
Gen. xvii. 14. perituram, cujus octavo die praeputii circumcisio facta non fuisset. Hujus tam horribilis poenae justitia si quaeratur, nonne istorum omnis de libero arbitrio et laudabili sanitate et puritate naturae, quantumlibet arguta sit argumentatio, repercussa et confracta dissiliet? Quid enim mali, quaeso, parvulus propria voluntate commisit, ut alio negligente et eum non circumcidente, ipse damnetur, damnatione tam severa, ut pereat anima illa de populo suo? Neque enim temporalis mortis terror incussus est; cum de justis, quando moriebantur, tunc potius
Gen. xxx. 17. diceretur, *Et appositus est ad populum suum;* vel, *appositus est*

ad patres suos: quoniam deinceps homini nulla tentatio formidatur, quae illum separet a populo suo, si populus ejus ipse est populus Dei. 1 Mac. ii. 69. Acts xiii. 36.

CHAPTER XXXI.

36. Quid sibi ergo vult, pro nullo propriae voluntatis admisso, tanta damnatio? Neque enim, sicut nonnulli secundum Platonicos opinantur, hoc uniuscujusque infantis animae redditur, quod ante istam vitam sua voluntate commisit, cum haberet ante hoc corpus vel bene vel male liberum vivendi arbitrium: cum Paulus apostolus apertissime dicat, nondum natos nihil egisse boni vel mali. Unde ergo recte infans illa perditione punitur, nisi quia pertinet ad massam perditionis, et juste intelligitur ex Adam natus, antiqui debiti obligatione damnatus, nisi inde fuerit, non secundum debitum, sed secundum gratiam liberatus? Quam gratiam, nisi gratiam Dei, per Jesum Christum Dominum nostrum? Quem profecto inter caetera veterum sacramenta etiam ipsa praeputii circumcisio prophetavit. Dies enim octavus est in hebdomadarum recursibus dies Dominicus, quo resurrexit Dominus: et petra erat Christus, unde circumcisionis cultellus petrinus; et caro praeputii, corpus peccati. Rom. ix. 11. 1 Cor. x. 4.

CHAPTER XXXII.

37. Mutatis proinde sacramentis, posteaquam venit qui eis significabatur esse venturus, non tamen mutato Mediatoris auxilio, qui etiam priusquam venisset in carne, antiqua sua membra liberabat suae incarnationis fide, et nos cum essemus mortui delictis et praeputio carnis nostrae, convivificati sumus Christo, in quo circumcisi sumus circumcisione non manu facta, quam figurabat circumcisio manu facta, ut evacuaretur corpus peccati, cum quo sumus ex Adam nati. Damnatae originis propagatio nos damnat, nisi mundemur similitudine carnis peccati, in qua missus est sine peccato, qui tamen de peccato damnavit peccatum, factus pro nobis peccatum. Unde dicit Colos. ii. 13, 11. Rom. vi. 6. Rom. viii. 3.

2 Cor. v. 20, 21. Apostolus: *Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo: eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos simus justitia Dei in ipso.* Deus ergo, cui reconciliamur, fecit eum pro nobis peccatum, id est, sacrificium per quod dimitterentur nostra peccata: quoniam peccata vocantur sacrificia pro peccatis. Et utique ipse pro peccatis nostris immolatus est, nullum habens vitium, solus in hominibus quale quaerebatur etiam tunc in pecoribus, quo significabatur unus sine vitio ad vitia sananda venturus. Quocumque igitur die suae nativitatis infans baptizetur in Christo, tanquam octavo circumciditur die: quoniam in illo circumciditur, qui tertio quidem ex quo crucifixus est, sed octavo in hebdomadibus resurrexit die. Circumciditur autem in Colos. ii. 11. exspoliationem corporis carnis, id est, ut debitum quod contagio carnalis generationis attraxit, gratia spiritualis regenerationis Job xiv. 4, LXX. absolvat. *Nullus enim est mundus a sorde,* (qua, obsecro, sorde, nisi peccati?) *nec infans, cujus est unius diei vita super terram.*

CHAPTER XXXIII.

38. Sic autem argumentantur, dicentes: 'Ergo malum sunt nuptiae, et non est opus Dei homo quem generant nuptiae?' Quasi nuptiarum bonum sit morbus concupiscentiae, in quo 1 Thes. iv. 5. uxores diligunt qui ignorant Deum, quod Apostolus prohibet; ac non potius pudicitia conjugalis, qua in bonos usus ordinate filios procreandi redigitur libido carnalis: aut vero possit esse homo nisi opus Dei, non solum qui de conjugio, verum etiam qui de fornicatione, vel de adulterio procreatur. Sed in hac quaestione, ubi quaeritur, non cui rei Creator, sed cui Salvator sit necessarius, non intuendum est quid boni sit in procreatione naturae, sed quid in peccato mali, quo certum est vitiatam esse naturam. Simul autem utrumque propagatur, et natura, et naturae vitium; quorum est unum bonum, alterum malum. Illud de Conditoris largitate sumitur, hoc de originis damnatione attrahitur: illi est causa bona voluntas Dei summi, huic mala voluntas hominis primi: illud indicat Deum creaturae institutorem, hoc indicat Deum inobedientiae punitorem: deni-

que idem ipse Christus propter illud creandum factor est hominis, propter hoc sanandum factus est homo.

CHAPTER XXXIV.

39. Bonum ergo sunt nuptiae in omnibus quae sunt propria nuptiarum. Haec autem sunt tria, generandi ordinatio, fides pudicitiae, connubii sacramentum. Propter ordinationem generandi scriptum est: *Volo juniores nubere, filios procreare,* 1 Tim. v. 14. *matresfamilias esse.* Propter fidem pudicitiae: *Uxor non habet* 1 Cor. vii. 4. *potestatem sui corporis, sed vir: similiter et vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier.* Propter connubii sacramentum: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* De quibus Matt. xix. 6. in aliis opusculis nostris, quae vobis non sunt incognita, quantum Domino adjuvante potuimus, satis nos disseruisse meminimus. Propter haec omnia, honorabiles nuptiae in omnibus, et thorus Heb. xiii. 4. immaculatus. In quantum enim nuptiae bonae sunt, in tantum faciunt plurimum boni etiam de libidinis malo; quoniam libidine non bene utitur libido, sed ratio. Libido est autem in illa, quam Rom. vii. 23. notat Apostolus, repugnante legi mentis, inobedientium lege membrorum: ratio vero bene utens libidine, ipsa est in lege nuptiarum. Nam si nullum de malo bonum fieri posset, nec Deus ex adulterino concubitu hominem conderet. Sicut ergo adulterii damnabile malum, quando et inde homo nascitur, non imputatur Deo, qui certe in opere hominum malo facit ipse opus bonum; ita quidquid est pudendum in membrorum illa inobedientia, de qua erubuerunt qui post peccatum foliis ficul- Gen. iii. 7. neis eadem membra texerunt, non nuptiis imputatur, propter quas concubitus conjugalis non solum est licitus, verum etiam utilis et honestus; sed imputatur peccato inobedientiae, cujus haec poena est consecuta, ut homo inobediens Deo sua quoque sibi inobedientia membra sentiret; de quibus erubescens, quod non ad arbitrium voluntatis ejus, sed ad libidinis incentivum velut arbitrio proprio moverentur, quae pudenda judicavit, operienda curavit. Non enim confundi debuit homo de opere Dei, aut ullo modo fuerant creato erubescenda, quae instituenda visa sunt Creatori. Itaque nec Deo nec homini illa simplex nuditas

displicebat, quando nihil erat pudendum, quia nihil praecesserat puniendum.

CHAPTER XXXV.

40. Essent autem procul dubio nuptiae etiam non praecedente peccato, quia neque ob aliam causam viro adjutorium, non alius vir, sed femina facta est. Et illa Dei verba, *Crescite, et multiplicamini;* non est damnandorum praedictio peccatorum, sed fecundatarum benedictio nuptiarum. His enim Deus ineffabilibus suis verbis, id est, divinis rationibus in suae sapientiae, per quam facta sunt omnia, veritate viventibus, vim seminis indidit primis hominibus. Si autem peccato non fuisset dehonestata natura, absit ut opinemur tales futuras fuisse nuptias in paradiso, ut in eis ad prolem seminandam non nutu voluntatis, sicut pes ad ambulandum, manus ad operandum, lingua ad loquendum; sed aestu libidinis membra genitalia moverentur. Nec sicut nunc fit, virginitatis integritas ad concipiendos fetus vi turbidi vitiaretur ardoris, sed obsequeretur imperio tranquillissimae charitatis: et eo modo non esset dolor et cruor virginis concumbentis, quomodo non esset etiam matris gemitus parientis. Haec ideo non creduntur, quia in ista mortalitatis conditione inexperta sunt. In deterius quippe vitio mutata natura non invenit primae illius puritatis exemplum. Sed fidelibus loquimur, qui noverunt credere divinis eloquiis, etiam nullis adhibitis expertae veritatis exemplis. Quomodo enim nunc ostendam sine ullis parentibus de pulvere hominem factum, eique de suo latere conjugem? Et tamen quod oculus jam non invenit, fides credit.

Gen. i. 28.

Gen. ii. 7, 22.

CHAPTER XXXVI.

41. Sic ergo et primarum nuptiarum sine libidinis passione tranquillitas, et motus genitalium sicut aliorum membrorum, non ad effrenati caloris incitamentum, sed ad voluntatis arbitrium (quales nuptiae perseverassent, si peccati non intervenisset opprobrium), nunc ostendi non potest: sed ex iis quae divina

auctoritate conscripta sunt, non immerito credi potest. Sic enim modo non invenio sine pruriente libidine concumbentem, sicut non invenio sine dolore et gemitu parturientem, sine futura morte nascentem: et tamen secundum Scripturarum sanctarum veritatem, gemitus parturientis et mors hominis non fuissent, si peccatum non praecessisset. Sic nec illud unde erubuerunt, qui membra illa texerunt: quia et hoc in eisdem sanctis Litteris praecedente peccato scriptum est consecutum. Membra quippe illa nisi indecens motus oculis eorum, non utique clausis, sed in hoc non apertis, hoc est, non attentis, animadvertenda nuntiasset; nihil in suo corpore, quod utique totum Deus laudabile fecerat, pudendum velandumque sensissent; quia nisi praeisset facinus, quod inobedientia est ausa committere, non sequeretur dedecus, quod verecundia vellet abscondere.

CHAPTER XXXVII.

42. Clarum est igitur, hoc non esse nuptiis imputandum, quod etsi non esset, nuptiae tamen essent; quarum bonum non aufertur isto malo, sed ab eis et hoc malum in usum vertitur bonum. Verum quia jam ista conditione mortalium, nunc simul aguntur concubitus et libido; eo fit ut cum libido reprehenditur, etiam nuptialis concubitus licitus et honestus reprehendi putetur ab eis, qui nolunt discernere ista vel nesciunt. Nec attendunt illud esse nuptiarum bonum, unde gloriantur nuptiae, id est, proles, pudicitia, sacramentum; illud autem non esse nuptiarum, sed carnalis concupiscentiae malum, de quo erubescunt et nuptiae. Sed quia sine illo malo fieri non potest nuptiarum bonum, hoc est, propagatio filiorum; ubi ad hujusmodi opus venitur, secreta quaeruntur, arbitri removentur, filiorum quoque ipsorum, si jam inde aliqui nati sunt, cum per aetatem sentire ista jam coeperint, praesentia devitatur: atque ita nuptiae sinuntur exercere quod licet, ut non negligant occultare quod dedecet. Hinc est quod infantes etiam qui peccare non possunt, non tamen sine peccati contagione nascuntur; non ex hoc quod licet, sed ex eo quod dedecet. Nam

ex hoc quod licet, natura nascitur; ex illo quod dedecet, vitium. Naturae nascentis est auctor Deus, qui hominem condidit, et qui virum ac feminam nuptiali jure conjunxit: vitii vero auctor est diaboli decipientis callidítas, et hominis consentientis voluntas.

CHAPTER XXXVIII.

43. Ubi nihil Deus fecit, nisi quod hominem voluntate peccantem justo judicio cum stirpe damnavit: et ideo ibi quidquid etiam nondum erat natum, merito est in praevaricatrice radice damnatum; in qua stirpe damnata tenet hominem generatio carnalis, unde sola liberat regeneratio spiritualis. Ideo regeneratis parentibus, si tamen in eadem gratia perseveraverint, procul dubio ista propter remissionem peccatorum, quae in eis facta est, non nocebit, nisi cum ea male utuntur, non solum in omnibus illicitis corruptelis, verum etiam in ipsis conjugibus quando non propagandi voluntate operam creandis filiis impendunt, sed lasciviendi voluptate exsaturandae cupidini inserviunt. Quod propter vitandas fornicationes maritis et uxoribus
1 Cor. vii. 5, 6. ne fraudent invicem, nisi ex consensu ad tempus, ut orationibus vacent, secundum veniam, non secundum imperium, concedit Apostolus. Evidenter quippe dum tribuit veniam, denotat culpam. Nuptialis autem concubitus, quem matrimoniales quoque indicant tabulae, causa procreandorum fieri filiorum, per se ipsum prorsus, non in comparatione fornicationis, est bonus: qui tametsi, propter corpus mortis, quod nondum est resurrectione renovatum, sine quodam bestiali motu, de quo natura erubescit humana, non potest fieri; tamen ipse concubitus non est peccatum, ubi ratio libidine utitur ad bonum, non superatur ad malum.

CHAPTER XXXIX.

44. Obesset ista carnis concupiscentia, etiam tantummodo
[*eis inest?] quod inesset, nisi peccatorum remissio sic prodesset, ut quae *in eis est et nato, et renato, nato quidem et inesse et obesse,

renato autem inesse quidem, sed non obesse possit. In tantum enim obest natis, ut nisi renascantur, nihil possit prodesse si nati sunt de renatis. Manet quippe in prole, ita ut ream faciat, originis vitium, etiam si in parente reatus ejusdem vitii remissione ablutus est peccatorum, donec omne vitium cui consentiendo peccatur regeneratione novissima consumatur: id est, ipsius etiam renovatione carnis, quae in ejus resurrectione futura promittitur, ubi non solum nulla peccata faciamus, sed nec habeamus ulla desideria vitiosa, quibus consentiendo peccemus; ad quam beatam perfectionem hujus, quod nunc datur, sancti lavacri gratia pervenitur. Qua enim regeneratione spiritus modo fit ut peccata omnia praeterita remittantur, ejus merito fiet etiam regeneratio carnis in aeternam vitam, qua in ipsa carne incorruptibiliter resurgente peccatorum omnium incitamenta sanentur. Sed ea salus adhuc in spe facta est, non tenetur in re; neque possidetur per praesentiam, sed exspectatur per patientiam.

CHAPTER XL.

Ac per hoc non solum peccata omnia, quorum nunc remissio fit in Baptismo, quae reos faciunt, dum desideriis vitiosis consentitur atque peccatur; verum etiam ipsa desideria vitiosa, quibus si non consentitur, nullus peccati reatus contrahitur, quae non in ista, sed in alia vita nulla erunt, eodem lavacro Baptismatis universo purgantur.

45. Reatus itaque vitii ejus de quo loquimur, in regeneratorum prole carnali tamdiu manebit, donec et illic lavacro regenerationis abluatur. Regeneratus quippe non regenerat filios carnis, sed generat; ac per hoc in eos non quod regeneratus, sed quod generatus est, trajicit. Sic igitur, sive reus infidelis, sive absolutus fidelis, non generat absolutos uterque, sed reos: quomodo non solum oleastri, sed etiam oleae semina non oleas generant, sed oleastros. Sic itaque in damnatione hominem prima nativitas tenet, unde nisi secunda non liberat. Tenet ergo diabolus, liberat Christus: tenet deceptor Evae, liberat Filius Mariae: tenet qui per conjugem venit ad virum,

liberat qui de conjuge natus est, quae non pertulit virum: tenet qui causam libidinis intulit feminae, liberat qui sine libidine est conceptus in femina. Omnes ille prorsus per unum tenere potuit, nec ab ejus dominatione liberat nisi unus, quem tenere non potuit. Denique ipsa Ecclesiae Sacramenta, quae tam priscae traditionis auctoritate concelebrat, ut ea isti, quamvis in parvulis existiment simulatorie potius quam veraciter fieri, non tamen audeant aperta improbatione respuere; ipsa, inquam, sanctae Ecclesiae Sacramenta satis indicant, parvulos a partu etiam recentissimos per gratiam Christi de diaboli servitio liberari. Excepto enim quod in peccatorum remissionem, non fallaci, sed fideli mysterio baptizantur, etiam prius exorcizatur in eis et exsufflatur potestas contraria; cui etiam verbis eorum a quibus portantur, se renuntiare respondent. Quibus omnibus rerum occultarum sacratis et evidentibus signis, a captivatore pessimo ad optimum Redemptorem transire monstrantur; qui
Matt. xii. 29. pro nobis infirmitate suscepta, alligavit fortem, ut vasa ejus
1 Cor. i. 25. eriperet: quia infirmum Dei non solum est hominibus, verum et angelis fortius. Liberans itaque Deus pusillos cum magnis, in utrisque ostendit quod locuta est per Apostolum Veritas. Non enim solos aetate majores, sed etiam pusillos eruit a potes-
Colos. i. 13. tate tenebrarum, ut transferat in regnum Filii charitatis suae.

46. Nec quisquam miretur, et dicat, 'Cur hoc creat bonitas Dei, quod possideat malignitas diaboli?' Hoc enim suae creaturae seminibus ex illa bonitate largitur, qua etiam facit solem
Matt. v. 45. suum oriri super bonos et malos, et pluit super justos et injustos. Hac quippe bonitate etiam ipsa semina benedixit, vel benedicendo constituit; quam benedictionem naturae laudabili culpa damnabilis non ademit. Quae licet per Dei punientis justitiam valuerit, ut homines cum peccati originalis vitio nascerentur; non tamen valuit, ut homines non nascerentur. Sicut in ipsis aetate majoribus quaelibet vitia peccatorum non ex homine hominem tollunt; sed permanet Dei opus bonum, in quantis-
Ps. xlviii. (xlix.) 13. cumque malis operibus impiorum. Nam etsi homo in honore positus, et non intelligens, comparatur pecoribus, eisque similis fit; non tamen usque adeo similis fit, ut pecus sit. Comparatur

namque per vitium, non per naturam; non pecoris vitio, sed naturae. Tantae namque excellentiae est in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis natura sit pecoris: nec tamen ideo natura hominis in naturam vertitur pecoris. Ac per hoc Deus hominem damnat propter vitium, quo natura dehonestatur; non propter naturam, quae vitio non aufertur. Bestias vero absit ut opinemur poenae damnationis obnoxias, quas justum est ut miseriae sint expertes, quae nec beatitudinis possunt esse participes. Quid ergo mirum est vel iniquum, ut immundo spiritui subdatur homo, non propter naturam, sed propter immunditiam suam, quam non ex opere divino, sed ex humana voluntate venientem in originis labe contraxit; cum et ipse spiritus immundus bonum sit, quod spiritus; malum, quod immundus? Illud quippe est ex Dei opere, hoc ex propria voluntate. Natura itaque fortior, id est, angelica, inferiorem naturam, id est, humanam, vitii societate subditam tenet. Ideo Mediator, angelis fortior, infirmus propter homines factus est; sic superbia captivatoris Redemptoris humilitate destruitur; ut qui super filios hominis angelica fortitudine gloriatur, a Filio Deo suscepta humana infirmitate vincatur.

CHAPTER XLI.

47. Sed jam etiam istum conclusuri librum, oportere arbitramur, ut Ambrosium antistitem Dei, cujus inter Latinae linguae scriptores ecclesiasticos praecipue Pelagius integerrimam fidem praedicat, sicut de gratia fecimus, ita et de peccato originali, in quo delendo ipsa gratia evidentius commendatur, calumniosae istorum loquacitati respondere faciamus. In eo opere quod scripsit de Resurrectione sanctus Ambrosius: 'Lapsus sum,' inquit, 'in Adam, de paradiso ejectus in Adam, mortuus in Adam; *quem non revocat nisi me in Adam invenerit, ut in illo culpae obnoxium, morti debitum, ita in Christo justificatum.' Item scribens contra Novatianos ait: 'Omnes homines sub peccato nascimur, quorum ipse ortus in vitio est, sicut habes lectum, dicente David, *Ecce in iniquitatibus conceptus sum, et in delictis*

De Grat. Chr. s. 47–51.

Ambr. de Exc. Sat. ii. 6.

[*'quomodo,' Ambr.]

Ambr. de Poenit. i. s. 13.

Ps. l. (li.) 7.

peperit me mater mea. Ideo Pauli caro corpus mortis erat, sicut
Rom. vii. 24. ipse ait: *Quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Christi autem caro damnavit peccatum, quod nascendo non sensit. quod moriendo crucifixit; ut in carne nostra esset justificatio per gratiam, ubi erat ante colluvio per culpam.' Item idem ipse cum
[A lost work.] exponeret Isaiam prophetam loquens de Christo: 'Ideo,' inquit, 'et quasi homo per universa tentatus est, et in similitudine
Heb. iv. 15. hominum cuncta sustinuit: sed quasi de Spiritu natus abstinuit
Ps. cxv. (cxvi. 11.) 2. a peccato. Omnis enim homo mendax; et nemo sine peccato, nisi unus Deus. Servatum est igitur. ut ex viro et muliere, id est, per illam corporum commixtionem, nemo videatur expers esse delicti. Qui autem expers est delicti, expers est etiam hujusmodi conceptionis.' Item cum exponeret Evangelium
Ambr. on St. Luke, b. ii. s. 56. secundum Lucam: 'Non enim virilis coitus,' inquit, 'vulvae virginalis secreta reseravit, sed immaculatum semen inviolabili utero Spiritus Sanctus infudit. Solus enim per omnia ex natis de femina sanctus Dominus Jesus, qui terrenae contagia corruptelae immaculati partus novitate non senserit, et coelesti majestate depulerit.'

48. His tamen verbis hominis Dei, quem tanto praeconio ipse
Above, s. 14. laudavit Pelagius, contradicit, et dicit, 'sicut sine virtute, ita nos sine vitio procreari.' Quid igitur restat, nisi aut istum Pelagius suum damnet errorem, aut eum sic Ambrosium laudasse poeniteat? Sed quia ista secundum Catholicam fidem beatus Ambrosius, ut episcopus Catholicus, est locutus; sequitur ut ab hac via fidei devius merito Pelagius, cum Coelestio discipulo suo, Catholicae Ecclesiae sit auctoritate damnatus, nisi eum non Ambrosium laudasse, sed contra Ambrosium sensisse poeniteat. Scio vos ea quae ad aedificationem vel confirmationem fidei conscribuntur insatiabiliter legere: verumtamen hic liber, quantumlibet sit ad hoc utilis, jam tandem aliquando finiendus est.

'Retractations,' ii. 50.

Contra Pelagium et Coelestium, de Gratia Christi et de Peccato Originali, ad Albinam, Pinianum et Melaniam, libri duo.

Posteaquam Pelagiana haeresis cum suis auctoribus ab episcopis Ecclesiae Romanae, prius Innocentio, deinde Zosimo, cooperantibus conciliorum Africanorum litteris, convicta atque damnata est; scripsi duos libros adversus eos, unum de Gratia Christi, alterum de Peccato Originali. Hoc opus sic incipit: 'Quantum de vestra corporali et maxime spirituali salute gaudeamus.'

CONTRA
DUAS EPISTOLAS PELAGIANORUM.

LIBER PRIMUS.

CHAPTER I.

A respectful address to Boniface as holding the highest See.

1. Noveram te quidem fama celeberrima praedicante, et frequentissimis atque veracissimis nuntiis quanta esses Dei gratia plenus acceperam, beatissime atque venerande papa Bonifaci. Sed posteaquam te etiam praesentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptusque a te benignissime ac sincerissime, mutua miscuit dictante dilectione colloquia, tecumque convivens, et parvo licet tempore, magno tibi junctus affectu, se simul et me refudit animo tuo, teque mihi reportavit in suo, tanto major in me tuae Sanctitatis est facta notitia, quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris, qui non alta sapis, quamvis altius praesideas, esse amicus humilium, et amorem rependere impensum. Quid est enim aliud amicitia, quae non aliunde quam ex amore nomen accepit, et nusquam nisi in Christo fidelis est, in quo solo esse etiam sempiterna ac felix potest? Unde et accepta per eum fratrem, per quem te familiarius didici, majore fiducia, ausus sum aliquid ad tuam Beatitudinem scribere de his rebus, quae hoc tempore episcopalem curam, si qua in nobis est, ad vigilantiam pro grege Dominico stimulo recentiore sollicitant.

2. Novi quippe haeretici, inimici gratiae Dei, quae datur pusillis et magnis per Jesum Christum Dominum nostrum, etsi jam cavendi evidentius apertiore improbatione monstrantur, non tamen quiescunt scriptis suis minus cautorum vel minus eruditorum corda tentare. Quibus utique esset respondendum, ne se vel suos in illo nefando errore firmarent; etiam si non metueremus, ne quemquam Catholicorum verisimili sermone deciperent. Cum vero non desinant fremere ad Dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto pretio redemptas oves, aditus undecumque rimari, communisque sit omnibus nobis qui fungimur episcopatus officio (quamvis ipse in ea praeemineas celsiore fastigio) specula pastoralis; facio quod possum pro mei particula muneris, quantum mihi Dominus adjuvantibus orationibus tuis donare dignatur, ut pestilentibus et insidiantibus eorum scriptis medentia et munientia scripta praetendam; quibus rabies qua furiunt aut etiam ipsa sanetur, aut a laedendis aliis repellatur.

3. Haec autem quae duabus Epistolis eorum respondeo: uni scilicet quam dicitur Romam misisse Julianus, credo ut per illam, quos posset, suos aut inveniret, aut faceret, alteri autem quam decem et octo velut episcopi participes ejus erroris, non ad quoslibet, sed ad loci ipsius episcopum sua calliditate tentandum, et ad suas partes, si posset fieri, traducendum, ausi sunt Thessalonicam scribere: haec ergo quae istis, ut dixi, duabus Epistolis illorum ista disputatione respondeo, ad tuam potissimum dirigere Sanctitatem, non tam discenda quam examinanda, et ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui. Indicavit enim mihi frater meus, quod eas illi dare ipse dignatus es, quae in tuas manus, nisi vigilantissima diligentia fratrum nostrorum filiorum tuorum, venire non possent. Ago autem gratias sincerissimae in nos benevolentiae tuae, quod eas me latere noluisti litteras inimicorum gratiae Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniose atque evidenter expressum. Sed spero de Domino Deo nostro, quod non sine mercede quae in coelis est, illi me lacerant dente maledico, quibus me pro parvulis, ne fallaci laudatori Pelagio perditi relinquantur, sed veraci Salvatori Christo liberandi offerantur, oppono. Matt. v. 12.

CHAPTER II.

Against the assertion that Catholics say that free-will was lost by the sin of Adam.

4. Jam itaque Juliani respondeamus Epistolae. 'Dicunt,' inquit, 'illi Manichaei, quibus modo non communicamus, id est, toti isti cum quibus dissentimus, quia primi hominis peccato, id est, Adae, liberum arbitrium perierit, et nemo jam potestatem habeat bene vivendi, sed omnes in peccatum carnis suae necessitate cogantur.' 'Manichaeos' appellat Catholicos, more illius Joviniani, qui ante paucos annos, haereticus novus, virginitatem sanctae Mariae destruebat, et virginitati sacrae nuptias fidelium coaequabat. Nec ob aliud hoc objiciebat Catholicis, nisi quia eos videri volebat accusatores vel damnatores esse nuptiarum.

5. Liberum autem arbitrium defendendo praecipitant, ut de illo potius ad faciendam justitiam, quam de Domini adjutorio
1 Cor. i. 31. confidatur, atque ut in se quisque, non in Domino glorietur. Quis autem nostrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? Libertas quidem periit per peccatum, sed illa quae in paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate justitiam; propter quod natura humana
John viii. 36. divina indiget gratia, dicente Domino, *Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis:* utique liberi ad bene justeque vivendum. Nam liberum arbitrium usque adeo in peccatore non periit, ut per illud peccent, maxime omnes qui cum delectatione peccant et amore peccati; hoc eis placet quod eos libet. Unde et
Rom. vi. 20–22. Apostolus, *Cum essetis*, inquit, *servi peccati, liberi fuistis justitiae.* Ecce ostenduntur etiam peccato minime potuisse, nisi alia libertate, servire. Liberi ergo a justitia non sunt, nisi arbitrio voluntatis: liberi autem a peccato non fiunt, nisi gratia Salvatoris. Propter quod admirabilis Doctor etiam verba ipsa discrevit: *Cum enim servi essetis*, inquit, *peccati, liberi fuistis justitiae. Quem ergo fructum habuistis tunc in his, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est: nunc autem liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam.* 'Liberos' dixit

justitiae, non liberatos: a peccato autem non liberos, ne sibi hoc tribuerent; sed vigilantissime maluit dicere 'liberatos,' referens hoc ad illam Domini sententiam, *Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis.* Cum itaque non vivant bene filii hominum, nisi effecti filii Dei, quid est quod iste libero arbitrio vult bene vivendi tribuere potestatem; cum haec potestas non detur nisi gratia Dei, per Jesum Christum Dominum nostrum, dicente Evangelio, *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri?* Rom. vii. 25. John i. 12.

CHAPTER III.

Grace is not given according to deserts.

6. Sed ne forte dicant, ad hoc esse adjutos, ut haberent potestatem fieri filii Dei; ut autem hanc accipere mererentur, prius eum libero arbitrio, nulla adjuti gratia, receperunt: haec est quippe intentio qua gratiam destruere moliuntur, ut eam dari secundum merita nostra contendant: ne forte ergo hanc evangelicam sententiam sic dividant, ut meritum ponant in eo quod dictum est, *Quotquot autem receperunt eum;* ac deinde non gratis datam, sed huic merito redditam gratiam in eo quod sequitur, *Dedit eis potestatem filios Dei fieri:* numquid si quaeratur ab eis, quid sit, *receperunt eum,* dicturi sunt aliud, nisi, 'Crediderunt in eum?' Ut igitur et hoc sciant ad gratiam pertinere, legant quod ait Apostolus: *In nullo expavescatis ab adversariis, quae quidem est illis causa perditionis, vestrae autem salutis: et hoc a Deo; quia vobis donatum est pro Christo, non tantum ut credatis in eum, sed ut etiam patiamini pro eo.* Nempe utrumque dixit esse donatum. Item quod ait, *Pax fratribus, et charitas cum fide, a Deo Patre et Domino Jesu Christo.* Legant etiam quod ipse Dominus ait, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Ubi ne quisquam putet aliud dictum esse, *venire ad me,* quam, 'Credere in me;' paulo post cum de suo Corpore et Sanguine loqueretur, et scandalizati essent plurimi in sermone ejus, ait: *Verba quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt; sed sunt quidam ex vobis qui non credunt.* Deinde subjunxit Evangelista: *Sciebat enim Jesus ab initio, qui essent cre-* Phil. i. 28, 29. Eph. vi. 23. John vi. 44, 64–66.

dentes, et quis traditurus esset eum; et dicebat, Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo. Sententiam scilicet iteravit qua dixerat, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Et hoc propter credentes et non credentes se dixisse manifestavit, exponens quod dixerat, *Nisi Pater, qui misit me, traxerit eum:* idipsum aliis verbis repetendo in eo quod ait, *nisi fuerit ei datum a Patre meo.* Ille quippe trahitur ad Christum, cui datur ut credat in Christum. Datur ergo potestas ut filii Dei fiant, qui credunt in eum, cum hoc ipsum datur ut credant in eum. Quae potestas nisi detur a Deo, nulla esse potest ex libero arbitrio: quia nec liberum in bono erit, quod liberator non liberaverit; sed in malo liberum habet arbitrium, cui delectationem malitiae vel occultus vel manifestus deceptor insevit, vel sibi ipse persuasit.

7. Non itaque, sicut dicunt nos quidam dicere, et iste audet insuper scribere, 'omnes in peccatum,' velut inviti, 'carnis suae necessitate coguntur:' sed si jam in ea aetate sunt, ut propriae mentis utantur arbitrio, et in peccato sua voluntate retinentur, et a peccato in peccatum sua voluntate praecipitantur. Neque enim agit in eis etiam qui suadet et decipit, nisi ut peccatum voluntate committant, vel ignorantia veritatis, vel delectatione iniquitatis, vel utroque malo et caecitatis et infirmitatis. Sed haec voluntas quae libera est in malis, quia delectatur malis, ideo libera in bonis non est, quia liberata non est. Nec potest homo boni aliquid velle, nisi adjuvetur ab eo qui malum non potest velle, hoc est, gratia Dei per Jesum Christum Dominum
Rom. xiv. 23. nostrum. Omne enim quod non est ex fide, peccatum est. Ac per hoc bona voluntas quae se abstrahit a peccato, fidelis est;
Habak. ii. 4. quia justus ex fide vivit. Ad fidem autem pertinet credere in Christum. Et nemo potest credere in eum, hoc est, venire ad eum, nisi fuerit illi datum. Nemo igitur potest habere voluntatem justam, nisi nullis praecedentibus meritis acceperit veram, hoc est, gratuitam desuper gratiam.

CHAPTER IV.

It is Pelagians who overthrow free-will.

8. Hoc isti nolunt elati et superbi, nec purgando defensores, sed extollendo praecipitatores liberi arbitrii. Qui non ob aliud nobis haec dicentibus indignantur, nisi quia gloriari in Domino dedignantur. Timuit tamen Pelagius episcopale judicium Palaestinum: et cum ei fuisset objectum, quod diceret gratiam Dei secundum merita nostra dari; negavit se dicere, et eos qui hoc dicerent, anathematizando damnavit. Nec aliud tamen defendere invenitur in libris, quos postmodum scripsit; fraudem se putans hominibus judicantibus fecisse mentiendo, aut nescio quomodo suum sensum verbis ambiguis obtegendo. De Gest. Pel. s. 30. De Grat. Chr. 3, 34.

CHAPTER V.

Another calumny of Julian, 'They deny marriage to be ordained by God.' A third; that 'Conjugal intercourse is condemned.'

9. Sed jam videamus quod sequitur. 'Dicunt etiam,' inquit, 'istas quae modo aguntur nuptias a Deo institutas non fuisse: quod in libro Augustini legitur, contra quem ego modo quatuor libellis respondi. Cujus Augustini dicta inimici nostri in veritatis odium susceperunt.' His ejus calumniosissimis verbis breviter video respondendum: quia repetit ea postea, ubi vult ipse insinuare quasi contra nostra isti quid dicant; ibi cum illo, quantum res postulare videbitur, Domino adjuvante certandum est. Nunc ergo respondeo, a Deo nuptias institutas, et tunc, quando dictum est, *Propterea relinquet homo patrem suum et matrem suam, et adhaerebit uxori suae; et erunt duo in carne una:* et nunc, propter quod scriptum est, *A Domino jungitur viro mulier.* Neque enim aliud fit etiam nunc quam illud, ut adhaereat homo uxori suae, et sint duo in carne una. De ipsis quippe nuptiis, quae nunc fiunt, consultus est Dominus a Judaeis, utrum liceret quacumque causa dimittere uxorem. [De Nuptiis, b. i.] Gen. ii. 24. Prov. xix. 14.

Matt. xix. 3–6. Et isto commemorato testimonio legis adjunxit, *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Hoc testimonium legis adhibuit etiam Apostolus Paulus, cum viros moneret ut ab eis diligerentur uxores. Absit ergo, ut in libro meo contra haec testimonia divina iste aliquid legerit. Sed vel non intelligendo, vel magis calumniando, in alium sensum conatur detorquere quod legit. Librum autem meum, contra quem se quatuor libellis respondisse commemorat, post damnationem Pelagii Coelestiique conscripsi. Quod ideo dicendum putavi, quoniam iste dicit, 'ab inimicis suis in odium veritatis dicta mea fuisse suscepta:' ne ideo quisquam existimet, propter hunc librum meum inimicos gratiae Christi novos haereticos fuisse damnatos. In eo autem libro defensio est potius, quam reprehensio nuptiarum.

Eph. v. 25, 31.

10. 'Dicunt etiam,' inquit, 'motum genitalium et commixtionem conjugum, a diabolo fuisse repertam: et propterea eos qui nascuntur innocentes, reos esse; et a diabolo fieri, non a Deo, quia de hac diabolica commixtione nascuntur. Hoc autem sine aliqua ambiguitate Manichaeum est.' Imo sicut dicimus a Deo nuptias institutas propter ordinatam generationem filiorum; ita dicimus filiorum gignendorum seminationem sine motu genitalium et sine commixtione conjugum nec in paradiso, si filii gignerentur, esse potuisse. Sed utrum talis eorum motus atque commixtio fuisset, si nemo peccasset, qualis nunc est cum pudenda libidine, hinc est quaestio: de qua diligentius postea, si Deus voluerit, disputabimus.

CHAPTER VI.

The Pelagians' object in extolling the innocence of conjugal intercourse.

11. Quid tamen isti velint, quid intendant, quo rem perducere moliantur, adjuncta istius verba declarant, ubi ait nos dicere, 'propterea eos qui innocentes nascuntur, reos esse; et a diabolo fieri, non a Deo, quia de hac diabolica commixtione nascuntur.' Cum itaque nos nec diabolicam dicamus conjugum commixtionem, maxime fidelium, quae fit causa generandorum qui postea regenerandi sunt, filiorum; nec homines ullos a diabolo

fieri, sed a Deo in quantum homines sunt: et tamen etiam de conjugibus fidelibus reos nasci, tanquam ex oliva oleastrum, propter originale peccatum; et propter hoc esse sub diabolo, nisi renascantur in Christo; quoniam diabolus culpae auctor est, non naturae: contra illi parvulos dicentes nullum trahere originale peccatum, et ideo non esse sub diabolo, quid efficere laborant, nisi ut illa Dei gratia evacuetur in parvulis, qua *eruit nos*, sicut dicit Apostolus, *de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii charitatis suae?* Quandoquidem parvulos negant esse in potestate tenebrarum, etiam ante Domini liberatoris auxilium; ita in eis laudantes opus Creatoris, ut misericordiam destruant Redemptoris. Quam nos quoniam et in majoribus et in parvulis confitemur, 'hoc' dicit 'sine aliqua ambiguitate esse Manichaeum:' cum sit antiquissimum Catholicum, unde novum istorum dogma evertatur haereticum.

De Nupt. i. s. 37.

Col. i. 13.

CHAPTER VII.

A fourth calumny; that 'the Saints of the Old Testament are called not free from sin.'

12. 'Dicunt,' inquit, 'sanctos in vetere Testamento non caruisse peccatis, id est, nec per emendationem a criminibus fuisse liberos, sed in reatu a morte fuisse deprehensos.' Imo dicimus vel ante Legem vel tempore veteris Testamenti a peccatis fuisse liberatos, non virtute propria; quia maledictus omnis qui spem suam ponit in homine; et in hoc sine dubio maledicto sunt, quos etiam Psalmus divinus notat, *Qui confidunt in virtute sua:* nec vetere Testamento, quod in servitutem generat, quamvis certae dispensationis gratia divinitus datum sit: nec ipsa lege sancta et justa et bona, ubi scriptum est, *Non concupisces;* quoniam non est data quae posset vivificare, sed praevaricationis gratia posita est, donec veniret semen cui promissum est: sed liberatos esse per sanguinem ipsius Redemptoris, qui est unus Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus. Isti autem inimici gratiae Dei, quae data est pusillis et magnis per Jesum Christum Dominum nostrum, ideo dicunt antiquos homines Dei

Jer. xvii. 5.

Ps. xlviii. (xlix.) 7.

Gal. iv. 24.

Rom. vii. 12.

Exod. xx. 17.

Gal. iii. 21, 19.

1 Tim. ii. 5.

perfectae fuisse justitiae, ne Christi incarnatione, passione, resurrectione, cujus fide salvi facti sunt, credantur eguisse.

CHAPTER VIII.

A fifth calumny: that 'Paul and the other Apostles are said to have been stained by lust.' The Apostle spoke in his own person and that of others who are no longer under the Law, but under Grace.

13. 'Apostolum etiam Paulum,' inquit, 'vel omnes apostolos dicunt semper immoderata libidine fuisse pollutos.' Quis hoc vel profanus audeat dicere? Sed nimirum iste propterea sic calumniatur, quia contendunt id quod dixit Apostolus, *Scio quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum; velle enim adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio;* et caetera talia, non eum dixisse de se ipso, sed nescio cujus alterius, qui illa pateretur, induxisse personam: propter quod locus ipse in ejus Epistola diligenter considerandus est et scrutandus, ne in ejus aliqua obscuritate delitescat error istorum. Quamvis ergo latius hinc Apostolus disputet, et magno diuturnoque conflictu gratiam defendens adversus eos qui gloriabantur in lege; tamen ad rem pertinentia pauca contingimus. *Unde ait: *Quia non justificabitur ex lege omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege justitia Dei manifestata est, testificata per Legem et Prophetas: justitia autem Dei per fidem Jesu Christi, in omnes qui credunt. Non est enim distinctio. Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei; justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quae est in Christo Jesu.* Et iterum: *Ubi est gloriatio? Exclusa est. Per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei. Arbitramur enim justificari hominem per fidem sine operibus legis.* Et iterum: *Non enim per legem promissio Abrahae aut semini ejus, ut haeres esset mundi, sed per justitiam fidei. Si enim qui per legem, haeredes sunt; exinanita est fides, et evacuata est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex, nec praevaricatio.* Et alio loco: *Lex autem subintravit, ut abundaret delictum: ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia.* Item alio

Rom. vii. 18 ff.

[*Inde?]

Rom. iii. 20–28.

Rom. iv. 13–15.

Rom. v. 20.

loco: *Peccatum enim vobis non dominabitur, non enim estis sub lege, sed sub gratia.* Itemque alio loco: *An ignoratis, fratres,* (*scientibus enim legem loquor,*) *quia lex dominatur homini in quantum tempus vivit? Mulier enim sub viro, vivo marito juncta est legi: si autem mortuus fuerit vir ejus, evacuata est a lege viri.* Et paulo post: *Itaque, fratres mei, et vos mortui estis legi per corpus Christi, ut sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit, ut fructificemus Deo. Cum enim essemus in carne, passiones peccatorum, quae per legem sunt, operabantur in membris nostris, ut fructum ferrent morti: nunc vero evacuati sumus a lege mortis, in qua detinebamur, ita ut serviamus in novitate spiritus, et non in vetustate litterae.* His atque hujusmodi contestationibus Doctor ille Gentium satis evidenter ostendit, legem non potuisse auferre, sed potius auxisse peccatum, quod auferat gratia: quoniam lex jubere novit, cui succumbit infirmitas; gratia juvare, qua infunditur charitas. Ne quis enim propter haec testimonia vituperet legem, et malam esse contendat, vidit Apostolus male intelligentibus quid posset occurrere, et eamdem sibi ipse proposuit quaestionem: *Quid ergo dicemus,* inquit? *Lex peccatum est? Absit: sed peccatum non cognovi nisi per legem.* Hoc jam superius dixerat, *Per legem enim cognitio peccati.* Non ergo ablatio, sed cognitio.

Rom. vi. 14.

Rom. vii. 1, 2, 4-6.

Cp. De Sp. et Litt. 6, &c.

Rom. vii. 7.

14. Hinc autem jam incipit, propter quod ista consideranda suscepimus, introducere personam suam, et tanquam de se ipso loqui: ubi nolunt Pelagiani ipsum Apostolum intelligi; sed quod in se alium transfiguraverit, id est, hominem sub lege adhuc positum, nondum per gratiam liberatum. Ubi quidem jam debent concedere, quod *in lege nemo justificatur,* sicut alibi idem apostolus dicit, sed ad cognitionem peccati, et ad ipsius legis praevaricationem valere legem, ut, cognito auctoque peccato, per fidem gratia requiratur. Non autem timent ista de Apostolo intelligi, quae posset et de praeteritis suis dicere, sed ea quae sequuntur timent. Hic enim: *Concupiscentiam,* inquit, *nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum est: ego autem vivebam aliquando sine lege: adveniente autem mandato*

Gal. iii. 11.

Rom. vii. 7-13.

peccatum revixit; ego autem mortuus sum. Et inventum est mihi mandatum, quod erat in vitam, hoc esse in mortem. Peccatum enim, accepta occasione per mandatum, fefellit me, et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum et justum et bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem, ut fiat supra modum peccator aut peccatum per mandatum. Haec omnia, sicut dixi, potest videri Apostolus de sua vita commemorasse praeterita: ut illud quod ait, *Ego autem vivebam aliquando sine lege*, aetatem suam primam ab infantia ante rationales annos voluerit intelligi: quod autem adjunxit, *Adveniente autem mandato peccatum revixit, ego autem mortuus sum*, jam se praecepti capacem, sed non efficacem, et ideo praevaricatorem legis ostenderet.

CHAPTER IX.

He sins in will, who abstains from sin through fear only.

Phil. iii. 6. 15. Nec moveat quod ad Philippenses scripsit, *Secundum justitiam quae in lege est, qui fuerim sine querela.* Potuit enim esse intus in affectionibus pravis praevaricator legis, et tamen conspicua opera legis implere, vel timore hominum, vel ipsius Dei; sed poenae formidine, non dilectione et delectatione justitiae. Aliud est enim voluntate benefaciendi benefacere, aliud autem ad malefaciendum sic voluntate inclinari, ut etiam faceret si hoc posset impune permitti. Nam sic profecto in ipsa intus voluntate peccat, qui non voluntate, sed timore non peccat. In quibus interioribus suis talem se fuisse sciens Apostolus ante gratiam Dei, quae per Jesum Christum Dominum nostrum est, alibi hoc apertissime confitetur. Scribens quippe ad Ephe-
Eph. ii. 1–5. sios: *Et vos*, inquit, *cum essetis mortui delictis et peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis secundum saeculum mundi hujus, secundum principem potestatis aeris, spiritus ejus qui nunc operatur in filiis diffidentiae, in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostrae, facientes voluntatem carnis et affectionum, et eramus naturaliter*

filii irae, sicut et caeteri: Deus autem qui dives est in misericordia, propter multam dilectionem qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo, cujus gratia sumus salvi facti. Rursus ad Titum: *Fuimus enim et nos,* inquit, *stulti aliquando et increduli, errantes, servientes desideriis et voluptatibus variis, in malitia et invidia agentes, abominabiles, invicem odio habentes.* Talis Saulus fuit, quando *secundum justitiam quae in lege est, sine querela fuisse* se dicit. Nam quia non post hanc abominabilem vitam, ut esset sine querela, in lege profecerat, moresque mutaverat, evidenter in his quae sequuntur ostendit; quandoquidem mutatum se non dicit ab his malis, nisi per gratiam Salvatoris. Adjungens enim hoc ipsum etiam hic, sicut ad Ephesios, ait: *Cum autem benignitas et humanitas illuxit Salvatoris nostri Dei, non ex operibus justitiae, quae nos fecimus; sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus Sancti, quem ditissime effudit super nos, per Jesum Christum Salvatorem nostrum; ut justificati gratia ipsius, haeredes efficiamur secundum spem vitae aeternae.* Tit. iii. 3-7.

16. Quod autem ait in hoc Epistolae loco ad Romanos, *Peccatum ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem;* congruit superioribus ubi dixit: *Sed peccatum non cognovi, nisi per legem; nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces.* Et superius, *Per legem cognitio peccati:* hoc enim et hic dixit, *ut appareat peccatum:* ut illud quod dixerat, *Sine lege enim peccatum mortuum est,* non intelligamus nisi *tanquam non sit, 'latet, non apparet, penitus ignoratur, tanquam in nescio quibus ignorantiae tenebris sit sepultum.' Et quod ait, *Ego autem vivebam aliquando sine lege,* quid ait, nisi, 'vivere mihi videbar?' Et quod adjunxit, *Adveniente autem mandato peccatum revixit,* quid est aliud, quam, 'eminuit et apparuit?' Nec tamen ait, 'vixit,' sed, *revixit.* Vixerat enim aliquando in paradiso, quando contra datum praeceptum satis apparebat admissum: cum autem a nascentibus trahitur, tanquam mortuum sit latet, donec repugnans justitiae malum ejus prohibitione sentiatur, cum aliud jubetur atque approbatur, aliud delectat atque dominatur: tunc Rom. vii. 13. [* tanquam sit?]

peccatum quodam modo in notitia nati hominis reviviscit, quod in notitia primum facti hominis aliquando jam vixerat.

CHAPTER X.

The same argument continued.

17. Sed quod sequitur, non ita expeditum est, quomodo de
Rom. vii. 14. Paulo possit intelligi. *Scimus enim*, inquit, *quia lex spiritualis est; ego autem carnalis sum.* Non ait, 'Fui:' sed, *sum.* Numquid ergo Apostolus, cum haec scriberet, carnalis fuit?
Rom. vii. 24, An secundum corpus hoc dicit? Adhuc enim erat in corpore
1 Cor. xv. 44 mortis hujus, nondum facto quod alibi dicit, *Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.* Tunc enim ex toto se, id est, ex utraque parte qua constat, spiritualis homo erit, quando spirituale etiam corpus erit. Neque enim absurdum est, ut sit in illa vita etiam caro spiritualis; si potuit esse in hac vita, in his qui adhuc carnalia sapiunt, etiam spiritus ipse carnalis. Sic ergo ideo dixit, *Ego autem carnalis sum;* quia nondum spirituale corpus habebat Apostolus. Sicut posset dicere, 'Ego autem mortalis sum:' quod utique non nisi secundum corpus intelligeretur dixisse, quod nondum fuerat immortalitate vestitum. Item, quod adjunxit, *Venundatus sub peccato:* ne quisquam cum nondum redemptum Christi sanguine existimet, etiam hoc
Rom. viii. 23. secundum illud potest intelligi, quod ait, *Et nos primitias habentes spiritus, et ipsi in nobismetipsis ingemiscimus, adoptionem exspectantes, redemptionem corporis nostri.* Si enim secundum hoc se dicit *venundatum sub peccato*, quod adhuc non
Rom. vii. 24. est redemptum a corruptione corpus ejus; vel venundatum
Wisd. ix. 15. aliquando in prima transgressione praecepti, ut haberet corpus corruptibile quod aggravat animam: quid prohibet hic Apostolum intelligi de se ipso dicere, quod ita dicit, ut etiam in ipso possit intelligi; etiamsi in sua persona non se solum, sed omnes accipi velit, qui se noverunt spirituali delectatione cum carnis affectione sine consensione confligere?

Rom. vii. 15, 16. 18. An forte metuimus ea quae sequuntur. *Quod enim operor, ignoro: non enim quod volo, hoc ago; sed quod odi,*

illud facio: ne forte ex his verbis quispiam consentire carnis concupiscentiae ad opera mala suspicetur Apostolum? Sed considerandum est quod adjungit: *Si autem quod nolo, hoc facio, consentio legi quoniam bona est.* Magis enim se dicit legi consentire, quam carnis concupiscentiae. Hanc enim 'peccati' nomine appellat. Facere ergo se dixit et operari, non affectu consentiendi et implendi, sed ipso motu concupiscendi. Hinc ergo, inquit, *consentio legi quoniam bona est: consentio,* quia 'nolo quod non vult.' Deinde dicit, *Nunc autem jam non ego operor illud, sed id quod habitat in me peccatum.* Quid est, *Nunc autem,* nisi, 'Jam nunc sub gratia, quae liberavit delectationem voluntatis a consensione cupiditatis?' Non enim melius intelligitur, *Non ego operor,* nisi quia non consentit exhibere membra sua arma iniquitatis peccato. Nam si et concupiscit et consentit et agit; quomodo non ipse illud operatur, etiamsi se operari doleat, et vinci graviter ingemiscat? Rom. vi. 13.

19. Jam illud quod sequitur, nonne unde loquatur, apertissime ostendit? *Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum.* Si enim non exponeret adjungendo, *hoc est in carne mea,* aliter fortasse acciperetur quod dixit, *in me.* Ac per hoc versat hoc idem repetens, et inculcans: *Velle enim adjacet mihi; perficere autem bonum, non.* Hoc est enim perficere bonum, ut nec concupiscat homo. Imperfectum est autem bonum, quando concupiscit, etiam si concupiscentiae non consentit ad malum. *Non enim quod volo facio bonum,* inquit; *sed quod nolo malum, hoc ago. Si autem quod nolo ego, hoc facio; jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Id repetivit inculcans, et tanquam tardissimos de somno excitans: *Invenio ergo legem,* inquit, *mihi volenti facere bonum, quoniam mihi malum adjacet.* Illa ergo bonum est volenti facere, adjacet autem malum ex concupiscentia, cui non consentit qui dicit, *Jam non ego operor illud.* Rom. vii. 18–21.

20. Apertius autem quod sequitur utrumque declarat: *Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem; video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis.* Sed quod dixit, *captivantem me,* potest movere, si nulla consensio Rom. vii. 22, 23.

est. Unde propter tria ista, duo scilicet de quibus jam disputavimus, quod ait, *Ego autem carnalis sum*, et, *venundatus sub peccato*, et hoc tertium, *captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis*, potest videri Apostolus eum describere qui sub lege adhuc vivit, nondum sub gratia. Sed sicut illa duo exposuimus, propter carnem adhuc corruptibilem dicta ; sic et hoc potest intelligi, ut *captivantem me*, dixerit, carne, non mente ; motione, non consensione : et ideo *captivantem me*, quia et in ipse carne non est aliena natura, sed nostra. Sicut ergo exposuit ipse quid dixerit, *Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum :* sic jam ex illius expositione hunc locum debemus accipere, tanquam dixerit, *captivantem me*, hoc est, carnem meam, *in lege peccati, quae est in membris meis.*

Rom. vii. 24–viii. 2. 21. Deinde subjungit propter quod dicta sunt omnia : *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus ? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Atque inde concludit, *Igitur ipse ego mente servio legi Dei, carne autem legi peccati :* carne scilicet legi peccati, concupiscendo ; mente autem legi Dei, eidem concupiscentiae non consentiendo. *Nulla ergo condemnatio est nunc his qui sunt in Christo Jesu.* Non enim damnatur, nisi qui concupiscentiae carnis consentit ad malum. *Lex enim spiritus vitae in Christo Jesu liberavit* te *a lege peccati et mortis :* ne scilicet consensionem tuam concupiscentia sibi vindicet carnis. Et ea quae sequuntur eumdem sensum magis magisque demonstrant : sed adhibendus est modus.

Exp. Propos. Ep. Rom. 44, 45. Ad Simplic. i. 1. 22. Visum autem aliquando etiam mihi fuerat, hominem sub lege isto Apostoli sermone describi. Sed vim mihi fecerunt postea ista verba, quod ait, *Nunc autem jam non ego operor illud.* Ad hoc enim pertinet illud quod ait et postea, *Nulla ergo condemnatio est nunc his qui sunt in Christo Jesu.* Et quia non video quomodo diceret homo sub lege, *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem :* cum ipsa delectatio boni, qua etiam non consentit ad malum, non timore poenae, sed amore justitiae (hoc est enim condelectari), nonnisi gratiae deputanda sit.

CHAPTER XI.

The same argument.

23. Nam et ubi ait, *Quis me liberabit de corpore mortis hujus;* Rom. vii. 24.
quis neget Apostolum, cum haec diceret, adhuc fuisse in *corpore mortis hujus?* A quo utique impii non liberantur, quibus eadem corpora ad tormenta aeterna redduntur. Liberari ergo est *a corpore mortis hujus*, omni sanato languore concupiscentiae carnis, non ad poenam corpus recipere, sed ad gloriam. Huic loco et illud satis consonat: *Etiam nos ipsi, primitias habentes* Rom. viii. 23.
Spiritus, et ipsi in nobismetipsis ingemiscimus, adoptionem exspectantes, redemptionem corporis nostri. Nimirum enim gemitu isto ingemiscimus, in quo dicimus, *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Illud etiam ubi ait, *Quod enim operor, ignoro;* quid est aliud, quam, 'Nolo, non approbo, non consentio, non facio?' Alioquin contrarium est his, quae superius dixit, *Per legem cognitio peccati;* et, *Peccatum non cognovi nisi per legem;* et, *Peccatum ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem.* Quomodo enim peccatum per legem cognovit, quod ignorat? quomodo apparet peccatum, quod ignoratur? Sic ergo dictum est, *Ignoro*, Non facio, quia nulla consensione id ego ipse committo: quomodo dicturus est Dominus impiis, *Non novi vos;* quem procul dubio latere nihil Matt. vii. 23.
potest: et sicut dictum est, *Eum qui non noverat peccatum;* 2 Cor. v. 21.
quod est, 'Non fecerat:' neque enim non noverat quod arguebat.

24. His atque hujusmodi in ista Scripturae apostolicae circumstantia diligenter consideratis, recte intelligitur Apostolus, non quidem se solum in sua persona, verum alios etiam sub gratia constitutos significasse, sed secum nondum in illa constitutos pace perfecta, in qua absorbebitur mors in victoriam. De 1 Cor. xv. 54.
qua post dicit, *Si autem Christus in vobis, corpus quidem mor-* Rom. viii. 10, 11.
tuum est propter peccatum; spiritus autem vita est propter justitiam. Si ergo Spiritus ejus qui suscitavit Jesum ex mortuis, habitat in vobis; qui suscitavit Christum Jesum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora vestra per inhabitantem Spiritum ejus in vobis. Vivificatis igitur mortalibus corporibus nostris,

non solum ad peccandum consensio nulla erit, sed nec ipsa cui non consentiatur carnis concupiscentia remanebit. Quam spiritui resistentem non habere in carne mortali, ille tantummodo homo potuit, qui non per ipsam ad homines venit. Et ideo
Wisd. ix. 15. Apostolos, quia homines erant, et corpus quod corrumpitur et aggravat animam, in hujus vitae mortalitate portabant, absit ut dicamus, sicut iste calumniatur, 'semper immoderata libidine fuisse pollutos:' sed dicimus a consensione pravarum libidinum liberos, de concupiscentia tamen carnis, quam moderando frenabant, tanta humilitate et pietate gemuisse, ut optarent eam non habere potius, quam domare.

CHAPTER XII.

Sixth calumny; that not even Christ is acknowledged to have been free from sins.

See iii. s. 16. 25. Proinde iste quod addidit nos dicere, 'Christum et a peccatis liberum non fuisse, sed carnis necessitate mentitum, et aliis maculatum fuisse delictis:' viderit a quibus audierit, vel in quorum litteris legerit; quod quidem fortasse non intellexit, et in sensus calumniosos malitia fallente convertit.

CHAPTER XIII.

Seventh: that all sins are not remitted in Baptism.

26. 'Dicunt etiam,' inquit, 'Baptisma non dare omnem indulgentiam peccatorum, nec auferre crimina, sed radere, ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur.' Quis hoc adversus Pelagianos, nisi infidelis, affirmet? Dicimus ergo Baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum, et auferre crimina, non radere; nec 'ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, unde crescant iterum resecanda peccata.' Nam et istam similitudinem comperi suae illos adhibere calumniae, tanquam hoc nos sentiamus atque dicamus.

27. Sed de ista concupiscentia carnis falli eos credo, vel fallere; cum qua necesse est ut etiam baptizatus, et hoc si diligentissime proficit, et Spiritu Dei agitur, pia mente confligat. Rom. viii. 14. Sed haec etiamsi vocatur peccatum, non utique quia peccatum est, sed quia peccato facta est, sic vocatur: sicut scriptura manus cujusque dicitur, quod manus eam fecerit. Peccata autem sunt, quae secundum carnis concupiscentiam vel ignorantiam illicite fiunt, dicuntur, cogitantur: quae transacta etiam reos tenent, si non remittantur. Et ista ipsa carnis concupiscentia in Baptismo sic dimittitur, ut quamvis tracta sit a nascentibus, nihil noceat renascentibus. Ex quibus tamen, si filios carnaliter gignunt, rursus trahitur; rursusque est nocitura nascentibus, nisi eadem forma renascentibus remittatur, et insit nihil obfutura vitae futurae, quoniam reatus ejus generatione tractus, regeneratione dimissus est: et ideo jam non sit peccatum, sed hoc vocetur, sive quod peccato facta sit, sive quod peccandi delectatione moveatur, etsi ei vincente delectatione justitiae non consentiatur. Nec propter ipsam, cujus jam reatus lavacro regenerationis absumptus est, dicunt in oratione baptizati, *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;* Matt. vi. 12, 13. sed propter peccata quae fiunt, sive in ejus consensionibus, cum ab eo quod libet vincitur quod placet, sive cum per ignorantiam malum quasi bonum placet. Fiunt autem, sive operando, sive loquendo, sive quod facillimum atque celerrimum est, cogitando. A quibus omnibus quis etiam fidelium gloriabitur castum se habere cor, aut quis gloriabitur mundum Prov. xx. 9. se esse a peccato? Illud sane quod in oratione sequitur, propter ipsam dicitur, *Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo. Unusquisque enim,* sicut scriptum est, *tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus; deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum.* James i. 14, 15.

CHAPTER XIV.

Crimes and venial sins.

28. Hi omnes concupiscentiae partus, et ipsius concupiscentiae reatus antiquus, Baptismatis ablutione dimissi sunt: et quid-

quid parit nunc ista concupiscentia, si non sint illi partus, qui non solum peccata, verum etiam crimina nuncupantur, pacto illo quotidianae orationis ubi dicimus, *Dimitte nobis debita nostra, sicut dimittimus*, et eleemosynarum sinceritate mundantur. Neque enim quisquam sic desipit, ut dicat ad baptizatos Dominicum illud non pertinere praeceptum, *Dimittite, et dimittetur vobis; date, et dabitur vobis.* Nullus autem in Ecclesia recte posset ordinari minister, si dixisset Apostolus, 'Si quis sine peccato,' ubi ait, *Si quis sine crimine est:* aut si dixisset, 'Nullum peccatum habentes,' ubi ait, *Nullum crimen habentes.* Multi quippe baptizati fideles sunt sine crimine; sine peccato autem in hac vita neminem dixerim, quantalibet Pelagiani, quia haec dicimus, adversum nos inflentur et disrumpantur insania: non quia aliquid peccati remanet, quod in Baptismate non remittatur; sed quia a nobis in hujus vitae infirmitate manentibus quotidie fieri non quiescunt, quae fideliter orantibus et misericorditer operantibus quotidie remittantur. Haec est fidei Catholicae sanitas, quam Sanctus ubique seminat Spiritus, non pravitatis haereticae vanitas et praesumptio spiritus.

Luke vi. 37, 38.

Tit. i. 6.

1 Tim. iii. 10.

CHAPTER XV.

The writer of the Letter sets the belief of his friends in opposition to the sentiments of Catholics. First 'antithesis,' on free-will; second, on marriage; third, on conjugal intercourse.

29. Jam itaque de caetero videamus, quemadmodum posteaquam nobis calumniose putavit objicienda quae credimus, et fingenda quae non credimus, suam ipse vel Pelagianorum fidem profiteatur. 'Contra haec,' inquit, 'nos quotidie disputamus, et ideo nolumus praevaricatoribus adhibere consensum, quia nos dicimus liberum arbitrium in omnibus esse naturaliter, nec Adae peccato perire potuisse: quod Scripturarum omnium auctoritate firmatur.' Haec si quemadmodum oportet, non contra Dei gratiam diceretis, non consensum praevaricatoribus adhiberetis, sed vestrum sensum corrigeretis. Hinc autem quantum potuimus, et quantum sufficere visum est, superius disputavimus.

S. 5.

30. 'Dicimus,' inquit, 'has quae nunc aguntur in orbe terrarum a Deo nuptias institutas, nec reos esse conjuges, sed fornicatores et adulteros condemnandos.' Hoc verum et Catholicum est: sed quod vos hinc vultis efficere, ut de commixtione masculi et feminae nihil peccati nascentes trahant, quod lavacro regenerationis expietur, hoc falsum est et haereticum.

31. 'Motum,' inquit, 'genitalium, id est, ipsam virilitatem sine qua non potest esse commixtio, a Deo dicimus institutam.' Ad hoc respondemus; motum genitalium, et, ut verbo ejus utar, virilitatem, sine qua non potest esse commixtio, Deus sic instituit, ut nihil haberet pudendum. Non enim fas fuit ut ejus erubesceret creatura de sui opere Creatoris; sed inobedientia membrorum supplicio justo primis hominibus inobedientibus reddita est, de qua erubuerunt, quando foliis ficulneis pudenda texerunt, quae prius pudenda non fuerunt.

CHAPTER XVI.

The shame consequent on the Fall.

32. Neque enim sibi tunicas, ut totum corpus tegerent post peccatum, sed succinctoria consuerunt, quae nonnulli Gen. iii. 7. interpretes nostri minus diligentes 'tegmina' interpretati sunt. Quod quidem verum est: sed generale nomen est tegmen, quo indumentum et operimentum omne possit intelligi. Et ideo debuit ambiguitas evitari, ut quemadmodum Graecus *περιζώματα* posuit, quibus non teguntur nisi pudendae corporis partes, sic et Latinus aut ipsum Graecum poneret, quia et ipso jam consuetudo utitur pro Latino, vel sicut quidam 'succinctoria,' vel sicut alii melius 'campestria' nominarunt. Ex illo quippe hoc nomen est, quod pudenda juvenes tegebant antiquo more Romano, quando nudi exercebantur in campo: unde 'campestrati' appellantur hodieque, qui eadem membra cingendo cooperiunt. Quanquam si ea quibus peccatum est tegenda fuerant post peccatum, ne tunicis quidem indui debuerunt, sed manum et os tegere, quia sumendo et vescendo peccarunt. Quid sibi ergo vult, quod accepto prohibito cibo, cum fuisset praecepti facta transgressio, in illa membra aspectus intenditur? Quae ibi

novitas ignota sentitur, et se compellit adverti? quod apertione
Gen. ii. 20. significatur oculorum. Neque enim eis vel quando ille nomina pecoribus et volucribus imponebat, vel quando illa pulchrum
Gen. iii. 6, 7. lignum vidit et bonum, oculi non patebant: sed 'aperti,' hoc
Gen. xxi. 19. est, intenti ad intuendum facti sunt: sicut scriptum est de Agar ancilla Sarrae, quod aperuit oculos suos, et vidit puteum; quos clausos utique non habebat. Ut ergo nuditatis suae, quam quotidie profecto intuebantur, nec confundebantur, eos subito sic puderet, ut membra illa jam nuda ferre non possent, sed statim operire curarent; nonne et ille in motu aperto, et illa in occulto, contra suae voluntatis arbitrium inobedientia illa membra senserunt, quibus utique nutu voluntario sicut caeteris dominari debuerunt? Quod merito passi sunt quia et ipsi obedientes suo Domino non fuerunt. Erubuerunt ergo, ita se Creatori suo non exhibuisse servitium, ut in eis membris ex quibus essent filii procreandi, mererentur amittere dominatum.

33. Hoc pudoris genus, haec erubescendi necessitas certe cum omni homine nascitur, et ipsis quodammodo naturae legibus imperatur, ut in hac re verecundentur etiam ipsa pudica conjugia; nec quisquam tam male turpiterque proficiat, ut quia cognovit Deum esse Conditorem naturae auctoremque nuptiarum, ideo etiam miscendus uxori, si quis eum videat, non de his motibus erubescat, quaeratque secretum, ubi non solum alienorum, verum etiam suorum omnium possit vitare conspectum. Itaque sua culpa sibi accidens malum natura humana permittatur agnoscere; ne cogatur, aut quod est impudentissimum, de his suis motibus non erubescere, aut quod est ingratissimum, de sui Creatoris operibus erubescere. Quo tamen malo, propter bonum generationis filiorum, bene utuntur pudica conjugia. Solius autem carnalis voluptatis causa libidini consentire, peccatum est; quamvis conjugatis secundum veniam concedatur.

CHAPTER XVII.

Whether sensual appetite could have existed in Paradise prior to sin.

34. Sed constituite, Pelagiani, servata honestate ac fecunditate nuptiarum si nemo peccasset, qualem velitis in paradiso

vitam illorum hominum cogitare, et unum de his quatuor rebus eligite. Procul dubio enim, aut quotiescumque libuisset, toties concubuissent; aut frenarent libidinem, quando concubitus necessarius non fuisset: aut tunc ad nutum voluntatis libido consurgeret, quando esse concubitum necessarium casta prudentia praesensisset; aut nulla ibi omnino existente libidine, ut caetera membra quaeque ad opera sua, sic ad opus proprium etiam genitalia jussis volentium sine ulla difficultate servissent. Horum quatuor quod vultis eligite. Sed puto quod duo priora respuetis, ubi libidini aut servitur, aut repugnatur. Namque illud primum tam praeclara honestas, hoc autem secundum tam magna felicitas non vult. Absit enim ut tantae illius beatitudinis decus aut praecedentem semper sequendo libidinem ageret turpissimam servitutem, aut ei resistendo non haberet plenissimam pacem: absit, inquam, ut carnis concupiscentiam non opportune ad generandum, sed inordinata commotione surgentem, aut illi menti placere consentiendo satiare, aut illi quieti necesse esset dissentiendo cohibere.

35. Duarum vero reliquarum quamlibet elegeritis, non est adversus vos ulla contentione laborandum. Etsi enim quartam nolueritis eligere, ubi est omnium obedientium membrorum sine ulla libidine summa tranquillitas, quoniam jam vos ei fecit vestrarum disputationum impetus inimicos: illud vobis saltem placebit, quod tertio loco posuimus, ut illa carnalis concupiscentia, cujus motus ad postremam, quae vos multum delectat, pervenit voluptatem, nunquam in paradiso, nisi cum ad gignendum esset necessaria, ad voluntatis nutum exsurgeret. Hanc si placet vobis in paradiso collocare, et per talem concupiscentiam carnis, quae nec praeveniret, nec tardaret, nec excederet imperium voluntatis, vobis videtur in illa felicitate filios potuisse generari, non repugnamus. Ad hoc enim quod agimus, sufficit nobis quia nunc talis in hominibus non est, qualem in illius felicitatis loco esse potuisse conceditis. Qualis quippe nunc sit, profecto omnium sensus mortalium, etsi cum verecundia, confitetur: quia et castos etiam nolentes, eamque temperantia castigantes, inquietudine inordinata importunaque sollicitat, et plerumque sese volentibus subtrahit, nolentibus ingerit; ut nihil

aliud inobedientia sua, quam illius priscae inobedientiae poenam se esse testetur. Unde merito de illa et tunc primi homines, quando pudenda texerunt, et nunc qui se utcumque hominem esse considerat, omnis pudens impudensque confunditur, absit ut de opere Dei, sed de poena primi veterisque peccati. Verum vos non pro religiosa ratione, sed pro animosa contentione, nec pro humano pudore, sed pro vestro furore, ne vel ipsa concupiscentia carnis vitiata credatur, et ex ea trahi originale peccatum; talem prorsus qualis nunc est, in paradisum conamini disputando revocare, eamque illic esse potuisse contendere, quam vel semper sequeretur inhonesta consensio, vel aliquando coerceret miseranda dissensio. Nos autem non multum curamus quid vos de illa sentire delectet. Quidquid tamen hominum per illam nascitur, si non renascatur, sine dubitatione damnatur, et necesse est esse sub diabolo, si non inde liberetur a Christo.

CHAPTER XVIII.

Fourth 'antithesis' of Julian: that man is God's work, and is not constrained to evil or to good by His power.

36. 'Homines,' inquit,' 'Dei opus esse defendimus; nec ex illius potentia vel in malum vel in bonum invitum aliquem cogi; sed propria voluntate, aut bonum facere, aut malum: in bono vero opere a Dei gratia semper adjuvari, in malum vero diaboli suggestionibus incitari.' Ad haec respondemus, homines esse opus Dei, in quantum homines sunt; sed sub diabolo esse, in quantum peccatores sunt, nisi eruantur inde per eum, qui non ob aliud factus est inter Deum et homines Mediator, nisi quia ex hominibus non potuit esse peccator. Nec ex Dei potentia vel in malum vel in bonum invitum aliquem cogi; sed Deo decrente pro meritis ire in malum, et Deo adjuvante sine meritis converti ad bonum. Non enim est homo bonus si nolit, sed gratia Dei etiam ad hoc adjuvatur ut velit: quoniam non inaniter scriptum est, *Deus est enim qui operatur in vobis et velle et operari, pro bona voluntate;* et, *Praeparatur voluntas a Domino.*

Phil. ii. 13.

Prov. viii. 35. LXX.

CHAPTER XIX.

The beginning of good will is a gift of Grace. To come to Christ is to believe. The power of Grace.

37. Vos autem in bono opere sic putatis adjuvari hominem gratia Dei, ut in excitanda ejus ad ipsum bonum opus voluntate nihil eam credatis operari. Quod satis ipsa tua verba declarant. Cur enim non dixisti, hominem Dei gratia in bonum opus excitari, sicut dixisti, 'in malum diaboli suggestionibus incitari;' sed aisti, 'in bono opere a Dei gratia semper adjuvari?' tanquam sua voluntate, nulla Dei gratia, bonum opus aggressus, in ipso jam opere divinitus adjuvetur, pro meritis videlicet voluntatis bonae; ut reddatur debita gratia, non donetur indebita; ac sic gratia jam non sit gratia; sed sit illud quod Pelagius in judicio Palaestino ficto corde damnavit, 'gratiam Dei secundum merita nostra dari.' Dic mihi, obsecro, quid boni Paulus, adhuc Saulus, volebat, ac non potius magna mala, quando spirans caedem pergebat ad vastandos horrenda mentis caecitate ac furore Christianos? Quibus meritis bonae voluntatis Deus illum ab his malis ad bona mirabili et repentina vocatione convertit? Quid ego dicam, 'quibus meritis,' cum ipse clamet, *Non ex operibus justitiae quae nos fecimus, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit?* Quid illud quod jam commemoravi dixisse Dominum, *Nemo potest venire ad me*, quod intelligitur, 'credere in me,' *nisi ei datum fuerit a Patre meo?* Utrum jam volenti credere pro meritis bonae voluntatis hoc datur: an potius ut credat, ipsa voluntas, sicut Sauli, desuper excitatur, etiam si tam sit aversus a fide, ut credentes etiam persequatur? Utquid enim nobis Dominus praecepit, ut oremus pro eis qui nos persequuntur? Numquid hoc oramus, ut eis pro bona eorum voluntate gratia Dei retribuatur, ac non potius ut mala in bonum voluntas ipsa mutetur? Sicut credimus tunc a sanctis quos persequebatur non inaniter oratum esse pro Saulo, ut ad fidem quam vastabat voluntas ejus converteretur. Et illius quidem conversio desuper facta manifesto etiam miraculo apparuit. Quam multi inimici Christi quotidie subito Dei

Rom. xi. 6.

De Gest. Pel. s. 30.

Acts ix. 1.

Tit. iii. 5.

S. 6.

John vi. 60.

Matt. v. 44.

Acts vii. 59.

Cp. Gal. i. 23.

occulta gratia 'trahuntur' ad Christum? Quod verbum si non ex Evangelio posuissem, quanta de me propter hoc iste dixisset: cum etiam nunc obluctetur non mihi, sed illi qui clamat, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum!* Non enim ait, 'duxerit,' ut illic aliquo modo intelligamus praecedere voluntatem. Quis trahitur, si jam volebat? Et tamen nemo venit, nisi velit. Trahitur ergo miris modis ut velit, ab illo qui novit intus in ipsis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.

John vi. 44.

CHAPTER XX.

Proof of the power of God's Grace.

38. Hoc verum esse non conjectura suspicamur humana, sed evidentissima divinarum Scripturarum auctoritate dignoscimus. Legitur in Paralipomenon libris: *Et quidem in Juda facta est manus Dei, ut daret illis cor unum, ut facerent praeceptum regis et principum in verbo Domini.* Item per Ezechielem prophetam Dominus dicit: *Dabo eis cor aliud, et spiritum novum dabo eis, et evellam cor eorum lapideum de carne eorum, et dabo eis cor carneum; ut in praeceptis meis ambulent, et justificationes meas observent, et faciant eas.* Quid est autem quod Esther illa regina orat, et dicit, *Da sermonem concinnum in os meum, et verba mea clarifica in conspectu leonis, et converte cor ejus in odium impugnantis nos?* Utquid ista in oratione dicit Deo, si non operatur Deus in cordibus hominum voluntatem? Sed forte hoc mulier insipienter oravit. Videamus ergo utrum inaniter praemissus fuerit orantis affectus, et consecutus non fuerit exaudientis effectus. Ecce ingreditur ad regem. Ne multa dicamus. Et quia non ordine suo ingrediebatur, magna necessitate compulsa, [Cp. Esth. xv. 10, Vulg.] *intuitus est eam*, sicut scriptum est, *velut taurus in impetu indignationis suae. Et timuit regina, et conversus est color ejus per dissolutionem, et inclinavit se super caput delicatae suae, quae praecedebat eam. Et convertit Deus, et transtulit indignationem ejus in lenitatem.* Jam sequentia commemorare quid opus est, ubi Deum complevisse quod illa rogaverat divina

2 Chron. xxx. 12.

Ezek. xxxvi. 26, 27.

Esth. iv, v, LXX. Cp. xiv. 13, Vulg.

Scriptura testatur, operando in corde regis, quid aliud, quam voluntatem, qua jussit et factum est quod ab eo regina poposcerat? Quam Deus jam, ut fieret, exaudierat, qui cor regis, antequam mulieris sermonem poscentis audisset, occultissima et efficacissima potestate convertit, et transtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc est, a voluntate laedendi ad voluntatem favendi: secundum illud Apostoli, *Deus operatur in vobis et velle.* Num- Phil. ii. 13.
quid homines Dei qui haec scripserunt, imo ipse Spiritus Dei, quo auctore per eos ista conscripta sunt, oppugnavit liberum hominis arbitrium? Absit: sed Omnipotentis in omnibus et judicium justissimum, et auxilium misericordissimum commendavit. Sufficit enim scire homini quod non est iniquitas apud Deum. Jam quomodo ista dispenset, faciens alios secundum Rom. ix. 14, 22, 23.
meritum vasa irae, alios secundum gratiam vasa misericordiae; quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? Rom. xi. 34.
Si ergo ad honorem gratiae pertinemus, non simus ingrati, tribuendo nobis quod accepimus. Quid enim habemus, quod non 1 Cor. iv. 7.
accepimus?

CHAPTER XXI.

Fifth 'antithesis' of Julian; concerning the righteous men of the Old Testament.

39. 'Dicimus,' inquit, 'sanctos veteris Testamenti perfecta hinc justitia ad aeternam transisse vitam, id est, studio virtutis ab omnibus recessisse peccatis: quia et illi quos legimus aliquid peccasse, postea tamen eos emendasse cognovimus.' Quantaelibet fuisse virtutis antiquos praedices justos, non eos salvos fecit nisi fides Mediatoris, qui in remissionem peccatorum san- Matt. xxvi. 28.
guinem fudit. Ipsorum enim vox est: *Credidi, propter quod* Ps. cxv. 1 (cxvi. 10).
locutus sum. Unde ait et apostolus Paulus: *Habentes autem* 2 Cor. iv. 13.
eumdem spiritum fidei, secundum quod scriptum est, Credidi, propter quod locutus sum; et nos credimus, propter quod et loquimur. Quid est, *eumdem spiritum*, nisi quem justi quoque illi habuerunt, qui ista dixerunt? Dicit etiam apostolus Petrus: *Quid vultis jugum imponere Gentibus, quod neque nos portare* Acts xv. 10, 11.
potuimus, neque patres nostri? Sed per gratiam Domini Jesu

Christi credimus salvi fieri, quemadmodum et illi. Hoc vos non vultis, inimici huic gratiae, ut eadem gratia Jesu Christi salvi facti credantur antiqui: sed distribuitis tempora secundum Pelagium, in cujus libris hoc legitur; et ante Legem dicitis salvos factos esse natura, deinde per Legem, postremo per Christum, quasi hominibus duorum superiorum temporum, ante Legem scilicet et in Lege, sanguis Christi non fuerit necessarius: evacuantes quod dictum est, *Unus enim Deus, unus et Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus.*

De Pecc. Orig. s. 30.

1 Tim. ii. 5.

CHAPTER XXII.

Sixth; on the necessity of Grace for all, and on the Baptism of infants.

40. 'Gratiam Christi,' inquiunt, 'omnibus necessariam et majoribus et parvulis confitemur; et eos qui dicunt de duobus baptizatis natum non debere baptizari, anathematizamus.' Novimus quomodo non secundum Paulum apostolum, sed secundum Pelagium haereticum ista dicatis; parvulis videlicet Baptismum necessarium, non propter remissionem peccatorum, sed tantummodo propter regnum coelorum. Datis enim eis extra regnum Dei locum salutis et vitae aeternae, etiamsi non fuerint baptizati. Nec attenditis quod scriptum est: *Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur.* Propter quod in Ecclesia Salvatoris per alios parvuli credunt, sicut ex aliis ea quae illis in Baptismo remittuntur peccata traxerunt. Nec illud cogitatis, eos vitam habere non posse, qui fuerint expertes Corporis et Sanguinis Christi, dicente ipso, *Nisi manducaveritis carnem meam, et biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis.* Aut si evangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam salutemque posse habere parvulos de corpore exeuntes, nisi fuerint baptizati; quaerite cur compellantur non baptizati secundae mortis subire supplicium, judicante illo qui neminem damnat immeritum; et invenietis quod non vultis, originale peccatum.

Mark xvi. 16.

John vi. 54.

CHAPTER XXIII.

Seventh; on the effect of Baptism.

41. 'Eos etiam qui dicunt,' inquit, 'Baptisma non omnia peccata delere, condemnamus; quia scimus plenam purgationem per ipsa mysteria conferri.' Hoc dicimus et nos: sed parvulos quoque per ipsa mysteria primae nativitatis et obnoxiae successionis vinculis solvi, non dicitis vos. Propter quod de Ecclesia Christi, quae hoc antiquitus tenet, oportet ut sicut alii haeretici segregemini et vos.

CHAPTER XXIV.

The conclusion of the first Letter confuted.

42. Jam vero quod ita concludit Epistolam, ut dicat, 'Nemo ergo vos seducat, nec se negent impii ista sentire. Sed si verum dicunt, aut audientia detur, aut certe isti ipsi episcopi, qui nunc dissident, damnent quae supra dixi cum Manichaeis ista tenere, sicut nos ista damnamus quae de nobis jactant; et *fit plena [*sit ?] concordia: quod si nolunt, scitote eos esse Manichaeos, et ab eorum vos abstinete consortiis;' contemnendum est potius quam refellendum. Quis enim nostrum dubitat anathema dicere Manichaeis, qui dicunt a bono Deo nec homines, nec nuptias institutas, nec legem datam, quae per Moysen Hebraeo populo ministrata est? Sed et Pelagianis non immerito anathema dicimus, qui tam sunt inimici gratiae Dei, quae venit per Jesum Christum Dominum nostrum, ut eam dicant non gratis, sed secundum merita nostra dari, ac sic gratia jam non sit Rom. vi. 6. gratia; tantumque constituunt in libero arbitrio, quo in profundum demersus est homo, ut eo bene utendo dicant hominem mereri gratiam; cum nemo bene illo uti possit, nisi per gratiam, quae non secundum debitum redditur, sed Deo gratis miserante donatur. Parvulos autem ita contendunt esse jam salvos, ut a Salvatore audeant negare salvandos. Et haec exsecrabilia dogmata tenentes et seminantes, adhuc insuper flagitant audientiam, cum damnati debeant agere poenitentiam.

LIBER SECUNDUS.

CHAPTER I.

Pelagians (in the second Letter) impute Manicheism to Catholics.

1. Jam nunc aliam, non Juliani tantum, sed ei communem cum plurimis Pelagianis episcopis, quam Thessalonicam miserunt, consideremus Epistolam, eique, Domino adjuvante, respondeamus, ut possumus. Quod opus nostrum ne longius fiat, quam causae ipsius necessitas postulat: quid opus est ea quoque refellere, quae dogmatis eorum insidiosa venena non continent, sed tantum in auxilium suum, vel pro Catholica fide contra 'Manichaeorum,' sicut loquuntur, profanitatem, consensionem Orientalium episcoporum videntur exposcere: nihil aliud nitentes, nisi ut horribili haeresi objecta, cujus se adversarios esse confingunt, lateant inimici gratiae in laude naturae? Quis enim eis hinc commovit aliquando quaestionem? Aut cui Catholicorum propterea displicent, quia damnant eos quos praedixit Apostolus recessuros a fide, cauteriatam habentes conscientiam, prohibentes nubere, abstinentes a cibis, quos immundos putant, nec putantes a Deo cuncta esse condita? Quis eos aliquando negare compulit, quod omnis creatura Dei bona sit, et nulla substantia sit quam non summus fecerit Deus, nisi ipse Deus qui non est ab aliquo factus? Non ista in eis, quae constat esse Catholica, reprehenduntur atque damnantur. Impietatem quippe Manichaeorum nimium stultam et noxiam non solum fides Catholica detestatur, verum etiam haeretici omnes, qui non sunt Manichaei. Unde et isti Pelagiani hoc bene faciunt, Manichaeis anathema dicere, et eorum erroribus contradicere. Sed faciunt duo mala, quibus et ipsi anathematizandi sunt: unum, quod Catholicos 'Manichaeorum' nomine criminantur; alterum, quod etiam ipsi haeresim novi erroris inducunt. Neque enim quia Manichaeorum morbo non laborant, propterea fidei sanae sunt. Non unum pestilentiae est genus, quemadmodum in corporibus, ita et in mentibus. Sicut ergo

1 Tim. iv. 1-4.

medicus corporis non continuo pronuntiasset a mortis periculo liberum, quem negasset hydropicum, si alio lethali morbo perspexisset aegrotum: ita istis non ideo veritas gratulatur, quia Manichaei non sunt, si alio genere perversitatis insaniunt. Quapropter aliud est quod anathematizamus cum eis, aliud quod in eis. Detestamur enim cum eis quod recte displicet etiam ipsis; ita tamen ut detestemur in eis, unde recte displicent ipsi.

CHAPTER II.

The heresies of Manicheans and Catholics mutually opposed to each other, and equally condemned by the Catholic Church. How far Manicheans and Pelagians are connected in their errors; how far separate.

2. Manichaei dicunt, Deum bonum non omnium naturarum esse creatorem: Pelagiani dicunt, Deum non esse omnium aetatum in hominibus mundatorem, salvatorem, liberatorem. Catholica utrosque redarguit, et contra Manichaeos defendens Dei creaturam, ne ab illo instituta negetur ulla natura; et contra Pelagianos, ut in omnibus aetatibus perdita requiratur humana natura. Manichaei carnis concupiscentiam non tanquam accidens vitium, sed tanquam naturam ab aeternitate malam vituperant: Pelagiani eam tanquam nullum vitium, sed naturale sit bonum insuper laudant. Catholica utrosque redarguit, Manichaeis dicens, 'Non natura, sed vitium est;' Pelagianis dicens, 'Non a Patre, sed ex mundo est:' ut eam velut malam valetudinem sanari utrique permittant, desinendo illi tanquam insanabilem credere, isti tanquam laudabilem praedicare. Manichaei negant homini bono ex libero arbitrio fuisse initium mali: Pelagiani dicunt etiam hominem malum sufficienter habere liberum arbitrium ad faciendum praeceptum bonum. Catholica utrosque redarguit, et illis dicens, *Fecit Deus hominem rectum:* et istis dicens, *Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis.* Manichaei dicunt, animam, particulam Dei, naturae malae commixtione habere peccatum: Pelagiani dicunt, animam justam, non quidem particulam, sed creaturam Dei, etiam in ista corruptibili vita non habere peccatum. Catholica utrosque

Eccles. vii. 30.
John viii. 36.

Matt. xii. 33. redarguit, Manichaeis dicens, *Aut facite arborem bonam, et fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, et fructum ejus malum;* quod non diceretur homini, qui naturam facere non potest, nisi quia peccatum non natura, sed vitium est: 1 John i. 8. Pelagianis dicens, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.* His morbis inter se contrariis Manichaei Pelagianique confligunt, dissimili voluntate, simili vanitate; separati opinione diversa, sed propinqui mente perversa.

3. Jam vero gratiam Christi simul oppugnant, Baptismum ejus simul evacuant, carnem ejus simul exhonorant; sed etiam haec modis causisque diversis. Nam Manichaei meritis naturae bonae, Pelagiani autem meritis voluntatis bonae, perhibent divinitus subveniri. Illi dicunt, 'Debet hoc Deus laboribus membrorum suorum:' isti dicunt, 'Debet hoc Deus virtutibus Rom. iv. 4. servorum suorum.' Utrisque ergo merces non imputatur se- Tit. iii. 5. cundum gratiam, sed secundum debitum. Manichaei lavacrum regenerationis, id est, aquam ipsam dicunt esse superfluam, nec prodesse aliquid profano corde contendunt: Pelagiani autem, quod in sacro Baptismate ad expianda peccata dicitur nihil opitulari infantibus, nullum peccatum habentibus, asserunt. Ac per hoc in parvulis baptizandis, quantum ad remissionem attinet peccatorum, Manichaei visibile destruunt elementum: Pelagiani autem etiam invisibile sacramentum. Manichaei carnem Christi exhonorant, partum Virginis blasphemando; Pelagiani autem, carnem redimendorum carni Redemptoris aequando. Propterea quippe natus est Christus, non utique Rom. viii. 3. in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati, quia caeterorum hominum nascitur caro peccati. Manichaei ergo, omnem carnem penitus detestantes, auferunt carni Christi perspicuam veritatem: Pelagiani vero, nullam carnem peccati nasci asseverantes, auferunt carni Christi propriam dignitatem.

4. Desinant itaque Pelagiani Catholicis objectare quod non sunt, sed ipsi potius festinent emendare quod sunt; nec ideo se velint haberi amabiles, quia odioso Manichaeorum adversantur errori; sed merito se agnoscant odibiles, quia suum non aversantur errorem. Possunt enim duo errores inter se esse

contrarii; sed ambo sunt detestandi, quia sunt ambo contrarii veritati. Nam si propterea sunt diligendi Pelagiani, quia oderunt Manichaeos; diligendi sunt et Manichaei, quia oderunt Pelagianos. Sed absit ut Catholica mater, propter alterorum odium, alteros eligat amare: cum monente atque adjuvante Domino debeat utrosque vitare, et cupiat utrosque sanare.

CHAPTER III.

Calumny of Pelagians against Clergy of the Roman Church.

5. Quin etiam Romanos clericos arguunt, scribentes, 'eos jussionis terrore perculsos non erubuisse praevaricationis crimen admittere, ut contra priorem sententiam suam, qua gestis Catholico dogmati adfuerant, postea pronuntiarent malam hominum esse naturam.' Imo vero Pelagiani spe falsa putaverant, novum et exsecrabile dogma Pelagianum vel Coelestianum persuaderi quorumdam Romanorum Catholicis mentibus posse; quando illa ingenia, quamvis nefando errore perversa, non tamen contemptibilia, cum studiose corrigenda potius, quam facile damnanda viderentur, aliquanto lenius quam severior postulabat Ecclesiae disciplina tractata sunt. Tot enim et tantis inter Apostolicam Sedem et Afros episcopos currentibus et recurrentibus scriptis ecclesiasticis, etiam gestis de hac causa apud illam Sedem Coelestio praesente et respondente confectis; quaenam tandem epistola venerandae memoriae Papae Zosimi, quae interlocutio reperitur, ubi praeceperit credi oportere, sine ullo vitio peccati originalis hominem nasci? Nusquam prorsus hoc dixit, nusquam omnino conscripsit. Sed cum hoc Coelestius in suo libello posuisset, inter illa duntaxat de quibus se adhuc dubitare et instrui velle confessus est, in homine acerrimi ingenii, qui profecto si corrigeretur plurimis profuisset, voluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est. Et propterea libellus ejus 'Catholicus' dictus est, quia et hoc Catholicae mentis est, si qua forte aliter sapit quam veritas exigit, non ea certissime definire, sed detecta ac demonstrata respuere. Non enim haereticis, sed Catholicis Apostolus loquebatur, ubi ait: *Quot-*

De Pecc. Orig. s. 9, 5, 8.

Phil. iii. 15. *quot ergo perfecti, hoc sapiamus; et si quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis revelabit.* Hoc in illo factum esse putabatur, quando se litteris beatae memoriae Papae Innocentii, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit. Et hoc ut plenius et manifestius in illo fieret, exspectabatur, venturis ex Africa litteris, in qua provincia ejus aliquanto calliditas evidentius innotuerat. Quae Romam litterae posteaquam venerunt, id continentes, non sufficere hominibus tardioribus et sollicitioribus, quod se generaliter Innocentii episcopi litteris consentire fatebatur; sed aperte eum debere anathematizare quae in suo libello prava posuerat; ne si id non fecisset, multi, parum intelligentes, magis in libello ejus illa fidei venena a Sede Apostolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat eum libellum esse 'Catholicum,' quam emendata, propter illud, quod se Papae Innocentii litteris consentire ipse respondebat: tunc ergo cum ejus praesentia posceretur, ut certis ac dilucidis responsionibus, vel astutia hominis vel correctio dilucesceret, et nulli ambigua remaneret, se subtraxit et negavit examini. Nec differendum jam fuerat, sicut factum est, quod aliis prodesset, si nimium perversorum pertinaciae dementiaeque non posset. Sed si, quod absit, ita tunc fuisset de Coelestio vel Pelagio in Romana Ecclesia judicatum, ut illa eorum dogmata, quae in ipsis et cum ipsis Papa Innocentius damnaverat, approbanda et tenenda pronuntiarentur, ex hoc potius esset praevaricationis nota Romanis clericis inurenda. Nunc vero cum primitus beatissimi Papae Innocentii litterae episcoporum litteris respondentis Afrorum, pariter hunc errorem, quem conantur isti persuadere, damnaverint; successor quoque ejus sanctus Papa Zosimus hoc tenendum esse, quod isti de parvulis sentiunt, nunquam dixerit, nunquam scripserit; insuper etiam Coelestium se purgare molientem ad consentiendum supra dictis Sedis Apostolicae litteris crebra interlocutione constrinxerit: profecto quidquid interea lenius actum est cum Coelestio, servata duntaxat antiquissimae et robustissimae fidei firmitate, correctionis fuit clementissima suasio, non approbatio exitiosissima pravitatis. Et quod ab eodem sacerdote postea Coelestius et Pelagius repetita auctoritate damnati sunt, paululum intermissae, jam

Aug. Ep. 181–183.

necessario proferendae ratio severitatis fuit, non praevaricatio prius cognitae vel nova cognitio veritatis.

CHAPTER IV.

The same subject continued.

6. Sed quid opus est nos de hac re loquendo diutius immorari, cum exstent hinc atque inde gesta et scripta directa, ubi possint cuncta illa, quemadmodum acta sint, vel cognosci vel recognosci? Interrogationibus enim sancti praecessoris tui, et Coelestii responsionibus quibus se beati Papae Innocentii litteris consentire professus est, quis non videat quemadmodum sit Coelestius colligatus, et vinculo saluberrimo obstrictus, ne ulterius defendere auderet in Baptismate parvulorum non dimitti originale peccatum? Venerabilis quippe Innocentii episcopi de hac re ista sunt verba ad Carthaginiense concilium: 'Liberum enim,' inquit, 'arbitrium olim ille perpessus, dum suis inconsultius utitur bonis, cadens in praevaricationis profunda demersus, nihil quemadmodum exinde surgere posset invenit: suaque in aeternum libertate deceptus, hujus ruinae jacuisset oppressu, nisi eum post Christi pro sua gratia liberasset adventus, qui per novae regenerationis purificationem omne praeteritum vitium sui Baptismatis lavacro purgavit.' Quid ista Sedis Apostolicae sententia clarius atque manifestius? Huic se Coelestius consentire professus est, quando cum illi a sancto praecessore tuo dictum esset, 'Illa omnia damnas quae jactata sunt de nomine tuo?' ipse respondit, 'Damno secundum sententiam beatae memoriae praecessoris tui Innocentii.' Inter caetera autem quae de nomine ejus jactata fuerant, diaconus Coelestio Paulinus objecerat, quod diceret, 'peccatum Adae ipsi soli obfuisse, et non generi humano; et quod infantes nuper nati in eo essent statu, in quo Adam fuit ante peccatum.' Proinde si objecta Paulini 'secundum sententiam beati Papae Innocentii' veraci corde atque ore damnaret; quid ei remaneret deinceps unde contenderet, nullum esse ex praeterita primi hominis transgressione in parvulis vitium, quod per novae regenerationis

Aug. Ep. 181. 7.

De Pecc. Orig. s. 3.

purificationem sacro Baptismate purgaretur? Sed illud se respondisse fallaciter novissimo exitu ostendit, cum se subtraxit examini, ne secundum Africana rescripta ipsa omnino de hac quaestione verba commemorare et anathematizare, quae in libello suo posuit, cogeretur.

7. Quid illud quod idem Papa de hac ipsa causa etiam Numidiae rescripsit episcopis, quia de utroque concilio, et de Carthaginiensi scilicet et de Milevitano scripta susceperat, nonne apertissime de parvulis loquitur? Haec enim ejus verba sunt: 'Illud vero, quod eos vestra Fraternitas asserit praedicare, parvulos aeternae vitae praemiis etiam sine Baptismatis gratia posse donari, perfatuum est. Nisi enim manducaverint carnem Filii hominis, et biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum Baptismum velle cassare, cum praedicant hos habere, quod in eos credimus nonnisi Baptismate conferendum.' Quid ad haec dicit ingratus, cui Sedes Apostolica jam sua professione quasi correcto benignissima lenitate pepercerat? Quid ad haec dicit? utrum post hujus vitae finem parvuli, etiamsi dum vivunt non baptizentur in Christo, in vita aeterna erunt, an non erunt? Si dixerit, 'Erunt:' quomodo ergo quae de nomine ejus jactata sunt 'secundum sententiam beatae memoriae Innocentii' se damnasse respondit? Ecce beatae memoriae Innocentius Papa sine Baptismo Christi, et sine participatione Corporis et Sanguinis Christi, vitam non habere parvulos dicit. Si dixerit, 'Non erunt:' quomodo ergo, non accipientes aeternam vitam, utique consequenter aeterna morte damnantur, si nullum trahunt originale peccatum?

Aug. Ep. 182. 5.

John vi. 54.

8. Quid ad haec dicunt isti, qui suas calumniosas impietates audent etiam scribere, audent et orientalibus episcopis mittere? Tenetur Coelestius litteris venerabilis Innocentii praebuisse consensum: leguntur ipsae memorati antistitis litterae, scribentis non baptizatos vitam parvulos habere non posse. Quis autem negabit id esse consequens ut mortem habeant, qui non habent vitam? Unde ergo in infantibus ista miserabilis poena, si nulla originalis est culpa? Quomodo igitur ab istis fidei desertoribus et oppugnatoribus gratiae, Romani clerici praevari-

cationis arguuntur sub episcopo Zosimo, quasi aliud senserint in damnatione posteriore Coelestii et Pelagii, quam quod sub Innocentio in priore senserunt? Quia utique cum litteris venerabilis Innocentii de parvulis, nisi baptizarentur in Christo, in aeterna morte mansuris, Catholicae fidei clareret antiquitas; profecto Ecclesiae Romanae praevaricator potius esset, quicumque ab illa sententia deviasset: quod Deo propitio, quoniam factum non est, sed ipsa constanter repetita Coelestii et Pelagii damnatione servata est; intelligant se isti esse unde alios criminantur, et aliquando a fidei praevaricatione sanentur. Malam quippe hominum esse naturam non dicit Catholica fides, in quantum homo a Creatore primitus institutus est; neque nunc quod in illa Deus creat, cum homines ex hominibus facit, hoc est malum ejus; sed quod ex illo vitio primi hominis trahit.

CHAPTER V.

Reply to calumnies of Pelagians. What Free-will is without Grace. The opinion of Catholics about Fate.

9. Jam nunc illa videnda sunt, quae in Epistola sua nobis objicientes, breviter posuerunt, quibus haec est nostra responsio. Peccato Adae arbitrium liberum de hominum natura periisse non dicimus; sed ad peccandum valere in hominibus subditis diabolo; ad bene autem pieque vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, et ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis adjuta. Neminem nisi Dominum Deum dicimus nascentium conditorem; nec a diabolo, sed ab ipso nuptias institutas: omnes tamen sub peccato nasci propter propaginis vitium, et ideo esse sub diabolo, donec renascantur in Christo. Nec sub nomine gratiae fatum asserimus, quia nullis hominum meritis Dei gratiam dicimus antecedi. Si autem quibusdam omnipotentis Dei voluntatem placet fati nomine nuncupare; profanas quidem verborum novitates evitamus, sed de verbis contendere non amamus. 1 Tim. vi. 20.

10. Unde autem hoc eis visum fuerit nobis objicere, quod fatum asseramus sub nomine gratiae, cum aliquanto attentius

cogitarem, prius eorum verba quae consequuntur inspexi. Sic enim hoc nobis objiciendum putarunt: 'Sub nomine,' inquiunt, 'gratiae ita fatum asserunt, ut dicant, quia nisi Deus invito et reluctanti homini inspiraverit boni, et ipsius imperfecti, cupiditatem, nec a malo declinare, nec bonum possit arripere.' Deinde aliquanto post, ubi ipsi quae defendant, commemorant, quid de hac re ab eis diceretur attendi. 'Baptisma,' inquiunt, 'omnibus necessarium esse aetatibus confitemur; gratiam quoque adjuvare uniuscujusque bonum propositum, non tamen reluctanti
Rom. ii. 11. studium virtutis immittere, quia personarum acceptio non est apud Deum.' Ex his eorum verbis intellexi, ob hoc illos vel putare, vel putari velle, fatum nos asserere sub nomine gratiae, quia gratiam Dei non secundum merita nostra dicimus dari, sed
Rom. ix. 15, 16. secundum ipsius misericordissimam voluntatem, qui dixit, *Miserebor cui misertus ero, et misericordiam praestabo cui misericors fuero.* Ubi consequenter adjunctum est, *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Posset etiam hinc quispiam similiter stultus fati assertorem Apostolum putare vel dicere. Verum hic se isti satis aperiunt. Cum enim propterea nobis calumniantur, dicentes nos fatum gratiae nomine asserere, quia non secundum merita nostra dari dicimus Dei gratiam; procul dubio confitentur quod ipsi eam secundum nostra merita dari dicunt; ita caecitas eorum occultare ac dissimulare non potuit, hoc se sapere atque sentire, quod sibi objectum Pelagius in episcopali judicio Palaestino subdolo timore damnavit. Objectum quippe illi est ex verbis quidem discipuli sui Coelestii, quod etiam ipse diceret, 'gratiam Dei secundum merita nostra
De Gest. Pel. s. 30. dari.' Quod ille detestans, vel quasi detestans, ore duntaxat anathematizare non distulit: sed sicut ejus libri posteriores indicant, et istorum sectatorum ejus nudat assertio, ficto corde servavit, donec postea, quod tunc metu texerat negantis astutia,
De Grat. Chr. s. 34. etiam in litteras proferret audacia. Et adhuc non reformidant, nec saltem verecundantur episcopi Pelagiani litteras suas Catholicis orientalibus episcopis mittere, quibus nos assertores fati esse criminantur, quia non dicimus gratiam Dei secundum merita nostra dari, quod Pelagius episcopos orientales metuens, et dicere non ausus, et damnare compulsus est.

CHAPTER VI.

The accusation of Fatalism retorted on the opponents.

11. Itane vero, filii superbiae, inimici gratiae Dei, o novi haeretici Pelagiani, quisquis dicit, gratia Dei omnia hominis bona merita praeveniri, nec gratiam Dei meritis dari, ne non sit gratia, si non gratis datur, sed debita merentibus redditur, fatum vobis videtur asserere? Nonne etiam vos ipsi qualibet intentione necessarium Baptismum omnibus aetatibus dicitis? Nonne in hac ipsa Epistola vestra, istam de Baptismo sententiam, et de gratia juxta posuistis? Cur non vos Baptismus, qui datur infantibus, ipsa vicinitate commonuit, quid sentire de gratia debeatis? Haec enim verba sunt vestra: 'Baptisma omnibus necessarium esse aetatibus confitemur: gratiam quoque adjuvare uniuscujusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere, quia personarum acceptio non est apud Deum.' In his omnibus verbis vestris de gratia quod dixistis, interim taceo: de Baptismate reddite rationem; cur illud dicatis omnibus esse aetatibus necessarium, quare sit necessarium parvulis dicite: profecto quia eis boni aliquid confert, et idem aliquid nec parvum, nec mediocre, sed magnum est. Nam etsi eos negatis attrahere quod in Baptismo remittatur originale peccatum; tamen illo regenerationis lavacro adoptari ex filiis hominum in Dei filios non negatis; imo etiam praedicatis. Dicite ergo nobis, quicumque baptizati in Christo parvuli de corpore exierunt, hoc tam sublime donum quibus praecedentibus meritis acceperunt? Si dixeritis, hoc eos parentum pietate meruisse; respondebitur vobis, Cur aliquando piorum filiis negatur hoc bonum, et filiis tribuitur impiorum? Nonnunquam enim de religiosis orta proles in tenera aetate atque ab utero recentissima praevenitur morte, antequam lavacro regenerationis abluatur; et infans natus ex inimicis Christi misericordia Christianorum baptizatur in Christo: plangit baptizata mater non baptizatum proprium; et ab impudica expositum, baptizandum casta fetum colligit alienum. Hic certe merita parentum vacant; vacant, vobis fatentibus, ipsorum etiam parvulorum.

Scimus enim vos non hoc de anima humana credere, quod ante corpus terrenum alicubi vixerit, et aliquid operata sit vel boni vel mali, unde istam in carne differentiam mereretur. Quae igitur causa huic parvulo Baptismum procuravit, illi negavit? An ipsi fatum habent, quia meritum non habent? aut in his est acceptio a Domino personarum? Nam utrumque dixistis, prius 'fatum,' 'acceptionem' postea 'personarum': ut quoniam utrumque refutandum est, remaneat quod vultis adversus gratiam introducere meritum. Respondete igitur de meritis parvulorum, cur alii baptizati, alii non baptizati de corporibus exeant, nec parentum meritis vel polleant vel careant tam excellenti bono, ut fiant filii Dei ex hominum filiis, nullis parentum, nullis meritis suis. Nempe reticetis; et vos ipsos potius in eo quod nobis objicitis invenitis. Nam si ubi non est meritum, consequenter esse dicitis fatum, et ob hoc in gratia Dei meritum hominis vultis intelligi, ne fatum cogamini confiteri; ecce vos potius asseritis fatum in Baptismate parvulorum, quorum nullum esse fatemini meritum. Si autem in baptizandis parvulis, et nullum meritum omnino praecedere, et tamen fatum non esse conceditis; cur nos quando dicimus gratiam Dei propterea gratis dari, ne gratia non sit, et non tanquam debitam meritis praecedentibus reddi, fati assertores esse jactatis? non intelligentes, in justificandis impiis, sicut propterea merita non sunt, quia Dei gratia est, ita propterea non esse fatum quia Dei gratia est, ita propterea non esse acceptionem personarum quia Dei gratia est.

12. Fatum quippe qui affirmant, de siderum positione ad tempus quo concipitur quisque vel nascitur, quas 'constellationes' vocant, non solum actus et eventa, verum etiam ipsas nostras voluntates pendere contendunt: Dei vero gratia non solum omnia sidera et omnes coelos, verum etiam omnes Angelos supergreditur. Deinde fati assertores et bona et mala hominum fato tribuunt: Deus autem in malis hominum merita eorum debita retributione persequitur, bona vero per indebitam gratiam misericordi voluntate largitur; utrumque faciens non per stellarum temporale consortium, sed per suae severitatis et bonitatis aeternum altumque consilium. Neutrum ergo pertinere vide-

mus ad fatum. Hic si respondetis, hanc ipsam Dei benevolentiam, qua non merita sequitur, sed bona indebita gratuita bonitate largitur, 'fatum' potius esse dicendum; cum hanc Apostolus 'gratiam' vocet, dicens, *Gratia salvi facti estis per fidem, et* Eph. ii. 8, 9. *hoc non ex vobis, sed Dei donum est; non ex operibus, ne forte quis extollatur;* nonne attenditis, nonne perspicitis, non a nobis divinae gratiae nomine fatum asseri, sed a vobis potius divinam gratiam fati nomine nuncupari?

CHAPTER VII.

Calumny as to 'acceptance of persons' refuted.

13. Itemque, acceptio personarum ibi recte dicitur, ubi ille qui judicat, relinquens causae meritum de qua judicat, alteri contra alterum suffragatur, quia invenit aliquid in persona quod honore vel miseratione sit dignum. Si autem quispiam duos habeat debitores, et alteri velit dimittere debitum, alterum exigere; cui vult donat, sed neminem fraudat; nec acceptio personarum dicenda est, quando iniquitas nulla est. Alioquin eis qui parum intelligunt potest acceptio personarum videri, ubi vineae dominus operariis, qui una hora illic opus fecerunt, tantum dedit, quantum illis qui pertulerunt pondus diei et aestus, aequales faciens in mercede, quorum tam magna distantia fuerat in labore. Sed quid respondit de hac veluti acceptione personarum adversus patremfamilias murmurantibus? *Amice,* inquit, *non facio tibi injuriam: nonne ex denario con-* Matt. xx. 13–15. *venisti mecum? Tolle quod tuum est, et vade: volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Annon licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Nempe hic tota justitia est: 'Hoc volo. Tibi,' inquit, 'reddidi, huic donavi; neque ut huic donarem, tibi aliquid abstuli, aut quod debebam vel minui vel negavi.' *Annon licet mihi facere quod volo? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Sicut ergo hic nulla est acceptio personarum, quia sic alius gratis honoratur, ut alius debito non fraudetur: sic etiam cum secundum propositum Dei vocatur alius, alius non vocatur, Rom. viii. 28.

vocato datur gratuitum bonum, cujus boni est vocatio ipsa principium; non vocato redditur malum, quia omnes rei sunt ex eo
Rom. v. 12. quod per unum hominem peccatum intravit in mundum. Et in illa quidem operariorum similitudine, ubi unum denarium acceperunt, qui una hora, et qui duodecies tantum laboraverunt, qui utique secundum rationes humanas, sed vanas, pro quantitate laboris sui duodecim denarios accipere debuerunt, utrique in bono coaequati, non alii liberati, alii damnati sunt: quia et illi qui plus laboraverunt, et quod sic vocati sunt ut venirent, et quod sic pasti ut non deficerent, ab ipso patrefamilias habuerunt.
Rom. ix. 18, 21. Ubi autem dicitur, *Ergo cui vult miseretur, et quem vult obdurat;* qui facit *aliud vas in honorem, aliud in contumeliam:* bonum quidem immerito et gratis datur, quia *ex eadem massa* est cui non datur; malum vero merito et debitum redditur, quia in massa perditionis malum malo non male redditur: et ei cui redditur malum est, quia supplicium ejus est, ei vero a quo redditur, bonum est, quia recte factum ejus est. Nec ulla est acceptio personarum in duobus debitoribus aequaliter reis, si alteri dimittitur, alter exigitur, quod pariter ab utroque debetur.

14. Sed ut id quod dicimus alicujus exempli manifestatione clarescat, constituamus aliquos ab aliqua meretrice geminos editos, atque ut ab aliis colligerentur expositos: horum sine Baptismo exspiravit unus, alius baptizatus. Quod hic 'fatum' fortunamve fuisse dicamus, quae omnino nulla sunt? Quam 'personarum acceptionem,' cum apud Deum nulla esset etiam si in istis ulla esse potuisset: qui utique nihil habebant, unde alter alteri praeferretur, meritaque nulla propria, sive bona, quibus mereretur alius baptizari, sive mala, quibus alius sine Baptismate mori? An aliqua parentum fuerunt, ubi fornicator pater, meretrix mater? Sed qualiacumque illa fuerint, non utique istis tam diversa conditione morientibus ulla diversa, sed utrique communia. Si ergo nec fatum, quia nullae stellae ista decernunt; nec fortuna, quia non fortuiti casus haec agunt; nec personarum, nec meritorum diversitas, hoc fecerunt; quid restat, quantum ad baptizatum adtinet, nisi gratia Dei quae *vasis factis* in *honorem* gratis datur; quantum autem ad non baptizatum, ira Dei, quae *vasis factis in contumeliam* pro ipsius massae meritis

redditur? Sed in illo qui baptizatus est, gratiam Dei vos confiteri cogimus, et meritum ejus nullum praecessisse convincimus: de illo autem sine Baptismate mortuo, cur ei defuerit Sacramentum, quod et vos fatemini omnibus aetatibus necessarium, et quid isto modo in eo fuerit vindicatum, vos videritis, qui non vultis esse originale delictum.

15. Nobis in duobus istis geminis, unam procul dubio habentibus causam, difficultatem quaestionis cur alius sic, alius vero sic mortuus est, velut non solvendo solvit Apostolus; qui cum et ipse de duobus geminis tale aliquid proposuisset, propter quod non ex operibus, quia nondum operati fuerant aliquid boni vel mali, sed ex vocante dictum est, *Major serviet minori;* et, *Jacob dilexi, Esau autem odio habui:* et hujus profunditatis horrorem usque ad hoc perduxisset, ut diceret, *Ergo cujus vult miseretur, et quem vult obdurat:* sensit continuo quid moveret, et sibi verba contradicentis, quae apostolica auctoritate coerceret, opposuit. Ait enim: *Dicis itaque mihi, Quid adhuc conqueritur? nam voluntati ejus quis resistit?* Responditque ista dicenti: *O homo, tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit, Quare sic me fecisti? Annon habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam?* Deinde secutus, tam magnum abditumque secretum, quantum aperiendum esse hominibus judicavit, aperuit dicens: *Si autem volens Deus ostendere iram, et demonstrare potentiam suam, attulit in multa patientia vasa irae, quae perfecta sunt in perditionem, et ut notas faceret divitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam.* Hoc est gratiae Dei, non solum adjutorium, verum etiam documentum; adjutorium scilicet in *vasis misericordiae*, in *vasis* autem *irae* documentum: in eis enim *ostendit iram, et demonstrat potentiam suam*, quia tam potens est bonitas ejus, ut bene utatur etiam malis; et in eis *notas facit divitias gloriae suae in vasa misericordiae, quoniam* quod ab irae vasis exigit justitia punientis, hoc vasis misericordiae dimittit gratia liberantis; nec beneficium quod quibusdam gratis tribuitur, appareret, nisi Deus, aliis ex eadem massa pariter reis justo supplicio condemnatis, quid utrisque debe-

Rom. ix. 13, 18–23. Cp. Gen. xxv. 23; Mal. i. 2.

Rom. ix. 11–23.

1 Cor. iv. 7. retur, ostenderet. *Quis enim te discernit?* ait idem apostolus homini tanquam de semetipso et de suo proprio bono glorianti: *Quis enim te discernit?* utique ab irae vasis, a massa perditionis, quae per unum omnes misit in damnationem. *Quis te discernit?* Et tanquam respondisset, 'Discernit me fides mea, propositum meum, meritum meum;' *quid enim habes*, inquit, *quod non accepisti? Si autem et accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* hoc est, quasi de tuo sit, unde discerneris. Ergo ille discernit, qui unde discernaris impertit, poenam debitam removendo, indebitam gratiam largiendo: ille discernit,
Gen. i. 3, 4. qui cum tenebrae essent super abyssum, dixit, *Fiat lux, et facta est lux; et divisit*, hoc est discrevit, *inter lucem et tenebras.* Non enim cum solae essent tenebrae, quid discerneret invenit: sed lucem faciendo discrevit; ut justificatis impiis dicatur,
Eph. v. 8. *Fuistis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino:*
2 Cor. x. 17. ac sic qui gloriatur, non in se ipso, sed in Domino glorietur.
Rom. ix. 11–13. Ille discernit, qui de nondum natis, neque qui aliquid egerant boni aut mali, ut secundum electionem propositum ejus maneret, non ex operibus, sed ex se ipso vocante dixit, *Major serviet minori:* atque idipsum commendans postea per prophetam; *Jacob*, inquit, *dilexi, Esau autem odio habui.* 'Electionem' quippe dixit, ubi Deus non ab alio factum quod eligat invenit, sed quod inveniat ipse facit: sicut de reliquiis Israel
Rom. xi. 5, 6. scriptum est, *Reliquiae per electionem gratiae factae sunt. Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Propter quod profecto desipitis, qui dicente veritate, *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est;* vos dicitis, ex futuris operibus, quae Deus illum facturum esse praesciebat, Jacob fuisse dilectum: atque ita contradicitis Apostolo dicenti, *Non ex operibus:* quasi non posset dicere, 'Non ex praesentibus, sed futuris operibus.' Sed ait, *Non ex operibus*, ut gratiam commendaret: *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Praecedit namque, non debita, sed gratuita gratia, ut per illam fiant bona opera: ne si praecesserint bona opera, tanquam operibus reddatur gratia, ac sic gratia jam non sit gratia.

16. Sed ut vobis auferretur omnis vestrae caliginis latebra,

propterea geminos tales proposui, qui neque parentum meritis juvarentur, et ambo infantiae primordio unus baptizatus, alter sine Baptismate morerentur; ne diceretis Deum, sicut de Jacob et Esau contra Apostolum dicitis, opera eorum futura praescisse. Quomodo enim praescivit ea futura, quae illis in infantia morituris, quia praescientia ejus falli non potest, praescivit potius non futura? Aut quid prodest eis qui rapiuntur ex hac vita, Wisd. iv. 11. ne malitia mutet intellectum eorum, aut ne fictio decipiat animam eorum, si peccatum etiam quod non est factum, dictum, cogitatum, tanquam commissum fuerit, sic punitur? Quod si absurdissimum, insulsissimum, dementissimum est, quoslibet homines ex his peccatis, quorum nec reatum ex parentibus trahere, sicut dicitis, nec ea non solum committere, sed nec saltem cogitare potuerunt, esse damnandos; redit ad vos frater ille geminus baptizati non baptizatus, et tacitus quaerit a vobis, unde fuerit a fraterna felicitate discretus, cur illa infelicitate punitus, ut illo in Dei filium adoptato, ipse non acciperet omnibus aetatibus necessarium, sicut fatemini, Sacramentum; si quemadmodum nulla est fortuna vel fatum, vel apud Deum acceptio personarum, ita nullum est gratiae sine meritis donum, nullum originale peccatum. Huic prorsus infanti linguam vestram vocemque submittitis, huic non loquenti quod loquamini non habetis.

CHAPTER VIII.

The desire of even imperfect good is a gift of Grace; otherwise Grace would be given according to deserts.

17. Jam nunc videamus, ut possumus, hoc ipsum quod volunt praecedere in homine, ut adjutorio gratiae dignus habeatur, et cui merito ejus non tanquam indebita tribuatur, sed debita gratia retribuatur; ac sic gratia jam non sit gratia: videamus tamen quid illud sit. 'Sub nomine,' inquiunt, 'gratiae ita fatum asserunt, ut dicant, quia nisi invito et reluctanti homini inspiraverit boni, et ipsius imperfecti, cupiditatem, nec a malo declinare, nec bonum possit arripere.' Jam de fato et gratia quam inania loquantur ostendimus: nunc illud est quod de-

bemus advertere, utrum invito et reluctanti homini Deus inspiret boni cupiditatem, ut jam non sit reluctans, non sit invitus, sed consentiens bono, et volens bonum. Isti enim volunt, in homine ab ipso homine incipere cupiditatem boni, ut hujus coepti meritum etiam perficiendi gratia consequatur: si tamen hoc saltem volunt. Pelagius enim 'facilius' dicit impleri quod bonum est, si adjuvet gratia. Quo additamento, id est, addendo 'facilius,' utique significat hoc se sapere, quod etiamsi gratiae defuerit adjutorium, potest, quamvis difficilius, impleri bonum per liberum arbitrium. Sed istis, quid in hac re sentiant, non de illo auctore hujus haeresis praescribamus: permittamus eos cum suo libero arbitrio esse liberos et ab ipso Pelagio; atque ista verba eorum, quae in hac cui respondemus Epistola posuerunt, potius attendamus.

De Grat. Chr. s. 8.

18. Hoc enim nobis objiciendum putarunt, quod 'invito et reluctanti homini Deum dicamus inspirare,' non quanticumque 'boni,' sed 'et ipsius imperfecti cupiditatem.' Fortassis ergo ipsi eo modo saltem servant locum gratiae, ut sine illa putent hominem posse habere boni, sed imperfecti cupiditatem: perfecti autem non 'facilius' per illam posse, sed nisi per illam omnino non posse. Verum et sic gratiam Dei dicunt secundum merita nostra dari: quod in Oriente Pelagius ecclesiasticis gestis damnari timendo damnavit. Si enim sine Dei gratia per nos incipit cupiditas boni, ipsum coeptum erit meritum, cui tanquam ex debito gratiae veniat adjutorium: ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed secundum meritum nostrum dabitur. Dominus autem ut responderet futuro Pelagio, non ait, 'Sine me difficile potestis aliquid facere;' sed ait, *Sine me nihil potestis facere*. Et ut responderet futuris etiam istis in eadem ipsa evangelica sententia, non ait, *Sine me nihil potestis* perficere; sed, *facere*. Nam si 'perficere' dixisset, possent isti dicere, non ad incipiendum bonum, quod a nobis est, sed ad perficiendum, esse Dei adjutorium necessarium. Verum audiant et Apostolum. Dominus enim cum ait, *Sine me nihil potestis facere*, hoc uno verbo initium finemque comprehendit. Apostolus vero, tanquam sententiae Dominicae expositor, apertius utrumque distinxit, dicens: *Quoniam qui in vobis opus*

John xv. 5.

Phil. i. 6.

bonum coepit, perficiet usque in diem Christi Jesu. Sed in Scripturis sanctis apud eumdem apostolum isto unde loquimur amplius invenimus. Loquimur enim nunc de boni cupiditate, quam si volunt a nobis incipere, a Domino perfici, videant quid respondeant dicenti Apostolo : *Non quia idonei sumus cogitare* 2 Cor. iii. 5. *aliquid quasi ex nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Cogitare,* ait, *aliquid,* utique bonum : minus est autem cogitare quam cupere. Cogitamus quippe omne quod cupimus, nec tamen cupimus omne quod cogitamus ; quoniam nonnunquam et quod non cupimus cogitamus. Cum igitur minus sit cogitare quam cupere : potest enim homo cogitare bonum, quod nondum cupit ; et proficiendo postea cupere, quod antea non cupiendo cogitavit : quomodo ad id quod minus est, id est, ad cogitandum aliquid boni, non sumus idonei tanquam ex nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est ; et ad id quod est amplius, id est, ad cupiendum aliquid boni, sine divino adjutorio idonei sumus ex libero arbitrio ? Neque enim et hic Apostolus ait, *Non quia idonei sumus cogitare* quod perfectum est, tanquam ex nobismetipsis : sed *cogitare,* ait, *aliquid ;* cui contrarium est nihil. Unde est illud Domini : *Sine me nihil potestis facere.*

CHAPTER IX.

Explanation of texts misused by Pelagians.

19. Sed nimirum quod scriptum est, *Hominis est praeparare* Prov. xvi. 1: *cor, et a Domino responsio linguae,* non bene intelligendo falluntur, ut existiment cor praeparare, hoc est, bonum inchoare, sine adjutorio gratiae Dei ad hominem pertinere. Absit ut sic intelligant filii promissionis, tanquam cum audierint Dominum dicentem, *Sine me nihil potestis facere ;* quasi convincant eum dicentes, 'Ecce sine te possumus cor praeparare :' aut cum audierint a Paulo apostolo, *Non quia idonei sumus cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est ;* tanquam et ipsum convincant dicentes, 'Ecce idonei sumus ex nobismetipsis praeparare cor, ac per hoc et boni aliquid cogitare.' Quis enim potest sine bona cogitatione ad bonum cor praepa-

rare? Absit ut sic intelligant, nisi superbi sui arbitrii defensores et fidei Catholicae desertores. Ideo quippe scriptum est, *Hominis est praeparare cor, et a Domino responsio linguae;* quia homo praeparat cor, non tamen sine adjutorio Dei, qui sic tangit cor, ut homo praeparet cor. In responsione autem linguae, id est, in eo quod praeparato cordi lingua divina respondet, nihil operis habet homo, sed totum est a Domino Deo.

Ps. lxxx. (lxxxi.) 11. 20. Nam sicut dictum est, *Hominis est praeparare cor, et a Domino responsio linguae;* ita etiam dictum est, *Aperi os, et adimplebo illud.* Quamvis enim nisi adjuvante illo, sine quo nihil possumus facere, os non possumus aperire; tamen nos aperimus illius adjumento et opere nostro; implet autem illud Dominus sine opere nostro. Nam quid est praeparare cor, et os aperire, nisi voluntatem parare? Et tamen in eisdem Litteris Prov. viii. 35, LXX. legitur, *Praeparatur voluntas a Domino;* et, *Labia mea aperies,* Ps. l. (li.) 17. *et os meum annuntiabit laudem tuam.* Ecce Deus admonet, ut praeparemus voluntatem in eo quod legimus, *Hominis est praeparare cor:* et tamen ut hoc faciat homo, adjuvat Deus; quia *praeparatur voluntas a Domino.* Et, *Aperi os,* ita dicit jubendo, ut nemo possit nisi ipse id faciat adjuvando, cui dicitur, *Labia mea aperies.* Numquid istorum aliqui ita desipiunt, ut aliud os, aliud labia esse contendant, et mirabili vanitate hominem dicant os aperire, labia hominis Deum? Quanquam Deus illos et ab hac absurditate compescit, ubi ad Moysen famulum suum dicit, Exod. iv. 12. *Ego aperiam os tuum, et instruam te quae debeas loqui.* In sententia ergo illa ubi dicitur, *Aperi os, et adimplebo illud,* quasi unum eorum videtur ad hominem pertinere, alterum ad Deum: in hac autem ubi dicitur, *Ego aperiam os tuum, et instruam te,* utrumque ad Deum. Quare hoc, nisi quia in uno istorum cooperatur homini facienti, alterum solus facit?

21. Quapropter multa Deus facit in homine bona, quae non facit homo: nulla vero facit homo, quae non facit Deus ut faciat homo. Proinde cupiditas boni non homini a Domino esset, si bonum non esset: si autem bonum est, non nisi ab illo nobis est, qui summe atque incommutabiliter bonus est. Quid est enim boni cupiditas, nisi charitas, de qua Joannes apostolus sine am- 1 John iv. 7. biguitate loquitur dicens, *Charitas ex Deo est?* Nec initium

ejus ex nobis, et perfectio ejus ex Deo; sed si charitas ex Deo, tota nobis ex Deo est. Avertat enim Deus hanc amentiam, ut in donis ejus nos priores faciamus, posteriorem ipsum: quoniam *misericordia ejus praeveniet me;* et ipse est cui fideliter veraciterque cantatur, *Quoniam praevenisti eum in benedictione dulcedinis.* Et quid hic aptius intelligitur, quam ipsa de qua loquimur cupiditas boni? Tunc enim bonum concupisci incipit, quando dulcescere coeperit. Quando autem timore poenae, non amore justitiae fit bonum, nondum bene fit bonum; nec fit in corde quod fieri videtur in opere, quando mallet homo non facere, si posset impune. Ergo *benedictio dulcedinis* est gratia Dei, qua fit in nobis ut nos delectet, et cupiamus, hoc est, amemus, quod praecipit nobis; in qua si nos non praevenit Deus, non solum non perficitur, sed nec inchoatur ex nobis. Si enim sine illo nihil possumus facere, profecto nec incipere, nec perficere: quia ut incipiamus, dictum est, *Misericordia ejus praeveniet me;* ut perficiamus, dictum est, *Misericordia ejus subsequetur me.*

Ps. lviii. (lix.) 11.
Ps. xx. (xxi.) 4.
Ps. xxii. (xxiii.) 6.

CHAPTER X.

According to Whose purpose the elect are called.

22. Quid est ergo, quod in consequentibus, ubi ea quae ipsi sentiunt commemorant, dicunt se confiteri, 'gratiam quoque adjuvare uniuscujusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere?' Hoc quippe ita dicunt, velut homo a se ipso sine adjutorio Dei habeat propositum bonum studiumque virtutis, quo merito praecedente dignus sit adjuvari Dei gratia subsequente. Putant enim fortasse ita dixisse Apostolum, *Scimus quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt;* ut propositum hominis vellet intelligi, quod propositum tanquam bonum meritum sequatur misericordia vocantis Dei: ignorantes ideo dictum esse, *qui secundum propositum vocati sunt,* ut Dei, non hominis propositum intelligatur, quo eos quos *praescivit et praedestinavit conformes imaginis Filii* sui, elegit ante mundi constitutionem. Non enim omnes vocati *secundum propositum*

Rom. viii. 28, 29.
Eph. i. 4.

Matt. xx. 16. sunt vocati: quoniam multi vocati, pauci electi. Ipsi ergo secundum propositum vocati, qui electi ante constitutionem mundi. De hoc proposito Dei dictum est et illud, quod jam commemoravi de geminis Esau et Jacob, *Ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est, Quia major serviet minori.* Hoc propositum Dei et illo commemoratur loco, ubi ad Timotheum scribens ait: 2 Tim. i. 8–10. *Collabora Evangelio secundum virtutem Dei, salvos nos facientis, et vocantis vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum et gratiam, quae data est nobis in Christo Jesu ante saecula aeterna, manifestata autem nunc per adventum Salvatoris nostri Jesu Christi.* Hoc est ergo propositum Dei unde dicitur: *Omnia cooperantur in bonum iis qui secundum propositum vocati sunt.* Hominis autem propositum bonum adjuvat quidem subsequens gratia, sed nec ipsum esset nisi praecederet gratia. Studium quoque hominis quod dicitur bonum, quamvis cum esse coeperit, adjuvetur gratia, non tamen incipit sine gratia; sed ab illo inspiratur, de quo dicit Apostolus, 2 Cor. viii. 16. *Gratias autem Deo, qui dedit idem studium pro vobis in corde Titi.* Si studium quisque ut pro aliis habeat, Deus dat: ut pro ipso se habeat, quis alius est daturus?

Rom. ix. 11–13.

23. Quae cum ita sint, nihil in Scripturis sanctis homini a Domino video juberi, propter probandum liberum arbitrium, quod non inveniatur vel dari ab ejus bonitate, vel posci propter adjutorium gratiae demonstrandum: nec omnino incipit homo ex malo in bonum per initium fidei commutari, nisi hoc in illo agat indebita et gratuita misericordia Dei. De qua suam cogitationem recolens quidam, sicut legimus in Psalmis: *Numquid obliviscetur*, inquit, *misereri Deus? aut continebit in ira sua miserationes suas? Et dixi, Nunc coepi, haec mutatio dexterae Excelsi.* Cum ergo dixisset, *Nunc coepi*, non ait, *haec mutatio* arbitrii mei, sed *dexterae Excelsi.* Sic itaque Dei gratia cogitetur, ut ab initio bonae mutationis suae usque in finem consummationis, qui gloriatur in Domino glorietur. Qui sicut nemo potest bonum perficere sine Domino, sic nemo incipere sine Domino. Sed hic sit hujus voluminis terminus, ut legentis reficiatur intentio et ad sequentia reparetur.

Ps. lxxvi. (lxxvii.) 10, 11.

2 Cor. x. 17.

LIBER TERTIUS.

CHAPTER I.

Introductory.

1. Adhuc ea sequuntur quae calumniose nobis objiciunt: nondum ea quae ipsi sentiunt pertexere incipiunt. Sed ne prolixitas voluminum offenderet, haec ipsa quae objiciunt in duos libros partiti sumus; quorum superiore finito, qui totius hujus operis liber secundus est, hinc ordimur alterum, et eum tertium primo secundoque conjungimus.

CHAPTER II.

Calumny of Pelagians as to the use of the Old Law.

2. 'Legem veteris Testamenti nos' aiunt 'dicere non ob hoc datam fuisse, ut justificaret obedientes, sed ut gravioris fieret causa peccati.' Prorsus non intelligunt quid de lege dicamus, quia id quod dicit Apostolus, quem non intelligunt, dicimus. Quis enim dicat, non justificari eos qui sunt legi obedientes; quando nisi justificarentur, non possent esse obedientes? Sed dicimus lege fieri, ut Deus quid fieri velit, audiatur: gratia vero fieri, ut legi obediatur. *Non enim auditores legis,* ait Apostolus, Rom. ii. 13. *justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur.* Lex ergo auditores justitiae facit, gratia factores. *Quod enim impos-* Rom. viii. 3, 4. *sibile erat legis,* ait idem apostolus, *in quo infirmabatur per carnem, misit Deus Filium suum in similitudine carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in carne, ut justitia legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum.* Ecce quod dicimus: orent ut aliquando intelligant, non litigent, ut nunquam intelligant. Impossibile est enim legem implere per carnem, hoc est, per carnalem praesumptionem, qua superbi ignorantes Dei justitiam, id est, quae Rom. x. 3. ex Deo est homini ut sit justus, et suam volentes constituere,

tanquam per eorum non adjutum divinitus arbitrium lex possit impleri, justitiae Dei non sunt subjecti. *Ideo justitia legis in eis impletur, qui non secundum carnem ambulant,* id est, secundum hominem ignorantem Dei justitiam et suam volentem constituere, sed ambulant *secundum spiritum.* Quis autem ambulat
Rom. viii. 14. secundum spiritum, nisi quisquis agitur Dei Spiritu? Quotquot
2 Cor. iii. 6. enim Dei spiritu aguntur, hi filii sunt Dei. Ergo littera occidit, spiritus autem vivificat. Nec littera malum est, quia occidit: sed malos praevaricatione convincit. *Lex* enim *sancta, et mandatum sanctum et justum et bonum. Quod ergo bonum est,* inquit, *mihi factum est mors? Absit: sed peccatum ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem, ut fiat supra modum peccator aut peccatum per mandatum.* Ecce quid est.
Rom. vii. 12, 13.
1 Cor. xv. 56. Littera occidit. Aculeus enim mortis est peccatum: virtus autem peccati, lex. Auget quippe prohibendo peccati desideria, et inde occidit, nisi subveniendo vivificet gratia.
Cp. De Sp. et Litt. s. 6.

3. Ecce quod dicimus: ecce unde nobis objiciunt, quod 'sic legem' dicamus 'datam, ut gravioris sit causa peccati:' non audientes Apostolum dicentem, *Lex enim iram operatur; ubi enim non est lex, nec praevaricatio;* et, *Lex praevaricationis gratia posita est, donec veniret semen cui promissum est;* et, *Si data esset lex quae posset vivificare, omnino ex lege esset justitia: sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus.* Hinc est quod vetus Testa-
Rom. iv. 15. Gal. iii. 19, 21, 22.
Gal. iv. 24, 31 mentum ex monte Sina, ubi lex data est, in servitutem generat, quod est Agar. *Nos autem,* inquit, *non sumus ancillae filii, sed liberae.* Non sunt itaque liberae filii, qui legem acceperunt litterae, qua possent non solum peccatores, verum etiam praevaricatores insuper demonstrari; sed qui spiritum gratiae, quo lex ipsa sancta et justa et bona possit impleri. Ecce quod dicimus: intendant, et non contendant; illuminentur, et non calumnientur.

CHAPTER III.

Calumny on the effect of Baptism.

4. 'Baptisma quoque,' inquiunt, 'non vere homines novos facere asserunt, id est, non plenam dare remissionem peccatorum; sed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem filios saeculi, id est, diaboli, remanere contendunt.' Mentiuntur, insidiantur, tergiversantur: non hoc dicimus. Omnes enim homines qui sunt filii diaboli, etiam filios saeculi, non autem omnes filios saeculi etiam filios diaboli dicimus. Absit enim ut filios diaboli dicamus fuisse sanctos patres, Abraham, Isaac, et Jacob, et alios hujusmodi, quando per nuptias generabant, et eos fideles qui usque nunc et deinceps adhuc generant. Nec tamen possumus Domino contradicere dicenti, *Filii saeculi hujus nubunt, et tradunt ad nuptias.* Quidam ergo filii saeculi hujus sunt, et tamen filii diaboli non sunt. Quamvis enim diabolus sit auctor et princeps omnium peccatorum; non tamen filios diaboli faciunt quaecumque peccata. Peccant enim et filii Dei, quoniam si dixerint se non habere peccatum, se ipsos seducunt, et veritas in eis non est. Sed ea conditione peccant, qua sunt filii adhuc hujus saeculi: qua vero gratia sunt filii Dei, non utique peccant; quia omnis qui natus est ex Deo, non peccat. Filios autem diaboli infidelitas facit, quod 'peccatum' proprie vocatur, quasi solum sit, si non exprimatur quale peccatum sit. Sicut 'Apostolus' cum dicitur, si non exprimatur quis apostolus, non intelligitur nisi Paulus; quia pluribus est Epistolis notior, et plus omnibus illis laboravit. Unde quod ait Dominus de Spiritu Sancto, *Ipse arguet mundum de peccato,* infidelitatem intelligi voluit. Hoc enim cum exponeret, ait, *De peccato quidem, quod non crediderunt in me.* Et ubi ait, *Si non venissem, et locutus eis fuissem, peccatum non haberent.* Non enim peccatum antea non habebant; sed ipsam voluit intelligi diffidentiam, qua nec praesenti et loquenti crediderunt, pertinentes ad eum de quo dicit Apostolus, *Secundum principem potestatis aeris, qui nunc operatur in filiis diffidentiae.* Ergo in quibus non est fides, filii sunt diaboli; quia non habent in

Cp. i. s. 26.
Luke xx. 34.
1 John i. 8.
1 John iii. 9.
1 Cor. xv. 10.
John xvi. 8, 9.
John xv. 22.
Eph. ii. 2.

interiore homine cur eis dimittatur quidquid hominis vel infirmitate, vel ignorantia, vel omnino aliqua mala voluntate committitur. Illi autem filii Dei, qui utique si dixerint se non habere peccatum, se ipsos decipiunt, et veritas in eis non est, profecto, quod sequitur, cum confitentur peccata sua (quod filii diaboli non faciunt, vel non secundum fidem quae filiorum Dei
1 John i. 8, 9. propria est faciunt), fidelis est et justus qui dimittat eis peccata, et mundet eos ab omni iniquitate. Ut autem plenius intelligatur quod dicimus, audiatur ipse Jesus, qui filiis Dei utique
Matt. vii. 11. loquebatur, dicens: *Si autem vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui in coelis est, dabit bona petentibus se?* Si enim filii Dei non essent, non eis diceret, *Pater vester qui in coelis est.* Et tamen eos malos esse dicit, et nosse bona dare filiis suis. Numquid inde mali, unde filii Dei? Absit: sed inde mali, unde adhuc filii saeculi, jam tamen filii Dei facti pignore Spiritus Sancti.

5. Baptismus igitur abluit quidem peccata omnia, prorsus omnia, factorum, dictorum, cogitatorum, sive originalia, sive addita, sive quae ignoranter, sive quae scienter admissa sunt: sed non aufert infirmitatem, cui regeneratus resistit, quando bonum agonem luctatur; consentit autem, quando sicut homo
Gal. vi. 1. in aliquo delicto praeoccupatur; propter illud gaudens in actione gratiarum, propter hoc autem gemens in allegatione
Ps. cxv. 3. (cxvi. 12.) orationum. Ibi dicens, *Quid retribuam Domino pro omnibus*
Matt. vi. 12. *quae retribuit mihi?* hic dicens, *Dimitte nobis debita nostra.*
Ps. xvii. (xviii.) 2. Propter illud dicens, *Diligam te, Domine, virtus mea:* propter
Ps. vi. 3. hoc dicens, *Miserere mei, Domine, quia infirmus sum.* Propter
Ps. xxiv. (xxv.) 15. illud dicens, *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse*
Ps. xxx. (xxxi.) 10. *evellet de laqueo pedes meos:* propter hoc dicens, *Turbatus est prae ira oculus meus.* Et innumerabilia, quibus divinae Litterae plenae sunt, quae alternis vicibus, vel exsultando de Dei bonis, vel moerendo de nostris malis, a filiis Dei dicuntur ex fide, quamdiu adhuc filii sunt etiam saeculi hujus pro vitae hujus infirmitate: quos tamen Deus a filiis diaboli non solum lavacro
Gal. v. 6. regenerationis, sed ipsius etiam quae per dilectionem operatur
Rom. i. 17. fidei probitate discernit; quia justus ex fide vivit. Haec autem infirmitas, cum qua usque ad corporis mortem defectu et pro-

fectu alternante contendimus, magnique interest quid vincat in nobis, regeneratione alia consumetur, de qua Dominus dicit, *In regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim*, etc. 'Regenerationem' quippe hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocat: quam Paulus quoque apostolus et adoptionem et redemptionem nuncupat, dicens, *Sed etiam nos ipsi primitias spiritus habentes, et ipsi in nobismetipsis ingemiscimus, adoptionem exspectantes, redemptionem corporis nostri.* Numquid non per lavacrum sanctum regenerati, adoptati et redempti sumus? Et tamen restat regeneratio, adoptio, redemptio, quam in fine venturam nunc patienter exspectare debemus, ut tunc filii hujus saeculi ex nulla parte jam simus. Quisquis igitur Baptismati derogat quod modo per illud percipimus, corrumpit fidem: quisquis autem jam nunc ei tribuit quod quidem per ipsum, sed tamen postea percepturi sumus, amputat spem. Nam si a me quisquam quaesierit, 'utrum per Baptismum salvi facti fuerimus;' negare non potero, dicente Apostolo, *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus Sancti.* Sed si quaesierit, 'utrum per idem lavacrum omni prorsus modo jam nos fecerit salvos;' respondebo, 'Non ita est.' Idem quippe item dicit apostolus: *Spe enim salvi facti sumus. Spes autem quae videtur, non est spes; quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam exspectamus.* Salus ergo hominis in Baptismate facta est, quia dimissum est quod peccati a parentibus traxit, vel quidquid etiam proprie ante Baptismum ipse peccavit: salus vero ejus tanta post erit, ut peccare omnino non possit.

Matt. xix. 28.

Rom. viii. 23.

Tit. iii. 5.

Rom. viii. 24, 25.

CHAPTER IV.

Calumny in regard to the Old Testament and the just men of old time. The Old Testament a figure of the New. The Saints of the Old Testament belong to the New.

6. Quibus ita se habentibus, ex his etiam illa quae deinceps nobis objiciunt refelluntur. Quis enim Catholicus dicat, quod

nos dicere jactitant, 'Spiritum Sanctum adjutorem virtutis in veteri Testamento non fuisse;' nisi cum vetus Testamentum
Gal. iv. 24. sic intelligimus, quemadmodum Apostolus dixit, *A monte Sina in servitutem generans?* Sed quia in eo praefigurabatur novum, qui hoc intelligebant tunc homines Dei, secundum distributionem temporum, veteris quidem Testamenti dispensatores et gestatores, sed novi demonstrantur haeredes. An vero illum
Ps. l. (li.) 12. ad Testamentum novum negabimus pertinere, qui dicit, *Cor mundum crea in me, Deus, et spiritum rectum innova in visce-*
Ps. xxxix. (xl.) 3, 4. *ribus meis?* aut illum qui dicit, *Posuit super petram pedes meos, et direxit gressus meos, et immisit in os meum canticum novum, hymnum Deo nostro?* vel illum ante Testamentum vetus, quod est a monte Sina, patrem fidelium, de quo dicit
Gal. iii. 15–18. Apostolus, *Fratres, secundum hominem dico, tamen hominis confirmatum testamentum nemo irritum facit aut superordinat. Abrahae dictae sunt promissiones et semini ejus. Non dicit, Et seminibus, tanquam in multis; sed tanquam in uno, Et semini tuo, quod est Christus. Hoc autem dico,* inquit, *Testamentum confirmatum a Deo, quae post quadringentos et triginta annos facta est lex non infirmat ad evacuandam promissionem. Si enim ex lege haereditas, jam non ex promissione: Abrahae autem per promissionem donavit Deus.*

7. Hic certe si quaeramus, utrum hoc Testamentum, quod dicit *confirmatum a Deo non infirmari a lege quae post quadringentos et triginta annos facta est,* utrum novum, an vetus intelligendum sit: quis respondere dubitet, 'Novum, sed in propheticis latebris occultatum, donec veniret tempus quo revelaretur in Christo?' Nam si dixerimus, 'Vetus;' quid erit illud *a monte Sina in servitutem generans?* Ibi enim *facta est lex post quadringentos et triginta annos:* qua lege hoc Testamentum promissionis Abrahae infirmari non posse confirmat; et hoc quod factum est ab Abraham, vult potius ad nos pertinere, quos vult esse filios liberae, non ancillae; haeredes ex promissione,
Gal. iv. 31. non lege; cum dicit, *Si enim ex lege haereditas, jam non ex promissione: Abrahae autem per promissionem donavit Deus. Ut* [*quae?] *quod facta lex est post quadringentos et triginta annos,* ad hoc subintraverit, ut abundaret delictum; cum per peccatum

praevaricationis convincitur hominis superbia de sua justitia praesumentis; et ubi abundavit delictum, superabundavit gratia, per fidem jam humilis hominis in lege deficientis, et ad Dei misericordiam fugientis. Ideo cum dixisset, *Si enim ex lege haereditas, jam non ex promissione; Abrahae autem per promissionem donavit Deus:* tanquam ei diceretur, 'Utquid ergo lex postea facta est?' subjunxit atque ait, *Quid ergo lex?* Cui mox interrogationi reddidit, *Praevaricationis gratia proposita est, donec veniret semen cui promissum est.* Hoc ident-idem ita dicit: *Si enim qui ex lege, haeredes sunt, exinanita est fides, et evacuata est promissio. Lex enim iram operatur: ubi enim non est lex, nec praevaricatio.* Quod ait in illo testimonio, *Si enim ex lege haereditas, jam non ex promissione; Abrahae autem per promissionem donavit Deus;* hoc in isto ait, *Si enim qui per legem, haeredes sunt; exinanita est fides, et evacuata promissio:* satis ostendens ad fidem nostram pertinere (quae novi utique est Testamenti) quod per promissionem donavit Deus Abrahae. Et quod ait in illo testimonio, *Quid ergo lex?* atque respondit, *Praevaricationis gratia proposita est:* hoc in isto subdidit similiter, *Lex enim iram operatur: ubi enim non est lex, nec praevaricatio.*

Rom. v. 20. Gal. iii. 19. Rom. iv. 14, 15. Gal. iii. 18.

8. Sive igitur Abraham, sive ante illum justi, sive post eum usque ad ipsum Moysen, per quem datum est Testamentum a monte Sina in servitutem generans, sive caeteri Prophetae post eum et sancti homines Dei usque ad Joannem Baptistam, filii sunt promissionis et gratiae secundum Isaac filium liberae, non ex lege, sed ex promissione haeredes Dei, cohaeredes autem Christi. Absit enim ut Noe justum, et prioris temporis justos, et quicumque ab illo usque ad Abraham justi esse potuerunt vel conspicui vel occulti, negemus ad supernam Jerusalem, quae mater nostra est, pertinere; quamvis anteriores tempore inveniantur esse quam Sara, quae ipsius liberae matris prophetiam figuramque gestabat. Quanto evidentius ergo post Abraham, cui sic declarata est ipsa promissio, ut pater multarum gentium diceretur, quicumque Deo placuerunt, filii promissionis habendi sunt? Non enim ex Abraham et deinceps justorum generatio verior, sed prophetia manifestior reperitur.

Cp. i. s. 39. Gal. iv. 24, 22. Rom. viii. 17. Gal. iv. 26. Gen. xvii. 4, 5.

9. Ad Testamentum autem vetus, quod est a monte Sina in servitutem generans, quod est Agar, illi pertinent, qui cum
Rom. vii. 12. acceperint legem sanctam et justam et bonam, putant sibi ad vitam, litteram posse sufficere: et ideo qua fiant factores legis,
Rom. x. 3. divinam misericordiam non requirunt: sed ignorantes Dei justitiam, et suam justitiam volentes constituere, justitiae Dei non sunt subjecti. Ex hoc genere fuit illa multitudo, quae adversus Deum in eremo murmuravit, et idolum fecit, et illa quae jam in ipsa terra promissionis fornicata est post deos alienos. Sed haec in ipso quoque vetere Testamento valde reprobata est multitudo. Illi etiam, quicumque ibi erant, sola quae ibi Deus pollicetur terrena promissa sectantes, et quid pro novo Testamento ea ipsa significent ignorantes, eorum adipiscendorum amore et amittendorum timore, Dei praecepta servabant; imo non servabant,
Gal. v. 6. sed sibi servare videbantur. Neque enim fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas metusque carnalis. Sic autem praecepta qui facit, procul dubio invitus facit; ac per hoc in animo non facit: magis vult enim omnino non facere, si secundum ea quae cupit et metuit permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse qui praecipit inspicit Deus. Tales erant filii terrenae Jerusalem, de qua dicit
Gal. iv. 25, 24. Apostolus, *Servit enim cum filiis suis*, pertinens ad Testamentum vetus *a monte Sina in servitutem generans, quod est Agar*. Ex ipso genere fuerunt, qui Dominum crucifixerunt, et in eadem infidelitate manserunt. Inde sunt adhuc etiam filii eorum in ingenti multitudine Judaeorum, quamvis jam novo Testamento, sicut prophetatum est, per Christi sanguinem patefacto atque
Matt. iii. 16, 17. firmato, et a flumine ubi baptizatus magisteriumque professus est, usque ad terminos terrae Evangelio diffamato. Qui Judaei, secundum prophetias quas legunt, per omnes sunt terras ubique dispersi, ut ex eorum quoque codicibus Christianae non desit testimonium veritati.

10. Et vetus igitur Testamentum Deus condidit: quia Deo
Gal. iv. 4. placuit, usque ad plenitudinem temporis promissis terrenis tanquam in praemio constitutis promissa velare coelestia; et populo terrenis bonis inhianti, et propterea durum cor habenti, quamvis spiritualem, tamen in tabulis lapideis legem dare. Exceptis

quippe Librorum veterum sacramentis, quae sola significandi ratione praecepta sunt (quanquam et in eis, quoniam spiritualiter intelligenda sunt, recte lex dicitur 'spiritualis'); caetera certe quae ad pietatem bonosque mores pertinentia, non ad aliquam significationem ulla interpretatione referenda, sed prorsus ut sunt dicta, facienda sunt: profecto illam Dei legem non solum illi tunc populo, verum etiam nunc nobis ad instituendam recte vitam necessariam nemo dubitaverit. Si enim Christus nobis abstulit illud gravissimum multarum observationum jugum, ne carnaliter circumcidamur, ne pecorum victimas immolemus, ne sabbato septeno dierum volumine redeunte ab operibus etiam necessariis quiescamus, et caetera hujusmodi, sed ea spiritualiter intellecta teneamus, remotisque umbris significantibus in rerum ipsarum quae significantur luce vigilemus: numquid propterea dicturi sumus, non ad nos pertinere quod scriptum est, ut alienum quodcumque perditum quisquis invenerit, reddat ei qui perdidit; et alia multa similia, quibus pie recteque vivere discitur, maximeque ipsum Decalogum, qui duabus illis lapideis tabulis continetur, excepta sabbati observatione carnali, quae spiritualem sanctificationem quietemque significat? Quis enim dicat non debere observare Christianos, ut uni Deo religionis obsequio serviatur, ut idolum non colatur, ut nomen Domini non accipiatur in vanum, ut parentes honorentur, ne adulteria, homicidia, furta, falsa testimonia perpetrentur, ne uxor, ne omnino res ulla concupiscatur aliena? Quis est tam impius, qui dicat ideo se ista legis non custodire praecepta, quia est ipse Christianus, nec sub lege, sed sub gratia constitutus?

Lev. vi. 3, 4.

Exod. xx. 3, 4, 7, 12–17.

11. Verum haec plane magna distantia est, quod faciunt ista sub lege positi, quos littera occidit, terrenam felicitatem vel cupiditate adipiscendi vel timore amittendi: et ideo non vere faciunt; quoniam carnalis cupiditas, qua peccatum commutatur potius vel augetur, cupiditate alia non sanatur. Hi ad vetus pertinent Testamentum, quod in servitutem generat; quia facit eos carnalis timor et cupiditas servos, non evangelica fides et spes et charitas liberos. Sub gratia vero positi, quos vivificat Spiritus, ex fide ista faciunt, quae per dilectionem operatur, in spe bonorum, non carnalium, sed spiritualium, non

terrenorum, sed coelestium, non temporalium, sed aeternorum; praecipue credentes in Mediatorem, per quem sibi non dubitant et spiritum gratiae subministrari, ut bene ista faciant, et ignosci posse cum peccant. Hi pertinent ad Testamentum novum, filii promissionis, regenerati Deo patre et libera matre. Hujus generis fuerunt antiqui omnes justi, et ipse Moyses Testamenti minister veteris, haeres novi; quia ex fide qua nos vivimus, una eademque vixerunt, incarnationem, passionem, resurrectionemque Christi credentes futuram, quam nos credimus factam: usque ad ipsum Joannem Baptistam quasi praeteritae dispensationis limitem quemdam, qui Mediatorem ipsum non aliqua umbra futuri, vel allegorica significatione, vel ulla prophetica praenuntiatione venturum esse significans, sed digito
John i. 29. demonstrans ait, *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi:* tanquam dicens, 'Quem multi justi videre concupierunt, in quem venturum ab ipsius humani generis initio crediderunt, de quo Abrahae dictae sunt promissiones, de quo scripsit Moyses, de quo Lex et Prophetae sunt testes: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.* Ab hoc Joanne et deinceps coeperunt de Christo fieri praeterita vel praesentia, quae ab illis omnibus anterioris temporis justis credebantur, sperabantur, desiderabantur futura. Eadem igitur fides est, et in illis qui nondum nomine, sed reipsa fuerunt antea Christiani, et in istis qui non solum sunt, verum etiam vocantur, et in utrisque eadem gratia
2 Cor. iv. 13. per Spiritum Sanctum. Unde dicit Apostolus: *Habentes autem eumdem spiritum fidei, secundum quod scriptum est, Credidi, propter quod locutus sum; et nos credimus, propter quod et loquimur.*

12. Aliter itaque dicitur jam obtinente loquendi consuetudine 'vetus Testamentum' Lex et Prophetae omnes, qui usque ad Joannem prophetaverunt; quod distinctius vetus 'Instrumentum,' quam vetus Testamentum vocatur: aliter autem sicut apostolica appellat auctoritas, sive hoc nomen exprimens, sive significans.
2 Cor. iii. 14, 15. Exprimit enim, ubi dicit, *Usque in hodiernum diem, quamdiu legitur Moyses, idipsum velamen in lectione veteris Testamenti manet; quod non revelatur, quia in Christo evacuatur.* Sic enim utique vetus Testamentum ad Moysi retulit ministerium.

Item dicit, *Ut serviamus in novitate spiritus, et non in vetustate litterae*: idipsum significans Testamentum nomine *litterae*. Item alio loco: *Qui et idoneos nos fecit ministros novi Testamenti, non litterae, sed spiritus: littera enim occidit, spiritus autem vivificat.* Et hic per commemorationem novi, illud utique vetus intelligi voluit. Multo autem evidentius, quamvis non dixerit, aut vetus, aut novum, duo ipsa Testamenta distinxit, per duos filios Abrahae, unum de ancilla, alium de libera: quod jam superius commemoravimus. Quid enim expressius quam ut diceret, *Dicite mihi, sub lege volentes esse legem non audistis? Scriptum est enim quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, et unum de libera: sed ille quidem qui de ancilla, secundum carnem natus est; qui autem de libera, per repromissionem: quae sunt in allegoria. Haec enim sunt duo Testamenta, unum quidem in monte Sina in servitutem generans, quod est Agar. Sina enim mons est in Arabia, quae conjuncta est huic quae nunc est Jerusalem: servit enim cum filiis suis. Quae autem sursum est Jerusalem, libera est, quae est mater nostra.* Quid clarius, quid certius, quid ab omni obscuritate atque ambiguitate remotius promissionis filiis? Et paulo post: *Nos autem fratres*, inquit, *secundum Isaac promissionis filii sumus.* Item paulo post: *Nos autem, fratres, non sumus ancillae filii, sed liberae; qua libertate Christus nos liberavit.* Eligamus igitur utrum antiquos justos ancillae filios dicamus, an liberae. Absit autem ut ancillae: ergo si liberae, ad novum pertinent Testamentum in Spiritu Sancto, quem vivificantem litterae occidenti opponit Apostolus. Nam quo pacto ad gratiam novi Testamenti non pertinent hi, de quorum dictis et Libris istos ejusdem gratiae dementissimos et ingratissimos inimicos refellendo convincimus?

Rom. vii. 6.

2 Cor. iii. 6.

Gal. iv. 21–26, 29, 31.

13. Sed dicet aliquis: 'Quomodo vetus appellatur, quod post quadringentos et triginta annos factum est per Moysen; et novum dicitur, quod ante tot annos factum est ad Abraham?' Qui ex hoc non litigiose, sed studiose movetur, intelligat primum, quia cum ex anteriore tempore dicitur 'vetus,' ex posteriore autem 'novum,' revelationes eorum considerantur in his nominibus, non institutiones. Per Moysen quippe revelatum est Testamentum vetus, per quem data est lex sancta, et justa, et bona,

Gal. iii. 17.

Rom. vii. 12.

per quam fieret non abolitio, sed cognitio peccati; qua convincerentur superbi suam justitiam volentes constituere, quasi divino adjutorio non egentes, et rei facti litterae confugerent ad gratiae spiritum, non sua justitia justificandi, sed Dei, hoc est, quae illis esset ex Deo. Nam sicut idem apostolus loquitur.

Rom. iii. 20, 21. *Per legem cognitio peccati: nunc autem sine lege justitia Dei manifestata est, testificata per Legem et prophetas.* Lex quippe, eo ipso quo in ea nemo justificatur, testimonium perhibet

Gal. iii. 11. justitiae Dei. Quod enim in lege nemo justificatur apud Deum, manifestum est, quia justus ex fide vivit. Sic ergo, cum lex non justificat impium de praevaricatione convictum, mittit ad justificantem Deum, atque ita justitiae Dei perhibet testimonium. Prophetae vero testimonium perhibent justitiae Dei, praenuntiando Christum, qui factus est nobis sapientia a Deo et justitia

1 Cor. i. 30, 31. et sanctificatio et redemptio: ut quemadmodum scriptum est. *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Erat autem occulta ista lex ab initio, cum homines iniquos natura ipsa convinceret, aliis facientes quod sibi fieri noluissent. Revelatio autem novi Testamenti in Christo facta est, cum est manifestatus in carne; in quo apparuit justitia Dei, id est, quae hominibus ex Deo est. Hinc enim ait: *Nunc autem sine lege justitia Dei manifestata est.* Ecce qua causa illud dicitur 'vetus' Testamentum, quia priore; hoc autem 'novum,' quia posteriore tempore revelatum est. Deinde, quia Testamentum vetus pertinet ad hominem veterem, a quo necesse est hominem incipere; novum autem ad hominem novum, quo debet homo ex vetustate transire. Ideo in illo sunt promissa terrena, in isto promissa coelestia: quia et hoc ad Dei misericordiam pertinuit, ne quisquam vel ipsam terrenam qualemcumque felicitatem nisi a Domino creatore universitatis putet cuiquam posse conferri. Sed si propter illam colatur Deus, servilis est cultus, pertinens ad filios ancillae: si autem propter ipsum Deum, ut in aeterna vita sit

1 Cor. xv. 28. Deus omnia in omnibus, liberalis est servitus, pertinens ad filios liberae, quae est mater nostra aeterna in coelis; quae prius tanquam sterilis apparebat, quando perspicuos filios non habebat;

Isa. liv. 1. nunc autem videmus quod de illa prophetatum est, *Laetare, sterilis, quae non paris; erumpe et exclama, quae non parturis:*

quia multi filii desertae, magis quam ejus quae habet virum : id est, magis quam illius Jerusalem, quae legis quodammodo vinculo maritata est, et servit cum filiis suis. Tempore igitur veteris Testamenti Spiritum Sanctum in eis, qui etiam tunc secundum Isaac promissionis filii erant, non solum adjutorem, quod isti suo dogmati sufficere existimant ; verum etiam largitorem dicimus fuisse virtutis, quod isti negant, libero eam potius arbitrio tribuentes, contradicentibus illis patribus qui sciebant ad Deum veraci pietate clamare, *Diligam te, Domine, virtus mea.* Ps. xvii. (xviii.) 2.

CHAPTER V.

Calumny as to the righteousness of the Prophets and Apostles.

14. Aiunt etiam, 'quod omnes Apostoli vel Prophetae non plene sancti definiantur a nobis, sed in comparatione pejorum minus malos eos fuisse dicamus ; et hanc esse justitiam cui Deus testimonium perhibet, ut quomodo dicit propheta, justificatam Sodomam comparatione Judaeorum, sic etiam nos criminosorum comparatione dicamus sanctos aliquam exercuisse virtutem.' Absit ut ista dicamus : sed aut non valent intelligere, aut nolunt advertere, aut calumniandi studio dissimulant se scire quod dicimus. Audiant ergo, vel ipsi, vel potius ii quos idiotas et ineruditos decipere moliuntur. Nostra fides, hoc est Catholica fides, justos ab injustis non operum, sed ipsa fidei lege discernit ; quia justus ex fide vivit. Per quam discretionem fit, ut homo ducens vitam sine homicidio, sine furto, sine falso testimonio, sine appetitu rei ullius alienae, parentibus honorem debitum reddens, castus usque ad continentiam ab omni omnino concubitu, etiam conjugali, eleemosynarum largissimus, injuriarum patientissimus, qui non solum non auferat aliena, sed nec sua reposcat ablata, vel etiam venditis omnibus suis erogatisque in pauperes, nihil suum propriumque possideat ; cum suis tamen istis velut laudabilibus moribus, si non in Deum fidem rectam et Catholicam teneat, de hac vita damnandus abscedat. Alius autem, habens quidem opera bona ex fide recta quae per dilectionem operatur, non tamen ita ut ille bene Ezek. xvi. 46-57. Gal. v. 6.

moratus, incontinentiam suam sustentat honestate nuptiarum, conjugii carnalis debitum et reddit et repetit, nec sola propagationis causa, verum etiam voluptatis, quamvis cum sola uxore,
1 Cor. vii. 6. concumbit, quod conjugatis secundum veniam concedit Apostolus: injurias non tam patienter accipit, sed ulciscendi cupiditate
Matt. vi. 12. fertur iratus; quamvis, ut possit dicere, *Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*, rogatus ignoscat: possidet rem familiarem, faciens inde quidem eleemosynas, non tamen quam ille tam
Cp. 1 Cor. vi. 1. largas; non aufert aliena; sed quamvis ecclesiastico judicio, non forensi, tamen repetit sua: nempe iste qui moribus illo videtur inferior, propter rectam fidem quae illi est in Deum, ex qua vivit, et secundum quam in omnibus delictis suis se accusat, in omnibus bonis operibus Deum laudat, sibi tribuens ignominiam, illi gloriam, atque ab ipso sumens et indulgentiam peccatorum et dilectionem recte factorum, de hac vita liberandus et in consortium cum Christo regnaturorum recipiendus emigrat. Quare, nisi propter fidem? Quae licet sine operibus neminem salvat (ipsa enim est non reproba fides, quae per dilectionem operatur); tamen per ipsam etiam peccata solvuntur, quia justus ex fide vivit: sine ipsa vero etiam quae videntur bona
Rom. xiv. 23. opera, in peccata vertuntur; omne enim quod non est ex fide, peccatum est. Et fit propter hanc maximam differentiam, ut cum, dubitante nullo, perseverans virginalis integritas conjugali castitate sit potior; tamen mulier etiam bis nupta Catholica professae virgini haereticae praeferatur; nec ita praeferatur, ut ista melior sit in Dei regno, sed ut illa ibi non sit omnino. Nam et ille quem velut melioribus descripsimus moribus, si adsit ei fides recta, superat illum alterum, sed ambo illic erunt: si autem fides ei desit, sic ab illo superatur, ut ipse ibi non sit.

15. Cum itaque justi omnes et antiquiores et Apostoli ex fide vixerint recta, quae est in Christo Jesu Domino nostro; moresque tam sanctos cum fide habuerint, ut licet non tam perfectae virtutis in hac vita esse potuerint, quam quae post hanc vitam futura est, tamen quidquid peccati ex humana infirmitate subreperet, pietate ipsius fidei continuo deleretur: unde fieri potest ut in comparatione iniquorum, quos damnaturus est

Deus, 'justos' eos fuisse dicendum sit; cum per piam fidem tam in contrarium ab illis impiis sint remoti, ut clamet Apostolus, *Quae pars fideli cum infideli?* Sed videlicet Pelagiani novi haeretici, religiosi amatores et laudatores videntur sibi esse sanctorum, si non audeant dicere imperfectae illos fuisse virtutis, cum hoc confiteatur Vas electionis, qui considerans ubi adhuc esset, et quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, *Non quia jam acceperim*, ait, *aut jam perfectus sim: fratres, ego me ipsum non arbitror apprehendisse.* Et paulo post tamen, qui se negaverat esse perfectum, *Quotquot ergo perfecti*, inquit, *hoc sapiamus:* ut ostenderet secundum istius vitae modum esse quamdam perfectionem, eique perfectioni hoc quoque deputari, si se quisque noverit nondum esse perfectum. Quid enim perfectius, quidve excellentius in veteri populo sacerdotibus sanctis? Et tamen eis praecepit Deus sacrificium primitus pro suis offerre peccatis. Et quid sanctius in novo populo Apostolis? Et tamen praecepit eis Dominus in oratione dicere, *Dimitte nobis debita nostra.* Omnium igitur piorum sub hoc onere corruptibilis carnis et in istius vitae infirmitate gementium spes una est, quod advocatum habemus ad Patrem, Jesum Christum justum, et ipse est exoratio peccatorum nostrorum.

2 Cor. vi. 15. Acts ix. 15. Wisd. ix. 15. Phil. iii. 12, 13, 15. Lev. ix. 7; xvi. 6. 1 John ii. 1, 2.

CHAPTER VI.

Calumny as to sin in Christ.

16. Justum advocatum non habent illi, qui sunt a justis (etiamsi sola ista esset differentia) in contrarium longeque discreti. Quem justum advocatum absit ut dicamus, sicut ipsi calumniantur, 'carnis necessitate mentitum:' sed dicimus eum in similitudine carnis peccati de peccato damnasse peccatum. Quod fortasse isti non intelligentes, et calumniandi cupiditate caecati, quam diversis modis 'peccati' nomen in Scripturis sanctis poni soleat ignorantes, peccatum Christi affirmare nos jactant. Dicimus itaque Christum, et nullum habuisse peccatum, nec in anima, nec in carne; et suscipiendo carnem in similitudine carnis peccati de peccato damnasse peccatum. Quod subob-

Rom. viii. 3.

scure ab Apostolo dictum duobus modis solvitur: sive quia rerum similitudines solent earum rerum nominibus nuncupari, quarum similes sunt, ut ipsam similitudinem carnis peccati voluisse intelligatur Apostolus appellare 'peccatum:' sive quia sacrificia pro peccatis 'peccata' appellabantur in lege, quae omnia figurae fuerunt carnis Christi, quod est verum et unicum sacrificium pro peccatis, non solum his quae universa in Baptismate diluuntur, verum etiam his quae post ex hujus vitae infirmitate subrepunt; propter quae quotidie universa in oratione ad Deum clamat Ecclesia, *Dimitte nobis debita nostra;* et dimittuntur nobis per singulare sacrificium pro peccatis, quod Apostolus, secundum legem loquens, non dubitavit appellare 'peccatum.' Unde est etiam illud ejus multo evidentius, nec aliquo bivio cujusquam ambiguitatis incertum: *Obsecramus pro Christo reconciliari Deo: eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos simus justitia Dei in ipso.* Nam quod superius commemoravi, *De peccato damnavit peccatum;* quia non dictum est, 'de peccato suo,' potest quispiam sic intelligere, ut dicat eum de peccato Judaeorum damnasse peccatum; quia de peccato eorum, qui eum crucifixerunt, factum est ut sanguinem suum in remissionem funderet peccatorum: hoc vero, ubi dicitur Deus ipsum Christum, qui non noverat peccatum, fecisse peccatum, non mihi convenientius videtur intelligi, quam Christum factum sacrificium pro peccatis, et ob hoc appellatum esse peccatum.

2 Cor. v. 20, 21.

CHAPTER VII.

Calumny as to the fulfilment of commandments in the life to come.

17. Quis autem ferat eos objicere nobis, 'quod post resurrectionem tales processus futuros esse dicamus, ut ibi incipiant homines, quae hic noluerint, Dei mandata complere:' quoniam dicimus, ibi omnino nullum futurum esse peccatum, nec cum aliqua peccati cupiditate conflictum; tanquam ipsi audeant hoc negare? Sapientiam quoque et cognitionem Dei tunc perfici in nobis, et in Domino tantam exsultationem, ut ea sit plena et vera securitas, quis negabit, nisi tam aversus sit a vero, ut ob

hoc ad eam pervenire non possit? Verum haec non erunt in praeceptis, sed in eorum quae hic observanda sunt praemio praeceptorum. Quorum quidem praeceptorum contemptus illo non perducit ad praemium, sed hic studium praecepta servandi gratia Dei tribuit. Quae si quid etiam in eis praeceptis minus servatur, ignoscit, propter quod orando dicimus, et, *Fiat voluntas tua;* et, *Dimitte nobis debita nostra.* Hic ergo praeceptum est, ut non peccemus: ibi praemium, non posse peccare. Hic praeceptum est, ut desideriis peccati non obediamus: ibi praemium, ut desideria peccati non habeamus. Hic praeceptum est, *Intelligite ergo, qui insipientes estis in populo; et stulti, aliquando sapite:* ibi praemium est, plena sapientia et perfecta cognitio. *Videmus* enim *nunc per speculum in aenigmate,* ait Apostolus; *tunc autem facie ad faciem. Nunc scio ex parte; tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum.* Hic praeceptum est, *Exsultate Deo adjutori nostro;* et, *Exsultate, justi, in Domino:* ibi praemium est, exsultare perfecto et ineffabili gaudio. Postremo in praecepto positum est, *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam:* in praemio autem, *Quoniam ipsi saturabuntur.* Unde, quaeso, saturabuntur, nisi quod *esuriunt et sitiunt?* Quis igitur ita, non solum a divino, sed a sensu quoque abhorret humano, qui dicat in homine tantam esse posse justitiam, cum ab illo esuritur et sititur, quanta erit, cum ex illa saturabitur? Quando autem *esurimus sitimusque justitiam,* si fides Christi vigilat in nobis, quid nos nisi Christum esurire ac sitire credendum est, qui factus est nobis sapientia a Deo et justitia et sanctificatio et redemptio; ut, quemadmodum scriptum est, *Qui gloriatur, in Domino glorietur?* Et quia modo in eum non videntes credimus, ideo sitimus esurimusque justitiam. Quamdiu enim sumus in corpore, peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, non per speciem. Quem cum viderimus, pervenientes utique ad speciem, exsultabimus gaudio inenarrabili: et tunc justitia saturabimur; quia nunc ei pio desiderio dicimus, *Saturabor cum manifestabitur gloria tua.*

Matt. vi. 10, 12.

Ps. xciii. (xciv.) 8.

1 Cor. xiii. 12.

Ps. lxxx. (lxxxi.) 2.

Ps. xxxii. (xxxiii.) 1.

Matt. v. 6.

1 Cor. i. 30, 31.

1 Pet. i. 8.

2 Cor. v. 6, 7.

1 Pet. i. 8.

Ps. xvi. (xvii.) 15.

18. Quam vero est, non dico impudens, sed insana superbia, nondum esse aequales Angelis Dei, et putare se jam posse habere justitiam aequalem Angelis Dei; nec intueri tam magnum

Cp. Luke xx. 36.

et sanctum virum, qui utique ipsam justitiae perfectionem
2 Cor. xii. 7–9. esuriebat atque sitiebat, quando magnitudine revelationum nolebat extolli; nec tamen, ut non extolleretur, arbitrio suo voluntatique commissus est, sed accepit stimulum carnis, angelum Satanae, qui eum colaphizaret; propter quod Dominum ter rogavit, ut discederet ab eo; dixitque ei Dominus, *Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur.* Quae virtus, nisi ad quam pertinet non extolli? Et quis dubitat hoc ad justitiam pertinere? Hujus igitur justitiae perfectione sunt
Matt. xviii. 10. praediti Angeli Dei, qui semper vident faciem Patris, ac per hoc totius Trinitatis, quia per Filium vident in Spiritu Sancto. Nihil est autem ista revelatione sublimius: nec tamen Angelorum quisquam illa contemplatione laetantium necessarium habet angelum Satanae, a quo colaphizetur, ne illum tanta magnitudo revelationis extollat. Hanc perfectionem virtutis utique nondum habebat apostolus Paulus, nondum aequalis Angelis Dei: sed inerat illi extollendi se infirmitas, quae per angelum etiam Satanae fuerat comprimenda, ne revelationum magnitudine extolleretur. Quanquam itaque ipsum Satanam elatio prima dejecerit: tamen summus ille medicus, qui bene uti novit etiam malis, de angelo Satanae adhibuit contra elationis vitium, salubre, quamvis molestum medicamentum; sicut fieri consuevit antidotum etiam de serpentibus contra venena serpentum. Quid est ergo, *Sufficit tibi gratia mea*, nisi, 'ne deficiendo succumbas sub colapho angeli Satanae?' Et quid est, *Virtus in infirmitate perficitur*, nisi quia in isto loco infirmitatis hactenus perfectio potest esse virtutis, ut ipsa infirmitate praesente elatio reprimatur? Quae utique infirmitas futura immortalitate sanabitur. Quomodo est enim dicenda sanitas plena, ubi etiam de angeli Satanae colapho adhuc est necessaria medicina?

19. Ex hoc factum est, virtutem, quae nunc est in homine justo, 'perfectam' hactenus nominari, ut ad ejus perfectionem pertineat etiam ipsius imperfectionis et in veritate cognitio, et in humilitate confessio. Tunc enim est secundum hanc infirmitatem pro suo modulo perfecta ista parva justitia, quando
Phil. iii. 12. etiam quid sibi desit intelligit. Ideoque Apostolus et imper-

fectum et perfectum se dicit: imperfectum scilicet, cogitando quantum illi ad justitiam desit, cujus plenitudinem adhuc esurit ac sitit; perfectum autem, quod et suam imperfectionem confiteri non erubescit, et ut perveniat bene procedit. Sicut possumus dicere perfectum esse viatorem, cujus bene promovetur accessio, quamvis non perficiatur intentio, nisi fuerit facta perventio. Propterea cum dixisset, *Secundum justitiam, quae in lege est, qui fuerim sine querela:* mox addidit, *Quae mihi lucra fuerunt, haec propter Christum damna esse duxi: verumtamen et arbitror omnia damnum esse propter eminentem scientiam Christi Jesu Domini nostri; propter quem omnia non solum detrimenta credidi, verum etiam stercora existimavi esse, ut Christum lucrifaciam, et inveniar in illo non habens meam justitiam quae ex lege est, sed eam quae est per fidem Christi, quae est ex Deo justitia in fide.* Ecce Apostolus *secundum justitiam quae ex lege est, sine querela* se fuisse, non utique mendaciter dicit; et tamen haec *quae illi lucra fuerunt,* abjicit *propter Christum,* et damna, detrimenta, *stercora* existimat, non solum haec, sed et caetera omnia quae supra commemoravit; propter non qualemlibet, sed *eminentem,* sicut ipse dicit, *scientiam Christi Jesu Domini nostri,* quam procul dubio adhuc in fide habebat, nondum in specie. Tunc enim erit *eminens Christi scientia,* quando fuerit ita revelatus, ut quod creditur videatur. Unde alio loco ita dicit: *Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum illo in gloria.* Hinc et ipse Dominus: *Qui diligit me,* inquit, *diligetur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo me ipsum illi.* Hinc Joannes evangelista: *Dilectissimi,* inquit, *filii Dei sumus, et nondum apparuit quod erimus. Scimus autem quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Tunc erit *eminens Christi scientia.* Nunc enim est quidem abscondita in fide, sed nondum eminens apparet in specie.

Phil. iii. 6-9.

Col. iii. 3, 4.

John xiv. 21.

1 John iii. 2.

20. Abjicit ergo illa beatus Paulus praeterita institiae suae tanquam *detrimenta* et *stercora, ut Christum lucrifaciat,* et *inveniatur in illo non habens suam justitiam, quae ex lege est.* Quare *suam, si ex lege est?* Neque enim lex illa Dei non est:

quis hoc nisi Marcion et Manichaeus, et aliae similes pestes, dixerunt? Cum ergo lex illa Dei sit, justitiam *suam* dicit esse *quae ex lege est:* quam justitiam suam noluit habere, sed projecit ut *stercora*. Cur ita, nisi quia hoc est, quod etiam superius
S. 9. demonstravimus, eos esse sub lege, qui ignorantes Dei justitiam,
Rom. x. 3. et suam volentes constituere, justitiae Dei non sunt subjecti? Putant enim se arbitrii sui viribus implere legem jubentem, et ista implicati superbia, ad gratiam non convertuntur juvantem.
2 Cor. iii. 6. Sic eos littera occidit, aut aperte etiam sibi reos, non faciendo quod praecipit; aut putando se facere, quod spirituali, quae ex Deo est, non faciunt charitate. Ita remanent aut aperte iniqui, aut fallaciter justi; in aperta iniquitate evidenter elisi, in fallaci justitia insipienter elati. Ac per hoc miro quidem modo, sed tamen vero, justitiam legis non implet justitia quae in lege est,
Rom. viii. 4. vel ex lege, sed quae in spiritu gratiae. Justitia quippe legis impletur in eis, sicut scriptum est, qui non secundum carnem ambulant, sed secundum spiritum. Secundum justitiam vero quae in lege est, se fuisse *sine querela* in carne, non in spiritu, dicit Apostolus; et justitiam quae *ex lege* est, *suam* dicit fuisse, non Dei. Intelligendum est igitur justitiam legis non impleri secundum justitiam, quae in lege est, vel ex lege, id est, secundum justitiam hominis; sed secundum justitiam quae est in spiritu gratiae: ergo secundum justitiam Dei, hoc est, quae homini ex Deo est. Quod planius et brevius ita dici potest: Justitiam legis non impleri cum lex jubet, et homo quasi suis viribus facit; sed cum Spiritus adjuvat, et hominis
[*non libera?] *libera, sed Dei gratia liberata voluntas facit. Legis itaque justitia est, jubere quod Deo placet, vetare quod displicet: in lege autem justitia est, servire litterae, et extra eam nullum Dei adjutorium ad recte vivendum requirere. Cum enim dixisset, *Non habens meam justitiam, quae ex lege est, sed eam quae est per fidem Christi:* addidit, *quae est ex Deo.* Ipsa est ergo justitia Dei, quam superbi ignorantes, suam volunt constituere. Non enim propterea 'justitia Dei' dicitur, quoniam Deus ea justus est; sed quia homini ex Deo est.

21. Secundum hanc autem justitiam Dei, hoc est, quae ex
Gal. v. 6. Deo nobis est, nunc fides operatur per dilectionem. Id autem

operatur, quomodo perveniat homo ad eum, in quem modo non videns credit; quem cum viderit, tunc quod erat in fide per speculum in aenigmate, jam erit in specie facie ad faciem: tunc perficietur et ipsa dilectio. Nimis quippe insipienter dicitur, tantum amari Deum antequam videatur, quantum amabitur cum videbitur. Porro si in hac vita, pio nemine dubitante, quanto amplius diligimus Deum, tanto sumus utique justiores; quis dubitet, piam veramque justitiam, cum fuerit dilectio Dei perfecta, tunc perfici? Tunc ergo lex, ita ut nihil omnino desit, implebitur; cujus *legis*, secundum Apostolum, *plenitudo dilectio est.* Ac per hoc cum dixisset, *Non habens meam justitiam, quae ex lege est, sed eam quae est per fidem Christi, quae est ex Deo justitia in fide;* deinde subjunxit, *Ad cognoscendum eum, et virtutem resurrectionis ejus, et communicationem passionum ejus.* Haec omnia nondum plena et perfecta in Apostolo erant, sed tanquam in via positus ad eorum plenitudinem perfectionemque currebat. Nam quomodo jam perfecte cognoverat Christum, qui dicit alio loco, *Nunc scio ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum?* Et quomodo jam perfecte cognoverat *virtutem ejus resurrectionis*, cui restabat eam plenius tempore resurrectionis carnis experiendo cognoscere? Et quomodo jam perfecte cognoverat *communicationem passionum* ejus, nondum pro illo passionem mortis expertus? Denique addit et dicit: *Si quo modo occurram in resurrectionem mortuorum.* Ac deinde ait: *Non quia jam acceperim, aut jam perfectus sim.* Quid ergo se confitetur nondum accepisse, et in quo nondum esse perfectum, nisi in ea justitia, quae ex Deo est, quam concupiscens noluit *suam* habere, *quae ex lege est?* Hinc enim loquebatur, et ista fuit causa ut haec diceret, resistens inimicis gratiae Dei, pro qua largienda crucifixus est Christus; ex quorum genere etiam isti sunt.

1 Cor. xiii. 12.

Rom. xiii. 10.

Phil. iii. 10–12.

1 Cor. xiii. 12.

22. Nam ex quo loco suscepit haec dicere, sic exorsus est: *Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu Deo servimus;* vel sicut nonnulli codices habent, *qui spiritui Deo*, vel *spiritui Dei servimus; et gloriamur in Christo Jesu, et non in carne fidentes.* Hinc manifestum est adversus Judaeos eum agere, qui carna-

Phil. iii. 2–19.

liter observantes legem, et suam justitiam volentes constituere, occidebantur littera, non vivificabantur spiritu; et in se gloriabantur, cum Apostoli et omnes promissionis filii gloriarentur in Christo. Deinde subjecit: *Quanquam ego habeam fiduciam in carne: si quis alius in carne putat se fiduciam habere, magis ego.* Et enumerans omnia quae secundum carnem habent gloriam, ad illud terminavit, ubi ait: *Secundum justitiam quae in lege est, qui fuerim sine querela.* Et cum haec sibi omnino *damna* et *detrimenta* et *stercora* fuisse dixisset, ut Christum lucrifaceret, adjecit unde agitur: *Et inveniar in illo non habens justitiam meam, quae ex lege est, sed eam quae est per fidem Christi, quae est ex Deo.* Hujus ergo justitiae perfectionem, quae non erit nisi in illa *eminenti scientia Christi*, propter quam sibi dixit omnia *damnum* esse, *nondum* se *accepisse* confessus est, et propterea nondum esse *perfectum*. *Sequor autem*, inquit, *si apprehendam, in quo et apprehensus sum a Christo Jesu.* Tale est, *apprehendam in quo et apprehensus*
1 Cor. xiii. 12. *sum;* quale est, *cognoscam sicut et cognitus sum.* *Fratres*, inquit, *ego me ipsum non arbitror apprehendisse: unum autem, quae retro sunt, oblitus, in ea quae ante sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernae vocationis Dei in Christo Jesu.* Ordo verborum est, *unum autem sequor.* De quo uno bene intelligitur et Dominus admonuisse Martham,
Luke x. 41, 42. ubi ait: *Martha, Martha, sollicita es, et turbaris circa plurima; porro unum est necessarium.* Hoc iste volens apprehendere, tanquam in via constitutus, *sequi* se dixit *ad palmam supernae vocationis Dei in Christo Jesu.* Quis autem cunctetur, cum hoc quod sequi se asseverat apprehenderit, tunc habiturum eum, justitiam aequalem justitiae sanctorum Angelorum, quorum neminem utique, ne magnitudine revelationem extollatur, Satanae angelus colaphizat? Deinde admonens eos qui possent illius justitiae plenitudine jam se putare perfectos, *Quotquot ergo*, inquit, *perfecti, hoc sapiamus:* tanquam diceret, 'Si secundum hominis mortalis capacitatem pro hujus vitae modulo perfecti sumus, ad ipsam perfectionem hoc quoque pertinere intelligamus, ut angelica illa, quae in Christi manifestatione nobis erit, justitia, nondum nos perfectos esse sapiamus. *Et si*

quid aliter sapitis, inquit, *hoc quoque vobis Deus revelabit.* Quomodo, nisi ambulantibus et proficientibus in via rectae fidei, donec ista peregrinatio finiatur, et ad speciem veniatur? Unde consequenter adjunxit: *Verumtamen, in id quod pervenimus, in eo ambulemus.* Deinde concludit, ut caveantur illi, de quibus hic locus sermonis ejus sumpsit exordium: *Imitatores mei*, inquit, *estote, fratres, et intendite eos qui sic ambulant, sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant, de quibus saepe dicebam vobis, nunc etiam flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis est interitus*, et caetera. Illi ipsi sunt, de quibus incipiens dixerat, *Videte canes, videte malos operarios*, et sequentia. Omnes itaque sunt *inimici crucis Christi*, qui volentes constituere suam justitiam, quae ex lege est, id est, littera tantum jubente, non spiritu implente, justitiae Dei non sunt subjecti. Si enim qui per legem, haeredes sunt, exinanita est fides. Si per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est, ergo evacuatum est scandalum crucis. Ac per hoc illi *inimici* sunt *crucis* ejus, qui per legem dicunt esse justitiam, ad quam jubere pertinet, non juvare. Gratia vero Dei per Jesum Christum Dominum in Spiritu Sancto adjuvat infirmitatem nostram. Rom. iv. 14. Gal. ii. 21; v. 11.

23. Quamobrem qui secundum justitiam quae in lege est, sine fide gratiae Christi vivit, sicut se Apostolus sine querela vixisse commemorat, nullam veram putandus est habere justitiam: non quia lex vera et sancta non est, sed quia obedire velle litterae jubenti, sine vivificante Spiritu Dei, veluti ex viribus liberi arbitrii, justitia vera non est. Justitia vero, secundum quam justus ex fide vivit, quoniam per spiritum gratiae homini ex Deo est, vera justitia est. Quae licet non immerito in aliquibus justis pro hujus vitae capacitate 'perfecta' dicitur, parva tamen est ad illam magnam, quam capit aequalitas Angelorum. Quam qui nondum habebat, et propter illam quae jam inerat, perfectum, et propter istam quae adhuc deerat, imperfectum se esse dicebat. Sed plane minor ista justitia facit meritum, major illa fit praemium. Unde qui istam non sequitur, illam non assequitur. Quocirca post resurrectionem hominis, futuram negare justitiae plenitudinem, et putare tantam futuram esse justitiam in corpore vitae illius, quanta esse potest in corpore mortis Gal. iii. 11. Rom. vii. 24.

hujus, dementiae singularis est. Non autem illic incipere homines, quae hic noluerint Dei mandata complere, verissimum est. Erit enim perfectissimae plenitudo justitiae, non tamen hominum mandata sectantium, et ad eam plenitudinem pro-
1 Cor. xv. 52. ficiendo nitentium; sed in ictu oculi, sicut ipsa futura est resurrectio mortuorum: quoniam illa perfectae magnitudo justitiae eis qui hic mandata fecerunt praemium dabitur, non et ipsa facienda mandabitur. Sed ita dixerim, 'mandata fecerunt,' ut ad ipsa mandata meminerimus pertinere orationem, in qua
Matt. vi. 10, 12. quotidie veraciter dicunt sancti filii promissionis et, *Fiat voluntas tua* et, *Dimitte nobis debita nostra.*

CHAPTER VIII.

Three main points of Pelagian heresy. Insidious questions raised by Pelagians; their five principal calumnies.

24. Cum igitur Pelagiani his atque hujusmodi veritatis testimoniis et vocibus urgentur, ne negent originale peccatum; ne gratiam Dei qua justificamur, non gratis, sed secundum merita nostra dari dicant; ne in homine mortali, quamlibet sancto et bene agente, tantam dicant esse justitiam, ut ei non sit necessaria etiam post regenerationis lavacrum, donec istam vitam finiat, remissio peccatorum: ergo cum urgentur, ne ista tria dicant, et per haec homines qui eis credunt a gratia Salvatoris alienent, et
1 Tim. iii. 6. elatos in superbiam in judicium diaboli praecipites ire persuadeant; immittunt aliarum nebulas quaestionum, in quibus eorum apud homines simpliciores, sive tardiores, sive sanctis Litteris minus eruditos, impietas delitescat. Hae sunt nebulae, de laude creaturae, laude nuptiarum, laude legis, laude liberi arbitrii, laude sanctorum: quasi quisquam nostrum ista vituperet, ac non potius omnia in honorem Creatoris et Salvatoris debitis laudibus praedicet. Sed neque creatura ita vult laudari,
1 John ii. 16. ut nolit sanari. Et nuptiae quanto magis laudandae sunt, tanto minus eis imputanda est pudenda carnis concupiscentia, quae non est a Patre, sed ex mundo est; quam profecto invenerunt in hominibus nuptiae, non fecerunt; quia et illa in plurimis sine

ipsis est, et ipsae, si nemo peccasset, sine illa esse potuerunt. Et lex sancta et justa et bona; nec ipsa est gratia, et nihil ex ea recte fit sine gratia; quia non est data quae posset vivificare, sed praevaricationis causa posita est, ut convictos concluderet sub peccato, et promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus. Et liberum arbitrium captivatum nonnisi ad peccatum valet; ad justitiam vero, nisi divinitus liberatum adjutumque, non valet. Ac per hoc et sancti omnes, sive ab illo antiquo Abel usque ad Joannem Baptistam, sive ab ipsis Apostolis usque ad hoc tempus, et deinceps usque ad terminum saeculi, in Domino laudandi sunt, non in se ipsis. Quia et illorum anteriorum vox est, *In Domino laudabitur anima mea;* et istorum posteriorum vox est, *Gratia Dei sum id quod sum.* Et ad omnes pertinet, *Ut qui gloriatur, in Domino glorietur:* et confessio communis est omnium, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.*

Rom. vii. 12. Gal. iii. 21, 19, 22. Ps. xxxiii. (xxxiv.) 3. 1 Cor. xv. 10. 1 Cor. i. 31. 1 John i. 8.

CHAPTER IX.

The opinion of Catholics shown to be midway between that of Manicheans and Pelagians, and to refute both.

25. Sed quoniam in his quinque rebus quas proposui, in quibus quaerunt latebras, et de quibus connectunt calumnias, divinis documentis produntur atque convincuntur; excogitaverunt 'Manichaeorum' detestabili nomine imperitos quos potuerint deterrere, ne adversus eorum perversissima dogmata aures accommodent veritati, quia scilicet Manichaei quinque istorum tria priora blasphemando condemnant; dicentes, neque humanam creaturam, neque nuptias, neque legem a summo et vero Deo esse institutam. Non autem accipiunt quod veritas dicit, a libero arbitrio exordium sumpsisse peccatum, et ex illo esse omne vel angeli vel hominis malum; quia mali naturam semper malam et Deo coaeternam nimis a Deo exorbitantes credere maluerunt. Sanctos quoque Patriarchas et Prophetas quantis possunt exsecrationibus insectantur. Ecce unde se putant haeretici novi, Manichaeorum nomine objecto, vim subterfugere veritatis: sed

non subterfugiunt. Insequitur quippe illa, et simul Manichaeos Pelagianosque subvertit. Homo enim dum nascitur, quia bonum aliquid est, in quantum homo est, Manichaeum redarguit, laudatque Creatorem: in quantum vero trahit originale peccatum, Pelagium redarguit, et habet necessarium Salvatorem. Nam et quod sananda dicitur ista natura, utrumque repercutit: quia nec medicina opus haberet, si sana esset, quod est contra Pelagium; nec sanari posset omnino, si aeternum atque immutabile malum esset, quod est contra Manichaeum. Item quod nuptiis, quas laudamus a Domino constitutas, concupiscentiam carnis imputandam esse non dicimus, et contra Pelagianos est, qui eam in laudibus ponunt; et contra Manichaeos, qui eam malae alienae naturae tribuunt; cum sit nostrae naturae accidens malum, non Dei disjunctione separandum, sed Dei miseratione sanandum.
Rom. vii. 12. Item quod dicimus legem sanctam, et justam, et bonam, non
Gal. iii. 19. justificandis impiis, sed convincendis superbis, praevaricationis gratia positam, et contra Manichaeos est, quia secundum Apo-
Gal. iii. 11. stolum laudatur, et contra Pelagianos, quia secundum Apostolum
2 Cor. iii. 6. nemo ex lege justificatur: et ideo vivificandis eis quos littera occidit, id est, quos lex bona praecipiens praevaricatione reos facit, spiritus gratiae gratis opitulatur. Item quod arbitrium in malo liberum dicimus ad agendum bonum gratia Dei esse liberandum, contra Pelagianos est: quod autem dicimus ab illo exortum quod antea non erat malum, contra Manichaeos est. Item quod sanctos Patriarchas et Prophetas debitis in Deo laudibus honoramus, adversum est Manichaeis: quod vero et ipsis quamvis justis et Deo placentibus propitiationem Domini fuisse dicimus necessariam, adversum est Pelagianis. Utrosque igitur Catholica fides, sicut et caeteros haereticos, adversarios invenit, utrosque divinorum testimoniorum auctoritate et luce veritatis convincit.

CHAPTER X.

Pelagians attempt to conceal their opinions by raising a needless question as to the origin of the soul.

26. Addunt sane ad latebrarum suarum nebulas Pelagiani, de origine animae non necessariam quaestionem, ad hoc ut res

manifestas aliarum rerum obscuritate turbando, moliantur latendi locum. Aiunt enim, 'nos animarum traducem cum peccati traduce contueri.' Quod ubi et quando in eorum, qui defendunt adversus istos Catholicam fidem, vel sermonibus audierint, vel litteris legerint, nescio. Quia etsi invenio a Catholicis de hac re aliquid scriptum; nondum contra istos fuerat veritatis suscepta defensio, neque id agebatur ut eis responderetur. Sed hoc dico, tam manifestum esse secundum Scripturas sanctas originale peccatum, atque hoc dimitti lavacro regenerationis in parvulis, tanta fidei Catholicae antiquitate atque auctoritate firmatum, tam clara Ecclesiae celebritate notissimum, ut quidquid de animae origine cujuslibet inquisitione vel affirmatione disseritur, si contra hoc sit, verum esse non possit. Quapropter quisquis vel de anima vel de quacumque re obscura id adstruit, unde hoc quod verissimum, fundatissimum, notissimum est, destruat, sive sit ille filius, sive inimicus Ecclesiae, aut corrigendus est, aut cavendus. Sed hic sit hujus voluminis finis, ut aliud habeant quae sequuntur exordium.

LIBER QUARTUS.

CHAPTER I.

Introductory.

1. Post haec quae tractavimus, quibusque respondimus, eadem repetunt, quorum redarguimus Epistolam; sed diverso modo. Nam prius ea proposuerunt nobis objicientes, quae velut perperam sentiamus: postea vero quid ipsi sentiant exponentes, eadem a contrario reddiderunt; addentes duo quaedam quae non dixerant, id est, 'Baptismum se dicere omnibus aetatibus necessarium;' et, 'Per Adam mortem ad nos transisse, non crimina.' Quae suo loco et ipsa tractanda sunt. Proinde quia superiore libro, quem modo explicavimus, quinque rerum eos obtendere obstacula diximus, in quibus eorum dogmata inimica

gratiae Dei et Catholicae fidei delitescant, laude scilicet creaturae, laude nuptiarum, laude legis, laude liberi arbitrii, laude sanctorum; commodius esse arbitror, omnia quae defendunt, quorum contraria nobis objiciunt, generatim distinguere, et quae illorum ad quid istorum quinque pertineant demonstrare, ut dilucidior et brevior ipsa distinctione possit esse nostra responsio.

CHAPTER II.

Pelagians extol the Creation, Marriage, the Law, Free-will, the Saints.

2. Laudem creaturae, quod ad genus humanum attinet, unde nunc quaestio est, his sententiis exsequuntur: 'Quod nascentium conditor Deus sit, filiique hominum opus sint Dei; et peccatum omne non de natura, sed de voluntate descendat.' Huic laudi creaturae applicant, 'Quod omnibus aetatibus dicunt esse Baptismum necessarium, ut' scilicet 'illa creatura in Dei filios adoptetur; non quod aliquid ex parentibus trahat, quod sit lavacro regenerationis expiandum.' Huic laudi adjungunt, et 'quod Christum Dominum nulla dicunt macula peccati fuisse respersum, quantum attinet ad ejus infantiam:' quia ejus carnem ab omni peccati contagione purissimam, non excellentia propria et gratia singulari, sed communione naturae, quae omnibus inest infantibus, asseverant. Eo pertinet etiam, quod 'de animae origine' inserunt quaestionem; sic animae Christi coaequare molientes omnes animas parvulorum, quas volunt esse similiter nulla peccati macula aspersas. Propter hoc etiam dicunt, 'Ex Adam nihil mali transisse per caeteros, nisi mortem; quae non semper est malum,' inquiunt, 'cum et martyribus sit causa praemiorum, et vel bonam vel malam diei faciat non resolutio corporum, quae excitabuntur in omni genere hominum, sed meritorum diversitas, quae de humana libertate contingit.' Haec scribunt in hac Epistola de laude creaturae.

Nuptias vero secundum Scripturas laudant, 'quia Dominus
Matt. xix. 4. in Evangelio loquitur, *Qui fecit ab initio, masculum et feminam*
Gen. i. 28. *fecit eos, et dixit, Crescite, et multiplicamini, et replete terram.*'

Quamvis hoc non in eo loco Evangelii, sed tamen in lege sit scriptum. Addunt etiam, '*Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.*' Quae verba evangelica agnoscimus. Matt. xix. 6.

In laude legis dicunt, 'Veterem legem, secundum Apostolum justam et sanctam et bonam, custodientibus mandata sua, ac per fidem juste viventibus, sicut Prophetis et Patriarchis omnibusque sanctis, vitam potuisse conferre perpetuam.' Rom. vii. 12.

In laude liberi arbitrii dicunt, 'Liberum arbitrium non periisse, cum loquatur Dominus per prophetam: *Si volueritis et audieritis me, quae bona sunt terrae edetis: si nolueritis et non audieritis, gladius vos comedet.* Ac per hoc et gratiam uniuscujusque bonum propositum adjuvare, non tamen reluctandi studium virtutis immittere, quia personarum acceptio non est apud Deum.' Isa. i. 19, 20. Rom. ii. 11.

Laude sanctorum sese contegunt, dicentes, 'Baptisma perfecte homines innovare: siquidem Apostolus testis sit, qui per lavacrum aquae Ecclesiam de Gentibus sanctam fieri immaculatamque testatur. Sanctum quoque Spiritum mentes bonas in antiquis adjuvisse temporibus, dicente propheta ad Deum, *Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam.* Omnes quoque Prophetas et Apostolos vel sanctos, tam novi quam veteris Testamenti, quibus Deus testimonium perhibet, non in comparatione sceleratorum, sed regula virtutum justos fuisse; in futuro autem tempore mercedem esse tam bonorum operum, quam malorum. Caeterum neminem posse, quae hic contempserit, illic mandata perficere; quia dixerit Apostolus, *Oportet nos manifestari ante tribunal Christi, ut reportet unusquisque propria corporis, secundum quod gessit, sive bonum, sive malum.*' Eph. v. 26. Ps. cxlii. (cxliii.) 10. 2 Cor. v. 10.

In his omnibus quidquid dicunt de laude creaturae atque nuptiarum, ad hoc referre conantur, ut non sit originale peccatum: quidquid de laude legis et liberi arbitrii, ad hoc, ut gratia non adjuvet nisi meritum, ac sic gratia jam non sit gratia: quidquid de laude sanctorum, ad hoc, ut vita mortalis in sanctis videatur non habere peccatum, nec sit eis necessarium pro dimittendis debitis suis precari Deum.

CHAPTER III.

Catholics extol them in such a manner as to condemn Pelagians and Manicheans alike.

3. Ista nefaria dogmata et damnabilia in hac tripartita divisione quisquis mente Catholica exhorret, illius quinque partitae latebras insidiasque devitet, atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichaeum, ne se inclinet in Pelagium; rursusque ita se sejungat a Pelagianis, ne conjungat Manichaeis; aut si in alterutris jam tenetur, ne sic se a quibuslibet alteris eruat, ut in alteros irruat. Videntur quippe inter se esse contrarii; quoniam quinque illa Manichaei vituperando se manifestant, Pelagiani laudando se occultant. Quapropter utrosque damnat atque devitat quisquis secundum regulam Catholicae fidei sic in hominibus nascentibus de bona creatura carnis et animae glorificat Creatorem, quod non vult Manichaeus, ut tamen propter vitium, quod in eos per peccatum primi hominis pertransiit, fateatur et parvulis necessarium Salvatorem, quod non vult Pelagius: sic discernit malum pudendae concupiscentiae a bonitate nuptiarum, ut neque Manichaeis similis unde nascimur culpet, neque Pelagianis similis unde confundimur laudet; sic legem per Moysen sanctam et justam et bonam a Deo sancto et justo et bono datam esse defendit, quod contra Apostolum negat Manichaeus, ut eam dicat et peccatum ostendere, non tamen tollere, et justitiam jubere, non tamen dare, quod rursus contra Apostolum negat Pelagius; sic asserit liberum arbitrium, ut non ex natura nescio qua semper mala, quae nulla est, sed ex ipso arbitrio coepisse dicat et angeli et hominis malum, quod evertit haeresim Manichaeam, nec ideo tamen posse captivam voluntatem, nisi Dei gratia, respirare in salubrem libertatem, quod evertit haeresim Pelagianam; sic laudat in Deo sanctos homines Dei non solum ex manifestato in carne Christo et deinceps, verum etiam superiorum temporum, quos audent blasphemare Manichaei, ut tamen de ipsis plus credat ipsis confitentibus, quam Pelagianis mentientibus; Sanctorum enim vox est, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.*

1 John i. 8.

CHAPTER IV.

The Creation extolled by Pelagians and Manicheans.

4. His ita se habentibus, quid prodest novellis haereticis, inimicis crucis Christi et divinae oppugnatoribus gratiae, quod a Manichaeorum errore sani videntur, et alia sua pestilentia moriuntur? Quid eis prodest, quod in laude creaturae dicunt. 'Deum bonum nascentium Conditorem, per quem facta sunt omnia, ejusque opus esse filios hominum,' quos Manichaei dicunt opus esse principis tenebrarum; cum inter utrosque, vel apud utrosque Dei creatura, quae est in infantibus, pereat? Utrique enim nolunt eam Christi carne et sanguine liberari; illi quia ipsam carnem et sanguinem Christi, tanquam haec omnino in homine vel ex homine non susceperit, destruunt; isti autem, quia nullum malum inesse infantibus asserunt, unde per Sacramentum carnis hujus et sanguinis liberentur. Jacet inter illos in parvulis humana creatura institutione bona, propagatione vitiata; bonis suis confitens optimum Conditorem, malis suis quaerens misericordissimum Redemptorem; Manichaeos habens bonorum suorum vituperatores, Pelagianos habens malorum suorum negatores, utrosque persecutores. Et quamvis per infantiam loqui non valeat, specie tamen tacita et infirmitate abdita impiam vanitatem utrorumque compellat, et illis dicens, 'Ab eo qui bona creat, credite me creari,' et istis dicens, 'Ab eo qui me creavit, sinite me sanari.' Manichaeus dicet: 'Nihil est hujus infantis, nisi anima bona liberanda; caetera' non ad Deum bonum, sed ad principem tenebrarum pertinentia 'respuenda.' Pelagianus dicit: 'Imo hujus infantis nihil est liberandum, quia totum ostendimus salvum.' Ambo mentiuntur: sed jam mitior est carnis solius accusator, quam qui in universum convincitur saevire laudator. Sed nec Manichaeus humanae animae subvenit, blasphemando auctorem totius hominis Deum; nec Pelagianus humanae infantiae divinam gratiam subvenire permittit, negando originale peccatum. Deus ergo miseretur per Catholicam fidem, quae utramque redarguendo perniciem, infanti subvenit ad salutem;

1 Cor. vi. 19. Manichaeis dicens, 'Audite Apostolum clamantem, *Nescitis quia corpus vestrum templum est in vobis Spiritus Sancti?* et Deum bonum Creatorem credite corporum, quia non potest esse templum Spiritus Sancti opus principis tenebrarum: Pelagianis
Ps. l. (li.) 7. dicens, *In iniquitatibus conceptus* est, *et in peccatis* eum *mater* ejus *in utero aluit*, quem conspicitis parvulum. Quid eum, tanquam ab omni noxa liberum defendendo, non permittitis per
Job xiv. 4, 5, LXX. indulgentiam liberari? Nemo mundus a sorde, nec infans cujus est diei unius vita super terram. Sinite miserum remissionem accipere peccatorum, per eum qui solus nec parvus nec magnus potuit habere peccatum.

5. Quid eis igitur prodest, quod dicunt, 'Omne peccatum non de natura, sed de voluntate descendere;' et Manichaeis, malam naturam dicentibus causam esse peccati, hujus sententiae veritate resistere; quando nolentes admittere originale peccatum, cum et ipsum sine dubio de primi hominis voluntate descendat, faciunt reos parvulos de corpore exire? Quid eis prodest, 'Baptismum omnibus aetatibus necessarium confiteri,' quod Manichaei dicunt in omni aetate superfluum; cum isti dicant esse in parvulis falsum, quantum ad remissionem attinet peccatorum? Quid eis prodest, quod 'carnem Christi,' quam Manichaei nullam vel simulatam fuisse contendunt, adversus eos isti non solum veram, sed et 'ipsam animam nulla peccati macula respersam fuisse' defendunt; cum sic ejus infantiae caeteri ab eis coaequentur infantes, non impari puritate; ut et illa non videatur servare istorum comparatione propriam sanctitatem, et isti ex illa nullam consequantur salutem?

6. In eo sane quod dicunt, 'Per Adam mortem ad nos transisse, non crimina,' non habent adversarios Manichaeos; quia nec ipsi astruunt originale peccatum ex homine primo prius puro et recto corpore ac spiritu, et postea per arbitrium liberum depravato, deinceps in omnes cum morte transisse et transire peccatum; sed carnem dicunt ab initio malam de malo corpore, et a malo spiritu et cum malo spiritu creatam; animam vero bonam, partem scilicet Dei, pro meritis inquinationis suae per cibos et potum, in quibus antea colligata est, venire in hominem, atque ita per concubitum carnis vinculo colligari. Ac per hoc

Manichaei consentiant Pelagianis, non crimen primi hominis transisse in genus humanum, neque per carnem, quam nunquam fuisse dicunt bonam, neque per animam, quam perhibent cum meritis inquinamentorum suorum, quibus polluta est ante carnem, venire in hominis carnem. Sed Pelagiani quomodo dicunt, 'solam mortem ad nos transisse per Adam?' Si enim propterea morimur, quia ille mortuus est; ille autem mortuus est, quia peccavit; poenam dicunt transire sine culpa, et innocentes parvulos injusto supplicio puniri, trahendo mortem sine meritis mortis. Quod de uno solo Mediatore Dei et hominum homine Christo Jesu Catholica fides novit, qui pro nobis mortem, hoc est, peccati poenam sine peccato subire dignatus est. Sicut enim solus ideo factus est hominis Filius, ut nos per illum Dei filii fieremus; ita solus pro nobis suscepit sine malis meritis poenam, ut nos per illum sine bonis meritis consequeremur gratiam. Quia sicut nobis non debebatur aliquid boni, ita nec illi aliquid mali. Commendans ergo dilectionem suam in eos quibus erat daturus indebitam vitam, pati pro eis voluit indebitam mortem. Hanc singularem Mediatoris praerogativam Pelagiani evacuare conantur, ut hoc jam non sit in Domino singulare, si Adam ita propter culpam mortem passus est debitam, ut parvuli, ex illo nullam trahentes culpam, mortem patiantur indebitam. Quamvis enim bonis conferatur per mortem plurimum boni, unde nonnulli congruenter etiam 'de bono mortis' disputaverunt; tamen et hinc quae praedicanda est nisi misericordia Dei, quod in bonos usus convertitur poena peccati? [E. g. Ambrose de Bono Mort.]

7. Sed hoc ideo dicunt isti, dum volunt ex verbis Apostoli in suum sensum homines detorquere. Ubi enim ait Apostolus, *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines pertransiit;* ibi volunt intelligi non peccatum pertransisse, sed mortem. Quid est ergo quod sequitur, *in quo omnes peccaverunt?* Aut enim in illo uno homine peccasse dicit omnes Apostolus, de quo dixerat, *Per unum hominem peccatum intravit in mundum:* aut in illo peccato, aut certe in morte. Non enim movere debet, quia non dixit, 'in qua,' sed, *in quo omnes peccaverunt:* mors quippe in Graeca lingua generis masculini est. Quodlibet ergo eligant: Rom. v. 12.

aut enim in illo homine peccaverunt omnes, et ideo dictum est, quoniam quando ille peccavit, in illo erant omnes: aut in illo peccato peccaverunt omnes, quia generaliter omnium factum est, quod nascentes tracturi erant omnes: aut restat ut dicant, quod in illa morte peccaverint omnes. Sed hoc quemadmodum possit intelligi, non plane video. In peccato enim moriuntur omnes, non in morte peccant: nam peccato praecedente, mors sequitur:
1 Cor. xv. 56. non morte praecedente, peccatum. Aculeus quippe mortis est peccatum, id est, aculeus cujus punctione fit mors, non aculeus quo pungit mors. Sicut venenum si bibitur, appellatur poculum mortis, quod eo poculo facta sit mors: non quod morte sit poculum factum, aut a morte sit datum. Quod si propterea non potest illis verbis Apostoli peccatum intelligi, in quo omnes peccaverunt, quia in Graeco, unde translata est Epistola, peccatum feminino genere positum est; restat ut in illo primo homine peccasse omnes intelligantur; quia in illo fuerunt omnes quando ille peccavit, unde peccatum nascendo trahitur, quod nisi renascendo non solvitur. Nam et sic sanctus Hilarius intellexit quod scriptum est, *in quo omnes peccaverunt*: ait enim, '*In quo*, id est, in Adam, *omnes peccaverunt*.' Deinde addidit: 'Manifestum in Adam omnes peccasse quasi in massa; ipse enim per peccatum corruptus, omnes quos genuit, nati sunt sub peccato.' Haec scribens Hilarius sine ambiguitate commonuit, quomodo intelligendum esset, *in quo omnes peccaverunt*.

[Hilary the Deacon, Comm. in app. S. Ambros.]

8. Propter quid autem idem apostolus dicit, nos per Christum reconciliari Deo, nisi propter quod facti fuimus inimici? Et hoc
Isa. lix. 2. quid est, nisi peccatum? Unde et propheta dicit, *Peccata vestra separant inter vos et Deum*. Propter hanc ergo separationem
John i. 29. Mediator est missus, ut tolleret peccatum mundi, per quod separabamur inimici, et reconciliati ex inimicis efficeremur filii. Hinc utique Apostolus loquebatur: hinc factum est ut interponeret quod ait, *Per unum hominem* intrasse *peccatum*. Haec
Rom. v. 8–12. enim sunt superiora verba ejus. *Commendat autem*, inquit, *suam charitatem Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est: multo magis justificati nunc in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem*

Filii ejus; multo magis reconciliati, salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem, sed et gloriantes in Deo per Jesum Christum Dominum nostrum, per quem et nunc reconciliationem accepimus. Deinde subjungit: *Propter hoc sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors; et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Quid tergiversantur Pelagiani? Si omnibus necessaria est reconciliatio per Christum, per omnes transiit peccatum, quo inimici fuimus, ut opus reconciliari haberemus. Haec reconciliatio est in lavacro regenerationis et Christi carne et sanguine, sine quo nec parvuli possunt habere vitam in semetipsis. Sicut enim fuit unus ad mortem propter peccatum, sic est unus ad vitam propter justitiam. Quia *sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur:* et *sicut per unius delictum in omnes homines ad condemnationem, ita et per unius justificationem in omnes homines ad justificationem vitae.* Quis adversus haec apostolica verba tanta duritia nefandae impietatis obsurduit, ut his auditis mortem sine peccato in nos per Adam transisse contendat, nisi oppugnatores gratiae Dei, inimici crucis Christi? Quorum finis est interitus, si in hac obstinatione duraverint. Verum haec dixisse sufficiat propter eorum illam versutiam serpentinam, qua volunt mentes corrumpere simplices, et avertere a Catholicae fidei castitate, veluti laude creaturae.

See ii. s. 7.

1 Cor. xv. 22.

Rom. v. 18.

Phil. iii. 18, 19.

CHAPTER V.

On the extolling of Marriage, of the Law, &c.

9. Porro autem de laude nuptiarum quid eis prodest, quod adversus Manichaeos, qui nuptias non Deo vero et bono assignant, sed principi tenebrarum, isti verbis verae pietatis obsistunt dicentes, 'quia Dominus in Evangelio loquitur, *Qui fecit ab initio, masculum et feminam fecit eos, et dicit, Crescite, et multiplicamini, et replete terram. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet?*' Quid eis hoc prodest, per verum seducere ad falsum? Hoc enim dicunt, ut ab omni noxa liberi nasci cre-

Cp. de Perc. Orig. s. 38.

Matt. xix. 4.

Gen. i. 28.

Matt. xix. 6.

dantur infantes, ac sic non eis opus sit Deo reconciliari per Christum, non habentibus ullum originale peccatum, propter quod reconciliatio necessaria est omnibus per unum, qui sine peccato venit in mundum: sicut omnium factae inimicitiae sunt per unum, per quem peccatum intravit in mundum. Quod Catholice creditur, pro salvanda natura hominum, salva laude nuptiarum: quia nuptiarum laus est justa copulatio sexuum, non iniqua defensio vitiorum. At per hoc cum isti, laudando nuptias, a Manichaeis homines ad se ipsos volunt traducere, mutare illis morbum cupiunt, non sanare.

10. Rursus in laude legis quid eis prodest, quod contra Manichaeos verum dicunt, quando ex hoc ad illud volunt ducere, quod falsum contra Catholicos sentiunt? Dicunt enim: 'Legem etiam
Rom. vii. 12. veterem secundum Apostolum justam et sanctam et bonam fatemur, quae custodientibus mandata sua, ac per fidem juste viventibus, sicut Prophetis et Patriarchis, omnibusque sanctis vitam potuit conferre perpetuam.' Quibus verbis callidissime positis legem contra gratiam laudant. Neque enim lex illa, quamvis justa et sancta et bona, omnibus illis hominibus Dei, sed fides quae in Christo est, vitam potuit conferre perpetuam. Haec
Gal. v. 6. enim fides per dilectionem operatur, non secundum litteram quae
2 Cor. iii. 6. occidit, sed secundum spiritum qui vivificat; ad quam Dei
Gal. iii. 24. gratiam lex de praevaricatione terrendo tanquam paedagogus
De Sp. et perducit, ut sic conferatur homini, quod conferre ipsa non potuit.
Litt. s. 16. Istis namque verbis eorum, quibus dicunt, 'Legem Prophetis et Patriarchis omnibusque sanctis mandata ejus servantibus vitam
Gal. ii. 21. potuisse conferre perpetuam;' respondet Apostolus. *Si per legem*
Gal. iii. 18. *justitia, ergo Christus gratis mortuus est. Si ex lege haereditas,*
Rom. iv. 14. *jam non ex promissione. Si hi qui per legem, haeredes sunt,*
Gal. iii. 11, 12. *evacuata est promissio. Quia autem in lege nemo justificatur apud Deum, manifestum est, quia justus ex*
Lev. xviii. 5. *fide vivit. Lex autem non est ex fide; sed, Qui fecerit ea, vivet in illis.* Quod ex lege testimonium commemoratum ab Apostolo propter vitam temporalem intelligitur, propter cujus amittendae timorem faciebant homines legis opera, non ex fide; quia transgressores legis eadem lege a populo jubebantur occidi. Aut si altius intelligendum est, propter vitam aeternam scriptum

esse, *Qui fecerit ea, vivet in illis:* ideo sic expressum est legis imperium, ut infirmitas hominis, in se ipsa deficiens ad facienda quae lex imperat, de gratia Dei potius ex fide quaereret adjutorium, cujus misericordia etiam fides ipsa donatur. Ita quippe habetur fides, sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei. Rom. xii. 3. Si enim non a se ipsis habent, sed accipiunt homines spiritum virtutis et charitatis et continentiae, unde dicit idem ipse doctor Gentium, *Non enim accepimus spiritum timoris, sed virtutis et* 2 Tim. i. 7. *charitatis et continentiae:* profecto accipitur etiam spiritus fidei, de quo dicit, *Habentes autem eumdem spiritum fidei.* Verum 2 Cor. iv. 13. ergo dicit lex: *Qui fecerit ea, vivet in illis.* Sed ut faciat ea et vivat in eis, non lex quae hoc imperat, sed fides est necessaria, quae hoc impetrat. Quae tamen fides, ut haec accipere mereatur, ipsa gratis datur.

11. Nusquam autem isti inimici gratiae ad eamdem gratiam vehementius oppugnandam occultiores moliuntur insidias, quam ubi legem laudant, quae sine dubitatione laudanda est. Legem Cp. De Grat. Chr. s. 8 ff. quippe diversis locutionum modis et varietate verborum in omnibus disputationibus suis volunt intelligi 'gratiam,' ut scilicet a Domino Deo adjutorium cognitionis habeamus, quo ea quae facienda sunt noverimus; non inspirationem dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus, quae proprie gratia est. Nam scientia legis sine charitate inflat, non aedificat, secundum eumdem apostolum apertissime dicentem, *Scientia inflat, cha-* 1 Cor. viii. 1. *ritas vero aedificat.* Quae sententia similis est ei, qua dictum est, *Littera occidit, spiritus vivificat.* Quale est enim, *Scientia inflat;* tale est, *Littera occidit:* et quale est, *charitas aedificat;* tale est, *Spiritus vivificat;* quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Rom. v. 5. Cognitio itaque legis facit superbum praevaricatorem: per donum autem charitatis delectat legis esse factorem. Non Rom. iii. 31. ergo legem evacuamus per fidem, sed legem statuimus; quae terrendo ducit ad fidem. Ideo quippe lex iram operatur, ut Rom iv. 15. territo atque converso ad justitiam legis implendam, Dei misericordia gratiam largiatur, per Jesum Christum Dominum nostrum, qui est Dei sapientia, de qua scriptum est, *Legem et* 1 Cor. i. 30. Prov. iii. 16, *misericordiam in lingua portat:* legem, qua terreat; miseri- LXX.

4 Kings (2 K.) iv. 29–33. cordiam, qua subveniat: legem per servum, misericordiam per se ipsum: legem tanquam in baculo, quem misit Elisaeus ad filium viduae suscitandum, et non resurrexit; *Si enim data*
Gal. iii. 21. *esset lex quae posset vivificare, omnino ex lege esset justitia;* misericordiam vero tanquam in ipso Elisaeo, qui figuram Christi gerens, mortuo vivificando, magni sacramenti velut Novi Testamenti significatione, conjunctus est.

CHAPTER VI.

On the extolling of Free-will.

12. Item quod adversus Manichaeos laudant liberum arbi-
Isa. i. 19, 20. trium, adhibentes propheticum testimonium, *Si volueritis et audieritis me, quae bona sunt terrae edetis; si autem nolueritis et non audieritis me, gladius vos consumet:* quid eis hoc prodest? quandoquidem non tam contra Manichaeos defendunt, quam contra Catholicos extollunt liberum arbitrium. Sic enim volunt intelligi quod dictum est, *Si volueritis et audieritis me;* tanquam in ipsa praecedente voluntate sit consequentis meritum
Rom. xi. 6. gratiae; ac sic gratia jam non sit gratia, quae non est gratuita, cum redditur debita. Si autem sic intelligerent quod dictum est, *Si volueritis,* ut etiam ipsam bonam voluntatem illum prae-
Prov. viii. 35, LXX. parare confiterentur, de quo scriptum est, *Praeparatur voluntas a Domino:* tanquam Catholici uterentur hoc testimonio, et non solum haeresim veterem Manichaeorum vincerent, sed novam Pelagianorum non conderent.

13. Quid eis prodest, quod in laude ipsius liberi arbitrii,
See ii. s. 11. 'gratiam dicunt adjuvare uniuscujusque bonum propositum?' Hoc sine scrupulo acciperetur Catholice dictum, si non in bono proposito meritum ponerent, cui merito jam merces secundum debitum, non secundum gratiam redderetur; sed intelligerent et confiterentur etiam ipsum bonum propositum, quod consequens adjuvat gratia, non esse potuisse in homine, si non praecederet gratia. Quomodo enim est hominis bonum propositum sine miserante prius Domino; cum ipsa sit bona voluntas, quae praeparatur a Domino? Quod autem cum dixissent, 'gratiam

quoque adjuvare uniuscujusque propositum bonum,' mox addiderunt, 'non tamen reluctanti studium virtutis immittere:' posset bene intelligi, si non ab istis, quorum sensus notus est, diceretur. Reluctanti enim prius auditus divinae vocationis ipsa Dei gratia procuratur, ac deinde in illo jam non reluctante studium virtutis accenditur. Verumtamen in omnibus quae quisque agit secundum Deum, misericordia ejus praevenit eum. Quod isti nolunt, quia non esse Catholici, sed Pelagiani volunt. Multum enim delectat impietatem superbam, ut etiam id quod cogitur confiteri a Domino datum, non sibi donatum videatur esse, sed redditum: ut scilicet filii perditionis, non promissionis, ipsi credantur se bonos fecisse, et Deus jam bonis a se ipsis effectis, pro isto eorum opere debitum praemium reddidisse. Ps. lviii. (lix.) 11.

14. Ita namque illis tumor ipse aures cordis obstruxit, ut non audiant, *Quid enim habes quod non accepisti?* non audiant, *Sine me nihil potestis facere:* non audiant, *Charitas ex Deo est:* non audiant, *Deus partitus est mensuram fidei:* non audiant, *Spiritus ubi vult spirat;* et, *Qui spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei:* non audiant, *Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo:* non audiant quod Esdras scribit, *Benedictus est Dominus patrum nostrorum, qui hoc dedit in cor regis, clarificare domum suam, quae est in Jerusalem:* non audiant quod per Jeremiam dicit Dominus, *Et timorem meum dabo in cor eorum, ut a me non recedant, et visitabo eos, ut bonos eos faciam:* maximeque illud per Ezechielem prophetam, ubi prorsus Deus ostendit nullis se hominum bonis meritis provocari, ut eos bonos faciat, id est, obedientes mandatis suis; sed potius haec eis se retribuere bona pro malis, propter se ipsum hoc faciendo, non propter illos. Ait enim: *Haec dicit Dominus Deus, Ego facio, non propter vos, domus Israel, sed propter nomen meum sanctum, quod profanastis in gentibus, quo intrastis illuc; et sanctificabo nomen meum magnum, quod profanatum est in gentibus, et profanastis in medio eorum: et scient gentes quia ego sum Dominus, dicit Adonai Dominus, cum sanctificatus fuero in vobis ante oculos eorum, et accipiam vos de gentibus, et congre-*

1 Cor. iv. 7. John xv. 5. 1 John iv. 7. Rom. xii. 3. John iii. 8. Rom. viii. 14. John vi. 66. 1 Esdr. (Ezra) vii. 27. Jer. xxxii. 40, 41. Ezek. xxxvi. 22, 27, 32, 38.

gabo vos ex omnibus terris, et inducam vos in terram vestram; et aspergam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus immunditiis vestris, et mundabo vos; et dabo vobis cor novum, et spiritum novum dabo in vobis; et auferetur cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis cor carneum; et spiritum meum dabo in vobis, et faciam ut in justificationibus meis ambuletis, et judicia mea observetis et faciatis. Et post aliquanta per eumdem ipsum prophetam: *Non propter vos,* inquit, *ego facio, dicit Dominus Deus; notum erit vobis: confundimini, et erubescite de viis vestris, domus Israel. Haec dicit Dominus Deus: In die quo mundabo vos ab omnibus iniquitatibus vestris, et constituam civitates, et aedificabuntur deserta, et terra exterminata operabitur, pro eo quod exterminata est ante oculos omnis praetereuntis. Et dicent: Terra illa exterminata, facta est sicut hortus voluptatis, et civitates desertae et exterminatae et effossae, munitae sederunt. Et scient gentes quaecumque relictae fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus aedificavi destructas, plantavi exterminatas. Ego Dominus locutus sum, et feci. Haec dicit Dominus: Adhuc hoc inquiram domui Israel ut faciam eis; multiplicabo eos sicut oves homines, sicut oves sanctas, sicut oves Jerusalem in diebus festis ejus: sic erunt civitates illae desolatae, plenae ovium hominum, et scient quia ego Dominus.*

15. Quid remansit pelli morticinae, unde possit inflari, et
1 Cor. i. 31. dedignetur, quando gloriatur, in Domino gloriari? Quid ei remansit, quando quidquid dixerit se fecisse, ut eo praecedente hominis merito ab homine exorto, Deus subsequenter faciat quo dignus est homo, respondebitur, reclamabitur, contradicetur, *Ego facio, sed propter nomen meum sanctum, non propter vos ego facio, dicit Dominus Deus?* Nihil sic evertit Pelagianos dicentes, gratiam Dei secundum merita nostra dari. Quod
De Gest. Pel. s. 30. quidem ipse Pelagius, etsi non corrigendo, tamen orientales judices timendo damnavit. Nihil sic evertit hominum praesumptionem dicentium, 'Nos facimus, ut mereamur cum quibus faciat Deus.' Respondet vobis non Pelagius, sed ipse Dominus, *Ego facio, et non propter vos, sed propter nomen meum sanctum.* Quid enim potestis facere boni de corde non bono? Ut autem

habeatis cor bonum, *Dabo*, inquit, *vobis cor novum, et spiritum novum dabo vobis.* Numquid potestis dicere, 'Prius ambulavimus in justificationibus ejus, et judicium ejus observavimus, et fecimus ut digni essemus, quibus gratiam suam daret?' Quid enim boni faceretis homines mali; et quomodo ista bona faceretis, nisi boni essetis? Ut autem homines sint boni, quis facit, nisi ille qui dixit, *Et visitabo eos, ut eos bonos faciam;* et qui dixit, *Spiritum meum dabo in vobis, et faciam ut in justificationibus meis ambuletis, et judicia mea observetis et faciatis?* Itane nondum evigilatis? nondum auditis, *Faciam ut ambuletis, faciam ut observetis,* postremo, *faciam ut faciatis?* Quid adhuc vos inflatis? Nos quidem ambulamus, verum est; nos observamus, nos facimus: sed ille facit ut ambulemus, ut observemus, ut faciamus. Haec est gratia Dei bonos faciens nos, haec est misericordia ejus praeveniens nos. Quid merentur *deserta, et exterminata, et effossa;* quae tamen *aedificabuntur, et operabuntur, et munientur?* Numquid haec pro meritis desertionis, exterminationis, effossionis suae? Absit. Ista enim merita mala sunt, haec munera bona. Redduntur itaque malis bona; gratuita ergo, non debita; et ideo gratia. *Ego,* inquit Dominus, *Ego Dominus.* Nonne te ista vox comprimit, o humana superbia, quae dicis, 'Ego facio, ut merear a Domino aedificari atque plantari?' Nonne audis, *Non propter vos ego facio: Ego Dominus aedificavi destructas, plantavi exterminatas: Ego Dominus locutus sum, et feci: non* tamen *propter vos, sed propter nomen meum sanctum?* Quis *multiplicat sicut oves homines, sicut oves sanctas, sicut oves Jerusalem:* quis facit *ut civitates illae desolatae plenae sint* ovium *hominum,* nisi ille qui sequitur et dicit, *Et scient quia ego Dominus?* Sed quibus ovibus hominibus implet, sicuti est pollicitus, civitates, utrum quas invenit, an quas facit? Psalmum interrogemus; ecce respondet, audiamus: *Venite, adoremus et procidamus ei, et ploremus ante Dominum qui fecit nos; quia ipse est Deus noster, et nos populus pascuae ejus, et oves manus ejus.* Ipse igitur facit oves, quibus *desolatas* impleat *civitates.* Quid mirum? Quandoquidem illi unicae ovi dicitur, hoc est, Ecclesiae, cujus membra sunt omnes oves

Ps. xciv. (xcv.) 6, 7.

homines, 'Quoniam ego sum Dominus qui facio te.' Quid mihi obtendis liberum arbitrium, quod ad faciendam justitiam liberum non erit, nisi ovis fueris? Qui facit igitur oves homines, ipse ad obedientiam pietatis humanas liberat voluntates.

16. Sed quare istos homines oves facit, et istos non facit. Rom. ii. 11. apud quem non est acceptio personarum? Ipsa est quaestio, quam beatus Apostolus curiosius quam capacius proponentibus Rom. ix. 20. ait, *O homo, tu quis es ut respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit, Quare sic me fecisti?* Ipsa est quaestio, quae ad illam pertinet altitudinem, quam perspicere volens idem apostolus, quodam modo expavit, et exclamavit: Rom. xi. 33–36. *O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei! quam inscrutabilia sunt judicia ejus, et investigabiles viae ejus! Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in saecula saeculorum.* Non itaque istam scrutari audeant inscrutabilem quaestionem, qui meritum ante gratiam, et ideo jam contra gratiam defendentes, priores volunt dare Deo, ut retribuatur eis; priores utique dare quodlibet ex libero arbitrio, ut sit gratia retribuenda pro praemio: et sapienter intelligant, vel fideliter credant, etiam quod se putant priores dedisse, ab illo ex quo sunt omnia, per quem sunt omnia, in quo sunt omnia, percepisse. Cur autem iste accipiat, ille non accipiat, cum ambo non mereantur accipere, et quisquis eorum acceperit, Ecclus. iii. 22. See ii. s. 15. indebite accipiat, vires suas metiantur, et fortiora se non scrutentur. Sufficiat eis scire quod non sit iniquitas apud Deum. Cum enim nulla merita invenisset Apostolus, quibus Jacob Rom. ix. 14–16, 22, 23. geminum apud Deum praecederet fratrem: *Quid ergo dicemus,* inquit? *numquid est apud Deum iniquitas? Absit. Moysi enim dicit: Miserebor cui misertus ero; et misericordiam praestabo cui misericors fuero. Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Grata sit ergo nobis ejus gratuita miseratio, etiamsi haec profunda insoluta sit quaestio. Quae tamen catenus solvitur, quatenus eam solvit idem apostolus, dicens: *Si autem Deus volens ostendere iram et demonstrare potentiam suam, attulit in multa patientia vasa*

irae, quae perfecta sunt in perditionem, et ut notas faceret divitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam. Ira quippe non redditur, nisi debita, ne sit iniquitas apud Deum: misericordia vero etiam cum praebetur indebita, non est iniquitas apud Deum. Et hinc intelligunt *vasa misericordiae* quam gratuita illis misericordia praebeatur, quod *irae vasis*, cum quibus est eis perditionis causa et massa communis, ira debita et justa rependitur. Haec jam satis sint adversus eos, qui per arbitrii libertatem destruere volunt gratiae largitatem.

CHAPTER VII.

On the extolling of the Saints. The Church of this time is not without spot or wrinkle. Craftiness of Pelagians.

17. Quod vere laude sanctorum, nolunt nos affectu illius Publicani esurire et sitire justitiam, sed vanitate illius Pharisaei tanquam saturatos plenosque ructare; quid eis prodest quod adversus Manichaeos, qui Baptisma destruunt, isti dicunt, 'Baptismo perfecte homines innovari,' atque ad hoc Apostoli adhibent testimonium, 'qui per lavacrum aquae Ecclesiam de gentibus sanctam fieri immaculatamque testatur;' cum superbo sensu atque perverso contra orationes ipsius Ecclesiae suas exserant disputationes? Hoc enim propterea dicunt, ut credatur Ecclesia post sanctum Baptismum, in quo fit omnium remissio peccatorum, ulterius non habere peccatum; cum adversus eos illa a solis ortu usque ad occasum omnibus suis membris clamet ad Deum, *Dimitte nobis debita nostra.* Quid, quod etiam de se ipsis in hac causa si interrogentur, quid respondeant non inveniunt? Si enim dixerint se non habere peccatum: respondet eis Joannes, quod se ipsos decipiant, et veritas in eis non sit. Si autem confitentur peccata sua; cum se velint esse Christi corporis membra, quomodo erit illud corpus, id est Ecclesia, in isto adhuc tempore perfecte, sicut isti sapiunt, sine macula et ruga, cujus membra non mendaciter confitentur se habere peccata? Quapropter et in Baptismate dimittuntur cuncta peccata, et per

Luke xviii. 10–14.

Eph. v. 26.

Matt. vi. 12.

1 John i. 8.

Eph. v. 27. ipsum lavacrum aquae in verbo exhibetur Christo Ecclesia sine macula et ruga. Quia nisi esset baptizata, infructuose diceret, *Dimitte nobis debita nostra*, donec perducatur ad gloriam, ubi ei perfectius nulla insit macula et ruga.

Cp. De Perp. Just. s. 35; de Gest. Pel. s. 27.

18. 'Et Spiritum Sanctum' fatendum est 'etiam antiquis temporibus' non solum 'mentes bonas adjuvisse,' quod et isti volunt; verum etiam bonas eas fecisse, quod nolunt. 'Omnes quoque Prophetas et Apostolos vel sanctos, et evangelicos et antiquos, quibus Deus testimonium perhibet, non in comparatione sceleratorum, sed regula virtutum justos fuisse,' non dubium est; quod adversum est Manichaeis, qui Patriarchas Prophetasque blasphemant: sed quod adversum est et Pelagianis, interrogati omnes de se ipsis cum in hoc corpore degerent, una voce concordissima responderent, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.* 'In futuro autem tempore,' negandum non est, 'mercedem esse tam bonorum operum quam malorum: et nemini praecipi, quae hic contempserit, illic mandata perficere;' sed plenae justitiae saturitatem, ubi peccatum esse non possit, quae hic a sanctis esuritur et sititur, hic sperari in praecepto, ibi percipi in praemio, eleemosynis et orationibus impetrantibus, ut quod hic minus impletum fuerit mandatorum fiat impunitum per indulgentiam peccatorum.

1 John i. 8.

See iii. s. 17.

19. Quae cum ita sint, desinant Pelagiani quinque istarum rerum insidiosissimis laudibus, id est, laude creaturae, laude nuptiarum, laude legis, laude liberii arbitrii, laude sanctorum, quasi a Manichaeorum tendiculis fingere se homines velle eruere, ut possint eos suis retibus implicare: id est, ut negent originale peccatum, et parvulis invideant Christi medici auxilium; et ut dicant, gratiam Dei secundum merita nostra dari, ac sic gratia jam non sit gratia; et ut dicant sanctos in hac vita non habuisse peccatum, ac sic evacuetur oratio quam sanctis tradidit qui non habebat peccatum, et per quem sanctis orantibus dimittitur omne peccatum. Ad haec tria mala homines incautos et ineruditos quinque illorum bonorum fraudulenta laude seducunt. De quibus omnibus satis me existimo respondisse eorum crudelissimae et impiissimae et superbissimae vanitati.

CHAPTER VIII.

Testimonies of the Ancients against Pelagians.

20. Sed quoniam dicunt, 'Inimicos suos dicta nostra in veritatis odium suscepisse, et toto penitus Occidente non minus stultum quam impium dogma esse susceptum, et simplicibus episcopis, sine congregatione synodi in locis suis sedentibus, ad hoc confirmandum subscriptionem' queruntur 'extortam;' cum potius eorum profanas vocum novitates Ecclesia Christi et Occidentalis et Orientalis horruerit: ad curam nostram existimo pertinere, non solum Scripturas sanctas canonicas adversus eos testes adhibere, quod jam satis fecimus; verum etiam de sanctorum litteris, qui eas ante nos fama celeberrima et ingenti gloria tractaverunt, aliqua documenta proferre: non quo canonicis Libris a nobis ullius disputatoris aequetur auctoritas, tanquam omnino non sit quod melius seu verius ab aliquo Catholico, quam ab alio itidem Catholico sentiatur; sed ut admoneantur, qui putant istos aliquid dicere, quemadmodum de his rebus, ante nova istorum vaniloquia, Catholici antistites eloquia divina secuti sint; et sciant a nobis rectam et antiquitus fundatam Catholicam fidem adversus recedentem Pelagianorum haereticorum praesumptionem perniciemque defendi. 1 Tim. vi. 20.

21. Beatissimum, corona etiam martyrii gloriosissimum Cyprianum, nec Africanis atque Occidentalibus tantum, verum et Orientalibus Ecclesiis, fama praedicante et scripta ejus longe lateque diffundente notissimum, etiam ipse haeresiarches istorum Pelagius cum debito certe honore commemorat, ubi Testimoniorum librum scribens, eum se asserit imitari, 'hoc se' dicens 'facere ad Romanum, quod ille fecerat ad Quirinum.' Videamus ergo quid de originali peccato, quod per unum hominem intravit in mundum, senserit Cyprianus. In epistola de Opere et Eleemosynis ita loquitur: 'Cum Dominus adveniens sanasset illa quae Adam portaverat vulnera, et venena serpentis antiqua curasset, legem dedit sano, et praecepit ne ultra jam peccaret, ne quid peccanti gravius eveniret. Coarctati eramus, et in [I.e. his 'Capitula de Gest. Pel. s. 6.'] Rom. v. 12. Cypr. de Op. et Eleem. s. 1. John v. 14.

angustum innocentiae praescriptione conclusi: nec haberet quid fragilitatis humanae infirmitas atque imbecillitas faceret, nisi iterum pietas divina subveniens, justitiae et misericordiae operibus ostensis, viam quamdam tuendae salutis aperiret; ut sordes. postmodum quascumque contrahimus, eleemosynis abluamus. Luke xi. 41. Hoc testimonio duas istorum falsitates testis iste redarguit: unam, qua dicunt nihil vitiorum ex Adam trahere genus humanum, quod sit curandum sanandumque per Christum; alteram, qua dicunt nullum post Baptismum sanctos habere peccatum. Cypr. de Op. et Eleem. s. 19. Rursum in eadem epistola: 'Ponat,' inquit, 'unusquisque ante oculos suos diabolum cum suis servis, id est cum populo perditionis ac mortis, in medium prosilire, plebem Christi praesente ac judicante ipso comparationis examine provocare dicentem, "Ego pro istis quos mecum vides, nec alapas accepi, nec flagella sustinui, nec crucem pertuli, nec sanguinem fudi, nec familiam meam pretio passionis et cruoris redemi; sed nec regnum illi coeleste promitto, nec ad paradisum restituta immortalitate denuo revoco."' Respondeant Pelagiani, quando fuerimus in immortalitate paradisi, et quomodo inde fuerimus expulsi, ut eo Christi gratia revocemur. Et cum invenire nequiverint quid hic pro sua perversitate respondeant, attendant quemadmodum Rom. v. 12. intellexerit Cyprianus quod ait Apostolus, *In quo omnes peccaverunt*: et Pelagiani haeretici novi de Manichaeis veteribus haereticis nulli Catholico audeant irrogare calumniam, ne tam sceleratam etiam martyri antiquo Cypriano facere convincantur injuriam.

Cypr. de Mortal. s. 2, 18. 22. Hoc enim et in epistola, cujus de Mortalitate titulus inscribitur, ita dicit: 'Regnum Dei, fratres dilectissimi, esse coepit in proximo, praemium vitae, et gaudium salutis aeternae, et perpetua laetitia, et possessio paradisi nuper amissa, mundo transeunte jam veniunt.' Hoc rursus in eadem: 'Amplectamur,' inquit, 'diem qui assignat singulos domicilio suo, qui nos isthinc creptos et laqueis saecularibus exsolutos paradiso restituat et regno.' Item in epistola de Patientia: 'Dei sententia cogitetur,' inquit, 'quam in origine statim mundi et generis humani Adam praecepti immemor et datae legis transgressor accepit: tunc sciemus quam patientes esse in isto saeculo debeamus, qui sic

Cypr. de Bono Pat. s. 11.

nascimur, ut pressuris isthic et conflictationibus laboremus. *Quia audisti,* inquit, *vocem mulieris tuae, et manducasti ex illa arbore, de qua sola praeceperam tibi ne manducares, maledicta terra erit in omnibus operibus tuis. In tristitia et gemitu edes ex ea omnibus diebus vitae tuae: spinas et tribulos ejiciet tibi; et edes pabulum agri. In sudore vultus tui edes panem tuum, donec revertaris in terram de qua sumptus es: quoniam terra es, et in terram ibis.* Hujus sententiae vinculo colligati omnes et constricti sumus, donec morte expuncta de isto saeculo recedamus.' Gen. iii. 17–19.

Itemque in eadem: 'Nam cum in illa,' inquit, 'prima transgressione praecepti firmitas corporis cum immortalitate discesserit, et cum morte infirmitas venerit, nec possit firmitas recipi, nisi cum recepta et immortalitas fuerit; oportet in hac fragilitate atque infirmitate corporis luctari semper et congredi. Quae luctatio et congressio non nisi patientiae potest viribus sustineri.' Cypr. de Bono Pat. s. 9.

23. In epistola autem quam scripsit ad episcopum Fidum, cum sexaginta sex coepiscopis suis, a quo fuerat consultus propter circumcisionis legem, utrum ante octavum diem baptizari liceret infantem, haec causa sic agitur, tanquam provisione divina tam longe futuros haereticos Pelagianos jam Catholica confutaret Ecclesia. Neque enim qui consuluerat inde dubitabat utrum nascentes traherent originale peccatum, quod renascendo diluerent: absit enim ut hinc aliquando fides christiana dubitaverit: sed ille dubitabat, utrum regenerationis lavacrum, quo non dubitabat solvendum originale peccatum, ante diem tradi deberet octavum. Ad quam consultationem respondens beatissimus Cyprianus: 'Quantum vero,' inquit, 'ad causam infantum pertinet, quos dixisti, intra secundum vel tertium diem quo nati sunt constitutos baptizari non oportere, et considerandam esse legem circumcisionis antiquae, ut intra octavum diem eum qui natus est baptizandum et sanctificandum non putares, longe aliud in concilio nostro omnibus visum est. In hoc enim quod putabas esse faciendum, nemo consensit: sed universi potius judicavimus nulli hominum nato misericordis Dei gratiam denegandam. Nam cum Dominus in Evangelio suo dicat, *Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare:* quantum in Cypr. Ep. 64, s. 2, 4, 5 (to Fidus). Gen. xvii. 12. Luke ix. 56.

nobis est, si fieri potest, nulla anima perdenda est.' Et paulo post: 'Nec aliquis,' inquit, 'nostrum id debet horrere, quod Dominus dignatus est facere. Nam etsi adhuc infans a partu novus est, non ita est tamen, ut quisquam illum in gratia danda atque in pace facienda horrere debeat osculari: quando in osculo infantis unusquisque nostrum pro sua religione ipsas adhuc recentes Dei manus debeat cogitare, quas in homine modo formato et recens nato quodam modo exosculamur, quando id quod Deus fecit amplectimur.' Item paulo post: 'Caeterum si homines,' inquit, 'impedire aliquid ad consecutionem gratiae posset, magis adultos et provectos et majores natu possent impedire peccata graviora. Porro autem si etiam gravissimis delictoribus, et in Deum multo ante peccantibus, cum postea crediderint, remissa peccatorum datur, et a Baptismo atque gratia nemo prohibetur: quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus, contagium mortis antiquae prima nativitate contraxit; qui ad remissam peccatorum accipiendam, hoc ipso facilius accedit, quod illi remittuntur non propria, sed aliena peccata!'

24. Quid ad ista dicturi sunt, gratiae Dei non solum desertores, sed etiam persecutores? quid ad ista dicturi sunt? Quo pacto nobis 'paradisi possessio' redditur? Quomodo paradiso restituimur, si nunquam ibi fuimus? Aut quomodo ibi fuimus, nisi quia in Adam fuimus? Et quomodo ad 'sententiam' quae in transgressorem dicta est pertinemus, si noxam de transgressore non trahimus? Postremo baptizandos etiam ante diem censet octavum, ne per 'contagium mortis antiquae prima nativitate contractum' pereant animae parvulorum: quomodo pereunt, si ex hominibus etiam fidelibus qui nascuntur, non tenentur a
Col. i. 13. diabolo, donec renascantur in Christo, et eruti de potestate tenebrarum in regnum illius transferantur? Et quis dicit nascentium, nisi renascantur, animas perituras? Nempe ille qui sic laudat creatorem atque creaturam, opificem atque opus, ut humani sensus horrorem quo dedignantur homines recentes ab utero parvulos osculari, Creatoris ipsius interposita veneratione compescat et corrigat, dicens, in illius aetatis 'osculo recentes Dei manus esse cogitandas.' Numquid ergo confitens

originale peccatum, aut naturam damnavit, aut nuptias? Numquid, quoniam nascenti ex Adam reo adhibuit regenerationis purgationem, ideo Deum negavit nascentium conditorem? Numquid, quia metuens animas cujuslibet aetatis perire, etiam ante diem octavum liberandas esse sacramento Baptismi cum collegarum concilio judicavit, ideo nuptias accusavit; quandoquidem in infante sive de conjugio, sive de adulterio, tamen quia homo natus est, 'recentes Dei manus' dignas etiam osculo pacis ostendit? Si ergo potuit sanctus episcopus et martyr gloriosissimus Cyprianus peccatum originale in infantibus medicina Christi censere sanandum, salva laude creaturae, salva laude nuptiarum; cur novitia pestilentia, cum istum non audeat dicere Manichaeum, Catholicis qui ista defendunt, ut obtegat proprium, putat objiciendum crimen alienum? Ecce praedicatissimus tractator divinorum eloquiorum, antequam terras nostras vel tenuissimus odor Manichaeae pestilentiae tetigisset, sine ulla vituperatione divini operis atque nuptiarum confitetur originale peccatum, non dicens Christum ulla peccati macula aspersum, nec tamen ei comparans carnem peccati in nascentibus caeteris, quibus per similitudinem carnis peccati mundationis praestet auxilium; nec originis animarum obscura quaestione terretur, quo minus eos qui Christi gratia liberantur, in paradisum remeare fateatur. Numquid ex Adam dicit in homines mortis conditionem sine peccati contagione transisse? Non enim propter corporis mortem vitandam, sed propter peccatum, quod per unum intravit in mundum, dicit per Baptismum parvulis quamlibet ab utero recentissimis subveniri. Rom. v. 12.

CHAPTER IX.

Testimonies of Cyprian on the Grace of God.

25. Jam vero gratiam Dei quemadmodum adversus istos praedicet Cyprianus, ubi de Oratione Dominica disputat, evidenter apparet. Ait enim: 'Dicimus, *Sanctificetur nomen tuum:* non quod optemus Deo ut sanctificetur orationibus nostris, sed quod petamus ab eo ut nomen ejus sanctificetur in nobis. Cypr. de Orat. Dom. s. 9.

Caeterum a quo Deus sanctificatur, qui ipse sanctificat? Sed
Lev. xix. 2. quia ipse dixit, *Sancti estote, quoniam et ego sanctus sum;* id petimus et rogamus, ut qui in Baptismo sanctificati sumus, in eo quod esse coepimus perseveremus.' Et alio loco in eadem
Cypr. de Orat. Dom. s. 11–13. epistola: 'Addimus quoque,' inquit, 'et dicimus, *Fiat voluntas tua in coelo et in terra:* non ut Deus faciat quod vult, sed ut nos facere possimus quod Deus vult. Nam Deo quis obsistit, quominus quod velit faciat? Sed quia nobis a diabolo obsistitur, quominus per omnia noster animus atque actus Deo obsequatur, oramus et petimus ut fiat in nobis voluntas Dei. Quae ut fiat in nobis, opus est Dei voluntate, id est, ope ejus et protectione: quia nemo suis viribus fortis est, sed Dei indulgentia et misericordia tutus est.' Item alio: 'Fieri autem petimus,' inquit, 'voluntatem Dei in coelo et in terra, quod utrumque ad consummationem nostrae incolumitatis pertinet et salutis. Nam cum corpus e terra et spiritum possideamus e coelo, ipsi terra et coelum sumus, et in utroque, id est, in corpore et spiritu ut Dei voluntas fiat oramus. Est enim inter carnem et spiritum colluctatio, et discordantibus adversus se invicem quotidiana congressio, ut non quae volumus, ipsa faciamus, dum spiritus coelestia et divina quaerit, caro terrena et saecularia concupiscit. Et ideo petimus inter duo ista ope et auxilio Dei concordiam fieri; ut dum et in spiritu et in carne voluntas Dei geritur, quae per eum renata est, anima servetur. Quod aperte atque
Gal. v. 17. manifeste apostolus Paulus sua voce declarat: *Caro,* inquit, *concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem: haec enim invicem adversantur; ut non quae vultis, ipsa faciatis.*'
Matt. v. 44. Et paulo post: 'Potest et sic intelligi,' inquit, 'fratres dilectissimi, ut quoniam mandat et docet Dominus etiam inimicos diligere, et pro his quoque qui nos persequuntur orare, petamus et pro illis qui adhuc terra sunt, et necdum coelestes esse coeperunt, ut et circa illos voluntas Dei fiat, quam Christus hominem conservando et redintegrando perfecit.' Itemque alio: 'Hunc autem panem,' inquit, 'dari nobis quotidie postulamus, ne qui in Christo sumus, et Eucharistiam quotidie ad cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto dum abstenti et non communicantes a coelesti pane prohibemur, a Christi cor-

pore separemur.' Et aliquanto post in eadem : 'Quando autem rogamus,' inquit, 'ne in tentationem veniamus, admonemur infirmitatis et imbecillitatis nostrae, dum sic rogamus, ne quis se insolenter extollat, ne quis sibi superbe atque arroganter aliquid assumat, ne quis aut confessionis aut passionis gloriam suam ducat; cum Dominus ipse humilitatem docens dixerit, *Vigilate et orate, ne veniatis in tentationem: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma:* ut dum praecedit humilis et submissa confessio, et datur totum Deo, quidquid suppliciter cum timore et honore Dei petitur, ipsius pietate praestetur.' Item ad Quirinum, in quo opere se Pelagius vult ejus imitatorem videri, ait in libro tertio: 'In nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit.' Cui proposito testimonia divina subjungens, inter caetera posuit apostolicum illud, quo istorum maxime ora claudenda sunt: *Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Item in epistola de Patientia: 'Est enim nobis,' inquit, 'cum Deo virtus ista communis; inde patientia incipit, inde claritas ejus et dignitas caput sumit, origo et magnitudo patientiae Deo auctore procedit.'

Cypr. de Orat. Dom. s. 19.

Matt. xxvi. 41.

Cypr. Testim. iii. 4.

1 Cor. iv. 7.

Cypr. de Bono Pat. s. 2.

26. Numquid iste sanctus tam memorabilis Ecclesiarum in verbo veritatis instructor liberum arbitrium negat esse in hominibus, quia Deo totum tribuit quod recte vivimus? Numquid legem Dei culpat, quia non ex ipsa justificari hominem significat; quandoquidem quod illa jubet, a Domino Deo precibus impetrandum esse declarat? Numquid sub nomine gratiae fatum asserit, quamvis dicat in nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit? Numquid, sicut isti, Spiritum Sanctum adjutorem ita credit esse virtutis, tanquam ipsa virtus quae ab hoc adjuvatur oriatur ex nobis, quando nostrum nihil esse asserens, propter hoc Apostolum dixisse commemorat, *Quid enim habes, quod non accepisti?* virtutemque excellentissimam, hoc est, patientiam, non a nobis dicit incipere, ac deinde adjuvari Spiritu Dei, sed ab ipso caput, ab ipso originem sumere? Postremo nec propositum bonum, nec studium virtutis, nec mentes bonas sine gratia Dei incipere esse in hominibus confitetur, cum dicit, 'in nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit.' Quid tam in libero arbitrio constitutum, quam quod lex dicit, non adorandum ido-

lum, non moechandum, non homicidium perpetrandum? Ista autem sunt atque hujusmodi crimina, quae si quisquam commiserit, a corporis Christi communione removetur. Et tamen si beatissimus Cyprianus his non committendis existimaret nostram sufficere voluntatem, non sic intelligeret quod in Oratione Dominica dicimus, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie* ut hoc nos petere asseveraret, ne 'intercedente aliquo graviore delicto, dum abstenti et non communicantes a coelesti pane prohibemur, a Christi corpore separemur.' Respondeant certe haeretici novi, quid bonorum meritorum praecedat in hominibus inimicis nomini Christiano. Non solum enim non habent bonum, sed habent etiam pessimum meritum. Et tamen etiam sic Cyprianus intelligit, quod in oratione dicimus, *Fiat voluntas tua in coelo et in terra:* ut et pro ipsis, qui propter hoc 'terra' intelliguntur, oremus. Oramus ergo non solum pro nolentibus, verum etiam pro repugnantibus et oppugnantibus. Quid ergo petimus, nisi ut fiant ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes? A quo, nisi ab illo de quo scriptum est, *Praeparatur voluntas a Domino?* Discant ergo esse Catholici, qui dedignantur, si quid mali non faciunt, et si quid boni faciunt, non in se ipsis, sed in Domino gloriari.

Prov. viii. 35, LXX.

CHAPTER X.

Testimonies of Cyprian on the imperfection of our Righteousness.

27. Illud jam tertium videamus, quod non minus in istis omne Christi membrum et totum ejus corpus exhorret, quia contendunt esse in hac vita, vel fuisse justos, nullum habentes omnino peccatum. Qua praesumptione apertissime Orationi Dominicae contradicunt, in qua omnia membra Christi, *Dimitte nobis debita nostra*, veraci corde et quotidianis vocibus clamant. Videamus ergo quid etiam ex hoc Cyprianus in Domino gloriosissimus senserit; quid ad instruendas Ecclesias, non utique Manichaeorum, sed Catholicorum, non solum dixerit, verum etiam litteris memoriaeque mandaverit. In epistola de Opere et Eleemosynis: 'Agnoscamus itaque, fratres,' inquit, 'dilectis-

simi, divinae indulgentiae salubre munus, et emundandis purgandisque peccatis nostris, qui sine aliquo conscientiae vulnere esse non possumus, medelis spiritualibus vulnera nostra curemus. Nec quisquam sic sibi de puro atque de immaculato pectore blandiatur, ut innocentia sua fretus medicinam non putet adhibendam esse vulneribus: cum scriptum sit, *Quis gloriabitur castum se habere cor? aut quis gloriabitur mundum se esse a peccatis?* et iterum in Epistola sua Joannes ponat et dicat, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, et veritas in nobis non est.* Si autem nemo esse sine peccato potest, et quisquis se inculpatum dixerit, aut superbus aut stultus est: quam necessaria, quam benigna est divina clementia, quae cum sciat non deesse sanatis quaedam postmodum vulnera, dedit curandis denuo sanandisque vulneribus remedia salutaria?' Rursus in eadem: 'Et quoniam quotidie,' inquit, 'deesse non potest quod peccetur in conspectu Dei, sacrificia quotidiana non deerant, quibus possent peccata tergi.' Item in epistola de Mortalitate: 'Cum avaritia,' inquit, 'nobis, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congressio est; cum carnalibus vitiis, cum illecebris saecularibus assidua et molesta luctatio est: obsessa mens hominis, et undique diaboli infestatione vallata, vix occurrit singulis, vix resistit. Si avaritia prostrata est, exsurgit libido; si libido compressa est, succedit ambitio; si ambitio contempta est, ira exasperat, inflat superbia, vinolentia invitat, invidia concordiam rumpit, amicitiam zelus abscindit: cogeris maledicere, quod divina lex prohibet; compelleris jurare, quod non licet. Tot persecutiones animus quotidie patitur, tot periculis pectus urgetur, et delectat hic inter diaboli gladios diu stare; cum magis concupiscendum sit et optandum, ad Christum subveniente velocius morte properare.' Item in ipsa: 'Beatus,' inquit, 'apostolus Paulus in Epistola sua ponit et dicit, *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum;* lucrum maximum computans jam saecularibus laqueis non teneri, jam nullis peccatis et vitiis carnis obnoxium fieri.' Item de Oratione Dominica, exponens quod petimus dicentes, *Sanctificetur nomen tuum;* ait inter caetera: 'Opus est enim nobis quotidiana sanctificatione, ut qui quotidie delinquimus, delicta nostra sanctificatione

Cypr. de Op. et Eleem. s. 2, 17.

Prov. xx. 9.

1 John i. 8.

Cypr. de Mortal. s. 3, 4.

Phil. i. 21.

Cypr. de Orat. Dom. s. 9.

assidua repurgemus.' Rursus in eadem, cum exponeret quod dicimus, *Dimitte nobis debita nostra :* 'Quam necessarie autem,' inquit, 'quam providenter et salubriter admonemur, quod peccatores sumus, qui pro peccatis rogare compellimur ; ut dum indulgentia de Deo petitur, conscientiae suae animus recordetur! Ne quis sibi quasi innocens placeat, et se extollendo plus pereat, instruitur et docetur peccare se quotidie, dum quotidie pro peccatis jubetur orare. Sic denique et Joannes in Epistola sua monet dicens, *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, et veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis et justus est qui nobis peccata dimittat.*' Merito et ad Quirinum de hac re absolutissimam sententiam suam proposuit, cui testimonia divina subjungeret, 'Neminem sine sorde et sine peccato esse :' ubi etiam illa testimonia posuit, quibus confirmatur originale peccatum, quae conantur isti in nescio quos alios novos sensus pravosque convertere : sive quod ait sanctus Job, *Neminem esse sine sorde, nec cujus sit vita diei unius super terram ;* sive quod in Psalmo legitur, *In facinore conceptus sum, et in peccatis me mater mea in utero aluit.* Quibus testimoniis, propter eos etiam qui jam in aetate majori sunt sancti, quia nec ipsi sunt sine sorde atque peccato, adjunxit etiam illud beatissimi Joannis, quod multis et aliis locis saepe commemorat : *Si dixerimus quia peccatum non habemus ;* et caetera ejusdem sententiae, quae ab omnibus Catholicis non tacentur adversus istos, qui *se ipsos decipiunt, et in eis veritas non est.*

Cypr. de Orat. Dom s. 16.

1 John i. 8, 9.

Cypr. Testim. iii. 54.

Job xiv. 5, LXX.

Ps. l. (li.) 7.

28. Dicant, si audent Pelagiani, hunc hominem Dei Manichaeorum errore perversum, quia ita laudat sanctos, ut tamen fateatur neminem in hac vita ad tantam perfectionem pervenire justitiae, ut nullum habeat omnino peccatum, sententiam suam testimoniorum canonicorum perspicua veritate et divina auctoritate confirmans. Numquid enim negat 'in Baptismo universa peccata dimitti,' quia fatetur manere fragilitatem atque infirmitatem, unde nos dicit peccare post Baptismum, et usque in hujus vitae finem cum carnalibus vitiis indesinentem habere conflictum? Aut ideo non meminerat, quid de immaculata Ecclesia dixisset Apostolus, quia praecepit neminem 'sic sibi de puro atque imma-

Eph. v. 27.

culato pectore debere blandiri, ut innocentia sua fretus, medicinam non putet adhibendam esse vulneribus?' Puto quod concedant novi haeretici huic homini Catholico scire, 'Spiritum sanctum mentes bonas etiam antiquis temporibus adjuvisse:' imo etiam quod ipsi nolunt, nec mentes bonas eos nisi per Spiritum sanctum habere potuisse. Puto quod 'omnes Prophetas et Apostolos vel quoslibet sanctos, qui Domino quocumque tempore placuerunt, non in comparatione sceleratorum,' sicut nos isti dicere calumniantur, 'sed regula virtutum,' sicut se dicere gloriantur, 'justos fuisse' noverat Cyprianus, qui tamen dicit: 'Nemo esse sine peccato potest; et quisquis se inculpatum dixerit, aut superbus, aut stultus est.' Nec propter aliud intelligit scriptum, *Quis gloriabitur castum se habere cor? aut quis gloriabitur mundum se esse a peccatis?* Puto quod non ab istis docendus fuerat Cyprianus, quod optime sciebat, 'in futuro tempore mercedem esse bonorum operum, malorum autem supplicium; caeterum neminem posse, quae hic contempserit, illic mandata perficere:' et tamen etiam ipsum apostolum Paulum, mandatorum divinorum non utique contemptorem, non ob aliud intelligit asseritque dixisse, *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum;* nisi quia lucrum maximum computabat, jam post hanc vitam saecularibus laqueis non teneri, jam nullis peccatis et vitiis carnis obnoxium fieri. Sensit ergo beatissimus Cyprianus, atque in divinarum Scripturarum veritate perspexit, etiam ipsorum Apostolorum quamvis bonam, sanctam, justamque vitam, nonnullos nexus saecularium laqueorum fuisse perpessam, nonnullis peccatis et vitiis carnis obnoxiam; et ideo eos mortem desiderasse, ut his malis carerent, et ut ad illam, quae ista non pateretur, nec jam in mandato facienda, sed in praemio percipienda esset, perfectam justitiam pervenirent. Neque enim cum venerit quod oramus dicentes, *Veniat regnum tuum,* non erit in illo Dei regno ulla justitia; cum dicat Apostolus, *Non est enim regnum Dei esca et potus, sed justitia et pax et gaudium et Spiritu sancto.* Nempe ista tria inter caetera praecepta divina praecipiuntur. Hic nobis praecipitur justitia cum dicitur, *Facite justitiam.* Praecipitur pax cum dicitur, *Pacem habete inter vos.* Praecipitur gaudium cum dicitur, *Gaudete in Domino semper.* Negent ergo Pelagiani

S. 18.

Prov. xx. 9.

Phil. i. 21.

Rom. xiv. 17.

Isa. lvi. 1.

Mark ix. 49.

Phil. iv. 4.

haec futura in regno Dei, ubi sine fine vivemus; aut usque adeo, si videtur, insaniant ut justitiam pacem, gaudium, qualia sunt hic justis, talia et illic futura esse contendant. Quod si et erunt, et non talia erunt; profecto eorum hic in praecepto curanda est actio, illic in praemio speranda perfectio; ubi saecularibus ullis laqueis non retenti, nullisque peccatis et vitiis carnis obnoxii (propter quod Apostolus, sicut hoc testimonium accepit Cyprianus, *mori lucrum* sibi esse dicebat), perfecte diligamus Deum, cujus erit facie ad faciem contemplatio; perfecte diligamus et proximum, cum manifestatis cogitationibus cordis nulla ullum de ullo mali ullius possit sollicitare suspicio.

1 Cor. xiii. 12.

CHAPTER XI.

Testimonies of Ambrose against Pelagians, on Original Sin, on the Grace of God, and on the imperfection of present Righteousness.

29. Sed et jam gloriosissimo martyri Cypriano, ad istos cumulatius redarguendos, beatissimum addamus Ambrosium: quoniam et ipsum Pelagius ita laudavit, ut ne ab inimicis quidem in ejus libris quod reprehenderetur diceret inveniri. Quoniam ergo Pelagiani dicunt non esse originale peccatum, cum quo nascantur infantes, et Catholicis qui eis pro antiquissima Ecclesiae fide resistunt, haeresis Manichaeae crimen objiciunt: respondeat eis de hac re homo Dei Catholicus, et ab ipso Pelagio in veritate fidei laudatus Ambrosius; qui cum Isaiam prophetam exponeret, ait: 'Idcirco Christus immaculatus, quia nec ipsa quidem nascendi solita conditione maculatus est.' Et alio loco in eodem opere, loquens de apostolo Petro: 'Ipse se,' inquit, 'obtulit, quod ante putabat esse peccatum, lavari sibi non solum pedes, sed et caput poscens: quod illico intellexisset, lavacro pedum, qui in primo lapsi sunt homine, sordem obnoxiae successionis aboleri.' Item in eodem opere: 'Servatum est igitur,' inquit, 'ut ex viro et muliere, id est, per illam corporum commixtionem nemo videatur expers esse delicti; qui autem expers delicti est, expers est etiam hujusmodi conceptionis.' Item contra Novatianos scribens: 'Omnes homines,' inquit, 'sub

De Grat. Chr. s. 47.

[A lost work.]

John xiii. 9.

Ambr. de Pœnit. i. s. 13.

peccato nascimur. Quorum ipse ortus in vitio est, sicut habes lectum, dicente David: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in delictis peperit me mater mea.*' Item in Apologia prophetae David: 'Antequam nascamur,' inquit, 'maculamur contagio, et ante usuram lucis originis ipsius accipimus injuriam, in iniquitate concipimur.' Item de Domino loquens: 'Dignum etenim fuit,' inquit, 'ut qui non erat habiturus corporeae peccatum prolapsionis nullum sentiret generationis naturale contagium. Merito ergo David flebiliter in se deploravit ipsa inquinamenta naturae, et quod prius inciperet in homine macula quam vita.' Item de Arca Noe: 'Per unum igitur,' inquit, 'Dominum Jesum salus ventura nationibus declaratur, qui solus potuit justus esse, cum generatio omnis erraret, non ob aliud, nisi quia natus ex Virgine generationis obnoxiae privilegio minime teneretur. *Ecce,*' inquit, '*in iniquitatibus conceptus sum, et in delictis peperit me mater mea,* dicit is qui justus prae caeteris putabatur. Quem igitur jam justum dixerim, nisi horum liberum vinculorum, quem naturae communis vincula non teneant?' Ecce vir sanctus, Pelagii quoque testimonio in fide Catholica probatissimus, Pelagianos negantes originale peccatum tanta manifestatione redarguit; nec tamen cum Manichaeis vel Deum nascentium conditorem negat, vel nuptias, quas Deus instituit et benedixit, accusat.

Ps. l. (li.) 7.

Ambr. Apol. Proph. David, i. s. 56, 57.

Ambr. de Noe et Arca, (end of s. 7?)

30. Pelagiani dicunt ab homine incipere meritum per liberum arbitrium, cui Deus subsequens gratiae retribuat adjumentum. Etiam hic eos refellat venerandus Ambrosius, dicens in Expositione Isaiae prophetae: 'Quia humana cura sine divina ope imbecilla est ad medendum, Deum auxiliatorem requirit.' Item in libro qui inscribitur, de Fuga Saeculi: 'Frequens nobis,' inquit, 'de effugiendo saeculo isto est sermo; atque utinam quam facilis sermo, tam cautus et sollicitus affectus.' Sed quod pejus est, frequenter irrepit terrenarum illecebra cupiditatum, et vanitatum offusio mentem occupat; ut quod studeas vitare, hoc cogites animoque volvas. Quod cavere difficile est homini, exuere autem impossibile. Denique voti magis eam esse rem, quam effectus, testatur propheta dicendo, *Declina cor meum in testimonia tua, et non in avaritiam.* Non enim in potestate

Ambr. de Fuga Saec. s. 1.

Ps. cxviii. (cxix.) 36.

nostra sunt cor nostrum et nostrae cogitationes, quae improviso offusae mentem animumque confundunt, atque alio trahunt quam tu proposueris: ad saecularia revocant, mundana inserunt, voluptaria ingerunt, illecebrosa intexunt; ipsoque in tempore, quo elevare mentem paramus, insertis inanibus cogitationibus ad terrena plerumque dejicimur. Quis autem tam beatus, qui in corde suo semper ascendat? Sed hoc sine auxilio divino qui fieri potest? Nullo profecto modo. Denique supra eadem Scriptura dicit: *Beatus vir cujus est auxilium ejus abs te, Domine; ascensus in corde ejus.*' Quid apertius et sufficientius dici potest? Sed ne Pelagiani forte respondeant, eo ipso quo divinum auxilium poscitur, praecedere hominis meritum; idipsum meritum esse dicentes, quia orando fit dignus cui gratia divina subveniat: attendant quid idem vir sanctus dicat in Expositione Isaiae. '*Et orare Deum,*' inquit, '*gratia spiritualis est. Nemo enim dicit Dominum Jesum, nisi in Spiritu sancto.*' Unde et exponens Evangelium secundum Lucam: '*Vides utique,*' inquit, '*quia ubique Domini virtus studiis cooperatur humanis, ut nemo possit aedificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quidquam incipere sine Domino.*' Numquid quoniam haec dicit vir tantus Ambrosius, et gratiam Dei, sicut filio promissionis congruit, grata pietate commendat, ideo destruit liberum arbitrium? aut eam vult intelligi gratiam, quam diversis locutionibus Pelagiani nolunt nisi legem videri, ut videlicet non ad faciendum quod cognoverimus, sed ad cognoscendum quid faciamus, nos Deus adjuvare credatur? Si hoc istum hominem Dei sapere existimant, quid de ipsa lege dixerit, audiant. In libro de Fuga Saeculi: '*Lex,*' inquit, '*os omnium potuit obstruere, non potuit mentem convertere.*' Item alio loco in eodem libro: '*Lex,*' inquit, '*factum damnat, non aufert malitiam.*' Videant fidelem et Catholicum virum Apostolo consentire dicenti, *Scimus autem quia quaecumque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, ut omne os obstruatur, et reus fiat omnis mundus Deo; quia non justificabitur ex lege omnis caro coram illo.* Ex eo enim apostolico sensu illa sumpsit et scripsit Ambrosius.

[Sursum corda.]

Ps. lxxxiii. (lxxxiv.) 6.

1 Cor. xii. 3.

Ambr. Exp. of St. Luke, b. ii. s. 84.

Ambr. de Fuga Saec. s. 15, 39.

Rom. iii. 19, 20.

31. Jam vero quoniam Pelagiani dicunt, justos in hac vita vel

esse vel fuisse, qui sine ullo peccato vixerint, in tantum ut vita futura, quae in praemio speranda est, provectior et perfectior esse non possit: etiam hic eis respondeat eosque refutet Ambrosius. Nam exponens Isaiam prophetam, propter id quod scriptum est, *Filios genui et exaltavi, ipse autem me spreverunt,* Isa. i. 2. suscepit de generationibus quae ex Deo sunt disputare; atque in ipsa disputatione commemoravit testimonium Joannis, ubi ait, *Qui natus est ex Deo, non peccat.* Et eamdem quaestionem dif- 1 John iii. 9. ficillimam tractans: 'Cum hoc in mundo,' inquit, 'nullus sit qui immunis sit a peccato, cum ipse Joannes dicat, *Si dicimus quia* 1 John i. 10. *non peccavimus, mendacem facimus illum:* si autem *ex Deo nati non peccant,* et de his intelligimus qui in hoc mundo sunt, innumeros necesse est aestimemus, qui per lavacri regenerationem Dei gratiam consecuti sunt: sed tamen cum dicat propheta, *Omnia a te exspectant, ut des illis cibum in tempore:* Ps. ciii. (civ.) 27–30. *dante te iis, colligent sibi; aperiente te manum tuam, universa implebuntur bonitate; avertente autem te faciem tuam, turbabuntur: auferes spiritum eorum, et deficient, et in pulverem suum convertentur: emittes spiritum tuum, et creabuntur, et innovabis faciem terrae:* possunt non de quocumque tempore videri dicta, sed de futuro, quo erit nova terra et novum coelum. Turbabuntur ergo, ut principium sumant, atque aperiente te manum tuam, implebuntur universa bonitate; quae non facile hujus saeculi est. Nam de hoc saeculo Scriptura quid dicit? *Non est qui faciat bonitatem, non est usque ad unum.* Si igitur Ps. xiii. (xiv.) 1. diversae generationes sunt, et hic introitus in hanc vitam receptor est delictorum, in tantum ut spernatur etiam ipse qui genuit, alia autem generatio peccata non recipit; videamus ne qua sit post hujus vitae curriculum nostra regeneratio, de qua dictum est, *In regeneratione, cum sederit Filius hominis in throno* Matt. xix. 28. *gloriae suae.* Sicut enim 'regeneratio' lavacri dicitur, per quam Above, iii. s. 5. detersa peccatorum colluvione renovamur: ita 'regeneratio' dici videtur, per quam ab omni corporeae concretionis purificati labe, mundo animae sensu in vitam regeneramur aeternam; eo quod purior quaedam qualitas sit regenerationis, quam lavacri istius, ut non solum in actus ejus, sed ne in ipsas quidem cogitationes nostras aliqua cadat suspicio peccatorum.' Item

alio loco in eodem opere: 'Videmus,' inquit, 'impossibile esse ut perfecte quis immaculatus esse possit in corpore constitutus; cum etiam Paulus imperfectum se dicat. Sic enim habet: *Non quod jam acceperim, aut jam perfectus sim.* Et tamen post paululum ait: *Quicumque ergo perfecti sumus.* Nisi forte quia est perfectio alia in hoc mundo, alia post illud perfectum de quo dicit ad Corinthios, *Cum venerit quod perfectum est;* et alibi, *Donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionem Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi.* Ut ergo perfectos secum multos ait Apostolus in hoc mundo sitos, qui si ad perfectionem veram respicias, perfecti esse non poterant, quia ipse dixit, *Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem; nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum:* ita et immaculati sunt in hoc mundo, et immaculati erunt in regno Dei; cum utique si minutius discutias, immaculatus esse nemo possit, quia nemo sine peccato.' Item in ipso: 'Videmus,' inquit, 'quia dum in hac vivimus vita, nos mundare debemus, et quaerere Deum, et incipere ab emundatione animae nostrae, et quasi fundamenta constituere virtutis, ut perfectionem purgationis post hanc vitam mereamur adipisci.' Itemque in ipso: 'Gravatus autem,' inquit, 'et ingemiscens quis non loquatur, *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Ita eodem magistro omnes varietates interpretationis absolvimus. Nam si omnis infelix qui se corporis implicatum molestiis recognoscit, utique omne corpus infelix: neque enim felicem illum dixerim, qui confusus quibusdam mentis suae tenebris conditionem suam nescit. Illud quoque non absurdum ad intellectum accessit. Si enim homo qui se cognoscit, infelix est, infelices profecto omnes; quia unusquisque suam infirmitatem aut per sapientiam recognoscit, aut per insipientiam nescit.' Item in libro de Bono Mortis: 'Operetur igitur,' inquit, 'mors in nobis, ut operetur et vita, bona vita post mortem, hoc est, bona vita post victoriam, bona vita absoluto certamine: ut jam lex carnis legi mentis repugnare non noverit, ut jam nobis nulla sit cum corpore mortis contentio.' Rursus in eodem: 'Ergo,' inquit, quia justi hanc remunerationem habent, ut videant faciem Dei,

Phil. iii. 12, 15.

1 Cor. xiii. 10.

Eph. iv. 13.

1 Cor. xiii. 12.

Rom. vii. 24.

Ambr. de Bono Mort. s. 9, 49.

2 Cor. iv. 12.

Rom. vii. 23.

et lumen illud quod illuminat omnem hominem; abhinc in- John i. 9.
duamus hujusmodi studium, ut appropinquet anima nostra Deo, appropinquet oratio, adhaereat illi nostrum desiderium, non separemur ab eo. Et hic quidem positi, meditando, legendo, quaerendo copulemur Dei: cognoscamus eum, ut possumus. Ex parte enim hic cognoscimus: quia hic imperfecta, illic per- 1 Cor. xiii. 12.
fecta omnia; hic parvuli, illic robusti. *Videmus*, inquit, *nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem.* Tunc revelata facie gloriam Domini speculari licebit, quam nunc 2 Cor. iii. 18.
animae corporis hujus concretis visceribus involutae, et quibusdam carnis hujus maculis et colluvionibus obumbratae, sincere videre non possunt. *Quis enim*, inquit, *videbit vultum meum,* Exod. xxxiii. 20.
et vivet? Et recte: nam si solis radios oculi nostri ferre non possunt, et si quis diutius e regione solis intenderit, caecari solere perhibetur; si creatura creaturam sine fraude atque offensione sui non potest intueri; quomodo potest sine periculo sui vibrantem cernere vultum Creatoris aeterni, corporis hujus opertus exuviis? Quis enim justificatur in conspectu Dei, Ps. cxlii. (cxliii.) 2.
cum unius quoque diei infans mundus a peccato esse non possit, Job xiv. 5, LXX.
et nemo possit de sui cordis integritate et castimonia gloriari?'

CHAPTER XII.

Pelagian heresy grew up long after Ambrose. The Catholic Faith ever on the watch to repel error. The assembling of a Council to condemn heresies not always necessary.

32. Nimis longum erit, si omnia velim commemorare, quae sanctus Ambrosius adversus hanc haeresim Pelagianorum tanto post exorturam, non eis quidem respondens, sed praedicans Catholicam fidem, atque in ea homines aedificans, dixit et scripsit. Sed nec illa omnia commemorare potui vel debui, quae gloriosissimus in Domino Cyprianus posuit in Epistolis suis, quibus demonstretur, quam sit haec, quam tenemus, fides vera vereque Christiana atque Catholica, sicut per Scripturas sanctas antiquitus tradita, sic a patribus nostris, et usque ad hoc tempus, quo isti eam convellere tentaverunt, retenta atque

servata, et deinceps propitio Deo retinenda atque servanda. Nam sic Cypriano et a Cypriano tradita, haec atque hujusmodi ex ejus litteris testimonia prolata testantur: sic autem usque ad tempora nostra servata, ea quae de his rebus, antequam isti ebullire coepissent, Ambrosius conscripsit, ostendunt, et quod eorum profanas novitates Catholicae aures, quae ubique sunt, horruerunt: sic porro deinceps esse servanda, satis salubriter istorum partim damnatio, partim correctio declaravit. Quodlibet enim mutire audeant adversus sanam fidem Cypriani et Ambrosii, non eos puto in tam magnum prorupturos furorem, ut memoratos et memorabiles homines Dei audeant dicere Manichaeos.

33. Quid est ergo quod rabiosa mentis caecitate nunc jactant, S. 20. 'toto penitus Occidente non minus stultum quam impium dogma susceptum:' quandoquidem Domino miserante suamque Ecclesiam misericorditer gubernante, sic vigilavit Catholica fides, ut 'non minus stultum quam impium dogma,' quemadmodum Manichaeorum, ita etiam non susciperetur istorum? Ecce sancti et docti viri, fama totius Ecclesiae contestante Catholici, et creaturam Dei, et nuptias ab illo institutas, et legem ab eo per sanctum Moysen datam, et liberum arbitrium naturae hominis insitum, et sanctos Patriarchas et Prophetas debitis ac congruis praedicationibus laudant; quae omnia quinque Manichaei, partim negando, partim etiam detestando condemnant; unde apparet istos doctores Catholicos longe a Manichaeorum sensibus alienos; et tamen asserunt originale peccatum, asserunt gratiam Dei super liberum arbitrium omne antecedere meritum, ut vere gratuitum divinum praebeat adjutorium; asserunt sanctos ita juste in hac carne vixisse, ut eis esset necessarium, quo dimittantur quotidiana peccata, orationis auxilium, perfectamque justitiam, quae non possit habere peccatum, in alia vita futuram eis, qui juste hic vixerint, praemium.

34. Quid est ergo quod dicunt, 'Simplicibus episcopis, sine congregatione synodi in locis suis sedentibus, extorta subscriptio est?' Numquid beatissimis et in fide Catholica excellentissimis viris Cypriano et Ambrosio ante istos, adversus istos extorta subscriptio est: qui eorum impia dogmata tanta manifestatione

subvertunt, ut quae contra eos manifestiora dicamus, vix nos invenire possimus? Aut vero congregatione synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur? quasi nulla haeresis aliquando nisi synodi congregatione damnata sit: cum potius rarissimae inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis exstiterit; multoque sint atque incomparabiliter plures, quae ubi exstiterunt, illic improbari damnarique meruerunt, atque inde per caeteras terras devitandae innotescere potuerunt. Verum istorum superbia, quae tantum se extollit adversus Deum, ut non in illo velit, sed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis et Occidentis synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente pervertere nequeunt, saltem commovere conantur: cum potius vigilantia et diligentia pastorali, post factum de illis competens sufficiensque judicium, ubicumque isti lupi apparuerint, conterendi sint, sive ut sanentur atque mutentur, sive ut ab aliorum salute atque integritate vitentur; adjuvante Pastore pastorum, qui ovem perditam et in parvulis quaerit, qui oves sanctas et justas gratis facit, qui eas quamvis sanctificatas et justificatas, tamen in ista fragilitate atque infirmitate pro quotidianis peccatis, sine quibus hic non vivitur, etiam cum bene vivitur, quotidianam remissionem, et ut petant providenter instruit, et petentes clementer exaudit.

'Retractations,' ii. 61.

Contra duas Epistolas Pelagianorum, libri quatuor.

Sequuntur libri quatuor quos contra duas epistolas Pelagianorum ad episcopum Romanae Ecclesiae Bonifacium scripsi; quia cum in manus ejus venissent, ipse mihi eas miserat, inveniens in illis calumniose interpositum nomen meum. Hoc opus sic incipit: 'Noveram te quidem, fama celeberrima praedicante.'

CONCILIUM ARAUSICANUM SECUNDUM,

DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO.

In dedicatione basilicae a Liberio patricio constructae celebratum, quinto nonas Julias, Decio Juniore, viro clarissimo, consule : id est, anno Christi 529, Felicis IV, Papae anno tertio.

Cum ad dedicationem basilicae, quam illustrissimus praefectus et patricius filius noster Liberius in Arausica civitate fidelissima devotione construxit, Deo propitiante, et ipso invitante, convenissemus, et de rebus quae ad ecclesiasticam regulam pertinent inter nos spiritualis fuisset oborta collatio, pervenit ad nos esse aliquos qui de gratia et libero arbitrio per simplicitatem minus caute et non secundum fidei Catholicae regulam sentire velint. Unde id nobis secundum admonitionem et auctoritatem Sedis Apostolicae justum ac rationabile visum est, ut pauca capitula ab Apostolica nobis Sede transmissa, quae ab antiquis patribus de sanctarum Scripturarum voluminibus in hac praecipue causa collecta sunt, ad docendos eos qui aliter quam oportet sentiunt, ab omnibus observanda proferre, et manibus nostris subscribere deberemus; quibus lectis, qui hucusque non sicut oportebat de gratia et libero arbitrio credidit, ad ea quae fidei Catholicae conveniunt animum suum inclinare non differat.

I. *That the soul as well as the body has been injured by Adam's sin.*

Si quis per offensam praevaricationis Adae non totum, id est secundum corpus et animam, in deterius dicit hominem commutatum, sed animae libertate illaesa durante corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium; Pelagii errore deceptus adversatur Scripturae dicenti: *Anima quae peccaverit ipsa morietur;* et: *Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis ejus cui obeditis?* et: *A quo quis superatur, ejus et servus addicitur.*

Cp. Aug. de Nupt. et Conc. ii. s. 57.

Ezek. xviii. 20.

Rom. vi. 16.

2 Pet. ii. 19.

II. *That Adam's sin did not harm himself only, but also passed on to his posterity.*

Si quis soli Adae praevaricationem suam, non et ejus propagini asserit nocuisse, aut certe mortem tantum corporis, quae poena peccati est, non autem et peccatum quod mors est animae, per unum hominem in omne genus humanum transiisse testatur; injustitiam Deo dabit, contradicens Apostolo dicenti: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.*

Cp. Aug. c. duas Ep. iv. s. 6.

Rom. v. 12.

III. *That God's Grace is not given when we call for it, but itself makes us call for it.*

Si quis ad invocationem humanam gratiam Dei dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere ut invocetur a nobis, contradicit Isaiae prophetae, vel apostolo idem dicenti: *Inventus sum a non quaerentibus me; palam apparui his qui me non interrogabant.*

Cp. Aug. de Corr. et Grat. s. 47.

Isa. lxv. 1.

Rom. x. 20.

IV. *That in order to our being cleansed from sin, God does not wait for our will, but prepares it.*

Si quis ut a peccato purgemur voluntatem nostram Deum exspectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per Sancti Spiritus infusionem et operationem in nos fieri confitetur; resistit ipsi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: *Praeparatur voluntas a Domino*, et apostolo salubriter praedicanti: *Deus est qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate.*

Cp. Aug. c. duas Ep. iv. s. 12; de Grat. et Lib. Arb. s. 32, &c.

Prov. viii. 35, LXX.

Phil. ii. 13.

V. *That the beginning of faith is not from us, but from the Grace of God.*

Si quis, sicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipsumque credulitatis affectum, quo in eum credimus qui justificat impium, et ad regenerationem sacri Baptismatis pervenimus, non per gratiae donum, id est per inspirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicit; apostolicis dogma-

Cp. Aug. de Praed. Sanct. s. 4–16.

Rom. iv. 5.

Phil. i. 6, 29. tibus adversarius approbatur, beato Paulo dicente: *Confidimus quia qui coepit in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri Jesu Christi;* et illud: *Vobis datum est pro Christo non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini;*
Eph. ii. 8. et: *Gratia salvi facti estis per fidem, et hoc non ex vobis; Dei enim donum est.* Qui enim fidem qua in Deum credimus dicunt esse naturalem, omnes eos qui ab Ecclesia Christi alieni sunt quodammodo 'fideles' esse definiunt.

VI. *That mercy is not bestowed on us as believing and asking for it without the Grace of God, since it is that Grace itself which makes us believe and ask for it.*

Cp. Aug. de Dono Persev. s. 64. Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, quaerentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri divinitus, non autem ut credamus, velimus, vel haec omnia sicut oportet agere valeamus, per infusionem et inspirationem Sancti Spiritus in nobis fieri confitetur, et aut humilitati aut obedientiae humanae subjungit gratiae adjutorium, nec ut obedientes et humiles simus, ipsius gratiae donum esse consentit;
1 Cor. iv. 7; xv. 10. resistit Apostolo dicenti: *Quid habes quod non accepisti?* et: *Gratia Dei sum id quod sum.*

VII. *That we are not able by natural powers, without Grace, to think or choose any good thing pertaining to salvation.*

Cp. Aug. de Gr. et Lib. Arb. s. 25; de Dono Persev. s. 33; de Sp. et Litt. s. 51. Si quis per naturae vigorem bonum aliquid, quod ad salutem pertinet vitae aeternae, cogitare ut expedit aut eligere, sive salutari, id est evangelicae praedicationi consentire posse confirmat absque illuminatione et inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo et credendo veritati; haeretico fallitur spiritu, non intelligens vocem Dei in Evangelio
John xv. 5. 2 Cor. iii. 5. dicentis: *Sine me nihil potestis facere,* et illud apostoli: *Non quod idonei simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.*

VIII. *That no one can attain to the grace of Baptism through Free-will.*

Si quis alios misericordia, alios vero per liberum arbitrium, quod in omnibus qui de praevaricatione primi hominis nati sunt constat esse vitiatum, ad gratiam Baptismi posse venire contendit; a recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum; aut certe ita laesum putat, ut tamen quidam valeant sine revelatione Dei mysterium salutis aeternae per semetipsos posse conquirere. Quod quam sit contrarium ipse Dominus probat, qui non aliquos, sed neminem ad se posse venire testatur nisi quem Pater attraxerit, sicut et Petro dicit: *Beatus es Simon Barjona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in coelis est;* et apostolus: *Nemo potest dicere Dominum Jesum nisi in Spiritu Sancto.*

Cp. Prosp. c. Collat. s. 13, 55. See Aug. Op. Imp. iii. 110; vi. 8. John vi. 44. Matt. xvi. 17. 1 Cor. xii. 3.

IX. *On the assistance of God through which we do good works.*

Divini est muneris, cum et recte cogitamus, et pedes nostros a falsitate et injustitia continemus; quoties enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum ut operemur operatur.

Prosper, Sent. 22. Cp. Aug. de Gr. et Lib. Arb. s. 33.

X. *That the assistance of God is always to be implored by all.*

Adjutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono possint opere perdurare.

Cp. Aug. de Corr. et Grat. s. 10; de Dono Persev. s. 3.

XI. *On the obligation of vows.*

Nemo quidquam Domino recte voverit, nisi ab ipso acceperit quod voveret, sicut legitur: *Quae de manu tua accepimus damus tibi.*

Aug. Civ. Dei, xvii. 4, 7. Prosper, Sent. 54. 1 Chr. xxx. 14.

XII. *In what character we are objects of God's love.*

Tales nos amat Deus quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.

Prosper. Sent 56.

XIII. *On the restoration of Free-will.*

Prosper, Sent. 152. Cp. Aug. Civ. Dei, xiv. 11, 1. John viii. 36.

Arbitrium voluntatis, in primo homine infirmatum, nisi per gratiam Baptismi non potest reparari: quod amissum, nisi a quo potuit dari, non potest reddi, unde veritas ipsa dicit: *Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis.*

XIV. *That in order to be delivered from misery, we are 'prevented' by God's mercy.*

Prosper, Sent. 211. Cp. Aug. Enarr. in Ps. lviii. 2, s. 11. Ps. lxxviii. (lxxix.) 8; lviii. (lix.) 11.

Nullus miser de quacumque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia praevenitur, sicut dicit Psalmista: *Cito anticipent nos misericordiae tuae, Domine;* et illud: *Deus meus, misericordia ejus praeveniet me.*

XV. *That a faithful man is changed for the better through God's Grace.*

Prosper. Sent. 225. Cp. Aug. Enarr. in Ps. lxviii. 1, s. 2. Ps. lxxvi. (lxxvii.) 11.

Ab eo quod formavit Deus mutatus est Adam, sed in pejus per iniquitatem suam: ab eo quod operata est iniquitas mutatur fidelis, sed in melius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio fuit praevaricatoris primi, haec secundum Psalmistam *mutatio est dexterae Excelsi.*

XVI. *That we must not glory in what we have, since it is from God.*

Aug. de Sp. et Litt. s. 50, and Prosper, Sent. 259 (slightly altered). 1 Cor. iv. 7; 2 Cor. iii. 6; Gal. ii. 21; Eph. iv. 8.

Nemo ex eo quod videtur habere glorietur, tanquam non acceperit, aut ideo se putet accepisse, quia litera extrinsecus vel ut legeretur apparuit, vel ut audiretur sonuit. Nam sicut apostolus dicit: *Si per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est. Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.* Inde habet quicumque habet; quisquis autem se inde habere negat, aut vere non habet, aut id quod habet aufertur ab eo.

XVII. *On Christian courage.*

Aug. Op. Imp. i. 83. Prosper, Sent. 295.

Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas, fortitudinem autem Christianorum Dei caritas facit quae diffusa est in cordibus

nostris, non per voluntatis arbitrium quod est a nobis, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.

XVIII. *That Grace is not 'prevented' by any merits.*

Nullis meritis gratiam praevenientibus, debetur merces bonis operibus si fiant: sed gratia quae non debetur praecedit ut fiant. Aug. Op. Imp. i. 133. Prosper, Sent. 297.

XIX. *That no one is saved without God's will.*

Natura humana, etiamsi in illa integritate in qua est condita permaneret, nullo modo seipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret: unde cum sine Dei gratia salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit? Aug. Ep. 186, s. 37. Prosper, Sent. 308.

XX. *That man can do no good without God.*

Multa Deus facit in homine bona quae non facit homo, nulla vero facit homo bona quae non Deus praestat ut faciat homo. Aug. c. duas Ep. ii. s. 21. Prosper, Sent. 312.

XXI. *On Nature and Grace.*

Sicut iis qui volentes in lege *justificari et a gratia exciderunt verissime dicit apostolus: *Si ex lege justitia est, ergo Christus gratis mortuus est;* sic iis qui gratiam, quam commendat et percipit fides Christi, putant esse naturam, verissime dicitur: 'Si per naturam justitia est, ergo Christus gratis mortuus est.' Jam hic enim erat lex, et non justificabat: jam hic erat et natura, et non justificabat. Ideo Christus non gratis mortuus est, ut et lex per illum impleretur qui dixit: *Non veni legem solvere, sed adimplere;* et natura, per Adam perdita, per illum repararetur, qui dixit *venisse se quaerere et salvare quod perierat.* [*justificari a?] Aug. de Gr. et Lib. Arb. s. 25. Prosper, Sent. 315. Gal. ii. 21. Matt. v. 17; xviii. 11.

XXII. *On the things which are man's own.*

Nemo habet de suo nisi mendacium et peccatum; si quid autem habet homo veritatis atque justitiae, ab illo fonte est Aug. in Joan. Tract. v. s. 1.

Prosper, Sent. 323.

quem debemus sitire in hac eremo, ut ex eo quasi guttis quibusdam irrorati, non deficiamus in via.

XXIII. *On the will of God and of man.*

Mostly from Aug. in Joan. Tract. xix. s. 19. Prosper, Sent. 338.

Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt quod Deo displicet; quando autem id faciunt quod volunt ut divinae serviant voluntati, quamvis volentes agant quod agunt, illius tamen voluntas est a quo et praeparatur et jubetur quod volunt.

XXIV. *On the branches of the Vine.*

Prosper, Sent. 366, slightly altered from Aug. in Joan. Tract. lxxvi. s. 1.

John xv. 1 ff.

Ita sunt in vite palmites, ut viti nihil conferant, sed inde accipiant unde vivant: sic quippe vitis est in palmitibus, ut vitale alimentum subministret iis, non sumat ab iis. Ac per hoc et manentem in se habere Christum, et manere in Christo, discipulis prodest utrumque, non Christo. Nam praeciso palmite, potest de viva radice alius pullulare; qui autem praecisus est, sine radice non potest vivere.

XXV. *On the love with which we love God.*

Prosper, Sent. 370, slightly altered from Aug. in Joan. Tract. cii. s. 5.

Prorsus donum Dei est diligere Deum. Ipse ut diligeretur dedit, qui non dilectus diligit. Displicentes amati sumus, ut fieret in nobis unde placeremus. Diffundit enim caritatem in cordibus nostris Spiritus Patris et Filii, quem cum Patre amamus et Filio.

Ac sic secundum suprascriptas sanctarum Scripturarum sententias vel antiquorum patrum definitiones, hoc Deo propitiante et praedicare debemus et credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum et attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum est possit, nisi eum gratia misericordiae divinae praevenerit. Unde et Abel justo, et Noe, et Abrahae, et Isaac, et Jacob, et omni antiquorum patrum multitudini, illam praeclaram fidem, quam in ipsorum

laude praedicat apostolus Paulus, non per bonum naturae quod prius in Adam datum fuerat, sed per gratiam Dei credimus fuisse collatam. Quam gratiam etiam post adventum Domini omnibus qui baptizari desiderant, non in libero arbitrio haberi, sed Christi novimus simul et credimus largitate conferri, secundum illud quod saepe jam dictum est, et quod praedicat Paulus apostolus : *Vobis donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis,* Heb. xi. 2 ff. Phil. i. 29, 6. *sed etiam ut pro illo patiamini;* et illud : *Deus qui coepit in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri Jesu Christi;* et illud : *Gratia salvi facti estis per fidem, et hoc non* Eph. ii. 8. *ex vobis, Dei enim donum est;* et quod de se ipso ait apostolus : *Misericordiam consecutus sum ut fidelis essem;* non dixit 'quia 1 Cor. vii. eram,' sed 'ut essem;' et illud : *Quid habes quod non accepisti?* 25; iv. 7. et illud : *Omne datum bonum et omne donum perfectum desur-* James i. 17. *sum est, descendens a Patre luminum;* et illud : *Nemo habet* John iii. 23. *quidquam boni, nisi illi datum fuerit desuper.* Innumerabilia sunt sanctarum Scripturarum testimonia, quae possunt ad probandam gratiam proferri, sed brevitatis studio praetermissa sunt, quia et revera cui pauca non sufficiunt, plura non proderunt.

Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante et cooperante, quae ad salutem animae pertinent possint et debeant si fideliter laborare voluerint, adimplere. Aliquos vero ad malum divina potestate praedestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam si sunt qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.

Hoc etiam salubriter profitemur et credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, et postea per Dei misericordiam adjuvamur, sed ipse nobis, nullis praecedentibus bonis meritis, et fidem et amorem sui prius inspirat, ut et Baptismi sacramenta fideliter requiramus, et post Baptismum cum ipsius adjutorio ea quae sibi sunt placita implere possimus. Unde manifestissime credendum est, quod et illius latronis quem Dominus ad paradisi patriam revocavit, et Cornelii centurionis ad quem angelus Domini missus est, et Zacchaei qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, sed divinae largitatis donum.

Cp. Prosper. c. Coll. s. 19. Aug. de Praedest. Sanct. s. 12.

Et quia definitionem antiquorum patrum nostramque, quae suprascripta est, non solum religiosis, sed etiam laicis medicamentum esse et desideramus et cupimus, placuit ut eam et illustres ac magnifici viri, qui nobiscum ad praefatam festivitatem convenerunt, propria manu subscriberent.

Caesarius in Christi nomine episcopus constitutionem nostram relegi. et subnotans subscripsi, quinto nonas Julii, Decio Juniore, viro clarissimo. consule.

Julianus, amartolus episcopus, relegi et subscripsi.

Constantius
Cyprianus
Eucherius
Item Eucherius
Heraclius
Principius
Philagrius
Maximus
Praetextatus
Alethius
Lupercianus
Vindemialis
} in Christi nomine episcopus consensi et subscripsi.

Petrus Marcellinus Felix Liberius, vir clarissimus et illustris praefectus Praetorii Galliarum, atque patricius, consentiens subscripsi.

Syagrius
Opilio
Pantagathus
Deodatus
Cariattho
Marcellus
Namatius
} vir illustris consentiens subscripsi.

INDEX.

A.

Abel, 64, 87–89, 167, 345.
Abraham, 37, 147, 258, 259, 327.
'Acceptance of persons,' 310.
Adam, as unfallen, 110; sin and death came by, 6, 143, 245, 269, 353, 368, 384; saved by Christ, 73; Christ the Second, 6.
Adoption, in baptism, 309; senses of, 325.
Advocate, Christ our, 335.
Africa, Council of, 241; letters to Rome from, 241, 303.
Albina, 202.
Almsgiving, 127, 140, 290, 333, 366.
Alypius, bishop, 272.
Ambrose, quoted, 109, 232, 269, 376–381.
'Αναμάρτητος, 243.
Anathemas pronounced by Pelagius, 162, 173, 184, 195, 202, 244, 277; by Augustine, 149; by Council of Orange, 391.
Angels, 83, 269, 338, 342.
Animals, condition of the lower, 163, 269.
Antediluvians, longevity of, 254; the good, 327.
Apostates, 133, 144.
'Apostle, the,' title of St. Paul, 323.
Assistance, Divine, needed against sin, 70, 105; ambiguously recognised by Pelagius, 207, 225, 230; different sorts of, in things human, 151.
Astrology, 310.
Astronomy, 254.
Augustine, work of, on Free-will, 113; 'De Pecc. Meritis,' etc., 1, 67, 76, 252; letter of, to Pelagius, 188; occupations of, 202; wishes well to Pelagius, 107, 187, 188, 242; wished to interpret him favourably, 174, 228, 250.
Aurelius, bishop, 150, 238, 243, 246.

B.

Bad men mingled with good, 140.
Baptised, all the, capable of salvation, 391.
Baptism, conveys pardon of sin, 50, 126, 140, 172, 267, 363; regeneration, 171, 302, 305, 309, 325, 385; and the gift of the Spirit, 99; leaves a sinful tendency, 99, 289, 324; why necessary for infants, 239, 249, 268, 298, 305; words of, 226, 251; rites of, 268; set aside by Manicheans, 302.
Bishops, eighteen Pelagian, 273.
Blamelessness, not the same as sinlessness, 132, 142.
Body and Blood of Christ, reception of, 298, 306; spoken of in John vi., 275, 298, 306.
Body, effect of the, on soul, 96, 125; the future, 'spiritual,' 284.
'Body of death,' explained, 100, 103, 126.
Boniface, pope, 272.
'Born of God,' 143.

C.

Caesarius, bishop, 392.
Cain, 88.
'Canonical' books, authority of, 107.
Catechising, 152.
Catholic faith, necessary, 333.

Catholics, all bound to oppose heresy, 201, 252.
Ceremonial law, abolished, 19, 28, 329.
Charus, deacon, 193.
Cheerfulness, interruptions of, 127.
'Children of the world, of the devil, of God,' 323.
Christ, alone without sin, 1, 76, 133, 136, 148, 261, 335, 348; our Head, 149, 176, 258; baptism of, 328; 'the Rock,' 234.
Chrysostom, quoted, 111.
Church, the, Christ's body, 141; authority of, 183; when to be wholly spotless, 140, 171, 363; 'Mother,' 73, 303; served by kings, 140.
Circumcision, 10, 41, 260, 329; the spiritual, 10.
Coelestius, disciple of Pelagius, 242, 270; trial of, at Carthage, 168, 193, 197, 238, 243, 250; examination of, at Rome, 240, 245, 303–5; 'Definitions' ascribed to, 118; quotations from a work of, 172, 173, 175, 183, 200; other writings of, 223; profession of faith by, 240, 253, 303; more outspoken than Pelagius, 182, 226, 240, 244.
Co-equality, the Divine, 29, 259.
Co-eternity, the Divine, 258.
'Commandments,' how 'not grievous,' 116, 130, 212.
Communion, the Holy, administered to infants, 306, 351, 355; daily, 370.
Concupiscence, 27, 124, 134, 137, 166, 284, 289, 301.
Constantius, bishop, 227.
Conversions, sudden, 295.
Co-operation of God with man, 221, 232.
Cornelius, 391.
Council, another, not required, 383.
Courage, Christian, opposed to Pagan, 384.
Creation, owned to be good, 122, 300, 351; proof of God from, 15.
Credulity, not good, 46.
Creed, the, 152.
Cross, how made of none effect, 64, 343.
Cupidity, 216, 329.
Cyprian, 169, 381; quoted, 365–371.

D.

David, Saul spared by, 45.
'Dead,' in spiritual sense, 75.
Death, incurred by sin, 75, 265; ministered by old Law, 25; reign of, not removed by Law, 256; not terrible even under Law, 260; some Pelagians admit to come through Adam, 348; 'good of,' 352.
Debt, in contrast with grace, 31, 177, 225, 314, 358.
Decalogue, the, 19, 329; summary of, 123.
Dedication of a church, 384.
Delight in duty, necessary for well-doing, 3; a Divine gift, 13, 42.
Deluge, the, 260.
Demetrias, virgin, 228.
Despair, 85, 131.
Difficulty, in obedience, 114.
Digamy, 334.
Diseases, illustration from various, 301.
Distractions, worldly, 377.
'Dominus,' used in ordinary letters, 188.
Donatists, the, 185.
'Drawing' of man by God, 296.

E.

Eaglets, fable about, 163.
'Easily' to obey, 190.
Eclipses, 254.
Election, not because of foreseen conduct, 314.
Elements, four or more, 264.
Elijah and Enoch, 254.
Elisha, 358.
Esther, 219, 296.
Eternal punishment, 122, 156; degrees of, 39.
Eucharistic Sacrifice, the, 14.
Eulogius, bishop, 156.
Eve, sin of, 87.
Evil spirits, men how subject to, 269.
Examples of holiness, 147.
Excess in things lawful, 127.
Excommunication, 371.
Exhortation, 210.
Exorcism, 268.
Exsufflation, 268.
Eyes, good and bad use of, 214.

F.

Faith, law of, 13, 16, 24, 34, 42, 333; voluntary, 45; obtains justification, 42, 177; and further grace, 43; even beginning of, a Divine gift, 177, 295, 320, 385, 391; the 'life' of a just man, 134; works by love, 22, 37, 177, 328, 334; dispenses with demonstration, 264.
Fall, the, denied by Pelagians, 168, 193.
Fasting, 127.
Fatalism, charge of, 307–311.
Fear, an inadequate motive for obedience, 10, 22, 104, 221, 282, 328; produced by the Law, 24, 29, 256; use of, under the Gospel, 79, 115; will cease when love is perfect, 132.
Felix IV., pope, 384.
'Fire,' saved as by, 156.
Fleece, Gideon's, 257.
'Flesh,' resurrection of, 42, 267; sense of, as opposed to spirit, 98; of Christ, how dishonoured by Manicheans and Pelagians, 302.
Folly, distinct from heresy, 163.
Forgiveness of sin needed and prayed for by holy men, 56, 85, 126, 170, 335, 344, 371; of injuries, 127, 140.
Free-will, as at first created, 49; injured by the Fall, 387, 390; capable by itself of evil, 155; not of good, 3, 111, 274, 307, 345; healed by grace, 12, 43, 345, 350, 388; led right by God, 154; never the source of faith, 51, 387; Catholic doctrine does not make void, 43, 83, 189.
Friendship, Christian, 272.

G.

Gentiles, condition of the, 34, 60.
Gifts, diversity of, 175.
'Give what Thou commandest,' 18.
Glorification of Christ, 140.
Glorying in self, forbidden, 40, 371, 388.
God, some things impossible for, 90.
Good desire, identical with love, 217; produced by grace, 217, 295, 320.
Goodness, human, comparative, 138.
Grace, meaning of term, 61, 219, 255; ambiguously acknowledged by Pelagius, 65, 93, 98, 165, 207, 225, 227; how understood by Coelestius, 223; not the same as natural power, 66, 98, 165, 197, 203, 389; or law or teaching, 26, 165, 197, 203, 207, 228, 357; or Christ's example, 203, 229, 231; or forgiveness, 85, 197, 203, 229; true account of, 3, 16, 27, 99, 107, 165, 167, 208; prevenient, 82, 319, 358, 385, 389.
Guidance, no man should trust to his own, 154.

H.

Hagar and Sarah, 161, 322, 328, 331.
Hasty words, 151, 163.
Hearts inclined at God's will, 218.
Heros and Lazarus, 151, 181, 197.
Hilary, commentator, 354.
Hilary, correspondent of Augustine, 168, 190, 244.
Hilary of Poitiers, 108.
Holy Spirit, presence of the, in the heart, 28; action of, on the will, 389; the 'Finger of God,' 23; of the Father and the Son, 51.
Hope, distinct from possession, 267.
Human nature assumed by the Word, 176.
Humility allied to truth, 84; a condition of Divine help, 125; shown by saints, 25, 179.
Hymn, an Ambrosian, quoted, 109.

I.

Idolatry, caused by self-reliance, 14.
Ignorance may be sinful, 70, 183, 324.
Image of God, the, in man, 38.
'Imitation' of Adam, 64, 247.
Imperial authority, against Pelagians, 248.
Impossible, the, not exacted by God, 92, 116.
Incarnation, the, 60.
Infants, born in sin, 243, 261, 269, 283, 298, 351, 377; many allowed by God to die unbaptised, 309, 312; if unbaptised, lost, 64, 250.
Inferiority of the Son, as Man, to the Father, 259.

Infirmity, remains of, 144; sins of, 133, 290, 324.
Innocent, pope, 242, 304–307.
'Inscrutableness of Divine judgments,' 52, 158.
Insidious questions of Pelagians, 344.
Intelligence, spiritual, not alike in all Christians, 33.
Intercessory prayers, 372.
Isaac, 323.
Israel, the spiritual, 31, 36, 37.

J.

Jacob and Esau, 313, 362.
James, St., misinterpreted by Pelagius, 68.
Jerome, attack on, 201; quoted, 112.
Jerusalem, conference at, 179; the earthly and heavenly, 161, 327, 333.
Jesus, significance of the Name, 73; no other Name saving, 89.
Jews, boasting of, 9, 39; dispersion of, 328; rejection of, 257.
Job, 108, 147; language of, 108, 132–136.
John, St., the Baptist, 8, 81, 327, 330, 345.
John, bishop of Jerusalem, 179, 190.
Joshua, 146.
Jovinian, 274.
Judgment, the future, 50, 139, 157, 366.
Julian the Pelagian, 273, 278, 300.
Justification, through faith and grace, 11, 18, 42, 47, 208; prior to works, 36.

K.

Kingdom of heaven, Pelagian view of, 249, 298; promised in Old Testament, 160.
Kiss of peace, the, 368.
Knowledge, without grace, effect of, 165; of God, in this world, imperfect, 32, 381; of the Law, not attainable by all, 152.

L.

Labourers in the vineyard, parable of, 311.
Lactantius, quoted without a name, 107.
Lamb of God, the, 330.
Latin, not understood by Eastern bishops, 153; Church writers, 269.
Law, the moral, good, 4, 12, 17, 165, 350; permanent, 61, 64, 109, 329; right use of, 12, 27, 123, 146, 208, 255, 357; fulfilled through grace, 12, 27, 43; written on hearts, 24, 28; Pelagian view of, 257, 298.
'Letter and spirit,' the, 4, 22, 27, 51, 104, 165, 208, 322, 329, 346.
Liberius, 384.
'Liberty' through grace, 113, 122, 127, 274.
Literal interpretation not always tenable, 4.
Lord's Day, the, 261.
Lord's Prayer, the, 369.
Love, necessary for well-doing, 3; root of all good, 215; infused by God, 3, 48, 104, 117, 123, 221, 390; duties easy to, 116; greater than faith and hope, 128; degrees of, 117, 125; perfected in the next world, 55, 125, 128, 211.

M.

Manes, 124, 161, 340.
Manicheans, 274, 300, 345, 350, 364.
Mankind, 'mass' of, justly condemned, 62, 261, 313.
Manuscripts of Old Testament, 254.
Marcellinus, 1, 67, 76, 169.
Marcion, 124, 161, 340.
Marriage, good, 263, 277, 306, 348, 356.
Mary, the B. V., 86, 267, 274.
Mediator, Christ the, 1, 39, 78, 93, 140, 147, 148, 237, 255, 257, 259, 261, 353.
Medical language, 147.
Medicine, the Law compared to, 6.
Melania, 202.
Melchisedech, 259.
Mercy, works of, 115.
'Merits,' grace not given in reference to, 173, 181, 217, 221, 225, 275, 295, 308, 316, 344; as good works, are Divine gifts, 178, 255.
Methuselah, 254.
Milevum, Council of, 306.

Monastic life, 192, 200.
'More easily,' 207, 217, 223, 230, 316.
Moses, 19, 299, 327, 330.
Mysteriousness of God's dealings with different souls, 52, 313, 362.

N.

Nations, a few, still unevangelised, 60.
Nature, good in itself, 61, 122, 125, 216, 262, 301, 307, 346, 351; even while unfallen, needed grace, 96, 385; injured by the Fall, 61, 71, 89, 97, 100, 112, 115, 119, 122, 165, 216, 259; restored by grace, 38, 89; wrongly extolled by Pelagius, 76, 84, 222.
Necessity not incompatible with free-will, 94; a 'happy,' 122.
Neophytes, 152.
Noah, 147, 327.
Novatians, 269.

O.

Old Testament, holy men of the, lived by faith in Christ, 93, 146, 255, 261, 297, 390; senses of the phrase, 159, 328.
Open questions, specimens of, 192, 254.
Orange, Council of, 384.
Ordination, qualifications for, 142, 290.
Origenism, 156.
Original sin, 61, 240, 247, 249, 251, 261, 268, 283, 344, 346, 369, 377.
Orosius, 181.

P.

Paedagogues, 151.
Palestine, Council of, 150; Catholic, 170, 245; deceived by Pelagius, 167, 217, 243, 246, 277, 295, 308; in effect condemned Pelagianism, 170, 173, 184, 195, 200, 248; official record of, 150, 191, 242; summary of, 196.
Pammachius, 239.
Paradise, 254, 274, 283, 366.
Passover, the, 23.
Patience, trials of, 75, 133; a high virtue, 371.
Paul, St., a preacher of grace, 8, 14, 178; conversion of, 283, 295; had many gifts, but not all possible, 176; rapture of, 254.
Paulinus, bishop, 227.
Paulinus, deacon, 238, 305.
Pelagianism, origin of, 252; propositions of, 168, 193, 199, 244; main points of, 344; novel, 279, 299, 307, 347, 365, 381; touched fundamentals of faith, 107, 196, 260; condemnation of, 383.
Pelagius, a monk, not a cleric, 106; long resident in Rome, 251; visits Africa, 185; high reputation of, 185; letters from bishops to, 188; ability of, 63; notes on Epistles of St. Paul by, 180, 252; letter to Paulinus from, 227; work by, discussed in 'De Nat. et Grat.,' 59, 167, 182; 'Chapters' or 'Testimonies' by, 154, 190, 365; letter to Demetrias from, 217, 222, 228, 230; explanations made in Palestine by, 151–159, 168, 180; disingenuous professions of, 182, 203, 209, 242, 308; a 'paper' sent by, 150, 164, 193; letter to a presbyter from, 190, 192; 'Defence of Free-will' by, 203, 215, 229–232, 245; letter to Innocent from, 203, 224; profession of faith by, 224, 226, 251; ambiguous language of, 167, 175, 186, 203, 235, 249, 251; really of one mind with Coelestius, 240, 244, 248.
Penal blindness, 74.
Penance, 252.
Pentecost, the day of, 23.
Perdition, 'vessels' made for, 155, 363.
Perseverance, prayer for, 370, 386.
Personal union, the, in Christ, 176.
Pertinacity in error, 164.
Peter, St., repentance of, 233.
Pharisee, prayer of the, 18.
Physician, Christ the true, 73, 78, 89, 99, 103, 237.
Pinianus, 202.
'Possibility' according to Pelagius, 63, 94, 204, 215.
Possible, the, not always realised, 1, 153.
Prayer, use of, 115, 127, 131; prompted by grace, 378, 385; Pelagian views of, 70, 105, 231.

Predestination to life, 147, 155, 211; to destruction, 138; to evil, denied, 391.
Pre-existence, Platonic theory of, 261.
'Prevenient' mercy, 82, 319, 361.
Pride, sin of, 8, 80.
Priests under the Law, 142, 335.
Progress in spiritual life, 137, 147, 317.
Prohibition, irritating effect of, 4, 13, 21, 125, 322.
Promises in Old and New Testaments, 28, 160, 328, 332.
Prophets, the, 11.
Purpose, God's, in election, 319; man's, for good, the result of grace, 320.

R.

RASH judgments, 163.
Reason, 163.
Reconciliation, 355.
'Redemption,' ambiguously acknowledged by Pelagius, 250; necessary, 268, 279; senses of, 325.
'Regeneration,' senses of, 267, 325, 373.
Renewal, gradual, 30, 122, 143.
Renunciations in baptism, 268.
Repentance, a Divine gift, 233.
Resurrection of Christ, spiritual renewal represented by, 7, 42; of the body, 253, 267, 344.
Reward, the promised, 30.
Riches, Pelagian view of, 168, 244; the spiritual, 141.
Righteousness, how men seek to 'establish their own,' 11, 82, 90, 321, 332, 340; 'of God' explained, 11, 14, 26, 59, 332, 340; produced by God, 53; imperfect in this world, 55, 106, 115, 127, 137, 236, 337–344, 364, 372, 380.
Robber, the penitent, 391.
Romans, Epistle to, 9; sense of ch. vii., 96, 103, 229, 284–287.
Rome, Church of, faithful, 232, 242; clergy of, unfairly accused, 303; members of, 273; see of, most eminent, 273.
Rufinus, 218.

S.

SABBATH, the literal, abolished, 20, 28, 329; symbolism of, 22.
Sacraments imply original sin, 268.
Sacrifice of Christ, the, 336.
Salvation, senses of, 325.
Samaritan, parable of the, 92, 99.
Samuel, 146.
Sanctification, a Divine work, 144.
'Sanctify,' senses of, 36.
Satan, fall of, 338; author of sin, 79, 267; power of, over man, 268, 294; 'binding' of, 268; some 'delivered to,' 80; 'sons of,' 323.
Saviour, need of a, 84, 99, 346.
Scandals, 140.
Scripture omits many things, 88.
Secular courts not resorted to, 334.
Self-accusing, 134.
Self-excusing, 59.
Self-righteousness, 25.
Self-trusting, 8, 14.
Semi-Pelagianism anticipated, 295; errors of, 385–387, 391.
Service, the Eucharistic, referred to, 14, 53, 86.
Servile temper, the, 46, 104, 212, 332.
Sicily, Pelagians in, 118, 168, 244.
Sight as opposed to faith, 40, 51, 144, 337, 341.
Sin, nature of, 72, 111, 119, 135; penal results of, 45, 61, 74, 114, 122, 125; knowledge of, through Law, 10, 43, 166, 332; struggle against, 88, 134, 136, 324, 373; lessening power of, 133, 137; unbelief specially called, 323; how Christ is said to have been 'made,' 262, 336.
Sinlessness, distinct from holiness, 170; possibility of, for men, an open question, 91, 106, 192; open in a sense, 149; not open, 290, 372.
Sodom, destruction of, 260.
Song of Songs, spiritual sense of, 4, 177.
'Sons of God,' 323.
Soul, question of its origin, 347, 369; Manichean view of, 301.
Spain, 164.
'Stainless,' sense of, 130, 136.
Stephen, St., intercessory prayer of, 295.

T.

TEACHING insufficient without grace, 3, 57, 149.

Temple, veil of the, 23, 257.
Temptation, to be prayed against, 100, 105, 149, 371; various forms of, 373.
Testaments, the two, 27, 33.
Texts cited by Pelagians, 129, 132, 135, 138, 139, 141–146, 317.
Θεοσέβεια, 13.
Thessalonica, 273, 300.
Thorn in the flesh, the, 57, 79, 210, 338.
Thought, good, grace needed for, 320, 386; 'about evil,' sense of, 159; sins of, 56, 148; short of desire, 317.
Threatenings of the Law, 11, 18, 66.
Three periods according to Pelagians, 257.
Timasius and James, 59, 185–187.
'Transmission of sin,' 239, 253, 347.
Trinity, the Holy, inseparable, 51, 338; of one Godhead, 253.
Types, 330.

V.

Various readings in text of Scripture, 178, 206, 254, 341.
Venial sins, 39, 88, 130.
'Very easily' to obey, 124.
Vine, the, and branches, 390.
Virginal life, the, 172, 334.
Vision, the beatific, 51, 144, 337.
Vows, 387.

W.

Widow, tracts addressed to a, 162, 164.
Wilderness, sins of Israel in, 328.
Will, of God invincible, 49; of man, acts even in cases of reluctance, 44; can assent or dissent when God calls, 51; to believe, wrought in man by God, 52, 295, 318, 385; 'prepared' by God, 318.
Wisdom, the true, 13; of words, 90.
Working of God in us, 2, 79, 45, 206, 297, 385.
Works, law of, 16; of the Law, 19, 41.
'World,' used for men in it, 216.

X.

Xystus, quoted by mistake for Sextus, 111, 117.

Y.

Young and old alike capable of redemption, 268.

Z.

Zacchaeus, 391.
Zacharias and Elisabeth, 109, 142, 235.
Zosimus, pope, 238, 242, 249, 303, 304, 307.

ERRATA.

Page viii, line 16, *for* the *read* this.

„ 157, „ 31, *the asterisk before* eos *should stand before* reportet *in l.* 30.

SELECT LIST

OF

Standard Theological Works

PRINTED AT

THE CLARENDON PRESS, OXFORD.

THE HOLY SCRIPTURES, ETC. . . page 1
FATHERS OF THE CHURCH, ETC. . „ 4
ECCLESIASTICAL HISTORY, ETC. . . „ 5
ENGLISH THEOLOGY . . . . . „ 6
LITURGIOLOGY . . . . . „ 8

1. THE HOLY SCRIPTURES, ETC.

HEBREW, etc. *Notes on the Text of the Book of Genesis.* By G. J. Spurrell, M.A. *Second Edition.* Crown 8vo. 12*s.* 6*d.*

—— *Notes on the Hebrew Text of the Books of Samuel.* By S. R. Driver, D.D. 8vo. 14*s.*

—— *Treatise on the use of the Tenses in Hebrew.* By S. R. Driver, D.D. *Third Edition.* Crown 8vo. 7*s.* 6*d.*

—— *The Psalms in Hebrew without points.* Stiff covers, 2*s.*

—— *A Commentary on the Book of Proverbs.* Attributed to Abraham Ibn Ezra. Edited from a MS. in the Bodleian Library by S. R. Driver, D.D. Crown 8vo, paper covers, 3*s.* 6*d.*

—— *Ecclesiasticus* (xxxix. 15–xlix. 11). The Original Hebrew, with Early Versions and English Translation, &c. Edited by A. E. Cowley, M.A., and Ad. Neubauer. M.A. 4to, 10*s.* 6*d. net.*

—— —— Translated from the Original Hebrew, with a Facsimile. Crown 8vo, stiff covers, 2*s.* 6*d.*

—— —— Facsimiles of the Fragments hitherto recovered of the Book of Ecclesiasticus in Hebrew. 60 leaves. Collotype. In a Cloth Box. 1*l.* 1*s. net.* (Published jointly by the Oxford and Cambridge University Presses.)

—— *The Book of Tobit.* A Chaldee Text, from a unique MS. in the Bodleian Library; with other Rabbinical Texts, English Translations, and the Itala. Edited by Ad. Neubauer, M.A. Crown 8vo. 6*s.*

—— *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament,* with an Appendix containing the Biblical Aramaic, based on the Thesaurus and Lexicon of Gesenius, by Francis Brown, D.D., S. R. Driver, D.D., and C. A. Briggs, D.D.
Parts I—IX. Small 4to. 2*s.* 6*d.* each.

—— *Hebrew Accentuation of Psalms, Proverbs, and Job.* By William Wickes, D.D. 8vo. 5*s.*

—— *Hebrew Prose Accentuation.* By the same Author. 8vo. 10*s.* 6*d.*

—— *The Book of Hebrew Roots,* by Abu 'l-Walîd Marwân ibn Janâh, otherwise called Rabbî Yônâh. Now first edited, with an appendix, by Ad. Neubauer. 4to. 2*l.* 7*s.* 6*d.*

ETHIOPIC. *The Book of Enoch.* Translated from Dillmann's Ethiopic Text (emended and revised), and edited by R. H. Charles, M.A. 8vo. 16*s.*

GREEK. *A Concordance to the Septuagint and the other Greek Versions of the Old Testament, including the Apocryphal Books.* By the late Edwin Hatch, M.A., and H. A. Redpath, M.A. In six Parts, imperial 4to, 21*s.* each.

—— *Supplement to the above,* Fasc. I. Containing a Concordance to the Proper Names occurring in the Septuagint. By H. A. Redpath, M.A. Imperial 4to. 16*s.*

—— *Essays in Biblical Greek.* By Edwin Hatch, M.A., D.D. 8vo. 10*s.* 6*d.*

—— *Origenis Hexaplorum quae supersunt; sive, Veterum Interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum Fragmenta.* Edidit Fridericus Field, A.M. 2 vols. 4to. 5*l.* 5*s.*

—— NEW TESTAMENT. *Novum Testamentum Graece.* Antiquissimorum Codicum Textus in ordine parallelo dispositi. Accedit collatio Codicis Sinaitici. Edidit E. H. Hansell, S.T.B. Tomi III. 8vo. 24*s.*

—— *Novum Testamentum Graece.* Accedunt parallela S. Scripturae loca, etc. Edidit Carolus Lloyd, S.T.P.R. 18mo. 3*s.*

On writing-paper, with wide margin, 7*s.* 6*d.*

—— *Appendices ad Novum Testamentum Stephanicum,* jam inde a Millii temporibus Oxoniensium manibus tritum; curante Gulmo. Sanday, A.M., S.T.P., LL.D. I. Collatio textus Westcottio-Hortiani (jure permisso) cum textu Stephanico anni MDL. II. Delectus lectionum notatu dignissimarum. III. Lectiones quaedam ex codicibus versionum Memphiticae Armeniacae Aethiopicae fusius illustratae. Extra fcap. 8vo, cloth. 3*s.* 6*d.*

GREEK. *Novum Testamentum Graece juxta Exemplar Millianum.* 18mo. 2*s.* 6*d.* On writing paper, with wide margin, 7*s.* 6*d.*

—— *The Greek Testament,* with the Readings adopted by the Revisers of the Authorised Version, and Marginal References—

(1) 8vo. *Second Edition.* 10*s.* 6*d.*

(2) Fcap. 8vo. *New Edition.* 4*s.* 6*d.*

(3) The same, on writing-paper, with wide margin, 15*s.*

—— *The Parallel New Testament, Greek and English;* being the Authorised Version, 1611; the Revised Version, 1881; and the Greek Text followed in the Revised Version. 8vo. 12*s.* 6*d.*

—— *Outlines of Textual Criticism applied to the New Testament.* By C. E. Hammond, M.A. *Fifth Edition.* Crown 8vo. 4*s.* 6*d.*

—— *A Greek Testament Primer.* An Easy Grammar and Reading Book for the use of Students beginning Greek. By E. Miller, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo, 2*s.*; cloth, 3*s.* 6*d.*

—— *Horae Synopticae.* Contributions to the study of the Synoptic Problem. By the Rev. Sir John C. Hawkins, Bart., M.A. 8vo. 7*s.* 6*d.*

LATIN. *Libri Psalmorum Versio antiqua Latina, cum Paraphrasi Anglo-Saxonica.* Edidit B. Thorpe, F.A.S. 8vo. 10*s.* 6*d.*

—— *Old-Latin Biblical Texts:* No. I. Edited with Introduction and Appendices by John Wordsworth, D.D. Small 4to, stiff covers, 6*s.*

—— *Old-Latin Biblical Texts:* No. II. Edited by John Wordsworth, D.D., W. Sanday, M.A., D.D., and H. J. White, M.A. Small 4to, stiff covers, 21*s.*

LATIN. *Old-Latin Biblical Texts:* No. III. Edited (under the direction of the Bishop of Salisbury), by H. J. White, M.A. Small 4to, stiff covers, 12*s.* 6*d.*

—— *Old-Latin Biblical Texts:* No. IV. Portions of the Acts, of the Epistle of St. James, and of the First Epistle of St. Peter, from the Bobbio Palimpsest (s), now numbered Cod. 16 in the Imperial Library at Vienna. Edited by H. J. White, M.A. 5*s.*

Nouum Testamentum Domini Nostri Iesu Christi Latine, secundum Editionem S. Hieronymi. Ad Codicum Manuscriptorum fidem recensuit Iohannes Wordsworth, S.T.P., Episcopus Sarisburiensis. In operis societatem adsumto Henrico Iuliano White, A.M. 4to.

Pars I, buckram, 2*l.* 12*s.* 6*d.*

Also separately—

Fasc. I, 12*s.* 6*d.* Fasc. II, 7*s.* 6*d.*
,, III, 12*s.* 6*d.* ,, IV, 10*s.* 6*d.*
Fasc. V, 10*s.* 6*d.*

OLD-FRENCH. *Libri Psalmorum Versio antiqua Gallica e Cod. ms. in Bibl. Bodleiana adservato, una cum Versione Metrica aliisque Monumentis pervetustis.* Nunc primum descripsit et edidit Franciscus Michel, Phil. Doc. 8vo. 10*s.* 6*d.*

ENGLISH. *The Books of Job, Psalms, Proverbs, Ecclesiastes, and the Song of Solomon. According to the Wycliffite Version of Hereford and Purvey.* With Introduction and Glossary by W. W. Skeat, Litt. D. 3*s.* 6*d.*

The New Testament. According to the same Version. 6*s.*

—— *The Holy Bible, Revised Version*.*

Cheap Editions for School Use.

Revised Bible. Pearl 16mo, cloth boards, 10*d.*

Revised New Testament. Nonpareil 32mo, 3*d.*; Brevier 16mo, 6*d.*; Long Primer 8vo, 9*d.*

* The Revised Version is the joint property of the Universities of Oxford and Cambridge.

ENGLISH. *The Oxford Bible for Teachers,* containing the Holy Scriptures, together with a new, enlarged, and illustrated edition of the *Oxford Helps to the Study of the Bible,* comprising Introductions to the several Books, the History and Antiquities of the Jews, the results of Modern Discoveries, and the Natural History of Palestine, with copious Tables, Concordance and Indices, and a series of Maps. Prices in various sizes and bindings from 3*s.* to 50*s.*

—— *Helps to the Study of the Bible,* taken from the *Oxford Bible for Teachers. New, Enlarged, and Illustrated Edition.*

Pearl 16mo, stiff covers, 1*s. net.*

Nonpareil 8vo, cloth boards, 2*s.* 6*d.*

Large Type edition, long primer 8vo, cloth boards, 5*s.*

—— *The Parallel Psalter:* being the Prayer-book Version of the Psalms and a New Version arranged on opposite pages. With an Introduction and Glossaries by S. R. Driver, D.D. Fcap. 8vo. 6*s.*

—— *The Psalter, or Psalms of David, and certain Canticles,* with a Translation and Exposition in English, by Richard Rolle of Hampole. Edited by H. R. Bramley, M.A. With an Introduction and Glossary. Demy 8vo. 1*l.* 1*s.*

—— *Studia Biblica et Ecclesiastica.* Essays in Biblical and Patristic Criticism, and kindred subjects. By Members of the University of Oxford. 8vo.

Vol. I. 10*s.* 6*d.* Vol. II. 12*s.* 6*d.*
Vol. III. 16*s.* Vol. IV. 12*s.* 6*d.*
Vol. V, Pt. I. Life of S. Nino. 3*s.* 6*d.*

—— *The Book of Wisdom:* the Greek Text, the Latin Vulgate, and the Authorised English Version; with an Introduction, Critical Apparatus, and a Commentary. By W. J. Deane, M.A. 4to. 12*s.* 6*d.*

2. FATHERS OF THE CHURCH, ETC.

St. Athanasius: *Orations against the Arians.* With an account of his Life by William Bright, D.D. Crown 8vo. 9*s.*

—— *Historical Writings, according to the Benedictine Text.* With an Introduction by W. Bright, D.D. Crown 8vo. 10*s.* 6*d.*

St. Augustine: *Select Anti-Pelagian Treatises, and the Acts of the Second Council of Orange.* With an Introduction by William Bright, D.D. Crown 8vo. 9*s.*

St. Basil: *The Book of St. Basil on the Holy Spirit.* A Revised Text, with Notes and Introduction by C. F. H. Johnston, M.A. Crown 8vo. 7*s.* 6*d.*

Canons *of the First Four General Councils of Nicaea, Constantinople, Ephesus, and Chalcedon.* With Notes by W. Bright, D.D. *Second Edition.* Crown 8vo. 7*s.* 6*d.*

Catenae *Graecorum Patrum in Novum Testamentum.* Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi VIII. 8vo. 2*l.* 4*s.*

Clementis Alexandrini *Opera, ex recensione Guil. Dindorfii.* Tomi IV. 8vo. 3*l.*

Cyrilli *Archiepiscopi Alexandrini in XII Prophetas.* Edidit P. E. Pusey, A.M. Tomi II. 8vo. 2*l.* 2*s.*

—— *in D. Joannis Evangelium.* Accedunt Fragmenta Varia necnon Tractatus ad Tiberium Diaconum Duo. Edidit post Aubertum P. E. Pusey, A.M. Tomi III. 8vo. 2*l.* 5*s.*

Cyrilli *Commentarii in Lucae Evangelium quae supersunt Syriace.* E mss. apud Mus. Britan. edidit R. Payne Smith, A.M. 4to. 1*l.* 2*s.*

—— The same, translated by R. Payne Smith, M.A. 2 vols. 8vo. 14*s.*

Ephraemi Syri, *Rabulae Episcopi Edesseni, Balaei, aliorumque Opera Selecta.* E Codd. Syriacis mss. in Museo Britannico et Bibliotheca Bodleiana asservatis primus edidit J. J. Overbeck. 8vo. 1*l.* 1*s.*

Eusebii Pamphili *Evangelicae Praeparationis Libri XV.* Ad Codd. mss. recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi IV. 8vo. 1*l.* 10*s.*

—— *Evangelicae Demonstrationis Libri X.* Recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 8vo. 15*s.*

—— *contra Hieroclem et Marcellum Libri.* Recensuit T. Gaisford, S.T.P. 8vo. 7*s.*

Eusebius' *Ecclesiastical History,* according to the text of Burton, with an Introduction by W. Bright, D.D. Crown 8vo. 8*s.* 6*d.*

Evagrii *Historia Ecclesiastica,* ex recensione H. Valesii. 8vo. 4*s.*

Irenaeus: *The Third Book of St. Irenaeus, Bishop of Lyons, against Heresies.* With short Notes and a Glossary by H. Deane, B.D. Crown 8vo. 5*s.* 6*d.*

Patrum Apostolicorum, *S. Clementis Romani, S. Ignatii, S. Polycarpi, quae supersunt.* Edidit Guil. Jacobson, S.T.P.R. Tomi II. 8vo. 1*l.* 1*s.*

Philo. *About the Contemplative Life; or, the Fourth Book of the Treatise concerning Virtues.* Critically edited, with a defence of its genuineness. By Fred. C. Conybeare, M.A. 8vo. 14*s.*

Reliquiae Sacrae *secundi tertiique saeculi.* Recensuit M. J. Routh, S.T.P. Tomi V. 8vo. 1*l.* 5*s.*

Scriptorum *Ecclesiasticorum Opuscula.* Recensuit M. J. Routh, S.T.P. Tomi II. 8vo. 10*s.*

Socrates' *Ecclesiastical History*, according to the Text of Hussey, with an Introduction by William Bright, D.D. Crown 8vo. 7*s.* 6*d.*

Sozomeni *Historia Ecclesiastica.* Edidit R. Hussey, S.T.B. Tomi III. 8vo. 15*s.*

Tertulliani *Apologeticus adversus Gentes pro Christianis.* Edited, with Introduction and Notes, by T. Herbert Bindley, B.D. Crown 8vo. 6*s.*

———— *de Praescriptione Haereticorum: ad Martyras: ad Scapulam.* Edited, with Introduction and Notes, by T. Herbert Bindley, B.D. Crown 8vo. 6*s.*

Theodoreti *Ecclesiasticae Historiae Libri V.* Recensuit T. Gaisford, S.T.P. 8vo. 7*s.* 6*d.*

3. ECCLESIASTICAL HISTORY, ETC.

Adamnani *Vita S. Columbae.* Edited, with Introduction, Notes, and Glossary, by J. T. Fowler, M.A., D.C.L. Crown 8vo, half-bound, 8*s.* 6*d. net.*

—— The same, together with Translation. 9*s.* 6*d. net.*

Baedae *Historia Ecclesiastica. A New Edition.* Edited, with Introduction, English Notes, &c., by C. Plummer, M.A. 2 vols. Crown 8vo. 21*s. net.*

Bedford (W.K.R.). *The Blazon of Episcopacy.* Being the Arms borne by, or attributed to, the Archbishops and Bishops of England and Wales. With an Ordinary of the Coats described and of other Episcopal Arms. *Second Edition, Revised and Enlarged.* With One Thousand Illustrations. Sm. 4to, buckram, 31*s.* 6*d. net.*

Bigg. *The Christian Platonists of Alexandria.* By Charles Bigg, D.D. 8vo. 10*s.* 6*d.*

Bingham's *Antiquities of the Christian Church, and other Works.* 10 vols. 8vo. 3*l.* 3*s.*

Bright. *Chapters of Early English Church History.* By W. Bright, D.D. *Third Edition.* 8vo. 12*s.*

Burnet's *History of the Reformation of the Church of England.* A new Edition, by N. Pocock, M.A. 7 vols. 8vo. 1*l.* 10*s.*

Cardwell's *Documentary Annals of the Reformed Church of England;* being a Collection of Injunctions, Declarations, Orders, Articles of Inquiry, &c. from 1546 to 1716. 2 vols. 8vo. 18*s.*

Conybeare. *The Key of Truth.* A Manual of the Paulician Church of Armenia. The Armenian Text, edited and translated with illustrative Documents and Introduction by F. C. Conybeare, M.A. 8vo. 15*s. net.*

Councils *and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland.* Edited, after Spelman and Wilkins, by A. W. Haddan, B.D., and W. Stubbs, D.D. Vols. I and III. Medium 8vo, each 1*l.* 1*s.*
Vol. II, Part I. Med. 8vo, 10*s.* 6*d.*
Vol. II, Part II. *Church of Ireland; Memorials of St. Patrick.* Stiff covers, 3*s.* 6*d.*

Fuller's *Church History of Britain.* Edited by J. S. Brewer, M.A. 6 vols. 8vo. 1*l.* 19*s.*

Gee. *The Elizabethan Clergy and the Settlement of Religion,* 1558–1564. By Henry Gee, B.D., F.S.A. Co-editor of 'Documents Illustrative of English Church History.' With Illustrative Documents and Lists. 8vo, 10*s.* 6*d. net.*

Gibson's *Synodus Anglicana.* Edited by E. Cardwell, D.D. 8vo. 6*s.*

Hamilton's (*Archbishop John*) *Catechism,* 1552. Edited, with Introduction and Glossary, by Thomas Graves Law, Librarian of the Signet Library, Edinburgh. With a Preface by the Right Hon. W. E. Gladstone. Demy 8vo. 12*s.* 6*d.*

John, *Bishop of Ephesus. The Third Part of his Ecclesiastical History.* [In Syriac.] Now first edited by William Cureton, M.A. 4to. 1*l.* 12*s.*

—— *The same,* translated by R. Payne Smith, M.A. 8vo. 10*s.*

Le Neve's *Fasti Ecclesiae Anglicanae.* Corrected and continued from 1715 to 1853 by T. Duffus Hardy. 3 vols. 8vo. 1*l.* 1*s.*

Noelli (A.) *Catechismus sive prima institutio disciplinaque Pietatis Christianae Latine explicata.* Editio nova cura Guil. Jacobson, A.M. 8vo. 5*s.* 6*d.*

Ommanney. *A Critical Dissertation on the Athanasian Creed.* By G. D. W. Ommanney, M.A. 8vo. 16*s.*

Records of the Reformation. *The Divorce,* 1527–1533. Mostly now for the first time printed from MSS. in the British Museum and other Libraries. Collected and arranged by N. Pocock, M.A. 2 vols. 8vo. 1*l.* 16*s.*

Reformatio *Legum Ecclesiasticarum.* The Reformation of Ecclesiastical Laws, as attempted in the reigns of Henry VIII, Edward VI, and Elizabeth. Edited by E. Cardwell, D.D. 8vo. 6*s.* 6*d.*

Shirley. *Some Account of the Church in the Apostolic Age.* By W. W. Shirley, D.D. *Second Edition.* Fcap. 8vo. 3*s.* 6*d.*

Stubbs. *Registrum Sacrum Anglicanum.* An attempt to exhibit the course of Episcopal Succession in England. By W. Stubbs, D.D. Small 4to. *Second Edition.* 10*s.* 6*d.*

Turner. *Ecclesiae Occidentalis Monumenta Iuris Antiquissima:* Canonum et Conciliorum Graecorum Interpretationes Latinae. Edidit Cuthbertus Hamilton Turner, A.M. Fasc. I. pars. I. 4to, stiff covers. 10*s.* 6*d.*

4. ENGLISH THEOLOGY.

Bradley. *Lectures on the Book of Job.* By George Granville Bradley, D.D., Dean of Westminster. Crown 8vo. 7*s.* 6*d.*

—— *Lectures on Ecclesiastes.* By the same. *Second Edition.* Crown 8vo. 5*s.* 6*d.*

Bull's *Works, with Nelson's Life.* Edited by E. Burton, D.D. 8 vols. 8vo. 2*l.* 9*s.*

Burnet's *Exposition of the XXXIX Articles.* 8vo. 7*s.*

Butler's *Works.* Divided into Sections; with Sectional Headings; an Index to each volume; and some occasional Notes; also Prefatory Matter. Edited by the Right Hon. W. E. Gladstone. 2 vols. Medium 8vo. 14*s.* each.

Cranmer's *Works.* Collected and arranged by H. Jenkyns, M.A., Fellow of Oriel College. 4 vols. 8vo. 1*l.* 10*s.*

Enchiridion Theologicum *Anti-Romanum.*

Vol. I. Jeremy Taylor's Dissuasive from Popery, and Treatise on the Real Presence. 8vo. 8*s.*

Vol. II. Barrow on the Supremacy of the Pope, with his Discourse on the Unity of the Church. 8vo. 7*s.* 6*d.*

Vol. III. Tracts selected from Wake, Patrick, Stillingfleet, Clagett, and others. 8vo. 11*s.*

Greswell's *Harmonia Evangelica. Fifth Edition.* 8vo. 9*s.* 6*d.*

Hall's *Works.* Edited by P. Wynter, D.D. 10 vols. 8vo. 3*l.* 3*s.*

Heurtley. *Harmonia Symbolica: Creeds of the Western Church.* By C. Heurtley, D.D. 8vo. 6*s.* 6*d.*

Homilies *appointed to be read in Churches.* Edited by J. Griffiths, D.D. 8vo. 7*s.* 6*d.*

Hooker. *An Introduction to the Fifth Book of Hooker's Treatise of the Laws of Ecclesiastical Polity.* By F. Paget, D.D. Medium 8vo. 7*s.* 6*d.*

—— *Works,* with his Life by Walton, arranged by John Keble, M.A. *Seventh Edition.* Revised by R. W. Church, M.A., Dean of St. Paul's, and F. Paget, D.D. 3 vols. medium 8vo. 1*l.* 16*s.*

*** *For the convenience of purchasers, Vol. II of this edition (Ecclesiastical Polity, Book V), is sold separately, price Twelve Shillings.*

Hooker. *The Text* as arranged by J. Keble, M.A. 2 vols. 8vo. 11*s.*

Jackson's (Dr. Thomas) *Works.* 12 vols. 8vo. 3*l.* 6*s.*

Jewel's *Works.* Edited by R. W. Jelf, D.D. 8 vols. 8vo. 1*l.* 10*s.*

Martineau. *A Study of Religion: its Sources and Contents.* By James Martineau, D.D. *Second Edition.* 2 vols. Crown 8vo. 15*s.*

Patrick's *Theological Works.* 9 vols. 8vo. 1*l.* 1*s.*

Pearson's *Exposition of the Creed.* Revised and corrected by E. Burton, D.D. *Sixth Edition.* 8vo. 10*s.* 6*d.*

—— *Minor Theological Works.* Edited with a Memoir, by Edward Churton, M.A. 2 vols. 8vo. 10*s.*

Sanderson's *Works.* Edited by W. Jacobson, D.D. 6 vols. 8vo. 1*l.* 10*s.*

Stillingfleet's *Origines Sacrae.* 2 vols. 8vo. 9*s.*

—— *Rational Account of the Grounds of Protestant Religion;* being a vindication of Archbishop Laud's Relation of a Conference, &c. 2 vols. 8vo. 10*s.*

Taylor. *The Oxyrhynchus Logia and the Apocryphal Gospels.* By the Rev. Charles Taylor, D.D. 8vo, paper covers. 2*s.* 6*d. net.*

Wall's *History of Infant Baptism.* Edited by H. Cotton, D.C.L. 2 vols. 8vo. 1*l.* 1*s.*

Waterland's *Works,* with Life, by Bp. Van Mildert. *A new Edition,* with copious Indexes. 6 vols. 8vo. 2*l.* 11*s.*

—— *Review of the Doctrine of the Eucharist,* with a Preface by the late Bishop of London. Crown 8vo. 6*s.* 6*d.*

London: Henry Frowde, Amen Corner, E.C.

Wheatly's *Illustration of the Book of Common Prayer.* 8vo. 5*s.*

Wyclif. *A Catalogue of the Original Works of John Wyclif.* By W. W. Shirley, D.D. 8vo. 3*s.* 6*d.*

Wyclif. *Select English Works.* By T. Arnold, M.A. 3 vols. 8vo. 1*l.* 1*s.*

—— *Trialogus.* With the Supplement now first edited. By Gotthard Lechler. 8vo. 7*s.*

5. LITURGIOLOGY.

Cardwell's *Two Books of Common Prayer,* set forth by authority in the Reign of King Edward VI, compared with each other. *Third Edition.* 8vo. 7*s.*

—— *History of Conferences on the Book of Common Prayer from* 1551 *to* 1690. 8vo. 7*s.* 6*d.*

The Gelasian Sacramentary. *Liber Sacramentorum Romanae Ecclesiae.* Edited, with Introduction, Critical Notes, and Appendix, by H. A. Wilson, M.A. Medium 8vo. 18*s.*

Liturgies, Eastern and Western. Edited, with Introductions and Appendices, by F. E. Brightman, M.A., on the Basis of the former Work by C. E. Hammond, M.A.

Vol. I. **Eastern Liturgies.** Demy 8vo. 1*l.* 1*s.*

Helps to the Study of the Book of Common Prayer: Being a Companion to Church Worship. By the Very Rev. W. R. Stephens, B.D., Dean of Winchester. Crown 8vo. 2*s.*; also in leather bindings.

Leofric Missal, The, as used in the Cathedral of Exeter during the Episcopate of its first Bishop, A.D. 1050–1072; together with some Account of the Red Book of Derby, the Missal of Robert of Jumièges, &c. Edited, with Introduction and Notes, by F. E. Warren, B.D., F.S.A. 4to, half-morocco, 1*l.* 15*s.*

Maskell. *Ancient Liturgy of the Church of England,* according to the uses of Sarum, York, Hereford, and Bangor, and the Roman Liturgy arranged in parallel columns, with preface and notes. By W. Maskell, M.A. *Third Edition.* 8vo. 15*s.*

—— *Monumenta Ritualia Ecclesiae Anglicanae.* The occasional Offices of the Church of England according to the old use of Salisbury, the Prymer in English, and other prayers and forms, with dissertations and notes. *Second Edition.* 3 vols. 8vo. 2*l.* 10*s.*

Warren. *The Liturgy and Ritual of the Celtic Church.* By F. E. Warren, B.D. 8vo. 14*s.*

OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS
LONDON: HENRY FROWDE
OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.

DATE DUE

JAN 28 1994	
DEC 11 1998	
DEC 8 1997	
FEB 06 2005	
DEC 19 2002	
MAY 30 2006	
SEP 19 2006	
GAYLORD	PRINTED IN U.S.A.

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500

All items are subject to recall.

GTU Library
3 2400 00299 2984